Biblia Latina
c 1260-1275.

John Frederick Lewis

29

English, 13th century
Initials by William of Brailes

Anglo-Norman Scribe
circa 1250–1275

Illuminated letters
[illegible]

52 lines 1 column

[illegible]

[illegible]

Factum est autem postquam mortuus est Saul ut David reverteretur a cede Amalech et maneret in Siceleg dies duos, in die autem tertia apparuit homo veniens de castris Saul veste conscissa et pulvere aspersus caput, et ut venit ad David cecidit super faciem suam et adoravit. Dixitque ad eum David: Unde venis? Qui ait ad eum: De castris Israel fugi. Et dixit ad eum David: Quid est verbum quod factum est? indica mihi. Qui ait: Fugit populus ex prelio et multi corruentes e populo mortui sunt, sed et Saul et Ionathas filius eius interierunt. Dixitque David ad adolescentem qui nuntiabat ei: Unde scis quia mortuus est Saul et Ionathas filius eius? Et ait adolescens qui nuntiabat ei: Casu veni in montem Gelboe, et Saul incumbebat super hastam suam, porro currus et equites appropinquabant ei, et conversus post tergum suum vidensque me vocavit. Cui cum respondissem: Adsum, dixit mihi: Quisnam es tu? Et aio ad eum: Amalechites ego sum. Et locutus est mihi: Sta super me et interfice me, quoniam tenent me angustie, et adhuc tota anima mea in me est. Stansque super eum occidi illum; sciebam enim quod vivere non poterat post ruinam; et tuli diadema quod erat in capite eius et armillam de brachio illius, et attuli ad te dominum meum huc. Apprehendens autem David vestimenta sua scidit, omnesque viri qui erant cum eo, et planxerunt et fleverunt et ieiunaverunt usque ad vesperam super Saul et super Ionathan filium eius et super populum Domini et super domum Israel, quod corruissent gladio. Dixitque David ad iuvenem qui nuntiaverat ei: Unde es tu? Qui respondit: Filius hominis advene Amalechite ego sum. Et ait ad eum David: Quare non timuisti mittere manum tuam ut occideres christum Domini? Vocansque David unum de pueris suis ait: Accedens irrue in eum. Qui percussit illum, et mortuus est. Et ait ad eum David: Sanguis tuus super caput tuum; os enim tuum locutum est adversum te dicens: Ego interfeci christum Domini. Planxit autem David planctum huiuscemodi super Saul et super Ionathan filium eius, et precepit ut docerent filios Iuda arcum, sicut scriptum est in libro Iustorum. Et ait: Considera Israel pro his qui mortui sunt super excelsa tua vulnerati. Incliti Israel super montes tuos interfecti sunt. Quomodo ceciderunt fortes? Nolite annuntiare in Geth, neque annuntietis in compitis Ascalonis, ne forte letentur filie Philistiim, ne exultent filie incircumcisorum. Montes Gelboe, nec ros nec pluvia veniant super vos, neque sint agri primitiarum, quia ibi abiectus est clipeus fortium, clipeus Saul, quasi non esset unctus oleo. A sanguine interfectorum, ab adipe fortium, sagitta Ionathe numquam rediit retrorsum, et gladius Saul non est reversus inanis. Saul ac Ionathas amabiles et decori in vita sua, in morte quoque non sunt divisi, aquilis velociores, leonibus fortiores. Filie Israel super Saul flete, qui vestiebat vos coccino in deliciis, qui prebebat ornamenta aurea cultui vestro. Quomodo ceciderunt fortes in prelio? Ionathas in excelsis tuis occisus est. Doleo super te frater mi Ionatha, decore nimis et amabilis super amorem mulierum. Sicut mater unicum amat filium suum, ita te diligebam. Quomodo ceciderunt robusti et perierunt arma bellica?

II

Igitur post hec consuluit David Dominum dicens: Num ascendam in unam de civitatibus Iuda? Et ait Dominus ad eum: Ascende. Dixitque David: Quo ascendam? Et respondit ei: In Hebron. Ascendit ergo David et due uxores eius, Achinoam Iezrahelites et Abigail uxor Nabal Carmeli; sed et viros qui erant cum eo duxit David singulos cum domo sua, et manserunt in oppidis Hebron. Veneruntque viri Iuda et unxerunt ibi David ut regnaret super domum Iuda. Et nuntiatum est David quod viri Iabes Galaad sepelissent Saul. Misit ergo David nuntios ad viros Iabes Galaad dixitque ad eos: Benedicti vos Domino, qui fecistis misericordiam hanc cum domino vestro Saul et sepelistis eum. Et nunc retribuet vobis quidem Dominus misericordiam et veritatem, sed et ego reddam gratiam eo quod fecistis istud. Confortentur manus vestre, et estote filii fortitudinis; licet enim mortuus sit dominus vester Saul, tamen me unxit domus Iuda in regem sibi. Abner autem filius Ner princeps exercitus Saul tulit Isboseth filium Saul et circumduxit eum per castra, regemque constituit super Galaad et super Gessuri et super Iezrahel et super Effraim et super Beniamin et super Israel universum. Quadraginta annorum erat Isboseth filius Saul cum regnare cepisset super Israel, et duobus annis regnavit. Sola autem domus Iuda sequebatur David. Et fuit numerus dierum quos commoratus est David imperans in Hebron super domum Iuda septem annorum et sex mensium. Egressusque est Abner filius Ner et pueri Isboseth filii Saul de castris in Gabaon. Porro Ioab filius Sarvie et pueri David egressi sunt et occurrerunt eis iuxta piscinam Gabaon; et cum in unum convenissent, e regione sederunt, hii iuxta piscinam ex una parte et illi ex altera. Dixitque Abner ad Ioab: Surgant pueri et ludant coram nobis. Et respondit Ioab: Surgant. Surrexerunt ergo et transierunt numero duodecim de Beniamin ex parte Isboseth filii Saul et duodecim de pueris David; apprehensoque unusquisque capite comparis sui defixit gladium in latus contrarii, et ceciderunt simul; vocatumque est nomen

locus ille ager robustorum in gabaon. Et orta est
bellum durum satis in die illa. Et fugatus
est abner et viri israel a pueris david. Erant autem ibi tres
filii sarvie ioab et abisai et asael. Porro asa
el cursor velocissimus fuit quasi unus de capre
is que morantur in silvis. Persequebatur autem asael
abner et non declinavit ad dexteram neque ad si
nistram omittens persequi abner. Respexit itaque abner
post tergum suum et ait: Tune es asael? Qui re
spondit: Ego sum. Dixitque ei abner: Vade ad dexte
ram sive ad sinistram, et apprehende unum de ado
lescentibus et tolle tibi spolia eius. Noluit autem asa
hel omittere quin urgeret eum. Rursumque lo
cutus est abner ad asahel: Recede, noli me se
qui, ne compellar confodere te in terram. Et levare non
potero faciem meam ad ioab fratrem tuum. Qui
audire contempsit et noluit declinare. Per
cussit ergo eum abner aversa hasta in inguine et
transfodit et mortuus est in eodem loco. Omnes
que transibant per locum in quo ceciderat asahel
et mortuus erat, subsistebant. Persequentibus autem
ioab et abisai abner fugientem, sol occubu
it, et venerunt usque ad collem aque ductus qui est ex
adverso vallis itineris deserti in gabaon. Congre
gatique sunt filii beniamin ad abner et globa
ti in unum cuneum steterunt in summitate tumu
li unius. Et exclamavit abner ad ioab et ait:
Num usque ad internecionem tuus mucro dese
viet? An ignoras quod periculosa sit desperatio?
Usquequo non dicis populo ut omittat persequi fra
tres suos? Et ait ioab: Vivit dominus, si locutus fuisses,
mane recessisset populus persequens fratrem suum.
Insonuit ergo ioab buccina et stetit omnis ex
ercitus nec persecuti sunt ultra israel neque inie
re certamen. Abner autem et viri eius abierunt per cam
pestria tota nocte illa et transierunt iordanem
et lustrata omni bethoron venerunt ad castra.
Porro ioab reversus omisso abner congregavit
omnem populum et defuerunt de pueris david decem et novem viri
excepto asahel. Servi autem david percusserunt de ben
iamin et de viris qui erant cum abner trecen
tos sexaginta qui et mortui sunt. Tuleruntque asahel et se
pelierunt eum in sepulchro patris sui in beth
leem. Et ambulaverunt tota nocte ioab et viri
qui erant cum eo et in ipso crepusculo pervenerunt in

III Facta est ergo longa concertatio inter | hebron.
domum david et inter domum saul. David autem pro
ficiscens et semper robustior, domus autem saul
decrescens cotidie. Natique sunt filii david in he
bron. Fuitque primogenitus eius amnon de achinoam
iezraelitide, et post eum cheleab de abigail uxo
re nabal carmeli. Porro tertius absalom
filius maacha filie tholomai regis gessur. Quar
tus autem adonias filius aggith. Et quintus sa
phatia filius abital. Sextus quoque iethraam
de egla uxore david. Hi nati sunt david
in hebron. Cum ergo esset prelium inter domum sa
ul et domum david, abner filius ner regebat do
mum saul. Fuerat autem saul concubina nomine re
pha filia ahia. Dixitque ysboseth ad abner:
Quare ingressus es ad concubinam patris mei? Qui irat
us nimis propter verba ysboseth ait: Numquid
caput canis ego sum adversum iudam hodie,
qui fecerim misericordiam super domum saul patris tui et su
per fratres et proximos eius et non tradidi te in manus david? Et tu
requisisti in me quod argueres pro muliere hodie.
Hec faciat deus abner et hec addat ei, nisi quomodo
iuravit dominus david sic faciam cum eo, ut trans
feratur regnum de domo saul et elevetur
thronus david super israel et super iudam a dan usque
bersabee. Et non potuit respondere ei quicquam, quia
metuebat illum. Misit ergo abner nun
tios ad david pro se dicentes: Cuius est terra? et ut
loquerentur: Fac mecum amicitias et erit manus
mea tecum, et reducam ad te universum israel.
Qui ait: Optime, ego faciam tecum ami
citias. Sed unam rem peto a te dicens: Non vide
bis faciem meam antequam adduxeris michol
filiam saul, et sic venies et videbis me. Misit au
tem david nuntios ad ysboseth filium
saul dicens: Redde uxorem meam michol
quam despondi michi centum preputiis philistiim. Mi
sit ergo ysboseth et tulit eam a viro suo phal
tihel filio lais. Sequebaturque eam vir suus
plorans usque bahurim. Et dixit ad eum abner:
Vade et revertere. Qui reversus est. Sermonem quoque
intulit abner ad seniores israel dicens: Tam
heri quam nudiustertius querebatis david ut reg
naret super vos. Nunc ergo facite, quia dominus locutus
est ad david dicens: In manu pueri mei david salva
bo populum meum israel de manu philistiim et
omnium inimicorum eius. Locutus est autem abner et ad
beniamin. Et abiit ut loqueretur ad david in heb
ron omnia que placuerant israeli et universo benia
min. Venitque ad david in hebron cum viginti viris.
Et fecit david abner et viris eius qui venerant cum eo convivium.
Et dixit abner ad david: Surgam ut congregem ad te
dominum meum regem omnem israel et ineam tecum fedus
et imperes omnibus sicut desiderat anima tua. Cum ergo
deduxisset david abner et ille isset in pace, sta
tim pueri david et ioab venerunt cesis latronibus
cum preda magna nimis. Abner autem non erat cum david in
hebron quia iam dimiserat eum et profectus fuerat
in pace. Et ioab et omnis exercitus qui erat cum eo

preda nimia. Nunciatum est itaque ioab a narran-
tibus: venit abner filius ner ad regem et dimi-
sit eum et abiit in pace. Et ingressus est ioab ad
regem et ait: Quid fecisti? Ecce abner venit ad te.
Quare dimisisti eum et abiit et recessit? Ignoras ab-
ner filium ner, quoniam ad hoc venit ad te ut deci-
peret te, et sciret exitum tuum et introitum tuum,
et nosset omnia que agis? Egressus est itaque ioab a dd
misit nuncios post abner et reduxit eum a
cisterna sira ignorante dd. Cumque redis-
set abner in hebron, seorsum adduxit eum ioa-
b ad medium porte ut loqueretur ei in dolo,
et percussit illum ibi in inguine et mortuus est
in ultionem sanguinis asahel fratris eius. Quod cum aud-
isset dd rem iam gestam ait: Mundus ego sum
et regnum meum apud dominum usque in sempiternum a san-
guine abner filii ner, et veniat super caput ioab
et super omnem domum patris eius, nec deficiat de domo
ioab fluxum seminis sustinens et leprosus et te-
nens fusum et cadens gladio et indigens pane.
Ioab igitur et abisai frater eius interfecerunt abner eo
quod occidisset asahel fratrem eorum in gabaon in p-
relio. Dixit autem dd ad ioab et ad omnem populum qui erat
cum eo: Scindite vestimenta vestra et accingimini
saccis, et plangite ante exequias abner. Porro
rex dd sequebatur feretrum. Cumque sepelissent
abner in hebron, levavit rex vocem suam et
flevit super tumulum abner. Flevit autem et omnis populus.
Plangensque rex et lugens abner ait: Nequaquam ut
mori solent ignavi mortuus est abner. Manus
tue non sunt ligate et pedes tui non sunt com-
pedibus aggravati, sed sicut solent cadere coram filiis
iniquitatis sic corruisti. Congeminansque omnis
populus flevit super eum. Cumque venisset omnis mul-
titudo cibum capere cum dd clara adhuc die iu-
ravit dd dicens: Hec faciat mihi deus et hec addat si ante
occasum solis gustavero panem vel aliud quic-
quam. Omnisque populus audivit et placuerunt eis cuncta que
fecit rex in conspectu totius populi. Et cognovit omne
vulgus et omnis israel in die illa quoniam non actum
fuisset a rege ut occideretur abner filius ner.
Dixit quoque rex ad servos suos: Num ignoratis
quoniam princeps et maximus cecidit hodie in israel?
Ego autem adhuc delicatus et unctus rex; por-
ro viri isti filii sarvie duri sunt mihi. Retribuat
dominus facienti malum iuxta maliciam suam.

IIII

Audivit autem filius saul quod cecidisset abner
in hebron, et dissolute sunt manus eius, omnisque
israel perturbatus est. Duo autem viri principes latro-
num erant filio saul, nomen uni baana et nomen alteri
rechab, filii remmon berothite de filiis beniamin. Siquidem et
beroth reputata est in beniamin.

et fugerunt berothite in gethaim fueruntque ibi ad-
vene usque in tempus illud. Erat autem ionathe filio
saul filius debilis pedibus; quinquennis enim fuit
quando venit nuncius de saul et ionathan ex iezra-
hel. Tollens itaque eum nutrix sua fugit. Cumque
festinaret ut fugeret, cecidit et claudus effec-
tus est, habuitque vocabulum miphiboseth. Veni-
entes igitur filii remmon berothite rechab et ba-
ana ingressi sunt fervente die domum hisbose-
th, qui dormiebat super stratum suum meridie.
Et ostiaria domus purgans triticum obdor-
mivit. Ingressi sunt autem domum latenter assumen-
tes spicas tritici, et percusserunt eum in inguine re-
chab et baana frater eius, et fugerunt. Cum autem ingres-
si fuissent domum, ille dormiebat super lectulum
suum in conclavi, et percutientes interfecerunt eum. Sub-
latoque capite eius abierunt per viam deserti to-
ta nocte, et attulerunt caput hisboseth ad dd in
hebron, dixeruntque ad regem: Ecce caput hisboseth
filii saul inimici tui qui querebat animam tuam,
et dedit dominus domino meo regi ultionem hodie de
saul et de semine eius. Respondens autem dd rechab et
baana fratri eius, filiis remmon berothite, dixit ad
eos: Vivit dominus qui eruit animam meam de omni
angustia, quoniam eum qui annunciaverat mi-
chi et dixerat: Mortuus est saul, qui putabat se
prospera nunciare, tenui et occidi eum in sicele-
ch, cui oportebat me dare mercedem pro nuncio;
quanto magis nunc cum homines impii interfece-
runt virum innoxium in domo sua super lectum suum, non
queram sanguinem eius de manu vestra et auferam
vos de terra? Precepit itaque dd pueris suis, et interfe-
cerunt eos, precidentesque manus et pedes eorum sus-
penderunt eos super piscinam in hebron. Caput autem hisbose-
th tulerunt et sepelierunt in sepulchro abner in he-
bron.

V

Et venerunt universe tribus israel ad dd
in hebron dicentes: Ecce nos os tuum et car-
o tua nos sumus. Sed et heri et nudiustertius cum esset sa-
ul rex super nos, tu eras educens et reducens isra-
hel. Dixit autem dominus ad te: Tu pasces populum meum israel et tu
eris dux super israel. Venerunt quoque et seniores isra-
hel ad regem in hebron, et percussit cum eis rex
dd fedus in hebron coram domino, unxeruntque
dd in regem super israel. Filius .xxx. annorum erat
dd cum regnare cepisset, et .xl. annis regna-
vit. In hebron regnavit super iudam .vii. annis et .vi. men-
sibus; in ierusalem autem regnavit .xxx. et .iii. annis super
omnem israel et iudam. Et abiit rex et omnes viri qui
erant cum eo in ierusalem ad iebuseum habita-
torem terre. Dictumque est dd ab eis: Non ingredieris
[illegible] ad quos
dd [illegible] facite [illegible] ego [illegible]

pra fistula sua tangatur. et erat in proverbium
non ingredientur huc. ut ab hoste cecos et cla
udos dicentes: non ingredientur. non ingredietur
david huc. Cepit autem david arcem sion. hec civitas
david. proposuerat enim david in die illa premium
ei qui percussisset iebuseum et tetigisset domatum
fistulas et abstulisset claudos et cecos odientes a
nimam david. Ideo dicitur in proverbio. Cecus et clau
dus non intrabunt in templum. Habitavit autem david
in arce sion et vocavit eam civitatem david et
edificavit per gyrum a mello et intrinse
cus. Et ingrediebatur proficiens atque succrescens
et dominus deus exercituum erat cum eo. Misit quoque hiram rex
tyri nuntios ad david et ligna cedrina et ar
tifices lignorum artificesque lapidum ad pa
rietes et edificaverunt domum david. Et cognovit david
quoniam confirmasset eum dominus regem super israel et quoniam ex
altasset regnum eius super populum suum israel. Acce
pit ergo david adhuc concubinas et uxores
de ierusalem postquam venerat de hebron. natique sunt david
alii filii et filie. et hec nomina eorum qui nati sunt ei
in ierusalem. Samua et sobab et nathan et salomon
et iebahar et helisua et nepheg et iaphia et
helisama et helioda et heliphaleth. Audierunt
ergo philistiim quod unxisset david regem super
israel. et ascenderunt universi ut quererent david. Quod
cum audisset david descendit in presidium. Phili
stiim autem venientes diffusi sunt in valle raph
aim. Et consuluit david dominum dicens: Si ascendam
ad philistiim et si dabis eos in manu mea? Et
dixit dominus ad david: Ascende quia tradens dabo philiste
um in manu tua. Venit ergo david in baal phara
sim et percussit eos ibi et dixit: Divisit dominus
inimicos meos coram me sicut dividuntur a
que. Propterea vocatum est nomen loci illius baal pha
rasim. Et reliquerunt ibi
sculptilia sua que tulit david et viri eius. Et addi
derunt adhuc philistiim ut ascenderent et diffusi
sunt in valle raphaim. Consuluit autem
david dominum. Si ascendam contra philistiim et tra
das eos in manus meas? Qui respondit: Non
ascendas contra eos sed gyra post tergum eorum et ve
nies ad eos ex adverso pirorum. Et cum au
dieris sonitum gradientis in cacumine
pirorum tunc inibis prelium. quia tunc egredie
tur dominus ante faciem tuam ut percutiat castra
philistiim. Fecit itaque david sicut preceperat ei dominus et per
cussit philistiim de gabaa usque dum venies gazan.

VI

Congregavit autem rursum david omnes
electos ex israel .xxx. milia. Surrexitque et a
biit david et universus populus qui erat cum eo de viris iu
da ut adducerent archam dei super quam invocatum

est nomen domini exercituum sedentis in cherubin
super eam. Et imposuerunt archam dei super plaustrum
novum. Tuleruntque eam de domo aminada
b qui erat in gabaa. Oza autem et haio filii ami
nadab minabant plaustrum novum. Cumque
tulissent eam de domo aminadab qui erat in ga
baa custodiens archam dei. haio precedebat ar
cham. David autem et omnis israel ludebant coram
domino in omnibus lignis fabrefactis et cytharis et
lyris et tympanis et sistris et cymbalis. Postquam ve
nerunt ad aream nachor extendit manum o
za ad archam dei et tenuit eam quoniam calcitra
bant boves et declinaverunt eam. Iratusque est in
dignatione dominus contra ozam et percussit eum super temerita
te. qui mortuus est ibi iuxta archam dei. Con
tristatus est autem david eo quod percussisset dominus ozam. Et
vocatum est nomen loci illius percussio oze usque
in diem hanc. Et extimuit david dominum [illegible]
[illegible] ingredietur ad me archa domini. Et no
luit divertere ad se archam domini in
civitatem david. sed divertit eam [illegible] obe
dedom gethei. Et habitavit archa domini in domo
obededom gethei tribus mensibus [illegible]
dominus obededom et omnem domum eius [illegible] be
nedixit dominus obededom [illegible] archa
dei [illegible] archam [illegible] ei ubi
[illegible] david [illegible]
[illegible]
[illegible]
et [illegible]
[illegible] archam [illegible]
[illegible] ar
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] filia saul prospiciens [illegible]
regem subsilientem atque saltantem [illegible]
in [illegible] animo suo. Et introduxerunt [illegible] domini
[illegible] archam [illegible]
in medio tabernaculi [illegible] et ob
tulit david holocausta coram [illegible]
[illegible] complesset offerens [illegible] pacifica
benedixit populo in nomine domini exercituum. Et partitus
est [illegible] multitudini [illegible] quam
mulieri singulis collyridam [illegible]
assaturam [illegible] simi
lam [illegible] unusquisque
[illegible] suam. Reversusque est david ut benediceret
domui sue. Et egressa [illegible]
[illegible] in occursum david ait: Quam gloriosus fuit

die rex israel discooperiens se ante ancillas servo
rum suorum et nudatus est quasi si nudetur unus
de scurris. Dixitque david ad michol. Vivit dominus
quia ludam ante dominum qui elegit me potius quam pa
trem tuum et quam omnem domum eius et precepit michi
ut essem dux super populum domini in israel. et ludam et
vilior fiam plusquam factus sum et ero humilis
in oculis meis et cum ancillis de quibus locuta es
gloriosior apparebo. Igitur michol filie saul non est natus filius
VII Factum est autem cum | usque ad diem mortis sue
sedisset rex in domo sua et dominus dedisset ei re
quiem undique ab universis inimicis suis. dixit
ad nathan prophetam. Videsne quod ego habitem
in domo cedrina et archa dei posita sit in me
dio pellium. Dixitque nathan ad regem. Omne
quod est in corde tuo vade fac quia dominus tecum
est. Factum est autem in nocte illa et ecce sermo domini
ad nathan dicens. Vade et loquere ad servum
meum david. Hec dicit dominus. Numquid tu edificabis do
mum ad habitandum. Neque enim habitavi in do
mo ex die qua eduxi filios israel de terra egyp
ti usque in diem hanc, sed ambulabam in taber
naculo et in tentorio per cuncta loca que tran
sivi cum omnibus filiis israel. Numquid loquens
locutus sum ad unam de tribubus israel cui precepi
ut pasceret populum meum israel dicens. Quare non
edificastis michi domum cedrinam. Et nunc
hec dices servo meo david. Hec dicit dominus exercituum.
Ego tuli te de pascuis sequentem greges ut esses
dux super populum meum israel. et fui tecum in omnibus
ubicumque ambulasti et interfeci universos inimicos
tuos a facie tua. fecique tibi nomen grande iux
ta nomen magnorum qui sunt in terra. Et ponam
locum populo meo israel et plantabo eum et habi
tabit cum eo et non turbabitur amplius. nec
addent filii iniquitatis ut affligant eum sicut
prius ex die qua constitui iudices super populum meum is
rael. Et requiem dabo tibi ab omnibus inimicis
tuis. predicitque tibi dominus quod domum faciat tibi
dominus. Cumque completi fuerint dies tui et dormie
ris cum patribus tuis suscitabo semen tuum post
te quod egredietur de utero tuo et firmabo reg
num eius. Ipse edificabit domum nomini meo et
stabiliam thronum regni eius usque in sempi
ternum. Ego ero ei in patrem et ipse erit michi in filium.
Qui si inique aliquid gesserit arguam eum
in virga virorum et in plagis filiorum hominum.
Misericordiam autem meam non auferam ab eo sicut
abstuli a saul quem amovi a facie tua.
Et fidelis erit domus tua et regnum tuum usque in
eternum ante faciem meam et thronus tuus erit fir
mus iugiter. Secundum omnia verba hec et iuxta univer

sam visionem istam sic locutus est nathan ad
david. Ingressus est autem rex david et sedit coram domino et
dixit. Quis ego sum domine deus et que domus mea
quia adduxisti me huc usque. Sed et hoc parum visum
est in conspectu tuo domine deus nisi quia domine et tu me
loquereris de domo servi tui in longinquum.
ista est enim lex adam hominis domine deus. Quid ergo addere
poterit adhuc david ut loquatur ad te. Tu enim scis
servum tuum domine deus. Propter verbum tuum et secundum cor tuum
fecisti omnia magnalia hec ita ut notum faceres
servo tuo. Idcirco magnificatus es domine deus quia
non est similis tui neque est deus extra te in omnibus que audi
vimus auribus nostris. Que est autem ut populus tuus
israel gens in terra propter quam ivit deus ut redimeret eam
sibi in populum et poneret sibi nomen faceretque eis ma
gnalia et horribilia super terram a facie populi tui
quem redemisti ex egypto gentem et deum eius. Fir
masti enim populum tuum israel in populum sempiternum.
Et tu domine factus es eis in deum. Nunc ergo domine
deus verbum quod locutus es super servum tuum et super do
mum eius suscita in sempiternum et fac sicut locutus
es ut magnificetur nomen tuum usque in sempiter
num atque dicatur dominus exercituum deus super israel.
Et domus servi tui david erit stabilita coram
domino quia tu domine exercituum deus israel revelasti
aurem servi tui dicens domum edificabo tibi
propterea invenit servus tuus cor suum ut ora
ret te oratione hac. Nunc ergo domine deus tu es deus
et verba tua erunt vera. Locutus es enim ad servum XI
tuum bona hec. Incipe ergo et benedic domui servi
tui ut sit in sempiternum coram te quia tu domine
deus locutus es et benedictione tua benedicetur
domus servi tui in sempiternum. VIII
Factum est autem post hec percussit david phili
stiim et humiliavit eos et tulit david frenum tri
buti de manu philistiim. Et percussit moab
et mensus est eos funiculo coequans terre. mensus est au
tem duos funiculos unum ad occidendum et unum
ad vivificandum. Factusque est moab david serviens sub
tributo. Et percussit david adarezer filium roob
regem soba quando profectus est ut dominaretur super
flumen eufraten. Et cepit david ex parte eius mil
le septingentos equites et viginti milibus peditum
subnervavit omnes iugales curruum. dere
liquit autem ex eis centum currus. Venit quoque syria da
masci ut presidium ferret adarezer regi
soba et percussit david de syria viginti duo milia virorum.
Et posuit david presidium in syria damasci. fac
taque est syria david serviens sub tributo. servavitque
dominus david in omnibus ad quecumque profectus est. Et tu
lit david aurea arma que habebant servi ada
rezer et detulit ea in ierusalem. Et de bete

the et de Beroth civitatibus Adarezer tulit rex David
aes multum nimis de quo fecit Salomon omnia va
sa aerea in templo et mare aeneum et colump
nas et altare. Audivit autem Thou rex Emath
quod percussisset David omne robur Adarezer et mi
sit Ioram filium suum ad regem David ut salu
taret eum congratulans et gratias ageret eo quod
expugnasset Adarezer et percussisset eum. Hos
tis quippe erat Thou Adarezer et in manu eius
erant vasa argentea et vasa aurea et vasa
aerea quae et ipsa sanctificavit rex David domino cum ar
gento et auro quae sanctificaverat de universis genti
bus quas subegerat de Syria et Moab et filiis A
mon et Philistiim et Amalech et de manu
biis Adarezer filii Roob regis Soba. Fecit quoque
David sibi nomen cum reverteretur capta Syria in
valle Salinarum caesis XVIII milibus et in Gebal
lead ... et posuit in Ydumea custo
des statuitque praesidium et facta est universa Ydumea ser
viens David. Et servavit dominus David in omnibus ad
quaecumque profectus est. Et regnavit David super om
nem Israel. Faciebat quoque David iudicium et iusti
tiam omni populo suo. Ioab autem filius Sarviae e
rat super exercitum. Porro Iosaphat filius Achi
lud erat a commentariis. Et Sadoch filius Achi
tob et Achimelech filius Abiathar erant sacer
dotes et Saraias scriba. Banaias autem filius
Ioiade super Cerethi et Phelethi. Filii autem David sacerdo
IX Et dixit David. Putasne est ali | tes erant.
quis qui remanserit de domo Saul ut
faciam cum eo misericordiam propter Ionathan. Erat autem
de domo Saul servus nomine Siba. Quem cum vo
casset rex ad se dixit ei. Tu ne es Siba? Et ille respondit.
Ego sum servus tuus. Et ait rex. Numquid superest ali
quis qui remansit de domo Saul ut faciam cum e
o misericordiam Dei. Dixitque Siba regi. Superest filius Io
nathan debilis pedibus. Ubi inquit est? Et Si
ba ad regem. Ecce in domo est Machir fi
lii Amiel de Lodabar. Misit ergo David rex
et tulit eum de domo Machir filii Amihel
de Lodabar. Cum autem venisset Miphiboseth
filius Ionathae filii Saul ad David corruit in fa
ciem suam et adoravit. Dixitque David. Miphibo
seth. Qui respondit. Assum servus tuus. Dixitque ei David.
Ne timeas quia faciens faciam in te misericordiam propter
Ionathan patrem tuum et restituam tibi omnes agros
Saul patris tui et tu comedes panem in mensa m
ea semper. Qui adorans eum dixit. Quis ego sum ser
vus tuus quoniam respexisti super canem mortuum si
milem mei. Vocavit itaque rex Sibam puerum Sa
ul et dixit ei. Omnia quaecumque fuerunt Saul et univer
sam domum eius dedi filio domini tui. Operare ergo ei

terram et tu et filii tui et servi tui. Et inferes filio do
mini tui cibos ut alatur. Miphiboseth autem fil
ius domini tui comedet semper panem super mensam meam. E
rant autem Sibae XV filii et XX servi. Dixitque Siba ad
regem. Sicut iussisti domine mi rex servo tuo sic fa
ciet servus tuus. Et Miphiboseth comedet super men
sam meam quasi unus de filiis regis. Habebat autem
Miphiboseth filium parvulum nomine Micha. O
mnis vero cognatio domus Sibae serviebat Miphi
boseth. Porro Miphiboseth habitabat in Ierusalem
quia de mensa regis iugiter vescebatur. Et erat cla
Factum est autem post haec ut | udus utroque pede. X
moreretur rex filiorum Ammon et regnaret
Anon filius eius pro eo. Dixitque David. Faciam misericordiam
cum Anon filio Naas sicut fecit pater eius mecum misericordiam. Mi
sit ergo David consolans eum per servos suos super pa
tris interitu. Cum autem venissent servi David in terram
filiorum Ammon dixerunt principes filiorum Ammon
ad Anon dominum suum. Putas quod propter honorem
patris tui miserit ad te consolatores et non ideo
ut investigaret et exploraret civitatem et ever
teret eam misit David servos suos ad te. Tulit itaque
Anon servos David rasitque dimidiam partem barbae eorum
et praescidit vestes eorum medias usque ad nates et dimi
sit eos. Quod cum nuntiatum esset David misit in
occursum eorum. Erant enim viri confusi turpi
ter valde. Et mandavit eis David. Manete in Ieri
cho donec crescat barba vestra et tunc revertimi
ni. Videntes autem filii Ammon quod iniuriam fe
cissent David miserunt et conduxerunt mercede Syrum Roob
et Syrum Soba XX milia peditum et a rege Maa
cha mille viros et ab Istob XII milia virorum. Quod
cum audisset David misit Ioab et omnem exercitum be
llatorum. Egressi sunt ergo filii Ammon et direxerunt a
ciem ante ipsum introitum portae. Syrus autem Soba et
Roob et Istob et Maacha seorsum erant in cam
po. Videns igitur Ioab quod praeparatum esset adversum
se praelium et ex adverso et post tergum elegit ex
omnibus electis Israel et instruxit aciem contra Syrum.
Reliquam autem partem populi tradidit Abisai fratri suo
qui direxit aciem adversus filios Ammon. Et ait
Ioab. Si praevaluerint adversum me Syri eris mihi
in adiutorium. Si autem filii Ammon praevaluerint
adversum te auxiliabor tibi. Esto vir fortis et
pugnemus pro populo nostro et civitate Dei nostri. Do
minus autem faciet quod bonum est in conspectu suo. Ini
it itaque Ioab et populus qui cum eo erat certamen
contra Syros. Qui statim fugerunt a facie eius.
Filii autem Ammon videntes quod fugissent Syri
fugerunt et ipsi a facie Abisai et ingressi sunt civi
tatem. Reversusque est Ioab a filiis Ammon et venit
[illegible]m. Videntes igitur [illegible]

pavit quia corruissent coram Israhel congregati sunt pariter. Misitque Adadezer et eduxit Syros qui erant trans fluvium et adduxit exercitum eorum. Sobach autem magister militie Adadezer erat princeps eorum. Quod cum nuntiatum esset David contraxit omnem Israhelem et transivit Iordanem venitque Helama et direxerunt aciem Syri ex adverso David et pugnaverunt contra eum. Fugeruntque Syri a facie Israhel et occidit David de Syris septingentos currus et quadraginta milia equitum et Sobach principem militie percussit qui statim mortuus est. Videntes autem universi reges qui erant in presidio Adadezer victos se esse ab Israhel expaverunt et fugerunt quinquaginta et octo milia coram Israhel et fecerunt pacem cum Israhel et servierunt eis. Et timuerunt Syri auxilium prebere ultra filiis Ammon.

XI Factum est autem vertente anno eo tempore quo solent reges ad bella procedere misit David Ioab et servos suos cum eo et universum Israhel et vastaverunt filios Ammon et obsederunt Rabbath. David autem remansit in Ierusalem. Cum hec agerentur accidit ut surgeret David de stratu suo post meridiem et deambularet in solario domus regie viditque mulierem se lavantem ex adverso super solarium suum. Erat autem mulier pulchra valde. Misit ergo rex et requisivit que esset mulier. Nuntiatumque est ei quod ipsa esset Bethsabee filia Heliam uxor Urie Ethei. Missis itaque David nuntiis tulit eam. Que cum ingressa esset ad illum dormivit cum ea. Statimque sanctificata est ab inmunditia sua et reversa est domum suam concepto fetu. Mittensque nuntiavit David et ait: Concepi. Misit autem David ad Ioab dicens: Mitte ad me Uriam Etheum. Misitque Ioab Uriam ad David. Et venit Urias ad David. Quesivitque David quam recte ageret Ioab et populus et quomodo administraretur bellum. Et dixit David ad Uriam: Vade in domum tuam et lava pedes tuos. Egressusque est Urias de domo regis secutusque est eum cibus regius. Dormivit autem Urias ante portam domus regie cum aliis servis domini sui et non descendit ad domum suam. Nuntiatumque est David a dicentibus: Non ivit Urias in domum suam. Et ait David ad Uriam: Numquid non de via venisti? Quare non descendisti in domum tuam? Et ait Urias ad David: Archa Dei et Israhel et Iuda habitant in papilionibus et dominus meus Ioab et servi domini mei super faciem terre manent et ego ingrediar domum meam ut comedam et bibam et dormiam cum uxore mea? Per salutem tuam et per salutem anime tue non faciam rem hanc. Ait ergo David ad Uriam: Mane hic etiam hodie et cras dimittam te. Mansit Urias in Ierusalem in die illa et altera. Et vocavit eum David ut comederet coram se et biberet et inebriavit eum. Qui egressus vespere dormivit in stratu suo cum servis domini sui et in domum suam non descendit. Factum est ergo mane et scripsit David epistolam ad Ioab misitque per manum Urie scribens in epistola: Ponite Uriam ex adverso belli ubi fortissimum prelium est et derelinquite eum ut percussus intereat. Igitur cum Ioab obsideret urbem posuit Uriam in loco ubi sciebat viros esse fortissimos. Egressique viri de civitate bellabant adversum Ioab et ceciderunt de populo servorum David et mortuus est etiam Urias Etheus. Misit itaque Ioab et nuntiavit David omnia verba prelii. Precepitque nuntio dicens: Cum compleveris universos sermones belli ad regem si eum videris indignari et dixerit: Quare accessistis ad murum ut preliaremini? An ignorabatis quod multa desuper ex muro tela mittantur? Quis percussit Abimelech filium Ierobaal? Nonne mulier misit super eum fragmen mole de muro et interfecit eum in Thebes? Quare iuxta murum accessistis? Dices: Etiam servus tuus Urias Etheus occubuit. Abiit ergo nuntius et venit et narravit David omnia que ei preceperat Ioab. Et dixit nuntius ad David: Prevaluerunt adversum nos viri et egressi sunt ad nos in agrum. Nos autem facto impetu persecuti eos sumus usque ad portam civitatis. Et direxerunt iacula sagittarii ad servos tuos ex muro desuper mortuique sunt de servis regis. Quin etiam servus tuus Urias Etheus mortuus est. Et dixit David ad nuntium: Hec dices Ioab: Non te frangat ista res. Varius enim eventus est pugne. Nunc hunc et nunc illum consumit gladius. Conforta bellatores tuos adversus urbem ut destruas eam et exhortare eos. Audivit autem uxor Urie quod mortuus esset Urias vir suus et planxit eum. Transactoque luctu misit David et introduxit eam in domum suam et facta est ei uxor peperitque ei filium. Et displicuit verbum hoc quod fecerat David coram domino.

XII Misit ergo dominus Nathan ad David. Qui cum venisset ad eum dixit ei: Duo viri erant in civitate una unus dives et alter pauper. Dives habebat oves et boves plurimos valde. Pauper autem nichil habebat omnino preter ovem unam parvulam quam emerat et nutrierat et que creverat apud eum cum filiis eius simul de pane illius comedens et de calice eius bibens et in sinu illius dormiens eratque illi sicut filia. Cum autem peregrinus quidam venisset ad divitem parcens ille sumere de ovibus et de bobus suis ut exhiberet convivium peregrino illi qui venerat ad se tulit ovem viri pauperis et preparavit cibos homini qui venerat ad se. Iratus autem David indignatione adversus hominem illum nimis dixit ad

nathan: Vivit dominus quoniam filius mortis est vir qui fecit hoc. Ovem reddet in quadruplum eo quod fecerit verbum istud et non pepercerit. Dixit autem Nathan ad David: Tu es ille vir. Haec dicit dominus deus Israel: Ego unxi te in regem super Israel et ego erui te de manu Saul, et dedi tibi domum domini tui et uxores domini tui in sinu tuo, dedique tibi domum Israel et Iuda; et si parva sunt ista, adiciam tibi multo maiora. Quare ergo contempsisti verbum domini ut faceres malum in conspectu meo? Uriam Hettheum percussisti gladio, et uxorem illius accepisti uxorem tibi, et interfecisti eum gladio filiorum Ammon. Quam ob rem non recedet gladius de domo tua usque in sempiternum, eo quod despexeris me et tuleris uxorem Uriae Hetthei ut esset uxor tua. Itaque haec dicit dominus: Ecce ego suscitabo super te malum de domo tua, et tollam uxores tuas in oculis tuis et dabo proximo tuo, et dormiet cum uxoribus tuis in oculis solis huius. Tu enim fecisti abscondite, ego autem faciam verbum istud in conspectu omnis Israel et in conspectu solis. Et dixit David ad Nathan: Peccavi domino. Dixitque Nathan ad David: Dominus quoque transtulit peccatum tuum; non morieris. Verumtamen quoniam blasphemare fecisti inimicos domini propter verbum hoc, filius qui natus est tibi morte morietur. Et reversus est Nathan domum suam. Percussitque dominus parvulum quem pepererat uxor Uriae David, et desperatus est. Deprecatusque est David dominum pro parvulo, et ieiunavit David ieiunio, et ingressus seorsum iacuit super terram. Venerunt autem seniores domus eius cogentes eum ut surgeret de terra; qui noluit, nec comedit cum eis cibum. Accidit autem die septima ut moreretur infans; timueruntque servi David nuntiare ei quod mortuus esset parvulus. Dixerunt enim: Ecce cum parvulus adhuc viveret loquebamur ad eum et non audiebat vocem nostram; quanto magis si dixerimus mortuus est puer se affliget? Cum ergo David vidisset servos suos mussitantes, intellexit quod mortuus esset infantulus; dixitque ad servos suos: Num mortuus est puer? Qui responderunt ei: Mortuus est. Surrexit ergo David de terra et lotus unctusque est, cumque mutasset vestem ingressus est domum domini et adoravit, et venit in domum suam, petivitque ut ponerent ei panem et comedit. Dixerunt autem ei servi sui: Quis est sermo quem fecisti? Propter infantem cum adhuc viveret ieiunasti et flebas; mortuo autem puero surrexisti et comedisti panem. Qui ait: Propter infantem cum adhuc viveret ieiunavi et flevi; dicebam enim: Quis scit si forte donet eum mihi dominus et vivat infans? Nunc autem quia mortuus est quare ieiunem? Numquid potero revocare eum amplius? Ego vadam magis ad eum, ille vero non revertetur ad me. Et consolatus est David Bethsabee uxorem suam, ingressusque ad eam dormivit cum ea; quae genuit filium, et vocavit nomen eius Salomonem, et dominus dilexit eum. Misitque in manu Nathan prophetae, et vocavit nomen eius Amabilis domino, eo quod diligeret eum dominus. Igitur pugnabat Ioab contra Rabbath filiorum Ammon, et pugnabat urbem regiam. Misitque Ioab nuntios ad David dicens: Dimicavi adversum Rabbath, et capienda est urbs aquarum. Nunc igitur congrega reliquam partem populi et obside civitatem et cape eam, ne cum a me vastata fuerit urbs nomini meo adscribatur victoria. Congregavit itaque David omnem populum, et profectus est adversum Rabbath; cumque dimicasset cepit eam. Et tulit diadema regis eorum de capite eius, pondo auri talentum, habens gemmas pretiosissimas, et impositum est super caput David; sed et praedam civitatis asportavit multam valde. Populum quoque eius adducens serravit et circumegit super eos ferrata carpenta, divisitque cultris et traduxit in typo laterum; sic fecit universis civitatibus filiorum Ammon. Et reversus est David et omnis exercitus in Hierusalem.

XIII

Factum est autem post haec ut Absalom filii David sororem speciosissimam vocabulo Thamar adamaret Amnon filius David, et deperiret eam valde ita ut propter amorem eius aegrotaret, quia cum esset virgo, difficile ei videbatur ut quippiam inhoneste ageret cum ea. Erat autem Amnon amicus nomine Ionadab filius Semaa fratris David, vir prudens valde; qui dixit ad eum: Quare sic attenuaris macie, fili regis, per singulos dies? Cur non indicas mihi? Dixitque ei Amnon: Thamar sororem fratris mei Absalom amo. Cui respondit Ionadab: Cuba super lectum tuum et languorem simula; cumque venerit pater tuus ut visitet te, dic ei: Veniat, oro, Thamar soror mea ut det mihi cibum et faciat pulmentum, ut comedam de manu eius. Accubuit itaque Amnon et quasi aegrotare coepit; cumque venisset rex ad visitandum eum, ait Amnon ad regem: Veniat, obsecro, Thamar soror mea ut faciat in oculis meis duas sorbitiunculas, et cibum capiam de manu eius. Misit ergo David ad Thamar domum dicens: Veni in domum Amnon fratris tui et fac ei pulmentum. Venitque Thamar in domum Amnon fratris sui; ille autem iacebat. Quae tollens farinam commiscuit, et liquefaciens in oculis eius coxit sorbitiunculas. Tollensque quod coxerat effudit et posuit coram eo, et noluit comedere. Dixitque Amnon: Eicite universos a me. Cumque eiecissent omnes, dixit Amnon ad Thamar: Infer cibum

in conclaui ut uescar de manu tua. Tulit ergo thamar sorbitiunculas quas fecerat et intulit ad amon fratrem suum in conclaui. Cumque obtulisset ei cibum, apprehendit eam et ait: Veni, cuba mecum, soror mea. Que respondit ei: Noli, frater mi, noli opprimere me, neque enim hoc fas est in israel; noli facere stultitiam hanc. Ego enim ferre non potero obprobrium meum, et tu eris quasi unus de insipientibus in israel. Quin potius loquere ad regem, et non negabit me tibi. Noluit autem adquiescere precibus eius, sed preualens uiribus oppressit eam et cubauit cum ea. Et exosam eam habuit amon odio magno nimis, ita ut maius esset odium quo oderat eam amore quo ante dilexerat. Dixitque ei amon: Surge, uade. Que respondit ei: Maius est hoc malum quod nunc agis aduersum me quam quod ante fecisti, expellens me. Et noluit audire eam, sed uocato puero qui ministrabat ei dixit: Eice hanc a me foras, et claude ostium post eam. Que induta erat talari tunica; huiuscemodi enim filie regis uirgines uestibus utebantur. Eiecit itaque eam minister illius foras, clausitque fores post eam. Que aspergens cinerem capiti suo, scissa tunica talari, impositisque manibus super caput suum, ibat ingrediens et clamans. Dixit autem ei absalon frater suus: Numquid amon frater tuus concubuit tecum? Sed nunc, soror, tace; frater tuus est, neque affligas cor tuum pro re hac. Mansit itaque thamar contabescens in domo absalon fratris sui. Cum autem audisset rex dauid uerba hec, contristatus est ualde; et noluit contristare spiritum amon filii sui, quoniam diligebat eum, quia primogenitus erat ei. Porro non est locutus absalon ad amon nec bonum nec malum; oderat enim absalon amon eo quod uiolasset thamar sororem suam. Factum est autem post tempus biennii ut tonderentur oues absalon in baalasor que est iuxta effraim, et uocauit absalon omnes filios regis. Uenitque ad regem et ait ad eum: Ecce tondentur oues serui tui; ueniat oro rex cum seruis suis ad seruum suum. Dixitque rex ad absalon: Noli, fili mi, noli rogare ut ueniamus omnes et grauemus te. Cum autem cogeret eum, et noluisset ire, benedixit ei. Et ait absalon: Si non uis uenire, ueniat obsecro nobiscum saltim amon frater meus. Dixitque ad eum rex: Non est necesse ut uadat tecum. Coegit itaque eum absalon, et dimisit cum eo amon et uniuersos filios regis. Fecerat autem absalon conuiuium quasi conuiuium regis. Preceperat autem absalon pueris suis dicens: Obseruate cum temulentus fuerit amon uino, et dixero uobis: Percutite eum et interficite; nolite timere, ego enim sum qui precipio uobis. Roboramini et estote uiri fortes. Fecerunt ergo pueri absalon aduersum amon sicut preceperat eis absalon. Surgentesque omnes filii regis ascenderunt singuli mulas suas et fugerunt. Cumque adhuc pergerent in itinere, fama peruenit ad dauid dicens: Percussit absalon omnes filios regis, et non remansit ex eis saltim unus. Surrexit itaque rex et scidit uestimenta sua et cecidit super terram, et omnes serui illius qui assistebant ei sciderunt uestimenta sua. Respondens autem ionadab filius semmaa fratris dauid dixit: Ne estimet dominus meus rex quod omnes pueri filii regis occisi sint: amon solus mortuus est, quoniam in ore absalon erat positus ex die qua oppressit thamar sororem suam. Nunc ergo ne ponat dominus meus rex super cor suum uerbum istud dicens: Omnes filii regis occisi sunt, quoniam amon solus mortuus est. Fugit autem absalon. Et eleuauit puer speculator oculos suos et aspexit, et ecce populus multus ueniebat per iter deuium ex latere montis. Dixitque ionadab ad regem: Ecce filii regis assunt; iuxta uerbum serui tui sic factum est. Cumque cessasset loqui, apparuerunt et filii regis, et intrantes leuauerunt uocem suam et fleuerunt; sed et rex et omnes serui eius fleuerunt ploratu magno nimis. Porro absalon fugiens abiit ad tholomai filium amiur regem gessur. Luxit ergo dauid filium suum cunctis diebus. Absalon autem cum fugisset et uenisset in gessur, fuit ibi tribus annis. Cessauitque rex dauid persequi absalon, eo quod consolatus esset super amon interitu.

XIIII Intelligens autem ioab filius saruie quod cor regis uersum esset ad absalon, misit thecuam et tulit inde mulierem sapientem dixitque ad eam: Lugere te simula et induere ueste lugubri, et ne ungaris oleo, ut sis quasi mulier plurimo iam tempore lugens mortuum; et ingredieris ad regem et loqueris ad eum sermones huiuscemodi. Posuit autem ioab uerba in ore eius. Itaque cum ingressa fuisset mulier thecuitis ad regem, cecidit coram eo super terram et adorauit et dixit: Serua me, rex. Et ait ad eam rex: Quid cause habes? Que respondit: Heu, mulier uidua ego sum; mortuus est enim uir meus. Et ancille tue erant duo filii, qui rixati sunt aduersum se in agro, nullusque erat qui eos prohibere posset; et percussit alter alterum et interfecit eum. Et ecce consurgens uniuersa cognatio aduersum ancillam tuam dicit: Trade eum qui percussit fratrem suum, ut occidamus eum pro anima fratris sui quem interfecit, et deleamus heredem. Et querunt extinguere scintillam meam que relicta est, ut non sit uiro meo

meo non relinquetur reliquiae super terram. Et ait rex ad mu-
lierem: Vade in domum tuam, et ego iubebo pro
te. Dixitque mulier Thecuites ad regem: In me do-
mine mi rex iniquitas, et in domum patris mei.
Rex autem et thronus eius sit innocens. Et ait rex:
Qui contradixerit tibi, adduc eum ad me, et ultra
non addet ut tangat te. Quae ait: Recordetur do-
minus rex domini dei sui, ut non multiplicentur proximi sanguinis
ad ulciscendum, et nequaquam interficient filium
meum. Qui ait: Vivit dominus, quia non cadet de capillis
filii tui super terram. Dixit ergo mulier: Loquatur ancil-
la tua ad dominum meum regem verbum. Et ait: Lo-
quere. Dixitque mulier: Quare cogitasti istiusmodi rem
contra populum dei? Et locutus est rex verbum istud ut pec-
cet, et non reducat abiectum suum? Omnes mori-
mur, et quasi aquae dilabimur in terram, quae non rever-
tuntur: nec vult deus perire animam, sed retractat
cogitans ne penitus pereat qui abiectus est.
Nunc igitur veni, ut loquar ad dominum meum re-
gem verbum hoc, praesente populo. Et dixit ancilla tua: Lo-
quar ad regem, si quomodo faciat rex verbum
ancillae suae. Et audivit rex, ut liberaret
ancillam suam de manu omnium qui volebant
de hereditate domini delere me et filium meum simul.
Dicat ergo ancilla tua, ut fiat verbum domini mei re-
gis sicut sacrificium. Sicut enim angelus dei, sic est domi-
nus meus rex, ut nec benedictione nec maledictione mo-
veatur: unde et dominus deus tuus est tecum. Et respondens rex
dixit ad mulierem: Ne abscondas a me verbum
quod te interrogo. Dixitque mulier: Loquere domine mi
rex. Et ait rex: Numquid manus ioab tecum
est in omnibus istis? Respondit mulier et ait: Per salutem a-
nimae tuae domine mi rex, nec ad sinistram nec
ad dexteram est ex omnibus his quae locutus est dominus meus
rex: servus enim tuus ioab ipse praecepit mihi, et ipse po-
suit in os ancillae tuae omnia verba haec, ut ver-
terem figuram sermonis huius. Servus enim tuus ioab
praecepit istud. Tu autem domine mi rex sapiens es, sic-
ut habet sapientiam angelus dei, ut intelligas omnia super
terram. Et ait rex ad ioab: Ecce placatus feci
verbum tuum: vade ergo et revoca puerum absa-
lon. Cadensque ioab super faciem suam in terram
adoravit et benedixit regi. Et dixit ioab: Hodie
intellexit servus tuus quia inveni gratiam in oculis
tuis domine mi rex: fecisti enim sermonem servi tui.
Surrexit ergo ioab et abiit in gessur, et adduxit absa-
lon in ierusalem. Dixit autem rex: Revertatur in domum
suam, et faciem meam non videat. Reversus est ergo ab-
salon in domum suam, et faciem regis non vidit. Porro
sicut absalon vir non erat pulcher in omni israel
et decorus nimis: a vestigio pedis usque ad verticem
non erat in eo ulla macula. Et quando tondebat ca-
pillos (semel autem in anno tondebatur, quia gra-
vabat eum caesaries) ponderabat capillos
capitis sui ducentis siclis pondere publico. Nati sunt
autem absalon filii tres, et filia una nomine
thamar eleganti forma. Mansitque absa-
lon in ierusalem duobus annis, et faciem regis non
vidit. Misit itaque ad ioab ut mitteret eum ad re-
gem. Qui noluit venire ad eum. Cumque se-
cundo misisset, et ille noluisset venire, dixit ser-
vis suis: Scitis agrum ioab iuxta agrum meum
habentem messem ordei: ite ergo et succendite eum
igni. Succenderunt ergo servi absalon segetem
igni. Et venientes servi ioab scissis vestimen-
tis suis dixerunt: Succenderunt servi absalon
partem agri igni. Surrexitque ioab et venit ad absa-
lon in domum eius, et dixit: Quare succenderunt
servi tui segetem meam igni? Et respondit absalon
ad ioab: Misi ad te obsecrans ut venires
ad me, et mitterem te ad regem, et diceres ei: Qua-
re veni de gessur? Melius mihi erat ibi esse.
Obsecro ergo ut videam faciem regis: quod si me-
mor est iniquitatis meae, interficiat me. Ingres-
sus ioab nuntiavit ei. Vocatusque absalon
intravit ad regem, et adoravit super faciem ter-
rae coram eo. Osculatusque est rex absalon. XV
Igitur post haec fecit sibi absalon currum et e-
quites, et quinquaginta viros qui praecederent eum. Et ma-
ne consurgens absalon stabat iuxta introitum
portae in via, et omnem virum qui habebat nego-
tium ut veniret ad regis iudicium, vocab-
at absalon ad se et dicebat: De qua civitate es
tu? Qui respondebat: Ex una tribu israel ego sum
servus tuus. Respondebatque ei absalon: Videntur
mihi sermones tui boni et iusti, sed non est qui te au-
diat constitutus a rege. Dicebatque absalon:
Quis me constituat iudicem super terram, ut ad
me veniant omnes qui habent negotium, et
iuste iudicem? Sed et cum accederet ad eum homo
ut salutaret illum, extendebat manum
suam, et apprehendens osculabatur eum. Faci-
ebatque hoc omni israel venienti ad iudici-
um ut audiretur a rege, et sollicitabat cor-
da virorum israel. Post quattuor autem annos dixit absalon
ad regem: Vadam et reddam vota mea quae
vovi domino in hebron. Vovens enim vovit ser-
vus tuus cum esset in gessur syriae, dicens: Si redux-
erit me dominus in ierusalem, sacrificabo ei.
Dixitque ei rex: Vade in pace. Et surrexit et abiit in hebron.
Misit autem absalon exploratores in univer-
sas [illegible] israel dicens: Statim ut audieritis cla-
gorem bucinae dicite: Regnavit absalon in
hebron. Porro cum absalon ierunt ducenti viri de

ierusalem vocati: euntesque simplici corde et causam penitus
ignorantes. Accersivit quoque Absalom Achitophel
Gilonitem consiliarium David de civitate sua Gilo. Cum-
que immolaret victimas, facta est coniuratio valida, popu-
lusque concurrens augebatur cum Absalom. Venit igitur nun-
tius ad David dicens: Toto corde universus Israel se-
quitur Absalom. Et ait David servis suis qui erant cum eo in Ieru-
salem: Surgite et fugiamus; neque enim erit nobis effugi-
um a facie Absalom. Festinate egredi, ne for-
te veniens occupet nos, et impellat super nos rui-
nam, et percutiat civitatem in ore gladii. Dixerunt-
que servi regis ad eum: Omnia quaecumque praeceperit domi-
nus noster rex, libenter exsequimur servi tui. Egressus est ergo rex
et universa domus eius pedibus suis. Et reliquit rex de-
cem mulieres concubinas ad custodiendam domum. Egressus-
que est rex et omnis Israel pedibus suis, et stetit procul a do-
mo. Et universi servi eius ambulabant iuxta eum,
et legiones Cerethi et Phelethi, et omnes Gethei pugna-
tores validi, sexcenti viri qui secuti eum fue-
rant de Geth pedites, praecedebant regem. Dixit autem rex
ad Ethai Getheum: Cur venis nobiscum? Rever-
tere et habita cum rege, quia peregrinus es, et egressus es de
loco tuo. Heri venisti, et hodie compelleris nobiscum egre-
di? Ego autem vadam quo iturus sum. Revertere, et re-
duc tecum fratres tuos, et dominus faciet tecum misericordiam et
veritatem, quia ostendisti gratiam et fidem. Et respondit Ethai
regi dicens: Vivit dominus, et vivit dominus meus rex, quoniam in
quocumque loco fueris, domine mi
rex, sive in morte sive in vita, ibi erit
servus tuus. Et ait David ad Ethai: Veni, et transi.
Et transivit Ethai Getheus, et rex, et omnes viri
qui cum eo erant, et reliqua multitudo. Omnesque flebant
voce magna, et universus populus transibat. Rex quoque
transgrediebatur torrentem Cedron, et cunctus populus
incedebat contra viam quae respicit ad desertum.
Venit autem et Sadoc sacerdos, et universi Levitae cum e-
o portantes archam federis dei ad bethleem et de-
posuerunt archam dei. Et ascendit Abiathar
donec expletus esset omnis populus qui egressus fuerat
de civitate. Et dixit rex ad Sadoc: Reporta ar-
cham dei in urbem. Si invenero gratiam in oculis domi-
ni, reducet me, et ostendet mihi eam et tabernaculum su-
um. Si autem dixerit mihi: Non places, praesto sum, fa-
ciat quod bonum est coram se. Et dixit rex ad Sadoc
sacerdotem: O videns, revertere in civitatem in pace, et
Achimaas filius tuus et Ionathas filius Abi-
athar, duo filii vestri sint vobiscum. Ecce ego ab-
scondar in campestribus deserti, donec veniat ser-
mo a vobis indicans mihi. Reportaverunt ergo Sadoc
et Abiathar archam dei in Ierusalem, et manserunt ibi.
Porro David ascendebat clivum olivarum, scandens et
flens, operto capite, et nudis pedibus incedens; sed et

omnis populus qui erat cum eo operto capite ascen-
debat plorans. Nuntiatum est autem David quod et Achitophel
esset in coniuratione cum Absalom, dixitque David: Infatu-
a quaeso domine consilium Achitophel. Cumque ascende-
ret David summitatem montis in quo adoraturus erat
dominum, ecce occurrit ei Chusai Arachites, ve-
ste scissa et terra pleno capite. Et dixit ei David: Si me-
cum veneris, eris mihi oneri. Si autem in civitatem
revertaris et dixeris Absalom: Servus tuus sum rex, pa-
tris tui servus fui sic ero servus
tuus, dissipabis consilium Achitophel. Habes autem tecum
Sadoc et Abiathar sacerdotes, et omne verbum quodcum-
que audieris de domo regis, indicabis Sadoc et
Abiathar sacerdotibus. Sunt autem cum eis duo
filii eorum, Achimaas filius Sadoc et Ionathan fi-
lius Abiathar, et mittetis per eos ad me omne ver-
bum quod audieritis. Veniente ergo Chusai ami-
co David in civitatem, et Absalom ingressus est Ierusalem.

XVI

Cumque David transisset paululum montis verticem,
apparuit Siba puer Miphiboseth in occur-
sum eius cum duobus asinis, qui onerati erant duc-
entis panibus et centum alligaturis uvae passae, et cen-
tum palathis caricarum, et utre vini. Et dixit rex
Sibae: Quid sibi volunt haec? Responditque Siba: Asi-
ni domestici regis ut sedeant, et panes et
palathae ad vescendum pueris tuis, vi-
num autem ut bibat si quis defecerit in deserto.
Et ait rex: Ubi est filius domini tui? Responditque Siba regi:
Remansit in Ierusalem dicens: Hodie restituet mihi do-
mus Israel regnum patris mei. Et ait rex Sibae: Tua
sint omnia quae fuerunt Miphiboseth. Dixitque Siba:
Oro ut inveniam gratiam coram te domine mi rex.
Venit ergo rex David usque Bahurim, et ecce egrediebatur
inde vir de cognatione domus Saul nomine Se-
mei filius Gera, procedebatque egrediens et male-
dicebat, mittebatque lapides contra David et contra univer-
sos servos regis David. Omnis autem populus et universi bella-
tores a dextro et a sinistro latere regis incedebant.
Ita autem loquebatur Semei cum malediceret regi:
Egredere egredere vir sanguinum et vir Belial. Red-
didit tibi dominus universum sanguinem domus Saul, quoniam inva-
sisti regnum pro eo, et dedit dominus regnum in manu Ab-
salom filii tui, et ecce premunt te mala tua, quoni-
am vir sanguinum es. Dixit autem Abisai filius Sar-
viae regi: Quare maledicit canis hic moriturus
domino meo regi? vadam et amputabo caput eius.
Et ait rex: Quid mihi et vobis est, filii Sarviae? Dimit-
tite eum ut maledicat, dominus enim praecepit ei ut male-
diceret David, et quis est qui audeat dicere quare sic
fecerit? Et ait rex Abisai et universis ser-
vis suis: Ecce filius meus qui egressus est de ute-
ro meo quaerit animam meam, quanto magis nunc filius

gemini maledicit michi? dimittite eum ut maledi-
cat iuxta preceptum domini si forte respiciat dominus afflictio-
nem meam et reddat michi dominus bonum pro maledictio-
ne hac hodierna. Ambulabat itaque david et socii eius
per viam cum eo. Semei autem per iugum montis
ex latere contra illum gradiebatur maledicens et
mittens lapides adversum eum terramque spargens. Ve-
nit igitur rex et universus populus cum eo lassus et refocil-
lati sunt ibi. Absalon autem et omnis populus israel in-
gressi sunt ierusalem sed et achitophel cum eo. Cum
autem venisset chusai arachites amicus david ad
absalon: locutus est ad eum. Salve rex salve
rex. Ad quem absalon: Hec est inquit gratia tua ad
amicum tuum? Quare non isti cum amico tuo? Re-
spondit chusai ad absalon: Nequaquam: quia illius ero
quem elegit dominus et omnis hic populus et universus israel et cum eo
manebo. Sed ut et hoc inferam cui ego serviturus sum?
Nonne filio regis? Sicut parui patri tuo sic parebo
et tibi. Dixit autem absalon ad achitophel: Ini-
te consilium quid agere debeamus. Et ait achito-
phel ad absalon: Ingredere ad concubinas pa-
tris tui quas dimisit ad custodiendam domum:
ut cum audierit omnis israel quod fedaveris patrem
tuum roborentur tecum manus eorum. Tetende-
runt ergo absalon tabernaculum in solario. Ingres-
susque est ad concubinas patris sui coram universo israel.
Consilium autem achitophel quod dabat in dieb-
us illis quasi si quis consuleret dominum: sic erat omne consilium
achitophel et cum esset cum david et cum esset cum ab-
XVII Dixit igitur achitophel ad absa- salon.
lon. Eligam michi xii milia virorum et consur-
gens persequar david hac nocte. Et irruens super eum
quippe qui lassus est et solutis manibus percutiam eum.
Cumque fugerit omnis populus qui cum eo est percutiam re-
gem desolatum et reducam universum populum quomodo
unus homo reverti solet. Unum enim virum tu queris: et
omnis populus erit in pace. Placuitque sermo eius ab-
salon et cunctis maioribus natu israel. Ait autem
absalon: Vocate et chusai arachiten et audia-
mus quid etiam ipse dicat. Cumque venisset chusa-
i ad absalon ait absalon ad eum: Huiuscemodi sermonem locu-
tus est achitophel: facere debemus an non? Quod
das consilium? Et dixit chusai ad absalon: Non
est bonum consilium quod dedit achitophel hac vi-
ce. Et rursum intulit chusai: Tu nosti pa-
trem tuum absalon et viros qui cum eo sunt esse fortis-
simos et amaro animo veluti si ursa raptis ca-
tulis in saltu seviat. Sed et pater tuus vir bella-
tor est: nec morabitur cum populo. Forsitan nunc lati-
tat in foveis aut in uno quo voluerit loco.
Et cum ceciderit unus quilibet in principio: au-
diet quicumque audierit et dicet: facta est plaga

in populo qui sequebatur absalon. Et fortissimus quisque cuius
cor est quasi leonis pavore solvetur. Scit enim o-
mnis populus israel fortem esse patrem tuum et robustos
omnes qui cum eo sunt. Sed hoc michi videtur rectum
esse consilium. Congregetur ad te universus israel
a dan usque bersabee quasi harena maris innumera-
bilis et tu eris in medio eorum. Et irruemus super e-
um in quocumque loco fuerit inventus et operiemus eum sic-
ut cadere solet ros super terram et non relinquemus de viris qui
cum eo sunt ne unum quidem. Quod si urbem aliquam in-
gressus fuerit circumdabit omnis israel civitati
illi funes et trahemus eam in torrentem ut non
repperiatur nec calculus quidem ex ea. Dixitque ab-
salon et omnes viri israel: Melius est consilium chusai
arachite consilio achitophel. Domini autem nutu
dissipatum est consilium achitophel utile: ut in-
duceret dominus super absalon malum. Et ait
chusai sadoch et abiathar sacerdotibus: Hoc et hoc
consilium dedit achitophel absalon et senior-
ibus israel. Et ego tale et tale dedi consilium. Nunc
ergo mittite cito et nuntiate david dicentes: Ne
moreris nocte hac in campestribus deserti sed
absque dilatione transgredere ne forte absorbe-
atur rex et omnis populus qui cum eo est. Ionath-
as autem et achimaas stabant iuxta fontem
rogel. Abiit ancilla et nuntiavit eis: et ipsi pro-
fecti sunt ut referrent ad regem david nuntium.
Non enim poterant videri aut introire civita-
tem. Vidit autem eos quidam puer et indicavit
absalon. Illi vero concito gradu ingressi sunt
domum cuiusdam viri in bahurim qui habebat
puteum in vestibulo suo et descenderunt in eum.
Tulit autem mulier et expandit velamen super os
putei quasi siccans ptisanas: et sic latuit res.
Cumque venissent servi absalon ad mulierem
in domum dixerunt: Ubi est achimaas et ionathas?
Et respondit eis mulier: Transierunt festinanter gusta-
ta paululum aqua. At hii qui querebant cum non
invenissent reversi sunt ierusalem. Cumque abiss-
ent: ascenderunt illi de puteo et pergentes nun-
tiaverunt regi david atque dixerunt: Surgite transi-
te cito fluvium quia huiuscemodi dedit consilium contra vos
achitophel. Surrexit ergo david et omnis populus qui erat
cum eo et transierunt iordanem donec dilucesce-
ret: antequam detegeretur verbum: et ne unus quidem
residuus fuit qui non transisset fluvium. Por-
ro achitophel videns quod non fuisset factum consilium su-
um stravit asinum suum surrexitque et abiit in do-
mum suam et in civitatem suam. Et disposita
domo sua: suspendio interiit et sepultus est in
sepulchro patris sui. David autem venit in castra et
absalon transivit iordanem ipse et omnes viri israel

cum eo. Amasam vero constituit absalom pro ioab
super exercitum. Amasa autem erat filius viri qui vo-
cabatur iethra de iezraheli qui ingressus est ad a-
bigail filiam naas sororem sarvie que fuit ma-
ter ioab. Et castrametatus est israel cum absalon
in terra galaad. Cumque venisset david in castra
machanaim: sobi filius naas de rabath filiorum
ammon et machir filius amihel de lodabar et
berzellai galaadites de rogelim: obtulerunt
ei stratoria et tapetia et vasa fictilia frumen-
tum et ordeum et farinam polentam et faba-
m lentem et frixum cicer et mel et butyrum oves et
pingues vitulos. Dederuntque david et populo qui cum eo
erant ad vescendum. Suspicati enim sunt populum
fame et siti fatigari in deserto.

XVIII Igitur considerato david populo suo constituit super eum tri-
bunos et centuriones. Et dedit populi tertiam partem sub
manu ioab et tertiam sub manu abisai fili
sarvie fratris ioab et tertiam sub manu ethai
qui erat de geth. Dixitque rex ad populum: Egredi-
ar et ego vobiscum. Et respondit populus: Non exibis. Si-
ve enim fugerimus non magnopere ad eos de no-
bis pertinebit: sive media pars ceciderit e nobis: non
satis curabunt: quia tu unus pro decem milibus com-
putaris. Melius est igitur ut sis nobis in urbe pre-
sidio. Ad quos rex ait: Quod vobis videtur rectum
hoc faciam. Stetit ergo rex iuxta portam: egredie-
baturque populus per turmas suas centeni et mille-
ni. Et precepit rex ioab et abisai et ethai dicens:
Servate michi puerum absalom. Et omnis populus
audiebat precipientem regem cunctis principibus
pro absalon. Itaque egressus est populus in campum contra
israel. Et factum est prelium in saltu ephra-
im. Et cesus est ibi populus israel ab exercitu david. Facta est
plaga magna in illa die viginti milium. Fu-
it autem ibi prelium dispersum super faciem
omnis terre: et multo plures erant quos saltus con-
sumpserat de populo: quam hi quos voraverat
gladius in die illo. Accidit autem ut occurre-
ret absalon servis david sedens mulo. Cumque in-
gressus fuisset mulus subter condensam quercum
et magnam: adhesit caput eius quercui: et illo suspen-
so inter celum et terram: mulus cui insederat
pertransivit. Vidit autem hoc quispiam et nuntia-
vit ioab dicens: Vidi absalon pendere de quer-
cu. Et ait ioab viro qui nuntiaverat ei: Si vidi-
sti quare non confodisti eum cum terra et ego dedissem ti-
bi .x. argenti siclos et unum balteum. Qui dixit ad
ioab: Si appenderes in manibus meis mille ar-
genteos: nequaquam mitterem manum meam in fili-
um regis. Audientibus enim nobis precepit rex tibi et a-
bisai et ethai dicens: Custodite michi puerum ab-
salom. Sed et si fecissem contra animam meam audacter ne-
quaquam hoc regem latere potuisset et tu stares ex ad-
verso. Et ait ioab: Non sicut tu vis: sed aggredi-
ar eum coram te. Tulit ergo ioab tres lanceas in
manu sua et infixit eas in corde absalon. Cumque
adhuc palpitaret herens in quercu: cucurrerunt de-
cem iuvenes armigeri ioab et percutientes interfecerunt
eum. Cecinit autem ioab buccina: et retinuit
populum ne persequeretur fugientem israel volens par-
cere multitudini. Et tulerunt absalon et proiecerunt eum
in saltu in foveam grandem: et comportaverunt super
eum acervum lapidum magnum nimis. Omnis
autem israel fugit in tabernacula sua. Porro absalon
erexerat sibi cum adhuc viveret titulum qui est in
valle regis. Dixerat enim: Non habeo filium et hoc e-
rit monimentum nominis mei. Vocavitque titulum no-
mine suo: et appellatur manus absalon usque ad
diem hanc. Achimaas autem filius sadoc ait: Cur-
ram et nuntiabo regi: quia iudicium fecerit ei
dominus de manu inimicorum eius. Ad quem ioab ait: Non
eris nuntius in hac die: sed nuntiabis in alia. Ho-
die nolo te nuntiare. Filius enim regis est mortuus.
Et ait ioab chusi: Vade et nuntia regi que vi-
disti. Adoravit chusi ioab et cucurrit. Rur-
sus autem achimaas filius sadoch dixit ad io-
ab: Quid impedit si etiam ego curram post chusi? Di-
xitque ei ioab: Quid vis currere fili mi? Ve-
ni huc: non eris boni nuntii baiulus. Qui respon-
dit: Quid enim si cucurrero? Et ait ei: Curre. Currens ergo achi-
maas per viam compendii transivit chusi. David autem
sedebat inter duas portas. Speculator vero qui
erat in fastigio porte super murum elevans ocu-
los vidit hominem solum currentem. Et exclamans indi-
cavit regi. Dixitque rex: Si solus est bonus est nuntius
in ore eius. Properante autem illo et accedente propius: vi-
dit speculator hominem alterum currentem et vociferans
in culmine ait: Apparet michi homo alter currens
solus. Dixitque rex: Et iste bonus est nuntius. Spe-
culator autem: Contemplor ait cursum prioris quasi
cursum achimaas filii sadoch. Et ait rex:
Vir bonus est: et nuntium portans bonum venit. Cl-
amans autem achimaas dixit ad regem: Salve rex.
Et adorans regem pronus in terram coram eo
ait: Benedictus dominus deus tuus qui conclusit
homines qui levaverunt manus suas contra dominum me-
um regem. Et ait rex: Estne pax puero meo ab-
salon? Dixitque achimaas: Vidi tumultum ma-
gnum cum mitteret ioab servum tuum o rex mi ego
servus tuus: nescio aliud. Ad quem rex: Transi ait
et sta hic. Cumque ille transisset et staret: appa-
ruit chusi. Et veniens ait: Bonum apporto nun-
tium domine mi rex. Iudicavit enim pro te dominus

hodie de manu omnium qui surrexerunt contra te. Dix-
it autem rex ad Chusi: Estne pax puero Absalom?
Cui respondens Chusi: Fiant, inquit, sicut puer inimici
domini mei regis et universi qui consurgunt adversus
eum in malum. Contristatus itaque rex ascen-
dit cenaculum porte et flevit. Et sic loquebatur va-
dens: Fili mi Absalom, Absalom fili mi: quis mihi
tribuat ut ego moriar pro te, Absalom fili mi, fili

XIX Nuntiatum est autem Ioab | mi Absalom.
quod rex fleret et lugeret filium suum. Et versa est
victoria in die illa in luctum omni populo. Audivit
enim populus in die illa dici: Dolet rex super filio suo.
Et declinavit populus die illa ingredi civitatem,
quomodo declinare solet populus versus et fugiens de pre-
lio. Porro rex operuit caput suum et clamabat
voce magna: Fili mi Absalom, Absalom fili
mi, fili mi. Ingressus ergo Ioab ad regem in domum dixit:
Confudisti hodie vultus omnium servorum tuorum
qui salvam fecerunt animam tuam et animam fi-
liorum tuorum et filiarum tuarum et animam uxorum tu-
arum et animam concubinarum tuarum. Diligis odientes
te et odio habes diligentes te. Et ostendisti hodie
quia non curas de ducibus tuis et de servis tuis. Et vere
cognovi modo quia si Absalom viveret et nos om-
nes occubuissemus, tunc placeret tibi. Nunc igitur sur-
ge et procede et alloquens satisfac servis tuis. Iu-
ro enim tibi per Dominum quod si non exieris, ne unus quidem
remansurus sit tecum nocte hac, et peius erit
hoc tibi quam omnia mala que venerunt super te ab ado-
lescentia tua usque in presens. Surrexit ergo rex et
sedit in porta, et omni populo nuntiatum est quod
rex sederet in porta, venitque universa multitu-
do coram rege. Israel autem fugit in tabernacula
sua. Omnis quoque populus certabat in cunctis tribu-
bus Israel dicens: Rex liberavit nos de manu ini-
micorum nostrorum, ipse salvavit nos de manu Phi-
listiim, et nunc fugit de terra propter Absalom.
Absalom autem quem unximus super nos mortuus
est in bello. Usquequo siletis et non reduci-
tis regem? Et [illegible] Israel venit ad re-
gem. Rex vero David misit ad Sadoch et Abiathar sa-
cerdotes dicens: Loquimini ad maiores na-
tu Iuda dicentes: Cur venitis novissimi ad
reducendum regem in domum suam? Sermo autem omnis
Israel pervenerat ad regem ut reduceret eum in
domum eius quia [illegible] rex. Vos dicetis ad po-
pulum: Fratres mei vos, os meum et caro mea vos;
quare novissimi reducitis regem? Et Amase di-
cite: Nonne os meum es et caro mea? Hec faciat
mihi Deus et hec addat, si non magister militie fueris cora-
m me omni tempore pro Ioab. Et inclinavit cor omnium
virorum Iuda quasi viri unius, miseruntque ad regem

dicentes: Revertere tu et omnes servi tui. Et reversus est
rex et venit usque ad Iordanem. Et omnis Iuda ve-
nit usque in Galgala ut occurreret regi et tra-
duceret eum Iordanem. Festinavit autem Semei
filius Gera filii Gemini de Bahurim et descen-
dit cum viris Iuda in occursum regis David cum mille vi-
ris de Beniamin, et Siba puer de domo Saul, et quindecim fi-
lii eius ac viginti servi erant cum eo. Et irrumpentes
Iordanem ante regem transierunt vada ut trans-
ducerent domum regis et facerent iuxta iussionem
eius. Semei autem filius Gera prostratus coram
rege cum iam transisset Iordanem dixit ad eum:
Ne reputes mihi domine iniquitatem, neque memin-
eris iniurias servi tui in die qua egressus es do-
mine mi rex de Ierusalem, neque ponas rex in corde
tuo. Agnosco enim servus tuus peccatum meum, et ideo
hodie primus veni de omni domo Ioseph, des-
cendique in occursum domini mei regis. Respondens vero
Abisai filius Sarvie dixit: Numquid pro his
verbis non occidetur Semei qui maledixit christo Domini? Et dix-
it David: Quid mihi et vobis filii Sarvie? Cur efficimi-
ni mihi hodie in Satan? Ergo ne hodie inter-
ficietur vir in Israel? An ignoro me hodie fac-
tum regem super Israel? Et ait rex Semei: Non mo-
rieris, iuravitque ei. Miphiboseth quoque filius
Saul descendit in occursum regis, illotis pe-
dibus et intonsa barba, vestesque suas non laverat
a die qua egressus fuerat rex usque ad diem rever-
sionis eius in pace. Cumque Ierusalem occurrisset
regi, dixit ei rex: Quare non venisti mecum Miphibo-
seth? Qui respondens ait: Domine mi rex, servus meus
contempsit me. Dixique ei ego famulus tuus ut
sterneret mihi asinum et ascendens abirem cum rege;
claudus enim sum servus tuus. Insuper et accusa-
vit me servum tuum ad te dominum meum regem.
Tu autem domine mi rex sicut angelus Dei es; fac quod pla-
citum est tibi. Neque enim fuit domus patris mei nisi mor-
ti obnoxia domino meo regi. Tu autem posuisti me
servum tuum inter convivas mense tue. Quid ergo
habeo iuste querele aut quid valeo ultra vociferari ul-
tra ad regem? Ait ergo ei rex: Quid ultra
loqueris? Fixum est quod locutus sum: Tu et Si-
ba dividite possessiones. Responditque Miphibose-
th regi: Etiam cuncta accipiat, postquam re-
versus est dominus meus rex pacifice in domum suam.
Berzellai quoque Galaadites descendens de Ro-
gelim transduxit regem Iordanem, paratus et
ultra fluvium prosequi eum. Erat autem Berzel-
lai Galaadites senex valde, id est octogenari-
us, et ipse prebuit alimenta regi cum moraretur in
castris. Fuit quippe vir dives nimis. Dix-
it itaque rex ad Berzellai: Veni mecum ut requi-

eas securus mecum in Ierusalem. Et ait Berzellai ad regem: Quot sunt dies annorum vite mee ut ascendam cum rege in Ierusalem? Octogenarius sum hodie: numquid vigent sensus mei ad discernendum suave aut amarum? aut delectare potest servum tuum cibus et potus? vel audire ultra possum vocem cantorum atque cantatricum? quare servus tuus fit oneri domino meo regi? Paululum procedam famulus tuus ab Iordane tecum: non indigeo hac vicissitudine, sed obsecro ut revertar servus tuus et moriar in civitate mea et sepeliar iuxta sepulchrum patris mei et matris mee. Est autem servus tuus Chamaam: ipse vadat tecum domine mi rex, et fac ei quod tibi bonum videtur. Dixit itaque rex: Mecum transeat Chamaam, et ego faciam ei quicquid tibi placuerit, et omne quod petieris a me impetrabis. Cumque transisset universus populus et rex Iordanem, osculatus est rex Berzellai et benedixit ei: et ille reversus est in locum suum. Transivit ergo rex in Galgalam et Chamaam cum eo. Omnis autem populus Iuda traduxerat regem, et media tantum pars affuerat de populo Israel. Itaque omnes viri Israel concurrentes ad regem dixerunt ei: Quare te furati sunt fratres nostri viri Iuda et traduxerunt regem et domum eius Iordanem omnesque viros David cum eo? Et respondit omnis vir Iuda ad viros Israel: Quia propior mihi est rex: cur irasceris super hac re? numquid comedimus aliquid de rege, aut munera nobis data sunt? Et respondit vir Israel ad viros Iuda et ait: Decem partibus maior ego sum apud regem, magisque ad me pertinet David quam ad te: cur mihi fecisti iniuriam, et non mihi nuntiatum est priori ut reducerem regem meum? Responderunt autem durius viri Iuda viris Israel.

XX Accidit quoque ut ibi esset vir Belial nomine Siba filius Bochri vir iemineus: et cecinit buccina et ait: Non est nobis pars in David neque hereditas in filio Isai: revertere in tabernacula tua Israel. Et separatus est omnis Israel a David, secutusque est Siba filium Bochri: viri autem Iuda adheserunt regi suo a Iordane usque Ierusalem. Cumque venisset rex in domum suam in Ierusalem, tulit decem mulieres concubinas quas dereliquerat ad custodiendam domum, et tradidit eas in custodiam, alimenta eis prebens: et non est ingressus ad eas, sed erant clause usque ad diem mortis sue in viduitate viventes. Dixit autem rex Amase: Convoca mihi omnes viros Iuda in diem tertium, et tu adesto presens. Abiit ergo Amasa ut convocaret Iudam, et moratus est extra placitum quod ei constituerat rex. Ait autem David ad Abisai: Nunc magis afflicturus est nos Siba filius Bochri quam Absalom. Tolle igitur servos domini tui et persequere eum, ne forte inveniat civitates munitas et effugiat nos. Egressi sunt ergo cum eo viri Ioab, Cerethi quoque et Phelethi, et omnes robusti exierunt de Ierusalem ad persequendum Siba filium Bochri. Cumque illi essent iuxta lapidem grandem qui est in Gabaon, Amasa veniens occurrit eis. Porro Ioab vestitus erat tunica stricta ad mensuram habitus sui, et desuper accinctus gladio dependente usque ad ilia in vagina, qui fabrefactus levi motu egredi poterat et percutere. Dixit itaque Ioab ad Amasam: Salve mi frater. Et tenuit manu dextera mentum Amase quasi osculans eum. Porro Amasa non observavit gladium quem habebat Ioab, qui percussit eum in latere et effudit intestina eius in terram, nec secundum vulnus adhibuit, et mortuus est. Ioab autem et Abisai frater eius persecuti sunt Siba filium Bochri. Interea quidam viri cum stetissent iuxta cadaver Amase de sociis Ioab, dixerunt: Ecce qui esse voluit pro Ioab comes David. Amasa autem conspersus sanguine iacebat in media via. Vidit hoc quidam vir, quod subsisteret omnis populus ad videndum eum, et amovit Amasam de via in agrum, operuitque eum vestimento ne subsisterent transeuntes propter eum. Amoto ergo illo de via, transibat omnis vir sequens Ioab ad persequendum Siba filium Bochri. Porro ille transierat per omnes tribus Israel in Abelam et in Bethmaacha, omnesque viri electi congregati fuerant ad eum. Venerunt itaque et oppugnabant eum in Abela et in Bethmaacha, et circumdederunt munitionibus civitatem, et obsessa est urbs. Omnis autem turba que erat cum Ioab moliebatur destruere muros. Et exclamavit mulier sapiens de civitate: Audite, audite, dicite Ioab: Appropinqua huc et loquar tecum. Qui cum accessisset ad eam, ait illi: Tu es Ioab? Et ille: Ego. Ad quem sic locuta est: Audi sermones ancille tue. Qui respondit: Audio. Rursumque illa: Sermo, inquit, dicebatur in veteri proverbio: Qui interrogant interrogent in Abela, et sic perficiebant. Nonne ego sum que respondeo veritatem in Israel, et tu queris subvertere civitatem et evertere matrem in Israel? Quare precipitas hereditatem Domini? Respondensque Ioab ait: Absit, absit hoc a me: non precipito neque demolior. Non sic se habet res, sed homo de monte Ephraim Siba filius Bochri cognomine levavit manum suam contra regem David. Tradite illum solum et recedemus a civitate. Et ait mulier ad Ioab: Ecce caput eius mittetur ad te per murum. Ingressa est ergo ad omnem populum et locuta est eis sapienter. Qui abscisum

caput Seba filii Bochri proiecerunt ad Ioab. Et ille cecinit
tuba et recesserunt ab urbe unusquisque in taber-
nacula sua. Ioab autem reversus est Ierusalem ad regem.
Fuit ergo Ioab super omnem exercitum Israel. Banaias autem
filius Ioiade super Cheretheos et Pheletheos. Adu-
ram vero super tributa. Porro Iosaphat filius A-
chilud a commentariis. Siba autem scriba. Sado-
ch vero et Abiathar sacerdotes. Hyra autem Hiairites erat sacerdos David.

XXI

Facta est quoque fames in di-
ebus David tribus annis iugiter. Et consuluit David
oraculum Domini. Dixitque Dominus: Propter Saul et do-
mum eius et sanguinem quia occidit Gabaonitas. Vo-
catis ergo Gabaonitis rex dixit ad eos. Porro Ga-
baonite non erant de filiis Israel sed reliquie am-
orreorum. Filii quippe Israel iuraverant eis ne pe-
rimerent eos, et voluit Saul percutere eos zelo quasi pro
filiis Israel et Iuda. Dixit ergo David ad Gabaoni-
tas: Quid faciam vobis? Et quod erit vestri piacu-
lum ut benedicatis hereditati Domini? Dixerunt-
que ei Gabaonite: Non est nobis super auro et argen-
to questio sed contra Saul et contra domum eius; neque volu-
mus ut interficiatur homo de Israel. Ad quos rex ait:
Quid ergo vultis ut faciam vobis? Qui dixe-
runt regi: Virum qui attrivit nos et oppres-
sit inique, ita delere debemus ut ne unus quidem
residuus sit de stirpe eius in cunctis finibus
Israel. Dentur nobis vii viri de filiis eius ut cru-
cifigamus eos Domino in Gabaath Saul quondam
electi Domini. Et ait rex: Ego dabo. Peper-
citque rex Miphiboseth filio Ionathan filii Saul
propter iusiurandum Domini quod fuerat inter David et in-
ter Ionathan filium Saul. Tulit ergo rex du-
os filios Respha filie Aia quos peperit Saul,
Armoni et Miphiboseth, et v filios Michol
filie Saul quos genuerat Adrieli filio Ber-
zellai qui fuit de Molathi, dedit eos in ma-
nus Gabaonitarum; qui crucifixerunt eos in mon-
te coram Domino. Et ceciderunt hii vii simul oc-
cisi in diebus messis primis incipiente me-
ssione ordei. Tollens autem Respha filia Aia ci-
licium substravit sibi super petram ab initio
messis, donec stillaret super eos aqua de celo, et
non dimisit aves lacerare eos per diem neque bes-
tias per noctem. Et nuntiata sunt David que fece-
rat Respha filia Aia concubina Saul. Et abi-
it David et tulit ossa Saul et ossa Ionathan filii
eius a viris Iabes Galaad qui furati fuerant
ea de platea Bethsan in qua suspenderant
eos Philistiim cum interfecissent Saul in mon-
te Gelboe. Et asportavit inde ossa Saul et ossa
Ionathan filii eius, et colligentes ossa eorum
qui affixi fuerant sepelierunt ea cum ossibus
Saul et Ionathan filii eius in terra Beniamin in
latere in sepulchro Cis patris eius. Feceruntque
omnia que preceperat rex, et repropitiatus est Deus terre po-
st hec. Factum est autem rursum prelium Philistiino-
rum adversum Israel, et descendit David et servi eius cum eo
et pugnabant contra Philistiim. Deficiente autem
David, Iesbidenob qui fuit de genere Arapha,
cuius ferrum haste trecentas uncias appende-
bat et accinctus erat ense novo, nisus est
percutere David. Presidioque ei fuit Abysai filius Sar-
vie et percussum Philisteum interfecit. Tunc
iuraverunt viri David dicentes: Iam non egredie-
ris nobiscum in bellum, ne extinguas lucer-
nam Israel. Secundum quoque fuit bellum in Gob contra
Philisteos. Tunc percussit Sobochai de Hu-
sathi Seph de stirpe Arapha de genere gigan-
tum. Tertium quoque fuit bellum in Gob
contra Philisteos, in quo percussit Adeo-
datus filius Saltus polimitarius Bethlee-
mites Goliath Getheum, cuius hastile has-
te erat quasi liciatorium texentium. Quartum
bellum fuit in Geth, in quo vir excelsus
qui senos in manibus pedibusque habebat di-
gitos, id est xxiiii, et erat de origine Arapha,
et blasphemavit Israel. Percussit autem eum Iona-
than filius Samaa fratris David. Hii iiii na-
ti sunt de Arapha in Geth, et ceciderunt in ma-
nu David et servorum eius.

XXII

Locutus est autem David Domino verba carminis
huius in die qua liberavit eum Dominus de manu o-
mnium inimicorum suorum et de manu Saul, et ait:
Dominus petra mea et robur meum et salvator
meus. Deus meus fortis meus, et sperabo in eum; scutum
meum et cornu salutis mee, elevator meus
et refugium meum, salvator meus, de iniqui-
tate liberabis me. Laudabilem invocabo Dominum,
et ab inimicis meis salvus ero. Quia circumdede-
runt me contritiones mortis, torrentes Belial ter-
ruerunt me. Funes inferi circumdederunt me, preve-
nerunt me laquei mortis. In tribulatione mea
invocabo Dominum, et ad Deum meum clamabo. Et
exaudiet de templo sancto suo vocem meam, et
clamor meus veniet ad aures eius. Commota est
et contremuit terra, fundamenta montium concussa
sunt et conquassata, quoniam iratus est eis. Ascendit
fumus de naribus eius, et ignis de ore eius vora-
bit; carbones incensi sunt ab eo. Et inclina-
vit celos et descendit, et caligo sub pedibus eius.
Et ascendit super Cherubin et volavit, et lapsus
est super pennas venti. Posuit tenebras in cir-
cuitu suo latibulum, cribrans aquas de nubibus
celorum. Pre fulgore in conspectu eius succensi sunt

carbones ignis. Tonabit de celo dominus: et excelsus dabit vocem suam. Misit sagittas et dissipavit eos: fulgur et consumpsit eos. Et apparuerunt effusiones maris: et revelata sunt fundamenta orbis ab increpatione domini: ab inspiratione spiritus furoris eius. Misit de excelso et assumpsit me: et extraxit me de aquis multis. Liberavit me de inimico meo potentissimo: et ab his qui oderant me: quoniam robustiores me erant. Prevenit me in die afflictionis mee: et factus est dominus firmamentum meum. Et eduxit me in latitudinem: liberavit me quia placui ei. Retribuet michi dominus secundum iusticiam meam: et secundum mundiciam manuum mearum reddet michi. Quia custodivi vias domini: et non egi impie a deo meo. Omnia enim iudicia eius in conspectu meo: et precepta eius non amovi a me. Et ero perfectus cum eo: et custodiam me ab iniquitate mea. Et restituet michi dominus secundum iusticiam meam: et secundum mundiciam manuum mearum in conspectu oculorum suorum. Cum sancto sanctus eris: et cum robusto perfectus. Cum electo electus eris: et cum perverso perverteris. Et populum pauperem salvum facies: oculisque tuis excelsos humiliabis. Quia tu lucerna mea domine: et tu domine illuminabis tenebras meas. In te enim curram accinctus: in deo meo transiliam murum. Deus immaculata via eius: eloquium domini igne examinatum: scutum est omnium sperantium in se. Quis est deus preter dominum: et quis fortis preter deum nostrum? Deus qui accinxit me fortitudine: et complanavit perfectam viam meam. Coequans pedes meos cervis: et super excelsa mea statuens me. Docens manus meas ad prelium: et componens quasi arcum ereum brachia mea. Dedisti michi clipeum salutis tue: et mansuetudo mea multiplicavit me. Dilatabis gressus meos subtus me: et non deficient tali mei. Persequar inimicos meos et conteram: et non revertar donec consumam eos. Consumam eos et confringam ut non consurgant: cadent sub pedibus meis. Accinxisti me fortitudine ad prelium: incurvasti resistentes michi sub me. Inimicos meos dedisti michi dorsum: odientes me et disperdam eos. Clamabunt et non erit qui salvet: ad dominum et non exaudiet eos. Delebo eos ut pulverem terre: quasi lutum platearum comminuam eos atque confringam. Salvabis me a contradictionibus populi mei: custodies me in caput gentium: populus quem ignoro serviet michi. Filii alieni resistent michi: auditu auris obedient michi. Filii alieni defluxerunt: et contrahentur in angustiis suis. Vivit dominus et benedictus deus meus: et exaltabitur deus fortis salutis mee. Deus qui das vindictas michi: et deicis populos sub me. Qui educis me ab inimicis meis: et a resistentibus michi elevas me: a viro iniquo liberabis me. Propterea confitebor tibi domine in gentibus: et nomini tuo cantabo. Magnificans salutes regis sui: et faciens misericordiam christo suo David et semini eius usque in sempiternum.

XXIII

Hec sunt autem verba David novissima. Dixit David filius Isai: dixit vir cui constitutum est de christo dei Iacob egregius psaltes Israhel. Spiritus domini locutus est per me: et sermo eius per linguam meam. Dixit deus Israhel michi: locutus est fortis Israhel dominator hominum iustus: dominator in timore dei. Sicut lux aurore oriente sole mane absque nubibus rutilat: et sicut pluviis germinat herba de terra. Nec tanta est domus mea apud deum: ut pactum eternum iniret mecum firmum in omnibus atque munitum. Cuncta enim salus mea et omnis voluntas: nec est quicquam ex ea quod non germinet. Prevaricatores autem quasi spine evellentur universi: que non tolluntur manibus. Et si quis tangere eas voluerit: armabitur ferro et ligno lanceato: igneque succense comburentur usque ad nichilum. Hec nomina fortium David. Sedens in cathedra sapientissimus princeps inter tres: ipse est quasi tenerrimus ligni vermiculus: qui octingentos interfecit impetu uno. Post hunc Eleazar filius patrui eius Ahohites inter tres fortes qui erant cum David quando exprobraverunt Philistiim et congregati sunt illuc in prelium. Cumque ascendissent viri Israhel: ipse stetit et percussit Philisteos donec deficeret manus eius et obrigesceret cum gladio. Fecitque dominus salutem magnam in die illa: et populus qui fugerat reversus est ad cesorum spolia detrahenda. Et post hunc Semma filius Age de Arari. Et congregati sunt Philistiim in statione: erat quippe ibi ager plenus lente. Cumque fugisset populus a facie Philistiim: stetit ille in medio agri et tuitus est eum percussitque Philisteos. Et fecit dominus salutem magnam. Necnon et ante descenderant tres qui erant principes inter triginta et venerant tempore messis ad David in speluncam Odollam. Castra autem Philistiim erant posita in valle gigantum. Et David erat in presidio. Porro statio Philistinorum tunc erat in Bethleem. Desideravit ergo David et ait: Si quis michi daret potum aque de cisterna que est in Bethleem iuxta portam. Irruperunt ergo tres fortes castra Philistiim et hauserunt aquam de cisterna Bethleem que erat iuxta portam: et attulerunt ad David. At ille noluit bibere: sed libavit eam domino dicens: Propicius sit michi dominus ne faciam hoc. Num sanguinem hominum istorum qui profecti sunt et animarum periculum bibam? Noluit ergo bibere. Hec fecerunt tres robustissimi. Abisai quoque frater Ioab filius Sarvie princeps erat de tribus: ipse est qui levavit

hastam suam contra ccc quos interfecit nominatus in tribus
et inter tres nobilior eratque eorum princeps sed
usque ad tres primos non pervenerat. Et banaias
filius ioiade viri fortissimi magnorum operum
de capseel ipse percussit duos leones moab.
et ipse descendit et percussit leonem in media
cisterna in diebus nivis. Ipse quoque interfecit virum
egyptium dignum spectaculo habentem in manu has-
tam. Itaque cum descendisset ad eum in virga
vi extorsit hastam de manu egyptii et interfe-
cit eum hasta sua. Hec fecit banaias filius
ioiade et ipse nominatus inter tres robustos qui
erant inter xxx nobiliores verumtamen usque
ad tres non pervenerat. Fecitque eum david au-
ricularium a secreto. Asael frater ioab inter xxx
elehanan filius patrui eius de bethleem. Sem-
ma de arodi. Elicha de arodi. Helas de phe-
lti. Hyra filius achis de thecua. Abiezer de
anathoth. Mobonnai de usathi. Selmon
ahoites. Maharai netophatites. He-
led filius baana et ipse netophatites. Hithai
filius ribai de gabaad filiorum beniamin. Ba-
naia pharatonites. Heddai de torrente ga-
as. Abialbon arbathites. Azmaveth de bero-
mi. Eliaba de salboni. Filii iassen. Ionath-
an. Semma de arodi. Haiam filius
sarar arorites. Eliphelech filius aasbai
filii maachati. Heliam filius achitophel
gilonites. Esrai de carmelo. Pharai de
arbi. Igaal filius nathan de soba. Bonni
de gaddi. Selech de ammoni. Naharai be-
rothites armiger ioab filii sarvie. Hyra ie-
trites. Urias etheus. Omnes xxx. vii.
XXIIII Et addidit furor domini irasci contra isra-
hel. commovitque david in eis dicentem. Vade nu-
mera israhel et iudam. Dixitque rex ad ioab princi-
pem exercitus sui. Perambula omnes tribus isra-
hel a dan usque bersabee et numerate populum ut
sciam numerum eius. Dixitque ioab regi. Adaugeat
dominus deus tuus ad populum tuum quantum nunc est et rur-
sum centuplicet in conspectu domini mei regis. Sed quid sibi
dominus meus rex vult in re huiuscemodi? Obtinuit autem
sermo regis verba ioab et principum exercitus. Eg-
ressusque est ioab et principes militum a facie re-
gis ut numerarent populum israhel. Cumque pertransis-
sent iordanem venerunt in aroer ad dexte-
ram urbis que est in valle gad. Et per iazer tran-
sierunt in galaad et in terram inferiorem od-
si. Et venerunt in dan silvestria. Circu-
meuntesque iuxta sydonem transierunt prope menia ty-
ri et omnem terram evei et chananei. Venerunt-
que ad meridiem iuda in bersabee. Et lustrata
universa terra adfuerunt post ix menses et xx dies in
ierusalem. Dedit ergo ioab numerum descriptionis populi re-
gi. Et inventa sunt de israhel octingenta milia
virorum fortium qui educerent gladium. Et de
iuda quingenta milia pugnatorum. Percussit autem cor da-
vid eum postquam numeratus est populus. Et dixit david ad
dominum. Peccavi valde in hoc facto. Sed precor domine
ut transferas iniquitatem servi tui quia stulte
egi nimis. Surrexit itaque david mane et sermo do-
mini factus est ad gad prophetam et videntem david dicens.
Vade et loquere ad david. Hec dicit dominus. Trium tibi
datur optio. Elige unum quod volueris ex hi-
is ut faciam tibi. Cumque venisset gad ad david
nuntiavit ei dicens. Aut vii annis veniet tibi
fames in terra tua. aut tribus mensibus fugies ad-
versarios tuos et illi te persequentur. aut certe
tribus diebus erit pestilentia in terra tua. Nunc er-
go delibera et vide quem respondeam ei qui me misit ser-
monem. Dixit autem david ad gad. Coartor ni-
mis. sed melius est ut incidam in ma-
nus domini. multe enim misericordie eius sunt quam in ma-
nus hominum. Inmisitque dominus pestilentiam in israhel de ma-
ne usque ad tempus constitutum. et mortui sunt ex
populo a dan usque bersabee lxx milia virorum. Cumque
extendisset manum suam angelus domini super
ierusalem ut disperderet eam. misertus est dominus su-
per afflictionem. et ait angelo percutienti populum.
Sufficit. nunc contine manum tuam. Erat autem an-
gelus domini iuxta aream areuna iebusei. Dixitque
david ad dominum cum vidisset angelum cedentem
populum. Ego sum qui peccavi. ego inique
egi. isti qui oves sunt quid fecerunt? Vertatur
obsecro manus tua contra me et contra domum patris
mei. Venit autem gad ad david in die illa et dixit ei.
Ascende et statue domino altare in area
areuna iebusei. Et ascendit david iuxta sermo-
nem gad quem preceperat ei dominus. Conspiciensque areu-
na animadvertit regem et servos eius transire ad se.
Et egressus adoravit regem prono vultu in terram
et ait. Quid cause est ut veniat dominus meus rex ad
servum suum? Cui david ait. Ut emam a te are-
am et edificem altare domino. et cesset interfectio
que grassatur in populo. Et ait areuna ad david.
Accipiat et offerat dominus meus rex sicut ei
placet. habes boves in holocaustum et plaustra
et iuga boum in usum lignorum. Omnia dedit are-
una regi. Dixitque areuna ad regem. Dominus deus tuus
suscipiat votum tuum. Cui respondens rex ait.
Nequaquam sicut vis sed emam pretio a te. et non
offeram domino deo meo holocausta gratuita. Eme-
runt ergo david aream et boves argenti siclis l.
Et edificavit ibi david altare domino. et obtu-

lit holocausta et pacifica et repropitiatus est
dominus terre et cohibita est plaga ab israel.

[E]t rex david senuerat ha-
bebatque etatis plurimos di-
es. Cumque operiretur ve-
stibus non calefiebat. Dixe-
runt ergo ei servi sui. Que-
ramus domino nostro re-
gi adolescentulam virginem et stet coram re-
ge et foveat eum dormiatque in sinu suo et ca-
lefaciat dominum nostrum regem. Quesierunt igitur ado-
lescentulam speciosam in omnibus finibus
israel et invenerunt abisag sunamitem et ad-
duxerunt eam ad regem. Erat autem puella pulchra ni-
mis. Dormiebatque cum rege et ministrabat
ei. Rex vero non cognovit eam. Adonias autem filius
aggith elevabatur dicens. Ego regna-
bo. Fecitque sibi currus et equites et l. viros qui an-
te eum currerent. Nec corripuit eum pater suus
aliquando dicens. Quare hoc fecisti? Erat autem ipse pul-
cher valde secundus natu post absalon. Et sermo e-
rat ei cum ioab filio sarvie et cum abiath-
ar sacerdote qui adiuvabant partes adonie.
Sadoch vero sacerdos et banaias filius ioiade
et nathan propheta et cherethi et phelethi et robur
exercitus david non erat cum adonia. Immo-
latis ergo adonias arietibus et vitulis et uni-
versis pinguibus iuxta lapidem zoeleth qui e-
rat vicinus fonti rogel vocavit univer-
sos fratres suos filios regis et omnes viros iuda
servos regis. Nathan autem prophetam et banaiam
et robustos quosque et salomonem fratrem suum
non vocavit. Dixit itaque nathan ad bethsabee ma-
trem salomonis. Num audisti quod regnaverit
adonias filius aggith et dominus noster david hoc
ignorat? Nunc ergo veni accipe a me consilium
et salva animam tuam filiique tui salomo-
nis. Vade et ingredere ad regem david et dic e-
i. Nonne tu domine mi rex iurasti mihi ancille
tue dicens quod salomon filius tuus regna-
bit post me et ipse sedebit in solio meo. Quare ergo
regnat adonias? Et adhuc ibi te loquente cum
rege ego veniam post te et complebo sermones
tuos. Ingressa est itaque bethsabee ad regem in cu-
biculo. Rex autem senuerat nimis et abisag
sunamitis ministrabat ei. Inclinavit
se bethsabee et adoravit regem. Ad quam rex. Quid
tibi inquit vis? Que respondens ait. Domine mi, tu iu-
rasti per dominum deum tuum ancille tue. Salo-
mon filius tuus regnabit post me et ipse se-
debit in solio meo. Et ecce nunc adonias
regnat te domine mi rex ignorante. Mac-
tavit boves et pinguia queque et arietes plu-
rimos et vocavit omnes filios regis et abia-
thar quoque sacerdotem et ioab principem militie.
Salomonem autem servum tuum non vocavit. Verumptamen
domine mi rex in te oculi respiciunt totius israel
ut indices eis quis sedere debeat in throno tuo do-
mine mi rex post te. Eritque cum dormierit dominus meus
rex cum patribus suis, erimus ego et filius meus sa-
lomon peccatores. Adhuc illa loquente cum rege
nathan propheta venit. Et nuntiaverunt regi dicen-
tes. Adest nathan propheta. Cumque introisset ante con-
spectum regis et adorasset eum pronus in terram,
dixit nathan. Domine mi rex, tu dixisti adonias
regnet post me et ipse sedeat super thronum meum?
Quia descendit hodie et immolavit boves et pin-
guia et arietes plurimos et vocavit universos fili-
os regis et principes exercitus et abiathar quo-
que sacerdotem, illisque vescentibus et bibentibus coram
eo et dicentibus vivat rex adonias, me servum
tuum et sadoch sacerdotem et banaiam filium io-
iade et salomonem famulum tuum non vocavit. Numquid a
domino meo rege exivit hoc verbum et mihi non indicasti
servo tuo quis sessurus esset super thronum domini
mei regis post eum? Et respondit rex david dicens. Vocate
ad me bethsabee. Que cum fuisset ingressa co-
ram rege et stetisset ante eum, iuravit rex et a-
it. Vivit dominus qui eruit animam meam de omni an-
gustia, quia sicut iuravi tibi per dominum deum israel dicens. Sa-
lomon filius tuus regnabit post me et ipse se-
debit super solium meum pro me, sic faciam ho-
die. Summissoque bethsabee in terram vultu ad-
oravit regem dicens. Vivat dominus meus rex david in e-
ternum. Dixit quoque rex david. Vocate michi sadoch sa-
cerdotem et nathan prophetam et banaiam filium io-
iade. Qui cum ingressi fuissent coram rege, dixit
ad eos. Tollite vobiscum servos domini vestri et im-
ponite salomonem filium meum super mulam
meam et ducite eum in gion. Et ungat eum ibi sa-
doch sacerdos et nathan propheta in regem super israel.
Et canetis bucina atque dicetis. Vivat rex sa-
lomon. Et ascendetis post eum et veniet et se-
debit super solium meum et ipse regnabit pro
me. Illique precipiam ut sit dux super israel et super
iudam. Et respondit banaias filius ioiade re-
gi dicens. Amen. Sic loquatur dominus deus domini mei regis.
Quomodo fuit dominus cum domino meo rege, sic sit cum
salomone et sublimius faciat solium eius a so-
lio domini mei regis david. Descendit ergo sadoch
sacerdos et nathan propheta et banaias filius
ioiade et cherethi et phelethi et imposuerunt salo-
monem super mulam regis david et adduxerunt eum in
gion. Sumpsitque sadoch sacerdos cornu

olei de tabernaculo et unxit Salomonem et cecinerunt bucina et dixit omnis populus vivat rex Salomon. Et ascendit universa multitudo post eum et populus canentium tibiis et laetantium gaudio magno et insonuit terra a clamore eorum. Audivit autem Adonias et omnes qui invitati fuerant ab eo iamque convivium finitum fuerat sed et Ioab audita voce tubae ait quid sibi vult clamor civitatis tumultuantis. Adhuc illo loquente Ionathan filius Abiathar sacerdotis venit. Cui dixit Adonias ingredere quia vir fortis es et bona nuntians. Responditque Ionathan Adoniae nequaquam dominus noster rex David regem constituit Salomonem misitque cum eo Sadoc sacerdotem et Nathan prophetam et Banaiam filium Ioiadae et Cherethi et Phelethi et inposuerunt eum super mulam regis unxeruntque eum Sadoc sacerdos et Nathan propheta regem in Gion et ascenderunt inde laetantes et insonuit civitas. Haec est vox quam audistis, sed et Salomon sedet super solium regni et ingressi servi regis benedixerunt domino regi David dicentes amplificet Deus nomen Salomonis super nomen tuum et magnificet thronum eius super thronum tuum. Et adoravit rex in lectulo suo et locutus est benedictus Dominus Deus Israhel qui dedit hodie sedentem in solio meo videntibus oculis meis. Territi sunt ergo et surrexerunt omnes qui invitati fuerant ab Adonia et ivit unusquisque in viam suam. Adonias autem timens Salomonem surrexit et abiit et tenuit cornu altaris. Et nuntiaverunt Salomoni dicentes ecce Adonias timens regem Salomonem tenuit cornu altaris dicens iuret mihi rex Salomon hodie quod non interficiat servum suum gladio. Dixitque Salomon si fuerit vir bonus non cadet ne unus quidem capillus eius in terram sin autem malum inventum fuerit in eo morietur. Misit ergo rex Salomon et eduxit eum ab altari et ingressus adoravit regem Salomonem dixitque ei Salomon vade in domum tuam.

II Adpropinquaverunt autem dies David ut moreretur praecepitque Salomoni filio suo dicens ego ingredior viam universae terrae. Confortare et esto vir et observa custodias Domini Dei tui ut ambules in viis eius et custodias caerimonias eius et praecepta eius et iudicia et testimonia sicut scriptum est in lege Mosi ut intellegas universa quae facis et quocumque te verteris ut confirmet Dominus sermones suos quos locutus est de me dicens si custodierint filii tui vias suas et ambulaverint coram me in veritate in omni corde suo et in omni anima sua non auferetur tibi vir de solio Israhel. Tu quoque nosti quae fecerit mihi Ioab filius Sarviae quae fecerit duobus principibus exercitus Israhel Abner filio Ner et Amasae filio Iether quos occidit et effudit sanguinem belli in pace et posuit cruorem proelii in balteo suo qui erat circa lumbos eius et in calciamento suo quod erat in pedibus eius. Facies ergo iuxta sapientiam tuam et non deduces canitiem eius pacifice ad inferos. Sed et filiis Berzellai Galaaditis reddes gratiam eruntque comedentes in mensa tua occurrerunt enim mihi quando fugiebam a facie Absalom fratris tui. Habes quoque apud te Semei filium Gera filii Iemini de Baurim qui maledixit mihi maledictione pessima quando ibam ad castra sed quia descendit mihi in occursum cum transirem Iordanem et iuravi ei per Dominum dicens non te interficiam gladio, tu noli pati eum esse inpunitum. Vir autem sapiens es et scies quid facias ei deducesque canos eius cum sanguine ad infernum. Dormivit igitur David cum patribus suis et sepultus est in civitate David. Dies autem quibus regnavit David super Israhel quadraginta anni sunt in Hebron regnavit septem annis in Hierusalem triginta tribus. Salomon autem sedit super thronum David patris sui et firmatum est regnum eius nimis. Et ingressus est Adonias filius Aggith ad Bethsabee matrem Salomonis quae dixit ei pacificusne ingressus tuus qui respondit pacificus. Addiditque sermo mihi est ad te. Cui ait loquere. Et ille tu inquit nosti quia meum erat regnum et me praeposuerat omnis Israhel sibi in regem sed translatum est regnum et factum est fratris mei a Domino enim constitutum est ei. Nunc ergo petitionem unam deprecor a te ne confundas faciem meam. Quae dixit ad eum loquere. Et ille ait precor ut dicas Salomoni regi neque enim negare tibi quicquam potest ut det mihi Abisag Sunamitidem uxorem. Et ait Bethsabee bene ego loquar pro te regi. Venit ergo Bethsabee ad regem Salomonem ut loqueretur ei pro Adonia et surrexit rex in occursum eius adoravitque eam et sedit super thronum suum positusque est thronus matri regis quae sedit ad dexteram eius. Dixitque ei petitionem unam parvulam ego deprecor a te ne confundas faciem meam. Dixitque ei rex pete mater mea neque enim fas est ut avertam faciem tuam. Quae ait detur Abisag Sunamitis Adoniae fratri tuo uxor. Responditque rex Salomon et dixit matri suae quare postulas Abisag Sunamitin Adoniae postula ei et regnum ipse est enim frater meus maior me et habet Abiathar sacerdotem et Ioab filium Sarviae. Iuravit itaque rex Salomon per Dominum dicens haec faciat mihi Deus et haec addat quia contra animam suam locutus est Adonias verbum hoc. Et nunc vivit Do

qui firmavit me et collocavit me super solium David patris mei, et qui fecit mihi domum sicut locutus est, quia hodie occidetur Adonias. Misitque rex Salomon per manum Banaiae filii Ioiadae, qui interfecit eum, et mortuus est. Abiathar quoque sacerdoti dixit rex: Vade in Anathoth ad agrum tuum. Equidem vir mortis es, sed hodie te non interficiam, quia portasti arcam Domini Dei coram David patre meo, et sustinuisti laborem in omnibus in quibus laboravit pater meus. Eiecit ergo Salomon Abiathar, ut non esset sacerdos Domini, ut impleretur sermo Domini quem locutus est super domum Heli in Silo. Venit autem nuntius ad Salomonem quod Ioab declinasset post Adoniam, et post Salomonem non declinasset. Fugit ergo Ioab in tabernaculum Domini, et apprehendit cornu altaris. Nuntiatumque est regi Salomoni quod fugisset Ioab in tabernaculum Domini et esset iuxta altare. Misitque Salomon Banaiam filium Ioiadae dicens: Vade, interfice eum. Et venit Banaias ad tabernaculum Domini et dixit ei: Haec dicit rex: Egredere. Qui ait: Non egrediar, sed hic moriar. Renuntiavit Banaias regi sermonem dicens: Haec locutus est Ioab, et haec respondit mihi. Dixitque ei rex: Fac sicut locutus est, et interfice eum et sepeli, et amovebis sanguinem innocentem qui effusus est a Ioab a me et a domo patris mei. Et reddat Dominus sanguinem eius super caput eius, quia interfecit duos viros iustos melioresque se, et occidit eos gladio patre meo David ignorante, Abner filium Ner principem militiae Israel, et Amasam filium Iether principem exercitus Iuda. Et revertetur sanguis illorum in caput Ioab et in caput seminis eius in sempiternum. David autem et semini eius et domui et throno illius sit pax usque in aeternum a Domino. Ascendit itaque Banaias filius Ioiadae, et aggressus eum interfecit, sepultusque est in domo sua in deserto. Et constituit rex Banaiam filium Ioiadae pro eo super exercitum, et Sadoc sacerdotem posuit pro Abiathar. Misit quoque rex et vocavit Semei, dixitque ei: Aedifica tibi domum in Hierusalem, et habita ibi, et non egredieris inde huc atque illuc. Quacumque autem die egressus fueris et transieris torrentem Cedron, scito te interficiendum; sanguis tuus erit super caput tuum. Dixitque Semei regi: Bonus sermo; sicut locutus est dominus meus rex, sic faciet servus tuus. Habitavit itaque Semei in Hierusalem diebus multis. Factum est autem post annos tres ut fugerent servi Semei ad Achis filium Maacha regem Geth. Nuntiatumque est Semei quod servi eius issent in Geth. Et surrexit Semei, et stravit asinum suum, ivitque ad Achis in Geth ad requirendum servos suos, et adduxit eos de Geth. Nuntiatum est autem regi Salomoni quod isset Semei in Geth de Hierusalem et redisset.

Et mittens vocavit eum, dixitque illi: Nonne testificatus sum tibi per Dominum, et praedixi tibi: Quacumque die egressus fueris huc atque illuc, scito te esse moriturum? Et respondisti mihi: Bonus sermo quem audivi. Quare ergo non custodisti iusiurandum Domini, et praeceptum quod praeceperam tibi? Dixitque rex ad Semei: Tu nosti omne malum cuius tibi conscium est cor tuum, quod fecisti David patri meo; reddidit Dominus malitiam tuam in caput tuum. Et rex Salomon benedictus, et thronus David erit stabilis coram Domino usque in sempiternum. Iussit itaque rex Banaiae filio Ioiadae, qui egressus percussit eum, et mortuus est.

III

Confirmatum est igitur regnum in manu Salomonis, et affinitate coniunctus est Pharaoni regi Aegypti. Accepit namque filiam eius, et adduxit in civitatem David, donec compleret aedificans domum suam et domum Domini et murum Hierusalem per circuitum. Attamen populus immolabat in excelsis; non enim aedificatum erat templum nomini Domini usque in diem illum. Dilexit autem Salomon Dominum, ambulans in praeceptis David patris sui, excepto quod in excelsis immolabat et accendebat thymiamata. Abiit itaque in Gabaon ut immolaret ibi; illud quippe erat excelsum maximum. Mille hostias in holocaustum obtulit Salomon super altare illud in Gabaon. Apparuit autem Dominus Salomoni per somnium nocte, dicens: Postula quod vis ut dem tibi. Et ait Salomon: Tu fecisti cum servo tuo David patre meo misericordiam magnam, sicut ambulavit in conspectu tuo in veritate et iustitia et recto corde tecum; custodisti ei misericordiam tuam grandem, et dedisti ei filium sedentem super thronum eius, sicut est hodie. Et nunc, Domine Deus, tu regnare fecisti servum tuum pro David patre meo; ego autem sum puer parvulus et ignorans egressum et introitum meum. Et servus tuus in medio est populi quem elegisti, populi infiniti qui numerari et supputari non potest prae multitudine. Dabis ergo servo tuo cor docile, ut iudicare possit populum tuum et discernere inter bonum et malum; quis enim poterit iudicare populum istum, populum tuum hunc multum? Placuit ergo sermo coram Domino, quod Salomon postulasset huiuscemodi rem. Et dixit Dominus ad Salomonem: Quia postulasti verbum hoc, et non petisti tibi dies multos nec divitias aut animas inimicorum tuorum, sed postulasti tibi sapientiam ad discernendum iudicium, ecce feci tibi secundum sermones tuos, et dedi tibi cor sapiens et intelligens, in tantum ut nullus ante te similis tui fuerit nec post te surrecturus sit. Sed et haec quae non postulasti dedi tibi, divitias scilicet et gloriam, ut nemo fuerit similis tui in regibus cunctis retro diebus. Si autem ambulaveris in viis meis et custodieris praecepta mea et mandata mea,

ſic ambulavit pater tuus, longos faciam dies tu-
os. Igitur evigilavit Salomon et intellexit quod eſſet ſo-
mnium. Cumque veniſſet Ierusalem, ſtetit coram
archa federis domini, et obtulit holocauſta et
fecit victimas pacificas et grande convivium u-
niverſis famulis ſuis. Tunc venerunt due mu-
lieres meretrices ad regem ſteteruntque coram eo,
quarum una ait: Obſecro mi domine: ego et mulier hec
habitabamus in domo una, et peperi apud eam in cubi-
culo. Tercia autem die poſtquam ego peperi, peperit et hec: et e-
ramus ſimul, nulluſque alius nobiſcum in do-
mo, exceptis nobis duabus. Mortuus eſt autem filius
mulieris huius nocte: dormiens quippe oppreſſit
eum. Et conſurgens intempeſta noctis ſilencio tu-
lit filium meum de latere meo ancille tue
dormientis, et collocavit in ſinu ſuo: ſuum autem fi-
lium qui erat mortuus poſuit in ſinu meo.
Cumque ſurrexiſſem mane ut darem lac filio me-
o, apparuit mortuus: quem diligentius intu-
ens clara luce deprehendi non eſſe meum quem genu-
eram. Reſponditque altera mulier: Non eſt ita ut dicis, ſed fi-
lius tuus mortuus eſt, meus autem vivit. E contrario illa dice-
bat: Mentiris: filius quippe meus vivit, et filius tuus
mortuus eſt. Atque in hunc modum contendebant
coram rege. Tunc rex ait: Hec dicit: Filius meus vi-
vit, et filius tuus mortuus eſt. Et iſta reſpondit: Non,
ſed filius tuus mortuus eſt, meus autem vivit. Dixit ergo rex:
Afferte michi gladium. Cumque attuliſſent gla-
dium coram rege, Dividite, inquit, infantem
vivum in duas partes, et date dimidiam partem uni
et dimidiam partem alteri. Dixit autem mulier cuius filius
erat vivus ad regem: commota ſunt quippe
viſcera eius ſuper filio ſuo: Obſecro mi domine, date
illi infantem vivum, et nolite interficere eum.
E contrario illa dicebat: Nec michi nec tibi ſit, ſed
dividatur. Reſpondit rex et ait: Date huic infantem
vivum, et non occidatur: hec eſt enim mater eius. Audi-
vit itaque omnis Iſrael iudicium quod iudicaſſet rex,
et timuerunt regem, videntes ſapientiam dei eſſe in
eo ad faciendum iudicium.

IIII Erat autem rex Salomon regnans ſuper omnem Iſra-
el. Et hi principes quos habebat: Azarias fi-
lius Sadoc ſacerdotis. Elioreph et Ahia filii Si-
ſa ſcribe. Ioſaphath filius Ahilud a commentari-
is. Banaias filius Ioiade ſuper exercitum. Sadoc
autem et Abiathar ſacerdotes. Azarias filius
Nathan ſuper eos qui aſſiſtebant regi. Zabud
filius Nathan ſacerdos amicus regis. Et Ahiſar
prepoſitus domus. Et Adoniram filius Abda ſuper
tributa. Habebat autem Salomon .xii. prefectos
ſuper omnem Iſrael, qui prebebant annonam regi et do-
mui eius. Per ſingulos enim menſes in anno ſinguli
neceſſaria miniſtrabant. Et hec nomina eorum: Benhur
in monte Ephraim. Bendecar in Macces et in
Salebim et in Bethſemes et in Elon et in Bethanan.
Beneſed in Aruboth: ipſius erat Socho et om-
nis Epher. Benabinadab, cuius omnis Nepth-
adh Dor: Thapheth filiam Salomonis habebat ux-
orem. Bena filius Ahilud regebat Thanach
et Mageddo et univerſam Bethſan que eſt iuxta
Sarthana ſubter Iezrahel a Bethſan uſque Abel-
meula e regione Iecmaan. Bengaber
in Ramoth Galaad: habebat Avoth Iair fi-
lii Manaſſe in Galaad: ipſe preerat in omni
regione Argob que eſt in Baſan, ſexaginta
civitatibus magnis atque muratis que ha-
bebant ſeras ereas. Achinadab filius Addo
preerat in Manaim. Achimaas in Nepthali,
ſed et ipſe habebat Baſemath filiam Salomonis
in coniugio. Baana filius Huſi in Aſer et in Ba-
loth. Ioſaphath filius Pharue in Yſachar.
Semei filius Hela in Beniamin. Gaber fi-
lius Uri in terra Galaad, in terra Seon regis A-
morrei et Og regis Baſan ſuper omnia que erant
in illa terra. Iuda et Iſrael innumerabiles ſic-
ut harena maris in multitudine, comedentes
et bibentes atque letantes. Salomon autem erat in di-
tione ſua habens omnia regna a flumine ter-
re Philiſtiim uſque ad terminum Egypti offe-
rentium ſibi munera et ſervientium ei cunc-
tis diebus vite eius. Erat autem cibus Salomo-
nis per ſingulos dies .xxx. chori ſimile et .lx.
chori farine, .x. boves pingues et .xx. boves
paſcuales, et .c. arietes, excepta venatione
cervorum, caprearum atque bubalorum, et avium alti-
lium. Ipſe enim obtinebat omnem regionem que erat
trans flumen, a Thapſa uſque Gazam, et cunc-
tos reges illarum regionum, et habebat pacem ex
omni parte in circuitu. Habitabatque Iuda et Iſrael
abſque timore ullo, unuſquiſque ſub vite
ſua et ſub ficu ſua a Dan uſque Berſabee cun-
ctis diebus Salomonis. Et habebat Salomon .xl. mi-
lia preſepia equorum currilium et .xii. milia e-
queſtrium. Nutriebantque eos ſupradicti re-
gis prefecti, ſed et neceſſaria menſe regis Salomonis
in tempore ſuo prebebant cum ſollicitudine. Horde-
um quoque et paleas equorum et iumentorum defe-
rebant in locum ubi erat rex, iuxta conſtitu-
tum ſibi. Dedit quoque deus ſapientiam Salomoni
et prudentiam multam nimis, et latitudinem cordis quaſi
arenam que eſt in littore maris. Et precedebat
ſapientia Salomonis ſapientiam omnium orientalium
et Egyptiorum, et erat ſapientior cunctis hominibus:
Sapiencior Ethan Ezraite et Ema et Calcal

et Dorda filios Maol, et erat nominatus in universis
gentibus per circuitum. Locutus quoque est Salomon
tria milia parabolas, et fuerunt carmina eius v et m. Et
disputavit super lignis a cedro quae est in Libano
usque ad ysopum quae egreditur de pariete, et dis-
seruit de iumentis et volucribus et reptilibus et pis-
cibus. Et veniebant de cunctis populis ad audien-
dam sapientiam Salomonis, et ab universis regibus
terrae qui audiebant sapientiam eius.

V

Misit quoque Hyram rex Tyri servos suos ad Sa-
lomonem; audivit enim quod ipsum unxissent
regem pro patre eius, quia amicus fuerat Hyram David omni tem-
pore. Misit autem Salomon ad Hyram dicens: Tu
scis voluntatem David patris mei, et quia non potuerit aedi-
ficare domum nomini Domini Dei sui propter bella imminentia per
circuitum, donec daret Dominus eos sub vestigio pe-
dum eius. Nunc autem requiem dedit Dominus Deus meus mihi per cir-
cuitum, et non est Sathan neque occursus malus. Quam-
obrem cogito aedificare templum nomini Domini Dei mei, sicut
locutus est Dominus David patri meo dicens: Filius tuus quem
dabo pro te super solium tuum, ipse aedificabit domum
nomini meo. Praecipe ergo ut praecidant mihi cedros de Li-
bano, et servi mei sint cum servis tuis, mercedem autem ser-
vorum tuorum dabo tibi quamcumque petieris. Scis enim quo-
niam non est in populo meo vir qui noverit ligna cae-
dere sicut Sidonii. Cum ergo audisset Hyram verba
Salomonis, laetatus est valde et ait: Benedictus
Dominus hodie qui dedit David filium sapientissimum
super populum hunc plurimum. Et misit Hyram ad Salo-
monem dicens: Audivi quaecumque mandasti mihi.
Ego faciam omnem voluntatem tuam in lignis ce-
drinis et abiegnis. Servi mei deponent ea de Liba-
no ad mare, et ego componam ea in ratibus in
mari usque ad locum quem significaveris mihi, et ap-
plicabo ea ibi, et tu tolles ea. Praebebisque mihi necessaria ut
detur cibus domui meae. Itaque Salomoni Hyram
dabat ligna cedrina et ligna abiegna secundum om-
nem voluntatem eius. Salomon autem praebebat
Hyram xx milia chorum tritici in cibum domui
eius, et xx choros purissimi olei. Haec tribue-
bat Salomon Hyram per annos singulos. Dominus quoque dedit
sapientiam Salomoni sicut locutus est ei. Et erat pax
inter Hyram et Salomonem, et percusserunt foedus ambo.
Elegitque rex Salomon operarios de omni Isra-
hel, et erat indictio xxx milia virorum. Mittebatque
eos in Libanum x milia per singulos menses vicis-
sim, ita ut duobus mensibus essent in domibus
suis; et Adoniram erat super huiuscemodi indictio-
ne. Fuerunt itaque Salomoni lxx milia eorum qui o-
nera portabant, et lxxx milia latomorum
in monte, absque praepositis qui praeerant singulis
operibus, numero trium milium et trecentorum praecipi-

12

entium populo et his qui faciebant opus. Praecepitque rex ut
tollerent lapides grandes, lapides pretiosos in fun-
damentum templi, et quadrarent eos quos dolaverunt
cementarii Salomonis et cementarii Hyram. Porro Bi-
blii praeparaverunt ligna et lapides ad aedifican-

VI

Factum est ergo quadringentesimo | dam domum.
et octogesimo anno egressionis fili-
orum Israel de terra Aegypti, in anno quarto men-
se Zio (ipse est mensis secundus) regni Salomonis super Israel,
aedificari coepit domus Domino. Domus autem quam e-
dificavit rex Salomon Domino habebat sexa-
ginta cubitos in longitudine et xx cubitos in
latitudine. Et porticus ante erat templum
xx cubitorum longitudinis iuxta mensuram la-
titudinis templi, et habebat x cubitos latitudi-
nis ante faciem templi. Fecitque in templo fene-
stras obliquas, et aedificavit super parietem templi ta-
bulata per gyrum in parietibus domus per circuitum tem-
pli et oraculi, et fecit latera in circuitu. Tabulatum quod
subter erat v cubitos habebat latitudinis, et medium
tabulatum vi cubitorum latitudinis. Trabes
autem posuit in domo per circuitum forinsecus ut non
haererent muris templi. Domus autem cum aedificaretur de
lapidibus dedolatis atque perfectis aedificata est,
et malleus et securis et omne ferramentum non sunt
audita in domo cum aedificaretur. Ostium
lateris medii in pariete erat domus dextrae, et per
cocleam ascendebant in medium cenaculum et a
medio in tertium. Et aedificavit domum et consummavit
eam. Texitque domum laquearibus cedrinis. Et aedifi-
cavit tabulatum super omnem domum v cubitis al-
titudinis, et operuit domum lignis cedrinis. Et factus
est sermo Domini ad Salomonem dicens: Domus haec quam
aedificas, si ambulaveris in praeceptis meis et iudi-
cia mea feceris et custodieris omnia mandata mea
gradiens per ea, firmabo sermonem meum tibi quem lo-
cutus sum ad David patrem tuum, et habitabo in me-
dio filiorum Israel, et non derelinquam populum meum
Israel. Igitur aedificavit Salomon domum et consumma-
vit eam. Et aedificavit parietes domus intrinse-
cus tabulatis cedrinis a pavimento domus
usque ad summitatem parietum et usque ad laquearia.
Operuitque lignis cedrinis intrinsecus, et texit pa-
vimentum domus tabulis abiegnis. Aedificavitque
xx cubitorum ad posteriorem partem templi tabulata
cedrina a pavimento usque ad superiora, et fecit inte-
riorem domum oraculi in sanctum sanctorum. Porro xl cubi-
torum erat ipsum templum pro foribus oraculi. Et ce-
dro omnis domus intrinsecus vestiebatur, ha-
bens tornaturas et iuncturas suas fabrefactas
et caelaturas eminentes. Omnia cedrinis tabu-
lis vestiebantur, nec omnino lapis apparere

poterat in pariete. Oraculum autem in medio domus in interiori parte fecerat, ut poneret ibi archam federis Domini. Porro oraculum habebat xx. cubitos longitudinis, et xx. cubitos latitudinis, et xx. cubitos altitudinis: et operuit illud atque vestivit auro purissimo. Sed et altare vestivit cedro. Domum quoque ante oraculum operuit auro purissimo, et affixit laminas clavis aureis. Nichilque erat in templo quod non auro tegeretur: sed et totum altare oraculi texit auro. Et fecit in oraculo duo cherubin de lignis olivarum, x. cubitorum altitudinis. V. cubitorum ala cherub una, et v. cubitorum ala cherub altera: id est, x. cubitos habentes a summitate ale unius usque ad alterius ale summitatem. X. quoque cubitorum erat cherub secundus: in mensura pari, et opus erat unum in duobus cherubin: id est, altitudinem habebat unus cherub x. cubitorum, et similiter cherub secundus. Posuitque cherubin in medio templi interioris: extendebant autem alas suas cherubin, et tangebat ala una parietem, et ala cherub secundi tangebat parietem alterum: ale autem altere in media parte templi se invicem contingebant. Texit quoque cherubin auro. Et omnes parietes templi per circuitum sculpsit variis celaturis et torno: et fecit in eis cherubin et palmas et picturas varias, quasi prominentes de pariete et egredientes. Sed et pavimentum domus texit auro intrinsecus et extrinsecus. Et in ingressu oraculi fecit duo ostiola de lignis olivarum, postesque angulorum v. Et duo ostia de lignis olivarum: et sculpsit in eis picturam cherubin, et palmarum species, et anaglypha valde prominentia: et texit ea auro: et operuit tam cherubin quam palmas, et cetera, auro. Fecitque in introitu templi postes de lignis olivarum quadrangulatos: et duo ostia de lignis abiegnis altrinsecus: et utrumque ostium duplex erat, et se invicem tenens aperiebatur. Et sculpsit cherubin et palmas et celaturas valde eminentes: operuitque omnia laminis aureis opere quadro ad regulam. Et edificavit atrium interius tribus ordinibus lapidum politorum, et uno ordine lignorum cedri. Anno iiii. fundata est domus Domini in mense Zio: et in anno xi. mense Ebul (ipse est mensis octavus) perfecta est domus in omni opere suo, et in universis utensilibus suis: edificavitque eam annis vii.

VII Domum autem suam edificavit Salomon xiii. annis, et ad perfectum usque perduxit. Edificavit quoque domum saltus Libani c. cubitorum longitudinis, et l. cubitorum latitudinis, et xxx. cubitorum altitudinis: et iiii. deambulacra inter columpnas cedrinas: ligna quippe cedrina exciderat in columpnas. Et tabulatis cedrinis vestivit totam cameram, que xlv. columpnis sustentabatur. Unus autem ordo habebat columpnas xv. contra se invicem positas, et e regione se respicientes, et super spatia inter columpnas columpne quadrangulata ligna in cunctis equalia. Et porticum columpnarum fecit l. cubitorum longitudinis, et xxx. cubitorum latitudinis. Et alteram porticum in facie maioris porticus: et columpnas, et epistilia super columpnas. Et porticum quoque solii, in quo tribunal est, fecit: et texit lignis cedrinis a pavimento usque ad summitatem. Et domuncula in qua sedebatur ad iudicandum erat in medio porticu, simili opere. Domum quoque fecit filie Pharaonis, quam uxorem duxerat Salomon, tali opere quali et hanc porticum. Omnia lapidibus pretiosis, qui ad normam quandam atque mensuram tam intrinsecus quam extrinsecus serrati erant, a fundamento usque ad parietum summitatem, et extrinsecus usque ad atrium maius. Fundamenta autem de lapidibus pretiosis, magnis lapidibus x. sive viii. cubitorum. Et desuper lapides pretiosi equalis mensure secti erant, similiterque de cedro. Et atrium maius rotundum trium ordinum de lapidibus sectis, et unius ordinis de dolatura cedri: necnon et in atrio domus Domini interiori, et in porticu domus. Misit quoque rex Salomon, et tulit Hiram de Tyro, filium mulieris vidue de tribu Neptalim, patre Tyrio, artificem erarium, et plenum sapientia, et intelligentia, et doctrina ad faciendum omne opus ex ere. Qui cum venisset ad regem Salomonem, fecit omne opus eius. Et finxit duas columpnas ereas, x. et viii. cubitorum altitudinis columpnam unam: et linea xii. cubitorum ambiebat columpnam utramque. Duo quoque capitella fecit, que ponerentur super capita columpnarum, fusilia ex ere: v. cubitorum altitudinis capitellum unum, et v. cubitorum altitudinis capitellum alterum: et quasi in modum retis, et cathenarum sibi invicem miro opere contextarum. Utrumque capitellum columpnarum fusile erat: septena versuum retiacula in capitello uno, et septena versuum retiacula in capitello altero. Et perfecit columpnas, et duos ordines per circuitum retiaculorum singulorum, ut tegerent capitella que erant super summitatem malogranatorum: eodem modo fecit et capitello secundo. Capitella autem que erant super capita columpnarum, quasi opere lilii fabricata erant in porticu iiii. cubitorum. Et rursum alia capitella in summitate columpnarum desuper iuxta mensuram columpne

contra retiacula. Malogranatorum autem ducenti ordi-
nes erant in circuitu capitelli secundi. Et statuit du-
as columpnas in porticu templi. Cumque statuis-
set columpnam dexteram, vocavit eam nomine Iachin.
Similiter erexit columpnam secundam, et vo-
cavit nomen eius Booz. Et super capita colum-
narum opus in modum lilii posuit, perfectumque est opus
columpnarum. Fecit quoque mare fusile .x. cubitorum
a labio usque ad labium rotundum in circuitu;
.v. cubitorum altitudo eius, et resticula .xxx. cubitorum
cingebat illud per circuitum. Et sculptura sub-
ter labium circuibat illud .x. cubitis ambiens
mare. Duo ordines sculpturarum striatarum
erant fusiles. Et stabat super .xii. boves, e quibus tres
respiciebant ad aquilonem, et tres ad occiden-
tem, et tres ad meridiem, et tres ad orientem; et ma-
re super eos erat, quorum posteriora universa in-
trinsecus latitabant. Grossitudo autem luteris trium
unciarum erat, labiumque eius quasi labium calicis
et folium repandi lilii. Duo milia batos ca-
piebat cum mille metretis. Et fecit bases .x.
eneas .iiii. cubitorum longitudinis basis sin-
gulas et .iiii. cubitorum latitudinis, et trium cubi-
torum altitudinis. Et ipsum opus basium interrasi-
le erat, et sculpture inter iuncturas, et in-
ter coronulas et plectas leones et boves et che-
rubin; et in iuncturis similiter desuper; et subter leones
et boves quasi lora ex ere dependentia. Et .iiii. ro-
te per bases singulas, et axes erei, et .iiii. par-
tes quasi humeruli subter luterem fusiles con-
tra se invicem respectantes. Os quoque luteris intrinsecus
erat in capitis summitate, et quod forinsecus ap-
parebat unius cubiti erat totum rotundum,
pariterque habebat unum cubitum et dimidium. In
angulis autem columpnarum varie celature erant
et media intercolumpnia quadrata, non rotun-
da. Quatuor quoque rote que per .iiii. angulos basis
erant coherebant sibi subter basim. Una
rota habebat altitudinis cubitum unum et
semis. Tales autem erant rote quales solent
in curru fieri, et axes earum et radii et canti et
modioli omnia fusilia. Nam et humeruli il-
li .iiii. per singulos angulos basis unius ex
ipsa basi fusiles et coniuncti erant. In summita-
te autem basis erat quedam rotunditas dimidii
cubiti, ita fabrefacta ut luter desuper pos-
set imponi, habens celaturas suas variasque sculpturas
ex semet ipso. Sculpsit quoque in tabulatis
illis que erant ex ere, et in angulis cherubin et
leones et palmas quasi in similitudinem stantis
hominis, ut non celata sed apposita per circuitum
viderentur. In hunc modum fecit bases .x. fusura una
et mensura sculpturaque consimili. Fecit quoque .x. lu-
teres eneos; .xl. batos capiebat luter unus, eratque
.iiii. cubitorum. Singulos quoque luteres per singu-
las, id est .x. bases, posuit. Et constituit .x. bases, .v. ad
dexteram partem templi et .v. ad sinistram. Mare au-
tem posuit ad dexteram partem templi contra orien-
tem ad meridiem. Fecit ergo Hiram lebetes et scutras et
amulas, et perfecit omne opus regis Salomonis in
templo Domini: Columpnas duas et funiculos capi-
tellorum super capitella duarum columpnarum, et duo reti-
acula ut operirent duos funiculos qui erant
super capita columpnarum; et malogranata quadrin-
genta in duobus retiaculis, duos versus malo-
granatorum in retiaculis singulis, ad operiendos
funiculos capitellorum qui erant super capita co-
lumpnarum; et bases .x. et luteres .x. super bases; et mare
unum et boves .xii. subter mare; et lebetes
et scutras et amulas. Omnia vasa que fecit Hyram
regi Salomoni in domo Domini de aurichalco erant.
In campestri regione Iordanis fudit ea rex
in argillosa terra inter Sochoth et Sarthan.
Et posuit Salomon omnia vasa; propter multitu-
dinem autem nimiam non erat pondus eris. Fecitque Sa-
lomon omnia vasa in domo Domini: altare au-
reum, et mensam super quam ponerentur panes pro-
positionis auream, et candelabra aurea .v. ad
dexteram et .v. ad sinistram contra oraculum ex au-
ro puro; et quasi lilii flores, et lucernas desuper aure-
as, et forcipes aureos, et ydrias et fuscinulas
et phialas et mortariola et thuribula de au-
ro purissimo; et cardines ostiorum domus interioris
sancti sanctorum et ostiorum domus templi ex au-
ro erant. Et perfecit omne opus quod faciebat
Salomon in domo Domini, et intulit que sanctificaverat
David pater suus, argentum et aurum et vasa,
reposuitque in thesauris domus Domini.

VIII

Tunc congregati sunt omnes maiores natu Israel
cum principibus tribuum et duces familiarum fili-
orum Israel ad regem Salomonem in Ierusalem, ut deferrent
archam federis Domini de civitate David, id est de Syon.
Convenitque ad regem Salomonem universus
Israel in mense ethanim in sollempni die; ipse
est mensis .vii. Veneruntque cuncti senes de Israel, et
tulerunt sacerdotes archam, et portaverunt archam
Domini et tabernaculum federis et omnia vasa sanctuarii
que erant in tabernaculo; et ferebant ea sacerdotes
et Levite. Rex autem Salomon et omnis multitudo Isra-
el que convenerat ad eum gradiebatur cum illo ante
archam, et immolabant oves et boves absque estimatione
et numero. Et intulerunt sacerdotes archam
federis Domini in locum suum, in oraculum templi, in
sancta sanctorum, subter alas cherubin. Siquidem cheru-
bin expandebant alas super locum arche, et prote-
ge-

gebant archam et vectes eius desuper. Cumque eminerent vectes et apparerent summitates eorum foris in sanctuario ante oraculum, non apparebant ultra extrinsecus, qui et fuerunt ibi usque in presentem diem. In archa autem non erat aliud nisi due tabule lapidee quas posuerat in ea Moyses in Oreb, quando pepigit dominus fedus cum filiis Israel cum egrederentur de terra Egypti. Factum est autem cum exissent sacerdotes de sanctuario, nebula implevit domum domini, et non poterant sacerdotes stare et ministrare propter nebulam; impleverat enim gloria domini domum domini. Tunc ait Salomon: Dominus dixit ut habitaret in nebula. Edificans edificavi domum in habitaculum tuum, firmissimum solium tuum in sempiternum. Convertitque rex faciem suam et benedixit omni ecclesie Israel. Omnis enim ecclesia Israel stabat, et ait Salomon: Benedictus dominus deus Israel qui locutus est ore suo ad David patrem meum, et in manibus eius perfecit dicens: A die qua eduxi populum meum Israel de Egypto, non elegi civitatem de universis tribubus Israel ut edificaretur domus, et esset nomen meum ibi, sed elegi David ut esset super populum meum Israel. Voluitque David pater meus edificare domum nomini domini dei Israel, et ait dominus ad David patrem meum: Quod cogitasti in corde tuo edificare domum nomini meo, bene fecisti hoc ipsum mente tractans. Verumptamen non tu edificabis mihi domum, sed filius tuus qui egredietur de renibus tuis, ipse edificabit domum nomini meo. Confirmavit dominus sermonem suum quem locutus est. Stetique pro David patre meo, et sedi super thronum Israel, sicut locutus est dominus, et edificavi domum nomini domini dei Israel. Et constitui ibi locum arche in qua fedus domini est, quod percussit cum patribus nostris quando egressi sunt de terra Egypti. Stetit autem Salomon ante altare domini in conspectu ecclesie Israel, et expandit manus suas in celum, et ait: Domine deus Israel, non est similis tui deus in celo desuper, et super terram deorsum, qui custodis pactum et misericordiam servis tuis qui ambulant coram te in toto corde suo; qui custodisti servo tuo David patri meo que locutus es ei; ore locutus es et manibus perfecisti, ut hec dies probat. Nunc igitur domine deus Israel, conserva famulo tuo David patri meo que locutus es ei dicens: Non auferetur de te vir coram me qui sedeat super thronum Israel, ita tamen si custodierint filii tui viam suam, ut ambulent coram me sicut tu ambulasti in conspectu meo. Et nunc domine deus Israel, firmentur verba tua que locutus es servo tuo David patri meo. Ergone putandum est quod vere deus habitet super terram? Si enim celum et celi celorum te capere non possunt, quanto magis domus hec quam edificavi? Sed respice ad orationem servi tui et ad preces eius, domine deus meus; audi ymnum et orationem quam servus tuus orat coram te hodie, ut sint oculi tui aperti super domum hanc nocte ac die, super domum de qua dixisti: Erit nomen meum ibi, ut exaudias orationem quam orat in loco isto ad te servus tuus, ut exaudias deprecationem servi tui et populi tui Israel, quodcumque oraverint in loco isto, et exaudies in loco habitaculi tui in celo, et cum exaudieris propitius eris. Si peccaverit homo in proximum suum, et habuerit aliquod iuramentum quo teneatur astrictus, et venerit propter iuramentum coram altari tuo in domum tuam, tu exaudies in celo et facies, et iudicabis servos tuos, condempnans impium et reddens viam suam super caput eius, iustificansque iustum et retribuens ei secundum iustitiam suam.

Si fugerit populus tuus Israel inimicos suos, quia peccaturus est tibi, et agentes penitentiam et confitentes nomini tuo venerint et oraverint et deprecati te fuerint in domo hac, exaudi in celo et dimitte peccatum populi tui Israel, et reduces eos in terram quam dedisti patribus eorum. Si clausum fuerit celum et non pluerit propter peccata eorum, et orantes in loco isto penitentiam egerint nomini tuo, et a peccatis suis conversi fuerint propter afflictionem suam, exaudi eos in celo et dimitte peccata servorum tuorum et populi tui Israel, et ostende eis viam bonam per quam ambulent, et da pluviam super terram tuam quam dedisti populo tuo in possessionem. Fames si oborta fuerit in terra, aut pestilentia, aut corruptus aer, aut erugo, aut locusta, vel rubigo, et afflixerit eum inimicus eius portas obsidens, omnis plaga, universa infirmitas, cuncta devotatio et imprecatio que acciderit omni homini de populo tuo Israel: si quis cognoverit plagam cordis sui et expanderit manus suas in domo hac, tu exaudies in celo in loco habitationis tue, et repropitiaberis, et facies ut des unicuique secundum omnes vias suas, sicut videris cor eius, quia tu nosti solus cor omnium filiorum hominum, ut timeant te cunctis diebus quibus vivunt super faciem terre quam dedisti patribus nostris. Insuper et alienigena qui non est de populo tuo Israel, cum venerit de terra longinqua propter nomen tuum — audietur enim nomen tuum magnum et manus tua fortis et brachium tuum extentum ubique — cum venerit ergo et oraverit in loco hoc, tu exaudies in celo in firmamento habitaculi tui, et facies omnia pro quibus invocaverit te alienigena, ut discant universi populi terrarum nomen tuum timere sicut p

tuus israel et probent quia nomen tuum invocatum est su-
per domum hanc quam edificavi. Si egressus fuerit populus tu-
us ad bellum contra inimicos suos per viam quo-
cumque miseris eos, orabunt te contra viam civitatis
quam elegisti et domum quam edificavi nomini tuo,
et exaudies in celo orationem eorum et preces eorum et
facies iudicium eorum. Quod si peccaverint tibi (non
est enim homo qui non peccet) et iratus tradideris
eos inimicis suis et captivi ducti fuerint
in terram inimicorum longe vel prope, et egerint peni-
tentiam in corde suo in loco captivitatis
et conversi deprecati te fuerint in captivitate sua
dicentes: Peccavimus, inique egimus, impie ge-
ssimus, et reversi fuerint ad te in universo corde suo
et tota anima sua in terra inimicorum suorum ad
quam captivi ducti fuerint, et adoraverint te con-
tra viam terre sue quam dedisti patribus eorum et civita-
tis quam elegisti, et templi quod edificavi nomini tu-
o, exaudies in celo in firmamento solii tu-
i orationem eorum et preces eorum et facies iudicium eorum, et pro-
pitiaberis populo tuo qui peccavit tibi et omnibus
iniquitatibus eorum quibus prevaricati sunt in te
et dabis misericordiam coram eis qui eos captivos
habuerint ut misereantur eis. Populus enim tuus est et
hereditas tua quos eduxisti de terra egypti
de medio fornacis ferree, ut sint oculi tui a-
perti ad deprecationem servi tui et populi tui israel, et exau-
dias eos in universis pro quibus invocaverint te.
Tu enim separasti eos tibi in hereditatem de uni-
versis populis terre, sicut locutus es per moysen servum
tuum quando eduxisti patres nostros de egypto
domine deus. Factum est autem cum complesset salomon
orans dominum omnem orationem et deprecationem hanc,
surrexit de conspectu altaris domini; utrumque enim ge-
nu in terram fixerat et manus expanderat
ad celum. Stetit ergo et benedixit omni ecclesie israel vo-
ce magna dicens: Benedictus dominus qui dedit requiem
populo suo israel iuxta omnia que locutus est; non
cecidit ne unus quidem sermo ex omnibus bonis que lo-
cutus est per moysen servum suum. Sit dominus deus
noster nobiscum sicut fuit cum patribus nostris, non derelin-
quens nos neque proiciens, sed inclinet corda nostra ad
se ut ambulemus in universis viis eius et custodiamus
mandata eius et cerimonias et iudicia quecumque ma-
ndavit patribus nostris. Et sint sermones mei isti quibus
deprecatus sum coram domino appropinquantes
domino deo nostro die ac nocte ut faciat iu-
dicium servo suo et populo suo israel per singulos di-
es ut sciant omnes populi terre quia dominus ipse
est deus et non est ultra absque eo. Sit quoque cor nostrum perfec-
tum cum domino deo nostro ut ambulemus in decretis eius et
custodiamus mandata eius sicut et hodie. Igitur rex

et omnis israel cum eo immolabant victimas cora-
m domino. Mactavitque salomon hostias pacificas quas
immolavit domino, boum xxii milia, ovium c et xx
milia, et dedicaverunt templum domini rex et filii
israel. In die illa sanctificavit rex medium atrii
quod erat ante domum domini; fecit quippe ibi holoca-
ustum et sacrificium et adipem pacificorum, quia al-
tare eneum quod erat coram domino minus
erat et capere non poterat holocausta et sacrificium
et adipem pacificorum. Fecit ergo salomon in illo tempore
festivitatem celebrem et omnis israel cum eo, multitudo
magna, ab introitu emath usque ad ri-
vum egypti, coram domino deo nostro vii diebus et vii
diebus, id est xiiii diebus. Et in die viii dimisit populos qui
benedicentes regi profecti sunt in tabernacula
sua letantes et alacri corde super omnibus bonis que
fecerat dominus david servo suo et israel populo suo.

IX

Factum est autem cum perfecisset salomon edifi-
cium domus domini et edificium regis et omne
quod optaverat et voluerat facere, apparuit ei
dominus secundo sicut apparuerat ei in gabaon.
Dixitque dominus ad eum: Exaudivi orationem tuam
et deprecationem tuam quam deprecatus es coram
me; sanctificavi domum hanc quam edificasti ut
ponerem nomen meum ibi in sempiternum, et erunt oculi
mei et cor meum ibi cunctis diebus. Tu quoque si am-
bulaveris coram me sicut ambulavit pater tuus in sim-
plicitate cordis et in equitate, et feceris omnia que
precepi tibi, et legitima mea et iudicia mea ser-
vaveris, ponam thronum regni tui super israel in sempi-
ternum sicut locutus sum david patri tuo dicens: Non
auferetur de genere tuo vir de solio israel. Si a-
versione aversi fueritis vos et filii vestri non
sequentes me, nec custodientes mandata mea
et cerimonias quas proposui vobis, sed abieritis et co-
lueritis deos alienos et adoraveritis eos, auferam
israel de superficie terre quam dedi eis, et templum quod
sanctificavi nomini meo proiciam a conspectu
meo, eritque israel in proverbium et in fabulam
cunctis populis, et domus hec erit in exemplum. Om-
nis qui transierit per eam stupebit et sibilabit
et dicet: Quare fecit dominus sic terre huic et domu-
i huic? Et respondebunt: Quia dereliquerunt dominum deum
suum qui eduxit patres eorum de terra egypti,
et secuti sunt deos alienos et adoraverunt eos et
coluerunt, idcirco induxit dominus super eos omne malum hoc.
Expletis autem annis xx postquam edificaverat
salomon duas domos, id est domum domini et domum re-
gis, hiram rege tyri prebente salomoni ligna
cedrina et abiegna et aurum iuxta omne quod opus
habuerat, tunc dedit salomon hiram xx oppida
in terra galilee. Et egressus est hiram de

14

tyro ut videret oppida que dederat ei salomon et non placuerunt ei. et ait hecine sunt civitates quas dedisti mihi frater. Et appellavit eas terram chabul usque in diem hanc. Misit quoque yram ad regem salomonem centum xx talenta auri. Hec est summa expensarum quam obtulit rex salomon ad edificandam domum domini et domum suam et mello et murum ierusalem et ... mageddo et gazer. pharao rex egypti ascendit et cepit gazer succenditque eam igni et chananeum qui habitabat in civitate interfecit et dedit eam in dotem filie sue uxori salomonis. Edificavit ergo salomon gazer et bethoron inferiorem et baalath et palmiram in terra solitudinis. Et omnes vicos qui ad se pertinebant et erant absque muro munitos et civitates curruum et civitates equitum et quodcumque ei placuit ut edificaret in ierusalem et in libano et in omni terra potestatis sue. Universum populum qui remanserat de amorreis et etheis et ferezeis et eveis et iebuseis qui non sunt de filiis israel. Horum filios qui remanserant in terra quos scilicet non potuerant filii israel exterminare fecit salomon tributarios usque in diem hanc. De filiis autem israel non constituit salomon servire quemquam sed erant viri bellatores et ministri eius et principes et duces et prefecti curruum et equorum. Erant autem principes super omnia opera salomonis prepositi quingenti .l. qui habebant subiectum populum et statutis operibus imperabant. Filia autem pharaonis ascendit de civitate david in domum suam quam edificaverat ei salomon. Tunc edificavit mello. Offerebat quoque salomon tribus vicibus per annos singulos holocausta et pacificas victimas super altare quod edificaverat domino et adolebat thymiama coram domino perfectumque est templum. Classem quoque fecit rex salomon in asiongaber que est iuxta ahilam in litore maris rubri in terra ydumea. Misitque yram in classe illa servos suos viros nauticos et gnaros maris cum servis salomonis. Qui cum venissent in ophyr sumptum inde aurum quadringentorum .xx. talentorum detulerunt ad regem salomonem.

X

Sed et regina saba audita fama salomonis in nomine domini venit temptare eum in enigmatibus. Et ingressa ierusalem multo comitatu et divitiis camelis portantibus aromata et aurum infinitum nimis et gemmas pretiosas venit ad salomonem et locuta est ei universa que habebat in corde suo. Et docuit eam salomon omnia verba que proposuerat. non fuit sermo qui regem posset latere et non responderet ei. Videns autem regina saba omnem sapientiam salomonis et domum quam edificaverat et cibos mense eius et habitacula servorum et ordines ministrantium vestesque eorum et pincernas et holocausta que offerebat in domo domini non habebat ultra spiritum. dixitque ad regem. Verus est sermo quem audivi in terra mea super sermonibus tuis et super sapientia tua et non credebam narrantibus donec ipsa venissem et vidissem oculis meis et probassem quod media pars mihi nunciata non fuerit. maior est sapientia et opera tua quam rumor quem audivi. Beati viri tui et beati servi tui hi qui stant coram te semper et audiunt sapientiam tuam. Sit dominus deus tuus benedictus cui placuisti et posuit te super thronum israel eo quod dilexerit dominus israel in sempiternum et constituit te regem ut faceres iudicium et iustitiam. Dedit ergo regi centum xx talenta auri et aromata multa nimis et gemmas pretiosas. Non sunt allata ultra aromata tam multa quam ea que dedit regina saba regi salomoni. Sed et classis yram que portabat aurum de ophyr attulit ex ophyr ligna thyina multa nimis et gemmas pretiosas. fecitque rex de lignis thyinis fulcra domus domini et domus regie et cytharas lyrasque cantatoribus. Non sunt allata huiuscemodi ligna thyina neque visa usque in presentem diem. Rex autem salomon dedit regine saba omnia que voluit et petivit ab eo exceptis his que ultro obtulerat ei munere regio. Que reversa est et abiit in terram suam cum servis suis. Erat autem pondus auri quod offerebatur salomoni per annos singulos sexcentorum lxvi talentorum auri excepto eo quod afferebant viri qui super vectigalia erant et negotiatores universique scruta vendentes et omnes reges arabie ducesque terre. Fecit quoque rex salomon ducenta scuta de auro puro. sexcentos auri siclos dedit in laminas scuti unius. Et trecentas peltas ex auro probato. trecente mine auri unam peltam vestiebant. posuitque eas rex in domo saltus libani. Fecit etiam rex salomon thronum de ebore grandem et vestivit eum auro fulvo nimis. qui habebat sex gradus et summitas throni rotunda erat in parte posteriori. et due manus hinc atque inde tenentes sedile et duo leones stabant iuxta manus singulas. Et xii leunculi stantes super vi gradus hinc atque inde. Non est factum tale opus in universis regnis. Sed et omnia vasa quibus potabat rex salomon erant aurea et universa supellex domus saltus libani de auro purissimo. non erat argentum nec alicuius precii putabatur in diebus salomonis quia classis regis

per mare cum classe Hiram semel per tres annos
ibat in Tharsis deferens inde aurum et argentum
et dentes elephantorum et simias et pavos. Ma
gnificatus est ergo rex Salomon super omnes reges ter
rae divitiis et sapientia. Et universa terra desiderabat
vultum Salomonis ut audiret sapientiam eius quam
dederat Deus in corde eius. Et singuli deferebant
ei munera vasa argentea et aurea vestes et
arma bellica aromata quoque et equos et mu
los per annos singulos. Congregavitque Salo
mon currus et equites et facti sunt ei mille quadrin
genti currus et duodecim milia equitum et disposuit
eos per civitates munitas et cum rege in Ierusalem.
Fecitque ut tanta esset habundantia argenti in
Ierusalem quanta et lapidum et cedrorum praebuit multi
tudinem quasi sicomoros quae nascuntur in cam
pestribus. Et educebantur equi Salomonis de E
gypto et de Choa. Negotiatores enim regis e
mebant de Choa et statuto pretio perducebant.
Egrediebatur autem quadriga ex Egyp
to sexcentis siclis argenti et equus quinquaginta et
centum. Atque in hunc modum cuncti reges Ettheorum et
Syriae equos venundabant.

XI

Rex autem Salomon amavit mulieres
alienigenas multas filiam quoque Phara
onis et Moabitidas et Ammonitidas Idumae
as et Sydonias et Ettheas de gentibus super quibus
dixit Dominus filiis Israel non ingrediemini ad eas
neque de illis ingredientur ad vestras. Certissime
enim avertent corda vestra ut sequamini deos
earum. His itaque copulatus est Salomon ardentis
simo amore. Fueruntque ei uxores quasi reginae
septingentae et concubinae trecentae. Et averterunt
mulieres cor eius. Cumque iam esset senex
depravatum est cor eius per mulieres ut seque
retur deos alienos. Nec erat cor eius perfectum
cum Domino Deo suo sicut cor David patris eius. Sed
colebat Salomon Astarthen deam Sidonio
rum et Chamos deum Moabitarum et Moloch i
dolum Ammonitarum. Fecitque Salomon quod non pla
cuerat coram Domino et non adimplevit ut seque
retur Dominum sicut David pater eius. Tunc aedificavit
Salomon fanum Chamos idolo Moab in mon
te quod est contra Ierusalem et Moloch idolo filiorum
Ammon. Atque in hunc modum fecit universis uxo
ribus suis alienigenis quae adolebant thura
et immolabant diis suis. Igitur iratus est Dominus Salo
moni quod aversa esset mens eius a Domino Deo Israel qui
apparuerat ei secundo et praeceperat de verbo hoc ne se
queretur deos alienos et non custodivit quae manda
vit ei Dominus. Dixit itaque Dominus Salomoni quia habuisti
hoc apud te et non custodisti pactum meum et praecepta

mea quae mandavi tibi disrumpens scindam regnum tu
um et dabo illud servo tuo. Verumtamen in diebus
tuis non faciam propter David patrem tuum. De manu
filii tui scindam illud. Nec totum regnum
auferam. Sed tribum unam dabo filio tuo propter
David servum meum et Ierusalem quam elegi. Suscitavit
autem Dominus adversarium Salomoni Adad Idumeum de
semine regio qui erat in Edom. Cum enim es
set David in Idumea ascendissetque Ioab princeps
militiae ad sepeliendos eos qui fuerant in
terfecti et occidisset omne masculinum in Idumea
sex enim mensibus ibi moratus est Ioab et omnis Isra
hel donec interimeret omne masculinum in Idu
mea fugit Adad ipse et viri Idumei de servis
patris eius cum eo ut ingrederetur Egyptum. Erat autem
Adad puer parvulus. Cumque surrexissent de Ma
dian venerunt in Pharan tuleruntque secum
viros de Pharan et introierunt Egyptum ad
Pharaonem regem Egypti qui dedit ei domum et ci
baria constituit et terram delegavit. Et invenit
Adad gratiam coram Pharaone valde in tantum ut da
ret ei uxorem sororem uxoris suae germanam Ta
phnes reginae. Genuitque ei soror Taphnes
Genebath filium et nutrivit eum Taphnes in
domo Pharaonis. Eratque Genebath habitans
apud Pharaonem cum filiis eius. Cumque audisset
Adad in Egypto dormisse David cum patribus suis
et mortuum esse Ioab principem militiae dixit Pha
raoni dimitte me ut vadam in terram meam.
Dixitque ei Pharao. Qua enim re apud me indiges
ut quaeras ire in terram tuam. At ille respondit Nul
la. Sed obsecro ut dimittas me. Suscitavit
quoque ei Deus adversarium Razon filium Eliadae qui fu
gerat ad Adadezer regem Soba dominum suum et congre
gavit contra eum viros et factus est princeps latro
num cum interficeret eos David. Abieruntque Damascum et ha
bitaverunt ibi et constituerunt eum regem in Damasco.
Eratque adversarius Israheli cunctis diebus Salomonis
et hoc est malum Adad et odium contra Israhel.
Regnavitque in Syria. Ieroboam quoque filius
Nabath Ephrateus de Sareda cuius mater erat
nomine Sarva mulier vidua servus Salomonis e
levavit manum contra regem. Et haec causa rebellio
nis adversus eum quia Salomon aedificavit Mel
lo et coaequavit voraginem civitatis David patris sui.
Erat autem Ieroboam vir fortis et potens. Vi
densque Salomon adolescentem bonae indolis et in
dustrium constituerat eum praefectum super tribu
tum universae domus Ioseph. Factum est igitur in
tempore illo ut Ieroboam egrederetur de Ierusalem
et inveniret eum Ahias Silonites propheta in
via opertus pallio novo. Erant autem duo

nisi in agro. Apprehendensque Ahias pallium suum novum quo opertus erat scidit in duodecim partes et ait ad Hieroboam: Tolle tibi decem scissuras; haec enim dicit Dominus Deus Israel: Ecce ego scindam regnum de manu Salomonis et dabo tibi decem tribus; porro una tribus remanebit ei propter servum meum David et Hierusalem civitatem quam elegi ex omnibus tribubus Israel; eo quod dereliquerit me et adoraverit Astharoth deam Sidoniorum et Chamos deum Moab et Moloch deum filiorum Ammon et non ambulaverit in viis meis ut faceret iustitiam coram me et praecepta mea et iudicia sicut David pater eius. Nec auferam omne regnum de manu eius sed ducem ponam eum cunctis diebus vitae suae propter David servum meum quem elegi qui custodivit mandata mea et praecepta mea; auferam autem regnum de manu filii eius et dabo tibi decem tribus; filio autem eius dabo tribum unam ut remaneat lucerna David servo meo cunctis diebus coram me in Hierusalem civitate quam elegi ut esset nomen meum ibi. Te autem assumam et regnabis super omnia quae desiderat anima tua eritque rex super Israel. Si igitur audieris omnia quae praecepero tibi et ambulaveris in viis meis et feceris quod rectum est coram me custodiens mandata mea et praecepta mea sicut fecit David servus meus ero tecum et aedificabo tibi domum fidelem quomodo aedificavi David et tradam tibi Israel et affligam semen David super hoc verumtamen non cunctis diebus. Voluit ergo Salomon interficere Hieroboam qui surrexit et aufugit in Aegyptum ad Susac regem Aegypti et fuit in Aegypto usque ad mortem Salomonis. Reliquum autem verborum Salomonis et omnia quae fecit et sapientia eius ecce universa scripta sunt in libro verborum Salomonis. Dies autem quos regnavit Salomon in Hierusalem super omnem Israel quadraginta anni sunt. Dormivitque Salomon cum patribus suis et sepultus est in civitate David patris sui regnavitque Roboam filius eius pro eo.

XII

Venit autem Roboam in Sychem illuc enim congregatus erat omnis Israel ad constituendum eum regem. At vero Hieroboam filius Nabath cum adhuc esset in Aegypto profugus a facie regis Salomonis audita morte eius reversus est de Aegypto. Miseruntque et vocaverunt eum. Venit ergo Hieroboam et omnis multitudo Israel et locuti sunt ad Roboam dicentes: Pater tuus durissimum iugum imposuit nobis; tu itaque nunc imminue paululum de imperio patris tui durissimo et de iugo gravissimo quod imposuit nobis et serviemus tibi. Qui ait eis: Ite usque ad tertium diem et revertimini ad me. Cumque abisset populus, iniit consilium rex Roboam cum senioribus qui assistebant coram Salomone patre eius cum adhuc viveret et ait: Quod datis mihi consilium ut respondeam populo? Qui dixerunt ei: Si hodie oboedieris populo huic et servieris et petitioni eorum cesseris locutusque fueris ad eos verba lenia erunt tibi servi cunctis diebus. Qui dereliquit consilium senum quod dederant ei et adhibuit adolescentes qui nutriti fuerant cum eo et assistebant illi. Dixitque ad eos: Quod mihi datis consilium ut respondeam populo huic qui dixerunt mihi: Levius fac iugum quod imposuit pater tuus super nos? Et dixerunt ei iuvenes qui nutriti fuerant cum eo: Sic loquere populo huic qui locuti sunt ad te dicentes: Pater tuus aggravavit iugum nostrum tu releva nos. Sic loqueris ad eos: Minimus digitus meus grossior est dorso patris mei. Et nunc pater meus posuit super vos iugum grave, ego autem addam super iugum vestrum; pater meus cecidit vos flagellis, ego autem caedam vos scorpionibus. Venit ergo Hieroboam et omnis populus ad Roboam die tertio sicut locutus fuerat rex dicens: Revertimini ad me die tertia. Responditque rex populo dura derelicto consilio seniorum quod ei dederant et locutus est eis secundum consilium iuvenum dicens: Pater meus aggravavit iugum vestrum, ego autem addam iugo vestro; pater meus cecidit vos flagellis, ego autem caedam vos scorpionibus. Et non adquievit rex populo quoniam aversatus eum fuerat Dominus ut suscitaret verbum suum quod locutus fuerat in manu Ahiae Silonitae ad Hieroboam filium Nabath. Videns itaque populus quod noluisset eos rex audire respondit ei dicens: Quae nobis pars in David vel quae hereditas in filio Isai? Vade in tabernacula tua Israel; nunc vide domum tuam David. Et abiit Israel in tabernacula sua. Super filios autem Israel quicumque habitabant in civitatibus Iuda regnavit Roboam. Misit ergo rex Roboam Aduram qui erat super tributa, et lapidavit eum omnis Israel et mortuus est. Porro rex Roboam festinus ascendit currum et fugit in Hierusalem. Recessitque Israel a domo David usque in praesentem diem. Factum est autem cum audisset omnis Israel quod reversus esset Hieroboam miserunt et vocaverunt eum congregato coetu et constituerunt eum regem super omnem Israel nec secutus est quisquam domum David praeter tribum Iuda solam. Venit autem Roboam Hierusalem et congregavit universam domum Iuda et tribum Beniamin centum octoginta milia electorum virorum et bellatorum ut pugnarent contra domum Israel et reducerent regnum Roboam filio Salomonis. Factus est autem sermo Domini ad Semeiam virum Dei dicens: Loquere ad Roboam filium Salomonis regem Iuda et ad omnem domum Iuda et Beniamin et reliquos de populo dicens: Haec dicit Dominus: Non ascendetis neque bellabitis contra fratres vestros filios Israel; revertatur vir in domum suam. A me enim factum est ver-

bum hoc. Audierunt sermonem domini et reversi sunt de
itinere sicut preceperat eis dominus. Edificavit autem Ierobo-
am sichem in monte effraim et habitavit ibi. Et egres-
sus edificavit phanuel. Dixitque ieroboam in
corde suo. Nunc revertetur regnum ad domum
david si ascenderit populus iste ut faciat sacrificia in do-
mo domini in ierusalem et convertetur cor populi huius ad dominum
dominum suum roboam regem iuda interficient-
que me et revertentur ad eum. Et excogitato consi-
lio fecit duos vitulos aureos et dixit eis. Nolite
ultra ascendere ierusalem. Ecce dii tui israhel qui te e-
duxerunt de terra egypti. Posuitque unum in be-
thel et alterum in dan. Et factum est verbum hoc in pec-
catum. Ibat enim populus ad adorandum vitulum usque in dan. Et
fecit phana in excelsis et sacerdotes de extremis
populi qui non erant de filiis levi. Constituitque diem
sollempnem in mense octavo quintadecima die mensis in simili-
tudinem sollempnitatis que celebrabatur in iuda.
Et ascendens altare similiter fecit in bethel ut
immolaret vitulis quos fabricaverat. Con-
stituitque in bethel sacerdotes excelsorum que fece-
rat. Et ascendit super altare quod extruxerat in be-
thel quintadecima die mensis octavi quem finxerat de corde
suo et fecit sollempnitatem filiis israel. Et ascen-
dit super altare ut adoleret incensum.

XIII.

Et ecce vir dei venit de iuda in sermone do-
mini in bethel ieroboam stante super alta-
re et thus iaciente. Et exclamavit contra altare in sermo-
ne domini et ait. Altare altare hec dicit dominus. Ecce filius
nascetur domui david iosias nomine et immolabit
super te sacerdotes excelsorum qui nunc in te thura
succendunt et ossa hominum super te incendet. Deditque
in die illa signum dicens. Hoc erit signum quod
locutus est dominus. Ecce altare scindetur et effundetur
cinis qui in eo est. Cumque audisset rex sermonem ho-
minis dei quem inclamaverat contra altare in bethel
extendit manum suam de altari dicens. Apprehen-
dite eum. Et exaruit manus eius quam extende-
rat contra eum nec valuit retrahere eam ad se. Al-
tare quoque scissum est et effusus est cinis de altari iuxta
signum quod predixerat vir dei in sermone domini.
Et ait rex ad virum dei. Deprecare faciem domini dei
tui et ora pro me ut restituatur manus mea mi-
chi. Oravitque vir dei faciem domini et reversa est ma-
nus regis ad eum et facta est sicut prius fuerat. Lo-
cutus est autem rex ad virum dei. Veni mecum domum ut
prandeas et dabo tibi munera. Responditque vir dei ad regem.
Si dederis michi mediam partem domus tue non veni-
am tecum nec comedam panem neque bibam aquam in lo-
co isto. Sic enim mandatum est michi in sermone domini pre-
cipientis. Non comedes panem neque bibes aquam
nec reverteris per viam qua venisti. Abiit ergo per

16

aliam viam et non est reversus per iter quo venerat in
bethel. Propheta autem quidam senex habitabat in be-
thel ad quem venerunt filii sui et narraverunt ei omnia opera
que fecerat vir dei illa die in bethel et ver-
ba que locutus fuerat ad regem narraverunt patri
suo. Et dixit eis pater eorum. Per quam viam abiit? Osten-
derunt ei filii sui viam per quam abierat vir
dei qui venerat de iuda. Et ait filiis suis. Sterni-
te michi asinum. Qui cum stravissent ascendens
abiit post virum dei et invenit eum sedentem subtus
therebintum et ait illi. Tune es vir dei qui
venisti de iuda? Respondit ille. Ego sum. Dixitque ad eum.
Veni mecum domum ut comedas panem. Qui ait.
Non possum reverti neque venire tecum nec comedam
panem nec bibam aquam in loco isto quia locutus est
dominus ad me in sermone domini dicens. Non comedes
panem et non bibes aquam ibi nec reverteris per viam
qua ieris. Qui ait illi. Et ego propheta sum similis tu-
i et angelus locutus est michi in sermone domini dicens. Re-
duc eum tecum in domum tuam ut comedat pa-
nem et bibat aquam. Fefellit eum et reduxit secum. Co-
medit ergo panem in domo eius et bibit aquam. Cumque
sederent ad mensam factus est sermo domini ad prophetam
qui reduxerat eum. Et exclamavit ad virum dei qui veni-
at de iuda dicens. Hec dicit dominus. Quia non obediens fu-
isti ori domini et non custodisti mandatum quod precepit
tibi dominus deus tuus et reversus es et comedisti panem et
bibisti aquam in loco in quo precepit tibi ne come-
deres panem neque biberes aquam non inferetur ca-
daver tuum in sepulchrum patrum tuorum. Cumque co-
medisset et bibisset stravit asinum suum prophete
quem reduxerat. Qui cum abisset invenit eum leo in
via et occidit. Et erat cadaver eius proiectum in itinere.
Asinus autem stabat iuxta illum. Leo quoque stabat iuxta
cadaver. Et ecce viri transeuntes viderunt cada-
ver proiectum in via et leonem stantem iuxta cadaver.
Et venerunt et divulgaverunt in civitate in qua propheta
senex ille habitabat. Quod cum audisset propheta ille
qui reduxerat eum de via ait. Vir dei est qui ino-
bediens fuit ori domini et tradidit eum dominus leoni
et confregit eum et occidit iuxta verbum domini quod locutus
est ei. Dixitque ad filios suos. Sternite michi asinum.
Qui cum stravissent et ille abisset invenit cadaver
eius proiectum in via et asinum et leonem stantes iuxta
cadaver. Non comedit leo de cadavere nec lesit
asinum. Tulit ergo propheta vir dei cadaver et po-
suit illud super asinum et reversus intulit in civita-
tem prophete senis ut plangeret eum. Et posuit
cadaver eius in sepulchro suo et planxerunt eum. He-
u heu mi frater. Cumque planxissent eum dixit ad
filios suos. Cum mortuus fuero sepelite me in
sepulchro in quo vir dei sepultus est iuxta ossa

eius ponite ossa mea. Profecto enim veniet sermo quem predixit in sermone domini contra altare quod est in Bethel, et contra omnia fana excelsorum que sunt in urbibus Samarie. Post verba hec non est reversus Ieroboam de via sua pessima, sed e contrario fecit de novissimis populi sacerdotes excelsorum; quicumque volebat implebat manum suam et fiebat sacerdos excelsorum. Et propter hanc causam peccavit domus Ieroboam, et eversa est et deleta de superficie terre.

XIIII In tempore illo egrotavit Abia filius Ieroboam. Dixitque Ieroboam uxori sue: Surge et commuta habitum, ne cognoscaris quod sis uxor Ieroboam, et vade in Silo, ubi est Ahia propheta qui locutus est michi quod regnaturus essem super populum hunc. Tolle quoque in manu tua decem panes et crustulam et vas mellis, et vade ad eum; ipse enim indicabit tibi quid eveniat puero huic. Fecit ut dixerat uxor Ieroboam, et consurgens abiit in Silo, et venit in domum Ahie. At ille non poterat videre, quia caligaverant oculi eius pre senectute. Dixit autem dominus ad Ahiam: Ecce uxor Ieroboam ingreditur ut consulat te super filio suo qui egrotat; hec et hec loqueris ei. Cum ergo illa intraret et dissimularet se esse que erat, audivit Ahias sonitum pedum eius introeuntis per hostium, et ait: Ingredere, uxor Ieroboam; quare aliam te esse simulas? Ego autem missus sum ad te durus nuncius. Vade et dic Ieroboam: Hec dicit dominus deus Israel: Quia exaltavi te de medio populi et dedi te ducem super populum meum Israel, et scidi regnum domus David et dedi illud tibi, et non fuisti sicut servus meus David, qui custodivit mandata mea et secutus est me in toto corde suo, faciens quod placitum esset in conspectu meo, sed operatus es malum super omnes qui fuerunt ante te, et fecisti tibi deos alienos et conflatiles ut me ad iracundiam provocares, me autem proiecisti post corpus tuum; idcirco ecce ego inducam mala super domum Ieroboam, et percutiam de Ieroboam mingentem ad parietem et clausum et novissimum in Israel, et mundabo reliquias domus Ieroboam sicut mundari solet fimus usque ad purum. Qui mortui fuerint de Ieroboam in civitate, comedent eos canes; qui autem mortui fuerint in agro, vorabunt eos aves celi, quia dominus locutus est. Tu igitur surge et vade in domum tuam, et in ipso introitu pedum tuorum in urbem morietur puer, et planget eum omnis Israel et sepeliet; iste enim solus inferetur de Ieroboam in sepulchrum, quia inventus est super eo sermo bonus a domino deo Israel in domo Ieroboam. Constituit autem dominus sibi regem super Israel qui percutiet domum Ieroboam in hac die et in hoc tempore; et percutiet dominus deus Israel sicut moveri solet harundo in aqua, et evellet Israel de terra bona hac quam dedit patribus eorum, et ventilabit eos trans flumen, quia fecerunt sibi lucos ut irritarent dominum. Et tradet dominus Israel propter peccata Ieroboam qui peccavit et peccare fecit Israel. Surrexit itaque uxor Ieroboam et abiit et venit in Thersa; cumque illa ingrederetur limen domus, puer mortuus est; et sepelierunt eum, et planxit eum omnis Israel iuxta sermonem domini quem locutus est in manu servi sui Ahie prophete. Reliqua autem verborum Ieroboam, quomodo pugnaverit et quomodo regnaverit, ecce scripta sunt in libro verborum dierum regum Israel. Dies autem quibus regnavit Ieroboam viginti duo anni sunt; et dormivit cum patribus suis, regnavitque Nabath filius eius pro eo. Porro Roboam filius Salomonis regnavit in Iuda; xl et unius anni erat Roboam cum regnare cepisset, et xvii annos regnavit in Ierusalem, civitate quam elegit dominus ut poneret ibi nomen suum ex omnibus tribubus Israel. Nomen autem matris eius Naama Amonitis. Et fecit Iudas malum coram domino, et irritaverunt eum super omnibus que fecerant patres eorum in peccatis suis que peccaverunt. Edificaverunt enim et ipsi sibi aras et statuas et lucos super omnem collem excelsum et subter omnem arborem frondosam; sed et effeminati fuerunt in terra, feceruntque omnes abhominationes gentium quas attrivit dominus ante faciem filiorum Israel. In quinto autem anno regni Roboam ascendit Sesach rex Egypti in Ierusalem, et tulit thesauros domus domini et thesauros regios et universa diripuit, scuta quoque aurea que fecerat Salomon; pro quibus fecit rex Roboam scuta erea et tradidit ea in manum ducum scutariorum et eorum qui excubabant ante ostium domus regis. Cumque ingrederetur rex in domum domini, portabant ea qui preibant officio, et postea reportabant ad armamentarium scutariorum. Reliqua autem sermonum Roboam et omnia que fecit, nonne hec scripta sunt in libro sermonum dierum regum Iuda? Fuitque bellum inter Roboam et Ieroboam cunctis diebus. Dormivitque Roboam cum patribus suis, et sepultus est cum eis in civitate David; nomen autem matris eius Naama Amanitis; et regnavit Abia filius eius pro eo.

XV Igitur in octavo decimo anno regni Ieroboam filii Nabath regnavit Abia super Iudam. Tribus annis regnavit in Ierusalem; nomen matris eius Maacha filia Thamar filie Absalon. Ambulavitque in omnibus peccatis patris sui que fecerat ante eum, nec erat cor eius perfectum cum domino deo suo sicut cor David patris eius. Sed propter David dedit dominus deus suus ei lucernam in Ierusalem, ut suscitaret filium eius post eum et staret Ierusalem, eo quod fecisset David rectum in oculis domini et non declinasset ab omnibus que preceperat

ei cunctis diebus uite sue excepto sermone urie
ethei. At uero bellum fuit inter roboam et iero
boam omni tempore uite eius. Reliqua autem sermonum abiam et
omnium que fecit nonne hec scripta sunt in libro uer
borum dierum regum iuda? Fuitque prelium inter abiam et
ieroboam. Et dormiuit abiam cum patribus suis et sepe
lierunt eum in ciuitate dauid. Regnauitque asa filius
eius pro eo. In anno ergo uicesimo ieroboam regis israel
regnauit asa rex iuda et quadraginta et uno anno re
gnauit in ierusalem. Nomen matris eius maacha filia
abessalon. Et fecit asa rectum ante conspectum do
mini sicut dauid pater eius et abstulit effeminatos
de terra. Purgauitque uniuersas sordes idolorum que
fecerant patres eius. Insuper et maacham matrem
eius amouit ne esset princeps in sacris priapi et in
luco eius quem consecrauerat. Subuertitque specum eius et con
fregit simulacrum turpissimum et combussit in
torrente cedron. Excelsa autem non abstulit. Verumptamen
cor asa perfectum erat cum domino deo suo cunctis die
bus suis. Et intulit ea que sanctificauerat pater suus et uo
uerat in domum domini argentum et aurum et uasa. Bel
lum autem erat inter asa et baasa regem israel cunctis
diebus uite eorum. Ascendit quoque rex israel baa
sa in iudam et edificauit rama ut non posset quis
piam egredi uel ingredi de parte asa regis iude.
Tollens itaque asa omne argentum et aurum quod remanse
rat in thesauris domus domini et in thesauris
domus regie dedit illud in manibus seruorum suo
rum. Et misit ad benadab filium thabremon
filii ezion regem syrie qui habitabat in damas
co dicens: Fedus est inter me et te et inter patrem meum
et patrem tuum. Ideo misi tibi munera argentum et
aurum et peto ut uenias et irritum facias fedus
quod habes cum baasa rege israel et recedat a me. Ad
quiescens benadab regi asa misit principes
exercitus sui in ciuitates israel et percusserunt ahi
on et dan et abel domum maacha et uniuersam ce
nereth, omnem scilicet terram neptalim. Quod cum audis
set baasa intermisit edificare rama et reuersus
est in thersa. Rex autem asa nuntium misit in omnem iu
dam dicens: Nemo sit excusatus. Et tulerunt la
pides de rama et ligna eius quibus edificaue
rat baasa et extruxit de eis rex asa gabaa
beniamin et maspha. Reliqua autem sermonum omnium
asa et uniuerse fortitudines eius et cuncta que fecit
et ciuitates quas extruxit nonne hec scripta sunt in li
bro uerborum dierum regum iude? Verumptamen in
tempore senectutis sue doluit pedes. Et dormiuit cum
patribus suis et sepultus est cum eis in ciuitate dauid patris
sui. Regnauitque iosaphat filius eius pro eo. Nadab uero
filius ieroboam regnauit super israel anno secundo asa
regis iude regnauitque super israel duobus annis et fecit
quod malum est coram domino et ambulauit in uiis patris
sui et in peccatis eius quibus peccare fecit israel. Insidiatus
est autem ei baasa filius achie de domo ysachar
et percussit eum in gebbethon que est urbs philisti
im. Siquidem nadab et omnis israel obsidebant
gebbethon. Interfecit ergo illum baasa in anno ter
tio asa regis iuda et regnauit pro eo. Cumque regna
sset percussit omnem domum ieroboam. Non dimisit ne
unam quidem animam de semine eius donec deleret eum iuxta
uerbum domini quod locutus fuerat in manu serui sui
ahie silonitis propter peccata ieroboam que peccauit
et quibus peccare fecerat israel et propter delictum quo irritauerat dominum deum israel. Reliqua autem sermonum nadab et
omnia que operatus est nonne hec scripta sunt in libro
uerborum dierum regum israel? Fuitque bellum inter asa
et baasa regem israel cunctis diebus eorum. Anno
tertio asa regis iuda regnauit baasa filius achie
super omnem israel in thersa uiginti quattuor annis et fecit malum
coram domino ambulauitque in uia ieroboam et in
peccatis eius quibus peccare fecit israel.

XVI

Factus est autem sermo domini ad hieu filium anani contra baa
sa dicens: Pro eo quod exaltaui te de puluere et posui te du
cem super populum meum israel, tu autem ambulasti in uia
ieroboam et peccare fecisti populum meum israel ut
me irritares in peccatis eorum, ecce ego demetam
posteriora baasa et posteriora domus eius et faciam do
mum tuam sicut domum ieroboam filii nabath.
Qui mortuus fuerit de baasa in ciuitate comedent e
um canes, et qui mortuus fuerit ex eo in agro
comedent eum uolucres celi. Reliqua autem sermonum
baasa et quecumque fecit et prelia eius nonne hec scripta sunt
in libro uerborum dierum regum israel? Dormiuit ergo ba
asa cum patribus suis sepultusque est in thersa et regnauit
hela filius eius pro eo. Cum autem in manu hieu filii
anani prophete uerbum domini factum esset contra baasa et contra
domum eius et contra omne malum quod fecerat coram domino
ad irritandum eum in operibus manuum suarum ut fieret
sicut ieroboam, ob hanc causam occidit eum, hoc est
hieu filium anani prophetam. Anno uicesimo sexto a
sa regis iuda regnauit hela filius baasa super israel in
thersa duobus annis. Et rebellauit contra eum seruus suus
zambri dux medie partis equitum. Erat autem hela
in thersa bibens et temulentus in domo arsa prefecti
thersa. Irruens ergo zambri percussit et occidit eum an
no uicesimo septimo asa regis iuda et regnauit pro
eo. Cumque regnasset et sedisset super solium eius percus
sit omnem domum baasa et non dereliquit ex ea mingen
tem ad parietem et propinquos et amicos eius. Dele
uitque zambri omnem domum baasa iuxta uerbum domini
quod locutus fuerat ad baasa in manu hieu pro
phete propter uniuersa peccata baasa et peccata he
la filii eius qui peccauerunt et peccare fecerunt israel
prouocantes dominum deum israel in uanitatibus suis.

Reliqua autem sermonum hela et omnia quae fecit nonne haec scripta sunt in libro verborum dierum regum Israhel. Anno vicesimo septimo Asa regis Iuda regnavit Zambri septem diebus in Thersa porro exercitus obsidebat Gebbethon urbem Philisthinorum. Cumque audisset rebellasse Zambri et occidisse regem fecit sibi regem omnis Israhel Amri qui erat princeps militiae super Israhel in die illa in castris. Ascendit ergo Amri et omnis Israhel cum eo de Gebbethon et obsidebant Thersam. Videns autem Zambri quod expugnanda esset civitas ingressus est palatium et succendit secum domum regiam et mortuus est in peccatis suis quae peccaverat faciens malum coram Domino et ambulans in via Ieroboam et in peccato eius quo peccare fecit Israhel. Reliqua autem sermonum Zambri et insidiarum eius et tyrannidis nonne haec scripta sunt in libro verborum dierum regum Israhel. Tunc divisus est populus Israhel in duas partes: XVI media pars populi sequebatur Thebni filium Gineth ut constitueret eum regem et media pars Amri. Praevaluit autem populus qui erat cum Amri populo qui sequebatur Thebni filium Gineth mortuusque est Thebni et regnavit Amri. Anno tricesimo primo Asa regis Iuda regnavit Amri super Israhel duodecim annis in Thersa regnavit sex annis. Emitque montem Samariae a Somer duobus talentis argenti et aedificavit eum et vocavit nomen civitatis quam extruxerat nomine Somer domini montis Samariae. Fecit autem Amri malum in conspectu Domini et operatus est nequiter super omnes qui fuerunt ante eum. Ambulavitque in omni via Ieroboam filii Nabath et in peccatis eius quibus peccare fecerat Israhel ut irritaret Dominum Deum Israhel in vanitatibus suis. Reliqua autem sermonum Amri et proelia quae gessit nonne haec scripta sunt in libro verborum dierum regum Israhel. Et dormivit Amri cum patribus suis et sepultus est in Samaria. Regnavitque Achab filius eius pro eo. Achab vero filius Amri regnavit super Israhel anno tricesimo octavo Asa regis Iuda et regnavit Achab filius Amri super Israhel in Samaria viginti et duobus annis. Et fecit Achab filius Amri malum in conspectu Domini super omnes qui fuerunt ante eum. Nec suffecit ei ut ambularet in peccatis Ieroboam filii Nabath insuper duxit uxorem Iezabel filiam Methbaal regis Sidoniorum et abiit et servivit Baal et adoravit eum et posuit aram Baal in templo Baal quod aedificaverat in Samaria et plantavit lucum et addidit Achab in opere suo irritans Dominum Deum Israhel super omnes reges Israhel qui fuerunt ante eum. In diebus eius aedificavit Achiel de Bethel Iericho in Abiram primitivo suo fundavit eam et in Segub novissimo suo posuit portas eius iuxta verbum Domini quod locutus fuerat in manu Iosue filii Nun.

XVII Et dixit Helias Thesbites de habitatoribus Galaad ad Achab: Vivit Dominus Deus Israhel in cuius conspectu sto si erit annis his ros et pluvia nisi iuxta oris mei verba. Et factum est verbum Domini ad eum dicens: Recede hinc et vade contra orientem et abscondere in torrente Carith qui est contra Iordanem et ibi de torrente bibes corvisque praecepi ut pascant te ibi. Abiit ergo et fecit iuxta verbum Domini. Cumque abisset sedit in torrente Carith qui est contra Iordanem. Corvi quoque deferebant ei panem et carnes mane similiter panem et carnes vesperi et bibebat de torrente. Post dies autem siccatus est torrens non enim pluerat super terram. Factus est ergo sermo Domini ad eum dicens: Surge vade in Sareptam Sidoniorum et manebis ibi praecepi enim mulieri viduae ut pascat te. Surrexit et abiit in Sareptam Sidoniorum. Cumque venisset ad portam civitatis apparuit ei mulier vidua colligens ligna et vocavit eam dixitque ei: Da mihi paulum aquae in vase ut bibam. Cumque illa pergeret ut afferret clamavit post tergum eius dicens: Affer obsecro mihi et buccellam panis in manu tua. Quae respondit: Vivit Dominus Deus tuus quia non habeo panem nisi quantum pugillus capere potest farinae in hydria et paululum olei in lechito. En colligo duo ligna ut ingrediar et faciam illud mihi et filio meo ut comedamus et moriamur. Ad quam Helias ait: Noli timere sed vade et fac sicut dixisti verumtamen mihi primum fac de ipsa farinula subcinericium panem parvulum et affer ad me tibi autem et filio tuo facies postea. Haec autem dicit Dominus Deus Israhel: Hydria farinae non deficiet nec lechitus olei minuetur usque ad diem in qua daturus est Dominus pluviam super faciem terrae. Quae abiit et fecit iuxta verbum Heliae et comedit ipse et illa et domus eius. Ex illa die hydria farinae non defecit et lechitus olei non est imminutus iuxta verbum Domini quod locutus fuerat in manu Heliae. Factum est autem post haec aegrotavit filius mulieris matris familias et erat languor fortissimus ita ut non remaneret in eo halitus. Dixit ergo ad Heliam: Quid mihi et tibi vir Dei? Ingressus es ad me ut rememorarentur iniquitates meae et interficeres filium meum. Et ait ad eam Helias: Da mihi filium tuum. Tulitque eum de sinu eius et portavit in cenaculum ubi ipse manebat et posuit super lectulum suum et clamavit ad Dominum et dixit: Domine Deus meus etiamne viduam apud quam ego utcumque sustentor afflixisti ut interficeres filium eius? Et expandit se atque mensus est super puerum tribus vicibus et clamavit ad Dominum et ait: Domine Deus meus revertatur obsecro anima pueri huius in viscera eius. Exaudivit Dominus vocem

helye et reversa est anima pueri intra eum et revixit.
Tulitque Helias puerum et deposuit eum de cenaculo
in inferiorem domum et tradidit matri sue
et ait illi: En vivit filius tuus. Dixitque mulier ad
Heliam: Nunc cognovi in isto quoniam vir dei
es tu et verbum domini in ore tuo verum est.
XVIII Post dies multos verbum domini factum est ad Heliam
in anno tertio dicens: Vade et ostende te Ach-
ab ut dem pluviam super faciem terre. Ivit ergo He-
lias ut ostenderet se Achab. Erat autem fames
vehemens in Samaria. Vocavitque Achab Ab-
diam dispensatorem domus sue. Abdias autem
timebat dominum valde. Nam cum interfi-
ceret Iezabel prophetas domini, tulit ille centum prophetas et ab-
scondit eos quinquagenos et quinquagenos in speluncis et
pavit eos pane et aqua. Dixit ergo Achab ad Ab-
diam: Vade in terram ad universos fontes aqua-
rum et in cunctas valles si forte invenire pos-
simus herbam et salvare equos et mulos et non pe-
nitus iumenta interierint. Diviseruntque sibi regiones
ut circuirent eas. Achab ibat per viam unam
et Abdias ibat per viam alteram seorsum.
Cumque esset Abdias in via, Helias occurrit
ei. Qui cum cognovisset eum, cecidit super faciem su-
am et ait: Num tu es domine mi Helias? Cui il-
le respondit: Ego. Vade et dic domino tuo: Adest
Helias. Et ille: Quid peccavi, inquit, quoniam tradis
me servum tuum in manu Achab ut interfici-
at me? Vivit dominus deus tuus: non est gens aut regnum
quo non miserit dominus meus te requirens, et responden-
tibus cunctis: Non est hic, adiuravit regna singu-
la et gentes eo quod minime reperireris. Et nunc
dicis mihi: Vade et dic domino tuo: Adest Heli-
as. Cumque recessero a te, spiritus domini asportabit
te in locum quem ignoro, et ingressus nuntiabo Ach-
ab, et non inveniens te interficiet me. Servus autem tuus
timet dominum ab infantia sua. Numquid non indica-
tum est tibi domino meo quid fecerim cum interficeret Ie-
zabel prophetas domini, quod absconderim de prophetis do-
mini, quod absconderim de prophetis domini centum viros
quinquagenos et quinquagenos et paverim eos pane
et aqua? Et nunc dicis: Vade et dic domino tuo: Adest He-
lias, ut interficiat me. Dixit Helias: Vivit dominus
exercituum ante cuius vultum sto, quia hodie appare-
bo ei. Abiit ergo Abdias in occursum Achab et
indicavit ei. Venitque Achab in occursum Heli-
e. Et cum vidisset eum, ait: Tune es ille qui contur-
bas Israel? Et ille ait: Non ego turbavi Israel, sed
tu et domus patris tui, qui dereliquistis mandata
domini et secuti estis Baalim. Verumtamen nunc
mitte et congrega ad me universum Israel in monte
Carmeli, et prophetas Baal quadringentos quinquaginta, prophetas
que

que lucorum quadringentos, qui comedunt de mensa Ieza-
bel. Misit Achab ad omnes filios Israel et congregavit
prophetas in monte Carmeli. Accedens autem Helias
ad omnem populum ait: Usquequo claudicatis in du-
as partes? Si dominus est deus, sequimini eum; si au-
tem Baal, sequimini illum. Et non respondit ei populus verbum.
Et ait rursum Helias ad populum: Ego remansi pro-
pheta domini solus; prophete autem Baal quadringenti et
quinquaginta viri sunt. Dentur
nobis duo boves, et illi eligant bovem unum et in
frusta cedentes ponant super ligna, ignem autem non
supponant; et ego faciam bovem alterum et in-
ponam super ligna, ignemque non supponam. In-
vocate nomina deorum vestrorum, et ego invocabo nomen
domini dei mei; et deus qui exaudierit per ignem, ipse sit
deus. Respondens omnis populus ait: Optima propositio. Dixit
ergo Helias prophetis Baal:
Eligite vobis bovem unum et facite primi quia vos
plures estis, et invocate nomina deorum vestrorum, et ignem
non supponatis. Qui cum tulissent bovem quem dederat
eis, fecerunt et invocabant nomen Baal de mane
usque ad meridiem dicentes: Baal exaudi nos.
Et non erat vox nec qui responderet; transiliebantque
altare quod fecerant. Cumque esset iam meridies,
illudebat eis Helias dicens: Clamate voce
maiore; deus enim est, et forsitan loquitur aut in di-
versorio est aut in itinere aut certe dormit; clamate
ut excitetur. Clamabant ergo voce ma-
gna et incidebant se iuxta ritum suum cultris
et lanceolis, donec perfunderentur sanguine. Post-
quam autem transiit meridies et illis prophetantibus venerat tem-
pus quo sacrificium offerri solet, nec audieba-
tur vox neque aliquis respondebat nec attendebat
orantes, dixit Helias omni populo: Venite ad me.
Et accedente ad eum populo curavit altare
domini quod destructum fuerat. Et tulit xii lapi-
des iuxta numerum tribuum filiorum Iacob, ad quem fac-
tus est sermo domini dicens: Israel erit nomen tuum. Et edi-
ficavit ex lapidibus altare in nomine domini, fecitque
aqueductum quasi per duas aratiunculas in circui-
tu altaris. Et composuit ligna divisitque per mem-
bra bovem et posuit super ligna et ait: Implete qua-
tuor hydrias aqua et fundite super holocaustum et
super ligna. Rursumque dixit: Iterum hoc facite. Qui
cumque fecissent et secundo, ait: Etiam tertio id ipsum facite.
Feceruntque et tertio, et currebant aque circum altare
et fossa aqueductus repleta est. Cumque iam tempus esset
ut offerretur holocaustum, accedens Helias propheta
ait: Domine deus Abraham, Isaac et Israel, hodie
ostende quia tu es deus Israel et ego servus tuus, et iuxta
preceptum tuum feci omnia verba hec. Exaudi me
domine, exaudi me, ut discat populus iste quia tu

18

et dominus deus et tu convertisti corda eorum iterum. Cecidit autem ignis domini et voravit holocaustum et ligna et lapides pulverem quoque et aquam que erat in aqueductu lambens. Quod cum vidisset omnis populus cecidit in faciem suam et ait: Dominus ipse est deus, dominus ipse est deus. Dixitque helias ad eos: Apprehendite prophetas baal et ne unus quidem fugiat ex eis. Quos cum comprehendissent duxit eos helias ad torrentem cyson et interfecit eos ibi. Et ait helias ad achab: Ascende et comede et bibe quia sonus multe pluvie est. Ascendit achab ut comederet et biberet. Helias autem ascendit in verticem carmeli et pronus in terram posuit faciem suam inter genua sua et dixit ad puerum suum: Ascende et prospice contra mare. Qui cum ascendisset et contemplatus esset ait: Non est quicquam. Et rursum ait illi: Revertere septem vicibus. In septima autem vice ecce nubecula parva quasi vestigium hominis ascendebat de mari. Qui ait: Ascende et dic achab: Iunge currum tuum et descende ne occupet te pluvia. Cumque se verteret huc atque illuc, ecce celi contenebrati sunt et nubes et ventus et facta est pluvia grandis. Ascendens itaque achab abiit in iezrael. Et manus domini facta est super heliam, accinctisque lumbis currebat ante achab donec veniret in iezrael.

XIX Nuntiavit autem achab iezabel omnia que fecerat helias et quomodo occidisset universos prophetas baal gladio. Misitque iezabel nuntium ad heliam dicens: Hec mihi faciant dii et hec addant nisi hac hora cras posuero animam tuam sicut animam unius ex illis. Timuit ergo helias et surgens abiit quocumque eum ferebat voluntas. Venitque in bersabee iuda et dimisit ibi puerum suum. Et perrexit in desertum viam unius diei. Cumque venisset et sederet subter unam iuniperum petivit anime sue ut moreretur et ait: Sufficit mihi domine, tolle animam meam, neque enim melior sum quam patres mei. Proiecitque se et obdormivit in umbra iuniperi. Et ecce angelus domini tetigit eum et dixit illi: Surge et comede. Respexit et ecce ad caput suum subcinericius panis et vas aque. Comedit ergo et bibit et rursum obdormivit. Reversusque est angelus domini secundo et tetigit eum dixitque illi: Surge comede, grandis enim tibi restat via. Qui cum surrexisset comedit et bibit et ambulavit in fortitudine cibi illius xl diebus et xl noctibus usque ad montem dei oreb. Cumque venisset illuc mansit in spelunca. Et ecce sermo domini ad eum dixitque illi: Quid hic agis helia? At ille respondit: Zelo zelatus sum pro domino deo exercituum quia dereliquerunt pactum tuum filii israel, altaria tua destruxerunt, prophetas tuos occiderunt gladio, et derelictus sum ego solus et querunt animam meam ut auferant eam. Et ait ei: Egredere et sta in monte coram domino. Et ecce dominus transit et spiritus grandis et fortis subvertens montes et conterens petras ante dominum; non in spiritu dominus. Et post spiritum commotio; non in commotione dominus. Et post commotionem ignis; non in igne dominus. Et post ignem sibilus aure tenuis. Quod cum audisset helias operuit vultum suum pallio et egressus stetit in ostio spelunce. Et ecce vox ad eum dicens: Quid agis hic helia? Et ille respondit: Zelo zelatus sum pro domino deo exercituum quia dereliquerunt pactum tuum filii israel, altaria tua destruxerunt, prophetas tuos occiderunt gladio, et derelictus sum ego solus et querunt animam meam ut auferant eam. Et ait dominus ad eum: Vade et revertere in viam tuam per desertum in damascum. Cumque perveneris illuc unges azael regem super syriam. Et ihesu filium namsi unges regem super israel. Heliseum autem filium saphat qui est de abelmaula unges prophetam pro te. Et erit quicumque fugerit gladium azael occidet eum ihesu, et quicumque fugerit gladium ihesu occidet eum heliseus. Et derelinquam mihi in israel vii milia virorum quorum genua non sunt curvata ante baal et omne os quod non adoravit eum osculans manus. Profectus ergo inde repperit heliseum filium saphat arantem in xii iugis boum, et ipse in xii iugis boum arantibus unus erat. Cumque venisset helias ad eum misit pallium suum super illum. Qui statim relictis bobus cucurrit post heliam et ait: Osculer oro patrem meum et matrem meam et sic sequar te. Dixitque ei: Vade et revertere, quod enim meum erat feci tibi. Reversus autem ab eo tulit par boum et mactavit illud et in aratro boum coxit carnes et dedit populo et comederunt. Consurgensque abiit et secutus est heliam et ministrabat ei.

XX Porro benadab rex syrie congregavit omnem exercitum suum, et xxxii reges cum eo et equos et currus, et ascendens pugnabat contra samariam et obsidebat eam. Mittensque nuntios ad achab regem israel in civitatem ait: Hec dicit benadab: Argentum tuum et aurum tuum meum est, et uxores tue et filii tui optimi mei sunt. Responditque rex israel: Iuxta verbum tuum domine mi rex, tuus sum ego et omnia mea. Revertentesque nuntii dixerunt: Hec dicit benadab qui misit nos ad te: Argentum tuum et aurum tuum et uxores tuas et filios tuos dabis mihi. Cras igitur hac eadem hora mittam servos meos ad te et scrutabuntur domum tuam et domum servorum tuorum et omne quod eis placuerit ponent in manibus

…ent et auferent. Vocavit autem rex Israhel omnes seniores terrae et ait: animadvertite et videte quoniam insidietur nobis. Misit enim ad me pro uxoribus meis et filiis et pro argento et auro, et non abnui. Dixeruntque omnes maiores natu et universus populus ad eum: non audias neque adquiescas illi. Respondit itaque nuntiis Benadad: dicite domino meo regi: omnia propter quae misisti ad me servum tuum in initio faciam, hanc autem rem facere non possum. Reversique nuntii rettulerunt ei. Qui remisit et ait: haec faciant mihi dii et haec addant, si suffecerit pulvis Samariae pugillis omnis populi qui sequitur me. Et respondens rex Israhel ait: dicite ei: ne glorietur accinctus aeque ut discinctus. Factum est autem, cum audisset Benadad verbum istud, bibebat ipse et reges in umbraculis, et ait servis suis: circumdate civitatem. Et circumdederunt eam. Et ecce propheta unus accedens ad Ahab regem Israhel ait ei: haec dicit Dominus: certe vidisti omnem multitudinem hanc nimiam; ecce ego tradam eam in manu tua hodie, ut scias quia ego sum Dominus. Et ait Ahab: per quem? Dixitque ei: haec dicit Dominus: per pedisequos principum provinciarum. Et ait: quis incipiet proeliari? Et ille dixit: tu. Recensuit itaque pueros principum provinciarum et repperit numerum ducentorum triginta duorum, et recensuit post eos populum, omnes filios Israhel, septem milia. Et egressi sunt meridie. Benadad autem bibebat temulentus in umbraculo, et reges triginta duo cum eo, qui ad auxilium eius venerant. Egressi sunt autem pueri principum provinciarum in prima fronte. Misit itaque Benadad, qui nuntiaverunt ei dicentes: viri egressi sunt de Samaria. Et ille ait: sive pro pace veniunt, adprehendite eos vivos; sive ut proelientur, vivos eos capite. Egressi sunt ergo pueri principum provinciarum, et reliquus exercitus sequebatur, et percussit unusquisque virum qui contra se venerat. Fugeruntque Syri, et persecutus est eos Israhel. Fugit quoque Benadad rex Syriae in equo cum equitibus suis. Necnon egressus rex Israhel percussit equos et currus, et percussit Syriam plaga magna. Accedens autem propheta ad regem Israhel dixit ei: vade et confortare, et scito et vide quid facias; sequenti enim anno rex Syriae ascendet contra te. Servi vero regis Syriae dixerunt ei: dii montium sunt dii eorum, ideo superaverunt nos; sed melius est ut pugnemus contra eos in campestribus, et obtinebimus eos. Tu ergo verbum hoc fac: amove reges singulos ab exercitu tuo, et pone principes pro eis, et instaura numerum militum qui ceciderunt de tuis, et equos secundum equos pristinos, et currus secundum currus quos ante habuisti, et pugnabimus contra eos in campestribus, et videbis quod optinebimus eos. Credidit consilio eorum et fecit ita. Igitur postquam annus transierat, recensuit Benadad Syros et ascendit in Afec ut pugnaret contra Israhel. Porro filii Israhel recensiti sunt, et accepto cibario profecti ex adverso, castraque metati sunt contra eos quasi duo parvi greges caprarum; Syri autem repleverunt terram. Et accedens unus vir Dei dixit ad regem Israhel: haec dicit Dominus: quia dixerunt Syri: Deus montium est Dominus et non est Deus vallium, dabo omnem multitudinem hanc grandem in manu tua, et scietis quia ego sum Dominus. Dirigebantque septem diebus ex adverso hii atque illi acies; septima autem die commissum est bellum, percusseruntque filii Israhel de Syris centum milia peditum in die una. Fugerunt autem qui remanserant in Afec in civitatem, et cecidit murus super viginti septem milia hominum qui remanserant. Porro Benadad fugiens ingressus est civitatem in cubiculum quod erat intra cubiculum. Dixeruntque ei servi sui: ecce audivimus quod reges domus Israhel clementes sint; ponamus itaque saccos in lumbis nostris et funiculos in capitibus nostris, et egrediamur ad regem Israhel: forsitan salvabit animas nostras. Accinxerunt saccis lumbos suos et posuerunt funiculos in capitibus suis, veneruntque ad regem Israhel et dixerunt: servus tuus Benadad dicit: vivat, oro te, anima mea. Et ille ait: si adhuc vivit, frater meus est. Quod acceperunt viri pro omine, et festinantes rapuerunt verbum ex ore eius atque dixerunt: frater tuus Benadad. Et dixit eis: ite et adducite eum. Egressus est ergo ad eum Benadad, et levavit eum in currum suum. Qui dixit ei: civitates quas tulit pater meus a patre tuo reddam, et plateas fac tibi in Damasco sicut fecit pater meus in Samaria, et ego foederatus recedam a te. Pepigit ergo foedus et dimisit eum. Tunc vir quidam de filiis prophetarum dixit ad socium suum in sermone Domini: percute me. At ille noluit percutere. Cui ait: quia noluisti audire vocem Domini, ecce recedes a me et percutiet te leo. Cumque paululum recessisset ab eo, invenit eum leo atque percussit. Sed et alterum inveniens virum dixit ad eum: percute me. Qui percussit eum et vulneravit. Abiit ergo propheta et occurrit regi in via, et mutavit aspersione pulveris os et oculos suos. Cumque rex transisset, clamavit ad regem et ait: servus tuus egressus est ad proeliandum comminus; cumque fugisset vir unus, adduxit eum quidam ad me et ait: custodi virum istum; qui si lapsus fuerit, erit anima tua pro anima eius, aut talentum argenti adpendes. Dum autem ego turbatus huc illucque me verterem, subito non comparuit. Et ait rex Israhel ad eum: hoc est iudicium tuum quod ipse decrevisti. At ille statim abstulit pul-

+ cū

19

uerem de facie sua et cognouit eum rex israel quod esset
de prophetis. Qui ait ad eum: Hec dicit dominus: Quia di-
misisti virum dignum morte de manu tua, e-
rit anima tua pro anima eius, et populus tuus pro po-
pulo eius. Reversus est igitur rex in domum suam audire
contempnens, et furibundus venit in samariam.

XXI

Post verba autem hec vinea erat nab-
ath iezrahelite que erat in iezrahel iuxta
palatium achab regis samarie. Locu-
tus est ergo achab ad naboth dicens: Da mihi vineam
tuam ut faciam mihi ortum olerum quia vicina
est et prope domum meam. Daboque tibi pro ea meliorem vi-
neam, aut si commodius putas, argenti pre-
tium quanto digna est. Cui respondit na-
both: Propitius sit mihi dominus ne dem hereditatem pa-
trum meorum tibi. Venit ergo achab in domum suam
indignans et frendens super verbo quod locutus
fuerat ad eum naboth iezrahelites dicens: Non
dabo tibi hereditatem patrum meorum. Et proiciens se in lec-
tulum suum avertit faciem suam ad parietem et no-
n comedit panem. Ingressa est autem ad eum ieza-
bel uxor sua dixitque ei: Quid est hoc unde anima
tua contristata est et quare non comedis panem? Qui
respondit ei: Locutus sum naboth iezrahelite et
dixi ei: Da mihi vineam tuam accepta pecunia, aut si
placet tibi dabo meliorem vineam pro ea. Et ille
ait: Non dabo tibi vineam meam. Dixit ergo ad eum
iezabel uxor eius: Grandis auctoritatis es et
bene regis regnum israel. Surge et comede pa-
nem et equo animo esto. Ego dabo tibi vineam na-
both iezrahelite. Scripsit itaque litteras ex nomine
achab et signavit eas anulo eius et misit ad
maiores natu et ad optimates qui erant in ci-
vitate eius et habitabant cum naboth. Littera-
rum autem erat ista sententia: Predicate ieiunium et sedere facite
naboth inter primos populi et submittite du-
os viros filios belial contra eum et falsum testimonium di-
cant: Benedixit naboth deum et regem; et educite eum et lapi-
date sicque moriatur. Fecerunt ergo cives eius
maiores natu et optimates qui habitabant
cum eo in urbe sicut preceperat eis iezabel et sicut scriptum
erat in litteris quas miserat ad eos: Predicaver-
unt ieiunium et sedere fecerunt naboth inter pri-
mos populi. Et adductis duobus viris filiis diabo-
li fecerunt eos sedere contra eum. At illi ut viri
diabolici dixerunt contra eum testimonium coram multitudine:
Benedixit naboth deum et regem. Quam
ob rem eduxerunt eum extra civitatem et lapidi-
bus interfecerunt. Miseruntque ad iezabel dicentes:
Lapidatus est naboth et mortuus est. Factum est autem
cum audisset iezabel lapidatum naboth et mor-
tuum, locuta est ad achab: Surge et posside vineam
naboth iezrahelite qui noluit tibi acquiesce-
re et dare eam accepta pecunia. Non enim vivit
naboth sed mortuus est. Quod cum audisset a-
chab mortuum videlicet naboth, surrexit et des-
cendebat in vineam naboth iezrahelite
ut possideret eam. Factus est igitur sermo domini ad heli-
am thesbiten dicens: Surge et descende in occur-
sum achab regis israel qui est in samaria. Ec-
ce ad vineam descendit naboth ut possideat
eam. Et loqueris ad eum dicens: Hec dicit dominus:
Occidisti insuper et possedisti. Et post hec addes: Hec dicit
dominus: In loco hoc in quo linxerunt canes sanguinem nab-
oth lambent quoque sanguinem tuum. Et ait a-
chab ad heliam: Num invenisti me inimice mi?
Qui dixit: Inveni eo quod venundatus sis
ut faceres malum in conspectu domini. Ecce hec dicit
dominus: Ecce ego inducam super te malum et demetam
posteriora tua et interficiam de achab
mingentem ad parietem et clausum et ultimum
in israel. Et dabo domum tuam sicut domum ieroboam
filii nabath et sicut domum baasa filii ahi-
a quia egisti ut me ad iracundiam provoca-
res et peccare fecisti israel. Sed et de iezabel locu-
tus est dominus dicens: Canes comedent iezabel in ag-
ro iezrahel. Si mortuus fuerit achab in civitate,
comedent eum canes. Si autem mortuus fuerit in
agro, comedent eum volucres celi. Igitur non fu-
it alter talis ut achab qui venundatus est ut fa-
ceret malum in conspectu domini. Concitavit enim eum
iezabel uxor sua et abominabilis effectus est
in tantum ut sequeretur idola que fecerant amorrei
quos consumpsit dominus a facie filiorum israel. Itaque cum au-
disset achab sermones istos scidit vestimenta sua
et operuit cilicio carnem suam, ieiunavitque et dor-
mivit in sacco et ambulavit demisso capite.
Factus est autem sermo domini ad heliam thesbiten
dicens: Nonne vidisti humiliatum achab co-
ram me? Quia igitur humiliatus est achab causa mei, non in-
ducam malum in diebus eius sed in diebus filii
sui inferam malum domui eius.

Transierunt igitur tres anni absque bello inter syri-
am et israel. In anno autem tertio descendit ioza-
phath rex iude ad regem israel. Dixitque rex israel
ad servos suos: Ignoratis quia sit ramoth ga-
laad et negligimus tollere eam de manu regis sy-
rie? Et ait ad iosaphath: Venies mecum ad
preliandum in ramoth galaad? Dixitque iosa-
phath ad regem israel: Sicut ego sum ita et tu: sicut
populus meus ita populus tuus; sicut equites mei ita equites
tui. Dixitque iosaphat ad regem israel: Quere oro
te hodie sermonem domini. Congregavit ergo
rex israel prophetas circiter quadringentos
viros

uiros et ait ad eos: Ire debeo in ramoth galaad ad bellandum an quiescere? Qui responderunt: Ascende et dabit eam dominus in manu regis. Dixit autem iosaphat: Non est hic propheta domini quispiam ut interrogemus per eum? Et ait rex israel ad iosaphat: Remansit uir unus per quem possimus interrogare dominum, sed ego odi eum quia non prophetat mihi bonum sed malum, micheas filius iemla. Cui iosaphat ait: Ne loquaris ita rex. Uocauit ergo rex israel eunuchum quendam et dixit ei: Festina adducere micheam filium iemla. Rex autem israel et iosaphat rex iuda sedebant unusquisque in solio suo, uestiti cultu regio in area iuxta ostium porte samarie, et uniuersi prophete prophetabant in conspectu eorum. Fecit quoque sibi sedechias filius chanaan cornua ferrea et ait: Hec dicit dominus: His uentilabis syriam donec deleas eam. Omnesque prophete similiter prophetabant dicentes: Ascende in ramoth galaad et uade prospere, et tradet dominus in manus regis. Nuntius uero qui ierat ut uocaret micheam locutus est ad eum dicens: Ecce sermones prophetarum ore uno bona regi predicant; sit ergo et sermo tuus similis eorum et loquere bona. Cui micheas ait: Uiuit dominus, quia quodcumque dixerit mihi dominus hoc loquar. Uenit itaque ad regem et ait illi rex: Michea, ire debemus in ramoth galaad ad preliandum an cessare? Cui ille respondit: Ascende et uade prospere, et tradet eos dominus in manus regis. Dixit autem rex ad eum: Iterum atque iterum adiuro te ut non loquaris mihi nisi quod uerum est in nomine domini. Et ait: Uidi cunctum israel dispersum in montibus quasi oues non habentes pastorem, et ait dominus: Non habent isti dominum; reuertatur unusquisque in domum suam in pace. Dixit ergo rex israel ad iosaphat: Numquid non dixi tibi quia non prophetat mihi bonum sed semper malum? Ille uero addens ait: Propterea audi sermonem domini. Uidi dominum sedentem super solium suum et omnem exercitum celi assistentem ei a dextris et a sinistris. Et ait dominus: Quis decipiet achab regem israel ut ascendat et cadat in ramoth galaad? Et dixit unus huiuscemodi uerba et alius aliter. Egressus est autem spiritus et stetit coram domino et ait: Ego decipiam illum. Cui locutus est dominus: In quo? Et ille ait: Egrediar et ero spiritus mendax in ore omnium prophetarum eius. Et dixit dominus: Decipies et preualebis; egredere et fac ita. Nunc igitur ecce dedit dominus spiritum mendacii in ore omnium prophetarum tuorum qui hic sunt, et dominus locutus est contra te malum. Accessit autem sedechias filius chanaan et percussit micheam in maxillam et dixit: Me ergo dimisit

spiritus domini et locutus est tibi? Et ait micheas: Uisurus es in die illa quando ingredieris cubiculum intra cubiculum ut abscondaris. Et ait rex israel: Tollite micheam et maneat apud amon principem ciuitatis et apud ioas filium amalech, et dicite eis: Hec dicit rex: Mittite uirum istum in carcerem et sustentate eum pane tribulationis et aqua angustie donec reuertar in pace. Dixitque micheas: Si reuersus fueris in pace, non est locutus in me dominus. Et ait: Audite populi omnes.

XXII

Ascendit itaque rex israel et iosaphat rex iuda in ramoth galaad. Dixit itaque rex israel ad iosaphat: Sume arma et ingredere prelium et induere uestibus tuis. Porro rex israel mutauit habitum et ingressus est bellum. Rex autem syrie preceperat principibus curruum triginta duobus dicens: Non pugnabitis contra minorem et maiorem quempiam nisi contra solum regem israel. Cum ergo uidissent principes curruum iosaphat, suspicati sunt quod ipse esset rex israel, et impetu facto pugnabant contra eum; et exclamauit iosaphat. Intellexeruntque principes curruum quod non esset rex israel et cessauerunt ab eo. Uir autem quidam tetendit arcum in incertum sagittam dirigens, et casu percussit regem israel inter pulmonem et stomachum. At ille dixit aurige suo: Uerte manum tuam et eice me de exercitu, quia grauiter uulneratus sum. Commissum est ergo prelium in die illa, et rex israel stabat in curru suo contra syros, et mortuus est uespere. Fluebat autem sanguis plage in sinum currus, et preco insonuit in uniuerso exercitu antequam sol occumberet dicens: Unusquisque reuertatur in ciuitatem et in terram suam. Mortuus est autem rex et perlatus est in samariam, sepelieruntque regem in samaria, et lauerunt currum in piscina samarie, et linxerunt canes sanguinem eius, et habenas lauerunt iuxta uerbum domini quod locutus fuerat. Reliqua autem sermonum achab et uniuersa que fecit, et domus eburnee quam edificauit, cunctarumque urbium quas extruxit, nonne hec scripta sunt in libro uerborum dierum regum israel? Dormiuit ergo achab cum patribus suis, et regnauit ochozias filius eius pro eo. Iosaphat uero filius asa regnare ceperat super iudam anno quarto achab regis israel. Triginta quinque annorum erat cum regnare cepisset, et uiginti quinque annis regnauit in ierusalem; nomen matris eius azuba filia salai. Et ambulauit in omni uia asa patris sui et non declinauit ex ea, fecitque quod rectum erat in conspectu domini. Uerumtamen excelsa non abstulit; adhuc enim populus sacrificabat et adolebat incensum in excelsis. Pacemque habuit iosaphat cum rege israel. Reliqua autem uerborum iosaphat

opera eius quae gessit et proelia nonne haec scripta sunt in libro verborum dierum regum Iuda. Sed et reliquias effeminatorum qui remanserant in diebus Asa patris eius abstulit de terra. Nec erat tunc rex constitutus in Edom. Rex vero Iosaphat fecerat classes in mari quae navigarent in Ophir propter aurum et ire non potuerunt quia confractae sunt in Asiongaber. Tunc ait Ochozias filius Achab ad Iosaphat vadant servi mei cum servis tuis in navibus et noluit Iosaphat. Dormivitque Iosaphat cum patribus suis et sepultus est cum eis in civitate David patris sui regnavitque Ioram filius eius pro eo. Ochozias autem filius Achab regnare coeperat super Israhel in Samaria anno septimodecimo Iosaphat regis Iuda regnavitque super Israhel duobus annis et fecit malum in conspectu Domini et ambulavit in via patris sui et matris suae et in via Hieroboam filii Nabath qui peccare fecit Israhel. Servivit quoque Baal et adoravit eum et inritavit Dominum Deum Israhel iuxta omnia quae fecerat pater eius.

revaricatus est autem Moab in Israhel postquam mortuus est Achab. Ceciditque Ochozias per cancellos cenaculi sui quod habebat in Samaria et aegrotavit. Misitque nuntios dicens ad eos ite consulite Beelzebub deum Accaron utrum vivere queam de infirmitate mea hac. Angelus autem Domini locutus est ad Heliam Thesbiten dicens surge et ascende in occursum nuntiorum regis Samariae et dices ad eos numquid non est Deus in Israhel ut eatis ad consulendum Beelzebub deum Accaron. Quam ob rem haec dicit Dominus de lectulo super quem ascendisti non descendes sed morte morieris. Et abiit Helias. Reversique sunt nuntii ad Ochoziam qui dixit eis quare reversi estis. At illi responderunt ei vir occurrit nobis et dixit ad nos ite revertimini ad regem qui misit vos et dicetis ei haec dicit Dominus numquid quia non erat Deus in Israhel mittis ut consulatur Beelzebub deus Accaron. Idcirco de lectulo super quem ascendisti non descendes sed morte morieris. Qui dixit eis cuius figurae et habitus est vir qui occurrit vobis et locutus est verba haec. At illi dixerunt vir pilosus et zona pellicea accinctus renibus. Qui ait Helias Thesbites est. Misitque ad eum quinquagenarium principem et quinquaginta qui erant cum eo. Qui ascendit ad eum sedentique in vertice montis ait homo Dei rex praecepit ut descendas. Respondensque Helias dixit quinquagenario si homo Dei sum descendat ignis de caelo et devoret te et quinquaginta tuos. Descendit itaque ignis de caelo et devoravit eum et quinquaginta qui erant cum eo. Rursum misit ad eum principem quinquagenarium alterum et quinquaginta cum eo. Qui locutus est illi homo Dei haec dicit rex festina descende. Respondens Helias ait si homo Dei ego sum descendat ignis de caelo et devoret te et quinquaginta tuos. Descendit ergo ignis de caelo et devoravit illum et quinquaginta eius. Iterum misit principem quinquagenarium tertium et quinquaginta qui erant cum eo. Qui cum venisset curvavit genua contra Heliam et precatus est eum et ait homo Dei noli despicere animam meam et animam servorum tuorum qui mecum sunt. Ecce descendit ignis de caelo et devoravit duos principes quinquagenarios primos et quinquagenos qui cum eis erant sed nunc obsecro ut miserearis animae meae. Locutus est autem angelus Domini ad Heliam dicens descende cum eo ne timeas. Surrexit igitur et descendit cum eo ad regem et locutus est ei haec dicit Dominus quia misisti nuntios ad consulendum Beelzebub deum Accaron quasi non esset Deus in Israhel a quo posses interrogare sermonem ideo de lectulo super quem ascendisti non descendes sed morte morieris. Mortuus est ergo iuxta sermonem Domini quem locutus est Helias et regnavit Ioram frater eius pro eo anno secundo Ioram filii Iosaphat regis Iudae non enim habebat filium. Reliqua autem verborum Ochoziae quae operatus est nonne haec scripta sunt in libro sermonum dierum regum Israhel.

Factum est autem cum levare vellet Dominus Heliam per turbinem in caelum ibant Helias et Heliseus de Galgalis. Dixitque Helias ad Heliseum sede hic quia Dominus misit me usque in Bethel. Cui ait Heliseus vivit Dominus et vivit anima tua quia non derelinquam te. Cumque descendissent Bethel egressi sunt filii prophetarum qui erant in Bethel ad Heliseum et dixerunt ei numquid nosti quia hodie Dominus tollet dominum tuum a te. Qui respondit et ego novi silete. Dixit autem Helias ad Heliseum sede hic quia Dominus misit me in Hiericho. Et ille ait vivit Dominus et vivit anima tua quia non derelinquam te. Cumque venissent Hiericho accesserunt filii prophetarum qui erant in Hiericho ad Heliseum et dixerunt ei numquid nosti quia hodie Dominus tollet dominum tuum a te. Et ait ego novi silete. Dixit autem ei Helias sede hic quia Dominus misit me usque ad Iordanem. Qui ait vivit Dominus et vivit anima tua quia non derelinquam te. Ierunt igitur ambo pariter et quinquaginta viri de filiis prophetarum secuti sunt eos qui et steterunt e contra longe. Illi autem ambo stabant super Iordanem. Tulitque Helias pallium suum et involvit illud et percussit aquas quae divisae sunt in utramque partem et transierunt ambo per siccum. Cumque transissent

helias dixit ad heliseum postula quod vis ut
faciam tibi antequam tollar a te. Dixitque heliseus
Obsecro ut fiat duplex spiritus tuus in me. Qui re-
spondit: Rem difficilem postulasti. Attamen si videris
me quando tollar a te, erit quod petisti; si autem non
videris, non erit. Cumque pergerent et incedentes ser-
mocinarentur, ecce currus igneus et equi ignei
diviserunt utrumque. Et ascendit helias per
turbinem in celum. heliseus autem videbat et cla-
mabat: Pater mi, pater mi, currus israel et auriga
eius. Et non vidit eum amplius. Apprehenditque vesti-
menta sua et scidit illa in duas partes. Et levavit
pallium helie quod ceciderat ei. Reversusque ste-
tit super ripam iordanis, et pallio helie quod cecide-
rat ei percussit aquas, et non sunt divise, et dixit: Ubi
est deus helie etiam nunc? Percussitque aquas, et divi-
se sunt huc atque illuc, et transiit heliseus. Vi-
dentes autem filii prophetarum qui erant in ieri-
cho e contra, dixerunt: Requievit spiritus helie su-
per heliseum. Et venientes in occursum eius adora-
verunt eum proni in terram. Dixeruntque illi: Ecce cum ser-
vis tuis sunt L viri fortes qui possunt ire
et querere dominum tuum, ne forte tulerit eum
spiritus domini et proiecerit eum in uno montium aut in una
vallium. Qui ait: Nolite mittere. Coegerunt-
que eum donec adquiesceret et diceret: Mit-
tite. Et miserunt L viros. Qui cum quesissent tribus die-
bus, non invenerunt. Et reversi sunt ad eum. At ille
habitabat in iericho. Dixitque eis: Numquid non dixi
vobis: Nolite mittere? Dixerunt quoque viri civi-
tatis ad heliseum: Ecce habitatio civitatis huius
optima est, sicut tu ipse domine perspicis. Sed aque
pessime sunt et terra sterilis. At ille ait: Affer-
te michi vas novum et mittite in illud sal. Quod cum at-
tulissent, egressus ad fontem aquarum misit in illud
sal et ait: Hec dicit dominus: Sanavi aquas has et
non erit in eis ultra mors neque sterilitas. Sanate sunt
ergo aque usque in diem hanc iuxta verbum helisei
quod locutus est. Ascendit autem heliseus inde in
bethel. Cumque ascenderet per viam, pueri parvi
egressi sunt de civitate et illudebant ei dicentes:
Ascende calve, ascende calve. Qui cum respe-
xisset, vidit eos et maledixit eis in nomine domini.
Egressique sunt duo ursi de saltu et laceraverunt ex e-
is XLII pueros. Abiit autem inde in mon-
tem carmeli, et inde reversus est in samariam. Ioram
vero filius achab regnavit super israel in samaria
anno XVIII iosaphat regis iude.

III

Regnavitque XII annis. Et fecit malum coram
domino, sed non sicut pater suus et mater. Tulit enim statu-
as baal quas fecerat pater eius. Verumtamen in peccatis
ieroboam filii nabath qui peccare fecit
israel adhesit nec recessit ab eis. Porro mesa
rex moab nutriebat pecora multa et sol-
vebat regi israel centum milia agnorum et centum milia arietum
cum velleribus suis. Cumque mortuus esset achab, pre-
varicatus est fedus quod habebat cum rege israel. Egres-
sus est igitur rex ioram in die illa de samaria et
recensuit universum israel. Misitque ad iosa-
phat regem iuda dicens: Rex moab recessit
a me. Veni mecum contra eum ad prelium. Qui re-
spondit: Ascendam. Qui meus est tuus est; populus me-
us populus tuus, et equi mei equi tui. Dixitque: Per quam
viam ascendemus? At ille respondit: Per desertum i-
dumee. Perrexerunt igitur rex israel et rex iuda et rex
edom, et circuierunt per viam VII dierum. Nec erat
aqua exercitui et iumentis qui sequebantur eos.
Dixitque rex israel: Heu heu heu, congregavit
dominus nos tres reges ut traderet in manu mo-
ab. Et ait iosaphat: Estne hic propheta domini, ut de-
precemur dominum per eum? Et respondit unus de ser-
vis regis israel: Est hic heliseus filius saphat
qui fundebat aquam super manus helie. Et ait
iosaphat: Est apud eum sermo domini. Descenditque
ad eum rex israel et iosaphat rex iuda et rex
edom. Dixit autem heliseus ad regem israel: Quid mi-
chi et tibi est? Vade ad prophetas patris tui et ma-
tris tue. Et ait rex israel: Quare congregavit dominus tres re-
ges hos ut traderet eos in manus moab?
Dixitque ad eum heliseus: Vivit dominus exercituum in cuius
conspectu sto, quod si non vultum iosaphat regis iu-
de erubescerem, nec attendissem quidem te nec
respexissem. Nunc autem adducite michi psaltem. Cumque
caneret psaltes, facta est super eum manus domini
et ait: Hec dicit dominus: Facite alveum torrentis hu-
ius fossas et fossas. Hec enim dicit dominus: Non videbitis ven-
tum neque pluviam, et alveus iste replebitur aquis,
et bibetis vos et familie vestre et iumenta ves-
tra. Parumque hoc est in conspectu domini. Insuper tradet etiam mo-
ab in manus vestras. Et percutietis omnem civita-
tem munitam et omnem urbem electam, et universum
lignum fructiferum succidetis. Cunctosque fon-
tes aquarum obturabitis, et omnem agrum egregium
operietis lapidibus. Factum est igitur mane quando sacrifi-
cium offerri solet, et ecce aque veniebant per viam
edom, et repleta est terra aquis. Universi autem
moabite audientes quod ascendissent reges
ut pugnarent adversum eos, convocaverunt omnes qui
accincti erant balteo desuper et steterunt in ter-
minis. Primoque mane surgentes et orto iam sole
ex adverso aquarum, viderunt moabite e contra aquas
rubras quasi sanguinem. Dixeruntque: Sanguis est gla-
dii. Pugnaverunt reges contra se et cesi sunt mutu-
o. Nunc perge ad predam moab. Perrexerunt.

in castra Israhel. Porro consurgens Israhel percussit
Moab. at illi fugerunt coram eis. Venerunt igitur
qui vicerant et percusserunt Moab et civita-
tes destruxerunt et omnem agrum optimum mittentes
singuli lapides repleverunt et universos fontes
aquarum obturaverunt et omnia ligna fructife-
ra succiderunt ita ut muri tantum fictiles rema-
nerent et circumdata est civitas a fundibulari-
is et ex magna parte percussa. Quod cum vidisset rex
Moab praevaluisse scilicet hostes, tulit secum se-
ptingentos viros educentes gladium ut
irrumperent ad regem Edom et non potuerunt. Ar-
ripiensque filium suum primogenitum qui regna-
turus erat pro eo, obtulit holocaustum super mu-
rum et facta est indignatio magna in Israhel. Stati-
mque recesserunt ab eo et reversi sunt in terram suam.
IIII Mulier autem quaedam de uxoribus prophetarum cla-
mabat ad Heliseum prophetam dicens. Servus
tuus vir meus mortuus est et tu nosti quia servus tu-
us fuit timens Dominum et ecce creditor venit ut tol-
lat duos filios meos ad serviendum sibi. Cui
dixit Heliseus. Quid vis ut faciam tibi? Dic mihi quid ha-
bes in domo tua. At illa dixit. Non habeo quicquam
ancilla tua in domo mea nisi parum olei
quo ungar. Cui ait. Vade pete mutuo ab o-
mnibus vicinis tuis vasa vacua non pauca et in-
gredere et claude ostium cum intrinsecus fue-
ris tu et filii tui et mitte inde in omnia vasa haec et cum
plena fuerint tolles. Ivit itaque mulier et clau-
sit ostium super se et super filios suos. Illi afferebant
vasa, illa infundebat. Cumque plena fuissent
vasa, dixit ad filium suum. Affer mihi adhuc
vas. Et ille respondit. Non habeo. Stetitque oleum.
Venit autem illa et indicavit homini Dei. Et ille, Va-
de, inquit, vende oleum et redde creditori tuo.
Tu autem et filii tui vivite de reliquo. Facta est au-
tem quaedam dies et transibat Heliseus per Sunam. E-
rat autem ibi mulier magna quae tenuit eum ut come-
deret panem. Cumque frequenter inde transiret, de-
vertebat ad eam ut comederet panem. Quae dixit
ad virum suum. Animadverto quod vir Dei sanctus est iste qui
transit per nos frequenter. Faciamus ergo ei cena-
culum parvum et ponamus ei in eo lectulum et mensam
et sellam et candelabrum ut cum venerit ad nos
maneat ibi. Facta est ergo quaedam dies et veniens
divertit in cenaculum et requievit ibi. Dixitque ad Gi-
ezi puerum suum. Voca Sunamitem istam. Qui cum
vocasset eam et illa stetisset coram eo, dixit ad
puerum suum. Loquere ad eam. Ecce sedule in
omnibus ministrasti nobis. Quid vis ut faciam tibi?
Numquid habes negotium et vis ut loquar regi sive
principi militiae? Quae respondit. In medio populi

mei habito. Et ait. Quid ergo vult ut faciam ei? Dixitque Gi-
ezi. Ne quaeras. Filium enim non habet et vir eius senex
est. Praecepit itaque ut vocaret eam. Quae cum vo-
cata fuisset et stetisset ad ostium, dixit ad eam.
In tempore isto et in hac eadem hora si vita co-
mes fuerit habebis in utero filium. At illa re-
spondit. Noli quaeso domine mi vir Dei noli mentiri
ancillae tuae. Et concepit mulier et peperit fi-
lium in tempore et in hora eadem qua dixerat He-
liseus. Crevit autem puer et cum esset quaedam dies et
egressus ad patrem suum ad messores, ait patri
suo. Caput meum doleo. Caput meum doleo.
At ille dixit puero. Tolle et duc eum ad ma-
trem suam. Qui cum tulisset eum et duxisset ad matrem su-
am, posuit eum illa super genua sua usque ad
meridiem et mortuus est. Ascendit autem et collo-
cavit eum super lectulum hominis Dei et clausit ostium. Et
egressa vocavit virum suum et ait. Mitte mecum
obsecro unum de pueris et asinam ut
excurram usque ad hominem Dei et revertar. Qui
ait illi. Quam ob causam vadis ad eum? Hodie
non sunt kalendae neque sabbatum. Quae respondit. Va-
dam. Stravitque asinam et praecepit puero. Mi-
na et propera. Ne mihi moram facias in eundo.
Et hoc age quod praecipio tibi. Profecta est igitur et venit ad vi-
rum Dei in montem Carmeli. Cumque vidis-
set eam vir Dei e contra, ait ad Giezi puerum su-
um. Ecce Sunamitis illa. Vade ergo in occur-
sum eius et dic ei. Recte ne agitur circa te et
circa virum tuum et circa filium tuum? Quae respondit.
Recte. Cumque venisset ad virum Dei in monte,
apprehendit pedes eius et accessit Giezi ut a-
moveret eam. Et ait homo Dei. Dimitte illam. A-
nima enim eius in amaritudine est et Dominus celavit a me
et non indicavit mihi. Quae dixit illi. Numquid pe-
tivi filium a domino meo? Numquid non dixi tibi ne
illuderes me? Et ille ait ad Giezi. Accinge
lumbos tuos et tolle baculum meum in ma-
nu tua et vade. Si occurrerit tibi homo, non salutes
eum et si salutaverit te quispiam, non respondeas
illi. Et pones baculum meum super faciem pueri. Por-
ro mater pueri ait. Vivit Dominus et vivit anima tua, non dimit-
tam te. Surrexit ergo et secutus est eam. Giezi
autem praecesserat eos et posuerat baculum super faci-
em pueri et non erat vox neque sensus. Reversusque est
in occursum eius et nuntiavit ei dicens. Non sur-
rexit puer. Ingressus est ergo Heliseus domum et ecce
puer mortuus iacebat in lectulo eius. Ingressus-
que clausit ostium super se et super puerum et ora-
vit ad Dominum. Et ascendit et incubuit super puerum. Po-
suitque os suum super os eius et oculos suos super o-
culos eius et manus suas super manus eius et incurvavit

se super puerum et calefacta est caro pueri. At ille rever-
sus deambulavit in domo semel huc atque il-
luc, et ascendit atque incubuit super eum, et os-
citavit puer septies, aperuitque oculos. At il-
le vocavit Giezi et dixit ei: Voca Sunamitidem hanc.
Que vocata, ingressa est ad eum. Qui ait: Tol-
le filium tuum. Venit illa et corruit ad pe-
des eius, et adoravit super terram. Tulitque filium
suum et egressa est. Et Heliseus reversus est in Galga-
la. Erat autem fames in terra, et filii prophetarum habita-
bant coram eo. Dixitque uni de pueris suis: Po-
ne ollam grandem et coque pulmentum filiis pro-
phetarum. Et egressus est unus in agrum ut collige-
ret herbas agrestes, invenitque quasi vitem sil-
vestrem, et collegit ex ea colloquintidas agri,
et implevit pallium suum, et reversus concidit in ol-
lam pulmenti; nesciebat enim quid esset. Infu-
derunt ergo sociis ut comederent. Cumque gustas-
sent de coctione, exclamaverunt dicentes: Mors in
olla, vir Dei. Et non potuerunt come-
dere. At ille: Afferte, inquit, farinam. Cum-
que tulissent, misit in ollam, et ait: Infun-
de turbe ut comedant. Et non fuit am-
plius quicquam amaritudinis in olla. Vir autem
quidam venit de Baalsalisa, deferens vi-
ro Dei panes primitiarum, viginti panes ordea-
ceos et frumentum novum in pera sua. At ille di-
xit: Da populo ut comedat. Responditque ei minister
eius: Quantum est hoc ut apponam coram
centum viris? Rursum ille: Da, ait, populo ut co-
medat; hec enim dicit Dominus: Comedent et supererit. Po-
suitque coram eis. Qui comederunt, et superfuit
iuxta verbum Domini.

V Naaman princeps militie regis Syrie e-
rat vir magnus apud dominum suum et hono-
ratus; per illum enim dedit Dominus salutem Syrie. E-
rat autem vir fortis et dives, sed leprosus. Porro de
Syria egressi fuerant latrunculi, et captivam
duxerant de terra Israel puellam parvulam,
que erat in obsequio uxoris Naaman. Que
ait ad dominam suam: Utinam fuisset dominus meus
ad prophetam qui est in Samaria; profecto curas-
set eum a lepra quam habet. Ingressus est itaque Naa-
man ad dominum suum, et nuntiavit ei dicens:
Sic et sic locuta est puella de terra Israel. Dixitque
ei rex Syrie: Vade, et mittam litteras ad
regem Israel. Qui cum profectus esset et tulis-
set secum decem talenta argenti et sex milia
aureos et decem mutatoria vestimentorum, detulit
litteras ad regem Israel in hec verba: Cum acce-
peris epistolam hanc, scito quod miserim ad te
Naaman servum meum ut cures eum a lepra

sua. Cumque legisset rex Israel litteras, scidit vesti-
menta sua et ait: Numquid Deus ego sum ut oc-
cidere possim et vivificare, quia iste misit ad
me ut curem hominem a lepra sua? Animadvertite et
videte quod occasiones querat adversum me. Quod cum
audisset Heliseus vir Dei, scidisse videlicet re-
gem Israel vestimenta sua, misit ad eum dicens:
Quare scidisti vestimenta tua? Veniat ad
me, et sciat prophetam esse in Israel. Venit ergo Naa-
man cum equis et curribus, et stetit ad hostium
domus Helisei. Misitque ad eum Heliseus nun-
tium dicens: Vade et lavare septies in Iordane,
et recipiet sanitatem caro tua atque munda-
beris. Iratus Naaman recedebat dicens: Puta-
bam quod egrederetur ad me, et stans invocaret
nomen Domini Dei sui, et tangeret manu sua locum
lepre, et curaret me. Numquid non meliores sunt Ab-
bana et Pharphar fluvii Damasci omnibus a-
quis Israel, ut laver in eis et munder? Cum ergo ver-
tisset se et abiret indignans, accesserunt ad e-
um servi sui et locuti sunt ei: Pater, et si rem gran-
dem dixisset tibi propheta, certe facere debueras;
quanto magis quia nunc dixit tibi: Lavare et mun-
daberis. Descendit et lavit in Iordane septi-
es iuxta sermonem viri Dei, et restituta est caro
eius sicut caro pueri parvuli, et mundatus est. Rever-
susque ad virum Dei cum universo comitatu su-
o venit et stetit coram eo et ait: Vere scio quod
non sit alius Deus in universa terra nisi tantum in Israel. Ob-
secro itaque ut accipias benedictionem a servo tu-
o. At ille respondit: Vivit Dominus ante quem sto, quia non
accipiam. Cumque vim faceret, penitus non
acquievit. Dixitque Naaman: Ut vis; sed ob-
secro concede michi servo tuo ut tollam onus
duorum burdonum de terra. Non enim faciet ultra
servus tuus holocaustum aut victimam diis ali-
enis nisi Domino. Hoc autem solum est de quo depreceris
Dominum pro servo tuo: quando ingredietur dominus meus tem-
plum Remmon ut adoret in templo Remmon,
adorante eo in eodem loco, ut ignoscat michi Dominus
servo tuo pro hac re. Qui dixit ei: Vade in pace.
Abiit ergo ab eo electo terre tempore. Dixitque Giezi
puer viri Dei: Pepercit dominus meus Naaman Syro
isti, ut non acciperet ab eo que attulit. Vivit Dominus,
quia curram post eum et accipiam ab eo a-
liquid. Et secutus est Giezi post tergum Naaman.
Quem cum vidisset ille currentem ad se, desilivit
de curru in occursum eius et ait: Recte ne sunt omnia?
Et ille ait: Recte. Dominus meus misit me dicens: Modo ve-
nerunt ad me duo adolescentes de monte Ef-
fraim ex filiis prophetarum. Da eis talentum argenti et
vestes mutatorias duplices. Dixitque Naaman:

ne eius ut acciperet duo talenta et coegit eum, ligavitque duo talenta argenti in duobus saccis et duplicia vestimenta, et imposuit duobus pueris suis qui et portaverunt coram eo. Cumque venisset iam vesperi, tulit de manu eorum et reposuit in domo, dimisitque viros et abierunt. Ipse autem ingressus stetit coram domino suo. Et dixit ei heliseus: Unde venis giezi? Qui respondit: Non ivit servus tuus quoquam. At ille ait: Nonne cor meum in presenti erat quando reversus est homo de curru suo in occursum tui? Nunc igitur accepisti argentum et accepisti vestes, ut emas oliveta et vineas et oves et boves et servos et ancillas. Sed et lepra naaman adherebit tibi et semini tuo usque in sempiternum. Et egressus est ab eo leprosus quasi nix.

V

Dixerunt autem filii prophetarum ad heliseum: Ecce locus in quo habitamus coram te angustus est nobis. Eamus usque ad iordanem et tollant singuli de silva materias singulas, ut edificemus nobis ibi locum ad habitandum. Qui dixit: Ite. Et ait unus ex illis: Veni ergo et tu cum servis tuis. Respondit: Ego veniam. Et abiit cum eis. Cumque venissent ad iordanem, cedebant ligna. Accidit autem ut cum unus materiam succidisset, caderet ferrum securis in aquam; exclamavitque et ait: Heu heu heu domine mi, et hoc ipsum mutuo acceperam. Dixit autem homo dei: Ubi cecidit? At ille monstravit ei locum. Precidit ergo lignum et misit illuc, natavitque ferrum. Et ait: Tolle. Qui extendit manum et tulit illud. Rex autem syrie pugnabat contra israel, consiliatusque est cum servis suis dicens: In loco illo et illo ponamus insidias. Misit itaque vir dei ad regem israel dicens: Cave ne transeas in locum illum, quia ibi syri in insidiis sunt. Misit itaque rex israel ad locum quem dixerat ei vir dei, et preoccupavit eum, et observavit se ibi non semel neque bis. Conturbatumque est cor regis syrie pro hac re, et convocatis servis suis ait: Quare non indicatis mihi quis proditor mei sit apud regem israel? Dixitque unus servorum eius: Nequaquam domine mi rex, sed heliseus propheta qui est in israel indicat regi israel omnia verba quecumque locutus fueris in conclavi tuo. Dixit eis: Ite et videte ubi sit, ut mittam et capiam eum. Annuntiaveruntque ei dicentes: Ecce in dothan. Misit ergo illuc equos et currus et robur exercitus; qui cum venissent nocte, circumdederunt civitatem. Consurgens autem diluculo minister viri dei egressus vidit exercitum in circuitu civitatis et equos et currus; nuntiavitque ei dicens: Heu heu heu domine mi, quid faciemus? At ille respondit: Noli timere; plures enim nobiscum sunt quam cum illis. Cumque orasset heliseus ait: Domine, aperi oculos huius ut videat. Et aperuit dominus oculos pueri, et vidit; et ecce mons plenus equorum et curruum igneorum in circuitu helisei. Hostes vero descenderunt ad eum. Porro heliseus oravit ad dominum dicens: Percute obsecro gentem hanc cecitate. Percussitque eos dominus ne viderent iuxta verbum helisei. Dixit autem ad eos heliseus: Non est hec via neque ista est civitas; sequimini me et ostendam vobis virum quem queritis. Duxit ergo eos in samariam. Cumque ingressi fuissent in samariam, dixit heliseus: Domine, aperi oculos istorum ut videant. Aperuitque dominus oculos eorum, et viderunt se esse in medio samarie. Dixitque rex israel ad heliseum cum vidisset eos: Numquid percutiam eos pater mi? At ille ait: Non percuties; neque enim cepisti eos gladio et arcu tuo ut percutias; sed pone panem et aquam coram eis, ut comedant et bibant et vadant ad dominum suum. Appositaque est eis ciborum magna preparatio; et comederunt et biberunt, et dimisit eos, abieruntque ad dominum suum; et ultra non venerunt latrones syrie in terram israel. Factum est autem post hec, congregavit benadad rex syrie universum exercitum suum et ascendit et obsidebat samariam. Factaque est fames magna in samaria, et tamdiu obsessa est donec venundaretur caput asini octoginta argenteis et quarta pars cabi stercoris columbarum quinque argenteis. Cumque rex israel transiret per murum, mulier quedam exclamavit ad eum dicens: Salva me domine mi rex. Qui ait: Non te salvat dominus; unde te possum salvare? de area vel de torculari? Dixitque ad eam rex: Quid tibi vis? Que respondit: Mulier ista dixit mihi: Da filium tuum ut comedamus eum hodie, et filium meum comedemus cras. Coximus ergo filium meum et comedimus. Dixique ei die altera: Da filium tuum ut comedamus eum. Que abscondit filium suum. Quod cum audisset rex, scidit vestimenta sua et transibat per murum. Et vidit omnis populus cilicium quo vestitus erat ad carnem intrinsecus. Et ait rex: Hec mihi faciat deus et hec addat, si steterit caput helisei filii saphat super ipsum hodie. Heliseus autem sedebat in domo sua, et senes sedebant cum eo. Premisit itaque virum; et antequam veniret nuntius ille, dixit ad senes: Numquid scitis quia misit filius homicide hic ut precidatur caput meum? Videte ergo cum venerit nuntius, claudite ostium et non sinatis eum introire; ecce enim sonitus pedum domini eius post eum est. Adhuc illo loquente eis, apparuit nuntius qui ad eum descendebat, et ait: Ecce tantum malum a domino est; quid amplius expectabo a domino est.

VII Dixit autem helyseus. Audite verbum domini. Hec dicit dominus. In tempore hoc cras modius simile uno statere erit et duo modii ordei statere uno in porta samarie. Respondens unus de ducibus super cuius manum rex incumbebat homini dei ait. Si dominus fecerit etiam cataractas in celo numquid poterit esse quod loqueris. Qui ait. Videbis oculis tuis et inde non comedes. Quatuor ergo viri erant leprosi iuxta introitum porte qui dixerunt ad invicem. Quid hic esse volumus donec moriamur. Sive ingredi voluerimus civitatem fame moriemur. Sive manserimus hic moriendum est nobis. Venite ergo et transfugiamus ad castra syrie. Si pepercerint nobis vivemus. Si autem occidere voluerint nichilominus moriemur. Surrexerunt ergo ut vespere venirent ad castra syrie. Cumque venissent ad principium castrorum syrie nullum ibidem repperierunt. Siquidem dominus sonitum audiri fecerat in castris syrie curruum et equorum et exercitus plurimi. Dixeruntque ad invicem. Ecce mercede conduxit adversum nos rex israel reges ethcorum et egyptiorum et venerunt super nos. Surrexerunt ergo et fugerunt in tenebris et dereliquerunt tentoria sua et equos et asinos in castris. fugeruntque animas tantum suas salvare cupientes. Igitur cum venissent leprosi illi ad principium castrorum ingressi sunt unum tabernaculum et comederunt et biberunt. tuleruntque inde argentum et aurum et vestes et abierunt et absconderunt. et rursum reversi sunt ad aliud tabernaculum et inde similiter auferentes absconderunt. Dixeruntque ad invicem. Non recte facimus. hec enim dies boni nuntii est. Si tacuerimus et noluerimus nuntiare usque mane sceleris arguemur. venite eamus et nuntiemus in aula regis. Cumque venissent ad portam civitatis narraverunt eis dicentes. Ivimus ad castra syrie et nullum ibidem reperimus hominem nisi equos et asinos alligatos et fixa tentoria. Ierunt ergo portarii et nuntiaverunt in palatio regis intrinsecus. Qui surrexit nocte et ait ad servos suos. Dico vobis quid fecerint nobis syri. Sciunt quia fame laboramus et idcirco egressi sunt de castris et latitant in agris dicentes. Cum egressi fuerint de civitate capiemus eos vivos et tunc civitatem ingredi poterimus. Respondit autem unus servorum eius. Tollamus quinque equos qui remanserunt in urbe quia ipsi tantum sunt in universa multitudine israel. alii enim consumpti sunt. et mittentes explorare poterimus. Adduxerunt ergo duos equos. misitque rex in castra syrorum dicens. Ite et videte. Qui abierunt post eos usque ad iordanem. Ecce autem omnis via plena erat vestibus et vasis que proiecerant syri cum turbarentur. reversique nuntii indicaverunt regi. Et egressus populus diripuit castra syrie. factusque est modius simile statere uno et duo modii ordei statere uno iuxta verbum domini. Porro rex ducem illum in cuius manu incumbebat constituit ad portam. Quem conculcavit turba in introitu porte et mortuus est iuxta quod locutus fuerat vir dei quando descenderat rex ad eum. Factumque est secundum sermonem viri dei quem dixerat regi quando ait. Duo modii ordei statere uno erunt et modius simile statere uno hoc eodem tempore cras in porta samarie quando responderat dux ille viro dei et dixerat. Etiam si dominus fecerit cataractas in celo numquid poterit fieri quod loqueris. Et dixit ei. Videbis oculis tuis et inde non comedes. Evenit ergo ei sicut predictum fuerat et conculcavit eum populus in porta et mortuus est.

VIII Helyseus autem locutus est ad mulierem cuius vivere fecerat filium dicens. Surge vade tu et domus tua et peregrinare ubicumque repereris. vocavit enim dominus famem et veniet super terram septem annis. Que surrexit et fecit iuxta verbum hominis dei. et vadens cum domo sua peregrinata est in terra philistiim diebus multis. Cumque finiti essent anni septem reversa est mulier de terra philistiim. et egressa est ut interpellaret regem pro domo sua et pro agris suis. Rex autem loquebatur cum giezi puero viri dei dicens. Narra michi omnia magnalia que fecit helyseus. Cumque ille narraret regi quomodo mortuum suscitasset apparuit mulier cuius vivificaverat filium clamans ad regem pro domo sua et pro agris suis. Dixitque giezi. Domine mi rex hec est mulier et hic est filius eius quem suscitavit helyseus. Et interrogavit rex mulierem que narravit ei. Deditque ei rex eunuchum unum dicens. Restitue ei omnia que sua sunt et universos reditus agrorum a die qua reliquit terram usque ad presens. Venit quoque helyseus damascum et benadab rex syrie egrotabat. nuntiaveruntque ei dicentes. Venit vir dei huc. Et ait rex ad azael. Tolle tecum munera et vade in occursum viri dei et consule dominum per eum dicens. Si evadere potero de infirmitate mea hac. Ivit igitur azael in occursum eius habens secum munera et omnia bona damasci onera quadraginta camelorum. Cumque stetisset coram eo ait. Filius tuus benadab rex syrie misit me ad te dicens. Si sanari potero de infirmitate mea hac. Dixitque ei helyseus. Vade dic ei. Sanaberis. porro ostendit michi dominus quia morte morietur. Stetitque cum eo et conturbatus est usque ad suffusionem vultus. flevitque vir dei. Cui azael

ait dominus meus flet? At ille dixit: Quia scio quae fa-
cturus sis filiis Israel mala. Civitates eorum mu-
nitas igne succendes, et iuvenes eorum interficies
gladio, et parvulos eorum elides, et praegnantes divi-
des. Dixitque Azael: Quid enim sum servus tuus ca-
nis ut faciam rem istam magnam? Et ait Heli-
seus: Ostendit mihi dominus te regem Syriae fore. Qui cum
recessisset ab Heliseo venit ad dominum suum.
Qui ait ei: Quid dixit tibi Heliseus? At ille respon-
dit: Dixit mihi: recipies sanitatem. Cumque venisset
dies altera, tulit stragulum, et infudit aquam, et expan-
dit super faciem eius; quo mortuo, regnavit Aza-
el pro eo. Anno quinto Ioram filii Achab regis Israel
et Iosaphat regis Iuda, regnavit Ioram filius
Iosaphat rex Iuda. Triginta duorum erat annorum
cum regnare coepisset, et octo annis regnavit
in Ierusalem. Ambulavitque in viis regum Israel, sicut
ambulaverat domus Achab: filia enim Achab erat uxor eius,
et fecit quod malum est in conspectu domini. Noluit autem dominus
disperdere Iudam propter David servum suum, sicut promise-
rat ei ut daret illi lucernam et filiis eius cunc-
tis diebus. In diebus eius recessit Edom ne esset sub
Iuda, et constituit sibi regem. Venitque Ioram Se-
ira, et omnes currus cum eo; et surrexit nocte percus-
sitque Idumaeos qui eum circumdederant, et princi-
pes curruum; populus autem fugit in tabernacula sua.
Recessit ergo Edom ne esset sub Iuda usque ad diem
hanc. Tunc recessit et Lobna in tempore illo. Re-
liqua autem sermonum Ioram et universa quae fe-
cit, nonne haec scripta sunt in libro verborum dierum re-
gum Iuda? Et dormivit Ioram cum patribus suis, sepultusque e-
st cum eis in civitate David, et regnavit Ahazias filius
eius pro eo. Anno duodecimo Ioram filii Achab regis
Israel regnavit Ahazias filius Ioram regis
Iuda. Viginti duorum annorum erat Ahazias cum
regnare coepisset, et uno anno regnavit in Ie-
rusalem. Nomen matris eius Athalia filia Amri
regis Israel. Et ambulavit in viis domus Achab,
et fecit quod malum erat coram domino sicut domus A-
chab: gener enim domus Achab fuit. Abiit
quoque cum Ioram filio Achab ad proeliandum contra
Azael regem Syriae in Ramoth Galaad, et vul-
neraverunt Syri Ioram. Qui reversus est ut cu-
raretur in Iezrahel, quia vulneraverant eum Syri
in Ramoth, proeliantem contra Azael regem
IX Porro Ahazias filius Ioram | Syriae.
rex Iuda descendit visere Ioram fi-
lium Achab in Iezrahel, quia aegrotabat. He-
liseus autem propheta vocavit unum de filiis
prophetarum, et ait illi: Accinge lumbos tuos, et
tolle lenticulam olei hanc in manu tua, et
vade in Ramoth Galaad. Cumque veneris
illuc, videbis Iehu filium Iosaphat filii Nam-
si; et ingressus suscitabis eum de medio fratrum suo-
rum, et introduces in interius cubiculum. Tenensque
lenticulam olei fundes super caput eius, et dices:
Haec dicit dominus: Unxi te regem super Israel. Ape-
riesque ostium et fugies, et non ibi subsistes. Abiit
ergo adolescens puer prophetae in Ramoth
Galaad, et ingressus est illuc. Ecce autem principes
exercitus sedebant, et ait: Verbum mihi ad te, o
princeps. Dixitque Iehu: Ad quem ex omnibus nobis?
At ille dixit: Ad te, o princeps. Et surrexit, et ingressus
est cubiculum. At ille fudit oleum super caput eius, et
ait: Haec dicit dominus deus Israel: Unxi te in re-
gem super populum domini Israel, et percuties domum Achab
domini tui, et ulciscar sanguinem servorum me-
orum prophetarum et sanguinem omnium servorum domini de
manu Iezabel. Perdamque omnem domum Achab,
et interficiam de domo Achab mingentem ad
parietem et clausum et novissimum in Israel. Et dabo
domum Achab sicut domum Ieroboam filii Na-
bath, et sicut domum Baasa filii Ahia. Iezabel
quoque comedent canes in agro Iezrahel, nec e-
rit qui sepeliat eam. Aperuitque ostium et fugit.
Iehu autem egressus est ad servos domini sui, qui dix-
erunt ei: Rectene sunt omnia? Quid venit insanus
iste ad te? Qui ait eis: Nostis hominem et quid
locutus sit. At illi responderunt: Falsum est, sed magis
narra nobis. Qui ait eis: Haec et haec locutus est
mihi, et ait: Haec dicit dominus: Unxi te regem super
Israel. Festinaverunt itaque et unusquisque tollens pal-
lium suum posuerunt sub pedibus eius in similitudi-
nem tribunalis, et cecinerunt tuba, atque dixerunt:
Regnavit Iehu. Coniuravit ergo Iehu filius
Iosaphat filii Namsi contra Ioram. Porro Ioram
obsederat Ramoth Galaad, ipse et omnis Israel,
contra Azael regem Syriae. Et reversus fuerat ut cu-
raretur in Iezrahel propter vulnera, quia percu-
sserant eum Syri proeliantem contra Azael regem
Syriae. Dixitque Iehu: Si placet vobis, nemo e-
grediatur profugus de civitate ne vadat
et nuntiet in Iezrahel. Et ascendit et profectus
est in Iezrahel; Ioram enim aegrotabat ibi, et Ocho-
zias rex Iuda descenderat ad visitandum
Ioram. Igitur speculator qui stabat super turrem Ie-
zrahel vidit globum Iehu venientis, et a-
it: Video ego globum. Dixitque Ioram: Tolle
currum et mitte in occursum eorum, et dicat qui va-
dit: Rectene sunt omnia? Abiit igitur qui
ascenderat currum in occursum eius, et ait: Haec
dicit rex: Pacata sunt omnia? Dixitque Iehu: Quid
tibi et paci? Transi et sequere me. Nuntiavit quoque
speculator dicens: Venit nuntius ad eos, et non

reuertitur. Misit etiam currum equorum secundum venitque ad eos et a-
it. Hec dicit rex. Num pax est? Et ait yheu. Quid tibi et paci? tr-
ansi et sequere me. Nuntiavit quoque speculator di-
cens. Venit usque ad eos et non revertitur. Est autem in-
cessus quasi incessus yheu filii namsi. preceps enim gra-
ditur. Et ait ioram. Iunge currum. Et iunxerunt currum
eius. egressusque est ioram rex israel et a-
chazias rex iuda singuli in curribus suis. Egressique
sunt in occursum yheu et invenerunt eum in agro
naboth iezrahelite. Cumque vidisset ioram yheu
dixit. Pax est yheu? At ille respondit. Que pax? ad-
huc fornicationes iezabel matris tue et venefi-
cia eius multa vigent. Convertit autem ioram manum
suam et fugiens ait ad achaziam. Insidie a-
chazia. Porro yheu tetendit arcum manu et per-
cussit ioram inter scapulas et egressa est sagitta
per cor eius statimque corruit in curru suo. Dixitque yheu
ad baldazer ducem. Tolle proice eum in agro
naboth iezrahelite. Memini enim quando ego et tu
sedentes in curru sequebamur achab patrem
huius quod dominus onus hoc levaverit super eum dicens. Si non
pro sanguine naboth et pro sanguine filiorum
eius quem vidi heri ait dominus reddam tibi in agro isto dicit
dominus. Nunc ergo tolle et proice eum in agro iuxta verbum do-
mini. Achazias autem rex iuda videns hoc fugit
per viam domus orti. persecutusque est eum yheu et ait.
Et hunc percutite in curru suo. Et percusserunt eum in ascen-
su gaber qui est iuxta ieblaam. qui fugit in mageddo
et mortuus est ibi. Et imposuerunt eum servi eius super cur-
rum suum et tulerunt in ierusalem. sepelieruntque eum in sepul-
chro cum patribus suis in civitate david. Anno xi. ioram
filii achab regnavit achazias super iudam. venitque
yheu in iezrael. Porro iezabel introitu eius
audito depinxit oculos suos stibio iezabel
et ornavit caput suum et respexit per fenestram ingre-
dientem yheu per portam et ait. Numquid pax
potest esse zambri qui interfecit dominum suum? Levavitque
yheu faciem suam ad fenestram et ait. Que est is-
ta? Et inclinaverunt se ad eum duo vel tres eunu-
chi. At ille dixit eis. Precipitate eam deorsum. Et pre-
cipitaverunt eam aspersusque est sanguine paries et e-
quorum ungule conculcaverunt eam. Cumque ingressus es-
set ut comederet biberetque ait. Ite et videte male-
dictam illam et sepelite eam quia filia regis est.
Cumque issent ut sepelirent eam non invenerunt ex ea
nisi calvariam et pedes et summas manus. Reversique
nuntiaverunt ei. Et ait yheu. Sermo domini est quem lo-
cutus est per servum suum helyam thesbiten dicens.
In agro iezrael comedent canes carnes ie-
zabel et erunt carnes iezabel sicut stercus super faciem
terre in agro iezrael ita ut pretereuntes di-
cant. Hecine est illa iezabel.

X

Erant autem achab lxx filii in samaria. Scrip-
sit ergo yheu litteras et misit in samariam ad op-
timates civitatis et ad maiores natu et ad nu-
tritios achab dicens. Statim ut acceperitis litteras
has qui habetis filios domini vestri et currus et equos et
civitates firmas et arma eligite meliorem et
eum qui vobis placuerit de filiis domini vestri et poni-
te eum super solium patris sui et pugnate pro domo
domini vestri. Timuerunt illi vehementer et dixerunt.
Ecce duo reges non potuerunt stare coram eo et
quomodo nos valebimus ei resistere? Miserunt ergo
prepositi domus et prefecti civitatis et maiores
natu et nutritii ad yheu dicentes. Servi tui sumus.
quecumque iusseris faciemus nec constituemus regem. quecum-
que placent tibi fac. Rescripsit autem eis litteras secundo di-
cens. Si mei estis et obeditis mihi tollite capita fi-
liorum domini vestri et venite ad me hac eadem hora cras
in iezrael. Porro filii regis lxx viri apud opti-
mates civitatis nutriebantur. Cumque venissent
littere ad eos tulerunt filios regis et occiderunt lxx
viros et posuerunt capita eorum in cophinis et mi-
serunt ad eum in iezrael. Venit autem nuntius et indica-
vit ei dicens. Attulerunt capita filiorum regis. Qui re-
spondit. Ponite ea ad duos acervos iuxta introitum
porte usque mane. Cumque diluxisset egressus est et stans
dixit ad omnem populum. Iusti estis. Si ego coniuravi
contra dominum meum et interfeci eum. quis percussit om-
nes hos? Videte ergo nunc quoniam non cecidit de sermonibus do-
mini in terram quos locutus est dominus super domum achab et dominus
fecit quod locutus est in manu servi sui. Percussit ergo
yheu omnes qui reliqui erant de domo achab in iezra-
el et universos optimates eius et notos et sacerdo-
tes eius donec non remanerent ex eo reliquie. Et sur-
rexit et venit in samariam. Cumque venisset ad came-
ram pastorum in via invenit fratres achazie regis
iuda dixitque ad eos. Quinam estis vos? At illi re-
sponderunt. Fratres achazie sumus et descendimus ad sa-
lutandos filios regis iuda et fi-
lios regine. Qui ait. Comprehendite eos vivos. Quos
cum comprehendissent vivos iugulaverunt eos
in cisterna iuxta cameram xlii viros et non re-
liquit ex eis quemquam. Cumque abiisset inde invenit
ionadab filium rechab in occursum sibi et bene-
dixit ei. Et ait ad eum. Numquid est cor tuum rec-
tum cum corde meo sicut cor meum est cum corde tuo? Et a-
it ionadab. Est. Si est inquit da manum tuam. Qui
dedit manum suam. At ille levavit eum in currum ad
se dixitque ad eum. Veni mecum et vide zelum
meum pro domino. Et impositum in curru suo duxit in sa-
mariam. Et percussit omnes qui reliqui fuerant de achab
in samaria usque ad unum iuxta verbum domini quod lo-
cutus est per helyam. Congregavit ergo yheu omnem populum

et dixit ad eum: Achab coluit Baal parum, ego autem colam eum amplius. Nunc igitur omnes prophetas Baal et universos servos eius et cunctos sacerdotes illius vocate ad me; nullus sit qui non veniat. Sacrificium enim grande est mihi Baal; quicumque defuerit, non vivet. Porro Hieu faciebat hoc insidiose, ut disperderet cultores Baal. Et dixit: Sanctificate diem sollempnem Baal. Vocavitque, et misit in universos terminos Israel, et venerunt cuncti servi Baal; non fuit residuus ne unus quidem qui non veniret. Et ingressi sunt templum Baal, et repleta est domus Baal a summo usque ad summum. Dixitque his qui erant super vestes: Proferte vestimenta universis servis Baal. Et protulerunt eis vestes. Ingressusque Hieu et Ionadab filius Rechab templum Baal, ait cultoribus Baal: Perquirite et videte ne quis forte vobiscum sit de servis Domini, sed ut sint servi soli Baal. Ingressi sunt igitur ut facerent victimas et holocausta. Hieu autem preparaverat sibi foris octoginta viros, et dixerat eis: Quicumque fugerit de omnibus his quos ego adduxero in manus vestras, anima eius erit pro anima illius. Factum est autem cum completum esset holocaustum, precepit Hieu militibus et ducibus suis: Ingredimini et percutite eos; nullus evadat. Percusseruntque eos in ore gladii, et proiecerunt milites et duces, et ierunt in civitatem templi Baal, et protulerunt statuam de fano Baal, et combusserunt, et comminuerunt eam. Destruxerunt quoque edem Baal, et fecerunt pro ea latrinas usque in diem hanc. Delevit itaque Hieu Baal de Israel. Verumtamen a peccatis Ieroboam filii Nabath, qui peccare fecit Israel, non recessit, nec dereliquit vitulos aureos qui erant in Bethel et in Dan. Dixit autem Dominus ad Hieu: Quia studiose fecisti quod rectum erat et placebat in oculis meis, et omnia que erant in corde meo fecisti contra domum Achab, filii tui usque ad quartam generationem sedebunt super thronum Israel. Porro Hieu non custodivit ut ambularet in lege Domini Dei Israel in toto corde suo; non enim recessit a peccatis Ieroboam qui peccare fecit Israel. In diebus illis cepit Dominus tedere super Israel. Percussitque eos Azael in universis finibus Israel a Iordane contra orientalem plagam, omnem terram Galaad et Gad et Ruben et Manasse, ab Aroer que est super torrentem Arnon, et Galaad et Basan. Reliqua autem verborum Hieu et universa que fecit, et fortitudo eius, nonne hec scripta sunt in libro verborum dierum regum Israel? Et dormivit Hieu cum patribus suis, sepelieruntque eum in Samaria; et regnavit Ioachaz filius eius pro eo. Dies autem quibus regnavit Hieu super Israel xx et viii anni sunt in Samaria.

XI

Athalia vero mater Ochozie, videns mortuum filium suum, surrexit et interfecit omne semen regium. Tollens autem Iosaba filia regis Ioram, soror Ochozie, Ioas filium Ochozie, furata est eum de medio filiorum regis qui interficiebantur, et nutricem eius de triclinio, et abscondit eum a facie Athalie ut non interficeretur. Eratque cum ea in domo Domini clam sex annis. Porro Athalia regnavit super terram. Anno autem septimo misit Ioiada, et assumens centuriones et milites, introduxit ad se in templum Domini, pepigitque cum eis foedus, et adiurans eos in domo Domini ostendit eis filium regis; et precepit illis dicens: Iste est sermo quem facere debetis: Tertia pars vestrum introeat sabbato et observet excubias domus regis; tertia autem pars sit ad portam Sur, et tertia pars ad portam que est post habitaculum scutariorum; et custodietis excubias domus Messa. Due vero partes e vobis, omnes egredientes sabbato, custodiant excubias domus Domini circa regem; et vallabitis eum habentes arma in manibus vestris. Si quis autem ingressus fuerit septum templi, interficiatur; eritisque cum rege introeuntes et egredientes. Et fecerunt centuriones iuxta omnia que preceperat eis Ioiada sacerdos; et assumentes singuli viros suos qui ingrediebantur sabbatum cum his qui egrediebantur sabbato, venerunt ad Ioiadam sacerdotem. Qui dedit eis hastas et arma regis David que erant in domo Domini. Et steterunt singuli habentes arma in manu sua a parte templi dextera usque ad partem sinistram altaris et edis circum regem. Produxitque filium regis, et posuit super eum diadema et testimonium; feceruntque eum regem et unxerunt, et plaudentes manu dixerunt: Vivat rex. Audivit autem Athalia vocem populi currentis, et ingressa ad turbas in templum Domini vidit regem stantem super tribunal iuxta morem, et cantores et tubas prope eum, omnemque populum terre letantem et canentem tubis; et scidit vestimenta sua clamavitque: Coniuratio, coniuratio. Precepit autem Ioiada centurionibus qui erant super exercitum et ait eis: Educite eam extra septa templi, et quicumque eam secutus fuerit feriatur gladio. Dixerat enim sacerdos: Non occidatur in templo Domini. Imposueruntque ei manus, et impegerunt eam per viam introitus equorum iuxta palatium, et interfecta est ibi. Pepigit ergo Ioiada foedus inter Dominum et inter regem et inter populum ut esset populus Domini, et inter regem et populum. Ingressusque est omnis populus terre templum Baal, et destruxerunt aras eius et imagines contriverunt valide; Mathan quoque sacerdotem Baal occiderunt coram altari. Et posuit sacerdos custodias in domo Domini, et tulit centuriones et Cerethi et Phelethi et omnem populum terre

deduxeruntque regem de domo domini et venerunt per viam porte scutariorum in palatium et sedit super thronum regum. letatusque est omnis populus terre et civitas conquievit. athalia autem occisa est gladio in domo regis.

XII

Septem annorum erat ioas cum regnare cepisset. Anno vii iehu regnavit ioas xl annis in ierusalem. nomen matris eius sebia de bersabee. fecitque ioas rectum coram domino cunctis diebus quibus docuit eum ioiada sacerdos. verumtamen excelsa non abstulit. adhuc enim populus immolabat et adolebat in excelsis incensum. dixitque ioas ad sacerdotes. omnem pecuniam sanctorum que illata fuerit in templum domini a pretereuntibus que offertur pro pretio anime et quam sponte et arbitrio cordis sui inferunt in templum domini accipiant illam sacerdotes iuxta ordinem suum et instaurent sartatecta domus si quid necessarium viderint instauratione. igitur usque ad xxiii annum regis ioas non instauraverunt sacerdotes sartatecta templi. vocavitque rex ioas ioiadam pontificem et sacerdotes dicens eis. quare sartatecta non instauratis templi? nolite ergo amplius accipere pecuniam iuxta ordinem vestrum sed ad instaurationem templi reddite eam. prohibitique sunt sacerdotes ultra accipere pecuniam a populo et instaurare sartatecta domus. et tulit ioiada pontifex gazophilacium unum aperuitque foramen desuper et posuit illud iuxta altare ad dexteram ingredientium domum domini. mittebantque in eo sacerdotes qui custodiebant ostia omnem pecuniam que deferebatur ad templum domini. cumque viderent nimiam pecuniam esse in gazophilacio ascendebat scriba regis et pontifex effundebantque et numerabant pecuniam que inveniebatur in domo domini. et dabant eam iuxta numerum atque mensuram in manu eorum qui preerant cementariis domus domini. qui impendebant eam in fabris lignorum et in cementariis his qui operabantur in domo domini et sartatecta faciebant et in his qui cedebant saxa et ut emerent ligna et lapides qui excidebantur ita ut impleretur instauratio domus domini et in universis que dabantur expensis ad muniendam domum. verumtamen non fiebant ex eadem pecunia hydrie templi domini et fuscinule et turibula et tube et omne vas aureum et argenteum de pecunia que inferebatur in templum domini. his enim qui faciebant opus dabatur ut instauraretur templum domini. et non fiebat ratio his hominibus qui accipiebant pecuniam ut distribuerent eam artificibus sed in fide tractabant eam. pecuniam vero pro delicto et pecuniam pro peccatis non inferebant in templum domini quia sacerdotum erat. Tunc ascendit azael rex syrie et pugnabat contra geth cepitque eam et direxit faciem suam ut ascenderet in ierusalem. quam ob rem tulit ioas rex iuda omnia sanctificata que consecraverant iosaphat et ioram et ochozias patres eius reges iuda et que ipse obtulerat et universum argentum quod inveniri potuit in thesauris templi domini et in palatio regis misitque azaeli regi syrie et recessit ab ierusalem. reliqua autem sermonum ioas et universa que fecit nonne hec scripta sunt in libro verborum dierum regum iuda? surrexerunt autem servi eius et coniuraverunt inter se coniurationem et percusserunt ioas in domo mello in descensu sella. iozachar namque filius semaath et iozabad filius somer servi eius percusserunt eum et mortuus est et sepelierunt eum cum patribus suis in civitate david. regnavitque amasias filius eius pro eo.

XIII

Anno xxiii ioas filii ochozie regis iuda regnavit ioachaz filius iehu super israel in samaria xvii annis. et fecit malum coram domino secutusque est peccata ieroboam filii nabath qui peccare fecit israel et non declinavit ab eis. iratusque est furor domini contra israel et tradidit eos in manu azael regis syrie et in manu benadab filii azael cunctis diebus. deprecatus est autem ioachaz faciem domini et audivit eum dominus. vidit enim angustiam israel quia attriverat eos rex syrie. et dedit dominus israeli salvatorem et liberatus est de manu syrie. habitaveruntque filii israel in tabernaculis suis sicut heri et nudiustertius. verumtamen non recesserunt a peccatis domus ieroboam qui peccare fecit israel sed in ipsis ambulaverunt. siquidem et lucus permansit in samaria. et non sunt derelicti ioachaz de populo nisi l equites et x currus et x milia peditum. interfecerat enim eos rex syrie et redegerat quasi pulverem in tritura aree. reliqua autem sermonum ioachaz et universa que fecit et fortitudo eius nonne hec scripta sunt in libro sermonum dierum regum israel? et dormivit ioachaz cum patribus suis et sepelierunt eum in samaria. regnavitque ioas filius eius pro eo. Anno xxxvii ioas regis iuda regnavit ioas filius ioachaz super israel in samaria xvi annis. et fecit quod malum est in conspectu domini. non declinavit ab omnibus peccatis ieroboam filii nabath qui peccare fecit israel sed in ipsis ambulavit. reliqua autem sermonum ioas et universa que fecit et fortitudo eius quomodo pugnaverit contra amasiam regem iuda nonne hec scripta sunt in libro sermonum dierum regum israel? et dormivit ioas cum patribus suis. ieroboam autem sedit super solium eius. porro ioas sepultus est in samaria cum regibus israel. heliseus autem egrotabat infirmitate qua et mori[illegible]

25

tunc descenditque ad eum ioas rex israel et
flebat coram eo dicebatque pater mi pater mi currus
israel et auriga eius. Et ait illi heliseus. Affer ar-
cum et sagittas. Cumque attulisset ad eum arcum et
sagittas: dixit ad regem israel. Pone manum tu-
am super arcum. Et cum posuisset ille manum suam:
superposuit heliseus manus suas manibus re-
gis et ait. Aperi fenestram orientalem. Cumque
aperuisset: dixit heliseus. Iace sagittam et ie-
cit. et ait heliseus. Sagitta salutis domini et
sagitta salutis contra syriam. percutiesque sy-
riam in aphec donec consumas eam. et ait.
Tolle sagittas. Qui cum tulisset sagittas:
rursum dixit ei. Percute iaculo terram. Et cum per-
cussisset tribus vicibus et stetisset: iratus est vir
dei: et ait. Si percussisses quinquies aut sex-
ies sive septies percussisses syriam usque ad
consumptionem. Nunc autem tribus vicibus percuties e-
am. Mortuus est ergo heliseus et sepelierunt eum.
Latrunculi quoque de moab venerunt in terram
in ipso anno. Quidam autem sepelientes hominem
viderunt latrunculos et proiecerunt cadaver in se-
pulchro helisei. Quod cum tetigisset ossa he-
lisei revixit homo et stetit super pedes suos. gaza
el rex [illegible] x. anno quia heliseus decesserat
in morte iam. Igitur azael rex syrie
afflixit israel cunctis diebus ioachaz. et misertus est
dominus eorum et reversus est ad eos propter pactum suum
quod habebat cum abraham et ysaach et iacob. et
noluit disperdere eos neque proicere penitus usque
in presens tempus. Mortuus est autem azael rex syrie
et regnavit benadab filius eius pro eo. Porro
ioas filius ioachaz tulit urbes de manu
benadab filii azael quas tulerat de manu
ioachaz patris sui iure prelii. tribus vicibus
percussit eum ioas et reddidit civitates israeli.

XIIII. Anno secundo ioas filii ioachaz regis israel
regnavit amasias filius ioas regis
iuda. xxv. annorum erat cum regnare cepis-
set. xx. autem et ix. annis regnavit in ierusalem. No-
men matris eius ioaden de ierusalem. et fecit rectum
coram domino. verumptamen non ut david pater eius.
Iuxta omnia que fecit ioas pater suus fecit. Nisi hoc
tantum quod excelsa non abstulit. Adhuc enim populus
immolabat et adolebat incensum in excelsis.
Cumque optinuisset regnum percussit servos suos
qui interfecerant regem patrem suum. filios
autem eorum qui occiderant: non occidit iuxta quod scriptum
est in libro legis moysi sicut precepit dominus dicens. Non
morientur patres pro filiis neque filii pro patri-
bus. sed unusquisque in peccato suo morietur. Ipse
percussit edom in valle salinarum x. milia et apprehen-

dit petram in prelio vocavitque nomen eius
iecehel usque in presentem diem. Tunc misit amasias
nuntios ad ioas filium ioachaz filii yeu re-
gis israel dicens. Veni et videamus nos. Remisit-
que ioas rex israel ad amasiam regem iuda di-
cens. Carduus libani misit ad cedrum que est
in libano dicens. Da filiam tuam filio meo
uxorem. Transieruntque bestie saltus que sunt in li-
bano et conculcaverunt carduum. Percu-
tiens invaluisti super edom et sublevavit te cor
tuum. Contentus esto gloria et sede in
domo tua. Quare provocas malum ut cadas tu
et iudas tecum. et non adquievit amasias. Ascen-
ditque ioas rex israel et viderunt se ipse et amasias
rex iuda in bethsames oppido iude. percussusque
est iuda coram israel et fugerunt unusquisque
in tabernacula sua. Amasiam vero regem iuda
filium ioas filii ochozie cepit ioas rex israel
in bethsames et adduxit eum in ierusalem. et inter-
rupit murum ierusalem a porta effraym usque ad por-
tam anguli quadringentis cubitis. Tulitque
omne aurum et argentum et universa vasa que in-
venta sunt in domo domini et in thesauris regis
et obsides et reversus est in samariam. Reliqua autem ver-
borum ioas et universa que fecit et fortitudo eius qua pug-
navit contra amasiam regem iuda: nonne hec
scripta sunt in libro sermonum dierum regum israel.
Dormivitque ioas cum patribus suis et sepultus est
in samaria cum regibus israel. et regnavit iero-
boam filius eius pro eo. Vixit autem amasias
filius ioas rex iuda postquam mortuus est io-
as filius ioachaz regis israel xv. annis.
Reliqua autem sermonum amasie nonne hec scripta sunt in
libro sermonum dierum regum iuda. Factaque est
contra amasiam coniuratio in ierusalem. At ille fugit
in lachis. Miseruntque post eum in lachis et interfece-
runt eum ibi. et asportaverunt in equis. Sepultusque
est in ierusalem cum patribus suis in civitate david.
Tulit autem universus populus iude azariam annos
natum xvi. et constituerunt eum regem pro patre eius
amasia. Ipse edificavit ahilam et restituit eam
iude postquam dormivit rex cum patribus suis. Anno
xv. amasie filii ioas regis iuda regnavit ie-
roboam filius ioas regis israel in samaria
xli. anno. et fecit quod malum est in conspectu do-
mini. Non recessit ab omnibus peccatis ierobo-
am filii nabath qui peccare fecit israel. Ipse
restituit terminos israel ab introitu emath
usque ad mare solitudinis iuxta sermonem domini
dei israel quem locutus est per servum suum ionam fili-
um amathi prophetam qui erat de geth que est in
ophel. Vidit enim dominus afflictionem israel ama-

tam inclusis et quos supererant extremos et non erat qui auxiliaretur
israheli. Nec locutus est dominus ut deleret nomen israhel sub celo.
sed salvavit eos in manu ieroboam filii ioas. Reli-
qua autem sermonum ieroboam et universa que fecit et fortitudo
eius qua preliatus est et quomodo restituit damascum
et emath iude in israhel, nonne hec scripta sunt in libro
sermonum dierum regum israhel? Dormivitque ieroboam
cum patribus suis regibus israhel. Et regnavit zacharias fi-
XV Anno xx vii ieroboam regis | lius eius pro eo.
israhel regnavit azarias filius amasie regis
iuda. xvi annorum erat cum regnare cepisset et l
duobus annis regnavit in ierusalem. Nomen matris
eius iezelia de ierusalem. Fecitque quod placitum erat coram domino
iuxta omnia que fecerat amasias pater eius. Verumptamen
excelsa non est demolitus. Adhuc populus sacrificabat
et adolebat incensum in excelsis. Percussit autem dominus re-
gem et fuit leprosus usque in diem mortis sue et habita-
bat in domo libera seorsum. Ioathan vero filius
regis gubernabat palacium et iudicabat po-
pulum terre. Reliqua autem sermonum azarie et univer-
sa que fecit nonne hec scripta sunt in libro verborum dierum
iuda? Et dormivit azarias cum patribus suis, sepe-
lieruntque eum cum maioribus suis in civitate david et
regnavit ioathan filius eius pro eo. Anno xxx viii
azarie regis iude regnavit zacharias filius
ieroboam in samaria super israhel vi mensibus et fecit
quod malum est coram domino sicut fecerant patres eius. Non
recessit a peccatis ieroboam filii nabath qui pecca-
re fecit israhel. Coniuravit autem contra eum sellum fi-
lius iabes percussitque eum palam et interfecit regnavitque
pro eo. Reliqua autem verborum zacharie nonne hec scrip-
ta sunt in libro sermonum dierum regum israhel?
Iste est sermo domini quem locutus est ad iehu dicens: Filii
tui usque ad quartam generationem sedebunt super
thronum israhel. Factumque est ita. Sellum fi-
lius iabes regnavit xxx nono anno azarie regis
iuda. Regnavit autem uno mense in samaria. Et ascen-
dit manahen filius gaddi de thersa venitque
in samariam et percussit sellum filium iabes in
samaria et interfecit eum regnavitque pro eo. Reliqua autem
verborum sellum et coniuratio eius per quam tetendit
insidias, nonne hec scripta sunt in libro sermonum die-
rum regum israhel? Tunc percussit manahen thapsa-
et omnes qui erant in ea et terminos eius de thersa
noluerant enim aperire ei et interfecit omnes pregnan-
tes eius et scidit. Anno xxx ix azarie re-
gis iuda regnavit manahen filius gadi su-
per israhel x annis in samaria. Fecitque quod erat malum
coram domino; non recessit a peccatis ieroboam fi-
lii nabath qui peccare fecit israhel, in diebus eius. Ve-
niebat phul rex assyriorum in terram et dabat
manahen phul mille talenta argenti ut esset
ei in auxilium et firmaret regnum eius. Indixitque ma-
nahen argentum super israhel cunctis potentibus et divi-
tibus ut daret regi assyriorum l siclos argenti per sin-
gulos. Reversusque est rex assyriorum et non est mo-
ratus in terra. Reliqua autem sermonum manahen et
universa que fecit nonne hec scripta sunt in libro ser-
monum dierum regum israhel? Et dormivit manahen cum patribus suis et
regnavit phaceia filius eius pro eo. Anno l a-
zarie regis iude regnavit phaceia filius manahen
super israhel in samaria biennio. Et fecit quod malum
erat coram domino; non recessit a peccatis ieroboam
filii nabath qui peccare fecit israhel. Coniuravit autem
adversus eum phacee filius romelie dux eius et
percussit eum in samaria in turre domus regie iux-
ta argob et iuxta arie et cum eo l viros de filiis ga-
laaditarum et interfecit eum regnavitque pro eo. Reliqua autem
sermonum phaceie et universa que fecit nonne hec scripta sunt
in libro sermonum dierum regum israhel? Anno l ii azarie regis
iude regnavit phacee filius romelie super israhel
in samaria xx annis. Et fecit quod malum erat coram domino;
non recessit a peccatis ieroboam filii nabath qui
peccare fecit israhel. In diebus phacee regis israhel
venit theglathphalasar rex assur et cepit
aion et abel domum maacha et ianoe et cedes
et asor et galaad et galileam et universam terram nep-
thalim et transtulit eos in assyrios. Coniu-
ravit autem et tetendit insidias osee filius
hela contra phacee filium romelie et percussit eum
et interfecit regnavitque pro eo xx anno ioathan
filii ozie. Reliqua autem sermonum phacee et universa que
fecit nonne hec scripta sunt in libro sermonum dierum regum israhel? Anno
secundo phacee filii romelie regis israhel regna-
vit ioathan filius ozie regis iuda. xxv anno-
rum erat cum regnare cepisset et xvi annis regna-
vit in ierusalem. Nomen matris eius ierusa filia sadoc.
Fecitque quod placitum erat coram domino iuxta
omnia que fecerat ozias pater suus operatus est. Verumptamen
excelsa non abstulit; adhuc populus immolabat
et adolebat incensum in excelsis. Ipse edificavit
portam domus domini sublimissimam. Reliqua autem ser-
monum ioathan et universa que fecit nonne hec scripta sunt in libro verborum
dierum iuda? In diebus illis cepit dominus mittere in iuda
ram rasin regem syrie et phacee filium romelie.
Et dormivit ioathan cum patribus suis et sepultus est cum e-
is in civitate david patris sui. Et regnavit achaz
filius eius pro eo. Anno xvii phacee filii ro- XVI
melie regnavit achaz filius ioathan regis
iuda. xx annorum erat achaz cum regnare ce-
pisset et xvi annis regnavit in ierusalem. Non fecit
quod placitum erat in conspectu domini dei sui sicut david
pater eius, sed ambulavit in via regum israhel. Insuper et fi-
lium suum consecravit transferens per ignem secundum idola

gentium quas dissipavit dominus coram filiis israhel et immola
bat quoque victimas et adolebat incensum in ex
celsis et in collibus et sub omni ligno frondoso.
Tunc ascendit rasin rex syrie et phacee filius
romelie rex israhel in ierusalem ad proeliandum. Cum
que obsiderent achaz non valuerunt superare eum.
In tempore illo restituit rasin rex syrie ahilam
syrie et eiecit iudeos de ahila et idumei venerunt
in ahilam et habitaverunt ibi usque in diem
hanc. Misit autem achaz nuntios ad teglath
phalasar regem assyriorum dicens. Servus tuus et
filius tuus ego sum. Ascende et salvum me
fac de manu regis syrie et de manu regis israhel
qui consurrexerunt adversum me. Et cum colle
gisset argentum et aurum quod inveniri potuit in domo
domini et in thesauris regis misit regi assyri
orum munera. Qui et acquievit voluntati eius. Ascen
dit enim rex assyriorum in damascum et vastavit eam
et transtulit habitatores eius cyrenen. Rasin autem
interfecit. Perrexitque achaz in occursum teglathpha
lasar regi assyriorum in damascum. Cumque vidisset
altare damasci misit rex achaz ad uri
am sacerdotem exemplar eius et similitudinem iuxta
omne opus eius. Extruxitque urias sacerdos alta
re iuxta omnia quae praeceperat rex achaz de damas
co. Ita fecit urias sacerdos donec veniret rex
achaz de damasco. Cumque venisset rex de da
masco vidit altare et veneratus est illud. Ascen
ditque et immolavit holocausta et sacrificium suum et li
bavit libamina et fudit sanguinem pacificorum
quae obtulerat super altare. Porro altare aereum quod e
rat coram domino transtulit a facie templi et de lo
co altaris et de loco templi domini. Posuitque illud ex
latere altaris ad aquilonem. Praecepit quoque rex a
chaz uriae sacerdoti dicens. Super altare maius offer
holocaustum matutinum et sacrificium vespertinum
et holocaustum regis et sacrificium eius et holocaustum
universi populi terrae et sacrificia eorum et libamina eo
rum et omnem sanguinem holocausti et universum sangui
nem victimae super illud effundes. Altare vero aereum
erit paratum ad voluntatem meam. Fecit igitur urias sacer
dos iuxta omnia quae praeceperat ei rex. Tulit autem rex ach
az caelatas bases et luterem qui erat desuper et ma
re deposuit de bobus aereis qui sustentabant il
lud et posuit super pavimentum stratum lapide. Mu
sach quoque sabbati quod aedificaverat in templo ad ingres
sum regis exterius convertit in templum domini propter re
gem assyriorum. Reliqua autem verborum achaz quae
fecit nonne haec scripta sunt in libro sermonum dierum regum iuda.
Dormivitque achaz cum patribus suis et sepul
tus est cum eis in civitate david et regna
vit ezechias filius eius pro eo.

XVII

Anno duodecimo achaz regis iuda regnavit osee
filius hela in samaria super israhel novem annis. Fe
citque malum coram domino sed non sicut reges israhel qui an
te eum fuerant. Contra hunc ascendit salma
nasar rex assyriorum et factus est ei osee servus red
debatque illi tributa. Cumque deprehendisset re
x assyriorum osee quod rebellare nitens misisset
nuntios ad sua regem aegypti ne praestaret tri
buta regi assyriorum sicut singulis annis solitus
erat obsedit eum et vinctum misit in carce
rem. Pervagatusque est omnem terram et ascendens
samariam obsedit eam tribus annis. Anno autem
nono osee cepit rex assyriorum samariam et tran
stulit israhel in assyrios posuitque eos in hala et in
habor iuxta fluvium gozam in civitatibus me
dorum. Factum est enim cum peccassent filii israhel domi
no deo suo qui eduxerat eos de terra aegypti
de manu pharaonis regis aegypti et coluerunt
deos alienos et ambulaverunt iuxta ritum gen
tium quas consumpserat dominus in conspectu filiorum israhel
et regum israhel quia similiter fecerant. Et offenderunt
filii israhel verbis non rectis dominum deum suum et aedifi
caverunt sibi excelsa in cunctis urbibus suis a tur
re custodum usque ad civitatem munitam. Fecerunt
que sibi statuas et lucos in omni colle sublimi
et subter omne lignum nemorosum et adolebant ibi in
censum super aras in morem gentium quas transtu
lerat dominus a facie eorum. Feceruntque verba pessima ir
ritantes dominum et coluerunt inmunditias de quibus
praeceperat dominus ne facerent verbum hoc. Et testificatus
est dominus in israhel et in iuda per manum omnium
prophetarum et videntium dicens. Revertimini a viis
vestris pessimis et custodite praecepta mea et caeri
monias iuxta omnem legem quam praecepi patribus vestris et sicut
misi ad vos in manu servorum meorum prophetarum. Qui
non audierunt sed induraverunt cervicem suam iuxta
cervicem patrum suorum qui noluerunt oboedire do
mino deo suo. Et abiecerunt legitima eius et pactum
quod pepigit cum patribus eorum et testificationes
quibus contestatus est eos. Secutique sunt vanitates
et vane egerunt et secuti sunt gentes quae erant per
circuitum eorum super quibus praeceperat dominus eis ut non
facerent sicut et illae faciebant. Et dereliquerunt
omnia praecepta domini dei sui. Feceruntque sibi
conflatiles duos vitulos et lucos et adoraverunt u
niversam militiam caeli servieruntque baal et conse
craverunt filios suos et filias suas per ignem
et divinationibus inserviebant et auguriis et tra
diderunt se ut facerent malum coram domino et ir
ritarent eum. Iratusque est dominus vehementer israhel et
abstulit eos a conspectu suo et non remansit ni
si tribus iuda tantummodo. Sed nec ipse iuda custodivit

mandata Domini Dei sui: verum ambulavit in erroribus Israel, quos operatus fuerat. Projecitque Dominus omne semen Israel, et afflixit eos, et tradidit eos in manu diripientium, donec projiceret eos a facie sua: ex eo jam tempore, quo scissus est Israel a domo David, et constituerunt sibi regem Jeroboam filium Nabat: separavit enim Jeroboam Israel a Domino, et peccare eos fecit peccatum magnum. Et ambulaverunt filii Israel in universis peccatis Jeroboam, quae fecerat: et non recesserunt ab eis, usquequo Dominus auferret Israel a facie sua, sicut locutus fuerat in manu omnium servorum suorum prophetarum: translatusque est Israel de terra sua in Assyrios, usque in diem hanc. Adduxit autem rex Assyriorum de Babylone, et de Cutha, et de Avah, et de Emath, et de Sepharvaim: et collocavit eos in civitatibus Samariae pro filiis Israel: qui possederunt Samariam, et habitaverunt in urbibus ejus. Cumque ibi habitare coepissent, non timebant Dominum: et immisit in eos Dominus leones, qui interficiebant eos. Nuntiatumque est regi Assyriorum, et dictum: Gentes, quas transtulisti, et habitare fecisti in civitatibus Samariae, ignorant legitima Dei terrae: et immisit in eos Dominus leones, et ecce interficiunt eos, eo quod ignorent ritum Dei terrae. Praecepit autem rex Assyriorum, dicens: Ducite illuc unum de sacerdotibus, quos inde captivos adduxistis, et vadat, et habitet cum eis: et doceat eos legitima Dei terrae. Igitur cum venisset unus de sacerdotibus his, qui captivi ducti fuerant de Samaria, habitavit in Bethel, et docebat eos quomodo colerent Dominum. Et unaquaeque gens fabricata est deum suum: posueruntque eos in fanis excelsis, quae fecerant Samaritae, gens et gens in urbibus suis, in quibus habitabat. Viri enim Babylonii fecerunt Socchothbenoth: viri autem Cuthaei fecerunt Nergel: et viri de Emath fecerunt Asima. Porro Hevaei fecerunt Nebahaz et Tharthac. Hi autem, qui erant de Sepharvaim, comburebant filios suos igni, Adramelech et Anamelech diis Sepharvaim, et nihilominus colebant Dominum. Fecerunt autem sibi de novissimis sacerdotes excelsorum, et ponebant eos in fanis sublimibus. Et cum Dominum colerent, diis quoque suis serviebant juxta consuetudinem gentium, de quibus translati fuerant Samariam: usque in praesentem diem morem sequuntur antiquum: non timent Dominum, neque custodiunt caeremonias ejus, et judicia, et legem, et mandatum, quod praeceperat Dominus filiis Jacob, quem cognominavit Israel: et percusserat cum eis pactum, et mandaverat eis, dicens: Nolite timere deos alienos, et non adoretis eos, neque colatis eos, et non immoletis eis: sed Dominum Deum vestrum, qui eduxit vos de terra Aegypti in fortitudine magna, et in brachio extento, ipsum timete, et illum adorate, et ipsi immolate. Caeremonias quoque, et judicia, et legem, et mandatum, quod scripsit vobis, custodite ut faciatis cunctis diebus: et non timeatis deos alienos. Et pactum, quod percussit vobiscum, nolite oblivisci, nec colatis deos alienos, sed Dominum Deum vestrum timete, et ipse eruet vos de manu omnium inimicorum vestrorum. Illi vero non audierunt, sed juxta consuetudinem suam pristinam perpetrabant. Fuerunt igitur gentes istae timentes quidem Dominum, sed nihilominus et idolis suis servientes: nam et filii eorum, et nepotes, sicut fecerunt patres sui, ita faciunt usque in praesentem diem.

XVIII

Anno tertio Osee filii Ela regis Israel, regnavit Ezechias filius Achaz regis Juda. Viginti quinque annorum erat cum regnare coepisset, et viginti novem annis regnavit in Jerusalem: nomen matris ejus Abi filia Zachariae. Fecitque quod erat bonum coram Domino, juxta omnia quae fecerat David pater ejus. Ipse dissipavit excelsa, et contrivit statuas, et succidit lucos, confregitque serpentem aeneum, quem fecerat Moyses: siquidem usque ad illud tempus filii Israel adolebant ei incensum: vocavitque eum Nohestan. In Domino Deo Israel speravit: itaque post eum non fuit similis ei de cunctis regibus Juda, sed neque in his qui ante eum fuerunt. Et adhaesit Domino, et non recessit a vestigiis ejus, fecitque mandata ejus, quae praeceperat Dominus Moysi. Unde et erat Dominus cum eo, et in cunctis, ad quae procedebat, sapienter se agebat. Rebellavit quoque contra regem Assyriorum, et non servivit ei. Ipse percussit Philisthaeos usque ad Gazam, et omnes terminos eorum, a turre custodum usque ad civitatem munitam. Anno quarto regis Ezechiae, qui erat annus septimus Osee filii Ela regis Israel, ascendit Salmanasar rex Assyriorum in Samariam, et oppugnavit eam, et cepit. Nam post annos tres, anno sexto Ezechiae, id est, anno nono Osee regis Israel, capta est Samaria: et transtulit rex Assyriorum Israel in Assyrios, collocavitque eos in Hala, et in Habor fluviis Gozan in civitatibus Medorum. Quia non audierunt vocem Domini Dei sui, sed praetergressi sunt pactum ejus: omnia quae praeceperat Moyses servus Domini, non audierunt, neque fecerunt. Anno quartodecimo regis Ezechiae, ascendit Sennacherib rex Assyriorum ad universas civitates Juda munitas, et cepit eas. Tunc misit Ezechias rex Juda nuntios ad regem Assyriorum in Lachis, dicens: Peccavi, recede a me: et omne quod imposueris mihi, feram. Indixit itaque rex Assyriorum Ezechiae regi Juda trecenta talenta argenti, et triginta talenta auri. Deditque Ezechias omne argentum, quod repertum fuerat in domo Domini, et in thesauris regis. In tempore illo confregit Ezechias valvas

templi domini et laminas auri quas ipse affixerat et dedit eas regi assyriorum. Misit autem rex assyriorum tharthan et rabsarin et rabsacen de lachis ad ezechiam regem cum manu valida ierusalem. Qui cum ascendissent venerunt ierusalem et steterunt iuxta aqueductum piscine superioris que est in via agri fullonis. Vocaveruntque regem. Egressus est autem ad eos eliachim filius helchie prepositus domus et sobna scriba et ioahe filius asaph a commentariis. Dixitque ad eos rabsaces: Loquimini ezechie: Hec dicit rex magnus rex assyriorum: Que est ista fiducia qua niteris? Forsitan inisti consilium ut preparares te ad prelium. In quo confidis ut audeas rebellare? An speras in baculo arundineo atque confracto egypto super quem si incubuerit homo comminutus ingredietur manum eius et perforabit eam? Sic est pharao rex egypti omnibus qui confidunt in se. Quod si dixeritis mihi: In domino deo nostro habemus fiduciam, nonne iste est cuius abstulit ezechias excelsa et altaria et precepit iude et ierusalem: Ante altare hoc adorabitis in ierusalem? Nunc igitur transite ad dominum meum regem assyriorum et dabo vobis duo milia equorum et videte an habere valeatis ascensores eorum. Et quomodo potestis resistere ante unum satrapam de servis domini mei minimis? An fiduciam habes in egypto propter currus et equites? Numquid sine domini voluntate ascendi ad locum istum ut demolirer eum? Dominus dixit mihi: Ascende ad terram hanc et demolire eam. Dixerunt autem eliachim filius helchie et sobna et ioahe rabsaci: Precamur ut loquaris nobis servis tuis syriace, siquidem intelligimus hanc linguam, et non loquaris nobis iudaice audiente populo qui est super murum. Responditque eis rabsaces dicens: Numquid ad dominum tuum et ad te misit me dominus meus ut loquerer sermones hos et non potius ad viros qui sedent super murum ut comedant stercora sua et bibant urinam suam vobiscum? Stetit itaque rabsaces et clamavit voce magna iudaice et ait: Audite verba regis magni regis assyriorum. Hec dicit rex: Non vos seducat ezechias, non enim poterit eruere vos de manu mea. Neque fiduciam vobis tribuat super domino dicens: Eruens liberabit nos dominus et non tradetur civitas hec in manu regis assyriorum. Nolite audire ezechiam. Hec enim dicit rex assyriorum: Facite mecum quod vobis est utile et egredimini ad me, et comedet unusquisque de vinea sua et de ficu sua, et bibetis aquas de cisternis vestris donec veniam et transferam vos in terram que similis est terre vestre, in terram fructiferam et fertilem vini, terram panis et vinearum, terram olivarum et olei ac mellis, et vivetis et non moriemini. Nolite audire ezechiam qui vos decipit dicens: Dominus liberabit nos. Numquid liberaverunt dii gentium terram suam de manu regis assyriorum? Ubi est deus emath et arphath? ubi est deus sepharvaim, ana et ava? Numquid liberaverunt samariam de manu mea? Quinam illi sunt in universis diis terrarum qui eruerunt regionem suam de manu mea ut possit eruere dominus ierusalem de manu mea? Tacuit itaque populus et non respondit ei quicquam, siquidem preceptum regis acceperant ut non responderent ei. Venitque eliachim filius helchie prepositus domus et sobna scriba et ioahe filius asaph a commentariis ad ezechiam scissis vestibus et nuntiaverunt ei verba rabsacis.

XIX Quae cum audisset rex ezechias scidit vestimenta sua et opertus est sacco, ingressusque est domum domini. Et misit eliachim prepositum domus et sobnam scribam et senes de sacerdotibus opertos saccis ad ysaiam prophetam filium amos. Qui dixerunt: Hec dicit ezechias: Dies tribulationis et increpationis et blasphemie dies iste. Venerunt filii usque ad partum et vires non habet parturiens. Si forte audiat dominus deus tuus universa verba rabsacis quem misit rex assyriorum dominus suus ut exprobraret deum viventem et argueret verbis que audivit dominus deus tuus, et fac orationem pro reliquiis que reperte sunt. Venerunt ergo servi regis ezechie ad ysaiam. Dixitque eis ysaias: Hec dicetis domino vestro: Hec dicit dominus: Noli timere a facie sermonum quos audisti, quibus blasphemaverunt pueri regis assyriorum. Ecce ego immittam ei spiritum et audiet nuntium et revertetur in terram suam, et deiciam eum gladio in terra sua. Reversus est ergo rabsaces et invenit regem assyriorum expugnantem lobnam; audierat enim quod recessisset de lachis. Cumque audisset de tharaca rege ethiopie dicentes: Ecce egressus est ut pugnet adversum te, et iret contra eum, misit nuntios ad ezechiam dicens: Hec dicite ezechie regi iude: Non te seducat deus tuus in quo habes fiduciam, neque dicas: Non tradetur ierusalem in manu regis assyriorum. Tu enim ipse audisti que fecerint reges assyriorum omnibus terris, quomodo vastaverint eas; num ergo solus poteris liberari? Numquid liberaverunt dii gentium singulos quos vastaverunt patres mei, gozan videlicet et aran et reseph et filios eden qui erant in thelassar? Ubi est rex emath et rex arphath et rex civitatis sepharvaim, ana et ava? Itaque cum accepisset ezechias litteras de manu nuntiorum et legisset eas, ascendit in domum domini et expandit eas coram domino, oravit in c

spectu eius dicens: Domine deus israhel qui sedes super cherubim, tu es deus solus regum omnium terre. Tu fecisti celum et terram. Inclina aurem tuam et audi; aperi domine oculos tuos et vide, et audi omnia verba sennacherib qui misit ut exprobraret nobis deum viventem. Vere domine dissipaverunt reges assyriorum gentes et terras omnium, et miserunt deos eorum in ignem. Non enim erant dii, sed opera manuum hominum ex ligno et lapide, et perdiderunt eos. Nunc igitur domine deus noster salvos nos fac de manu eius, ut sciant omnia regna terre quia tu es dominus deus solus. Misit autem ysaias filius amos ad ezechiam dicens: Hec dicit dominus deus israhel: Que deprecatus es me super sennacherib rege assyriorum audivi. Iste est sermo quem locutus est dominus de eo: Sprevit te et subsannavit te virgo filia syon; post tergum tuum caput movit filia ierusalem. Cui exprobrasti et quem blasphemasti? Contra quem exaltasti vocem tuam et elevasti in excelsum oculos tuos? Contra sanctum israhel. Per manum servorum tuorum exprobrasti domino et dixisti: In multitudine curruum meorum ascendi excelsa montium in summitate libani, et succidi sublimes cedros eius et electa abietes illius. Et ingressus sum usque ad terminos eius, saltum carmeli eius ego succidi. Et bibi aquas alienas et siccavi vestigiis pedum meorum omnes aquas clausas. Numquid non audisti quid ab initio fecerim? Ex diebus antiquis plasmavi illud et nunc adduxi, eruntque in ruinam collium pugnantium civitates munite. Et qui sedent in eis humiles manu contremuerunt et confusi sunt; facti sunt sicut fenum agri et virens herba tectorum, que arefacta est antequam veniret ad maturitatem. Habitaculum tuum et egressum tuum et introitum tuum et viam tuam ego prescivi, et furorem tuum contra me. Insanisti in me, et superbia tua ascendit in aures meas. Ponam itaque circulum in naribus tuis et chamum in labiis tuis, et reducam te in viam per quam venisti. Tibi autem ezechia hoc erit signum: Comede hoc anno que reppereris, in secundo autem anno que sponte nascuntur; porro in anno tercio seminate et metite, et plantate vineas et comedite fructum earum. Et quodcumque reliquum fuerit de domo iuda mittet radicem deorsum et faciet fructum sursum. De ierusalem quippe egredientur reliquie, et quod salvetur de monte syon. Zelus domini exercituum faciet hoc. Quam ob rem hec dicit dominus de rege assyriorum: Non ingredietur urbem hanc nec mittet in eam sagittam nec occupabit eam clipeus nec circumdabit eam municio. Per viam qua venit revertetur, et civitatem hanc non ingredietur, dicit dominus. Protegamque urbem hanc et salvabo eam propter me et propter david servum meum. Factum

est ergo in nocte illa, venit angelus domini et percussit in castris assyriorum centum octoginta quinque milia. Cumque diluculo surrexisset, vidit omnia corpora mortuorum. Et recedens abiit et reversus est sennacherib rex assyriorum et mansit in nynive. Cumque adoraret in templo nesrach deum suum, adramelech et sarasar filii eius percusserunt eum gladio, fugeruntque in terram armeniorum. Et regnavit asaradon filius eius pro eo.

XX In diebus illis egrotavit ezechias usque ad mortem. Et venit ad eum ysaias filius amos propheta dixitque ei: Hec dicit dominus deus: Precipe domui tue; morieris enim tu et non vives. Qui convertit faciem suam ad parietem et oravit dominum dicens: Obsecro domine, memento queso quomodo ambulaverim coram te in veritate et in corde perfecto, et quod placitum est coram te fecerim. Flevit itaque ezechias fletu magno. Et antequam egrederetur ysaias mediam partem atrii, factus est sermo domini ad eum dicens: Revertere et dic ezechie duci populi mei: Hec dicit dominus deus david patris tui: Audivi orationem tuam et vidi lacrimam tuam, et ecce sanavi te; die tercio ascendes templum domini. Et addam diebus tuis quindecim annos, sed et de manu regis assyriorum liberabo te et civitatem hanc, et protegam urbem istam propter me et propter david servum meum. Dixitque ysaias: Afferte massam ficorum. Quam cum attulissent et posuissent super ulcus eius, curatus est. Dixerat autem ezechias ad ysaiam: Quod erit signum quod me dominus sanabit, et quod ascensurus sim die tercio templum domini? Cui ait ysaias: Hoc erit signum a domino quod facturus sit dominus sermonem quem locutus est: Vis ut ascendat umbra decem lineis an ut revertatur totidem gradibus? Et ait ezechias: Facile est umbram crescere decem lineis, nec hoc volo ut fiat, sed ut revertatur retrorsum decem gradibus. Invocavit itaque ysaias propheta dominum, et reduxit umbram per lineas quibus iam descenderat in horologio achaz retrorsum decem gradibus. In tempore illo misit merodach baladan filius baladan rex babyloniorum litteras et munera ad ezechiam; audierat enim quod egrotasset ezechias. Letatus est autem ezechias in adventu eorum, et ostendit eis domum aromatum et aurum et argentum et pigmenta varia, unguenta quoque, et domum vasorum suorum et omnia que habere poterat in thesauris suis. Non fuit quod non monstraret eis ezechias in domo sua et in omni potestate sua. Venit autem ysaias propheta ad regem ezechiam dixitque ei: Quid dixerunt viri isti, aut unde venerunt ad te? Cui ait ezechias: De terra longinqua venerunt ad me, de babylone. At ille respondit: Quid viderunt in domo tua? Ait ezechias: Omnia que sunt in domo mea viderunt; nichil est quod non mo

stratum est in thesauris meis. dixit ergo ysa-
ias ezechie. Audi sermonem domini. Ecce dies ve-
nient et auferentur omnia que sunt in domo tu-
a et que condiderunt patres tui usque in diem hanc in
babylonem. Non remanebit quicquam ait do-
minus. Sed et de filiis tuis qui egredientur ex te quos
generabis tollentur et erunt eunuchi in pala-
tio regis babylonis. Dixit ezechias ad ysa-
iam. Bonus sermo domini quem locutus es. Sit pax
et veritas in diebus meis. Reliqua autem sermonum eze-
chie et omnis fortitudo eius et quomodo fecerit pisci-
nam et aqueductum et introduxerit aquas in civita-
tem nonne hec scripta sunt in libro sermonum di-
Dormivitque ezechias | regum iuda.
XXI cum patribus suis. et regnavit manasses
filius eius pro eo. XII. annorum erat manas-
ses cum regnare cepisset. et L.V. annis regna-
vit in ierusalem. nomen matris eius ab syba. fecitque
malum in conspectu domini iuxta ydola gentium
que delevit dominus a facie filiorum israel. Conversusque est et
edificavit excelsa que dissipaverat ezechias pa-
ter eius et erexit aras baal et fecit lucos sicut fece-
rat achab rex israel et adoravit omnem militiam ce-
li et coluit eam. extruxitque aras in domo domini de
qua dixit dominus. In ierusalem ponam nomen meum. et ex-
truxit altaria universe militie celi in duobus
atriis templi domini. Et traduxit filium suum
per ignem. et ariolatus est et observavit auguria et
fecit phitones et aruspices multiplicavit
ut faceret malum coram domino et irritaret
eum. Posuit quoque ydolum luci quod fecerat in tem-
plo domini super quo locutus est dominus ad david et ad salomo-
nem filium eius. In templo hoc et in ierusalem quam e-
legi de cunctis tribubus israel ponam nomen
meum in sempiternum. et ultra non faciam commo-
veri pedem israel de terra quam dedi patribus eorum. Sic tamen
si custodierint opere omnia que precepi eis et univer-
sam legem quam mandavit eis servus meus moyses.
Illi vero non audierunt. sed seducti sunt a manas-
se ut facerent malum super gentes quas contrivit dominus a faci-
e filiorum israel. Locutus est dominus in manu servo-
rum suorum prophetarum dicens. Quia fecit manasses rex
iuda abominationes istas pessimas super omnia
que fecerunt amorrei ante eum et peccare fecit
et iudam in inmundiciis suis. propterea hec dicit dominus deus
israel. Ecce ego inducam mala super ierusalem et iu-
dam ut quicumque audierit tinniant ambe au-
res eius. Et extendam super ierusalem funiculum sama-
rie et pondus domus achab et delebo ierusalem sicut de-
leri solent tabule et delens vertam et ducam cre-
brius stilum super faciem eius. Dimittam vero reliqui-
as hereditatis mee et tradam eas in manu ini-
micorum eius. eruntque in vastitate et in rapina
cunctis adversariis suis. eo quod fecerint malum
coram me et perseveraverint irritantes me ex di-
e qua egressi sunt patres eorum ex egypto usque in hodier-
nam diem. Insuper et sanguinem innoxium fudit ma-
nasses multum nimis donec impleret ierusalem usque
ad os absque peccatis suis quibus peccare fecit iu-
dam ut faceret malum coram domino. Reliqua
autem sermonum manasse et universa que fecit et peccatum
eius quod peccavit. nonne hec scripta sunt in libro verborum dierum regum iu-
da. Dormivitque manasses cum patribus suis et se-
pultus est in orto domus sue in orto aza. et
regnavit amon filius eius pro eo. XX. duorum
annorum erat amon cum regnare cepisset. duo-
bus quoque annis regnavit in ierusalem. nomen matris eius
messalemeth filia arus de iecaba. fecitque ma-
lum in conspectu domini sicut fecerat manasses pater
eius. et ambulavit in omni via per quam ambula-
verat pater eius. Servivitque inmundiciis quibus servi-
erat pater eius et adoravit eas et dereliquit dominum de-
um patrum suorum et non ambulavit in via domini.
Tetenderuntque ei insidias servi sui et interfecerunt
regem in domo sua. percussit autem populus terre omnes
qui coniuraverant contra regem amon et constitue-
runt sibi regem iosiam filium eius pro eo. Reliqua
autem sermonum amon et omnia que fecit. nonne hec scripta sunt
in libro verborum dierum regum iuda. Sepelieruntque eum in sepul-
cro suo in orto aza et regnavit iosias fi-
lius eius pro eo. VIII. annorum erat iosias cum
regnare cepisset. XXXI. anno quoque regnavit
in ierusalem. nomen matris eius yedida filia adi-
daya de besecath. fecitque quod placitum
erat coram domino et ambulavit per omnes vias da-
vid patris sui. non declinavit ad dexteram sive ad si-
nistram. Anno autem XVIII. regis iosie mi-
sit rex saphan filium aslia filii mesul-
lam scribam templi domini dicens ei. Vade ad hel-
chiam sacerdotem magnum ut confletur pecu-
nia que illata est in templum domini quam college-
runt ianitores templi a populo. deturque fabris
per prepositos domus domini qui et distribuant eam
his qui operantur in templo domini ad instauran-
da sartatecta templi. tignariis videlicet et ce-
mentariis et his qui interrupta componunt et ut e-
mantur ligna et lapides de lapidicinis ad
instaurandum templum domini. Verumptamen non suppu-
tetur eis argentum quod accipiunt sed in potes-
tate habeant et in fide. Dixit autem elchias pontifex
ad saphan scribam librum legis reperi in
domo domini. Deditque helchias volumen saphan
qui et legit illud. Venit quoque saphan scriba ad re-
gem et renunciavit ei que preceperat et ait. Confla-

[Conflauerunt serui] tui pecuniam que reperta est in domo domini et dederunt ut distribueretur fabris a prefectis operum templi domini. Narrauit quoque saphan scriba regi dicens: librum dedit mihi helchias sacerdos. Quem cum legisset saphan coram rege et audisset rex uerba libri legis domini, scidit uestimenta sua. Et precepit helchie sacerdoti et ahycam filio saphan et achobor filio micha et saphan scribe et asaie seruo regis dicens: Ite et consulite dominum super me et super populo et super omni iuda de uerbis uoluminis istius quod inuentum est; magna enim ira domini succensa est contra nos, quia non audierunt patres nostri uerba libri huius ut facerent omne quod scriptum est nobis. Ierunt itaque helchias sacerdos et ahycam et achobor et saphan et asaia ad oldam prophetidem uxorem sellum filii thecue filii araas custodis uestium, que habitabat in ierusalem in secunda, locutique sunt ad eam. Et illa respondit eis: Hec dicit dominus deus israel: Dicite uiro qui misit uos ad me: Hec dicit dominus: Ecce ego adducam mala super locum istum et super habitatores eius, omnia uerba legis que legit rex iuda, quia dereliquerunt me et sacrificauerunt diis alienis, irritantes me in cunctis operibus manuum suarum, et succendetur indignatio mea in loco hoc et non extinguetur. Regi autem iuda qui misit uos ut consuleretis dominum sic dicetis: Hec dicit dominus deus israel: Pro eo quod audisti uerba uoluminis et perterritum est cor tuum et humiliatus es coram domino, auditis sermonibus contra locum istum et habitatores eius, quod uidelicet fierent in stuporem et in maledictum, et scidisti uestimenta tua et fleuisti coram me, et ego audiui, ait dominus: idcirco colligam te ad patres tuos et colligeris ad sepulchrum tuum in pace, ut non uideant oculi tui omnia mala que inducturus sum super locum istum. Renuntiauerunt regi quod dixerat.

XXIII

Qui misit et congregati sunt ad eum omnes senes iuda et ierusalem. Ascenditque rex templum domini et omnes uiri iuda uniuersique qui habitabant in ierusalem cum eo, sacerdotes et prophete et omnis populus a paruo usque ad magnum, legitque cunctis audientibus omnia uerba libri federis qui inuentus est in domo domini. Stetitque rex super gradum et fedus percussit coram domino ut ambularent post dominum et custodirent precepta eius et testimonia et cerimonias in omni corde et in tota anima, et suscitarent uerba federis huius que scripta erant in libro illo; et acquieuit populus pacto. Et precepit rex helchie pontifici et sacerdotibus secundi ordinis et ianitoribus ut proicerent de templo domini omnia uasa que facta fuerant baal et in luco et uniuerse militie celi, et combussit ea foris ierusalem in conualle cedron, et tulit puluerem eorum in bethel.

Et deleuit aruspices quos posuerant reges iuda ad sacrificandum in excelsis per ciuitates iuda et in circuitu ierusalem, et eos qui adolebant incensum baal et soli et lune et duodecim signis et omni militie celi. Et efferri fecit lucum de domo domini foras ierusalem in conualle cedron, et combussit eum ibi et redegit in puluerem, et proiecit super sepulchra uulgi. Destruxit quoque ediculas effeminatorum que erant in domo domini, pro quibus mulieres texebant quasi domunculas luci. Congregauitque omnes sacerdotes de ciuitatibus iuda, et contaminauit excelsa ubi sacrificabant sacerdotes de gabaa usque bersabee, et destruxit aras portarum in introitu hostii iosue principis ciuitatis quod erat ad sinistram porte ciuitatis. Verumtamen non ascendebant sacerdotes excelsorum ad altare domini in ierusalem, sed tantum comedebant azima in medio fratrum suorum. Contaminauit quoque topheth quod est in conualle filii ennom, ut nemo consecraret filium suum aut filiam per ignem moloch. Abstulit quoque equos quos dederant reges iuda soli, in introitu templi domini iuxta exedram nathanmelech eunuchi qui erat in pharurim; currus autem solis combussit igni. Altaria quoque que erant super tecta cenaculi achaz que fecerant reges iuda, et altaria que fecerat manasses in duobus atriis templi domini, destruxit rex, et cucurrit inde et dispersit cinerem eorum in torrentem cedron. Excelsa quoque que erant in ierusalem ad dexteram partem montis offensionis, que edificauerat salomon rex israel astaroth ydolo sydoniorum et chamos offensioni moab et melchom abhominationi filiorum ammon, polluit rex. Et contriuit statuas et succidit lucos, repleuitque loca eorum ossibus mortuorum. Insuper et altare quod erat in bethel et excelsum quod fecerat ieroboam filius nabath qui peccare fecit israel, et altare illud et excelsum destruxit atque combussit et comminuit in puluerem, succenditque etiam lucum. Et conuersus iosias uidit ibi sepulchra que erant in monte, misitque et tulit ossa de sepulchris et combussit ea super altare, et polluit illud iuxta uerbum domini quod locutus est uir dei qui predixerat uerba hec. Et ait: Quis est titulus ille quem uideo? Responderuntque ei ciues urbis illius: Sepulchrum est hominis dei qui uenit de iuda et predixit uerba hec que fecisti super altare bethel. Et ait: Dimittite eum; nemo commoueat ossa eius. Et intacta manserunt ossa illius cum ossibus prophete qui uenerat de samaria. Insuper et omnia fana excelsorum que erant in ciuitatibus samarie, que fecerant reges israel ad irritandum dominum, abstulit iosias, et fecit eis secundum omnia opera que fecerat in bethel. Et occidit uniuersos sacerdotes excelsorum qui erant ibi

super altaria et combussit ossa humana super ea. Reversusque est Ierusalem. Et praecepit omni populo dicens: Facite phase Domino Deo vestro secundum quod scriptum est in libro foederis huius. Nec enim factum est phase tale a diebus iudicum qui iudicaverunt Israel et omnium dierum regum Israel et regum Iuda, sicut in octavodecimo anno regis Iosiae factum est phase istud Domino in Ierusalem. Sed et pythones et ariolos et figuras idolorum et immunditias abominationesque quae fuerant in terra Iuda et Ierusalem abstulit Iosias, ut statueret verba legis quae scripta sunt in libro quem invenit Helcias sacerdos in templo Domini. Similis illi non fuit ante eum rex qui reverteretur ad Dominum in omni corde suo et in tota anima sua et in universa virtute sua iuxta omnem legem Moysi, neque post eum surrexit similis illi. Verumtamen non est aversus Dominus ab ira furoris sui magni quo iratus est furor eius contra Iudam propter irritationes quibus provocaverat eum Manasses. Dixit itaque Dominus: Etiam Iudam auferam a facie mea sicut abstuli Israel, et proiciam civitatem hanc quam elegi Ierusalem et domum de qua dixi: Erit nomen meum ibi. Reliqua autem sermonum Iosiae et universa quae fecit, nonne haec scripta sunt in libro verborum dierum regum Iuda?

XXIII

In diebus eius ascendit Pharao Nechao rex Aegypti contra regem Assyriorum ad flumen Euphraten, et abiit Iosias rex in occursum eius, et occisus est in Mageddo cum vidisset eum. Et portaverunt eum servi sui mortuum de Mageddo et pertulerunt in Ierusalem et sepelierunt eum in sepulchro suo. Tulitque populus terrae Ioachaz filium Iosiae, et unxerunt eum et constituerunt eum regem pro patre suo. Viginti trium annorum erat Ioachaz cum regnare coepisset, et tribus mensibus regnavit in Ierusalem. Nomen matris eius Amithal filia Ieremiae de Lobna. Et fecit malum coram Domino iuxta omnia quae fecerant patres eius. Vinxitque eum Pharao Nechao in Rebla quae est in terra Emath, ne regnaret in Ierusalem, et imposuit mulctam terrae centum talentis argenti et talento auri. Regemque constituit Pharao Nechao Eliachim filium Iosiae pro Iosia patre eius, vertitque nomen eius Ioachim. Porro Ioachaz tulit et duxit in Aegyptum, et mortuus est ibi. Argentum autem et aurum dedit Ioachim Pharaoni, cum indixisset terrae per singulos ut conferretur iuxta praeceptum Pharaonis, et unumquemque iuxta vires suas exegit tam argentum quam aurum de populo terrae ut daret Pharaoni Nechao. Viginti quinque annorum erat Ioachim cum regnare coepisset, et undecim annis regnavit in Ierusalem. Nomen matris eius Zebida filia Phadaia de Ruma. Et fecit malum coram Domino iuxta omnia quae fecerant patres eius. In diebus eius ascendit Nabuchodonosor rex Babylonis, et factus est ei Ioachim servus tribus annis, et rursum rebellavit contra eum. Inmisitque ei Dominus latrunculos Chaldaeorum et latrunculos Syriae et latrunculos Moab et latrunculos filiorum Ammon, et inmisit eos in Iudam ut disperderent eum iuxta verbum Domini quod locutus fuerat per servos suos prophetas. Factum est autem hoc per verbum Domini contra Iudam ut auferret eum coram se propter peccata Manasse universa quae fecit, et propter sanguinem innoxium quem effudit, et implevit Ierusalem cruore innocentium, et ob hanc rem noluit Dominus propitiari. Reliqua autem sermonum Ioachim et universa quae fecit, nonne haec scripta sunt in libro verborum dierum regum Iuda? Et dormivit Ioachim cum patribus suis, et regnavit Ioachin filius eius pro eo. Et ultra non addidit rex Aegypti ut egrederetur de terra sua; tulerat enim rex Babylonis a rivo Aegypti usque ad fluvium Euphraten omnia quae fuerant regis Aegypti. Decem et octo annorum erat Ioachin cum regnare coepisset, et tribus mensibus regnavit in Ierusalem. Nomen matris eius Naestha filia Elnathan de Ierusalem. Et fecit malum coram Domino iuxta omnia quae fecerat pater eius. In tempore illo ascenderunt servi Nabuchodonosor regis Babylonis in Ierusalem, et circumdata est urbs munitionibus. Venitque Nabuchodonosor rex Babylonis ad civitatem cum servi eius oppugnarent eam. Egressusque est Ioachin rex Iuda ad regem Babylonis, ipse et mater eius et servi eius et principes eius et eunuchi eius, et suscepit eum rex Babylonis anno octavo regni sui. Et protulit inde omnes thesauros domus Domini et thesauros domus regiae, et concidit universa vasa aurea quae fecerat Salomon rex Israel in templo Domini iuxta verbum Domini. Et transtulit omnem Ierusalem et universos principes et omnes fortes exercitus, decem milia, in captivitatem, et omnem artificem et clusorem; nihilque relictum est exceptis pauperibus populi terrae. Transtulit quoque Ioachin in Babylonem, et matrem regis et uxores regis et eunuchos eius, et iudices terrae duxit in captivitatem de Ierusalem in Babylonem, et omnes viros robustos septem milia et artifices et clusores mille, omnes viros fortes et bellatores; duxitque eos rex Babylonis captivos in Babylonem. Et constituit Matthaniam patruum eius pro eo, inposuitque nomen ei Sedeciam. Vicesimum et primum annum aetatis habebat Sedecias cum regnare coepisset, et undecim annis regnavit in Ierusalem. Nomen matris eius erat Amithal filia Ieremiae de Lobna. Et fecit malum coram Domino iuxta omnia quae fecerat Ioachim. Irascebatur enim Dominus contra Ierusalem et contra Iudam donec proiceret eos a facie sua. Recessitque Sedecias a rege Babylonis.

XXII

Factum est autem anno nono regni eius, mense decimo, decima die mensis, venit Nabuchodonosor rex Babylonis, ipse et omnis exercitus eius, in Ierusalem, et circumdederunt eam, et extruxerunt in circuitu eius munitiones.

et clausa est civitas atque vallata usque ad undecimum annum sedechie regis. Nona autem die mensis prevaluit fames in civitate nec erat panis populo terre. Et interrupta est civitas et omnes viri bellatores fugerunt nocte per viam porte que est inter duplicem murum ad ortum regis. Porro chaldei obsidebant in circuitu civitatem. Fugit itaque sedechias per viam que ducit ad campestria solitudinis. Et persecutus est exercitus chaldeorum regem comprehenditque eum in planis iericho, et omnes bellatores qui erant cum eo dispersi sunt et reliquerunt eum. Apprehensum ergo regem duxerunt ad regem babylonis in reblatha, qui locutus est cum eo iudicium. Filios autem sedechie occidit coram eo et oculos eius effodit vinxitque eum catenis et adduxit in babylonem. Mense quinto septima die mensis, ipse est annus nonusdecimus regis babylonis, venit nabuzardan princeps exercitus servus regis babylonis in ierusalem. Et succendit domum domini et domum regis et domos ierusalem omnemque domum combussit igni. Et muros ierusalem in circuitu destruxit omnis exercitus chaldeorum qui erat cum principe militum. Reliquam autem populi partem que remanserat in civitate et perfugas qui transfugerant ad regem babylonis et reliquum vulgus transtulit nabuzardan princeps militie. Et de pauperibus terre reliquit vinitores et agricolas. Columnas autem ereas que erant in templo domini et bases et mare ereum quod erat in domo domini confregerunt chaldei et transtulerunt es omne in babylonem. Lebetes quoque et trullas et tridentes et ciphos et mortariola et omnia vasa erea in quibus ministrabant tulerunt. Necnon et thuribula et phialas que aurea aurea et que argentea argentea tulit princeps militie, id est columnas duas, mare unum et bases quas fecerat salomon in templo domini. Non erat pondus eris omnium vasorum. Decem et octo cubitos altitudinis habebat columna una et capitellum ereum super se altitudinis trium cubitorum, et retiaculum et malogranata super capitellum columne omnia erea. Similem et columna secunda habebat ornatum. Tulit quoque princeps militie saraiam sacerdotem primum et sophoniam sacerdotem secundum et tres ianitores. Et de civitate unum eunuchum qui erat prefectus super viros bellatores, et quinque viros de his qui steterant coram rege quos repperit in civitate, et sopher principem exercitus qui probabat tyrones de populo terre, et sexaginta viros e vulgo qui inventi fuerant in civitate. Quos tollens nabuzardan princeps militum duxit ad regem babylonis in reblatha. Percussitque eos rex babylonis et interfecit in reblatha in terra emath. Et translatus est iuda de terra sua. Populo autem qui relictus erat in terra iuda quem dimiserat nabuchodonosor rex babylonis prefecit godoliam filium ahicam filii saphan. Quod cum audissent omnes duces militum ipsi et viri qui erant cum eis, videlicet quod constituisset rex babylonis godoliam, venerunt ad godoliam in maspha ismael filius nathanie et iohanan filius caree et saraia filius thanehumeth nethophatites et iezonias filius maachati ipsi et socii eorum. Iuravitque eis godolias et sociis eorum dicens: Nolite timere servire chaldeis. Manete in terra et servite regi babylonis et bene erit vobis. Factum est autem in mense septimo venit ismael filius nathanie filii elisama de semine regio et decem viri cum eo percusseruntque godoliam qui et mortuus est, sed et iudeos et chaldeos qui erant cum eo in maspha. Consurgensque omnis populus a parvo usque ad magnum et principes militum venerunt in egyptum timentes chaldeos. Factum est vero in anno tricesimo septimo transmigrationis ioachin regis iuda, mense duodecimo, vicesima septima die mensis, sublevavit evilmerodach rex babylonis anno quo regnare ceperat caput ioachin regis iuda de carcere. Et locutus est ei benigne et posuit thronum eius super thronum regum qui erant cum eo in babylone. Et mutavit vestes eius quas habuerat in carcere, et comedebat panem semper in conspectu eius cunctis diebus vite sue. Annonam quoque constituit ei absque intermissione que et dabatur ei a rege per singulos dies omnibus diebus vite sue.

Si septuaginta interpretum pura et ut ab eis in grecum versa est editio permaneret, superflue me cromati episcoporum sanctissime atque doctissime impelleres ut hebrea volumina latino sermone transferrem. Quod enim semel aures hominum occupaverat et nascentis ecclesie roboraverat fidem iustum erat etiam nostro silentio comprobari. Nunc vero cum pro varietate regionum diversa ferantur exemplaria et germana illa antiquaque translatio corrupta sit atque violata, nostri arbitrii putas aut e pluribus iudicare quid verum sit aut novum opus in veteri opere condere illudentibusque iudeis cornicum ut dicitur oculos configere. Alexandria et egyptus in septuaginta suis esichium laudat auctorem, constantinopolis usque antiochiam luciani martyris exemplaria probat, medie inter has provincie palestini codices legunt quos ab origene elaboratos eusebius et pamphilus vulgaverunt, totusque orbis hac inter se trifaria varietate compugnat. Et certe origenes non solum exempla composuit quattuor editionum e regione singula verba describens ut unus

[illegible]

ta [illegible] edidi [illegible] q nunc de hebreo [illegible]
[illegible] interpretatus sum. [illegible]
[illegible]
[illegible] barba
ridem aperiunt [illegible] cola digerentur [illegible]
[illegible]
[illegible] sunt ceterorum.

Adam seth [illegible] chainan
malalael iared enoch et
mathusale lamech noe
sem cham et iapheth. Filii
iapheth gomer et magog
et madai et iavan tubal mo
soch thiras. Porro filii gomer ascenez et
riphath et thogorma. Filii autem iavan helisa
et tharsis cethim et dodanim. Filii cham chus
et mesraim phuth et chanaan. Filii autem chus

Saba et evila sabatha et regma et sabathacha.
Porro filii regma saba et dadan. Chus autem ge
nuit nemrod [illegible]

[illegible]

auith. Cumque et adad fuisset mortuus, regna-
vit pro eo semla de masrecha. Sed et semla mor-
tuus est, et regnavit pro eo saul de rohoboth que iux-
ta amnem sita est. Mortuo quoque saul, regnavit
pro eo balaanan filius achobor. Sed et hic mortuus
est et regnavit pro eo adad, cuius urbis nomen fuit
phou, et appellata est uxor eius meezabel fi-
lia matred filie mezaab. Adad autem mortuo du-
ces pro regibus in edom esse ceperunt: dux tham-
na, dux alua, dux gethebeth, dux ooli-
bama, dux ela, dux phinon, dux cenez,
dux theman, dux masphar, dux mag-
dihel, dux yra. Hii duces edom.

II Filii autem israel: ruben, symeon, levi, iuda,
ysachar et zabulon, dan, ioseph, ben-
iamin, nepthalim, gad et aser. Filii iuda:
her, onam et sela. Tres nati sunt ei de filia
sue chananitidis. Fuit autem her primogenitus
iuda malus coram domino, et occidit eum.
Thamar autem nurus eius peperit ei phares et za-
ram. Omnes ergo filii iuda v. Filii autem
phares: esrom et hamul. Filii quoque zare: za-
mri et ethan et eman, calcal quoque et dara, simul
v. Filii charmi: achar qui turbavit israel et
peccavit in furto anathematis. Filii etha-
azarias. Filii autem esrom qui nati sunt ei:
ieramahel et ram et chalubi. Porro ram
genuit aminadab. Aminadab autem genuit na-
ason principem filiorum iuda. Naason quoque genuit sal-
mon, de quo ortus est booz. Booz vero genuit o-
beth, qui et ipse genuit ysai. Ysai autem genuit pri-
mogenitum heliab, secundum aminadab, tertium
simaa, quartum nathanael, quintum rad-
dai, sextum asom, septimum david. Quorum
sorores fuerunt sarvia et abygail. Filii sarvie:
abysai, ioab et asahel tres. Abygail autem genuit
amasa, cuius pater fuit iether ysmaelites. Ch-
aleb vero filius esrom accepit uxorem nomine
azuba, de qua genuit gerioth. Fuerunt quoque filii
eius iesar et sobab et ardon. Cumque mortua
fuisset azuba, accepit uxorem chaleb ephra-
ath, que peperit ei hur. Porro hur genuit uri, u-
ri genuit beseleel. Post hec ingressus est esrom
ad filiam machir patris galaad, et accepit eam
cum esset annorum lx. que peperit ei segub. Segub genuit ia-
ir, et possedit xxiii civitates in terra galaad. Ce-
pitque gessur et aram oppida iair et canath et vi-
cos eius lx civitatum. Omnes isti filii ma-
chir patris galaad. Cum autem mortuus esset es-
rom, ingressus est chaleb ad ephrata. Habuit
quoque esrom uxorem abia, que peperit ei assur pa-
trem thecue. Nati sunt autem filii ieramahe-
bel primogeniti esrom: ram primogenitus eius et buna et a-
som et achya. Duxit quoque uxorem alteram ieram-
ahel nomine athara que fuit mater onam. Sed et
filii ram primogeniti ieramahel fuerunt moos et
iamin et achar. Onam autem habuit filios se-
mei et iada. Filii autem semei: nadab et aby-
sur. Nomen vero uxoris abysur abyhail, que pe-
perit ei ahobban et molid. Filii autem na-
dab fuerunt saled et apphaim. Mortuus est autem
saled absque liberis. Filius vero apphaim iesi. Qui
iesi genuit sesan. Porro sesan genuit oho-
li. Filii autem iada fratris semei: iether et ionatham.
Sed et iether mortuus est absque liberis. Porro iona-
than genuit phaleth et ziza. Isti fuerunt filii
ieramahel. Sesan autem non habuit filios sed filias
et servum egyptium nomine ieraa. Dedit-
que ei filiam suam uxorem, que peperit ei ethei. E-
thei autem genuit nathan, et nathan genuit
zabad. Zabad quoque genuit ophial, et ophial ge-
nuit obed. Obed genuit hieu. Hieu genuit
azariam. Azarias genuit helles. Helles genuit elesa.
Elesa genuit sesamoy. Sesamoy genuit
sellum. Sellum genuit ichamiam. Icha-
mia genuit elysama. Filii autem chaleb fra-
tris ieramahel: mosa primogenitus eius. Ipse est pa-
ter ciph, et filii maresa patris hebron. Porro
filii hebron: chore et taphu et recem et
samma. Samma autem genuit raam pa-
trem iercaam, et recem genuit semei. Filius se-
mei maon, et maon pater bethsur. Epha autem concubina
caleph peperit aran et mosa et gezez. Porro
aran genuit gezen. Filii iaddai: regom et
ioatham et gesum et phaleth et epha et saaph.
Concubina caleb maacha peperit saber et
tarana. Genuit autem saaph pater mad-
mena sue patrem machbena et patrem gabaa.
Filia autem chaleb fuit achsa. Hii erant filii ch-
aleb filii hur primogeniti ephrata: sobal
pater cariathiarim, salma pater bethleem, ariph
pater bethgader. Fuerunt quoque filii sobal pa-
tris cariathiarim qui videbat dimi-
dium requietionum, et de cognatione cariathi-
arim iethrei et aphutei et semathei et masa-
rei. Ex his egressi sunt saraite et esthaolite.
Filii salma pater bethleem et nethophati,
corone domus ioab, et dimidium requietio-
nis sarai. Cognationes quoque scribarum ha-
bitantium in iabes canentes atque reso-
nantes et in tabernaculis commorantes. Hii sunt
cinei qui venerunt de calore patris domus re-
David vero hos habuit filios qui ei na- (chab. III
ti sunt in hebron: primogenitum amnon

ex achinoam iezrahelitide. Secundum daniel de abiga
il carmelitide. Tertium absalom filium ma
acha filie tholomei regis gessuri. Quartum
adoniam filium agith. Quintum saphat
iam ex abital. Sextum iethraam de e
gla uxore sua. Sex ergo nati sunt ei in ebron
ubi regnauit vii annis et vi mensibus. Tri
ginta autem et tribus annis regnauit in ierusalem. Por
ro in ierusalem nati sunt ei filii samaa et so
bab nathan et salomon. iiii de bethsabee
filia amihel. Iebaar quoque et elisama et eliphale
ch et noge et napheg et iaphie nec non elisa
ma et eliade et eliphalech nouem. Omnes hii
filii dauid absque filiis concubinarum. habue
runtque sororem thamar. Filius autem salomonis robo
am cuius filius abia genuit asa. De hoc
quoque natus est iosaphat pater ioram qui io
ram genuit ochoziam ex quo ortus est
ioas. Et huius amasias filius genuit azariam.
Porro azarie filius ioathan procreauit a
chaz patrem ezechie de quo natus est ma
nasses. Sed et manasses genuit amon pa
trem iosie. Filii autem iosie fuerunt primogeni
tus iohanan secundus ioachim. Tertius sede
chias. quartus sellum. De ioachim natus
est iechonias et sedechias. Filii iechonie fue
runt asir salathiel melchiram pha
daia senneser et iezemia sama et nada
bia. De phadaia orti sunt zorobabel
et semei. Zorobabel genuit mosollam a
naniam et salomith sororem eorum asaba
quoque et ohol et barachiam et asadiam iosa
bhesed quinque. Filius autem ananie phaltias
pater ieseie cuius filius raphaia. Huius quoque
filius arnan de quo natus est obdia cuius fili
us fuit sechenia. Filius secheneie semeia cuius
filii attus et iegaal et baaria et naaria et sa
phath sex numero. Filius naarie
helionai et ezechias ezricam tres. Filii he
lionai oduia et helsiaub et pheleia et
accub et iohanan et dalaia et anania vii.

IIII Filii iuda phares esrom et charmi et
hur et sobal. Raia uero filius sobal genuit
geth de quo nati sunt achimai et laed.
He cognationes sarathi. Ista quoque stirps
etham iezrael et iesema et iedebos. Nomen quoque
sororis eorum asalelphuni. Phanuel au
tem pater gedor et ezer pater osa. Isti sunt filii
hur primogeniti ephrata patris bethle
em. Assur uero patri thecue erant du
e uxores halaa et naara. Peperit autem ei naa
ra oozam et epher et themani et aastari.
Isti sunt filii naara. Porro filii halaa sereth
et isaar et ethan. Cos autem genuit anob et se
boba et cognationem aharehel filii arum. Fuit au
tem iabes inclitus pre fratribus suis. et mater eius uoca
uit nomen eius iabes dicens quia peperi eum
in dolore. Inuocauit uero iabes deum israel
dicens. Si benedicens benedixeris michi et dilataueris
terminos meos et fuerit manus tua mecum
et feceris me a malicia non opprimi. Et prestitit
deus que precatus est. Caleb autem frater sua genu
it machir qui fuit pater esthon. Porro es
ton genuit bethrapha et phesse et the
na patrem urbis naas. Hii sunt uiri rech
a. Filii autem cenez othoniel et saraia. Porro filii
othonihel athath. Et maonathi genuit ophra. Saraias genuit
ioab patrem uallis artificum. Ibi quippe artifices
erant. Filii uero caleb filii iephone hir
et hela et naham. Filii quoque hela cenez. Hi
lii quoque iesseleel ziph et zipha thiria et asra
hel. Et filii ezra iether et mered et epher et
ialon. Genuitque mariam et sammai et
iesba patrem esthamo. Uxor quoque eius iudaia
peperit iared patrem gedor et heber patrem so
cho et icutiel patrem zanoe. Hii sunt autem
filii bethie filie pharaonis quam accepit mered.
Et filii uxoris odaie sororis nathan patris
ceila garmi et esthamo qui fuit de macha
ti. Filii quoque simon amon et rena filius a
nan et thilon. Et filii iesi zoeth et benzoeth.
Filii sela filii iuda. Her pater lecha et laada
pater maresa et cognationes domus operantium
byssum in domo iuramenti. Et qui stare fe
cit solem. uirique mendacii et securus et incendens
qui principes fuerunt in moab et qui reuer
si sunt in lehem. Hec autem uerba uetera. Hii
sunt figuli habitantes in plantationibus et in sepibus a
pud regem in operibus eius commorantesque fue
runt ibi. Filii symeon namuhel et iamin iarib
zara saul. Sellum filius eius mapsam filius
eius. Filii masma amuhel filius eius zacchur
filius eius semei filius eius. Semei filii
xvi et filie vi. Fratres autem eius non habuerunt filios mul
tos et uniuersa cognatio non potuit adequare summam
filiorum iuda. Habitauerunt autem in bersabee
et molada et asarsual et in bala et in asom
et in tholad et in bathuel et in horma et in si
celech et in bethmarchaboth et in asarsusim et in
bethberai et in saarim. Hee ciuitates eorum usque
ad regem dauid. Ville quoque eorum etham et aen remmon
et thochen et asan ciuitates v. Et uniuersi uiculi e
orum per circuitum ciuitatum istarum usque ad ba
al. Hec est habitatio eorum et sedium distributio.

mosabab et gemlech et ioia filius amasie et iohel et ieu filius iosabie filii saraie filii asihel et helioenai et iacoba et isuchaia et asaia et adihel et ismihel et banaia. Ziza quoque filius sephei filii allon filii idaia filii semri filii samaia. Isti sunt nominati principes in cognationibus suis et in domo affinitatum suarum multiplicati sunt vehementer. Et profecti sunt ut ingrederentur in gador usque ad orientem vallis et ut quererent pascua gregibus suis. Inveneruntque pascuas uberes et valde bonas et terram latissimam et quietam et fertilem in qua ante habitaverant de stirpe cham. Hii ergo venerunt quos supra descripsimus nominatim in diebus ezechie regis iuda et percusserunt tabernacula eorum et habitatores qui inventi fuerant ibi et deleverunt eos usque in presentem diem. Habitaveruntque pro eis quoniam uberrimas ibidem pascuas repererunt. De filiis quoque symeon abierunt in montem seir viri quingenti habentes principes phalatiam et nahariam et raphaiam et oziel filios iesi et percusserunt reliquias que evadere potuerant amalechitarum et habitaverunt ibi pro eis usque ad diem hanc.

V

Filii quoque ruben primogeniti israhel. Ipse quippe fuit primogenitus eius, sed cum violasset thorum patris sui data sunt primogenita eius filiis ioseph filii israhel et non est ille reputatus in primogenitum. Porro iudas qui erat fortissimus inter fratres suos de stirpe eius principes germinati sunt, primogenita autem reputata sunt ioseph. Filii autem ruben primogeniti israhel: enoch et phallu, esrom et charmi. Filii iohel: samaia filius eius, gog filius eius, semei filius eius, micha filius eius, reia filius eius, baal filius eius, beera filius eius quem captivum duxit theglathphalasar rex assyriorum et fuit princeps in tribu ruben. Fratres autem eius et universa cognatio eius quando numerabantur per familias suas habuerunt principes iehiel et zachariam. Porro bala filius azaz filii samma filii iohel ipse habitavit in aroer usque ad nebo et beelmeon, contra orientalem quoque plagam habitavit usque ad introitum heremi et flumen eufraten. Multum quippe iumentorum numerum possidebant in terra galaad. In diebus autem saul preliati sunt contra agareos et interfecerunt illos, habitaveruntque pro eis in tabernaculis eorum in omni plaga que respicit ad orientem galaad. Filii vero gad e regione eorum habitaverunt in terra basan usque selcha: iohel in capite et saphan secundus, ianai autem et saphat in basan. Fratres vero eorum secundum domos cognationum suarum michahel et mosollam et sebe et iorie et iachan et zie et zeber vii. Hii sunt filii abyael filii uri filii gario filii gad filii michael filii gesesi filii goddo filii buz. Fratres quoque filii abdiel filii guni principes domus in familiis suis. Et habitaverunt in galaad et in basan et in viculis eius et in cunctis suburbanis saron usque ad terminos. Omnes hii numerati sunt in diebus ioathan regis iuda et in diebus ieroboam regis israhel. Filii ruben et gad et dimidie tribus manasse viri bellatores et scuta portantes et gladios et tendentes arcum eruditique ad prelia xliiii milia et dcclx procedentes ad pugnam. Dimicaverunt contra aggareos, ituraei vero et naphes et nodab prebuerunt eis auxilium. Traditique sunt in manus eorum aggarei et universi qui fuerant cum eis, quia deum invocaverunt cum preliarentur, et exaudivit eos eo quod credidissent in eum. Ceperuntque omnia que possederant camelorum l milia et ovium ccl milia et asinos ii milia et animas hominum c milia. Vulnerati autem multi corruerunt, fuit enim bellum domini, habitaveruntque pro eis usque ad transmigrationem. Filii quoque dimidie tribus manasse possederunt terram a finibus basan usque baal, hermon et sanir et montem hermon, ingens quippe numerus erat. Et hii fuerunt principes domus cognationis eorum: epher et iesi et heliehel et ezriel et ieremia et odoia et iedihel, viri fortissimi et potentes et nominati duces in familiis suis. Reliquerunt autem deum patrum suorum et fornicati sunt post deos populorum terre quos abstulit deus coram eis. Et suscitavit deus israhel spiritum phul regis assyriorum et spiritum theglathphalasar regis assur et transtulit ruben et gad et dimidiam tribum manasse et adduxit eos in ala et habor et ara et fluvium gozan usque ad diem hanc. Filii levi: gerson, caath et merari. Filii caath: amram, ysaar, hebron et oziel. Filii amram: aaron, moyses et maria. Filii aaron: nadab et abiu, eleazar et ythamar. Eleazar genuit phinees, et phinees genuit abisue, abisue vero genuit bocci, et bocci genuit ozi, ozi genuit zaraiam, et zaraias genuit meraioth. Porro meraioth genuit amariam, et amarias genuit achitob. Achitob genuit sadoch, et sadoch genuit achimaas. Achimaas genuit azariam, azarias genuit iohanan. Iohanan genuit azariam, ipse est qui sacerdotio functus est in domo quam edificavit salomon in ierusalem. Genuit autem azarias amariam, et amarias genuit achitob. Achitob genuit sadoch, et sadoch genuit sellum. Sellum genuit helchiam, et helchias genuit azariam. Azarias genuit saraiam, et saraias genuit iosedech. Porro iosedech egressus est quando transtulit dominus iudam et ierusalem per manus nabugodonosor.

VI

Filii autem levi: gerson, caath et merari. Et ista nomina filiorum gerson: lobni et semei. Filii caath: amram et ysaar et hebron et oziel. Filii merari: mooli et musi. Hee autem cognationes levi secundum familias eorum. Gerson, lobeni filius eius, iaath filius eius.

zamma filius eius ioaa filius eius addo filius eius zara filius e-
ius iethrai filius eius. filii caath aminadab filius eius
chore filius eius asir filius eius helchana filius eius abya-
saph filius eius asir filius eius thaath filius eius uriel filius eius
ozias filius eius saul filius eius. filii helchana
amasai et achimoth helchana. filii helchana
sophai filius eius naath filius eius heliab filius eius hie-
roam filius eius helchana filius eius. filii samuel
primogenitus vasseni et abia. filii autem merari mo-
oli lobni filius eius semei filius eius oza filius eius samaa
filius eius aggia filius eius asaia filius eius. isti sunt quos
constituit david super cantores domus domini ex quo
collocata est archa et ministrabant coram taber-
naculo testimonii canentes donec edificaret
salomon domum domini in ierusalem. Stabant autem iuxta
ordinem suum in ministerio. Hii vero sunt qui assiste-
bant cum filiis suis de filiis caath. heman cantor
filius iohel filii samuel filii helchana filii
ieroham filii heliel filii thou filii suph filii hel-
chana filii maath filii amasai filii helchana filii
iohel filii azarie filii sophonie filii thaath filii
aser filii abyasaph filii chore filii ysaar filii caath filii
levi filii israel. Et frater eius asaph qui stabat a dex-
tris eius. asaph filius barachie filii samaa filii
mychael filii basie filii melchie filii athanai filii za-
ra filii adaia filii ethan filii zamma filii semei filii ieth
filii gerson filii levi. Filii autem merari fratres eorum ad sinis-
tram ethan filius chusi filii abdi filii moloch
filii asabie filii amasie filii helchie filii amasi filii bonni
filii somer filii mooli filii musi filii merari filii levi. Fratres quoque eorum le-
vite qui ordinati sunt in cunctum ministerium taberna-
culi domus domini. Aaron vero et filii eius adolebant
incensum super altare holocausti et super altare thy-
miamatis in omne opus sancti sanctorum et ut precare-
tur pro israel iuxta omnia que preceperat moyses famulus domi-
ni. Hii sunt autem filii aaron. Eleasar filius eius
phinees filius eius abisue filius eius bocci fi-
lius eius ozi filius eius zaraia filius eius meraioth
filius eius amaria filius eius meraioth filius eius achitob
filius eius sadoch filius eius. Et hec habitacula eorum per vi-
cos atque confinia filiorum aaron iuxta cognationes
caathitarum. Ipsis enim sorte contigerant. Dederunt
igitur eis ebron in terra iuda et suburbana
eius per circuitum. Agros autem civitatis et villas caleb
filio iephone. Porro filiis aaron dederunt civita-
tes ad confugiendum ebron et lobna et suburbana
eius iether quoque et estemo cum suburbanis suis. Et
helon et dabir cum suburbanis suis. Asan quoque et bethsa-
mes et suburbana eorum. De tribu autem beniamin gabee et sub-
urbana eius et almath cum suburbanis suis anathoth quoque cum suburbanis suis. Om-
nes civitates xiii per cognationes suas. Filiis autem ca-
ath residuis de cognatione sua dederunt ex dimi-
dia tribu manasse in possessionem urbes x. Porro fi-
liis gerson per cognationes suas de tribu ysachar et de
tribu aser et de tribu nepthalim et de tribu manasse in
basan urbes xiii. Filiis autem merari per cognationes suas
de tribu ruben et de tribu gad et de tribu zabulon dede-
runt sorte civitates xii. Dederunt quoque filii israel levitis
civitates et suburbana earum. Dederuntque per sor-
tem ex tribu filiorum iuda et ex tribu filiorum syme-
on et ex tribu beniamin urbes has quas vocaverunt
nominibus suis. Et ex hiis qui erant ex cognatione
filiorum caath fuerunt civitates in terminis eorum
de tribu effraym. Dederunt ergo eis urbes ad con-
fugiendum sichem cum suburbanis suis in monte
effraym et gazer cum suburbanis suis iecmaan quoque cum sub-
urbanis suis et betheron similiter. Necnon et helon cum suburbanis suis
et gethremmon in eundem modum. Porro ex dimidia
tribu manasse aner et suburbana eius. balaam et sub-
urbana eius his videlicet qui de cognatione filiorum ca-
ath reliqui erant. Filiis autem gerson de cognatione di-
midie tribus manasse gaulon in basan et suburbana ei-
us et astaroth cum suburbanis suis. De tribu ysachar ce-
des et suburbana eius et dabereth et suburbana eius. Ra-
moth quoque cum suburbanis suis et anem cum suburbanis suis. De
tribu vero aser masal cum suburbanis suis et abdon simili-
ter. hucach quoque et suburbana eius et roob cum suburbanis suis. Porro de
tribu nepthalim cades in galilea et suburbana eius
amon cum suburbanis suis et cariathaim et suburbana
eius. Filiis autem merari residuis de tribu zabu-
lon remmono et suburbana eius. thabor cum suburbanis suis.
Trans iordanem quoque ex adverso iericho contra ori-
entem iordanis de tribu ruben bosor in solitu-
dine cum suburbanis suis et iasa cum suburbanis suis et cademoth
quoque et suburbana eius et mephaat cum suburbanis suis. Necnon
et de tribu gad ramoth in galaad et suburbana ei-
us et manaym cum suburbanis suis. Sed et esebon cum suburbanis suis et ia-
Porro filii ysachar — zer cum suburbanis suis. VII
thola et phua iasub et samaron iiii. Filii
thola ozi et raphaia et ieriel et iemai et iepsem
et samuel principes per domos cognationum sua-
rum. De stirpe thola viri fortissimi numerati sunt in di-
ebus david xxii milia dc. Filii ozi ieraia et de ieraia nati
sunt michael et obdia et iohel et ysaia v. omnes prin-
cipes. Cumque eis per familias et populos suos accincti
ad prelium viri fortissimi xxxvi milia. multas
enim habuere uxores et filios. Fratres quoque eorum per omnem
cognationem ysachar robustissimi ad pugnan-
dum lxxxvii milia numerati sunt. Beniamin bela et be-
chor et adihel tres. Filii bale esbon et ozi et
oziel et ierimoth et uri v principes famili-
arum ad pugnandum robustissimi. Numerus autem
eorum xxii milia xxx iiii. Porro filii bechor zami-
ra et ioas et eliezer et elioenai et amri

et anathoth et almath. Omnes isti filii
bechor. Numerati sunt autem per familias suas prin-
cipes cognationum ad bella fortissimi xx milia et cc.
Porro filii iediel: balan. Filii autem balan: ie-
us et beniamin et aoth et chanana et zethan
et tharsis et ahisahar. Omnes hi filii iadihel
principes cognationum suarum viri fortissimi xvii
milia et cc ad prelium procedentes. Sephan
quoque et ephan filii hir: et hasim filii aher. Filii autem
neptalim: iasiel et guni et aser et sellum filii
bala. Porro filius manasse esriel. Concubi-
na autem eius syra peperit machir patrem galaad.
Machir autem accepit uxores filiis suis happhim
et saphan: et habuit sororem nomine
maacha. Nomen autem secundi filii salphaath. Na-
teque sunt salphaath filie. Et peperit maacha
uxor machir filium: vocavitque nomen
eius phares. Porro nomen fratris eius sares. Et
filii eius ulam et recen. Filius autem ulam: bal-
dan. Hi sunt filii galaad filii machir filii
manasse. Soror autem eius regina peperit virum de-
corum et abiezer et moola. Erant autem filii semi-
da: ahin et sychem et leci et aniam. Filii autem ephra-
im: suthala. Bared filius eius. Thaath
filius eius. Elada filius eius. Thaath filius eius. Hu-
ius filius zabad et huius filius suthala et huius filius
ezer et elad. Occiderunt autem eos viri geth indige-
ne: quia descenderant ut invaderent possessiones
eorum. Luxit igitur ephraim pater eorum multis diebus: et ve-
nerunt fratres eius ut consolarentur eum. Ingres-
susque ad uxorem suam: que concepit et peperit fi-
lium: et vocavit nomen eius beria eo quod in ma-
lis domus eius ortus esset. Filia autem eius fuit sara: que e-
dificavit bethoron inferiorem et superiorem et ozen-
sara. Porro filius eius rapha et reseph et thale
de quo natus est thaan qui genuit laadan.
Huius quoque filius ammiud genuit elisama de quo
ortus est nun qui habuit filium iosue. Posses-
sio autem eorum et habitatio bethel cum filiabus suis et
contra orientem noran ad occidentalem plagam
gazer et filie eius. Sichem quoque cum filiabus suis
usque aza cum filiabus suis. Iuxta quoque filios ma-
nasse bethsan et filias eius: thanac et filias eius: ma-
geddo et filias eius: dor et filias eius. In his habitave-
runt filii ioseph filii israel. Filii aser: iemna et ies-
sua et iessui et baria et sara soror eorum. Filii autem baria:
heber et melchiel. Ipse est pater barsaith. Heber
autem genuit ephlat et somer et hotham et suaa
sororem eorum. Filii ephlat: phosech et chamaal et
asoth. Hi filii ephlat. Porro filii somer: a-
hi et roaga et iaba et aram. Filii autem helem
fratris eius: supha et iemna et selles et amal. Filii
supha: sue et harnapher et sual et beri et iamra. Bosor
et hod et samma et salusa et iethran et bera. Filii ieth-
er: iephone et phaspha et ara. Filii autem olla: are
et haniel et resia. Omnes hi filii aser prin-
cipes cognationum electi atque fortissimi duces du-
cum. Numerus autem eorum etatis que apta esset ad bellum
Beniamin autem genuit bale primogenitum | xxvi milia. VIII
suum. Asbaal secundum. Ahara tercium.
Nohaa quartum et rapha quintum. Fueruntque filii ba-
le: addar et gera et abiud. Abisue quoque et noe-
man et ahoe. Sed et gera et sephuphan et huram. Hi
sunt filii ahod principes cognationum habitantium
in gabaa qui translati sunt in manaath.
Noeman autem et achia et gera ipse transtulit eos
et genuit oza et ahiud. Porro saharim genuit
in regione moab postquam dimisit husim et ba-
ara uxores suas. Genuit autem de edes uxore sua io-
ab et sebia et mosa et malchom. Iehus quoque et sechi-
a et marma. Hi sunt filii eius principes in fa-
miliis suis. Mehusim vero genuit abitob et el-
phaal. Porro filii elphaal: heber et misaam
et samad. Hic edificavit ono et lod et filias eius.
Baria autem et sama principes cognationum habitantium
in haialon. Hi fugaverunt habitatores geth. Et ha-
io et sesach et ierimoth et zabadia et arod et a-
der. Michael quoque et iespha et ioha filii baria. Et za-
badia et mosollam et ezeci et heber. Et iesamari
et iezlia et iobab filii elphaal. Et iacim et zechri
et zabdi et elioenai et selethai et elihel et adai-
a et baraia et samarath filii semei. Et iesphan
et heber et elihel et abdon et zechri et hanan
et hanania et helam et anathothia et iephdaia et ph-
anuel. Et filii sesach: samsari et sohoria et otho-
lia et iersia et helia et zechri filii ieroam. Hi
patriarche et cognationum principes qui habitave-
runt in ierusalem. In gabaon autem habitaverunt abigaba-
on et nomen uxoris eius maacha. Filiusque eius
primogenitus abdon et sur et cis et baal et nadab.
Gedor quoque et ahio et zacher et macelloth. Et
macelloth genuit samaa. Habitaveruntque ex
adverso fratrum suorum in ierusalem cum fratribus suis. Ner au-
tem genuit cis et cis genuit saul. Porro saul genuit iona-
than et melchisue et abinadab et esbaal. Filius
autem ionathan: meribbaal. Et meribbaal
genuit micha. Filii micha: phiton et me-
lech et tharaa et ahaz. Et ahaz genuit ioada.
Et ioada genuit almoth et azmoth et zamri.
Porro zamri genuit moosa. Et moosa genuit
banaa: cuius filius fuit rapha. De quo ortus est
elasa qui genuit asel. Porro asel sex filii fuerunt his
nominibus: ezricham bocru ismael saria a-
badia anan. Omnes hi filii asel. Filii autem esec

filii eius Ulam primogenitus Ieus secundus et Eliphalet tertius. Fueruntque filii Ulam viri robustissimi et magno robore tendentes arcum et multos habentes filios ac nepotes usque ad centum quinquaginta. Omnes hi filii Beniamin.

IX

Universus ergo Israel dinumeratus est et summa eorum scripta est in libro regum Israel et Iuda. Translatique sunt in Babylonem propter delictum suum. Qui autem habitaverunt primum in possessionibus et in urbibus suis Israel et sacerdotes et Levitae et Nathinei. Commorati sunt in Ierusalem de filiis Iuda et de filiis Beniamin, de filiis quoque Ephraim et Manasse. Othei filius Ammiud filii Amri filii Omrai filii Bonni de filiis Phares filii Iuda. Et de Siloni Asaia primogenitus et filii eius. De filiis autem Zara Iehuel et fratres eorum sexcenti nonaginta. Porro de filiis Beniamin Salo filius Mosollam filii Oduia filii Asana et Iobania filius Ieroham et Ela filius Ozi filii Mochori et Mosollam filius Saphatiae filii Rahuel filii Iebaniae et fratres eorum per familias suas nongenti quinquaginta sex. Omnes hi principes cognationum per domos patrum suorum. De sacerdotibus autem Iedaia Ioiarib et Iachin, Azarias quoque filius Helciae filii Mosollam filii Sadoc filii Meraioth filii Achitob pontifex domus Dei. Porro Adaias filius Ieroham filii Phassur filii Melchiae et Maasai filius Adiel filii Iezra filii Mosollam filii Mosollamith filii Emmer. Fratres quoque eorum principes per familias suas mille septingenti sexaginta fortissimi robore ad faciendum opus ministerii in domo Dei. De Levitis autem Semeia filius Hassub filii Ezricam filii Hasebiae de filiis Merari. Bacbacar quoque carpentarius et Galal et Mathania filius Micha filii Zechri filii Asaph et Obdia filius Semeiae filii Galal filii Idithun et Barachia filius Asa filii Elcana qui habitavit in atriis Netophati. Ianitores autem Sellum et Accub et Telmon et Ahimam et frater eorum Sellum princeps. Usque ad illud tempus in porta regis ad orientem observabant per vices suas de filiis Levi. Sellum vero filius Core filii Abiasaph filii Core cum fratribus suis et domo patris sui, hi sunt Coritae super opera ministerii custodes vestibulorum tabernaculi et familiae eorum per vices castrorum Domini custodientes introitum. Phinees autem filius Eleazari erat dux eorum coram Domino. Porro Zacharias filius Mosollamia ianitor portae tabernaculi testimonii. Omnes hi electi in ostiarios per portas ducenti duodecim et descripti in villis propriis quos constituerunt David et Samuel videns in fide sua tam ipsos quam filios eorum in ostiis domus Domini et in tabernaculo vicibus suis. Per quattuor ventos erant ostiarii, id est ad orientem et ad occidentem et ad aquilonem et ad austrum. Fratres autem eorum in villis morabantur et veniebant in sabbatis suis de tempore usque ad tempus. His quattuor Levitis creditus erat omnis numerus ianitorum et erant super exedras et thesauros domus Domini. Per gyrum quoque templi Domini morabantur in custodiis suis ut cum tempus fuisset ipsi mane aperirent fores. De horum genere erant et super vasa ministerii; ad numerum enim et inferebantur vasa et efferebantur. De ipsis et qui credita habebant utensilia sanctuarii praeerant similae et vino et oleo et thuri et aromatibus. Filii autem sacerdotum unguenta ex aromatibus conficiebant. Et Mathathias Levites primogenitus Sellum Coritae praefectus erat eorum quae in sartagine frigebantur. Porro de filiis Caath fratribus eorum super panes erant propositionis ut semper novos per singula sabbata praepararent. Hi sunt principes cantorum per familias Levitarum qui in exedris morabantur ita ut die ac nocte iugiter suo ministerio deservirent. Capita Levitarum per familias suas principes manserunt in Ierusalem. In Gabaon autem commorati sunt pater Gabaon Iehiel et nomen uxoris eius Maacha. Filiusque primogenitus eius Abdon et Sur et Cis et Baal et Ner et Nadab, Gedor quoque et Ahio et Zacharias et Macelloth. Porro Macelloth genuit Samaan; isti e regione fratrum suorum habitaverunt in Ierusalem cum fratribus suis. Ner autem genuit Cis et Cis genuit Saul et Saul genuit Ionathan et Melchisua et Abinadab et Esbaal. Filius autem Ionathan Meribbaal et Meribbaal genuit Micha. Porro filii Micha Phithon et Melech et Tharaa et Ahaz. Ahaz autem genuit Iara et Iara genuit Alamath et Azmoth et Zamri; Zamri autem genuit Mosa. Mosa vero genuit Banaa cuius filius Raphaia genuit Elasa de quo ortus est Asel. Porro Asel sex filios habuit his nominibus: Ezricam, Bocru, Ismahel, Saria, Obdia, Hanan; hi sunt filii Asel.

X

Philisthiim autem pugnabant contra Israel fugeruntque viri Israel Palestinos et ceciderunt vulnerati in monte Gelboe. Cumque appropinquassent Philisthei persequentes Saul et filios eius percusserunt Ionathan et Abinadab et Melchisua filios Saul. Et aggravatum est proelium contra Saul inveneruntque eum sagittarii et vulneraverunt iaculis. Et dixit Saul ad armigerum suum: Evagina gladium tuum et interfice me ne forte veniant incircumcisi isti et illudant mihi. Noluit autem armiger eius hoc facere timore perterritus; arripuit ergo Saul ensem et irruit in eum. Quod cum vidisset armiger eius videlicet mortuum esse Saul irruit etiam ipse in gladium suum et mortuus est. Interiit ergo Saul et tres filii eius et omnis domus illius pariter concidit.

Quod cum vidissent viri israhel qui habitabant in cam-
pestribus fugerunt et saul ac filiis eius mortuis dereli-
querunt urbes suas et huc illucque dispersi sunt venerunt-
que philisthim et habitaverunt in eis. Die igitur altera
detrahentes philisthim spolia cesorum invenerunt
saul et filios eius iacentes in monte gelboe. cumque
spoliassent eum et amputassent caput armisque nudassent
miserunt in terram suam ut circumfer-
retur et ostenderetur idolorum templis et populis. arma autem
eius consecraverunt in phano dei sui et caput affixerunt in
templo dagon. Hoc cum audissent viri iabes gala-
ad omnia scilicet que philisthim fecerant super saul con-
surrexerunt singuli virorum fortium et tulerunt cada-
vera saul et filiorum eius attuleruntque ea in iabes
et sepelierunt ossa eorum subter quercum que erat in ia-
bes et ieiunaverunt vii diebus. Mortuus est ergo saul
propter iniquitates suas eo quod prevaricatus sit manda-
tum domini quod preceperat et non custodierit illud sed insuper
et phitonissam consuluerit nec speraverit in domino propter
quod interfecit eum et transtulit regnum eius ad david fili-
XI. Congregatus est igitur omnis israhel ad david | um ysai.
in hebron dicens. Os tuum sumus et caro tua.
heri quoque et nudiustertius cum adhuc regnaret saul
tu eras qui educebas et introducebas israhel. tibi enim
dixit dominus deus tuus. Tu pasces populum meum israhel et tu
eris princeps super eum. Venerunt ergo omnes maiores
natu israhel ad regem in hebron et iniit david cum eis fedus
coram domino unxeruntque eum regem super israhel iuxta ser-
monem domini quem locutus est in manu samuel. Abi-
it quoque david et omnis israhel in ierusalem. hec est iebus ubi erant
iebusei habitatores terre. dixeruntque qui habitabant in ie-
bus ad david. Non ingredieris huc. porro david cepit
arcem syon que est civitas david. dixitque omnis qui percus-
serit iebuseum in primis erit princeps et dux.
ascendit igitur primus ioab filius sarvie et factus est
princeps. habitavit autem david in arce et ideo appellata
est civitas david. edificavitque urbem in circuitu a mel-
lo usque ad gyrum. ioab autem reliqua urbis extruxit.
proficiebatque david vadens et crescens et dominus exercituum erat
cum eo. Hii principes virorum fortium david qui adiuve-
runt eum ut rex fieret super omnem israhel iuxta verbum do-
mini quod locutus est ad israhel. Et iste numerus robustorum david.
iesbaam filius amon princeps inter xxx. iste
levavit hastam suam super ccc vulneratos una
vice. Et post eum eleazar filius patrui eius ahohites
qui erat inter tres potentes. iste fuit cum david in pha-
phesdomim quando philisthiim congregati sunt ad locum illum
in prelium. et erat ager regionis illius plenus
ordeo fugeratque populus a facie philisthinorum. hii steterunt
in medio agri et defenderunt eum. Cumque percussissent
philistheos dedit dominus salutem magnam populo suo.
Descenderunt autem tres de xxx principibus ad petram

in qua erat david ad speluncam odollam quando philis-
tiim fuerant castra metati in valle raphaim.
Porro david erat in presidio et statio philisthinorum in beth-
leem. Desideravit igitur david et dixit. O si quis daret mihi a-
quam de cisterna bethleem que est in porta. Tres igitur isti
per media castra philisthinorum perrexerunt et hause-
runt aquam de cisterna bethleem que erat in porta et
attulerunt ad david ut biberet qui noluit sed ma-
gis libavit illam domino dicens. absit ut in conspec-
tu dei mei hoc faciam et sanguinem virorum istorum bi-
bam quia in periculo animarum suarum attulerunt mihi aquam
et ob hanc causam noluit bibere. Hec fecerunt tres ro-
bustissimi. Abysai quoque frater ioab ipse erat prin-
ceps trium et ipse levavit hastam suam contra ccc
vulneratos. Et ipse erat inter tres nominatissimus
inter tres secundos inclitus et princeps eorum verumtamen usque ad
tres primos non pervenerat. Banaias filius ioiade
viri robustissimi qui multa opera perpetra-
verat de capseel ipse percussit duos arieles moab
et ipse descendit et interfecit leonem in media cys-
terna tempore nivis. et ipse percussit virum egyptium
cuius statura erat v cubitorum et habebat lanceam
ut liciatorium texentium. descendit igitur ad eum
cum virga et rapuit hastam quam tenebat ma-
nu et interfecit eum hasta sua. Hec fecit banaias fi-
lius ioiade qui erat inter tres robustos nomina-
tissimus inter xxx primus verumtamen ad
tres non pervenerat. posuit autem eum david ad auri-
culam suam. Porro fortissimi viri in exercitu
asahel frater ioab et elcanam filius patrui eius de beth-
leem. Semmoth arorites. helles phalonites.
hyrat filius acces thecuites. abiezer ana-
thotites. sobochay sothites. ylai ahohites. maa-
rai nephatites. heled filius baana necho-
phatites. ethay filius rebay de gabaa filiorum
beniamin. Banaia pharatonites. urai de
torrente gaas. abial arabathites. azmoth bau-
ramites. eliaba salabonites. filii asom gezoni-
tes. jonathan filius saga ararites. achiam fi-
lius achar ararites. eliphal filius ur. apher
mechurathites. ahia phellonites. esrai ch-
armelites. noozai filius azbi. iohel frater nathan.
mabar filius aggarai. Sellech ammonites.
Noorai berothites armiger ioab filius sarvie.
Yrai iethreus. iraal ethreus. zadab filius
oolai. adina filius siza rubenites princeps
rubenitarum et cum eo xxx. hanan filius maacha et
iosaphat mathanithes. Ozias astharothi-
tes. Sema et iahiel filii otham arorites. iede-
hel filius zamri et ioa frater eius thosaithes. eli-
el maumites. ierhaba et iosia filii elnaem. et ge-
thma moabithes. eliel et obed et iasiel de ma-
sabya.

XII Hii quoque venerunt ad David in Siceleg cum adhuc
fugeret Saul filium Cis qui erant fortissimi
et egregii pugnatores tendentes arcum et utraque ma-
nu fundis saxa iacientes et dirigentes sagittas
de fratribus Saul ex Beniamin. Princeps Ahiezer et Io-
as filii Samaa Gabaathites et Iaziel et Phallech
filii Azmoth et Baracha et Iehu Anathothites. Sa-
maias quoque Gabaonites fortissimus inter triginta et
super triginta. Hieremias et Iezihel et Iohanan et Ie-
zabad Gaderothites. Eluzai et Ierimuth et Baalia
et Samaria et Saphatia Arufites. Helcana et Iesia
et Azrahel et Iozer et Iesbaam de Careim. Ioela
quoque et Zabadia filii Ieroam de Gedor. Sed et de Gaddi
transfugerunt ad David cum lateret in deserto vi-
ri robustissimi et pugnatores optimi tenen-
tes clypeum et hastam facies eorum quasi facies le-
onis et veloces quasi capreae in montibus. Ezer
princeps Obdias secundus Heliab tertius Masmana
quartus Hieremias quintus Iethi sextus Heliel septimus Iohanan
octavus Helzebad nonus Hieremias decimus Bachanai undecimus. Hii de
filiis Gad principes exercitus novissimus centum mi-
litibus praeerat et maximus mille. Isti sunt qui transi-
erunt Iordanem mense primo quando inundare so-
let super ripas suas et omnes fugaverunt qui mora-
bantur in vallibus ad orientalem plagam
et ad occidentalem. Venerunt autem et de Beniamin et de
Iuda ad praesidium in quo morabatur David. E-
gressusque est David obviam eis et ait Si pacifice ve-
nistis ad me ut auxiliemini mihi cor meum iun-
gatur vobis si autem insidiamini mihi pro adversariis
meis cum ego iniquitatem in manibus non habeam vi-
deat Deus patrum nostrorum et iudicet. Spiritus vero induit
Amasai principem inter triginta et ait Tui sumus o
David et tecum fili Isai pax pax tibi et pax
auxiliatoribus tuis te enim adiuvat Deus tuus. Su-
scepit ergo eos David et constituit eos principes turmae. Por-
ro de Manasse transfugerunt ad David quando veni-
ebat cum Philisthim adversus Saul pugnare
et non dimicavit cum eis quia inito consilio remiserunt
eum principes Philisthinorum dicentes periculo capitis nostri
revertetur ad dominum suum Saul. Quando igitur reversus est in
Siceleg transfugerunt ad eum de Manasse E-
dnas et Iozabad et Iedihel et Michahel et Ed-
nas et Iozabad et Heliu et Salathi principes mi-
lium in Manasse. Hii praebuerunt David auxilium ad-
versum latrunculos. Omnes enim erant viri fortissi-
mi et facti sunt principes in exercitu. Sed et per singulos
dies veniebant ad David ad auxiliandum ei usque dum
fieret grandis numerus quasi exercitus Dei. Iste quoque
numerus principum exercitus qui venerunt ad David cum esset in Chebron
ut transferret regnum Saul ad eum iuxta verbum
Domini. Filii Iuda portantes clypeum et hastam
sex milia octingenti expediti ad proelium. De filiis Symeon
virorum fortissimorum ad pugnandum septem milia centum. De filiis Le-
vi quattuor milia sescenti. Ioiada quoque princeps de stirpe A-
aron et cum eo tria milia septingenti. Sadoch autem puer e-
gregiae indolis et domus patris eius principes viginti duo.
Et de filiis Beniamin fratribus Saul tria milia. Mag-
na enim pars eorum adhuc sequebatur domum Saul. Porro de
filiis Ephraim viginti milia octingenti fortissimi robore vi-
ri nominati in cognationibus suis. Et ex dimidi-
a parte tribus Manasse decem et octo milia singuli per nomina su-
a venerunt ut constituerent David regem. De filiis quoque Is-
sachar viri eruditi qui noverant singula tempora
ad praecipiendum quid facere deberet Israhel principes ducenti.
Omnis autem reliqua tribus eorum consilium sequebatur.
Porro de Zabulon qui egrediebantur ad proelium
et stabant in acie instructi armis bellicis quinquaginta
milia venerunt in auxilium non in corde duplici. Et de
Nepthalim principes mille et cum eis instructi clypeo
et hasta triginta septem milia. De Dan quoque praeparati ad proelium viginti octo milia
et de Aser egredientes ad pugnam et in acie
procurrentes quadraginta milia. Trans Iordanem autem de filiis Ru-
ben et de Gad et dimidia parte tribus Manasse in-
structi armis bellicis centum viginti milia. Omnes isti viri bella-
tores expediti ad pugnandum corde perfecto
venerunt in Hebron ut constituerent regem David su-
per universum Israhel. Sed et omnes reliqui ex Israhel uno cor-
de erant ut rex fieret David. Fueruntque ibi apud David
tribus diebus comedentes et bibentes
praeparaverant enim eis fratres eorum. Sed et qui iuxta eos erant
usque ad Isachar et Zabulon et Nepthalim afferebant
panes in asinis et camelis et mulis et bubus ad
vescendum farinam palatas uvam passam vinum o-
leum boves arietes ad omnem copiam gaudium
quippe erat in Israhel.

XIII Iniit autem consilium David cum tribunis
et centurionibus et universis principibus et ait ad o-
mnem coetum Israhel Si placet vobis et a Domino Deo nostro egredi-
tur sermo quem loquor mittamus ad fratres nostros reli-
quos in universas regiones Israhel et ad sacerdotes et Levi-
tas qui habitant in suburbanis urbium ut congregen-
tur ad nos et reducamus arcam Dei nostri ad nos. Non e-
nim requisivimus eam in diebus Saul. Et respondit uni-
versa multitudo ut ita fieret placuerat enim sermo omni populo.
Congregavit ergo David cunctum Israhel a Sihor Aegypti us-
que dum ingrediaris Emath ut adduceret arcam Dei
de Cariathiarim. Et ascendit David et omnis Israhel ad col-
lem Cariathiarim quae est in Iuda ut afferret inde arcam
Domini Dei sedentis super cherubin ubi invocatum est nomen
eius. Inposueruntque arcam Dei super plaustrum novum
de domo Abinadab. Oza autem et frater eius minabant
plaustrum. Porro David et universus Israhel ludebant coram
Deo omni virtute in canticis et in citharis et in psalteriis
et in tympanis et cymbalis et tubis. Cum autem perve-

venissent ad aream Chidon, tetendit Oza manum suam
ut sustentaret archam. Bos quippe lasciviens
paululum inclinaverat eam. Iratus est itaque Dominus contra
Ozam, et percussit eum, eo quod tetigisset archam: et mortuus
est ibi coram Domino. Contristatusque est David, eo quod divisisset
Dominus Ozam: vocavitque locum illum, Divisio Ozae,
usque in praesentem diem. Et timuit Deum tunc temporis dicens:
Quomodo possum ad me introducere archam Domini?
et ob hanc causam non adduxit eam ad se,
hoc est in civitatem David, sed avertit in domum Obededom
Gethaei. Mansit ergo archa Dei in domo Obededom
tribus mensibus: et benedixit Dominus domui eius et omnibus quae habebat.

XIIII Misit quoque Hiram rex Tyri nuntios ad David,
et ligna cedrina, et artifices parietum lig-
norumque, ut aedificarent ei domum. Cognovitque
David eo quod firmasset eum Dominus in regem super Israel, et sub-
levatum esset regnum suum super populum eius Israel. Accepit quoque
David alias uxores in Ierusalem, genuitque filios et
filias. Et haec nomina eorum qui nati sunt ei in Ierusalem:
Samua, et Sobab, Nathan, et Salomon, Iebaar, et Elisu-
a, et Eliphalet, Noga quoque et Napheg, et Ia-
phie, Elisama, et Baliada, et Eliphalet. Audientes
autem Philisthiim eo quod unctus esset David in re-
gem super universum Israel, ascenderunt omnes ut quaererent
eum. Quod cum audisset David, egressus est obviam
eis. Porro Philisthiim venientes diffusi sunt in valle Ra-
phaim. Consuluitque David Deum, dicens: Si ascendam ad
Philisthaeos, et si trades eos in manu mea? Et dixit ei Dominus:
Ascende, et tradam eos in manus tuas. Cumque illi as-
cendissent in Baalpharasim, percussit eos ibi David, et
dixit: Divisit Deus inimicos meos per manum meam,
sicut dividuntur aquae. Et idcirco vocatum est nomen
loci illius Baalpharasim. Dereliqueruntque ibi deos
suos, quos David iussit exuri. Alia quoque vice Philis-
thiim irruerunt, et diffusi sunt in valle. Consuluitque
iterum David Deum, et dixit ei Deus: Non ascendas
post eos: recede ab eis, et venies contra illos e regione
pirorum. Cumque audieris sonitum gradien-
tis in cacumine pirorum, tunc egredieris ad bellum.
Egressus est enim Deus ante te ut percutiat castra Phi-
listhinorum. Fecit ergo David sicut praeceperat ei Deus, et percussit castra
Philisthinorum de Gabaon usque Gazera. Divulga-
tumque est nomen David in universis regionibus, et Dominus
dedit pavorem eius super omnes gentes.

XV Fecit quoque sibi domos in civitate David, et aedificavit
locum archae Dei, tetenditque ei tabernaculum. Tunc
dixit David: Illicitum est ut a quoquam portetur archa
Dei, nisi a Levitis, quos elegit Dominus ad portandum eam, et ad
ministrandum sibi usque in aeternum. Congregavitque uni-
versum Israel in Ierusalem, ut afferretur archa Dei in lo-
cum suum, quem praeparaverat ei. Necnon et filios Aaron, et
Levitas. De filiis Caath Uriel princeps fuit, et

35

fratres eius centum viginti. De filiis Merari, Asaia princeps,
et fratres eius ducenti viginti. De filiis Gersom, Ioel princeps, et fratres
eius centum triginta. De filiis Elisaphan, Semeias princeps, et
fratres eius ducenti. De filiis Hebron, Eliel princeps, et fratres
eius octoginta. De filiis Oziel, Aminadab princeps,
et fratres eius centum duodecim. Vocavitque David Sadoch et Abia-
thar sacerdotes, et Levitas, Urielem, Asaiam, Ioel,
Semeiam, Eliel, et Aminadab: et dixit ad eos:
Vos qui estis principes familiarum Leviticarum, sanc-
tificamini cum fratribus vestris, et afferte archam Do-
mini Dei Israel ad locum qui ei praeparatus est: ne ut
a principio, quia vos non aderatis, percussit nos Dominus,
sic et nunc fiat illicitum nobis agentibus. Sanctifica-
ti sunt ergo sacerdotes et Levitae, ut portarent archam
Domini Dei Israel. Et tulerunt filii Levi archam Dei,
sicut praeceperat Moyses iuxta verbum Domini, humeris suis
in vectibus. Dixitque David principibus Levitarum, ut
constituerent de fratribus suis cantores in organis
musicorum, nablis videlicet, et lyris, et cymbalis, ut
resonaret in excelsum sonitus laetitiae. Consti-
tueruntque Levitas Heman filium Ioel, et de fratribus
eius Asaph filium Barachiae: de filiis vero Me-
rari fratribus eorum, Ethan filium Casaiae. Et cum
eis fratres eorum in secundo ordine, Zachariam, et Ben, et Iaz-
iel, et Semiramoth, et Iahiel, et Ani, Eliab, et Ba-
naiam, et Maasiam, et Mathathiam, et Eliphalu,
et Macenaiam, et Obededom, et Iehiel ianitores.
Porro cantores Heman, Asaph, et Ethan in cymba-
lis aeneis concrepantes. Zacharias autem, et Oziel, et Se-
miramoth, et Iahiel, et Ani, et Eliab, et Maasias,
et Banaias in nablis arcana cantabant. Por-
ro Mathathias, et Eliphalu, et Macenias, et
Obededom, et Iehiel, et Ozaziu in citharis pro octa-
va canebant epinicion. Chonenias autem princeps Levita-
rum prophetiae praeerat ad praecinendam melodiam:
erat quippe valde sapiens. Et Barachias, et Elcana, ia-
nitores archae. Porro Sebenias, et Iosaphat, et
Nathanael, et Amasai, et Zacharias, et Banaias, et Eli-
ezer sacerdotes clangebant tubis coram ar-
cha Domini: et Obededom et Iehias erant ianito-
res archae. Igitur David et omnes maiores natu Israel, et tribu-
ni, ierunt ad deportandam archam foederis Do-
mini de domo Obededom cum laetitia. Cumque adiuvisset Deus
Levitas qui portabant archam foederis Domini, im-
molabant septem tauros et septem arietes. Porro David
erat indutus stola byssina, et universi Levitae
qui portabant archam, et cantores, Chonenias
quoque princeps prophetiae inter cantores: David autem
indutus erat ephod lineo. Universusque Israel
deducebant archam foederis Domini in iubilo, et
sonitu buccinae, et tubis, et cymbalis, et nablis

et citharis concrepantes. Cumque pervenisset archa fede-
ris Domini usque ad civitatem David, Michol filia Saul pro-
spiciens per fenestram vidit David regem psaltan-
tem atque ludentem et despexit eum in corde suo.
XVI Attulerunt igitur archam Dei et posuerunt eam in
medio tabernaculi quod tetenderat ei David et obtu-
lerunt holocausta et pacifica coram Deo. Cumque
complesset David offerens holocausta et pacifi-
ca coram Domino, benedixit populo in nomine Domini. Et di-
visit universis per singulos a viro usque ad muli-
erem tortam panis et partem assature carnis bu-
bale et frixam oleo similam. Constituitque
coram archa Domini de levitis qui ministrarent
et recordarentur operum eius et glorificarent atque lau-
darent Dominum Deum Israel. Asaph principem et secundum eius
Zachariam. Porro Iahiel et Semiramoth et Ie-
hiel et Mathathiam et Heliab et Banaiam et O-
bededom et Iehiel: ita Mathathiam et Helia-
bath super organa psalterii et lyras, Asaph autem
cymbalis personaret. Banaiam vero et Ezechiel sa-
cerdotes canere tuba iugiter coram archa fe-
deris Domini. In illa die fecit David principem ad confiten-
dum Domino Asaph et fratres eius. Confitemini Domino et in-
vocate nomen eius, notas facite in populis
adinventiones eius. Cantate ei et psallite ei et
narrate omnia mirabilia eius. Laudate nomen
sanctum eius. Letetur cor querentium Dominum. Quere-
te Dominum et virtutem eius; querite faciem eius
semper. Recordamini mirabilium eius que fecit, signo-
rum eius et iudiciorum oris eius. Semen Israel servi eius, fi-
lii Iacob electi eius. Ipse Dominus Deus noster, in universa ter-
ra iudicia eius. Recordamini in sempiternum pacti e-
ius, sermonis quem precepit in mille generationes, quem pe-
pigit cum Abraham et iuramenti illius cum Ysaac.
Et constituit illud Iacob in preceptum et Israel in
pactum sempiternum, dicens: Tibi dabo terram Chana-
an, funiculum hereditatis vestre. Cum essent pau-
ci numero, parvi et coloni eius. Et transierunt de gen-
te in gentem et de regno ad populum alterum. Non dimisit
quemquam calumpniari eos, sed increpavit pro eis re-
ges. Nolite tangere christos meos, et in prophetis
meis nolite malignari. Cantate Domino omnis
terra, annunciate ex die in diem salutare eius.
Narrate in gentibus gloriam eius, in cunctis populis
mirabilia eius. Quia magnus Dominus et laudabilis
nimis, terribilis super omnes deos. Omnes enim dii populo-
rum ydola, Dominus autem celos fecit. Confessio et ma-
gnificentia coram illo, fortitudo et gaudium in
loco eius. Afferte Domino familie populorum, afferte
Domino gloriam et imperium. Date gloriam nomini eius. Leva-
te sacrificium et venite in conspectu eius, et adora-
te Dominum in decore sancto. Commoveatur a facie
eius omnis terra, ipse enim fundavit orbem immobilem.
Letentur celi et exultet terra, et dicant in natio-
nibus: Dominus regnavit. Tonet mare et pleni-
tudo eius, exultent agri et omnia que in eis sunt. Tunc
laudabunt omnia ligna saltus coram Domino,
quia venit iudicare terram. Confitemini Domino
quoniam bonus, quoniam in eternum misericordia eius. Et dicite: Sal-
va nos Deus salvator noster, et congrega nos et erue
nos de gentibus, ut confiteamur nomini sancto tuo et ex-
ultemus in carminibus tuis. Benedictus Dominus Deus
Israel ab eterno usque in eternum. Et dicat omnis popu-
lus amen et ympnum Deo. Reliquit itaque ibi coram
archa federis Domini Asaph et fratres eius ut mini-
strarent in conspectu arche iugiter per singulos
dies et vices suas. Porro Obededom et fratres eius
LXVIII. Et Obededom filium Idithun et Oza ia-
nitores. Sadoch autem sacerdotem et fratres illius sa-
cerdotes coram tabernaculo Domini in excelso quod e-
rat in Gabaon, ut offerrent holocausta Domino
super altare holocaustomatis iugiter mane
et vespere iuxta omnia que scripta sunt in lege Domini quam pre-
cepit Israeli. Et post eum Eman et Idithun et reliquos
electos unumquemque vocabulo suo ad confitendum
Domino quoniam in eternum misericordia eius. Eman quoque et Idi-
thun canentes tuba et quatientes cymbala et
omnia musicorum organa ad canendum Deo. Filios
autem Idithun fecit esse portarios. Reversusque est
omnis populus in domum suam, et David ut benediceret
Cum autem habitaret David in | domui sue. XVII
domo sua, dixit ad Nathan prophetam: Ec-
ce ego habito in domo cedrina, archa autem federis Domini sub
pellibus est. Et ait Nathan ad David: Omnia que in corde
tuo sunt fac, Deus enim tecum est. Igitur nocte illa fa-
ctus est sermo Domini ad Nathan dicens: Vade et loquere David
servo meo: Hec dicit Dominus: Non edificabis tu mihi do-
mum ad habitandum. Neque enim mansi in domo ex e-
o tempore quo eduxi Israel de terra Egypti usque ad die-
m hanc, sed fui mutans loca tabernaculi in tento-
rio manens cum omni Israel. Numquid locutus sum
saltem uni iudicum Israel, quibus preceperam ut pa-
scerent populum meum, et dixi: Quare non edificastis mi-
chi domum cedrinam? Nunc itaque sic loqueris ad ser-
vum meum David: Hec dicit Dominus exercituum: Ego tu-
li te cum in pascuis sequereris gregem ut esses
dux populi mei Israel, et fui tecum quocumque perre-
xisti, et interfeci omnes inimicos tuos coram te, fe-
cique tibi nomen quasi unius magnorum
qui celebrantur in terra. Et dedi locum populo meo
Israel. Plantabitur et habitabit in eo, et ultra non
commovebitur. Nec filii iniquitatis atterent e-
os sicut a principio, a diebus quibus dedi iudices po-
pulo meo Israel, et humiliavi universos inimicos tuos. Adnuncio

quod edificaturus sit tibi dominus domum. Cumque imple-
veris dies tuos ut vadas ad patres tuos suscitabo
semen tuum post te quod erit de filiis tuis et stabili-
am regnum eius. Ipse edificabit mihi domum
et firmabo solium eius usque in eternum. Ego ero
ei in patrem et ipse erit mihi in filium et misericordiam meam
non auferam ab eo sicut abstuli ab eo qui ante
te fuit et statuam eum in domo mea et in regno
meo usque in sempiternum. Et thronus eius erit firmis-
simus usque in eternum. Iuxta omnia verba hec et iuxta
universam visionem istam sic locutus est Nath-
an ad David. Cumque venisset rex David et sedisset coram
domino dixit: Quis ego sum domine deus et que domus mea
ut prestares mihi talia? Sed et hoc parum visum est in conspec-
tu tuo ideo et locutus es super domum servi tui etiam in lon-
ginquum et fecisti me spectabilem super omnes homines do-
mine deus. Quid ultra addere potest David cum ita glo-
rificaveris servum tuum et agnoveris eum? Domine propter
famulum tuum iuxta cor tuum fecisti omnem mag-
nificentiam hanc et nota esse voluisti universa
magnalia. Domine non est similis tui et non est alius deus
absque te ex omnibus quos audivimus auribus nostris. Quis
autem est alius ut populus tuus israel gens una in terra
ad quam perrexit deus ut liberaret et faceret populum sibi
in magnitudine sua atque terroribus eiceret natio-
nes a facie eius quem de egypto liberaverat? Et posu-
isti populum tuum israel tibi in populum usque in eternum et
tu domine factus es eis in deum. Nunc igitur domine verbum
quod locutus es famulo tuo et super domum eius confir-
metur in perpetuum et fac sicut locutus es. Permaneat-
que et magnificetur nomen tuum usque in sempi-
ternum et dicatur: Dominus exercituum deus israel et domus
David servi eius permanens coram eo. Tu enim domine deus meus
revelasti auriculam servi tui ut edificares ei do-
mum et idcirco invenit servus tuus fiduciam ut
oret coram te. Nunc ergo domine tu es deus et locutus es
ad servum tuum tanta beneficia et cepisti bene-
dicere domui servi tui ut sit semper coram te. Te enim domine
benedicente benedicta erit in perpetuum.

XVIII. Factum est autem post hec ut percuteret David philisthim
et humiliaret eos et tolleret Geth et filias
eius de manu philisthim percuteretque moab et
fierent moabite servi David offerentes ei munera.
Eo tempore percussit David etiam adadezer regem soba re-
gionis emath quando perrexit ut dilataret imperi-
um suum usque ad flumen eufraten. Cepit ergo David mille
quadrigas eius et septem milia equites ac xx milia vi-
rorum peditum. Subnervavitque omnes equos
curruum exceptis centum quadrigis quas reser-
vavit sibi. Supervenit autem et syrus damascenus ut
auxilium preberet adadezer regi soba. Sed et
huius percussit David xxii milia virorum et posuit in da-
masco militem ut syria quoque sibi serviret et offerret
munera. Adiuvitque eum dominus in cunctis ad que
perrexerat. Tulit quoque David pharetras aureas quas ha-
buerant servi adadezer et attulit eas in ierusalem.
Nec non de thebath et chun urbibus adadezer e-
ris plurimum de quo fecit salomon mare eneum
et columpnas et vasa erea. Quod cum audisset tho-
u rex emath percussisse David videlicet omnem exercitum a-
dadezer regis soba misit adoram filium su-
um ad regem David ut postularet ab eo pacem
et gratularetur ei eo quod expugnasset et percussisset
adadezer. Adversarius quippe erat thou ada-
dezer. Sed et omnia vasa aurea et argentea et
erea consecravit rex David domino cum argento et auro
quod tulerat ex universis gentibus tam de y-
dumea et moab et filiis amon quam de phi-
listiim et amalech. Abisai vero filius sarvie
percussit edom in valle salinarum xviii milia et
constituit in edom presidium ut serviret Da-
vid. Salvavitque dominus David in cunctis ad que
perrexerat. Regnavit ergo David super universum israel et
faciebat iudicium atque iustitiam cuncto populo
suo. Porro ioab filius sarvie erat super exer-
citum et iosaphat filius achilud a commenta-
riis. Sadoch autem filius achitob et achimele-
ch filius abiathar sacerdotes et susa scriba.
Banaias vero filius ioiade super legiones cere-
thi et phelethi. Porro filii David primi ad manum | regis.

XIX. Accidit autem ut moreretur naas
rex filiorum amon et regnaret filius eius pro
eo. Dixitque David: Faciam misericordiam cum anon
filio naas prestitit enim mihi pater eius gratiam. Misit-
que David nuntios ad consolandum eum super morte pa-
tris sui. Qui cum pervenissent in terram filiorum a-
mon ut consolarentur anon dixerunt principes
filiorum amon ad anon: Tu forsitan putas
quod David honoris causa in patrem tuum miserit qui
consolentur te. Nec animadvertis quod ut explorent
et investigent et scrutentur terram tuam vene-
rint ad te servi eius. Igitur anon pueros David decalvavit
et rasit et precidit tunicas eorum a natibus usque ad
pedes et dimisit eos. Qui cum abissent et mandas-
sent David hoc misit in occursum eorum. Grandem enim con-
tumeliam sustinuerant et precepit ut manerent in
iericho donec cresceret barba eorum et capilli et
tunc reverterentur. Videntes autem filii amon quod
iniuriam fecissent David tam anon quam reliquus
populus miserunt mille talenta argenti ut conducerent
sibi de mesopotamia et de syria maacha et de so-
ba currus et equites. Conduxeruntque xxxii milia cur-
ruum et regem maacha cum populo eius. Qui cum venis-
sent castrametati sunt e regione medeba.

filii quoque Ammon congregati de urbibus suis venerunt ad bel-
lum. Quod cum audisset David misit Ioab et omnem exer-
citum virorum fortium. Egressique filii Ammon di-
rexerunt aciem iuxta portam civitatis. Reges autem
qui ad auxilium eius venerant separatim in agro
steterunt. Igitur Ioab intellegens bellum et ex adver-
so et post tergum contra se fieri elegit viros fortissi-
mos de universo Israhel et perrexit contra Syrum. Reli-
quam autem partem populi dedit sub manu Abisai fratris sui et perg-
erunt contra filios Ammon. Dixitque: si vicerit
me Syrus auxilio mihi eris. Si autem supera-
verint te filii Ammon ero tibi in praesidium. Con-
fortare et agamus viriliter pro populo nostro et pro urbi-
bus Dei nostri. Dominus autem quod in conspectu suo bonum est
faciat. Perrexit ergo Ioab et populus qui cum eo erat contra
Syrum ad proelium et fugavit eos. Porro filii Am-
mon videntes quod fugisset Syrus ipsi quoque fugerunt
Abisai fratrem eius et ingressi sunt civitatem. Rever-
susque est Ioab in Hierusalem. Videns autem Syrus quod cecidis-
set coram Israhel misit nuntios et adduxit Syrum qui erat
trans fluvium. Sophach autem princeps mi-
litiae Adadezer erat dux eorum. Quod cum nuntia-
tum esset David congregavit universum Israhel et tran-
sivit Iordanem irruitque in eos et direxit ex ad-
verso aciem illis contra pugnantibus. Fugit autem Sy-
rus Israhel et interfecit David de Syris septem milia cur-
ruum et quadraginta milia peditum et Sophach exercitus prin-
cipem. Videntes autem servi Adadezer se ab Israhel esse superatos trans-
fugerunt ad David et servierunt ei. Noluitque ultra
Syria auxilium praebere filiis Ammon.

XX

Factum est autem post anni circulum eo tem-
pore quo solent reges ad bella procedere congre-
gavit Ioab exercitum et robur militiae et vasta-
vit terram filiorum Ammon. Perrexitque et obsedit Rab-
bath. Porro David manebat in Hierusalem quando Io-
ab percussit Rabbath et destruxit eam. Tulit autem David
coronam Melchom de capite eius et invene-
runt in ea auri pondo talentum et pretiosissi-
mas gemmas. Fecitque sibi inde diadema. Ma-
nubias quoque urbis plurimas tulit. Populum autem
qui erat in ea eduxit et fecit super eos tribulas et trahas
et ferrata carpenta transire ita ut dissecaren-
tur et contererentur. Sic fecit David cunctis urbibus fi-
liorum Ammon et reversus est cum omni populo suo
in Hierusalem. Post haec initum est bellum in Gazer
adversum Philistheos in quo percussit Adeoda-
tus filius psaltus Subochai Husathites Saph-
ay de genere Rapharim et humiliavit eos. Aliud quoque
bellum est gestum adversum Philistheos in quo per-
cussit Adeodatus filius Saltus Bethleemites fra-
trem Goliath Gethei cuius hastae lignum erat
sicut liciatorium texentium. Sed et aliud bellum ac-
cidit in Geth in quo fuit homo longissimus habens di-
gitos senos id est simul viginti quattuor qui et ipse de Rapha-
im fuerat stirpe generatus. Hic blasphemavit
Israhel et percussit eum Ionathan filius Samaa
fratris David. Hii sunt filii Rapha in Geth
qui ceciderunt in manu David et servorum eius.

Surrexit autem Sathan contra Israhel et concitavit David ut
numeraret Israhel. Dixitque David ad Ioab et ad prin-
cipes populi: Ite et numerate Israhel a Bersabee usque Dan
et adferte mihi numerum ut sciam. Responditque Ioab:
augeat Dominus populum suum centuplum quam sunt.
Nonne domine mi rex omnes servi tui sunt? Quare
quaerit dominus meus hoc quod in peccatum reputetur Is-
rahel? Sed sermo regis magis praevaluit. Egressusque
est Ioab et circuivit universum Israhel et reversus
est in Hierusalem. Deditque David numerum eorum quos circuierat
et inventus est numerus omnis Israhel mille milia
et centum milia virorum educentium gladium. De
Iuda autem .ccc.lxx. bellatorum. Nam Levi et Beniamin
non numeravit eo quod invitus exsequeretur re-
gis imperium. Displicuit autem Deo quod iussum erat
et percussit Israhel. Dixitque David ad Deum: Peccavi
nimis ut ita facerem. Obsecro aufer iniqui-
tatem servi tui quia insipienter egi. Et locutus
est Dominus ad Gad videntem David dicens: Vade
et loquere David et dic ei: Haec dicit Dominus: trium ti-
bi do optionem unum quod volueris elige ut faciam
tibi. Cumque venisset Gad ad David dixit ei: Haec dicit Dominus:
Elige quod volueris aut tribus annis pestilentiam
aut tribus mensibus fugere te hostes tuos et gladi-
um eorum non posse evadere aut tribus diebus gla-
dium Domini et mortem versari in terra et angelum
Domini interficere in universis finibus Israhel. Nunc igitur
vide quid respondeam ei qui misit me. Et dixit David
ad Gad: Ex omni parte me angustiae premunt.
Sed melius est ut incidam in manus Domini quia mul-
tae sunt miserationes eius quam in manus homi-
num. Misit ergo Dominus pestilentiam in Israhel et ceci-
derunt de Israhel .lxx. milia virorum. Misit quoque angelum
in Hierusalem ut percuteret eam. Cumque percuteretur
vidit Dominus et misertus est super magnitudine mali
et imperavit angelo qui percutiebat: Sufficit. Cesset
iam manus tua. Porro angelus Domini stabat
iuxta aream Ornan Iebusei. Levansque David oculos
suos vidit angelum Domini stantem inter cae-
lum et terram et evaginatum gladium in ma-
nu eius et versum contra Hierusalem. Et ceciderunt tam ip-
se quam maiores natu vestiti ciliciis proni in ter-
ram. Dixitque David ad Deum: Nonne ego sum qui iussi
ut numeraretur populus? Ego qui peccavi, ego
malum feci. Iste grex quid meruit? Domine Deus
meus obsecro vertatur manus tua in me et in domum

populus autem tuus non percutiatur.

XXII Angelus autem Domini precepit Gad ut diceret David ut ascenderet exstrueretque altare Domino Deo in area Ornan Iebusei. Ascendit ergo David iuxta sermonem Gad quem locutus fuerat ei ex nomine Domini. Porro Ornan cum suspexisset et vidisset angelum, quattuorque filii eius cum eo absconderunt se; nam eo tempore terebat in area triticum. Igitur cum veniret David ad Ornan, conspexit eum Ornan et processit ei obviam de area et adoravit eum pronus in terram. Dixitque ei David: Da michi locum aree tue ut edificem in eo altare Domino, ita ut quantum valet argenti accipias, et cesset plaga a populo. Dixit autem Ornan ad David: Tolle, et faciat dominus meus rex quodcumque ei placet; sed et boves do in holocaustum et tribulas in ligna et triticum in sacrificium: omnia libens prebebo. Dixitque ei rex David: Nequaquam ita fiet, sed argentum dabo quantum valet; neque enim tibi auferre debeo et sic offerre Domino holocausta gratuita. Dedit ergo David Ornan pro loco siclos auri iustissimi ponderis .dc. Et edificavit ibi altare Domino, obtulitque holocausta et pacifica, et invocavit Dominum, et exaudivit eum in igne de celo super altare holocausti. Precepitque Dominus angelo, et convertit gladium suum in vaginam. Protinus ergo David videns quod exaudisset eum Dominus in area Ornan Iebusei, immolavit ibi victimas. Tabernaculum autem Domini quod fecerat Moyses in deserto, et altare holocaustorum ea tempestate erat in excelso Gabaon. Et non prevaluit David ire ad altare ut ibi obsecraret Deum; nimio enim fuerat timore perterritus, videns gladium angeli Domini. Dixitque David: Hec est domus Dei, et hoc altare in holocaustum Israel. Et precepit ut congregarentur omnes proselyti de terra Israel, et constituit ex eis latomos ad cedendos lapides et poliendos, ut edificaretur domus Domini. Ferrum quoque plurimum ad clavos ianuarum et ad commissuras atque iuncturas preparavit David, et eris pondus innumerabile. Ligna quoque cedrina non poterant estimari, que Sydonii et Tyrii deportaverant ad David. Et dixit David: Salomon filius meus puer parvulus est et delicatus; domus autem quam edificari volo Domino talis esse debet ut in cunctis regionibus nominetur: preparabo ergo ei necessaria. Et ob hanc causam ante mortem suam omnia preparavit. Vocavitque Salomonem filium suum, et precepit ei ut edificaret domum Domino Deo Israel. Dixitque David ad Salomonem: Fili mi, voluntatis mee fuit ut edificarem domum nomini Domini Dei mei; sed factus est sermo Domini ad me dicens: Multum sanguinem effudisti et plurima bella bellasti; non poteris edificare domum nomini meo, tanto effuso sanguine coram me. Filius qui nascetur tibi erit vir quietissimus; faciam enim eum requiescere ab omnibus inimicis suis per circuitum, et ob hanc causam Pacificus vocabitur, et pacem et otium dabo in Israel cunctis diebus eius. Ipse edificabit domum nomini meo, et ipse erit michi in filium, et ego ero ei in patrem, firmaboque solium regni eius super Israel in eternum. Nunc ergo, fili mi, sit Dominus tecum, et prosperare, et edifica domum Domino Deo tuo sicut locutus est de te. Det quoque tibi Dominus prudentiam et sensum, ut regere possis Israel et custodire legem Domini Dei tui. Tunc enim proficere poteris si custodieris mandata et iudicia que precepit Dominus Moysi ut doceret Israel. Confortare et viriliter age; ne timeas neque paveas. Ecce ego in paupertate mea preparavi impensas domus Domini: auri talenta .c. milia, et argenti mille milia talentorum; eris vero et ferri non est pondus, vincitur enim numerus magnitudine; ligna et lapides preparavi ad universa impendia. Habes quoque plurimos artifices, latomos et cementarios, artificesque lignorum et omnium artium ad faciendum opus prudentissimos, in auro et argento et ere et ferro, cuius non est numerus. Surge igitur et fac, et erit Dominus tecum. Precepit quoque David cunctis principibus Israel ut adiuvarent Salomonem filium suum: Cernitis, inquiens, quod Dominus Deus vester vobiscum sit et dederit vobis requiem per circuitum, et tradiderit omnes inimicos vestros in manus vestras, et subiecta sit terra coram Domino et coram populo eius. Prebete igitur corda vestra et animas vestras ut queratis Dominum Deum vestrum; et consurgite et edificate sanctuarium Domino Deo, ut introducatur archa federis Domini et vasa Domino consecrata in domum que edificatur nomini Domini.

XXIII Igitur David senex et plenus dierum regem constituit Salomonem filium suum super Israel. Et congregavit omnes principes Israel et sacerdotes atque Levitas. Numeratique sunt Levite a .xxx. annis et supra, et inventi sunt .xxx.viii. milia virorum. Ex his electi sunt et distributi in ministerium domus Domini .xxiiii. milia; prepositorum autem et iudicum .vi. milia. Porro .iiii. milia ianitores, et totidem psaltes canentes Domino in organis que fecerat ad canendum. Et distribuit eos David per vices filiorum Levi, Gerson videlicet et Caath et Merari. Filii Gerson: Leedan et Semei. Filii Leedan: princeps Iahihel et Zetham et Iohel, tres. Filii Semei: Salomith et Oziel et Aran, tres; isti principes familiarum Leedan. Porro filii Semei: Leeth et Ziza et Iaus et Baria; isti filii Semei, .iiii. Erat autem Leeth prior, Ziza secundus. Porro Iaus et Baria non habuerunt plurimos filios, et idcirco in una familia unaque domo computati sunt.

57

filii caath amram ysaar et hebron oziel iiii. filii amram aaron et moyses. separatusque est aaron ut ministraret in sancta sanctorum ipse et filii eius in sempiternum et adoleret incensum domino secundum ritum suum ac benediceret nomini eius in perpetuum. moysi quoque hominis dei filii annumerati sunt in tribu levi. filii moysi gerson et eliezer. filii gerson subuel primus. fuerunt autem filii eliezer roboya primus et non erant filii eliezer alii. porro filii roboye multiplicati sunt nimis. filii ysaar salumith primus. filii hebron ieriau primus amarias secundus iaziel tertius iecmaam quartus. filii oziel micha primus iezia secundus. filii merari mooli et musi. filii mooli eleazar et cis. mortuus est autem eleazar et non habuit filios sed filias. acceperuntque eas filii cis fratres earum. filii musi mooli et eder et ierimoth tres. hii filii levi in cognationibus et familiis suis principes per vices et numerum capitum singulorum qui faciebant opera ministerii domus domini a xx annis et supra. dixit enim david: Requiem dedit dominus deus israel populo suo et habitationem ierusalem usque in eternum. nec erit officii levitarum ut ultra portent tabernaculum et omnia vasa eius ad ministrandum. iuxta precepta quoque david novissima supputabitur numerus filiorum levi a xx annis et supra. et erunt sub manu filiorum aaron in cultum domus domini in vestibulis et exedris et in loco purificationis et in sanctuario et in universis operibus ministerii templi domini. sacerdotes autem erant super panes propositionis et ad simile sacrificium et ad lagana azima et sartaginem et ad ferventem simulam et ad torrendum et super omne pondus atque mensuram. levite vero ut starent mane ad confitendum et canendum domino. similiter quoque ad vesperam tam in oblatione holocaustorum domini quam in sabbatis et kalendis et sollempnitatibus reliquis iuxta numerum et cerimonias uniuscuiusque rei iugiter coram domino. et custodiant observationes tabernaculi federis et ritum sanctuarii et observationem filiorum aaron fratrum suorum ut ministrent in domo domini.

XXIIII

Porro filiis aaron hee partitiones erant. filii aaron nadab et abiud et eleazar et ythamar. mortui sunt autem nadab et abiud ante patrem suum absque liberis. sacerdotioque functus est eleazar et ythamar. et divisit eos david sadoch de filiis eleazar et abymelech de filiis ythamar secundum vices suas et ministerium. inventique sunt multo plures filii eleazar in principibus viris quam filii ythamar. divisit autem eis hoc est eleazar filiis principes per familias xvi et filiis ythamar per familias et domos viii. porro divisit utrasque inter se familias sortibus. erant enim principes sanctuarii et principes dei tam de filiis eleazar quam de filiis ythamar. descripsitque eos semeias filius nathanael scriba levites coram rege et principibus et sadoch sacerdote et achimelech filio abyathar principibus quoque familiarum sacerdotalium et leviticarum. unam domum que ceteris preerat eleazar et alteram domum que sub se habebat ceteros ythamar. exivit autem sors prima ioiarib. secunda iedeie. tercia harim. quarta seorim. quinta melchia. sexta maiaman. septima accos. octava abya. nona iosua. decima sechenia. undecima heliasib. duodecima iachim. xiii hoppha. xiiii ysbaab. xv belga. xvi emmer. xvii ezir. xviii aphses. xix phetheia. xx iezechel. xxi iachim. xxii gamul. xxiii dalaiam. xxiiii maaziau. hee vices eorum secundum ministeria sua ut ingrediantur domum domini et iuxta ritum suum sub manu aaron patris eorum sicut preceperat dominus deus israel. porro filiorum levi qui reliqui fuerant de filiis amram erat subahel et filius subahel iedeia. de filiis quoque roboye princeps iesias. ysaarites vero salomoth et filius salomoth iaath. filiusque eius ieriau amarias secundus iaziel tercius iecmaam quartus. filii oziel micha. filius micha samir. frater micha iesia. filiusque iesie zacharias. filii merari mooli et musi. filii oziau benno. filii quoque merari oziau et soen et zachur et hebri. porro mooli filius eleazar qui non habebat liberos. filius vero cis ieremiel. filii musi mooli eder et ierimoth. isti filii levi secundum domus familiarum suarum. miserunt et ipsi sortes contra fratres suos filios aaron coram david rege et sadoch et achimelech et principibus familiarum sacerdotalium et leviticarum tam maiores quam minores omnes ex equo sors dividebat.

XXV

Igitur david et magistratus exercitus segregaverunt in ministerium filios asaph et heman et idithun qui prophetarent in citharis et psalteriis et cymbalis secundum numerum suum dedicato sibi officio servientes. de filiis asaph zachur et ioseph et nathania et asarela filii asaph sub manu asaph prophetantis iuxta regem. porro idithun filii idithun godolias sori ieseias et asabias et mathathias sex sub manu patris sui idithun qui in cithara prophetabat super confitentes et laudantes dominum. heman quoque filii heman bocciau mathania oziel subuhel et ierimoth ananias anani eliatha geddelthi et romemthiezer et iesbacassa mello

thi. othir. mazioth. Omnes isti filii heman vide-
tis regis in sermonibus dei ut exaltaret cornu. Dedit-
que deus heman filios xiiii. et filias tres. Uni-
versi sub manu patris sui ad cantandum in tem-
plo domini distributi erant in cymbalis et psal-
teriis et citharis in ministeria domus domini iuxta regem
videlicet asaph et idithun et heman. Fuit autem nume-
rus eorum cum fratribus suis qui erudiebant canticum domini cuncti
doctores cc.lxxxviii. Miseruntque sortes per vices
suas ex equo tam maior quam minor, doctus
pariter et indoctus. Egressaque est sors prima io-
seph qui erat de asaph. Secunda godolie ipsi
et fratribus eius et filiis eius xii. Tertia zachur fili-
is et fratribus eius xii. Quarta ysari filiis et fratri-
bus eius xii. Quinta nathanie filiis et fratribus ei-
us xii. vi. boccian filiis et fratribus eius xii. vii. asrehe-
la filiis et fratribus eius xii. viii. iasie filiis et fratribus eius
xii. ix. mathanie filiis et fratribus eius xii. x. semei filiis
et fratribus eius xii. xi. ezrahel filiis et fratribus eius xii. xii. asabie
filiis et fratribus eius xii. xiii. subahel filiis et fratribus eius xii.
xiiii. mathathie filiis et fratribus eius xii. xv. ierimoth
filiis et fratribus eius xii. xvi. ananie filiis et fratribus eius xii. xvii.
iesbocasse filiis et fratribus eius xii. xviii. anani filiis et fratribus
eius xii. xix. mellothi filiis et filiis eius xii. xx. he-
liatha filiis et fratribus eius xii. xxi. othir filiis et fratribus eius xii.
xxii. godollathi filiis et fratribus eius xii. xxiii. mazioth
filiis et filiis eius xii. xxiiii. romemthiezer filiis et fratribus
XXVI Divisiones autem ianitorum de chorite | xii.
Meselemia filius chore de filiis asaph.
Filii meselemie zacharias primogenitus ia-
diel secundus, zabadias tertius, iathanael quartus, aelam
quintus, iohannan sextus, elioenai septimus. Filii
autem obededom: semeias primogenitus, iozabad se-
cundus, ioaha iii. sachar iiii. nathanael v. amiel
vi. ysachar vii. pollathi viii. quia benedixit
ei dominus. Semei autem filio eius nati sunt
filii prefecti familiarum suarum: erant enim viri for-
tissimi. Filii ergo semeie othni et raphael
et obed et elzabad et fratres eius viri fortissimi he-
liu quoque et samachias. Omnes hi de filiis obe-
dedom ipsi et filii et fratres eorum fortissimi ad mi-
nistrandum lxii. de obededom. Porro mesello-
mie filii et fratres robustissimi xviii. De osa autem
id est de filiis merari semri princeps. Non e-
nim habuerat primogenitum et ideo posuerat eum pater
eius principem. Helchias secundus, Tabelias iii. zacha-
rias iiii. Omnes hi filii et fratres hosa xiii. Hi di-
visi sunt in ianitores, ut semper principes custo-
diarum, sicut et fratres eorum, ministrarent in domo domini.
Misse sunt ergo sortes ex equo et parvis et mag-
nis per familias suas in unamquamque de portis.
Cecidit ergo sors orientalis selemie. Porro za-
charie filio eius viro prudentissimo et erudito
obtigit sorte plaga septentrionalis. Obededom vero
et filiis ad austrum in qua parte domus erat senio-
rum concilium. Sephim et hosa ad occidentem iux-
ta portam que ducit ad viam ascensionis: custodi-
a contra custodiam. Ad orientem vero levite vi. et
ad aquilonem iiii. per diem atque ad meridiem similiter
in die iiii. Et ubi erat concilium bini et bini. In
cellulis quoque ianitorum ad occidentem iiii. in via
binique per cellulas. Hee sunt divisiones ia-
nitorum filiorum chore et merari. Porro achias
erat super thesauros domus domini ac vasa sancto-
rum. Filii ledan filii gersonni. De ledan principes
familiarum ledan et gersonni iehieli. Filii ie-
hieli zathan et iohel fratres eius super thesauros do-
mus domini cum amramitis et ysaaritis et hebronitis
et ozielitis. Subahel autem filius gersom filii mo-
ysi prepositus thesauris. Fratres quoque eius eliezer:
Cuius filius raabia et huius filius ysaias et huius filius
ioram, huius quoque filius zechri sed et huius filius sele-
mith et fratres eius super thesauros sanctorum que sanctifi-
cavit david rex et principes familiarum et tribuni et cen-
turiones et duces exercitus de bellis et manubi-
is preliorum que consecraverant ad instaurationem et sup-
pellectilem templi domini. Hec quoque universa sanctificavit
samuel videns et saul filius cis et abner filius
ner et ioab filius sarvie. Omnes qui sanctificaverant
ea per manum salemith et fratrum eius. Ysaari-
tis vero preerat chonenias et filii eius ad opera
forinsecus super israel ad docendum et ad iudicandum eos.
Porro de hebronitis asabias et fratres eius viri
fortissimi mille dcc. preerant israel trans ior-
danem contra occidentem in cunctis operibus domini et
in ministerium regis. Hebronitarum autem princeps
fuit ieria per familias et cognationes eorum. Quadra-
gesimo anno regni david recensiti sunt et inven-
ti viri fortissimi in iazer galaad. Fratresque eius
robustioris etatis duo milia dcc. principes fa-
miliarum. Preposuit autem eos david rex rubenitis et ga-
ditis et dimidie tribui manasse in omne ministe-
Filii autem israel secundum numerum suum | rium dei et regis. XXVII
principes familiarum, tribuni et centuriones et
prefecti qui ministrabant regi iuxta turmas suas in-
gredientes et egredientes per singulos menses
in anno xxiiii. milibus preerant singuli. Pri-
me turme in primo mense iesboam preerat filius
zabdiel et sub eo xxiiii. milia. De filiis phares
princeps cunctorum principum in exercitu mense pri-
mo. Secundi mensis habebat turmam dudia aho-
hites et post se alter nomine macelloth qui rege-
bat partem exercitus xxiiii. milium. Dux quoque
turme tertie in mense tertio erat banaias filius

ioiade sacerdotis et in divisione sua xxiiii milia. Ipse est ba-
naias fortissimus inter xxx et super xxx. Preerat autem tur-
me ipsius amizabath filius eius. Quartus mense
quarto asael frater ioab et zabadias filius eius post eum
et in turma eius xxiiii milia. Quintus mense quinto prin-
ceps samaoth iezerites et in turma eius xxiiii milia.
Sextus mense sexto hyra filius acces thecuites
et in turma eius xxiiii milia. Septimus mense se-
ptimo helles phallonites de filiis effraym et in tur-
ma eius xxiiii milia. Octavus mense octavo sobboch-
ai ysathites de stirpe zarai et in turma eius xxiiii mi-
lia. Nonus mense nono abiezer anathothi-
tes de stirpe gemini et in turma eius xxiiii mi-
lia. Decimus mense decimo marai ipse nethophathi-
tes de stirpe zarai et in turma eius xxiiii milia.
Undecimus mense xi. banaias pharatonites
de filiis effraim et in turma eius xxiiii milia. Duo-
decimus mense xii. holdia nethophatites de
stirpe gothoniel et in turma eius xxiiii milia. Por-
ro tribubus preerant israel rubenitis dux eliezer
filius zechri. Symeonitis dux saphatias fi-
lius maacha. Levitis asabias filius camuel.
Aaronitis sadoch. Iude heliu frater david. Ysa-
charitis amri filius michael. Zabulonitis
iesmaias filius abdie. Neptalitibus ierimu-
th filius ozriel. Filiis effraim osee filius oza-
zii. Dimidie tribui manasse iohel filius phada-
ie. et dimidie tribui manasse in galaad addo
filius zacharie. Beniamin autem iasiel filius
abner. Dan vero ezriel filius ieroam. Hii prin-
cipes filiorum israel. Noluit autem david numerare
eos a xx annis inferius quia dixerat dominus ut multipli-
caret israel quasi stellas celi. Ioab filius sarvie ce-
perat numerare nec complevit quia super hoc ira in-
ruerat in israel et ideo numerus eorum qui fuerant
recensiti non est relatus in fastos regis david. Super
thesauros autem regis fuit azimoth filius
adihel. His autem thesauris qui erant in
urbibus et in vicis et in turribus presidebat iona-
than filius ozie. Operi autem rustico et agricolis qui
exercebant terram preerat ezri filius chelu-
b. Vinearumque cultoribus semeias roma-
thites. Cellis autem vinariis zabdias aphoni-
tes. Nam super oliveta et ficeta que erant in cam-
pestribus balanan gaderites. Super apothecas
autem olei ioas. Porro armentis que pascebantur
in sarona prepositus fuit setrai saronites
et super boves in vallibus saphath filius adli.
Super camelos vero ubil ysmaelites et super
asinos iadias meronatites. Super oves quoque ia-
zir agareus. Omnes hii principes substantie
david regis. Ionathan autem patruus david consiliarius vir
prudens et litteratus ipse et iahihel filius achamoni erat cum
filiis regis. Achitophel etiam consiliarius regis et chu-
sai arachites amicus regis. Post achitophel fuit
ioiada filius banaie et abiathar. Princeps autem
exercitus regis erat ioab.

XXVIII

Convocavit igitur david omnes principes israel du-
ces tribuum et prepositos turmarum qui ministra-
bant regi. tribunos quoque et centuriones et qui pre-
erant substantie et possessionibus regis filiosque suos
cum eunuchis et potentes et robustissimos quos-
que in exercitu ierusalem. Cumque surrexisset rex et ste-
tisset ait. Audite me fratres mei et populus meus. Cogi-
tavi ut edificarem domum in qua requiesceret
archa federis domini et scabellum pedum dei nostri
et ad edificandum omnia preparavi. Deus autem dixit
michi. Non edificabis domum nomini meo eo quod
sis vir bellator et sanguinem fuderis. Sed elegit
dominus deus israel me de universa domo patris mei ut es-
sem rex super israel in sempiternum. De iuda enim elegit
principes. Porro de domo iuda domum patris mei
et de filiis patris mei placuit illi ut me elige-
ret regem super cunctum israel. Sed et de filiis meis fi-
lios enim multos dedit michi dominus elegit salomonem fi-
lium meum ut sederet in throno regni domini
super israel. Dixitque michi. Salomon filius tuus edifica-
bit domum meam et atria mea. Ipsum enim ele-
gi michi in filium et ego ero ei in patrem. Et firma-
bo regnum eius usque in eternum si perseveraverit fa-
cere precepta mea et iudicia sicut et hodie. Nunc ergo co-
ram universo cetu israel audiente deo nostro cu-
stodite et perquirite cuncta mandata domini dei
nostri ut possideatis terram bonam et relinquatis eam
filiis vestris post vos usque in sempiternum. Tu autem sala-
mon fili mi scito deum patris tui et servi ei corde per-
fecto et animo voluntario. Omnia enim corda scru-
tatur dominus et universas mentium cogitationes intelli-
git. Si quesieris eum invenies. Si autem dereli-
queris eum proiciet te in eternum. Nunc ergo quia elegit te
dominus ut edificares domum sanctuarii confortare et perfi-
ce. Dedit autem david salomoni filio suo descriptionem por-
ticus et templi et cellariorum et cenaculi et cubiculorum
in adytis et domus propitiationis. Necnon et omnium que
cogitaverat atriorum et exedrarum per circuitum in
thesauros domus domini et in thesauros sanctorum
divisionumque sacerdotalium et leviticarum in omnia
opera domus domini et in universa vasa ministerii tem-
pli domini. Aurum in pondere per singula vasa mi-
nisterii. Argenti quoque pondus pro vasorum et ope-
rum diversitate. Sed et ad candelabra aurea et ad
lucernas eorum aurum pro mensura uniuscuiusque can-
delabri et lucernarum. Similiter et candelabris argen-
teis et lucernis eorum pro diversitate mensure pon-

dilis argenteis candelabri. Aurum quoque dedit in mensas pro
positionis pro diversitate mensarum. Similiter et argentum in
alias mensas argenteas. Ad fuscinulas quoque et phi
alas et thuribula ex auro purissimo et leunculos
aureos pro qualitate mensure pondus distribuit
in leunculum et leunculum. Similiter et in leones ar
genteos diversum argenti pondus separavit.
Altari autem in quo adolebatur incensum aurum
purissimum dedit ut ex ipso fieret similitudo quadri
ge cherubin extendentium alas et velanti
um archam federis domini. Omnia inquit veni
erunt ad me scripta manu domini ut intelligerem u
niversa opera exemplaris. Dixit quoque David Salomoni
filio suo: Viriliter age et confortare et fac. Ne time
as et ne paveas. Dominus enim deus meus erit tecum et
non dimittet te nec derelinquet te donec perficias
omne opus ministerii domus domini. Ecce divisiones
sacerdotum et levitarum in omne opus ministerii do
mus domini assistent tibi et parati et noverunt tam principes
quam populus facere omnia precepta tua.

XXIX Locutusque est David rex ad omnem cetum: Salo
monem filium meum unum elegit deus adhuc
puerum et tenellum. Opus namque grande est, neque enim homi
ni preparatur habitatio sed deo. Ego autem totis viri
bus meis preparavi impensas domus dei mei. Au
rum ad vasa aurea, argentum in argentea, es in
enea, ferrum in ferrea, ligna ad lignea, lapi
des onichinos et quasi stibinos et diversorum colorum, om
nemque preciosum lapidem et marmor parium habundan
tissime. Et super hec que obtuli in domo dei mei de pe
culio meo aurum et argentum do in templum dei
mei, exceptis hiis que preparavi in edem sanctam. Tria
milia talenta auri de auro ophir et vii milia ta
lentorum argenti probatissimi ad deaurandos
parietes templi. Et ubicumque opus est aurum
de auro, et ubicumque opus est argentum argen
ti opera fiant per manus artificum. Et si quis sponte
offert impleat manum suam hodie et offe
rat quod voluerit domino. Polliciti sunt itaque prin
cipes familiarum et proceres tribuum israel, tribuni
quoque et centuriones et principes principum posses
sionum regis. Dederuntque in opera domus domini au
ri talenta v milia et solidos x milia, argenti ta
lenta x milia, et eris talenta xviii milia, ferri
quoque c milia talentorum. Et apud quemcumque inventi sunt la
pides dederunt in thesauros domus domini per ma
num iehiel gersonitis. Letatusque est populus cum vo
ta sponte promitterent quia corde toto offerebant
ea domino. Sed et David rex letatus est gaudio ma
gno et benedixit domino coram universa multitu
dine et ait: Benedictus es domine deus israel patris nostri
ab eterno in eternum. Tua est domine magnificen

tia et potentia et gloria atque victoria et tibi laus. Cunc
ta enim que in celo sunt et in terra tua sunt. Tuum do
mine regnum et tu es super omnes principes. Tue divi
tie et tua est gloria. Tu dominaris omnium, in manu tua
virtus et potentia, in manu tua magnitudo et impe
rium omnium. Nunc igitur deus noster confitemur tibi et lau
damus nomen tuum inclitum. Quis ego et quis popu
lus meus ut possimus hec tibi universa promittere? Tua sunt
omnia, et que de manu tua accepimus dedimus tibi. Pere
grini enim sumus coram te et advene sicut omnes patres
nostri. Dies nostri quasi umbra super terram et nulla est mo
ra. Domine deus noster omnis hec copia quam paravimus ut edi
ficaretur domus nomini sancto tuo de manu tua est
et tua sunt omnia. Scio domine deus meus quod probes cor
da et simplicitatem diligas. Unde et ego in simplici
tate cordis mei letus obtuli omnia hec et populum tu
um qui hic repertus est vidi cum ingenti gaudio tibi of
ferre donaria. Domine deus abraham et ysaac et israel
patrum nostrorum custodi in eternum hanc volunta
tem cordis eorum et semper in venerationem tui mens
ista permaneat. Salomoni quoque filio meo da cor
perfectum ut custodiat mandata tua et testi
monia tua et cerimonias tuas et faciat uni
versa et edificet edem cuius impensas paravi. Prece
pit autem David universe ecclesie: Benedicite domino deo nostro. Et
benedixit omnis ecclesia domino deo patrum suorum et inclin
averunt se et adoraverunt deum et deinde regem. Immolave
runt victimas domino et obtulerunt holocausta di
e sequenti, tauros mille et arietes mille et agnos mille cum
libaminibus suis et universo ritu habundantis
sime in omnem israel. Et comederunt et biberunt co
ram domino in die illa in grandi leticia. Et
unxerunt secundo Salomonem filium David. Unxerunt autem eum do
mino in principem et Sadoch in pontificem. Seditque
Salomon super solium domini in regem pro David patre suo
et cunctis placuit et paruit illi omnis israel. Sed et u
niversi principes et potentes et cuncti filii regis
David dederunt manum et subiecti fuerunt regi Salomoni.
Magnificavit ergo dominus Salomonem super omnem
israel et dedit illi gloriam regni qualem nullus habuit an
te eum rex israel. Igitur David filius ysai regna
vit super universum israel. Et dies quibus regna
vit super israel fuerunt xl anni. In hebron regnavit
vii annis, in ierusalem xxx et tribus. Et mortuus est
in senectute bona plenus dierum et divitiis et
gloria. Regnavitque Salomon filius eius pro eo.
Gesta autem David regis priora et novissima scrip
ta sunt in libro Samuelis videntis et in libro
Nathan prophete atque in volumine Gad
videntis, universique regni eius et fortitudi
nis et temporum que transierunt sub eo sive
in israel sive in cunctis regnis terrarum.

I

Confortatus est ergo rex Salomon
filius David in regno suo, et
Dominus erat cum eo, et ma-
gnificavit eum in excelsum.
Praecepitque Salomon universo Is-
raeli, tribunis et centurionibus
et iudicibus et ducibus omnis Israel et principibus fa-
miliarum, et abiit cum universa multitudine in ex-
celsum Gabaon, ubi erat tabernaculum foederis Dei
quod fecit Moyses famulus Dei in solitudine. Ar-
cham autem Dei adduxerat David de Cariathia-
rim in locum quem praeparaverat ei, et ubi taberna-
culum fixerat ei, hoc est in Ierusalem. Altare quoque ae-
neum quod fabricaverat Beseleel filius Uri fi-
lii Hur ibi erat coram tabernaculo Domini. Quod et
requisivit Salomon et omnis ecclesia. Ascenditque
Salomon ad altare aeneum coram tabernaculo
foederis Domini, et obtulit in eo mille hostias. Ecce autem
in ipsa nocte apparuit ei Deus dicens: Postula quod
vis ut dem tibi. Dixitque Salomon Deo: Tu fecisti cum David
patre meo misericordiam magnam, et constituisti me re-
gem pro eo. Nunc ergo, Domine Deus, impleatur sermo tu-
us quem pollicitus es David patri meo. Tu enim fecisti me
regem super populum tuum multum, qui tam innumerabi-
lis est quam pulvis terrae. Da mihi sapientiam et intellegen-
tiam ut ingrediar et egrediar coram populo tuo.
Quis enim potest hunc populum tuum digne qui tam
grandis est iudicare? Dixit autem Deus ad Salomonem: Quia
hoc magis placuit cordi tuo, et non postulasti di-
vitias et substantiam et gloriam neque animas eorum qui
te oderant, sed nec dies vitae plurimos, petisti autem
sapientiam et scientiam ut iudicare possis populum me-
um super quem constitui te regem, sapientia et scientia data sunt
tibi. Divitias autem et substantiam et gloriam dabo tibi, ita
ut nullus in regibus nec ante te nec post te fu-
erit similis tui. Venit ergo Salomon ab excelso Ga-
baon in Ierusalem coram tabernaculo foederis, et re-
gnavit super Israel. Congregavitque sibi currus
et equites, et facti sunt ei m. cccc. currus et xii. m.
equitum, et fecit eos esse in urbibus quadrigarum et cum
rege in Ierusalem. Praebuitque rex in Ierusalem argen-
tum et aurum quasi lapides, et cedros quasi sycomo-
ros quae nascuntur in campestribus multitudine
magna. Adducebantur autem ei equi de Aegyp-
to et de Coa a negotiatoribus regis, qui ibant et e-
mebant pretio quadrigam equorum dc. argenteis et e-

II

Sic de universis regnis ce- quum c. L.
theorum et a regibus Syriae emptio celebrabatur.
Decrevit autem Salomon aedificare domum nomini Domini
et palatium sibi. Et numeravit LXX. m. vi-
rorum portantium humeris et LXXX. m. qui caederent
lapides in montibus, praepositosque eorum tria m. dc.

Misit quoque ad Hiram regem Tyri dicens: Sicut egisti
cum David patre meo et misisti ei ligna cedrina ut ae-
dificaret sibi domum in qua et habitavit, sic fac
mecum ut aedificem domum nomini Domini Dei mei, ut consecrem eam
ad adolendum incensum coram illo et fumiganda
aromata et ad propositionem panum sempiternam
et holocausta mane et vespere, sabbatis quoque
et neomeniis et sollemnitatibus Domini Dei nostri in
sempiternum, quae mandata sunt Israheli. Domus enim
quam aedificare cupio magna est; magnus est
enim Deus noster super omnes deos. Quis ergo poterit prae-
valere ut aedificet ei dignam domum? Si caelum et
caeli caelorum capere eum nequeunt, quis
ego sum ut possim aedificare ei domum? Sed
ad hoc tantum ut adoleatur incensum coram eo.
Mitte ergo mihi virum eruditum qui noverit ope-
rari in auro et argento, aere et ferro, purpura, coc-
cino et hyacintho, et qui sciat sculpere caelaturas
cum his artificibus quos mecum habeo in Iudaea et
Ierusalem, quos praeparavit David pater meus. Sed et ligna cedri-
na mitte mihi et arceuthina et pinea de Liba-
no. Scio enim quod servi tui noverint caedere ligna de
Libano, et erunt servi mei cum servis tuis ut pa-
rentur mihi ligna plurima. Domus enim quam cu-
pio aedificare magna est nimis et inclita.
Praeterea operariis qui caesuri sunt ligna servis tu-
is dabo in cibaria tritici choros XX. m. et hordei
choros totidem, olei quoque sata XX. m. Rescripsit autem Hy-
ram rex Tyri per litteras quas miserat Salomoni: Quia
dilexit Dominus populum suum, idcirco te regnare fe-
cit super eum. Et addidit dicens: Benedictus Dominus Deus
Israel qui fecit caelum et terram, qui dedit David regi filium
sapientem et eruditum et sensatum atque pruden-
tem, ut aedificaret domum Domino et palatium sibi. Misi ergo
tibi virum prudentem atque scientissimum Hyram
patrem meum, filium mulieris de filiabus Dan, cuius pa-
ter Tyrius fuit, qui novit operari in auro et ar-
gento, aere et ferro et marmore et lignis, in pur-
pura quoque et hyacintho et bysso et coccino, et qui sci-
at caelare omnem sculpturam et adinvenire pru-
denter quodcumque in opere necessarium est cum artificibus
tuis et cum artificibus domini mei David patris tui. Triticum ergo
et hordeum et oleum et vinum quae pollicitus es, domine
mi, mitte servis tuis. Nos autem caedemus ligna de Li-
bano quot necessaria habueris, et applicabimus ea rati-
bus per mare in Ioppe; tu autem transferes
ea in Ierusalem. Numeravit ergo Salomon omnes viros pro-
selytos qui erant in terra Israel post dinumerationem quam
dinumeravit David pater eius, et inventi sunt c. l. m. et tria
m. dc. Fecitque ex eis LXX. m. qui humeris onera
portarent et LXXX. m. qui lapides in montibus
caederent, tria m. autem et dc. praepositos operum populi.

III Et coepit Salomon aedificare domum Domini in Hierusalem in monte Moria, qui demonstratus fuerat David patri eius, in loco quem paraverat David in area Ornan Iebusei. Coepit autem aedificare mense secundo, anno quarto regni sui. Et haec sunt fundamenta quae iecit Salomon ut aedificaret domum Dei: longitudinis in cubitis mensura prima sexaginta, latitudinis cubitos viginti. Porticum vero ante frontem, quae tendebatur in longum iuxta mensuram latitudinis domus, cubitorum viginti; porro altitudo centum viginti cubitorum erat: et deauravit eam intrinsecus auro mundissimo. Domum quoque maiorem texit tabulis ligneis abiegnis, et laminas auri obrizi affixit per totum: sculpsitque in ea palmas, et quasi catenulas se invicem complectentes. Stravit quoque pavimentum templi pretiosissimo marmore, decore multo. Porro aurum erat probatissimum, de cuius laminis texit domum et trabes eius, et postes, et parietes, et ostia: et caelavit cherubin in parietibus. Fecit quoque domum sancti sanctorum: longitudinem iuxta latitudinem domus cubitorum viginti, et latitudinem similiter viginti cubitorum: et laminis aureis texit eam, quasi talentis sescentis. Sed et clavos fecit aureos, ita ut singuli clavi siclos quinquagenos appenderent: caenacula quoque texit auro. Fecit etiam in domo sancti sanctorum cherubin duos opere statuario: et texit eos auro. Alae cherubin viginti cubitis extendebantur, ita ut una ala haberet cubitos quinque, et tangeret parietem domus: et altera quinque cubitos habens, alam tangeret alterius cherub. Similiter cherub alterius ala quinque habebat cubitos, et tangebat parietem: et ala eius altera quinque cubitorum alam cherub alterius contingebat. Igitur alae utriusque cherubin expansae erant, et extendebantur per cubitos viginti: ipsi autem stabant erectis pedibus, et facies eorum erant versae ad exteriorem domum. Fecit quoque velum ex hyacintho, purpura, cocco, et bysso: et intexuit ei cherubin. Ante fores etiam templi duas columnas, quae triginta et quinque cubitos habebant altitudinis: porro capita earum quinque cubitorum. Necnon et quasi catenulas in oraculo, et superposuit eas capitibus columnarum: malogranata etiam centum, quae catenulis interposuit. Ipsas quoque columnas posuit in vestibulo templi, unam a dextris, et alteram a sinistris: eam quae a dextris erat, vocavit Iachin: et quae ad laevam, Booz.

IIII Fecit quoque altare aeneum viginti cubitorum longitudinis, et viginti cubitorum latitudinis, et decem cubitorum altitudinis. Mare etiam fusile, decem cubitis a labio usque ad labium rotundum per circuitum: quinque cubitos habebat altitudinis, et funiculus triginta cubitorum ambiebat gyrum eius. Similitudo quoque boum erat subter illud: et decem cubitis quaedam extrinsecus caelatura quasi duobus versibus alvum maris circuibant: boves autem erant fusiles. Et ipsum mare super duodecim boves impositum erat, quorum tres respiciebant ad aquilonem, et alii tres ad occidentem: porro alii tres meridiem, et tres qui reliqui erant, orientem, habentes mare superpositum: et posteriora boum erant intrinsecus sub mari. Porro vastitas eius habebat mensuram palmi, et labium illius erat quasi labium calicis, vel repandi lilii: capiebatque tria millia metretas. Fecit quoque conchas decem: et posuit quinque a dextris, et quinque a sinistris, ut lavarent in eis omnia quae in holocaustum oblaturi erant: porro in mari sacerdotes lavabantur. Fecit autem et candelabra aurea decem secundum speciem qua iussa erant fieri: et posuit ea in templo, quinque a dextris, et quinque a sinistris. Necnon et mensas decem: et posuit eas in templo, quinque a dextris, et quinque a sinistris. Phialas quoque aureas centum. Fecit etiam atrium sacerdotum, et basilicam grandem, et ostia in basilica, quae texit aere. Porro mare posuit in latere dextro contra orientem ad meridiem. Fecit autem Hiram lebetes, et creagras, et phialas, et complevit omne opus regis in domo Dei: hoc est, columnas duas, et epistylia, et capita, et quasi quaedam reticula, quae capita tegerent super epistylia. Malogranata quoque quadringenta, et retiacula duo: ita ut bini ordines malogranatorum singulis retiaculis iungerentur, quae protegerent epistylia et capita columnarum. Bases etiam fecit, et conchas, quas superposuit basibus: mare unum, boves quoque duodecim sub mari: et lebetes, et creagras, et phialas. Omnia vasa fecit Salomoni Hiram pater eius in domo Domini ex aere mundissimo. In regione Iordanis fudit ea rex in argillosa terra inter Socoth et Saredatha. Erat autem multitudo vasorum innumerabilis, ita ut ignoraretur pondus aeris. Fecitque Salomon omnia vasa domus Dei, et altare aureum, et mensas, et super eas panes propositionis: candelabra quoque cum lucernis suis, ut lucerent ante oraculum iuxta ritum, ex auro purissimo: et florentia quaedam, et lucernas, et forcipes aureos: omnia de auro mundissimo facta sunt. Thymiateria quoque, et thuribula, et phialas, et mortariola ex auro purissimo. Et ostia caelavit templi interioris, id est, in sancta sanctorum: et ostia templi forinsecus aurea. Sic completum est omne opus quod fecit Salomon in domo Domini.

V Intulit igitur Salomon omnia quae voverat David pater suus, argentum et aurum, et universa vasa posuit in thesauris domus Dei. Post quae congregavit maiores natu Israhel, et cunctos principes tribuum, et capita familiarum de filiis Israhel in Hierusalem, ut adducerent arcam foederis Domini de civitate David, quae est Sion. Venerunt itaque ad regem omnes viri Israhel in die sollemni

40

mensis septimi. Cumque venissent cuncti seniores
israel, portaverunt levite archam et intulerunt eam et
omnem paraturam tabernaculi. Porro vasa sanctu-
arii que erant in tabernaculo portaverunt sacerdo-
tes cum levitis. Rex autem salomon et universus cetus
israel omnesque qui fuerant congregati ante archam
immolabant arietes et boves absque ullo numero.
Tanta enim erat multitudo victimarum. Et intule-
runt sacerdotes archam federis domini in locum suum
id est ad oraculum templi in sancta sanctorum subter alas che-
rubim, ita ut cherubim expanderent alas su-
as super locum in quo erat archa et ipsam ar-
cham tegerent cum vectibus suis. Vectium autem quibus
portabatur archa, quia paululum longiores
erant, capita apparebant ante oraculum. Si vero
quis paululum fuisset exterius, eos videre
non poterat. Fuit itaque archa ibi usque in presentem
diem. Nichilque erat aliud in archa nisi due tab-
ule quas posuerat moyses in oreb quando legem de-
dit dominus filiis israel egredientibus de egypto. Egressis autem
sacerdotibus de sanctuario, omnes enim sacerdotes
qui ibi potuerant inveniri sanctificati sunt, nec ad-
huc in illo tempore vices et ministeriorum ordo inter eos
divisus erat, tam levite quam cantores, id est, et qui
sub asaph erant et qui sub heman et qui sub idi-
thun, filii et fratres eorum, vestiti bissinis, cym-
balis et psalteriis et citharis concrepabant, stan-
tes ad orientalem plagam altaris, et cum eis
sacerdotes centum viginti canentes tubis. Igitur cunctis pa-
riter et tubis et voce et cymbalis et organis et diversi
generis musicorum concinentibus, et vocem in sublime
tollentibus, longe sonitus audiebatur, ut cum do-
minum laudare cepissent et dicere: Confitemini
domino quoniam bonus, quoniam in seculum misericordia eius, im-
pleretur domus dei nube, nec possent sacerdotes
stare et ministrare propter caliginem. Compleve-
rat enim gloria domini domum dei.

VI

Tunc salomon ait: Dominus pollicitus est ut
habitaret in caligine. Ego autem edificavi
domum nomini eius ut habitaret ibi in perpetu-
um. Et convertit rex faciem suam et benedixit universe multi-
tudini israel, nam omnis turba stabat intenta. Et
ait: Benedictus dominus deus israel qui quod locutus est david patri
meo opere complevit dicens: A die qua eduxi populum
meum de terra egypti non elegi civitatem de cunc-
tis tribubus israel ut edificaretur in ea domus no-
mini meo, neque elegi quemquam alium virum ut esset
dux in populo meo israel, sed elegi ierusalem ut sit
nomen meum in ea, et elegi david ut constituerem
eum super populum meum israel. Cumque fuisset volun-
tatis david patris mei ut edificaret domum nomini
domini dei israel, dixit dominus ad eum: Quia hec fuit voluntas
tua ut edificares domum nomini meo, bene quidem fe-
cisti hanc habere voluntatem, sed tamen non edificabis do-
mum. Verum filius tuus qui egredietur de lum-
bis tuis, ipse edificabit domum nomini meo. Com-
plevit ergo dominus sermonem suum quem locutus fuerat, et e-
go surrexi pro david patre meo et sedi super thronum isr-
ael sicut locutus est dominus. Et edificavi domum nomini domini dei is-
rael et posui in ea archam in qua est pactum domini
quod pepigit cum filiis israel. Stetit ergo coram alta-
ri domini ex adverso universe multitudinis
israel et extendit manus suas. Siquidem fece-
rat salomon basim eneam et posuerat eam in
medio basilice, habentem quinque cubitos longitudi-
nis et quinque latitudinis et tres cubitos altitudinis,
stetitque super eam, et deinceps flexis genibus contra
universam multitudinem israel et palmis in celum
levatis ait: Domine deus israel, non est similis tui deus in ce-
lo et in terra, qui custodis pactum et misericordiam
cum servis tuis qui ambulant coram te in toto cor-
de suo, qui prestitisti david patri meo que-
cumque locutus fueras ei, et que ore promiseras o-
pere complesti, sicut et presens tempus probat. Nunc ergo
domine deus israel imple servo tuo david quecum-
que locutus es dicens: Non deficiet ex te vir coram
me qui sedeat super thronum israel, ita tamen si cus-
todierint filii tui vias suas et ambulaverint
in lege mea sicut et tu ambulasti coram me.
Et nunc domine deus israel firmetur sermo tuus quem lo-
cutus es servo tuo david. Ergone credibile
est ut habitet deus cum hominibus super terram? Si celum et
celi celorum non te capiunt, quanto magis domus is-
ta quam edificavi? Sed ad hoc tantum facta est ut respi-
cias orationem servi tui et obsecrationem eius domine de-
us meus, et audias preces quas fundit famulus tuus
coram te, ut aperias oculos tuos super domum is-
tam diebus ac noctibus, super locum in quo pol-
licitus es ut invocaretur nomen tuum, et ex-
audires orationem quam servus tuus orat in eo.
Exaudi preces famuli tui et populi tui israel. Quicumque
oraverit in loco isto, exaudi de habitaculo tuo
id est de celis et propitiare. Si peccaverit quispiam in
proximum suum et iurare contra eum paratus venerit
seque maledicto constrinxerit coram altari
in domo ista, tu exaudies de celo et facies iu-
dicium servorum tuorum ita ut reddas iniquo
viam suam in caput proprium et ulciscens
iustum retribuens ei secundum iustitiam suam. Si su-
peratus fuerit populus tuus israel ab inimicis, pec-
cabit enim tibi, et conversi egerint penitentiam et obsecra-
verint nomen tuum et fuerint deprecati in loco is-
to, tu exaudies de celo et propitiare peccato populi tui
israel et reduc eos in terram quam dedisti eis et pa-

[ra]tione eorum. Si clauso celo pluvia non fluxerit propter peccata populi, et deprecati fuerint te in loco isto, et confessi nomini tuo, et conversi a peccatis suis cum eos afflixeris, exaudi de celo Domine, et dimitte peccata servis tuis et populo tuo Israel, et doce eos viam bonam per quam ingrediantur, et da pluviam terre quam dedisti populo tuo ad possidendum. Fames si orta fuerit in terra, et pestilentia, et erugo, et aurugo, et locusta, et bruchus venerint, et hostes vastatis regionibus portas obsederint civitatis, omnisque plaga et infirmitas presserit; si quis de populo tuo Israel fuerit deprecatus, cognoscens plagam et infirmitatem suam, et expanderit manus suas in domo hac, tu exaudies de celo, de sublimi scilicet habitaculo tuo, et propitiare, et redde unicuique secundum vias suas quas nosti eum habere in corde suo. Tu enim solus nosti corda filiorum hominum, ut timeant te et ambulent in viis tuis cunctis diebus quibus vivunt super faciem terre quam dedisti patribus nostris. Externum quoque qui non est de populo tuo Israel, si venerit de terra longinqua propter nomen tuum magnum, et propter manum tuam robustam et brachium tuum extentum, et adoraverit in loco isto, tu exaudies de celo firmissimo habitaculo tuo, et facies cuncta pro quibus invocaverit te ille peregrinus, ut sciant omnes populi terre nomen tuum, et timeant te sicut populus tuus Israel, et cognoscant quia nomen tuum invocatum est super domum hanc quam edificavi nomini tuo. Si egressus fuerit populus tuus ad bellum contra adversarios suos per viam in qua miseris eos, adorabunt te contra viam in qua civitas hec est quam elegisti, et domus quam edificavi nomini tuo, ut exaudias de celo preces eorum et obsecrationem, et ulciscaris. Si autem peccaverint tibi (neque enim est homo qui non peccet), et iratus fueris eis, et tradideris hostibus, et captivos duxerint eos in terram longinquam, vel certe que iuxta est, et conversi in corde suo in terra ad quam captivi ducti fuerant, egerint penitentiam, et deprecati te fuerint in terra captivitatis sue, dicentes: Peccavimus, inique fecimus, iniuste egimus, et reversi fuerint ad te in toto corde suo et in tota anima sua in terra captivitatis sue ad quam ducti sunt, adorabunt te contra viam terre sue quam dedisti patribus eorum, et urbis quam elegisti, et domus quam edificavi nomini tuo, ut exaudias de celo, hoc est de firmo habitaculo tuo, preces eorum, et facias iudicium, et dimittas populo tuo quamvis peccatori. Tu es enim Deus meus: aperiantur quaeso oculi tui, et aures tue intente sint ad orationem que fit in loco isto. Nunc igitur consurge Domine Deus in requiem tuam, tu et archa fortitudinis tue: sacerdotes tui Domine Deus induantur salute, et sancti tui letentur in bonis. Domine Deus ne averteris faciem christi tui, memento misericordiarum David servi tui.

Cumque complesset Salomon fundens preces, ignis descendit de celo, et devoravit holocausta et victimas: et maiestas Domini implevit domum. Nec poterant sacerdotes ingredi templum Domini, eo quod implesset maiestas Domini templum Domini. Sed et omnes filii Israel videbant descendentem ignem et gloriam Domini super domum: et corruentes proni in terram super pavimentum stratum lapide, adoraverunt, et laudaverunt Dominum: quoniam bonus, quoniam in seculum misericordia eius. Rex autem et omnis populus immolabant victimas coram Domino.

VII

Mactavit igitur rex Salomon hostias boum viginti duo milia, arietum centum viginti milia: et dedicavit domum Dei rex et universus populus. Sacerdotes autem stabant in officiis suis, et Levite in organis carminum Domini, que fecit David rex ad laudandum Dominum: quoniam in eternum misericordia eius, hymnos David canentes per manus suas. Porro sacerdotes canebant tubis ante eos, cunctusque Israel stabat. Sanctificavit quoque Salomon medium atrii ante templum Domini: obtulerat enim ibi holocausta et adipes pacificorum, quia altare eneum quod fecerat non poterat sustinere holocausta et sacrificia et adipes. Fecit ergo Salomon sollempnitatem in tempore illo septem diebus, et omnis Israel cum eo, ecclesia magna valde, ab introitu Emath usque ad torrentem Egypti. Fecitque die octavo collectam, eo quod dedicasset altare septem diebus, et sollempnitatem celebrasset diebus septem. Igitur in die vicesimo tertio mensis septimi dimisit populos ad tabernacula sua, letantes atque gaudentes super bono quod fecerat Dominus David et Salomoni et Israel populo suo. Complevitque Salomon domum Domini et domum regis, et omnia que disposuerat in corde suo ut faceret in domo Domini et in domo sua, et prosperatus est. Apparuit autem ei Dominus nocte, et ait: Audivi orationem tuam, et elegi locum istum mihi in domum sacrificii. Si clausero celum, et pluvia non fluxerit, et mandavero et precepero locuste ut devoret terram, et misero pestilentiam in populum meum: conversus autem populus meus, super quos invocatum est nomen meum, deprecatus me fuerit, et exquisierit faciem meam, et egerit penitentiam a viis suis pessimis: et ego exaudiam de celo, et propitius ero peccatis eorum, et sanabo terram eorum. Oculi quoque mei erunt aperti, et aures mee erecte ad orationem eius qui in loco isto oraverit. Elegi enim, et sanctificavi locum istum, ut sit nomen meum ibi in sempiternum, et permaneant oculi mei et cor meum ibi cunctis diebus. Tu quoque si ambulaveris coram me, sicut ambulavit David pater tuus, et feceris iuxta omnia que precepi tibi, et iusticias meas iudiciaque servaveris, suscitabo thronum regni tui, sicut pollicitus sum David patri tuo, dicens: Non auferetur de stirpe tua vir qui sit princeps in Israel. Si autem aversi fueritis, et dereliqueritis iusticias meas

et precepta mea que proposui vobis sed abieritis et colueritis
deos alienos et adoraveritis eos: evellam vos
de terra mea quam dedi vobis et domum hanc quam
edificavi nomini meo proiciam a facie mea et
tradam eam in parabolam et in proverbium cunctis
populis. et domus ista erit in proverbium omni-
bus transeuntibus et dicent stupentes quare sic fe-
cit dominus terre huic et domui huic? Et respondebunt quia de-
reliquerunt dominum deum patrum suorum qui eduxit eos
de terra egypti et apprehenderunt deos alienos et ado-
raverunt eos et coluerunt: ideo venerunt super eos uni-
VIII versa hec mala. Expletis autem xx annis post quos
edificavit salomon domum domini et domum suam
civitates quas dederat hyram salomon edificavit
et habitare ibi fecit filios israel. Abiit quoque in emath
suba et obtinuit eam et edificavit palmiram
in deserto et alias civitates munitissimas edi-
ficavit in emath. Extruxitque bethoron superiorem
et bethoron inferiorem civitates muratas ha-
bentes portas et vectes et seras. Balaad et omnes
urbes firmissimas que fuerunt salomonis cunctasque
que urbes quadrigarum et urbes equitum. Omnia
quecumque voluit rex salomon atque disposuit e-
dificavit in ierusalem et in libano et in universa terra po-
testatis sue. Omnem populum qui derelictus fuerat de e-
theo et amorreo et phereseo et eveo et iebu-
seo qui erant de stirpe israel de filiis eorum et de
posteris quos non interfecerant filii israel sub-
iugavit salomon in tributarios usque in diem
hanc. Porro de filiis israel non posuit ut servirent
operibus regis ipsi enim erant viri bellatores et du-
ces primi et principes quadrigarum et equitum eius.
Omnes autem principes exercitus regis salomonis fuerunt
ccl qui erudiebant populum. Filiam vero pha-
raonis transtulit de civitate david in domum quam
edificaverat ei. dixit enim rex: Non habitabit ux-
or mea in domo david regis israel eo quod sanctificata
sit quia ingressa est in eam archa domini. Tunc ob-
tulit salomon holocausta domino super altare domini quod
extruxerat ante porticum ut per singulos dies offe-
rentur in eo iuxta preceptum moysi in sabbatis
et in kalendis et in festis diebus ter per annum id est
in sollempnitate azimorum et in sollempnitate eb-
domadarum et in sollempnitate tabernaculorum.
Et constituit iuxta dispositionem david patris sui of-
ficia sacerdotum in ministeriis suis et levitas in
ordine suo ut laudarent et ministrarent co-
ram sacerdotibus iuxta ritum uniuscuiusque diei et
ianitores in divisionibus suis per portam et
portam. sic enim preceperat david homo dei. Nec preter-
gressi sunt de mandatis regis tam sacerdo-
tes quam levite ex omnibus que preceperat et in cu-

stodiis thesaurorum. Omnem impensam preparatam habuit
salomon ex eo die quo fundavit domum domini us-
que in diem quo perfecit eam. Tunc abiit salom-
on in asiongaber et in haylath ad oram maris
rubri que est in terra edom. Misit autem ei hyram per
manus servorum suorum naves et nautas gnaros
maris abieruntque cum servis salomonis in ophyr
tuleruntque inde ccccl talenta auri et at-
tulerunt ad regem salomonem. IX
Regina quoque saba cum audisset famam
salomonis venit ut temptaret eum enig-
matibus in ierusalem cum magnis opibus et came-
lis qui portabant aromata et auri plurimum
gemmasque preciosas. Cumque venisset ad salo-
monem locuta est ei quecumque erant in corde suo
et exposuit ei salomon omnia que proposuerat ne-
que quicquam fuit quod perspicuum non fecerit. Que postquam
vidit sapientiam scilicet salomonis et domum quam edi-
ficaverat necnon et cibaria mense eius et habitacula ser-
vorum et officia ministrorum et vestimenta eorum pin-
cernas quoque et vestes eorum et victimas quas immo-
labat in domo domini non erat pre stupore ultra
in ea spiritus. Dixitque ad regem: Verus est sermo quem
audieram in terra mea de virtutibus et sapientia
tua. Non credebam narrantibus donec ipsa ve-
nissem et vidissem oculis meis et probassem vix medie-
tatem tue sapientie mihi fuisse narratam. vicisti
famam virtutibus tuis. Beati viri tui et beati
servi tui hii qui assistunt coram te omni tempore et au-
diunt sapientiam tuam. Sit dominus deus tuus benedictus
qui voluit te ordinare super thronum suum regem
domini dei tui. Quia diligit deus israel et vult ser-
vare eum in eternum ideo posuit te super eum regem
ut facias iudicium atque iustitiam. Dedit autem regi c-
xx talenta auri et aromata multa nimis et gem-
mas preciosissimas. Non fuerunt aromata tali-
a ut hec que dedit regina saba regi salomoni. Sed et servi
hyram cum servis salomonis attulerunt aurum de o-
phyr et ligna thyina et gemmas preciosissimas
de quibus fecit rex de lignis scilicet thyinis gradus
in domo regis et cytharas quoque et psalteria can-
toribus: numquam visa sunt in terra iuda ligna
talia. Rex autem salomon dedit regine saba que-
cumque voluit et que postulavit multo plura quam
attulerat ad eum. Que reversa abiit in terram
suam cum servis suis. Erat autem pondus auri quod
afferebatur salomoni per singulos annos dc-
lxvi talenta auri excepta ea summa quam legati
diversarum gentium et negociatores afferre so-
liti erant. Omnesque reges arabie et satrape ter-
rarum comportabant aurum et argentum salomoni. Fe-
cit igitur rex salomon ducentas hastas aureas de sum-

ma de auro quae in singulis hastis expendeba-
tur. Trecenta quoque scuta aurea trecentorum aureorum qui-
bus tegebantur singula scuta. Posuitque ea rex
in armamentario quod erat consitum nemore. Fecit quoque rex
solium eburneum grande: et vestivit illud au-
ro mundissimo. Sex quoque gradus quibus ascende-
batur ad solium: et scabellum aureum: et brachio-
la duo altrinsecus: et duos leones stantes iuxta bra-
chiola. Sed et alios .xii. leunculos stantes super
gradus ex utraque parte. Non fuit tale solium
in universis regnis. Omnia quoque vasa convivii
regis erant aurea: et vasa domus saltus Liba-
ni ex auro purissimo. Argentum enim in diebus il-
lis pro nichilo reputabatur. Siquidem naves re-
gis ibant in Tharsis cum servis Hiram semel
in tribus annis: et deferebant inde aurum et argentum
et ebur et simias et pavos. Magnificatus est i-
gitur Salomon super omnes reges terre prae divitiis et gloria. Om-
nesque reges terrae desiderabant videre faciem Salomo-
nis ut audirent sapientiam quam dederat Deus in corde eius.
Et deferebant ei munera vasa argentea et au-
rea et vestes et arma et aromata equos et mu-
los per singulos annos. Habuit quoque Salomon .xl. mi-
lia equorum in stabulis et curruum equitumque .xii. mi-
lia: constituitque eos in urbibus quadrigarum et ubi erat rex in
Ierusalem. Exercuit etiam potestatem super cunctos reges a flu-
mine Eufrate usque ad terram Philistinorum et usque
ad terminos Egypti. Tantamque copiam praebuit ar-
genti in Ierusalem quasi lapidum: et cedrorum tantam
multitudinem velut sicomororum quae gig-
nuntur in campestribus. Adducebantur autem ei equi
de Egypto de cunctisque regionibus. Reliqua vero ope-
rum Salomonis priorum et novissimorum scripta sunt in ver-
bis Nathan prophete et in libris Ahie Silonitis et in visi-
one quoque Addo videntis contra Ieroboam filium
X. Nabath. Regnavit autem Salomon in Ierusalem super om-
nem Israel .xl. annis. Dormivitque cum patribus suis et se-
pelierunt eum in civitate David. Regnavitque pro eo
Roboam filius eius. Profectus est autem Roboam in Siche-
m. Illuc enim cunctus Israel convenerat ut constituerent
eum regem. Quod cum audisset Ieroboam filius Nabath
qui erat in Egypto: fugerat quippe illuc ante Sala-
monem: statim reversus est. Vocaveruntque eum et venit
cum universo Israel: et locuti sunt ad Roboam dicentes.
Pater tuus durissimo iugo nos pressit. Tu levi-
ora impera patre tuo qui nobis gravem imposuit
servitutem: et paululum de onere subleva: ut ser-
viamus tibi. Qui ait: Post tres dies revertimini
ad me. Cumque abisset populus iniit consilium cum seni-
bus qui steterant coram patre eius Salomone cum adhuc
viveret dicens: Quid datis consilii ut respondeam
populo. Qui dixerunt ei: Si placueris populo huic et leni-
veris eos verbis clementibus: servient tibi omni tempore. At ille reliquit
consilium senum: et cum iuvenibus tractare coepit qui cum eo nutriti fu-
erant: et erant in comitatu illius. Dixitque ad eos. Quid
vobis videtur? vel respondere quid debeo populo huic qui dixit
mihi: Subleva iugum quod imposuit pater tuus. At
illi responderunt ut iuvenes et nutriti cum eo in delici-
is atque dixerunt: Sic loqueris populo qui dixit tibi: Pater tu-
us aggravavit iugum nostrum: tu sublevas: sic re-
spondebis eis: Minimus digitus meus grossior est lum-
bis patris mei. Pater meus imposuit vobis iugum grave:
et ego maius pondus apponam. Pater meus cecidit
vos flagellis: ego vero caedam vos scorpionibus.
Venit ergo Ieroboam et universus populus ad Robo-
am die tertio sicut praeceperat eis. Responditque rex dura
derelicto consilio seniorum. Locutusque est iuxta iu-
venum voluntatem. Pater meus grave vobis imposuit
iugum: quod ego gravius faciam. Pater
meus cecidit vos flagellis: ego vero caedam vos scor-
pionibus. Et non acquievit populi precibus. Erat enim vo-
luntatis Dei ut compleretur sermo eius quem
locutus fuerat per manum Ahie Silonitis ad
Ieroboam filium Nabath. Populus autem universus
rege duriora dicente sic locutus est ad eum.
Non est nobis pars in David neque hereditas in filio Y-
sai. Revertere in tabernacula tua Israel. Tu autem
pasce domum tuam David. Et abiit Israel in taber-
nacula sua. Super filios autem Israel qui habitabant in
civitatibus Iuda regnavit Roboam. Misitque rex Ro-
boam Aduram qui praeerat tributis: et lapida-
verunt eum filii Israel et mortuus est. Porro rex Robo-
am currum festinavit ascendere et fugit in Ierusalem. Re-
cessitque Israel a domo David usque ad diem hanc. XI.
Venit autem Roboam in Ierusalem et convocavit univer-
sam domum Iuda et Beniamin .c.lxxx. milia electorum
atque bellantium: ut dimicaret contra Israel et con-
verteret ad se regnum suum. Factusque est sermo Domini
ad Semeiam hominem Dei dicens: Loquere ad Ro-
boam filium Salomonis regem Iuda et ad univer-
sum Israel qui est in Iuda et Beniamin. Haec dicit Dominus. Non a-
scendetis neque pugnabitis contra fratres vestros.
Revertatur unusquisque in domum suam quia mea hoc
gestum est voluntate. Qui cum audissent sermonem Domi-
ni reversi sunt nec perrexerunt contra regem Ie-
roboam. Habitavit autem Roboam in Ierusalem et aedifi-
cavit civitates muratas in Iuda. Extruxitque
Bethleem et Etham et Thecue Bethsur quoque et So-
choth et Odollam necnon et Geth et Maresa et Ziph.
Sed et Aduram et Lachis et Azecha. Saraa quoque et Ha-
ylon et Hebron quae erant in Iuda et Beniamin ci-
vitates munitissimas. Cumque clausisset eas
muris posuit in eis principes ciborumque horrea,
hoc est olei et vini. Sed et in singulis urbibus fecit armamen-

42

taria scutorum et hastarum. firmavitque eas summa
diligentia. et imperavit super iudam et beniamin.
Sacerdotes autem et levite qui erant in universo israel
venerunt ad eum de cunctis sedibus suis. relin-
quentes suburbana et possessiones suas. et ad
iudam et ierusalem transeuntes eo quod abiecisset
eos ieroboam et posteri eius ne sacerdotio domini
fungerentur. Qui constituit sibi sacerdotes
excelsorum et demoniorum vitulorumque quos fece-
rat. Sed et de cunctis tribubus israel quicumque dede-
rant cor suum ut quererent dominum deum israel
venerunt ierusalem ad immolandum victimas co-
ram domino deo patrum suorum. et roboraverunt regnum iu-
da. et confirmaverunt roboam filium salomonis per
tres annos. ambulaverunt enim in viis david et salo-
monis annis tantum tribus. Duxit autem roboam uxorem ma-
laath filiam ierimoth filii david. abigail quoque
filiam heliab filii ysai. que peperit ei filios
iehus et somoriam et zoom. Post hanc quoque ac-
cepit maacham filiam absalon. que peperit
ei abiam et ethai et ziza et salomith. Amavit autem
roboam maacha filiam absalon super omnes
uxores suas et concubinas. Nam uxores xviii
duxerat. concubinas autem lx. et genuit xx
viii filios et lx filias. Constituit vero in capite
abiam filium maacha ducem super omnes fratres su-
os. ipsum enim regem facere cogitabat. quia sapientior
fuit et potentior super omnes filios eius et in
cunctis finibus iuda et beniamin et in universis
civitatibus muratis. Prebuitque eis escas plu-
rimas. et multas petivit uxores. Cumque roboratum
fuisset regnum roboam et confortatum. dereliquit legem
domini et omnis israel cum eo.
XII Anno autem v. regni roboam ascendit sesac
rex egypti in ierusalem quia peccaverant domino. cum
mille ducentis curribus et lx milibus equitum. ne-
que erat numerus vulgi quod venerat cum eo ex egyp-
to libyes scilicet et trogodite et ethiopes. Cepitque ci-
vitates munitissimas et venit usque ierusalem. Seme-
ias autem propheta ingressus est ad roboam et principes iu-
da qui congregati fuerant in ierusalem fugientes
sesac. Dixitque ad eos. Hec dicit dominus. Vos re-
liquistis me. et ego reliqui vos in manu sesac.
Consternatique principes israel et rex dixerunt. Ius-
tus est dominus. Cumque vidisset dominus quod humiliati essent.
factus est sermo domini ad semeiam dicens. Quia humilia-
ti sunt non disperdam illos. Daboque eis pauxil-
lum auxilii. et non stillabit furor meus super ie-
rusalem per manum sesac. Verumptamen servient
ei. ut sciant distantiam servitutis mee et servitu-
tis regni terrarum. Recessit itaque sesac rex egypti
ab ierusalem sublatis thesauris domus domini et
domus regis. omniaque secum tulit et clipeos aure-
os quos fecerat salomon. pro quibus fecit rex eneos et
tradidit illos principibus scutariorum qui custodie-
bant vestibulum palacii. Cumque introiret rex
domum domini veniebant scutarii et tollebant eos
iterumque referebant ad armamentarium suum. Ve-
rumptamen quia humiliati sunt aversa est ab eis ira domini
nec deleti sunt penitus. Siquidem et in iuda inventa
sunt opera bona. Confortatus est ergo roboam in ierusalem
atque regnavit. xl autem et unius anni erat cum re-
gnare cepisset. et xvii annis regnavit in ierusalem
urbe quam elegit dominus ut confirmaret nomen suum ibi
de cunctis tribubus israel. Nomen quoque matris eius naa-
ma ammanitis. Fecitque malum et non prepar-
avit cor suum ut quereret dominum. Opera vero ro-
boam prima et novissima scripta sunt in libris se-
meie prophete et addo videntis et diligenter
exposita. Pugnaveruntque adversum se ro-
boam et ieroboam cunctis diebus. Et dormivit
roboam cum patribus suis. sepultusque est in civi-
tate david. Et regnavit abia filius eius pro eo. XIII
Anno xviii regis ieroboam regnavit
abia super iudam tribus annis in ierusalem. Nomen-
que matris eius michaia filia uriel de gabaa. Et
erat bellum inter abiam et ieroboam. Cumque
iniisset abia certamen et haberet bellicosissimos viros et
electorum cccc milia. ieroboam instruxit e contra aciem
dccc milia virorum qui et ipsi electi erant et ad
bella fortissimi. Stetit igitur abia super montem se-
meron qui erat in effraim et ait. Audi
ieroboam et omnis israel. Num ignoratis quod
dominus deus israel dederit regnum david super israel in sempiternum
ipsi et filiis eius in pactum salis. Et surrexit
ieroboam filius nabath servus salomonis filii david.
et rebellavit contra dominum suum. Congregatique sunt
ad eum viri vanissimi et filii belial et prevalu-
erunt contra roboam filium salomonis. Porro roboam e-
rat rudis et corde pavido. nec potuit resistere e-
is. Nunc ergo dicitis quod resistere possitis regno do-
mini quod possidet per filios david. habetisque pro-
grandem multitudinem atque vitulos aureos quos
fecit vobis ieroboam in deos. Et eiecistis sacer-
dotes domini filios aaron atque levitas et fecistis
vobis sacerdotes sicut omnes populi terrarum. Quicumque ve-
nerit et initiaverit manum suam in tauro de
bobus et in arietibus septem fit sacerdos eorum qui
non sunt dii. Noster autem dominus deus est quem non relinquimus. Sacerdo-
tesque ministrant domino de filiis aaron et levi-
te sunt in ordine suo. Holocausta quoque offe-
runt domino per singulos dies mane et vespere et thi-
miama iuxta legis precepta confectum. et propo-
nuntur panes in mensa mundissima. Estque ap-

uo candelabrum aureum et lucerna eius ut accendatur semper ad vesperam. Nos enim custodimus praecepta Domini Dei nostri, quem vos reliquistis. Ergo in exercitu nostro dux Deus est, et sacerdotes eius qui clangunt tubis et resonant contra vos. Filii Israel, nolite pugnare contra Dominum Deum patrum vestrorum, quia non vobis expedit. Haec illo loquente, Ieroboam retro moliebatur insidias. Cumque ex adverso hostium staret, ignorantem Iudam suo ambiebat exercitu. Respiciensque Iuda vidit instare bellum ex adverso et post tergum, et clamavit ad Dominum; ac sacerdotes tubis canere coeperunt. Omnesque viri Iuda vociferati sunt; et ecce illis clamantibus perterruit Deus Ieroboam et omnem Israel qui stabat ex adverso Iuda et Abia. Fugeruntque filii Israel Iudam, et tradidit eos Deus in manu eorum. Percussit ergo eos Abia et populus eius plaga magna, et corruerunt vulnerati ex Israel quingenta milia virorum fortium. Humiliatique sunt filii Israel in tempore illo, et vehementissime confortati filii Iuda, eo quod sperassent in Domino Deo patrum suorum. Persecutus est autem Abia fugientem Ieroboam, et cepit civitates eius, Bethel et filias eius, et Iesana cum filiabus suis, Ephron quoque et filias eius. Nec valuit ultra resistere Ieroboam in diebus Abia; quem percussit Dominus, et mortuus est. Igitur Abia confortato imperio suo accepit uxores quattuordecim, procreavitque viginti duos filios et sedecim filias. Reliqua autem sermonum Abia viarumque et operum eius scripta sunt diligentissime in libro Addo prophetae.

XIIII Dormivit autem Abia cum patribus suis, et sepelierunt eum in civitate David; regnavitque Asa filius eius pro eo, in cuius diebus quievit terra annis decem. Fecit autem Asa quod bonum et placitum erat in conspectu Dei sui, et subvertit altaria peregrini cultus et excelsa, et confregit statuas lucosque succidit; et praecepit Iudae ut quaereret Dominum Deum patrum suorum et faceret legem et universa mandata; et abstulit de cunctis urbibus Iuda aras et fana, et regnavit in pace. Aedificavit quoque urbes munitas in Iuda, quia quietus erat, et nulla temporibus eius bella surrexerant, pacem Domino largiente. Dixit autem Iudae: Aedificemus civitates istas et vallemus muris et roboremus turribus et portis et seris, donec a bellis quieta sunt omnia, eo quod quaesierimus Dominum Deum patrum nostrorum, et dederit nobis pacem per gyrum. Aedificaverunt igitur, et nullum in extruendo impedimentum fuit. Habuit autem Asa in exercitu suo portantium scuta et hastas de Iuda trecenta milia, de Beniamin vero scutariorum et sagittariorum ducenta octoginta milia; omnes isti viri fortissimi. Egressus est autem contra eos Zara Aethiops cum exercitu suo decies centena milia et curribus trecentis, et venit usque Maresa. Porro Asa perrexit obviam ei, et instruxit aciem ad bellum in valle Sephata quae est iuxta Maresa. Et invocavit Dominum Deum et ait: Domine, non est apud te ulla distantia utrum in paucis auxilieris an in pluribus; adiuva nos, Domine Deus noster; in te enim et in tuo nomine habentes fiduciam venimus contra hanc multitudinem. Domine Deus noster tu es, non praevaleat contra te homo. Exterruit itaque Dominus Aethiopes coram Asa et Iuda, fugeruntque Aethiopes. Et persecutus est eos Asa et populus qui cum eo erat usque Gerara; et ruerunt Aethiopes usque ad internecionem, quia Domino caedente contriti sunt et exercitu illius proeliante. Tulerunt ergo spolia multa, et percusserunt omnes civitates per circuitum Gerarae; grandis enim cunctos terror invaserat; et diripuerunt urbes, et multam praedam asportaverunt. Sed et caulas ovium destruentes tulerunt pecorum infinitam multitudinem et camelorum, reversique sunt in Ierusalem.

XV Azarias autem filius Oded facto in se spiritu Dei egressus est in occursum Asa et dixit ei: Audite me, Asa et omnis Iuda et Beniamin. Dominus vobiscum, quia fuistis cum eo. Si quaesieritis eum, invenietis; si autem dereliqueritis eum, derelinquet vos. Transibunt autem multi dies in Israel absque Deo vero et absque sacerdote doctore et absque lege. Cumque reversi fuerint in angustia sua ad Dominum Deum Israel et quaesierint eum, reperient eum. In tempore illo non erit pax egredienti et ingredienti, sed terrores undique in cunctis habitatoribus terrarum. Pugnabit enim gens contra gentem et civitas contra civitatem, quia Dominus conturbabit eos in omni angustia. Vos ergo confortamini, et non dissolvantur manus vestrae; erit enim merces operi vestro. Quod cum audisset Asa, verba scilicet et prophetiam Azariae filii Oded prophetae, confortatus est et abstulit idola de omni terra Iuda et Beniamin et ex urbibus quas ceperat montis Ephraim, et dedicavit altare Domini quod erat ante porticum Domini. Congregavitque universum Iudam et Beniamin et advenas cum eis de Ephraim et de Manasse et de Simeon; plurimi enim ad eum confugerant ex Israel, videntes quod Dominus Deus illius esset cum eo. Cumque venissent in Ierusalem mense tertio, anno quintodecimo regni Asa, immolaverunt Domino in die illa de manubiis et praeda quam adduxerant boves septingentos et arietes septem milia. Et intravit ex more ad corroborandum foedus, ut quaererent Dominum Deum patrum suorum in toto corde et in tota anima sua. Si quis autem, inquit, non quaesierit Dominum Deum Israel, moriatur, a minimo usque ad maximum, a viro usque ad mulierem. Iuraveruntque Domino voce magna in iubilo et in clangore tubae et in sonitu bucinarum, omnes qui erant in Iuda, cum exsecratione; in omni enim corde suo iuraverunt, et in tota voluntate quaesierunt eum et invenerunt; praestititque eis Dominus requiem per circuitum. Sed et Maacham matrem Asa regis ex augusto deposuit imperio, eo quod fecisset in luco simulacrum Priapi; quod omne contrivit et in frusta comminuens combussit in torrente

comminuens combussit in torrente cedron. Excelsa autem derelicta sunt in israhel.
Attamen cor asa erat perfectum cunctis diebus eius. Ea
que voverat pater suus et ipse intulit in domum domini
argentum et aurum vasorumque diversam supellectilem.
Bellum vero non fuit usque ad tricesimum quintum annum regni asa.
XVI Anno autem xxxvi regni eius
ascendit baasa rex israhel in iudam et mu-
ro circumdabat rama ut nullus tute posset egredi
et ingredi de regno asa. Protulit ergo asa argentum
et aurum de thesauris domus domini et de thesau-
ris regis misitque ad benadab regem syrie
qui habitabat in damasco dicens. Fedus inter me
et te est, pater quoque meus et pater tuus habuere concordi-
am. Quam ob rem misi tibi argentum et aurum ut rupto
federe quod habes cum baasa rege israhel facias eum a
me recedere. Quo comperto benadab misit princi-
pes exercituum suorum ad urbes israhel qui percus-
serunt aion et dan et abelmaym et universas ur-
bes muratas neptalim. Quod cum audisset baa-
sa desiit edificare rama et intermisit opus suum.
Porro asa rex assumpsit universum iudam et tu-
lerunt lapides de rama et ligna que edificationi pre-
paraverat baasa. Edificavitque ex eis gabaa et
maspha. In tempore illo venit anani propheta ad
asa regem iuda et dixit ei. Quia habuisti fiduciam
in rege syrie et non in domino deo tuo, idcirco evasit
syrie regis exercitus de manu tua. Nonne ethi-
opes et libies multo plures erant quadrigis et equiti-
bus et multitudine nimia quos cum domino credidisses
tradidit in manus tuas. Oculi enim domini contempla-
ntur universam terram et prebent fortitudinem his qui
corde perfecto credunt in eum. Stulte igitur egisti et
propter hoc ex presenti tempore adversum te bella consurgent.
Iratusque est asa adversus videntem et iussit eum
mitti in nervum. Valde quippe super hoc fuerat indignatus
et interfecit de populo in tempore illo plurimos. Opera autem asa
prima et novissima scripta sunt in libro regum
iuda et israhel. Egrotavit etiam asa anno xxxix re-
gni sui dolore pedum vehementissimo et nec
in infirmitate sua quesivit dominum sed magis in medi-
corum arte confisus est. Dormivitque cum patribus suis et mor-
tuus est anno xli regni sui. Et sepelierunt eum in se-
pulchro suo quod foderat sibi in civitate david. Posu-
eruntque eum super lectum suum plenum aromati-
bus et unguentis meretriciis que erant pigmenta-
riorum arte confecta et combusserunt super eum ambitio-
ne nimia. Regnavit autem iosaphat filius eius pro eo et invaluit contra israhel.
XVII Constituitque militum
numeros in cunctis urbibus iuda que erant val-
late muris presidiaque disposuit in terra iuda et
in civitatibus effraym quas ceperat asa pater suus. Et
fuit dominus cum iosaphat quia ambulavit in viis david
patris sui primis et non speravit in baalim sed in deo
patris sui et perrexit in preceptis illius et non iuxta pecca-
ta israhel. Confirmavitque dominus regnum in manu eius et dedit
omnis iuda munera iosaphat, factique sunt ei infini-
te divitie et multa gloria. Cumque sumpsisset
cor eius audaciam propter vias domini etiam excelsa et lucos
de iuda abstulit. Tertio autem anno regni sui mi-
sit de principibus suis benaiam et abdiam et zacha-
riam et nathanael et micheam ut docerent in ci-
vitatibus iuda et cum eis levitas semeiam et
nathaniam et zabadiam asael quoque et semiramo-
th et ionathan adoniamque et thobiam et thoba-
doniam levitas et cum eis elisama et ioram sa-
cerdotes docebantque populum in iuda habentes librum
legis domini et circuibant cunctas urbes iuda
atque erudiebant populum. Itaque factus est pavor domini
super omnia regna terrarum que erant per gyrum iu-
da nec audebant bellare contra iosaphat. Sed et
philistei iosaphat munera deferebant
et vectigal argenti. Arabes quoque adduceb-
ant pecora arietum vii milia dcc et hircorum
totidem. Crevit ergo iosaphat et magnificatus
est usque in sublime atque edificavit in iuda do-
mos ad instar turrium urbesque muratas et
multa opera paravit in urbibus iuda. Viri quoque
bellatores et robusti erant in ierusalem quorum
iste est numerus per domos atque familias singulorum.
In iuda principes exercitus ednas dux et cum eo
robustissimi viri ccc milia. Post hunc iohanan
princeps et cum eo cc lxxx milia. Post istum quoque ama-
sias filius zechri consecratus domino et cum eo
cc milia virorum fortium. Hunc sequebatur ro-
bustus ad prelia eliada et cum eo tenentium arcum
et clipeum cc milia. Post istum iosaphat et cum eo c
lxxx milia expeditorum militum. Hii omnes erant ad
manum regis exceptis aliis quos posuerat
in urbibus muratis in universa iuda. XVIII
Fuit ergo iosaphat dives et inclitus multum et
affinitate coniunctus est achab. Descenditque
post annos ad eum in samariam ad cuius adven-
tum mactavit achab arietes et boves plu-
rimos ei et populo qui venerat
cum eo persuasitque ut ascenderet in ramoth galaad.
Dixitque achab rex israhel ad iosaphat regem iu-
da. Veni mecum in ramoth galaad. Cui
ille respondit. Ut ego et tu sic et populus tuus sic et populus me-
us tecumque erimus in bello. Dixitque iosaphat
ad regem israhel. Consule obsecro in presentiarum
sermonem domini. Congregavit ergo rex israhel prophe-
tarum cccc viros et dixit ad eos. In ramoth galaad
ad bellandum ire debemus an quiescere. At il-
li. Ascende inquiunt et tradet eos deus in manum

regis. Dixitque iosaphat: Numquid non est hic propheta domini ut
ab illo etiam quaeramus? Et ait rex israhel ad iosaphat: Est
vir unus a quo possumus quaerere domini volun-
tatem; sed ego odi eum, quia non prophetat mihi bonum sed
malum omni tempore. Est autem micheas filius iemla.
Dixitque iosaphat: Ne loquaris rex hoc modo. Voca-
vit ergo rex israhel unum de eunuchis et dixit ei: Voca
cito micheam filium iemla. Porro rex israhel et
iosaphat rex iuda uterque sedebant in so-
lio suo vestiti cultu regio. Sedebant autem
in area iuxta portam samariae. Omnesque prophe-
tae vaticinabantur coram eis. Sedechias vero filius
chanaana fecit sibi cornua ferrea et ait: Haec di-
cit dominus: His ventilabis syriam donec conteras eam.
Omnesque prophetae similiter prophetabant atque di-
cebant: Ascende in ramoth galaad et prosperabe-
ris, et tradet eos dominus in manum regis. Nuntius autem
qui ierat ad vocandum micheam ait illi: En ver-
ba omnium prophetarum uno ore bona annuntiant re-
gi; quaeso ergo te ut et sermo tuus ab eis non dissentiat et
loquaris prospera. Cui respondit micheas: Vivit dominus, quia quod-
cumque dixerit deus meus mihi hoc loquar. Venit ergo ad regem. Cui
rex ait: Michea, ire debemus in ramoth gala-
ad ad bellandum an quiescere? Cui ille respondit: Ascen-
dite, cuncta enim prospera evenient et tradentur
hostes in manus vestras. Dixitque rex: Iterum atque itera-
to te adiuro ut non loquaris mihi nisi quod verum est in nomine
domini. At ille ait: Vidi universum israhel dispersum in
montibus sicut oves absque pastore. Et dixit dominus: Non
habent isti dominos; revertatur unusquisque in domum suam
in pace. Et ait rex israhel ad iosaphat: Nonne dixi
tibi quod non prophetaret iste mihi quicquam boni sed ea quae ma-
la sunt? At ille: Idcirco, ait, audite verbum domini: Vi-
di dominum sedentem in solio suo et omnem exercitum caeli as-
sistentem ei a dextris et a sinistris. Et dixit dominus: Quis de-
cipiet achab regem israhel ut ascendat et corru-
at in ramoth galaad? Cumque diceret unus hoc modo et
alter alio, processit spiritus et stetit coram domino et ait:
Ego decipiam eum. Cui dominus: In quo, inquit, deci-
pies? At ille respondit: Egrediar et ero spiritus mendax in ore
omnium prophetarum eius. Dixitque dominus: Decipies et prae-
valebis; egredere et fac ita. Nunc igitur ecce dedit
dominus spiritum mendacii in ore omnium prophetarum tuorum, et
dominus de te locutus est mala. Accessit autem sedechias
filius chanaana et percussit micheae maxillam et ait:
Per quam viam transivit spiritus domini a me ut
loqueretur tibi? Dixitque micheas: Tu ipse videbis
in die illo quando ingressus fueris cubiculum de cu-
biculo ut abscondaris. Praecepit autem rex israhel dicens:
Tollite micheam et ducite eum ad amon
principem civitatis et ad ioas filium amelech
et dicetis: Haec dicit rex: Mittite hunc in carcerem et date
ei panis modicum et aquae pauxillum donec revertar in
pace. Dixitque micheas: Si reversus fueris in pace non est lo-
cutus dominus in me. Et ait: Audite populi omnes. Igitur ascenderunt
rex israhel et iosaphat rex iuda in ramoth galaad.
Dixitque rex israhel ad iosaphat regem iuda in ramoth
galaad: Mutabo habitum et sic ad pugnam vadam;
tu autem induere vestibus tuis. Mutatoque rex is-
rahel habitu venit ad bellum. Rex autem syriae praece-
perat ducibus equitatus sui dicens: Ne pugnetis
contra minimum aut contra maximum nisi contra solum regem israhel.
Itaque cum vidissent principes equitatus iosaph-
at, dixerunt: Rex israhel est iste. Et circumdederunt eum di-
micantes. At ille clamavit ad dominum et auxili-
atus est ei atque avertit eos ab illo. Cum enim vidissent
duces equitatus quod non esset rex israhel, reliquerunt
eum. Accidit autem ut unus e populo in incertum sagit-
tam iaceret et percuteret regem israhel inter cervicem
et scapulas. At ille aurigae suo ait: Converte ma-
num tuam et educ me de acie, quia vulneratus sum.
Et finita est pugna in die illo. Porro rex israhel sta-
bat in curru suo contra syros usque ad vesperam, et mor-
tuus est occidente sole.

XIX

Reversus est autem iosaphat rex iuda in domum suam
pacifice in ierusalem. Cui occurrit ieu filius ana-
ni videns et ait ad eum: Impio praebes auxilium et his
qui oderunt dominum amicitia iungeris, et idcirco iram qui-
dem domini merebaris; sed bona opera inventa sunt in te, eo quod
abstuleris lucos de terra iuda et praeparaveris cor tu-
um ut requireres dominum deum patrum tuorum. Habitavit ergo iosa-
phat in ierusalem, rursumque egressus est ad populum de
bersabee usque ad montem ephraim et revocavit eos
ad dominum deum patrum suorum. Constituitque iudi-
ces terrae in cunctis civitatibus iuda munitis per singula
loca, et praecipiens iudicibus: Videte, ait, quid faciatis;
non enim hominis exercetis iudicium sed domini, et quodcum-
que iudicaveritis redundabit in vos. Sit timor do-
mini vobiscum et cum diligentia cuncta facite;
non est enim apud dominum deum nostrum iniquitas nec persona-
rum acceptio nec cupido munerum. In ierusalem quoque con-
stituit levitas et sacerdotes et principes familiarum
ex israhel ut iudicium et causam domini iudicarent habi-
tatoribus eius. Praecepitque eis dicens: Sic agetis in ti-
more domini fideliter et corde perfecto. Omnem causam quae
venerit ad vos fratrum vestrorum qui habitant in urbibus
suis, inter cognationem et cognationem, ubicumque quaestio est
de lege, de mandato, de caerimoniis, de iustifica-
tionibus, ostendite eis ut non peccent in dominum, et ne ve-
niat ira super vos et super fratres vestros; sic ergo agentes
non peccabitis. Amarias autem sacerdos et pontifex ves-
ter in his quae ad dominum pertinent praesidebit. Porro zaba-
dias filius ismahel qui est dux in domo iuda super
ea opera erit quae ad regis officium pertinent. Habetis et levitas ma-

44

gistros Levitas coram vobis. Confortamini et agite diligenter, et erit Dominus vobiscum in bonis.

XX

Post haec congregati sunt filii Moab et filii Ammon, et cum eis de Ammonitis, ad Iosaphat ut pugnarent contra eum. Veneruntque nuntii et indicaverunt Iosaphat dicentes: Venit contra te multitudo magna de his locis quae trans mare sunt, et de Syria, et ecce consistunt in Asasonthamar, quae est Engaddi. Iosaphat autem timore perterritus totum se contulit ad rogandum Dominum, et praedicavit ieiunium universo Iuda. Congregatusque est Iuda ad precandum Dominum; sed et omnes de urbibus suis venerunt ad obsecrandum eum. Cumque stetisset Iosaphat in medio coetus Iudae et Ierusalem in domo Domini ante atrium novum, ait: Domine Deus patrum nostrorum, tu es Deus in caelo, et dominaris cunctis regnis gentium; in manu tua est fortitudo et potentia, nec quisquam tibi potest resistere. Nonne tu Deus noster interfecisti omnes habitatores terrae huius coram populo tuo Israel, et dedisti eam semini Abraham amici tui in sempiternum? Habitaveruntque in ea, et exstruxerunt in illa sanctuarium nomini tuo, dicentes: Si irruerint super nos mala, gladius iudicii, pestilentia et fames, stabimus coram domo hac in conspectu tuo, in qua invocatum est nomen tuum, et clamabimus ad te in tribulationibus nostris, et exaudies, salvosque facies. Nunc igitur ecce filii Ammon et Moab et mons Seir, per quos non concessisti Israel ut transirent quando egrediebantur de Aegypto, sed declinaverunt ab eis et non interfecerunt illos, e contrario agunt, et nituntur eicere nos de possessione quam tradidisti nobis. Deus noster, ergo non iudicabis eos? In nobis quidem non est tanta fortitudo ut possimus huic multitudini resistere quae irruit super nos. Sed cum ignoremus quid facere debeamus, hoc solum habemus residui ut oculos nostros dirigamus ad te. Omnis vero Iuda stabat coram Domino cum parvulis et uxoribus et liberis suis. Erat autem Iahaziel filius Zachariae filii Banaiae filii Iehiel filii Mathaniae Levites de filiis Asaph, super quem factus est spiritus Domini in medio turbae, et ait: Attendite omnis Iuda, et qui habitatis Ierusalem, et tu rex Iosaphat: Haec dicit Dominus vobis: Nolite timere, nec paveatis hanc multitudinem; non est enim vestra pugna, sed Dei. Cras descendetis contra eos; ascensuri enim sunt per clivum nomine Sis, et invenietis illos in summitate torrentis, qui est contra solitudinem Ieruel. Non eritis vos qui dimicabitis, sed tantummodo confidenter state, et videbitis auxilium Domini super vos, o Iuda et Ierusalem. Nolite timere, nec paveatis. Cras egrediemini contra eos, et Dominus erit vobiscum. Iosaphat ergo et Iuda et omnes

habitatores Ierusalem ceciderunt proni in terram coram Domino, et adoraverunt eum. Porro Levitae de filiis Caath et de filiis Core laudabant Dominum Deum Israel voce magna in excelsum. Cumque mane surrexissent, egressi sunt per desertum Thecue; profectisque eis, stetit Iosaphat in medio eorum et dixit: Audite me, Iuda et omnes habitatores Ierusalem: Credite in Domino Deo vestro, et securi eritis; credite prophetis eius, et cuncta evenient prospera. Deditque consilium populo, et statuit cantores Domini ut laudarent eum in turmis suis, et antecederent exercitum, ac voce consona dicerent: Confitemini Domino, quoniam in aeternum misericordia eius. Cumque coepissent laudes canere, vertit Dominus insidias eorum in semetipsos, filiorum scilicet Ammon et Moab et montis Seir, qui egressi fuerant ut pugnarent contra Iudam, et percussi sunt. Namque filii Ammon et Moab consurrexerunt adversum habitatores montis Seir, ut interficerent et delerent eos; cumque hoc perpetrassent, etiam in semetipsos versi, mutuis concidere vulneribus. Porro Iuda cum venisset ad speculam quae respicit solitudinem, vidit procul omnem late regionem plenam cadaveribus, nec superesse quemquam qui necem potuisset evadere. Venit ergo Iosaphat et omnis populus cum eo ad detrahenda spolia mortuorum, inveneruntque inter cadavera variam supellectilem, vestes quoque et vasa pretiosissima, et diripuerunt, ita ut omnia portare non possent, nec per tres dies spolia auferre prae magnitudine praedae. Die autem quarto congregati sunt in valle Benedictionis; etenim quoniam ibi benedixerant Domino, vocaverunt locum illum vallis Benedictionis usque in praesentem diem. Reversusque est omnis vir Iuda et habitatores Ierusalem, et Iosaphat ante eos, in Ierusalem cum laetitia magna, eo quod dedisset eis Dominus gaudium de inimicis suis. Ingressique sunt in Ierusalem cum psalteriis et citharis et tubis in domum Domini. Irruit autem pavor Domini super universa regna terrarum, cum audissent quod pugnasset Dominus contra inimicos Israel. Quievitque regnum Iosaphat, et praebuit ei Deus pacem per circuitum. Regnavit igitur Iosaphat super Iudam, et erat xxx.v. annorum cum regnare coepisset; xx. autem et v. annis regnavit in Ierusalem, et nomen matris eius Azuba filia Selahi. Et ambulavit in via patris sui Asa, nec declinavit ab ea, faciens quae placita erant coram Domino. Verumtamen excelsa non abstulit, et adhuc populus non direxerat cor suum ad Dominum Deum patrum suorum. Reliqua autem gestorum Iosaphat priorum et novissimorum scripta sunt in verbis Iehu filii Anani, quae digessit in libros regum Israel. Post haec iniit amicitias Iosaphat rex Iudae cum Ochozia rege Israel, cuius opera fuerunt pessima; et particeps fuit ut facerent naves quae irent in Tharsis; feceruntque classem in Asiongaber. Prophetavit autem Eliezer

huius dedau de maresa ad iosaphat dicens. Quia habuisti fedus cum ochozia, percussit dominus opera tua, contriteque sunt naves nec potuerunt ire in tharsis.

XXI Dormivit autem iosaphat cum patribus suis et sepultus est cum eis in civitate david. Regnavitque ioram filius eius pro eo. Qui habuit fratres filios iosaphat azariam et iahiel et zachariam et azariam et michael et saphatiam. Omnes hii filii iosaphat regis iuda. Deditque eis pater suus multa munera argenti et auri et pensitationes cum civitatibus munitissimis in iuda. Regnum autem tradidit ioram eo quod esset primogenitus. Surrexit ergo ioram super regnum patris sui. Cumque se confirmasset, occidit omnes fratres suos gladio et quosdam de principibus iuda. Triginta duorum annorum erat ioram cum regnare cepisset, et octo annis regnavit in ierusalem. Ambulavitque in viis regum israel sicut egerat domus achab. Filia quippe achab erat uxor eius, et fecit malum in conspectu domini. Noluit autem dominus disperdere domum david propter pactum quod inierat cum eo, et quia promiserat ut daret illi lucernam et filiis eius omni tempore. In diebus illis rebellavit edom ne esset subditus iude, et constituit sibi regem. Cumque transisset ioram cum principibus suis et cuncto equitatu qui erat secum, surrexit nocte et percussit edom qui se circumdederat et omnes duces equitatus eius. Attamen rebellavit edom ne esset sub dicione iuda usque ad hanc diem. Eo tempore et lobna recessit ne esset sub manu illius; dereliquerat enim dominum deum patrum suorum. Insuper et excelsa fabricatus est in urbibus iuda, et fornicari fecit habitatores ierusalem et prevaricari iudam. Allate sunt autem ei littere ab helia propheta in quibus scriptum erat: Hec dicit dominus deus david patris tui: Quoniam non ambulasti in viis iosaphat patris tui et in viis asa regis iuda, sed incessisti per iter regum israel et fornicari fecisti iudam et habitatores ierusalem, imitans fornicationem domus achab, insuper et fratres tuos domum patris tui meliores te occidisti, ecce dominus percutiet te plaga magna cum populo tuo et filiis et uxoribus tuis universaque substantia tua. Tu autem egrotabis pessimo languore uteri tui, donec egrediantur vitalia tua paulatim per singulos dies. Suscitavit ergo dominus contra ioram spiritum philistinorum et arabum qui confines sunt ethiopibus. Et ascenderunt in terram iuda et vastaverunt eam, diripueruntque cunctam substantiam que inventa est in domo regis, insuper et filios eius et uxores; nec remansit ei filius nisi ioachaz qui minimus natu erat. Et super hec omnia percussit eum dominus alvi languore insanabili. Cumque diei succederet dies et temporum spatia volverentur, duorum annorum expletus est circulus. Et sic longa consumptus tabe ita ut egereret etiam viscera sua, languore pariter et vita caruit. Mortuusque est in infirmitate pessima, et non fecit ei populus secundum morem combustionis exequias sicut fecerat maioribus eius. Triginta duorum annorum fuit cum regnare cepisset, et octo annis regnavit in ierusalem. Ambulavitque non recte, sepelieruntque eum in civitate david, verumtamen non in sepulchro regum.

45

XXII Constituerunt autem habitatores ierusalem ochoziam filium eius minimum regem pro eo. Omnes enim maiores natu qui ante eum fuerant interfecerant latrones arabum qui irruerant in castra. Regnavitque ochozias filius ioram regis iuda. Quadraginta duorum annorum erat ochozias cum regnare cepisset, et uno anno regnavit in ierusalem. Et nomen matris eius athalia filia amri. Sed et ipse ingressus est per vias domus achab; mater enim eius impulit eum ut impie ageret. Fecit igitur malum in conspectu domini sicut domus achab; ipsi enim fuerunt ei consiliarii post mortem patris sui in interitum eius. Ambulavitque in consiliis eorum. Et perrexit cum ioram filio achab rege israel in bellum contra azahel regem syrie in ramoth galaad. Vulneraveruntque syri ioram. Qui reversus est ut curaretur in iezrahel; multas enim plagas acceperat in supradicto certamine. Igitur azarias filius ioram rex iuda descendit ut inviseret ioram filium achab in iezrahel egrotantem. Voluntatis quippe fuit dei adversum ochoziam ut veniret ad ioram. Et cum venisset, egrederetur cum eo adversum ieu filium namsi quem unxit dominus ut deleret domum achab. Cum ergo everteret ieu domum achab, invenit principes iuda et filios fratrum ochozie qui ministrabant ei, et interfecit illos. Ipsum quoque perquirens ochoziam comprehendit latitantem in samaria, adductumque ad se occidit. Et sepelierunt eum, eo quod esset filius iosaphat qui quesierat dominum in toto corde suo. Nec erat ultra spes aliqua ut de stirpe regnaret ochozie. Si quidem athalia mater eius videns quod mortuus esset filius suus, surrexit et interfecit omnem stirpem regiam domus ioram. Porro iosabeth filia regis tulit ioas filium ochozie, et furata est eum de medio filiorum regis cum interficerentur, absconditque eum cum nutrice sua in cubiculo lectorum. Iosabeth autem que absconderat eum erat filia regis ioram, uxor ioiade pontificis, soror ochozie; et idcirco athalia non interfecit eum. Fuit ergo cum eis in domo dei absconditus sex annis quibus regnavit athalia super terram.

XXIII Anno autem septimo confortatus ioiada assumpsit centuriones, azariam videlicet filium ieroam et ismael filium iohanan, azariam quoque filium obed et maasiam filium adaie et elisaphat filium zechri, et iniit cum eis fedus. Qui circumeuntes iudam congregaverunt levitas de cunctis urbibus iuda et principes familiarum israel, veneruntque in ierusalem. Iniit ergo omnis multitudo pactum in domo dei cum rege. Dixitque ad eos ioiada: Ecce filius regis regnabit

sicut locutus est dominus super filios david. Iste est ergo sermo quem facietis.
Tertia pars vestrum qui veniunt ad sabbatum sacerdotum
et levitarum et ianitorum erit in portis. Tertia vero pars
ad domum regis. et tertia ad portam que appellatur
fundamenti. Omne vero reliquum vulgus sit in atriis
domus domini. nec quispiam alius ingrediatur do-
mum domini nisi sacerdotes et qui ministrant de levi-
tis. ipsi tantum ingrediantur quia sanctificati sunt. et omne
reliquum vulgus observet custodias domini. Le-
vite autem circumdent regem habentes singuli arma
sua. Et si quis alius ingressus fuerit templum in-
terficiatur. Sintque cum rege et intrante et egredi-
ente. Fecerunt ergo levite et universus iuda iuxta omnia
que preceperat ioiada pontifex. Et assumpserunt sin-
guli viros qui sub se erant et veniebant per or-
dinem sabbati cum his qui iam impleverant sab-
batum et egressuri erant. Siquidem ioiada pontifex
non dimiserat abire turmas que sibi per singulas
ebdomadas succedere consueverant. Deditque ioia-
das sacerdos centurionibus lanceas clipeosque et
peltas regis david quas consecraverat in domo domini. Con-
stituitque omnem populum tenentium pugiones a par-
te templi dextra usque ad partem templi sinistram
coram altari et templo per circuitum regis. Et e-
duxerunt filium regis et imposuerunt ei diadema.
Dederuntque ei in manu eius tenendam legem et
constituerunt eum regem. Unxit quoque eum ioiada ponti-
fex et filii eius. Imprecatique sunt atque dixerunt. Vi-
vat rex. Quod cum audisset athalia vocem scilicet currentium
atque laudantium regem ingressa est ad populum in
templum domini. Cumque vidisset regem stantem in in-
troitu super gradum et principes turmasque circa eum
omnemque populum terre gaudentem atque clangentem
tubis et diversi generis organis concinentem vo-
cemque laudantium scidit vestimenta sua et ait
Insidie insidie. Egressus autem ioiada pontifex ad
centuriones et principes exercitus dixit eis. Educi-
te illam extra septa templi et interficiatur
foris gladio. Precepitque sacerdos ne occideretur
in domo domini. Et imposuerunt cervicibus eius manus.
Cumque intrasset portam equorum domus regis
interfecerunt eam ibi. Pepigit autem ioiada fedus
inter se universumque populum et regem ut esset populus
domini. Itaque ingressus est omnis populus domum baal et
destruxerunt eam. et altaria et simulacra illius confrege-
runt. Mathan quoque sacerdotem baal interfecerunt an-
te aras. Constituit autem ioiada prepositos in do-
mo domini sub manibus sacerdotum et levita-
rum quos distribuit david in domo domini ut offerrent
holocausta domino sicut scriptum est in lege moy-
si in gaudio et canticis iuxta dispositionem david.
Constituit quoque ianitores in portis domus domini

ut non ingrederetur eam immundus in omni re. Assump-
sitque centuriones et fortissimos viros ac princi-
pes populi et omne vulgus terre. et fecerunt descendere regem de
domo domini et introire per medium porte superioris
in domum regis et collocaverunt eum in solio regali.
Letatusque est omnis populus terre et urbs quievit.

XXII

Porro athalia interfecta est gladio. ∧ vii
annorum erat ioas cum regnare cepisset.
et xl annis regnavit in ierusalem. Nomen matris
eius sebia de bersabee. Fecitque quod bonum est co-
ram domino cunctis diebus ioiade sacerdotis. Ac-
cepit autem ioas uxores duas de quibus genuit filios
et filias. Post que placuit ioas ut instauraret do-
mum domini. Congregavitque sacerdotes et levi-
tas et dixit eis. Egredimini ad civitates iuda et co-
lligite de universo israel pecuniam ad sarta tec-
ta templi domini dei vestri per annos singulos fe-
stinatoque hoc facite. Porro levite egere negli-
gentius. Vocavitque rex ioiadam principem et dix-
it ei. Quare tibi non fuit cure ut cogeres levitas inferre
de iuda et de ierusalem pecuniam que constituta est a
moyse servo domini ut inferret eam omnis multi-
tudo israel in tabernaculum testimonii. Athalia
enim impiissima et filii eius destruxerunt domum
dei et de universis que sanctificata fuerant templo domini
ornaverunt fana baalim. Precepit ergo rex
et fecerunt archam. posueruntque eam iuxta por-
tam domus domini forinsecus. Et predicatum est in iuda et ieru-
salem ut deferrent singuli pretium domino quod constitu-
it moyses servus domini super omnem israel in deser-
to. Letatique sunt cuncti principes et omnis populus et ingres-
si contulerunt in archam domini atque miserunt ita ut
impleretur. Cumque tempus esset ut deferrent archam
coram rege per manus levitarum videbant enim
multam pecuniam ingrediebatur scriba re-
gis et quem primus sacerdos constituerat. effundebantque
pecuniam que erat in archa. Porro archam re-
portabant ad locum suum. Sicque faciebant per sin-
gulos dies. Et congregata est infinita pecunia quam de-
dit rex et ioiada his qui preerant operibus do-
mus domini. At illi conducebant ex ea cesores lapi-
dum et artifices operum singulorum ut instaurarent
domum domini. fabros quoque ferri et eris ut quod cade-
re ceperat fulciretur. Egeruntque hi qui operabantur
industrie et obducebatur parietum cicatrix per ma-
nus eorum ac suscitaverunt domum domini in statum pri-
stinum et firmiter eam stare fecerunt. Cumque complessent o-
mnia opera detulerunt coram rege et ioiada reli-
quam partem pecunie de qua facta sunt vasa templi in
ministerium et ad holocausta phiale quoque et ce-
tera vasa aurea et argentea et offerebantur ho-
locausta in domo domini iugiter cunctis diebus io-

iade. Senuit autem Ioiada plenus dierum et mortuus est cum
esset centum triginta annorum. Sepelierunt eum in civitate
David cum regibus eo quod fecisset bonum cum Israel et cum domo
eius. Postquam autem obiit Ioiada, ingressi sunt principes
Iuda et adoraverunt regem; qui delinitus obsequiis
eorum adquievit eis. Et dereliquerunt templum Domini patrum
suorum, servieruntque lucis et sculptilibus. Et facta est ira
in Iudam et Hierusalem propter hoc peccatum. Mittebatque eis pro-
phetas ut reverterentur ad Dominum, quos protestan-
tes illi audire nolebant. Spiritus itaque Dei induit
Zachariam filium Ioiadae sacerdotem, et stetit in
conspectu populi et dixit eis: Haec dicit Deus: Quare transgredimini
praeceptum Domini, quod vobis non proderit? Et dereliquistis Do-
minum ut derelinqueret vos. Qui congregati adversus
eum miserunt lapides iuxta regis imperium
in atrio domus Domini. Et non est recordatus rex Ioas
misericordiae quam fecerat Ioiada pater illius secum, sed inter-
fecit filium eius. Qui cum moreretur ait: Videat
Dominus et requirat. Cumque evolutus esset annus, ascen-
dit contra eum exercitus Syriae; venitque in Iudam et
Hierusalem, et interfecit cunctos principes populi, atque uni-
versam praedam miserunt regi Damascum. Et certe per-
modicus venerat numerus Syrorum, et tradidit Dominus in mani-
bus eorum infinitam multitudinem, eo quod dereliquissent
Dominum Deum patrum suorum. In Ioas quoque ignominiosa
exercuere iudicia. Et abeuntes dimiserunt eum in
languoribus magnis. Surrexerunt autem contra eum servi sui in
ultionem sanguinis filii Ioiadae sacerdotis, et occide-
runt eum in lectulo suo, et mortuus est. Sepelieruntque
eum in civitate David, sed non in sepulchris regum. In-
sidiati vero sunt ei Zabad filius Semaath Ammoni-
tidis et Iozabad filius Semarith Moabitidis. Porro
filii eius ac summa pecuniae quae adunata fuerat sub
eo et instauratio domus Dei scripta sunt diligen-
XXV. Regnavit autem Amasias (ter in libro regum.
Regnavitque filius eius pro eo. Viginti quinque annorum erat Amasias cum
regnare coepisset, et viginti novem annis regnavit in Hieru-
salem; nomen matris eius Ioaden de Hierusalem. Fecitque bonum in conspe-
ctu Domini, verumtamen non in corde perfecto. Cumque robo-
ratum sibi videret imperium, iugulavit servos qui occi-
derant regem patrem suum, sed filios eorum non interfecit, si-
cut scriptum est in libro legis Moysi, ubi praecepit Dominus di-
cens: Non occidentur patres pro filiis, neque filii pro patri-
bus suis, sed unusquisque in peccato suo morietur. Con-
gregavit igitur Amasias Iudam et constituit eos per fa-
milias, tribunosque et centuriones in universo Iu-
da et Beniamin; et recensuit a viginti annis et supra, in-
venitque triginta milia iuvenum qui egrederentur ad pu-
gnam et tenerent hastam et clipeum. Mercede quoque con-
duxit de Israel centum milia robustorum centum talentis argenti, ut pu-
gnaret contra filios Edom. Venit autem homo Dei ad illum et ait: O
rex, ne egrediatur tecum exercitus Israel; non est enim Dominus cum
Israel et cunctis filiis Ephraim. Quod si putas in robore exer-
citus bella consistere, superari te faciet Deus ab hostibus; Dei
quippe est adiuvare et in fugam vertere. Dixitque Ama-
sias ad hominem Dei: Quid ergo fiet de centum talentis quae de-
di militibus Israel? Et respondit ei homo Dei: Habet Dominus unde tibi dare pos-
sit multo his plura. Separavit itaque Amasias exercitum
qui venerat ad eum ex Ephraim, ut reverteretur in lo-
cum suum. At illi contra Iudam vehementer irati rever-
si sunt in regionem suam. Porro Amasias confiden-
ter eduxit populum suum, et abiit in vallem Salinarum, percus-
sitque filios Seir decem milia. Et alia decem milia virorum cep-
erunt filii Iuda, et adduxerunt ad praeruptum cuiusdam
petrae, praecipitaveruntque eos de summo in praeceps, qui
universi crepuerunt. At ille exercitus quem remiserat
Amasias, ne secum iret ad proelium, diffusus est in ci-
vitatibus Iuda a Samaria usque Bethoron, et interfe-
cit tribus milibus, diripuitque praedam magnam.
Amasias vero post caedem Idumaeorum, et allatos deos fili-
orum Seir, statuit eos in deos sibi, et adorabat eos, et
illis adolebat incensum. Quam ob rem iratus Dominus contra A-
masiam misit ad illum prophetam, qui diceret ei:
Cur adorasti deos qui non liberaverunt populum suum de
manu tua? Cumque haec ille loqueretur, respondit ei: Num
consiliarius regis es? Quiesce ne forte interficiam te. Disce-
densque propheta: Scio, inquit, quod cogitaverit Dominus oc-
cidere te, quia et fecisti hoc malum, et insuper non adquie-
visti consilio meo. Igitur Amasias rex Iuda inito
pessimo consilio misit ad Ioas filium Ioachaz
filii Iehu regem Israel dicens: Veni, videamus
nos mutuo. At ille remisit nuntios dicens:
Carduus qui est in Libano misit ad cedrum Libani
dicens: Da filio meo filiam tuam in uxorem. Et ecce
bestiae quae erant in silva Libani transierunt et
conculcaverunt carduum. Dixisti: Percussi Edom, et ide-
o erigitur cor tuum in superbiam. Sede in domo
tua; cur malum adversum te provocas, ut cadas tu
et Iuda tecum? Noluit audire Amasias, eo quod Domini
esset voluntas ut traderetur in manibus hostium
propter deos Edom. Ascendit igitur Ioas rex Israel, et mutuos
sibi praebuere conspectus: Amasias autem rex Iu-
da erat in Bethsames Iuda. Corruitque Iu-
da coram Israel, et fugit in tabernacula sua. Porro
Amasiam regem Iuda filium Ioas filii Ioachaz
cepit Ioas rex Israel in Bethsames, et adduxit in Hierusalem,
et destruxit murum eius a porta Ephraim usque ad por-
tam anguli quadringentis cubitis. Omne quoque aurum et argentum
et universa vasa quae reperit in domo Domini et apud Obe-
dedom in thesauris domus regiae, necnon et
filios obsidum, reduxit in Samariam. Vixit autem Ama-
sias filius Ioas rex Iuda postquam mortuus est
Ioas filius Ioachaz rex Israel quindecim annis. Reliqua autem ser-
monum Amasiae priorum et novissimorum scripta s-

in libro regum iuda et israel. Post quem recessit amasias a domino et insidias ei fecerunt in ierusalem. Cumque fugisset lachis miserunt et interfecerunt eum ibi. Reportantesque super equos sepelierunt eum cum patribus suis in civitate david.

XXVI Omnis autem populus iuda filium eius oziam annorum xvi. constituit regem pro patre suo amasia. Ipse edificavit ahilath et restituit eam dicioni iude postquam dormivit rex cum patribus suis. Sedecim annorum erat ozias cum regnare coepisset et lii. annis regnavit in ierusalem. Nomen matris eius iechelia de ierusalem. Fecitque quod erat rectum in conspectu domini iuxta omnia que fecerat amasias pater eius. Et exquisivit dominum in diebus zacharie intelligentis dominum et videntis deum. Cumque requireret dominum direxit eum in omnibus. Denique egressus est et pugnavit contra philistiim et destruxit murum geth et murum iabnie murumque azoti. Edificavit etiam oppida in azoto et in philistiim. Et adiuvit eum deus contra philistiim et contra arabas qui habitabant in gurbaal et contra ammonitas. Pendebantque ammonite munera ozie et divulgatum est nomen eius usque ad introitum egypti propter crebras victorias. Edificavitque ozias turres in ierusalem super portam anguli et super portam vallis et reliquas in eodem muri latere firmavitque eas. Extruxit etiam turres in solitudine et effodit cisternas plurimas eo quod haberet multa pecora tam in campestribus quam in vastitate heremi. Vineas quoque habuit et vinitores in montibus et in carmelo. Erat quippe homo agriculture deditus. Fuit autem exercitus bellatorum eius qui procedebant ad prelia sub manu iehiel scribe maasieque doctoris et sub manu ananie qui erat de ducibus regis. Omnisque numerus principum per familias virorum fortium ii.dc. Et sub eis universus exercitus ccc.vii. milia quingentorum qui erant apti ad bella et pro rege contra adversarios dimicabant. Preparavit quoque eis ozias id est cuncto exercitui clipeos et hastas et galeas et loricas arcusque et fundas ad iaciendos lapides. Et fecit in ierusalem diversi generis machinas quas in turribus collocavit et angulis murorum ut mitterent sagittas et saxa grandia. Egressumque est nomen eius procul eo quod auxiliaretur ei deus et corroborasset illum. Sed cum roboratus esset elevatum est cor eius in interitum suum et neglexit dominum deum suum. Ingressusque templum domini adolere voluit incensum super altare thymiamatis. Statimque ingressus post eum azarias sacerdos et cum eo sacerdotes domini lxxx. viri fortissimi restiterunt regi atque dixerunt: Non est tui officii ozia ut adoleas incensum domino sed sacerdotum hoc est filiorum aaron qui consecrati sunt ad huiuscemodi ministerium. Egredere de sanctuario ne contempseris quia non reputabitur tibi in gloriam a domino deo. Iratusque ozias tenens in manu thuribulum ut adoleret incensum minabatur sacerdotibus. Statimque orta est lepra in fronte eius coram sacerdotibus in domo domini super altare thymiamatis. Cumque respexisset eum azarias pontifex et omnes reliqui sacerdotes viderunt lepram in fronte eius et festinato expulerunt eum. Sed et ipse perterritus acceleravit egredi eo quod sensisset ilico plagam domini. Fuit igitur ozias rex leprosus usque ad diem mortis sue et habitavit in domo separata plenus lepra ob quam eiectus fuerat de domo domini. Porro ioatham filius eius rexit domum regis et iudicabat populum terre. Reliqua autem sermonum ozie priorum et novissimorum scripsit ysaias filius amos propheta.

XXVII Dormivitque ozias cum patribus suis et sepelierunt eum in agro regalium sepulchrorum eo quod esset leprosus. Regnavitque ioatham filius eius pro eo. xxv. annorum erat cum regnare coepisset et xvi. annis regnavit in ierusalem. Nomen matris eius ierusa filia sadoch. Fecitque quod rectum erat coram domino iuxta omnia que fecerat ozias pater eius. Excepto quod non est ingressus templum domini. Et adhuc populus delinquebat. Ipse edificavit portam domus domini excelsam et in muro ophel multa construxit. Urbes quoque edificavit in montibus iuda et in saltibus castella et turres. Ipse pugnavit contra regem filiorum ammon et vicit eum. Dederuntque ei filii ammon in tempore illo c. talenta argenti et x. milia choros tritici et tantundem hordei. Hec ei prebuerunt filii ammon in anno ii. et iii. Corroboratusque est ioatham eo quod direxisset vias suas coram domino deo suo. Reliqua autem sermonum ioatham et omnes pugne eius et opera scripta sunt in libro regum israel et iuda. xxv. annorum erat cum regnare coepisset et xvi. annis regnavit in ierusalem.

XXVIII Dormivitque ioatham cum patribus suis et sepelierunt eum in civitate david. Et regnavit achaz filius eius pro eo. xx. annorum erat achaz cum regnare coepisset et xvi. annis regnavit in ierusalem. Non fecit rectum in conspectu domini sicut david pater eius. Sed ambulavit in viis regum israel. Insuper et statuas fudit baalim. Ipse est qui adolevit incensum in valle benennon et lustravit filios suos in igne iuxta ritum gentium quas interfecit dominus in adventu filiorum israel. Sacrificabat quoque et thymiama succendebat in excelsis et in collibus et sub omni ligno frondoso. Tradiditque eum dominus deus eius in manu regis syrie qui percussit eum magnamque predam cepit de eius imperio et adduxit in damascum. Manibus quoque regis israel traditus est et per-

in plaga grandi. Occidit que phacee filius romelie de iuda .cxx. milia in die uno. omnes uiros bellatores eo quod reliquissent dominum deum patrum suorum. Eodem tempore occidit zechri uir potens ex effraym maasiam filium regis et ezricam ducem domus eius. helchanam quoque secundum a rege. Ceperunt que filii israel de fratribus suis .cc. milia mulierum puerorum et puellarum et infinitam predam. pertuleruntque eam in samariam. Ea tempestate erat ibi propheta domini nomine obed. qui egressus obuiam exercitui uenienti in samariam dixit eis. Ecce iratus dominus deus patrum uestrorum contra iudam tradidit eos in manibus uestris. et occidistis eos atrociter ita ut in celum pertingeret uestra crudelitas. Insuper filios iuda et ierusalem uultis uobis subicere in seruos et ancillas. quod nequaquam facto opus est. peccastis enim super hoc domino deo uestro. Sed audite consilium meum et reducite captiuos quos adduxistis de fratribus uestris. quia magnus furor domini imminet uobis. Steterunt itaque uiri de principibus filiorum effraim. azarias filius iohanan. barachias filius mosollamoth. et ezechias filius sellum. et amasias filius adali contra eos qui ueniebant de prelio. Et dixerunt eis. Non introducetis huc captiuos ne peccemus domino. Quare uultis adicere super peccata nostra et uetera cumulare delicta. Grande quippe peccatum est et ira furoris domini imminet super israel. Dimiseruntque uiri bellatores predam et uniuersa que ceperant coram principibus et omni multitudine. Steteruntque uiri quos supra memorauimus. et apprehendentes captiuos omnesque qui nudi erant uestierunt de spoliis. Cumque uestissent eos et calciassent et refecissent cibo ac potu. unxissentque propter laborem et adhibuissent eis curam. quicumque ambulare non poterant et erant imbecillo corpore imposuerunt eos iumentis et adduxerunt ierico ciuitatem palmarum ad fratres eorum. ipsique reuersi sunt in samariam. Tempore illo misit rex achaz ad regem assyriorum postulans auxilium. Ueneruntque ydumei et percusserunt multos de iuda et ceperunt predam magnam. Philistiim quoque diffusi sunt per urbes campestres et ad meridiem iuda. Ceperuntque bethsames. et haialon. et gaderoth. socho quoque et thamnan. et gamzo cum uiculis suis et habitauerunt in eis. Humiliauerat enim dominus iudam propter achaz regem iuda eo quod nudasset eum auxilio et contemptui habuisset dominum. Adduxitque contra eum theglathphalasar regem assyriorum. qui et afflixit eum et nullo resistente uastauit. Igitur achaz spoliata domo domini et domo regum et principum dedit regi assyriorum munera. et tamen nichil ei profuit. Insuper et tempore angustie sue auxit contemptum in dominum. ipse per se rex achaz immolauit diis damasci uictimas percussoribus suis et dixit. Dii regum syrie auxiliantur eis. quos ego placabo hostiis et aderunt mihi. cum e contrario ipsi fuerint ruine ei et uniuerso israeli. Direpta itaque achaz omni supellectili domus dei atque confracta clausit ianuas templi dei et fecit sibi altaria in uniuersis angulis ierusalem. In omnibus quoque urbibus iuda extruxit aras ad cremandum thura. atque ad iracundiam prouocauit dominum deum patrum suorum. Reliqua autem sermonum eius et omnium operum suorum priorum et nouissimorum scripta sunt in libro regum iuda et israel. Dormiuitque achaz cum patribus suis et sepelierunt eum in ciuitate ierusalem. neque enim receperunt eum in sepulchris regum israel.

XXIX

Regnauitque ezechias filius eius pro eo. Ezechias regnare cepit cum .xxv. esset annorum et .xxix. annis regnauit in ierusalem. nomen matris eius abia filia zacharie. Fecitque quod erat placitum in conspectu domini iuxta omnia que fecerat dauid pater eius. Ipse anno et mense primo regni sui aperuit ualuas domus domini et instaurauit eas. Adduxitque sacerdotes atque leuitas et congregauit eos in plateam orientalem. dixitque ad eos. Audite me leuite et sanctificamini. mundate domum domini dei patrum uestrorum. Auferte omnem immunditiam de sanctuario. Peccauerunt patres nostri et fecerunt malum in conspectu domini dei nostri derelinquentes eum. Auerterunt facies suas a tabernaculo domini et prebuerunt dorsum. Clauserunt hostia que erant in porticu et extinxerunt lucernas. incensumque non adoleuerunt et holocausta non obtulerunt in sanctuario deo israel. Concitatus est itaque furor domini super iudam et ierusalem. tradiditque eos in commotionem et in interitum et in sibilum sicut ipsi cernitis oculis uestris. En corruerunt patres nostri gladiis. filii nostri et filie nostre et coniuges captiue ducte sunt propter hoc scelus. Nunc ergo placet mihi ut ineamus fedus cum domino deo israel et auertat a nobis furorem ire sue. Filii mei nolite negligere. uos elegit dominus ut stetis coram eo et ministretis illi et colatis eum et cremetis ei incensum. Surrexerunt ergo leuite mahath filius amasai et ioel filius azarie de filiis caath. Porro de filiis merari. cis filius abdi et azarias filius ialalel. De filiis autem gerson. ioha filius zemma et eden filius ioahe. At uero de filiis elisaphan samri et iahiel. De filiis quoque asaph zacharias et mathanias. Necnon de filiis heman iahiel et semei. Sed et de filiis ydithun semeias et oziel. Congregaueruntque fratres suos et sanctificati sunt et ingressi sunt iuxta mandatum regis et imperium domini ut expiarent domum dei. Sacerdotes quoque ingressi templum domini ut sanctificarent illud. extulerunt omnem immunditiam quam intro repererant

in vestibulo domus domini quam tulerunt levite et as-
portaverunt ad torrentem cedron foras. Ceperunt autem
prima die mensis primi mundare, et in die octavo
eiusdem mensis ingressi sunt porticum domini, et ex-
piaverunt templum diebus octo. Et in die sextodeci-
mo eiusdem mensis quod ceperant impleverunt. Ingressi quoque sunt
ad ezechiam regem et dixerunt ei: Sanctificavimus
omnem domum domini et altare holocausti vasaque
eius necnon et mensam propositionis cum omnibus vasis suis,
cunctamque templi supellectilem quam polluerat
rex achaz in regno suo postquam prevaricatus est.
Et ecce exposita sunt omnia coram altari do-
mini. Consurgensque diluculo ezechias rex
adunavit omnes principes civitatis et ascendit
domum domini. Obtuleruntque simul tauros vii
et arietes vii et agnos vii et hircos vii pro pecca-
to pro regno pro sanctuario pro iuda. Dixitque sacerdoti-
bus filiis aaron ut offerrent super altare domini.
Mactaverunt igitur tauros et susceperunt sanguinem
sacerdotes et fuderunt illum super altare; mactaverunt
etiam arietes et illorum sanguinem super
altare fuderunt, immolaveruntque agnos et fuderunt
super altare sanguinem. Applicaverunt hircos pro pec-
cato coram rege et universa multitudine, inpo-
sueruntque manus suas super eos et immolaverunt illos et as-
perserunt sanguinem eorum coram altari pro piaculo
universi israel; pro omni quippe israel preceperat rex ut
holocaustum fieret et pro peccato. Constituit quoque levi-
tas in domo domini cum cymbalis et psalteriis et cythar-
is secundum dispositionem david regis et gad videntis et
nathan prophete. Siquidem domini preceptum fuit per
manum prophetarum. Steteruntque levite tenentes or-
gana david et sacerdotes tubas. Et iussit ezechias ut
offerrent holocausta super altare. Cumque offerrentur
holocausta, ceperunt laudes canere domino et clan-
gere tubis atque in diversis organis que david rex israel
preparaverat concrepare. Omni autem turba adoran-
te, cantores et hii qui tenebant tubas erant in
officio suo donec compleretur holocaustum. Cumque fini-
ta esset oblatio, incurvatus est rex et omnes qui erant cum eo
et adoraverunt. Precepitque ezechias et principes le-
vitis ut laudarent dominum sermonibus david et asaph
videntis. Qui laudaverunt eum magna leticia et
incurvato genu adoraverunt. Ezechias autem etiam hoc
addidit: Implestis manus vestras domino; accedite
et offerte victimas et laudes in domo domini.
Obtulit igitur universa multitudo hostias et laudes
et holocausta mente devota. Porro numerus ho-
locaustorum que obtulit multitudo hic fuit: tauros
lxx, arietes c, agnos cc. Sanctificaveruntque domino bo-
ves dc et oves iii milia. Sacerdotes vero pauci
erant nec poterant sufficere ut pelles ho-
locaustorum detraherent. Unde et levite fratres eorum adiu-
verunt eos donec impleretur opus et sanctificarentur
antistites. Levite quippe faciliori ritu sanctifican-
tur quam sacerdotes. Fuit ergo holocausta plurima,
adipes pacificorum et libamina holocaustorum. Et
completus est cultus domus domini. Letatusque est ezechi-
as et omnis populus eo quod ministerium domini esset completum. De
repente quippe hoc fieri placuerat. XXX
Misit quoque ezechias ad omnem israel et iudam, scripsit-
que epistolas ad effraim et manassen, ut veni-
rent in domum domini in ierusalem et facerent phase domino
deo israel. Inito igitur consilio regis et principum et univer-
si cetus ierusalem decreverunt ut facerent phase mense
secundo. Non enim occurrerant facere in tempore suo, quia sa-
cerdotes qui possent sufficere sanctificati non fuerant,
et populus necdum congregatus fuerat in ierusalem. Pla-
cuitque sermo regi et omni multitudini. Et decreverunt u-
t mitterent nuntios in universum israel de bersabee us-
que dan, ut venirent et facerent phase domino deo israel in ie-
rusalem. Multi enim non fecerant sicut lege prescriptum est.
Perrexeruntque cursores cum epistolis ex regis imperio et prin-
cipum eius in universum israel et iudam iuxta quod rex
iusserat predicantes: Filii israel, revertimini ad do-
minum deum abraham et isaac et israel, et revertetur
ad reliquias que effugerunt manum regis assyri-
orum. Nolite fieri sicut patres vestri et fratres qui rece-
sserunt a domino deo patrum suorum, qui tradidit eos in interi-
tum, ut ipsi cernitis. Nolite indurare cervices vestras sicut
patres vestri. Tradite manus domino et venite ad sanctu-
arium eius quod sanctificavit in eternum. Servite domino deo
patrum vestrorum et avertetur a vobis ira furoris eius. Si
enim vos reversi fueritis ad dominum, fratres vestri et filii ha-
bebunt misericordiam coram dominis suis qui illos duxe-
runt captivos, et revertentur in terram hanc. Pius
enim et clemens est dominus deus vester, et non avertet faciem suam
a vobis si reversi fueritis ad eum. Igitur cursores perge-
bant velociter de civitate in civitatem per ter-
ram effraim et manasse usque zabulon, illis irridenti-
bus et subsannantibus eos. Attamen quidam viri ex
aser et manasse et zabulon adquiescentes consi-
lio venerunt ierusalem. In iuda vero facta est manus
domini ut daret eis cor unum et facerent verbum pre-
cepti regis et principum iuxta preceptum domini. Congregati-
que sunt ierusalem populi multi ut facerent sollempnita-
tem azimorum in mense secundo. Et surgentes destruxer-
unt altaria que erant in ierusalem, atque universa in qui-
bus idolis adolebatur incensum subvertentes proiece-
runt in torrentem cedron. Immolaverunt autem phase quarta-
decima die mensis secundi. Sacerdotes quoque atque levite tan-
dem sanctificati obtulerunt holocausta in domo domini
steteruntque in ordine suo iuxta dispositionem et legem
moysi hominis dei. Sacerdotes vero suscipiebant effun-

acceperunt sanguinem de manibus levitarum eo quod multa turba sanctificata non esset: et idcirco immolarent levitae phase his qui non occurrerant sanctificari Domino. Magna etiam pars populi de Effraim et Manasse et Isachar et Zabulon, quae sanctificata non fuerat, comedit phase non iuxta quod scriptum est: et oravit pro eis Ezechias dicens: Dominus bonus propitiabitur cunctis qui in toto corde requirunt Dominum Deum patrum suorum: et non imputabit eis quod minus sanctificati sunt. Quem exaudivit Dominus, et placatus est populo. Feceruntque filii Israel qui inventi sunt in Ierusalem sollempnitatem azimorum septem diebus in letitia magna, laudantes Dominum per singulos dies: Levitae quoque et sacerdotes per organa quae suo officio congruebant. Et locutus est Ezechias ad cor omnium levitarum qui habebant intelligentiam bonam super Domino: et comederunt septem diebus sollempnitatis, immolantes victimas pacificorum, et laudantes Dominum Deum patrum suorum. Placuitque universae multitudini ut celebrarent etiam alios dies septem: quod et fecerunt cum ingenti gaudio. Ezechias enim rex Iuda praebuerat multitudini mille tauros, et septem milia ovium: principes vero dederant populo tauros mille, et oves decem milia: sanctificata est ergo sacerdotum plurima multitudo. Et hilaritate perfusa omnis turba Iuda tam sacerdotum et levitarum, quam universae frequentiae quae venerat ex Israel: proselitorum quoque de terra Israel, et habitantium in Iuda. Factaque est grandis celebritas in Ierusalem, qualis a diebus Salomonis filii David regis Israel in ea non fuerat. Surrexerunt autem sacerdotes atque levitae benedicentes populo: et exaudita est vox eorum, pervenitque oratio in habitaculum sanctum caeli.

XXXI Cumque haec fuissent rite celebrata, egressus est omnis Israel qui inventus fuerat in urbibus Iuda, et fregerunt simulacra, succideruntque lucos, demoliti sunt excelsa, et altaria destruxerunt, non solum de universo Iuda et Beniamin, sed et de Effraim quoque et Manasse, donec penitus everterent: reversique sunt omnes filii Israel in possessiones et civitates suas. Ezechias autem constituit turmas sacerdotales et leviticas per divisiones suas, unumquemque in officio proprio, tam sacerdotum videlicet quam levitarum, ad holocausta et pacifica, ut ministrarent et confiterentur, et canerent in portis castrorum Domini. Pars autem regis erat, ut de propria eius substantia offerretur holocaustum mane semper et vespere, sabbatis quoque et kalendis et sollempnitatibus ceteris, sicut scriptum est in lege Moysi. Praecepit etiam populo habitantium Ierusalem ut darent partes sacerdotibus et levitis, ut possent vacare legi Domini. Quod cum percrebuisset in auribus multitudinis, plurimas obtulere primitias filii Israel frumenti, vini, et olei, mellis quoque: et omnium quae gignit humus, decimas obtulerunt. Sed et filii Israel et Iuda, qui habitabant in urbibus Iuda, obtulerunt decimas boum et ovium, decimasque sanctorum quae voverant Domino Deo suo: atque universa portantes, fecerunt acervos plurimos. Mense tertio coeperunt acervorum iacere fundamenta, et mense septimo compleverunt eos. Cumque ingressi fuissent Ezechias et principes eius, viderunt acervos, et benedixerunt Domino ac populo Israel. Interrogavitque Ezechias sacerdotes et levitas cur ita iacerent acervi. Respondit illi Azarias sacerdos primus de stirpe Sadoc, dicens: Ex quo coeperunt offerri primitiae in domo Domini, comedimus et saturati sumus, et remanserunt plurima, eo quod benedixerit Dominus populo suo: reliquiarum autem copia est ista quam cernis. Praecepit igitur Ezechias ut praepararent horrea in domo Domini. Quod cum fecissent, intulerunt tam primitias quam decimas, et quaecumque voverant, fideliter. Fuit autem praefectus eorum Chonenias levita, et Semei frater eius secundus, post quem Iahiel, et Azarias, et Naath, et Asael, et Ierimoth, Iozabad quoque et Heliel, et Iesmachias, et Maath, et Banaias praepositi sub manibus Choneniae et Semei fratris eius, ex imperio Ezechiae regis et Azariae pontificis domus Dei, ad quos omnia pertinebant. Chore vero filius Iemna levites et ianitor portae orientalis, praepositus erat his quae sponte offerebantur Domino, primitiisque et consecratis in sancta sanctorum. Et sub cura eius Eden, et Beniamin, Iesue, et Semeias, Amarias quoque et Sechenias in civitatibus sacerdotum, ut fideliter distribuerent fratribus suis partes, minoribus atque maioribus: exceptis maribus ab annis tribus et supra, cunctis qui ingrediebantur templum Domini, et quicquid per dies singulos conducebatur in ministerio atque observationibus iuxta divisiones suas. Sacerdotibus per familias, et levitis a vicesimo anno et supra, per ordines et turmas suas, universaeque multitudini tam uxoribus quam liberis eorum utriusque sexus fideliter de his quae sanctificata fuerant alebantur. Sed et filiorum Aaron per agros, et suburbana urbium singularum, dispositi erant viri, qui partes distribuerent universo sexui masculino de sacerdotibus et levitis. Fecit ergo Ezechias universa quae diximus in omni Iuda, operatusque est quod bonum et rectum erat et verum coram Domino Deo suo, in universa cultura ministerii domus Domini iuxta legem et cerimonias, volens requirere Deum suum in toto corde suo, fecitque et prosperatus est.

XXXII Post quae et huiuscemodi veritatem, venit Sennacherib rex Assyriorum, et ingressus Iudam, obsedit civitates munitas, volens eas capere. Quod cum vidisset Ezechias, venisse scilicet Sennacherib, et totum belli impetum verti contra Ierusalem, inito cum principibus consilio virisque fortissimis ut obturarent capita fontium qui erant extra urbem: et hoc omnium decernente sententia, congregavit plurimam multitudinem, et obturaverunt cunctos fontes

48

fontes et rivum qui fluebat in medio terre dicentes
ne veniant reges assyriorum et inveniant aquarum
habundantiam. Edificavit quoque agens industrie om
nem murum qui fuerat dissipatus et extruxit tur
res desuper et forinsecus alium murum. Instauravitque
mello in civitate david et fecit universi generis arma
turam et clipeos. Constituitque principes bel
latorum in exercitu et convocavit universos in plate
a porte civitatis ac locutus est ad cor eorum dicens.
Viriliter agite et confortamini. Nolite timere nec
paveatis regem assyriorum et universam multitudinem
que est cum eo. multo enim plures nobiscum sunt quam cum illo est
Cum illo brachium carneum. nobiscum dominus deus noster qui auxi
liator est noster pugnatque pro nobis. Confortatus
que est populus huiuscemodi verbis ezechie regis iuda. Que postquam
gesta sunt misit sennacherib rex assyriorum ser
vos suos in ierusalem. ipse enim cum universo exercitu ob
sidebat lachis. misitque ad ezechiam regem iu
da et ad omnem populum qui erat in urbe dicens. Hec di
cit sennacherib rex assyriorum. In quo habentes fi
duciam sedetis obsessi in ierusalem. Num ezechias
decipit vos ut tradat morti in fame et siti af
firmans quod dominus deus vester liberet vos de manu re
gis assyriorum. Numquid non iste est ezechias qui destru
xit excelsa illius et altaria et precepit iude et ierusalem
dicens: coram altari uno adorabitis et in ipso incen
detis incensum. An ignoratis que ego fecerim et patres
mei cunctis terrarum populis. Numquid prevalue
runt dii gentium omniumque terrarum liberare regionem suam
de manu mea. Quis est de universis diis gentium
quas vastaverunt patres mei qui potuerit liberare populum
suum de manu mea. ut possit etiam deus vester eruere vos
de hac manu. Non vos ergo decipiat ezechias nec
vana persuasione deludat neque credatis ei. Si e
nim nullus potuit deus cunctarum gentium atque regno
rum liberare populum suum de manu mea et de
manu patrum meorum: consequenter nec deus vester po
terit eruere vos de hac manu. Sed et alia multa lo
cuti sunt servi eius contra dominum deum et contra ezechiam puerum
eius. Epistolas quoque scripsit plenas blasphemie in
dominum deum israel et locutus est adversum eum. Sicut dii
gentium ceterarum non potuerunt liberare populos suos
de manu mea: sic et deus ezechie non poterit eruere
populum suum de manu ista. Insuper et clamore
magno lingua iudaica contra populum qui sedebat in
muris ierusalem personabat ut terreret eos et caperet
civitatem. Locutusque est contra deum ierusalem sicut adversum
deos populorum terre opera manuum hominum. Oraverunt
igitur ezechias rex et ysaias filius amos propheta
adversum hanc blasphemiam ac vociferati sunt
usque in celum. Et misit dominus angelum qui percus
sit omnem virum robustum et bellatorem et principem ex

citus regis assyriorum. reversusque est cum ignominia in
terram suam. Cumque ingressus esset domum dei sui:
filii qui egressi fuerant de utero eius interfecerunt eum
gladio. Salvavitque dominus ezechiam et habitatores
ierusalem de manu sennacherib regis assyriorum et de
manu omnium et prestitit eis quietem per circuitum. Mul
ti etiam deferebant hostias et sacrificia domino in ierusalem
et munera ezechie regi iuda. qui exaltatus est
post hec coram cunctis gentibus. In diebus illis egrotavit
ezechias usque ad mortem et oravit dominum exaudi
vitque eum et dedit ei signum. Sed non iuxta beneficia que
acceperat retribuit: quia elevatum est cor eius. et facta
est contra eum ira et contra iudam ac ierusalem. Humiliatusque
est postea eo quod exaltatum fuisset cor eius tam ipse
quam habitatores ierusalem. Et idcirco non venit super eos ira
domini in diebus ezechie. Fuit autem ezechias dives
et inclitus valde et thesauros sibi plurimos con
gregavit argenti et auri et lapidum pretiosorum aro
matum et armorum universi generis et vasorum
magni pretii. Apothecas quoque frumenti vini
et olei et presepia omnium iumentorum caulasque pe
corum et urbes edificavit sibi. Habebat quippe
greges ovium et armentorum innumerabiles eo
quod dedisset ei dominus substantiam multam nimis. Ipse est e
zechias qui obturavit superiorem fontem aquarum
gyon et avertit eas subter ad occidentem urbis
david. in omnibus operibus suis fecit prospere que volu
it. Attamen in legatione principum babylonis
qui missi fuerant ad eum ut interrogarent de por
tento quod acciderat super terram. Dereliquit eum deus
ut temptaretur et nota fierent omnia que erant in
corde eius. Reliqua autem sermonum ezechie et misericordiarum
scripta sunt in visione ysaie filii amos prophete
et in libro regum iuda et israel.

Dormivitque ezechias cum patribus suis et sepelierunt
eum super sepulcra filiorum david. Et celebravit
eius exequias universus iuda et omnes habitatores
ierusalem. Regnavitque manasses filius eius pro eo. Duo
decim annorum erat manasses cum regnare cepisset. et quinqua
ginta quinque annis regnavit in ierusalem. Fecit autem malum coram
domino iuxta abhominationes gentium quas subvertit
coram filiis israel. Et conversus instauravit excelsa
que demolitus fuerat ezechias pater eius. Construx
itque aras baalim et fecit lucos. et adoravit omnem
miliciam celi et coluit eam. Edificavit altaria
in domo domini. de qua dixerat dominus: In ierusalem erit no
men meum in eternum. Edificavit autem ea cuncte militie
celi in duobus atriis domus domini. Transire
quoque fecit filios suos per ignem in valle benennon. Ob
servabat sompnia. sectabatur auguria. male
ficis artibus inserviebat. Habebat secum magos et
incantatores. multaque mala operatus est coram

dominum ut irritaret eum. Sculptile quoque et conflatile po-
suit signum in domo dei de qua locutus est deus ad David et
ad Salomonem filium eius dicens in domo hac et in Ierusalem quam e-
legi de cunctis tribubus Israel ponam nomen meum in
sempiternum et moveri non faciam pedem Israel de terra quam
tradidi patribus eorum ita dumtaxat si custodierint
facere que precepi eis cunctamque legem et cerimonias at-
que iudicia per manum Moysi. Igitur Manasses
seduxit Iudam et habitatores Ierusalem ut facerent ma-
lum ex omnibus gentibus quas subverterat dominus a facie filiorum Israel.
Locutusque est dominus ad eum et ad populum illius et atten-
dere noluerunt. Idcirco superinduxit eis principes exercitus
regis Assyriorum ceperuntque Manassen et vinctum
catenis atque compedibus duxerunt in Babylonem.
Qui postquam coangustatus est oravit dominum deum su-
um et egit penitentiam valde coram deo patrum suorum. De-
precatusque est eum et obsecravit intente et exaudivit ora-
tionem eius reduxitque eum Ierusalem in regnum suum. Et cognovit
Manasses quod dominus ipse esset deus. Post hec edificavit mu-
rum extra civitatem David ad occidentem Gyon in convalle
ab introitu porte piscium per circuitum usque ad Op-
hel et exaltavit eum vehementer. Constituitque prin-
cipes exercitus in cunctis civitatibus Iuda muni-
tis et abstulit deos alienos et simulacrum de domo do-
mini. Aras quoque quas fecerat in monte domus domini
et in Ierusalem proiecit omnia extra urbem. Porro instaura-
vit altare domini et immolavit super illud victimas et pa-
cifica et laudem precepitque Iude ut serviret domino deo Israel.
Attamen adhuc populus immolabat in excelsis domino
deo suo. Reliqua autem gestorum Manasse et obsecratio eius ad
deum suum verba quoque videntium qui loqueba-
ntur ad eum in nomine domini dei Israel continentur in sermo-
nibus regum Israel. Oratio quoque eius et exauditio et
cuncta peccata atque contemptus loca etiam in quibus edi-
ficavit excelsa et fecit lucos et statuas antequam a-
geret penitentiam scripta sunt in sermonibus Hozai. Dor-
mivit ergo Manasses cum patribus suis et sepelierunt e-
um in domo sua. Regnavitque pro eo filius eius A-
mon. xxii. annorum erat Amon cum regnare ce-
pisset. Et duobus annis regnavit in Ierusalem. Fecitque ma-
lum in conspectu domini sicut fecerat Manasses
pater eius et cunctis ydolis que Manasses fuerat fabri-
catus immolavit atque servivit et non est reveritus faciem
domini sicut reveritus est Manasses pater eius et multo ma-
iora deliquit. Cumque coniurassent adversus eum servi
sui interfecerunt eum in domo sua.
XXXIIII Porro reliqua populi multitudo cesis his qui Amon
percusserant constituit Iosiam filium eius regem pro
eo. Octo annorum erat Iosias cum regnare cepisset
et xxx et uno anno regnavit in Ierusalem. Fecitque quod e-
rat rectum in conspectu domini et ambulavit in viis David pa-
tris sui. Non declinavit neque ad dexteram neque ad sinistram.

Octavo autem anno regni sui cum adhuc esset puer cepit que-
rere deum David patris sui. Et xii. anno postquam ceperat
mundavit Iudam et Ierusalem ab excelsis et lucis simu-
lacrisque et sculptilibus. Destruxeruntque coram eo aras
Baalim et simulacra que superposita fuerant demoli-
ti sunt lucos et sculptilia succidit atque comminu-
it et super tumulos eorum qui eis immolare consueverant
fragmenta dispersit. Ossa preterea sacerdotum combus-
sit in altaribus ydolorum. Mundavitque Iudam et
Ierusalem. Sed et in urbibus Manasse et Effraym et Symeon
usque Neptalim cuncta subvertit. Cumque altaria
dissipasset et lucos et sculptilia contrivisset in frus-
ta cunctaque delubra demolitus esset de universa
terra Israel reversus est in Ierusalem. Igitur anno xviii.
regni sui mundata iam terra et templo do-
mini misit Saphan filium Helchie et Maasiam
principem civitatis et Ioha filium Ioachaz a comme-
ntariis ut instaurarent domum domini dei sui. Qui ve-
nerunt ad Helchiam sacerdotem magnum. Accep-
tamque pecuniam ab eo que illata fuerat in domum
domini et quam congregaverant levite et ianitores de Ma-
nasse et Effraym et universis reliquiis Israel ab o-
mni quoque Iuda et Beniamin et habitatoribus Ierusalem tradi-
derunt in manibus eorum qui preerant operariis in do-
mo domini ut instaurarent templum domini et infirma
queque sarcirent. At illi dederunt eam artificibus et cemen-
tariis ut emerent lapides de lapicidinis et lig-
na ad commissuras edificii et ad contignationem do-
morum quas destruxerant reges Iuda. Qui fide-
liter cuncta faciebant. Erant autem prepositi operan-
tium Iahath et Abdias de filiis Merari Zacha-
rias et Mosollam de filiis Caath qui urgebant
opus levite omnes qui sciebant organis canere.
Super eos vero qui ad diversos usus onera portabant
erant scribe et magistri de levitis ianitores. Cumque
efferrent pecuniam que illata fuerat in templum do-
mini reperit Helchias sacerdos librum legis domini
per manum Moysi. Et ait ad Saphan scri-
bam librum legis inveni in domo domini et tradidit ei. At ille
intulit volumen ad regem et nuntiavit ei dicens. Omnia
que dedisti in manus servorum tuorum ecce complentur.
Argentum quod repertum est in domo domini conflaverunt
datumque est prefectis artificum et diversa opera fab-
ricantium. Preterea tradidit mihi Helchias sacerdos hunc
librum. Quem cum rege presente recitasset audisset-
que ille verba legis scidit vestimenta sua. Et prece-
pit Helchie et Ahicam filio Saphan et Abdon fi-
lio Micha Saphan quoque scribe et Asaie servo
regis dicens. Ite et orate dominum pro me et pro reliqui-
is Israel et Iuda super universis sermonibus libri istius qui
repertus est. Magnus enim furor domini stillavit super nos
eo quod non custodierint patres nostri verba domini ut facer-

omnia que scripta sunt in isto volumine. Abiit ergo hel-
cias et hi qui simul missi a rege fuerant ad ol-
dam prophetidem uxorem sellum filii thecuath filii as-
ra custodis vestium que habitabat ierusalem in secunda et
locuti sunt ei verba que supra narravimus. At illa
respondit eis. Hec dicit dominus deus israel. Dicite viro qui mi-
sit vos ad me. Hec dicit dominus. Ecce ego inducam mala super
locum istum et super habitatores eius. Cunctaque maledic-
ta que scripta sunt in libro hoc quem legerunt coram
rege iuda, quia dereliquerunt me et sacrificaverunt di-
is alienis ut me ad iracundiam provocarent in
cunctis operibus manuum suarum. Idcirco stillabit
furor meus super locum istum et non extinguetur. Ad
regem autem iuda qui misit vos pro domino deprecando sic
loquimini. Hec dicit dominus deus israel. Quia audisti ver-
ba voluminis atque emollitum est cor tuum et hu-
miliatus es in conspectu dei super his que dicta sunt contra lo-
cum hunc et habitatores ierusalem reveritusque es faciem meam
scidisti vestimenta tua et flevisti coram me ego
quoque exaudivi te dicit dominus. Iam enim colligam te
ad patres tuos et infereris in sepulchrum tuum in pa-
ce. Nec videbunt oculi tui omne malum quod ego in-
ducturus sum super locum istum et super habitatores e-
ius. Retulerunt itaque regi cuncta que dixerat. At ille
convocatis universis maioribus natu iuda et ie-
rusalem ascendit domum domini unaque omnes viri iuda et ha-
bitatores ierusalem et sacerdotes et levite et cunctus populus
a minimo usque ad maximum. Quibus audientibus
in domo domini legit rex omnia verba voluminis
et stans in tribunali suo percussit fedus coram do-
mino ut ambularet post eum et custodiret precep-
ta et testimonia et iustificationes eius in toto corde
suo et in tota anima sua. Faceretque que scripta sunt in vo-
lumine illo quod legerat. Adiuravit quoque super hoc
omnes qui reperti fuerant in ierusalem et beniamin et fecerunt
habitatores ierusalem iuxta pactum domini dei patrum su-
orum. Abstulit ergo iosias cunctas abhominationes de
universis regionibus filiorum israel et fecit omnes qui
residui erant in israel servire domino deo suo. Cunc-
tis diebus eius non recesserunt a domino deo patrum suorum.
XXXV Fecit autem iosias in ierusalem phase domino quod immo-
latum est xiiii. die mensis primi. Et constituit sa-
cerdotes in officiis suis. Hortatusque eos ut ministra-
rent in domo domini. Levitis quoque ad quorum erudi-
tionem omnis israel sanctificabatur domino deo locutus
est. Ponite archam in sanctuario templi quod edificavit
salomon filius david rex israel. Neque enim eam ultra
portabitis. Nunc autem ministrate domino deo vestro et po-
pulo eius israel. Et preparate vos per domos et cognationes ve-
stras in divisionibus singulorum sicut precepit david rex
israel et descripsit salomon filius eius. Et ministrate in sanc-
tuario per familias turmasque leviticas. Et sanctificati

immolate phase. Et fratres vestros ut possint iuxta verba que
locutus est dominus in manu moysi facere prepa-
rate. Dedit preterea iosias omni populo qui ibi fu-
erat inventus in sollempnitate phase agnos et he-
dos de gregibus et reliqui pecoris xxx. milia. Boum
quoque tria milia. Hec de regis universa substantia. Duces
quoque eius sponte quod voverant obtulerunt tam po-
pulo quam sacerdotibus et levitis. Porro hel-
chias et zacharias et iehiel principes domus domini de-
derunt sacerdotibus ad faciendum phase pecora
commixtim duo milia dc. et boves ccc. Chone-
nias autem et semeias et nathanael fratres eius nec-
non asabias et iahiel et iozabad principes levita-
rum dederunt ceteris levitis ad celebrandum phase v.
milia pecorum et boves d. Preparatumque est ministerium et
steterunt sacerdotes in officio suo. Levite quoque in tur-
mis iuxta regis imperium. Et immolatum est pha-
se. Asperserunt quoque sacerdotes manu sua sangui-
nem et levite detraxerunt pelles holocaustorum et
separaverunt ea ut darent per domos et familias sin-
gulorum et offerrentur domino sicut scriptum est in li-
bro moysi. De bobus quoque fecerunt similiter et assave-
runt phase super ignem iuxta quod in lege scriptum est.
Pacificas vero hostias coxerunt in lebetibus et
cacabis et ollis et festinato distribuerunt universe ple-
bi. Sibi autem et sacerdotibus postea paraverunt. Nam in
oblatione holocaustorum et adipum usque ad noc-
tem sacerdotes fuerunt occupati. Unde levite et si-
bi et sacerdotibus filiis aaron paraverunt novissimis.
Porro cantores filii asaph stabant in ordine
suo iuxta preceptum david et asaph et heman et idi-
thun prophetarum regis. Ianitores vero per portas sin-
gulas observabant ita ut nec puncto quidem disce-
derent a ministerio. Quam ob rem et fratres eorum levite
paraverunt eis cibos. Omnis igitur cultura domini rite com-
pleta est in die illa ut facerent phase et offer-
rent holocausta super altare domini iuxta preceptum
regis iosie. Feceruntque filii israel qui reperti fue-
rant ibi phase in tempore illo et sollempnitatem azimo-
rum vii. diebus. Non fuit phase simile
huic in israel a diebus samuelis prophete. Sed nec quis-
quam de cunctis regibus israel fecit phase sicut io-
sias. Sacerdotibus et levitis et omni iuda et israel qui re-
perti fuerant et habitantibus in ierusalem. Octavodeci-
mo anno regni iosie hoc phase celebratum est. Post-
quam instauraverat iosias templum, ascendit ne-
chao rex egypti ad pugnandum in carcamis iux-
ta eufraten. Et processit in occursum eius iosias. At
ille missis nuntiis ad eum ait. Quid mihi et tibi est rex
iuda? Non adversum te hodie venio, sed contra aliam
pugno domum, ad quam me deus festinato ire pre-
cepit. Desine adversum deum facere qui mecum est

festinare me. Noluit Iosias reverti, sed praeparavit contra eum bellum, nec acquievit sermonibus Nechao ex ore Dei; venitque ut dimicaret in campo Mageddo. Ibique vulneratus a sagittariis, dixit pueris suis: Educite me de proelio, quia oppido vulneratus sum. Qui transtulerunt eum de curru in alterum currum qui sequebatur eum more regio, et asportaverunt eum in Ierusalem. Mortuusque est et sepultus in mausoleo patrum suorum. Et universus Iuda et Ierusalem luxerunt eum, Ieremias maxime. Cuius omnes cantores atque cantatrices usque in praesentem diem lamentationes super Iosiam replicant; et quasi lex obtinuit in Israel: Ecce scriptum fertur in Lamentationibus. Reliqua autem sermonum Iosiae et misericordiarum eius, quae lege Domini praecepta sunt, opera quoque illius prima et novissima, scripta sunt in libro regum Iuda et Israel.

XXXVI Tulit ergo populus terrae Ioachaz filium Iosiae, et constituit regem pro patre suo in Ierusalem. Viginti trium annorum erat Ioachaz cum regnare coepisset, et tribus mensibus regnavit in Ierusalem. Amovit autem eum rex Aegypti cum venisset in Ierusalem, et condemnavit terram centum talentis argenti et talento auri. Constituitque regem pro eo Eliachim fratrem eius super Iudam et Ierusalem, et vertit nomen eius Ioachim; ipsum vero Ioachaz tulit secum, et adduxit in Aegyptum. Viginti quinque annorum erat Ioachim cum regnare coepisset, et undecim annis regnavit in Ierusalem; fecitque malum coram Domino Deo suo. Contra hunc ascendit Nabuchodonosor rex Chaldaeorum, et vinctum catenis duxit in Babylonem. Ad quam et vasa Domini transtulit, et posuit ea in templo suo. Reliqua autem verborum Ioachim et abominationum eius, quas operatus est, et quae inventa sunt in eo, continentur in libro regum Israel et Iuda. Regnavit autem Ioachin filius eius pro eo. Octo annorum erat Ioachin cum regnare coepisset, et tribus mensibus ac decem diebus regnavit in Ierusalem; fecitque malum in conspectu Domini. Cumque anni circulus volveretur, misit Nabuchodonosor rex, qui adduxerunt eum in Babylonem, asportatis simul pretiosissimis vasis domus Domini. Regem vero constituit Sedeciam fratrem eius super Iudam et Ierusalem. Viginti et unius anni erat Sedecias cum regnare coepisset, et undecim annis regnavit in Ierusalem. Fecitque malum in oculis Domini Dei sui, nec erubuit faciem Ieremiae prophetae loquentis ad se ex ore Domini. A rege quoque Nabuchodonosor recessit, qui adiuraverat eum per Deum; et induravit cervicem suam et cor, ut non reverteretur ad Dominum Deum Israel. Sed et universi principes sacerdotum et populus praevaricati sunt inique iuxta universas abominationes gentium, et polluerunt domum Domini, quam sanctificaverat sibi in Ierusalem. Mittebat autem Dominus Deus patrum suorum ad illos per manum nuntiorum suorum, de nocte consurgens et cotidie commonens, eo quod parceret populo et habitaculo suo. At illi subsannabant nuntios

Dei, et parvipendebant sermones eius, illudebantque prophetis, donec ascenderet furor Domini in populum eius, et esset nulla curatio. Adduxit enim super eos regem Chaldaeorum, et interfecit iuvenes eorum gladio in domo sanctuarii sui; non est misertus adolescentis et virginis et senis, nec decrepiti quidem; sed omnes tradidit in manibus eius. Universaque vasa domus Domini tam maiora quam minora, et thesauros templi et regis et principum transtulit in Babylonem. Incenderunt hostes domum Dei, destruxeruntque murum Ierusalem; universas turres combusserunt, et quicquid pretiosum fuerat demoliti sunt. Si quis evaserat gladium, ductus in Babylonem servivit regi et filiis eius, donec imperaret rex Persarum, et compleretur sermo Domini ex ore Ieremiae, et celebraret terra sabbata sua. Cunctis enim diebus desolationis egit sabbatum, usque dum complerentur septuaginta anni. Anno autem primo Cyri regis Persarum, ad explendum sermonem Domini quem locutus fuerat per os Ieremiae, suscitavit Dominus spiritum Cyri regis Persarum, qui iussit praedicari in universo regno suo, etiam per scripturam, dicens: Haec dicit Cyrus rex Persarum: Omnia regna terrae dedit mihi Dominus Deus caeli, et ipse praecepit mihi ut aedificarem ei domum in Ierusalem, quae est in Iudaea. Quis ex vobis est in omni populo eius? Sit Dominus Deus suus cum eo, et ascendat.

Domine omnipotens Deus patrum nostrorum Abraham, Isaac et Iacob, et seminis eorum iusti, qui fecisti caelum et terram cum omni ornatu eorum, qui signasti mare verbo praecepti tui, qui conclusisti abyssum et signasti terribili et laudabili nomine tuo, quem omnia pavent et tremunt a vultu virtutis tuae, et importabilis ira super peccatores comminationis tuae; immensa vero et investigabilis misericordia promissionis tuae, quoniam tu es Dominus altissimus super omnem terram, longanimis et multum misericors, et paenitens super malitias hominum. Tu autem Domine secundum bonitatem tuam promisisti paenitentiam peccatorum. Et tu Deus iustorum non posuisti paenitentiam iustis Abraham, Isaac et Iacob, his qui tibi non peccaverunt. Quoniam peccavi super numerum harenae maris, multiplicatae sunt iniquitates meae, et incurvatus sum multo vinculo ferri, et non est respiratio mihi. Quia excitavi iracundiam tuam, et malum coram te feci, statuens abominationes et multiplicans offensiones. Et nunc flecto genua cordis mei, precans a te bonitatem, Domine. Peccavi, Domine, peccavi, et iniquitatem meam agnosco. Peto rogans te, Domine, remitte mihi; ne simul perdas me cum iniquitatibus meis, neque in aeternum reserves mala mihi. Quia indignum salvabis me secundum magnam misericordiam tuam. Et laudabo te semper omnibus diebus vitae meae, quoniam te laudat omnis virtus caelorum, et tibi est gloria in saecula saeculorum. Amen.

Utrum difficilius sit facere quod poscitis an negare necdum statui. Nam neque vobis aliquid imperantibus abnuere sententie est, et magnitudo oneris impositi ita cervices premit ut ante sub fasce ruendum sit quam levandum. Accedunt ad hoc invidorum studia, qui omne quod scribimus reprehendendum putant, et interdum contra se conscientia repugnante publice lacerant quod occulte legunt, in tantum ut clamare compellar et dicere: Domine libera animam meam a labiis iniquis et a lingua dolosa. Tercius annus est quod semper scribitis atque rescribitis ut Ezre librum vobis de hebreo transferam, quasi non habeatis greca et latina volumina, aut quicquid illud est quod a vobis interpretatum non statim ab omnibus conspuendum sit. Frustra autem ut ait quidam niti et nichil aliud fatigando nisi odium querere extreme dementie est. Itaque obsecro vos mi Domnion et Rogatiane karissimi ut privata lectione contenti librum non efferatis in publicum nec fastidiosis ingeratis cibos, vitetisque eorum supercilium qui iudicare tantum de aliis et ipsi facere nichil noverunt. Siqui autem fratrum sunt quibus nostra non displicent, his tribuatis exemplar admonentes ut hebrea nomina, quorum grandis in hoc volumine copia est, distincte et per intervalla transcribant. Nichil enim proderit emendasse librum nisi emendatio librariorum diligentia conservetur. Nec quemquam moveat quod unus a nobis editus liber est, nec apocriphorum tercii et quarti sompniis delectetur, quia et apud hebreos Ezre Neemieque sermones in unum volumen coartantur, et que non habentur apud illos nec de .xx. et .iiii. senioribus sunt procul abicienda. Siquis autem .lxx. vobis opposuerit interpretes, quorum exemplaria varietas ipsa lacerata et eversa demonstrat, nec potest utique verum asseri quod diversum est, mittite eum ad evangelia in quibus multa ponuntur de veteri testamento que apud .lxx. interpretes non habentur, velud illud: Quoniam nazareus vocabitur, et: Ex egypto vocavi filium meum, et: Videbunt in quem transfixerunt, et multa alia que latiori operi reservamus. Et querite ab eo ubi scripta sint: cumque proferre non potuerit, vos legite de his exemplaribus que nuper a nobis edita maledicorum cotidie linguis confodiuntur. Sed ut ad compendium veniam: certe [illegible] sum: [illegible] edidi aliquid novi quod non habetur in greco et latino? ... quid ante ... quod interpretatus Latinam? Interroget hebreos et ipsis auctoribus translationi mee vel arrogant vel derogant fidem. Porro aliud est si clausis quod dicitur oculis volunt maledicere, et non imitantur grecorum studium et benivolentiam, qui post .lxx. translatores iam Christi evangelio choruscante

iudeos et ebionitas legis veteris interpretes, Aquilam videlicet et Symmachum et Theodotionem et curiose legunt et per Origenis laborem in exaplis ecclesiis dedicarunt. Quanto magis latini grati esse deberent, quod exultantem cernerent Greciam a se aliquid mutuari. Primum enim magnorum sumptuum est et infinite difficultatis exemplaria posse habere omnia. Deinde et qui habuerint et hebrei sermonis ignari sunt, magis errabunt ignorantes quis e multis verius dixerit. Quod etiam sapientissimo cuidam nuper apud grecos accidit, ut interdum scripture sensum relinquens, unius cuiuslibet interpretis sequeretur errorem. Nos autem qui hebree lingue saltem parvam habemus scientiam et latinus nobis utcumque sermo non deest, et de aliis magis possumus iudicare et ea que ipsi intelligimus in nostra lingua exponere. Itaque licet excetra sibilet, victorque Sinon incendia iactet, numquam meum iuvante Christo silebit eloquium: etiam precisa lingua balbuciet. Legant qui volunt, qui nolunt abiciant, eventilent apices, litteras calumpnientur: magis vestra caritate provocabor ad studium quam illorum detractione et odio deterrebor.

In anno primo Cyri regis Persarum ut compleretur verbum Domini ex ore Ieremie, suscitavit Dominus spiritum Cyri regis Persarum, et traduxit vocem in omni regno suo etiam per scripturam dicens: Hec dicit Cyrus rex Persarum: Omnia regna terre dedit michi Dominus Deus celi, et ipse precepit michi ut edificarem ei domum in Ierusalem que est in Iudea. Quis est in vobis de universo populo eius? Sit Deus illius cum ipso. Ascendat in Ierusalem que est in Iudea, et edificet domum Domini Dei Israel: ipse est Deus qui est in Ierusalem. Et omnes reliqui in cunctis locis ubicumque habitant, adiuvent eum viri de loco suo argento et auro et substantia et pecoribus, excepto quod voluntarie offerunt templo Dei quod est in Ierusalem. Et surrexerunt principes patrum de Iuda et Beniamin et sacerdotes et levite, et omnis cuius suscitavit Deus spiritum ut ascenderent ad edificandum templum Domini quod erat in Ierusalem. Universique qui erant in circuitu adiuverunt manus eorum in vasis argenteis et aureis, in substantia et iumentis, in supellectili, exceptis his que sponte obtulerant. Rex quoque Cyrus protulit vasa templi Domini que tulerat Nabuchodonosor de Ierusalem et posuerat ea in templo dei sui. Protulit autem ea Cyrus rex Persarum per manum Mithridatis filii Gazabar, et annumeravit ea Sasabasar principi Iude. Et hic numerus eorum: phiale auree xxx. phiale argentee mille. cultri xxix. Scyphi aurei xxx. Scyphi argentei se

cccc xl. vasa alia mille. Omnia vasa aurea et
argentea v milia l v. Universa tulit sasabasar
cum hiis qui ascendebant de transmigratione
II Hii autem filii provincie | babylonis in ierusalem
qui ascenderunt de captivitate quam trans-
tulerat nabuchodonosor rex babylonis in babylonem.
Et reversi sunt in ierusalem et iudeam unusquisque in civi-
tatem suam. Qui venerunt cum zorobabel iesu
neemia saraia rahelaia mardochai bel-
san mesfar beguai reum baana.
Numerus virorum populi israel: filii pharos ii milia c
lxx ii. filii sephetia ccc lxx ii. filii area dcc
lxx v. filii phaeth moab filiorum iosue et io-
ab ii milia dccc xii. filii helam mille cc
l iiii. filii zechua dcccc xl v. filii zachai
dcc lx. filii bani dc xl ii. filii bebai dc xx iii. filii
azgad mille cc xx ii. filii adonicam dc lx vi.
filii beguai ii milia l vi. filii adin cccc l iiii. filii
ater qui erant ex ezechia dcccc viii. filii
besai ccc xx iii. filii iora c xii. filii asom cc
xx iii. filii gebbar xc v. filii bethleem c xx iii.
viri nethopha l vi. viri anathoth c xx v-
iii. filii azmaveth xl ii. filii cariathiarim
cephira et beroth dcc xl iii. filii arama et gaba
dc xx i. viri machmas c xx ii. viri bethel et gai
cc xx iii. filii nebo l ii. filii methbis c l vi.
filii helam alterius mille cc l iiii. filii arim ccc xx. filii
lod hadid et ono dcc xx v. filii iericho ccc xl v. filii se-
naa iii milia dc xxx. Sacerdotes: filii idaia in do-
mo iesue dcccc lxx iii. filii emmer mille l ii. filii
phessur mille cc xl vii. filii arim mille xvii. Levite:
filii iosue et cedmihel filiorum odovia lxx iiii.
Cantores: filii asaph c xx viii. filii ianitorum:
filii sellum filii ater filii telmon filii accub filii ati-
ta filii sobai universi c xxx ix. Nathinnei: filii si-
ha filii asupha filii tabbaoth filii ceros filii sia-
ha filii phadon filii lebana filii agaba filii accub
filii agab filii semlai filii anan filii gaddel filii
gaer filii rahaia filii rasin filii necoda filii ga-
zam filii aza filii phasea filii besee filii asenaa
filii munim filii nephusim filii bechuc filii ac-
upha filii arur filii besluth filii maida filii arsa
filii bercos filii sisara filii thema filii nasia filii ath-
upha. Filii servorum salomonis: filii sothei filii
sophereth filii pharuda filii iala filii dercon
filii geddel filii saphatia filii athil filii phocereth
qui erant de asebaim filii amin. Omnes na-
thinnei et filii servorum salomonis ccc xc ii. Et hii
qui ascenderunt de telmela thelarsa cherub
et don et mer et non potuerunt indicare domum pa-
trum suorum et semen suum utrum ex israel essent. Filii dela-
ia filii thobia filii nechoda dc l ii. Et filii
51

sacerdotum: filii obia filii accos filii berzellai qui accepit
de filiabus berzellai galaaditis uxorem et vo-
catus est nomine eorum. Hii quesierunt scripturam genea-
logie sue et non invenerunt et eiecti sunt de sacerdo-
tio. Et dixit athersatha eis ut non comederent de sanctis
sanctorum donec surgeret sacerdos doctus atque perfectus.
Omnis multitudo quasi unus xl ii milia ccc
lx exceptis servis eorum et ancillis qui erant vii
milia ccc xxx vii. Et in ipsis cantores atque cantatrices
cc. Equi eorum dcc xxx vi. muli eorum cc xl v. Ca-
meli eorum cccc xxx v. asini eorum vi milia dcc xx.
Et de principibus patrum cum ingrederentur templum
domini quod est in ierusalem sponte obtulerunt in domo dei
ad extruendam eam in loco suo. Secundum vires suas
dederunt impensas operis auri solidos lx i milia
mille argenti minas v milia et vestes sacerdota-
les c. Habitaverunt ergo sacerdotes et levite et de populo
cantores et ianitores et nathinnei in urbi-
bus suis et universus israel in civitatibus suis. Iam-
que venerat mensis septimus et erant filii israel in
Congregatus est ergo populus quasi vir unus in ierusalem. | civitatibus. III
Et surrexit iosue filius iosedech et fratres eius
sacerdotes et zorobabel filius salathiel et fratres eius et
edificaverunt altare dei israel ut offerrent in eo ho-
locaustomata sicut scriptum est in lege moysi viri
dei. Collocaverunt autem altare super bases suas
deterrentibus eos per circuitum populis terrarum et obtulerunt
super illud holocaustum domino mane et vespere. Feceruntque
sollempnitatem tabernaculorum sicut scriptum est et holo-
caustum diebus singulis per ordinem secundum preceptum opus
diei in die suo. Et post hec holocaustum iuge ta-
m in kalendis quam in universis sollempnitatibus domini que erant conse-
crate et omnibus in quibus ultro offere-
batur donum domino. A primo die mensis septimi ce-
perunt offerre holocaustum domino. Porro tem-
plum dei fundatum nec dum erat. Dederunt autem pe-
cuniam lathomis et cementariis. Cibum quoque et po-
tum et oleum sydoniis tyriisque ut deferrent
ligna cedrina de libano ad mare ioppe iuxta
preceperat cyrus rex persarum eis. Anno autem secundo
adventus eorum ad templum dei in ierusalem mense secundo
ceperunt zorobabel filius salathiel et iosue fi-
lius iosedech et reliqui de fratribus eorum sacerdo-
tes et levite et omnes qui venerant de captivi-
tate in ierusalem et constituerunt levitas a xx annis
et supra ut urgerent opus domini. Stetitque iosue et filii
eius et fratres eius cedmihel et filii eius et filii iuda
quasi vir unus ut instarent super eos qui faciebant
opus in templo domini filii enadad filii eorum et fratres
eorum levite. Fundato igitur a cementariis templo
domini steterunt sacerdotes in ornatu suo cum tubis
et levite filii asaph in cymbalis ut laudarent

Dominum per manum David regis Israhel: et concinebant in hymnis et confessione Domino: quoniam bonus, quoniam in eternum misericordia eius super Israhel. Omnis quoque populus vociferabatur clamore magno in laudando Dominum, eo quod fundatum esset templum Domini. Plurimi etiam de sacerdotibus et levitis et principes patrum et seniores qui viderant templum prius, cum fundatum esset et hoc templum in oculis eorum, flebant voce magna: et multi vociferantes in letitia elevabant vocem. Nec poterat quisquam agnoscere vocem clamoris letantium et vocem fletus populi. Commixtim enim populus vociferabatur clamore magno, et vox audiebatur procul. Audierunt autem hostes Iude et Beniamin quia filii captivitatis edificarent templum Domino Deo Israhel. Et accedentes ad Zorobabel et ad principes patrum, dixerunt eis: Edificemus vobiscum, quia ita ut vos querimus Deum vestrum. Ecce nos immolavimus victimas a diebus Asoraddan regis Assur, qui adduxit nos huc. Et dixit eis Zorobabel et Iosue et reliqui principes patrum Israhel: Non est vobis et nobis ut edificemus domum Deo nostro, sed nos ipsi soli edificabimus Domino Deo nostro, sicut precepit nobis Cyrus rex Persarum. Factum est igitur ut populus terre impediret manus populi Iude, et turbaret eos in edificando. Conducerent quoque adversum eos consiliatores ut destruerent consilium eorum omnibus diebus Cyri regis Persarum, et usque ad regnum Darii regis Persarum.

IIII In regno autem Assueri, in principio regni eius, scripserunt accusationem adversum habitatores Iude et Hierusalem. Et in diebus Artarxersis scripsit Beselam, Mithridates et Thabel et reliqui qui erant in consilio eorum ad Artarxersen regem Persarum. Epistola autem accusationis scripta erat Syriace, et legebatur sermone Syro. Reum Beelteem et Samsai scriba scripserunt epistolam unam de Hierusalem Artarxersi regi huiuscemodi: Reum Beelteem et Samsai scriba et reliqui consiliatores eorum, Dinei et Apharsathacei, Therphalei, Apharsei, Erchuei, Babylonii, Susanechei, Dievi et Elamite, et ceteri de gentibus quas transtulit Asennaphar magnus et gloriosus, et habitare eas fecit in civitatibus Samarie et in reliquis regionibus trans flumen in pace. Hoc est exemplar epistole quam miserunt ad eum: Artarxersi regi, servi tui, viri qui sunt trans fluvium, salutem dicunt. Notum sit regi quia Iudei qui ascenderunt a te ad nos venerunt in Hierusalem civitatem rebellem et pessimam, quam edificant, extruentes muros eius et parietes componentes. Nunc igitur notum sit regi quia si civitas illa edificata fuerit et muri eius instaurati, tributum et vectigal et annuos reditus non dabunt, et usque ad reges hec noxa perveniet. Nos autem memores salis quod in palatio comedimus, et quia lesionem regis videre nefas ducimus, ideo misimus et nuntiavimus regi, ut recenseat in libris historiarum patrum tuorum, et invenies scriptum in commentariis, et scies quoniam urbs illa urbs rebellis est, et nocens regibus et provinciis, et bella concitabantur in illa a diebus antiquis: quam ob rem et civitas ipsa destructa est. Nuntiamus nos regi quoniam si civitas illa edificata fuerit et muri ipsius instaurati, possessionem trans fluvium non habebis. Verbum misit rex ad Reum Beelteem et Samsai scribam et ad reliquos qui erant in consilio eorum habitatores Samarie, et ceteris trans fluvium, salutem dicens et pacem. Accusatio quam misistis ad nos manifeste lecta est coram me. Et a me preceptum est, et recensuerunt, inveneruntque quoniam civitas illa a diebus antiquis adversum reges rebellat, et seditiones et prelia concitantur in ea. Nam et reges fortissimi fuerunt in Hierusalem, qui et dominati sunt omni regioni que trans fluvium est: tributum quoque et vectigal et reditus accipiebant. Nunc ergo audite sententiam: Prohibete viros illos ut urbs illa non edificetur, donec si forte a me iussum fuerit. Videte ne negligenter hoc impleatis, et paulatim crescat malum contra reges. Itaque exemplum edicti Artarxersis regis lectum est coram Reum Beelteem et Samsai scriba et consiliariis eorum: et abierunt festini in Hierusalem ad Iudeos, et prohibuerunt eos in brachio et robore. Tunc intermissum est opus domus Domini in Hierusalem, et non fiebat usque ad annum secundum regni Darii regis Persarum.

Prophetaverunt autem Aggeus propheta et Zacharias filius Addo, prophetantes ad Iudeos qui erant in Iudea et Hierusalem in nomine Dei Israhel. Tunc surrexerunt Zorobabel filius Salathiel et Iosue filius Iosedech, et ceperunt edificare templum Dei in Hierusalem, et cum eis prophete Dei adiuvantes eos. In ipso autem tempore venit ad eos Tathanai, qui erat dux trans flumen, et Starbuzanai et consiliarii eorum: sicque dixerunt eis: Quis dedit vobis consilium ut domum hanc edificaretis et muros eius instauraretis? Ad quod respondimus eis que essent nomina hominum auctorum illius edificationis. Oculus autem Dei eorum factus est super senes Iudeorum, et non potuerunt inhibere eos. Placuitque ut res ad Darium referretur, et tunc satisfacerent adversus accusationem illam. Exemplar epistole quam misit Tathanai dux regionis trans flumen et Starbuzanai et consiliatores eius Apharsacei qui erant trans flumen ad Darium regem. Sermo quem miserant ei sic scriptus erat: Dario regi pax omnis. Notum sit regi isse nos ad Iudeam provinciam, ad domum Dei magni, que edificatur lapide impolito, et ligna ponuntur in parietibus: et opus illud diligenter extruitur

struitur et crescit in manibus eorum. Interrogavimus ergo senes illos et ita diximus eis: Quis dedit vobis potestatem ut domum hanc edificaretis et muros hos instauraretis? Sed et nomina eorum quesivimus ab eis ut nuntiaremus tibi, et scripsimus nomina virorum qui sunt principes in eis. Huiuscemodi autem sermonem responderunt nobis dicentes: Nos sumus servi dei celi et terre, et edificamus templum quod erat extructum ante hos annos multos, quodque rex Israel magnus edificaverat et extruxerat. Postquam autem ad iracundiam provocaverunt patres nostri deum celi, tradidit eos in manu Nabuchodonosor regis Babylonis Chaldei, domum quoque hanc destruxit et populum eius transtulit in Babylonem. Anno autem primo Cyri regis Babylonis Cyrus rex proposuit edictum ut domus dei edificaretur. Nam et vasa templi dei aurea et argentea que Nabuchodonosor tulerat de templo quod erat in Ierusalem et asportaverat ea in templum Babylonis, protulit Cyrus rex de templo Babylonis, et data sunt Sasabasar vocabulo, quem et principem constituit, dixitque ei: Hec vasa tolle, vade et pone ea in templo quod est in Ierusalem, et domus dei edificetur in loco suo. Tunc itaque Sasabasar ille venit et posuit fundamenta templi dei in Ierusalem, et ex eo tempore usque nunc edificatur et necdum completum est. Nunc ergo si videtur regi bonum, recenseat in bibliotheca regis que est in Babylone utrumnam a Cyro rege iussum sit ut edificaretur domus dei in Ierusalem, et voluntatem regis super hac re mittat ad nos.

VI. Tunc Darius rex precepit et recensuerunt in bibliotheca librorum qui erant repositi in Babylone, et inventum est in Ecbathanis quod est castrum in Medena provincia volumen unum, talisque scriptus erat in eo commentarius. Anno primo Cyri regis, Cyrus rex decrevit ut domus dei edificaretur que est in Ierusalem in loco ubi immolent hostias, et ut ponant fundamenta supportantia altitudinem cubitorum sexaginta, latitudinem cubitorum sexaginta, ordines de lapidibus impolitis tres et sic ordines de lignis novis; sumptus autem de domo regis dabuntur. Sed et vasa templi dei aurea et argentea que Nabuchodonosor tulerat de templo Ierusalem et attulerat ea in Babylonem, reddantur et referantur in templum in Ierusalem in locum suum, que et posita sunt in templo dei. Nunc ergo Thathanai dux regionis que est trans flumen, Starbuzanai et consiliarii vestri Apharsachei qui estis trans flumen, procul recedite ab illis, et dimittite fieri templum dei illud a duce Iudeorum et a senioribus eorum, ut domum dei illam edificent in loco suo. Sed et a me preceptum est quid oporteat fieri a presbyteris Iudeorum illis ut edificetur domus dei, scilicet ut de arca regis, id est de tributis que dantur de regione trans flumen, studiose sumptus dentur viris illis ne impediatur opus. Quod si necesse fuerit et vitulos et agnos et hedos in holocaustum deo celi, frumentum, sal, vinum et oleum secundum ritum sacerdotum qui sunt in Ierusalem, detur eis per singulos dies ne sit in aliquo querimonia, et offerant oblationes deo celi orentque pro vita regis et filiorum eius. A me ergo positum est decretum ut omnis homo qui hanc mutaverit iussionem, tollatur lignum de domo ipsius et erigatur et configatur in eo, domus autem eius publicetur. Deus autem qui habitare fecit nomen suum ibi, dissipet omnia regna et populum qui extenderit manum suam ut repugnet et dissipet domum dei illam que est in Ierusalem. Ego Darius statui decretum quod studiose impleri volo. Igitur Thathanai dux regionis trans flumen et Starbuzanai et consiliarii eius secundum quod preceperat Darius rex sic diligenter executi sunt. Seniores autem Iudeorum edificabant et prosperabantur iuxta prophetiam Aggei prophete et Zacharie filii Addo, et edificaverunt et construxerunt iubente deo Israel et iubente Cyro et Dario et Artaxersen regibus Persarum, et compleverunt domum dei istam usque ad diem tertium mensis Adar, qui est annus sextus regni Darii regis. Fecerunt autem filii Israel, sacerdotes et levite et reliqui filiorum transmigrationis, dedicationem domus dei in gaudio, et obtulerunt in dedicationem domus dei vitulos centum, arietes ducentos, agnos quadringentos, hircos caprarum pro peccato totius Israel duodecim iuxta numerum tribuum Israel. Et statuerunt sacerdotes in ordinibus suis et levitas in vicibus suis super opera dei in Ierusalem, sicut scriptum est in libro Moysi. Fecerunt autem filii transmigrationis pascha quartadecima die mensis primi. Purificati enim fuerant sacerdotes et levite quasi unus, omnes mundi ad immolandum pascha universis filiis transmigrationis et fratribus suis sacerdotibus et sibi. Et comederunt filii Israel qui reversi fuerant de transmigratione et omnis qui se separaverat a coinquinatione gentium terre ad eos ut quererent dominum deum Israel. Et fecerunt sollempnitatem azymorum septem diebus in letitia, quoniam letificaverat eos dominus et converterat cor regis Assyriorum ad eos ut adiuvaret manus eorum in opere domus domini dei Israel.

VII. Post hec autem verba in regno Artaxersis regis Persarum, Ezras filius Saraie filii Azarie filii Helchie filii Sellum filii Sadoch filii Achitob filii Amarie filii Azarie filii Araioth filii Zarachie filii Ozi filii Bocci filii Abisue filii Phinees filii Eleazari filii Aaron sacerdotis ab initio. Ipse Ezras ascendit de Babylone, et ipse scriba velox in lege Moysi quam dedit dominus deus Israel, et dedit ei rex secundum manum domini dei eius super eum omnem petitionem eius. Et ascenderunt de filiis Israel et de filiis sacerdotum et de filiis levitarum et de cantoribus et de ianitoribus et de Nathinneis in Ierusalem anno septimo Artaxersis regis. Et venerunt in Ierusalem

...mense v. Ipse est annus vii regis. Quia in primo die mensis primi cepit ascendere de babylone et in primo die mensis quinti venit in ierusalem iuxta manum dei sui bonam super se. Esdras enim paravit cor suum ut investigaret legem domini et faceret et doceret in israhel preceptum et iudicium. Hoc est autem exemplar epistole edicti quod dedit rex artaxersis esdre sacerdoti scribe erudito in sermonibus et preceptis domini et cerimoniis eius in israhel. Artaxersis rex regum esdre sacerdoti scribe legis dei celi doctissimo salutem. A me decretum est ut cuicumque placuerit in regno meo de populo israhel et de sacerdotibus eius et de levitis ire in ierusalem tecum vadat. A facie enim regis et vii consiliatorum eius missus es ut visites iudeam et ierusalem in lege dei tui que est in manu tua et ut feras argentum et aurum quod rex et consiliatores eius sponte obtulerunt deo israhel cuius in ierusalem tabernaculum est. Et omne argentum et aurum quodcumque inveneris in universa provincia babylonis et populus offerre voluerit et de sacerdotibus qui sponte obtulerint domui dei sui que est in ierusalem libere accipe et studiose eme de hac pecunia vitulos arietes agnos et sacrificia et libamina eorum et offer ea super altare templi dei vestri quod est in ierusalem. Sed et si quid tibi et fratribus tuis placuerit de reliquo argento et auro ut faciatis iuxta voluntatem dei vestri facite. Vasa quoque que dantur tibi in ministerium domus dei tui trade in conspectu dei in ierusalem. Sed et cetera quibus opus fuerit in domo dei tui quantumcumque necesse est ut expendas dabitur de thesauro et de fisco regis et a me. Ego artaxersis rex statui atque decrevi omnibus custodibus arce publice qui sunt trans flumen ut quodcumque petierit a vobis esdras sacerdos scriba legis dei celi absque mora detis usque ad argenti talenta centum et usque ad frumenti choros centum et usque ad vini batos centum et usque ad batos olei centum sal vero absque mensura. Omne quod ad ritum dei celi pertinet tribuatur diligenter in domo dei celi ne forte irascatur contra regnum regis et filiorum eius. Vobis quoque notum facimus de universis sacerdotibus et levitis et cantoribus et ianitoribus nathinneis et ministris domus dei huius ut vectigal et tributum et annonas non habeatis potestatem imponendi super eos. Tu autem esdra secundum sapientiam dei tui que est in manu tua constitue iudices et presides ut iudicent omni populo qui est trans flumen his videlicet qui noverunt legem dei tui sed et imperitos docete libere. Et omnis qui non fecerit legem dei tui et legem regis diligenter iudicium erit de eo sive in mortem sive in exilium sive in condempnationem substantie eius vel certe in carcerem. Et dixit esdras scriba: Benedictus dominus deus patrum nostrorum qui dedit hoc in corde regis ut glorificaret domum domini que est in ierusalem et in me inclinavit...

VIII Hii sunt ergo principes familiarum et genealogia eorum qui ascenderunt mecum in regno artaxersis regis de babylone. De filiis finees gersom. De filiis ithamar danihel. De filiis david attus. De filiis sechenie filii pharos zaccharias et cum eo numerati sunt viri cl. De filiis phaeth moab helioenai filius zaraie et cum eo cc viri. De filiis sechenie filius ezechiel et cum eo ccc viri. De filiis adan abed filius ionathan et cum eo l viri. De filiis helam ysaias filius athalie et cum eo lxx viri. De filiis saphatie zebedia filius michael et cum eo lxxx viri. De filiis ioab abdia filius iehiel et cum eo ccxviii viri. De filiis selomith filius iosphie et cum eo clx viri. De filiis bebai zacharias filius bebai et cum eo xxviii viri. De filiis ezgad iohannes filius ecceten et cum eo cx viri. De filiis adonicham qui erant novissimi et hec nomina eorum: eliphelech et iehiel et semeias et cum eis lx viri. De filiis begui uthai et zachur et cum eis lxx viri. Congregavi autem eos ad fluvium qui decurrit ad ahava et mansimus ibi diebus tribus. Quesivique in populo et in sacerdotibus de filiis levi et non inveni ibi. Itaque misi eliezer et arihel et semeiam et elnathan et iarib et alterum elnathan et nathan et zachariam et mosollam principes et ioiarib et elnathan sapientes. Et misi eos ad heddo qui est princeps in casphie loco et posui in ore eorum verba que loquerentur ad addo et fratres eius nathinneos in loco casphie ut adducerent nobis ministros domus dei nostri. Et adduxerunt nobis per manum dei nostri bonam super nos virum doctissimum de filiis mooli filii levi filii israhel et sarabiam et filios eius et fratres eius xviii. Et asabiam et cum eo isaiam de filiis merari fratresque eius et filios eius xx. Et de nathinneis quos dederat david et principes ad ministeria levitarum nathinneos ccxx. Omnes hii suis nominibus vocabantur. Et predicavi ibi ieiunium iuxta fluvium ahava ut affligeremur coram domino deo nostro et peteremus ab eo viam rectam nobis et filiis nostris universeque substantie nostre. Erubui enim petere a rege auxilium et equites qui defenderent nos ab inimico in via quia dixeramus regi: Manus dei nostri est super omnes qui querunt eum in bonitate et imperium eius et fortitudo eius et furor super omnes qui derelinquunt eum. Et ieiunavimus et rogavimus deum nostrum per hoc et evenit nobis prospere. Et separavi de principibus sacerdotum xii serebiam et asabiam et cum eis de fratribus eorum x.

ei argentum et aurum et vasa consecrata domus dei no-
stri que obtulerat rex et consiliatores eius et principes e-
ius universusque israhel eorum qui inventi fuerant et appendi
in manibus eorum argenti talenta sexcenta .l. et
vasa argentea .c. crateras aureas .xx. que habe-
bant solidos millenos et vasa eris fulgentis op-
timi duo pulchra ut aurum. et dixi eis. vos sancti
domini et vasa sancta et argentum et aurum quod spon-
te oblatum est domino deo patrum vestrorum vi-
gilate et custodite donec appendatis coram
principibus sacerdotum et levitarum et ducibus famili-
arum israhel in ierusalem in thesaurum domus dei.
Susceperunt autem sacerdotes et levite pondus arge-
nti et auri et vasorum ut deferrent ierusalem in domum dei
nostri. Promovimus ergo a flumine Ahava .xii. die
mensis primi ut pergeremus ierusalem et manus dei nostri
fuit super nos et liberavit nos de manu inimici et
insidiatoris in via. et venimus ierusalem et mansimus
ibi diebus tribus. Die autem quarta appensum est argen-
tum et aurum et vasa in domo dei nostri per manum
Meremoth filii Urie sacerdotis et cum eo Eleazar fi-
lius Phinees et cum eis Iozabed filius Iosue et No-
adaia filius Bennoi levite iuxta numerum et pondus
omnium. Descriptumque est omne pondus in tempore illo. Sed et qui
venerant de captivitate filii transmigrationis
obtulerunt holocaustomata deo israhel vi-
tulos .xii. pro omni israhel arietes .xcvi. agnos .lxx-
vii. hircos pro peccato .xii. omnia in holocaustum
domino. Dederunt autem edicta regis satrapis qui erant
de conspectu regis et ducibus trans flumen et elevave-
runt populum et domum dei.
IX Postquam autem hec completa sunt accesserunt ad me
principes dicentes. Non est separatus populus israhel et sa-
cerdotes et levite a populis terrarum et ab abominationibus
eorum chananei videlicet et hethei et pherezei et iebusei et ammo-
nite et moabite et egyptii et amorrei. Tu-
lerunt de filiabus eorum sibi et filiis suis uxores et
commiscuerunt semen sanctum cum populis terrarum. manus
etiam principum et magistratuum fuit in transgressione hac
prima. Cumque audissem sermonem istum scidi pallium
meum et tunicam et evelli capillos capitis
mei et barbe et sedi merens. Convenerunt autem ad me
omnes qui timebant verbum dei israhel pro transgres-
sione eorum qui de captivitate venerant. et ego
sedebam tristis usque ad sacrificium vespertinum. et in
sacrificio vespertino surrexi de afflictione mea. et
scisso pallio et tunica curvavi genua mea et
expandi manus meas ad dominum deum meum et
dixi. Deus meus confundor et erubesco levare faci-
em meam ad te quoniam iniquitates nostre multiplica-
te sunt super caput nostrum et delicta nostra creverunt usque in celum
a diebus patrum nostrorum. Sed et nos ipsi peccavimus

graviter usque ad diem hanc et in iniquitatibus nostris
traditi sumus ipsi et reges nostri et sacerdotes nostri in
manum regum terrarum et in gladium et in captivita-
tem et in confusionem vultus sicut et die hac. Et nunc quasi par-
um et ad momentum facta est deprecatio nostra apud dominum deum
nostrum ut dimitterentur nobis reliquie et daretur nobis paxil-
lus in loco sancto eius et illuminaret oculos nostros deus
noster et daret nobis vitam modicam in servitute nos-
tra quia servi sumus et in servitute nostra non dereliquit nos
deus noster et inclinavit super nos misericordiam coram rege per-
sarum ut daret nobis vitam et sublimaret domum dei
nostri et extrueret solitudines eius et daret nobis sepem
in iuda et ierusalem. Et nunc quid dicemus deus noster post hec quia
dereliquimus mandata tua que precepisti in manu
servorum tuorum prophetarum dicens. Terra ad quam vos ingre-
dimini ut possideatis eam terra inmunda est iuxta
inmunditiam populorum ceterarumque terrarum abominationibus
eorum qui repleverunt eam ab ore usque ad os in coin-
quinatione sua. Nunc ergo filias vestras ne detis filiis
eorum et filias eorum ne accipiatis filiis vestris et non
queratis pacem eorum et prosperitatem eorum usque in eternum ut
confortemini et comedatis que bona sunt terre et heredes
habeatis filios vestros usque in seculum. et post omnia que venerunt
super nos in operibus nostris pessimis et in delicto nostro
maximo quia tu deus noster liberasti nos de iniquitate
nostra et dedisti nobis salutem sicut est hodie ut non converte-
remur et irrita faceremus mandata tua neque ma-
trimonia iungeremus cum populis abominationum ista-
rum. Numquid iratus es nobis usque ad consummationem ne
dimitteres nobis reliquias ad salutem. Domine deus
israhel iustus es tu quoniam derelicti sumus qui salvaremur
sicut die hac. Ecce coram te sumus in delicto nostro.
Non enim stari potest coram te super hoc.
X Sic ergo orante esdra et implorante et flente et
iacente ante templum dei collectus est ad eum
de israhel cetus grandis nimis virorum et mulierum et pu-
erorum et flevit populus multo fletu. et respondit Sechenias
filius Iehiel de filiis Elam et dixit Esdre. Nos
prevaricati sumus in deum nostrum et duximus uxores
alienigenas de populis terre. et nunc si est penitentia in israhel su-
per hoc percutiamus fedus cum domino deo nostro ut proiciamus
universas uxores et eos qui de his nati sunt iuxta
voluntatem domini et eorum qui timent preceptum dei
nostri. secundum legem fiat. Surge tuum est decernere nosque
erimus tecum. confortare et fac. Surrexit ergo esdras et
adiuravit principes sacerdotum et levitarum et om-
nem israhel ut facerent secundum verbum hoc. et iuraverunt.
Et surrexit esdras ante domum dei et abiit ad cubiculum Io-
hanan filii Eliasib et ingressus est illuc. panem
non comedit et aquam non bibit. lugebat enim transgres-
sionem eorum qui de captivitate venerant. Et missa est
vox in iuda et in ierusalem omnibus filiis transmigrationis

ut congregarentur in Ierusalem; et omnis qui non venerit in
tribus diebus iuxta consilium principum et seniorum, au-
feretur universa substantia eius, et ipse abicietur
de coetu transmigrationis. Convenerunt igitur omnes viri
Iuda et Beniamin in Ierusalem tribus diebus; ipse est mensis no-
nus, vicesima die mensis; et sedit omnis populus in platea do-
mus Dei, trementes pro peccato et pluviis. Et surrexit Ez-
ras sacerdos, et dixit ad eos: Vos transgressi es-
tis, et duxistis uxores alienigenas, ut adderetis
super delictum Israel. Et nunc date confessionem Domino
Deo patrum vestrorum, et facite placitum eius, et separamini
XI a populis terrae et ab uxoribus alienigenis. Et respondit univer-
sa multitudo, dixitque voce magna: Iuxta verbum tu-
um ad nos, sic fiat. Verumtamen quia populus multus est, et tempus
pluviae, et non sustinemus stare foris, et opus non est
diei unius vel duorum; vehementer quippe peccavi-
mus in sermone isto. Constituantur principes in
universa multitudine, et omnes in civitatibus nostris
qui duxerunt uxores alienigenas veniant in tem-
poribus statutis, et cum his seniores per civitatem
et civitatem, et iudices eius, donec avertatur ira Dei
nostri a nobis super peccato hoc. Igitur Ionathan filius Asael
et Iaazia filius Thecue steterunt super hoc, et Mosollam et
Sebethai Levites adiuverunt eos. Feceruntque
sic filii transmigrationis. Et abierunt Ezras sacerdos
et viri principes familiarum in domo patrum suorum, et omnes
XII Et sederunt in die primo m[...] per nomina sua, q-
sis decimi ut quaererent rem, et consummati sunt omnes viri
qui duxerant uxores alienigenas usque ad diem
primam mensis primi. Et inventi sunt de filiis sac-
erdotum qui duxerant uxores alienigenas: de fi-
liis Iosue filii Iosedech, et fratres eius Maasia et Eli-
ezer et Iarib et Godolia. Et dederunt manus suas ut
eicerent uxores suas, et pro delicto suo arietem de o-
vibus offerrent. Et de filiis Semmer: Anani et Zebe-
dia. Et de filiis Semmer: Anani et Zebedia. Et de filiis
Erim: Maasia et Helia et Semeia et Iehiel et
Ozias. Et de filiis Phassur: Helioenai, Maasia,
Ismael et Nathanael, Iozabed et Elasa. Et de
filiis Levitarum: Iozabed et Semei et Celaia, ip-
se est Calita, Phataia, Iuda et Eliezer. Et de cantoribus:
Helyasib. Et de ianitoribus: Pharos, Remeia et Ez-
ia et Melchia et Banea. Et de filiis Helam: Matha-
nia, Zacharias et Iehiel et Abdi et Ierimoth et He-
lia. Et de filiis Cethua: Helyenai, Helyasib, Na-
thania et Ierimuth et Zabeth et Aziza. Et de fi-
liis Bebai: Iohannan, Anania, Zabbaia, A-
chabaa. Et de filiis Beni: Mosollam et Melluch et A-
daia, Iasub et Saal et Ramoth. Et de filiis Phaeth-
moab: Edna et Chalal, Banaias, Maasias,
Mathanias, Beseleel et Bennui et Manasse. Et de
filiis Erem: Eliezer, Iosue, Melchias, Semeias,
Symeon, Beniamin, Moloch, Samarias. De fi-
liis Hasom: Mathania, Mathatha, Zabad, Ehe-
liphelech, Iermai, Manasse, Semei. De filiis
Bani: Maadi, Amram et Huhel, Baneas et
Badaias, Cheliau, Vanaia, Marimuth et Heliasib,
Mathania, Mathanai et Iasi et Bani et Bennui
et Semei et Salmias et Nathan et Adaias, Mechnede-
bai, Sisai, Sarai, Ezrel et Selemau, Semeria, Sellum,
Amaria, Ioseph. De filiis Nebo: Iahiel, Ma-
thathias, Zabad, Zabina, Ieddu et Iohel, Banaia.
Omnes hi acceperunt uxores alienigenas, et
fuerunt ex eis mulieres quae pepererant filios.

Et factum est in mense Casleu,
anno XX Artaxersis regis, ego
eram in Susis castro. Et venit
Anani unus de fratribus meis, ip-
se et viri ex Iuda, et interrogavi eos
de Iudaeis qui remanserant et supera-
bant de captivitate, et de Ierusalem. Et dixerunt
mihi: Qui remanserunt et relicti sunt de captivita-
te ibi in provincia, in afflictione magna sunt
et in opprobrio; et murus Ierusalem dissipatus est, et por-
tae eius combustae sunt igni. Cumque audissem verba
huiuscemodi, sedi et flevi et luxi diebus multis; et ieiuna-
bam et orabam ante faciem Dei caeli. Et dixi: Quaeso,
Domine Deus caeli, fortis, magne atque terribi-
lis, qui custodis pactum et misericordiam cum his qui te
diligunt et custodiunt mandata tua: fi-
ant aures tuae auscultantes et oculi tui aperti, ut au-
dias orationem servi tui, quam ego oro coram te
hodie nocte et die pro filiis Israel servis tuis, et con-
fiteor pro peccatis filiorum Israel quibus peccaverunt
tibi; ego et domus patris mei peccavimus. Vani-
tate seducti sumus, et non custodivimus mandatum
tuum et caerimonias et iudicia quae praecepisti Moysi
servo tuo. Memento verbi quod mandasti Moysi
famulo tuo dicens: Cum transgressi fueritis, ego
dispergam vos in populos; et si revertamini ad me
et custodiatis mandata mea et faciatis ea, etsi
abducti fueritis ad extrema caeli, inde congregabo
vos et reducam in locum quem elegi ut habita-
ret nomen meum ibi. Et ipsi servi tui et populus tuus, quos
redemisti in fortitudine tua magna et in ma-
nu tua valida. Obsecro, Domine, sit auris tua at-
tendens ad orationem servi tui et ad orationem servorum tu-
orum qui volunt timere nomen tuum; et dirige
servum tuum hodie et da ei misericordiam ante virum hunc.
Ego enim eram pincerna regis.

Factum est autem in mense Nisan, anno XX Arta-
xersis regis: et vinum erat ante eum, et levavi vinum
et dedi regi; et eram quasi languidus ante faciem
eius. Dixitque mihi rex: Quare vultus tuus tristis est, cum

cum te egrum non videam. Non est hoc frustra, sed
malum nescio quod in corde tuo est. Et timui va-
lde ac nimis. Et dixi regi: Rex in eternum vive.
Quare non mereat vultus meus, quia civitas domus
sepulchrorum patris mei deserta est et porte eius combuste
sunt igni. Et ait michi rex: Pro qua re postulas? Et oravi
deum celi, et dixi ad regem: Si videtur regi bo-
num, et si placet servus tuus ante faciem tuam,
obsecro ut mittas me in Iudeam ad civitatem
sepulchri patris mei, et edificabo eam. Dixitque michi
rex et regina que sedebat iuxta eum: Usque ad quod
tempus erit iter tuum, et quando reverteris? Et placuit
ante vultum regis, et misit me, et constitui ei tem-
pus. Et dixi regi: Si regi videtur, epistolas det michi
ad duces regionis trans flumen, ut transdu-
cant me donec veniam in Iudeam, et epistolam
ad Asaph custodem saltus regis, ut det michi lig-
na, ut tegere possim portas turris domus, et
muros civitatis, et domum quam ingressus fu-
ero. Et dedit michi rex iuxta manum dei mei bo-
nam mecum. Et veni ad duces regionis trans
flumen, dedique eis epistolas regis. Miserat autem me-
cum rex principes militum et equites. Et audierunt
Sanaballath Horonites et Tobias servus Amma-
nites, et contristati sunt afflictione magna, quod ve-
nisset homo qui quereret prosperitatem filiorum Israel. Et veni Ie-
rusalem, et eram ibi tribus diebus. Et surrexi nocte
ego et viri pauci mecum, et non indicavi cuiquam quid
deus dedisset in corde meo ut facerem in Ierusalem, et
iumentum non erat mecum, nisi animal cui sedebam.
Et egressus sum per portam vallis nocte, et ante fon-
tem draconis, et ad portam stercoris, et considera-
bam murum Ierusalem dissipatum, et portas eius consump-
tas igni. Et transivi ad portam fontis, et ad
aqueductum regis, et non erat locus iumento cui se-
debam ut transiret. Et ascendi per torrentem no-
cte, et considerabam murum, et reversus veni ad por-
tam vallis, et redii. Magistratus autem nesciebant
quo abissem aut quid ego facerem, sed et Iudeis et
sacerdotibus et optimatibus et magistratibus et reliquis
qui faciebant opus, usque ad id loci nichil indica-
veram. Et dixi eis: Vos nostis afflictionem in qua
sumus, quia Ierusalem deserta est, et porte eius consumpte sunt ig-
ni. Venite et reedificemus muros Ierusalem, et non si-
mus ultra opprobrium. Et indicavi eis manum dei
mei quod esset bona mecum, et verba regis que locutus
est michi. Et aio: Surgamus et edificemus. Et
confortate sunt manus eorum in bono. Audierunt
autem Sanaballath Horonites et Tobias servus Amma-
nites, et Gosem Arabs, et subsannaverunt nos et de-
spexerunt, dixeruntque: Que est hec res quam facitis? Numquid
contra regem rebellatis? Et reddidi eis sermonem,

dixique ad eos: Deus celi ipse nos iuvat, et nos servi eius su-
mus. Surgamus et edificemus. Vobis autem non est pars et iusti-
tia et memoria in Ierusalem.

III

Et surrexit Heliasib sacerdos magnus et fratres eius sa-
cerdotes, et edificaverunt portam gregis; ipsi sancti-
ficaverunt eam, et statuerunt valvas eius, et usque ad
turrim centum cubitorum sanctificaverunt eam, usque ad tur-
rem Ananehel. Et iuxta eum edificaverunt viri
Iericho, et iuxta eos edificavit Zacchur filius
Amri. Portam autem piscium edificaverunt filii Asna-
a; ipsi texerunt eam, et statuerunt valvas eius et seras et vec-
tes. Et iuxta eos edificavit Marimuth filius Urie
filii Accus; et iuxta eos edificavit Mosollam filius
Barachie filii Mesezebel. Et iuxta eos edificavit
Sadoch filius Baana, et iuxta eos edificaverunt The-
cueni. Optimates autem eorum non supposuerunt colla su-
a in opere domini sui dei. Et portam veterem edi-
ficaverunt Ioiada filius Phasea et Mosollam filius
Besodia; ipsi texerunt eam et statuerunt valvas eius et
seras et vectes. Et iuxta eos edificaverunt Melcias
Gabaonites et Iadon Meronathites, viri de Gaba-
on et Maspha, pro duce qui erat in regione trans
flumen. Et iuxta eum edificavit Eziel filius Ara-
ia aurifex, et iuxta eum edificavit Ananias filius
pigmentarii, et dimiserunt Ierusalem usque ad murum platee
latioris. Et iuxta eum edificavit Raphaia filius Hur,
princeps vici Ierusalem. Et iuxta eos edificavit Ieiada filius
Aromaph contra domum suam, et iuxta eum edifica-
vit Accus filius Asebonie. Mediam partem vici edi-
ficavit Melchias filius Herem, et Asub filius Phet-
Moab, et turrim furnorum. Iuxta eum edificavit Sel-
lum filius Aloes, princeps medie partis vici Ie-
rusalem, ipse et filie eius. Et portam vallis edificavit
Anun et habitatores Zanoe; ipsi edificaverunt eam
et statuerunt valvas eius et seras et vectes, et mille cu-
bitos in muro usque ad portam sterquilinii. Et portam sterquilinii edi-
ficavit Melchias filius Rechab, princeps vici Be-
thacharem; ipse edificavit eam et statuit val-
vas eius et seras et vectes. Et portam fontis edi-
ficavit Sellum filius Choloza, princeps pa-
gi Maspha; ipse edificavit eam et texit et statuit
valvas et seras eius et vectes, et muros piscine
Siloe in ortum regis, et usque ad gradus qui de-
scendunt de civitate David. Post eum edificavit
Neemias filius Azboch, princeps dimidie par-
tis vici Bethsur, usque contra sepulchrum David, et usque ad pi-
scinam que grandi opere constructa est, et usque ad do-
mum fortium. Post eum edificaverunt Levite,
et post eos edificavit Rehum filius Benni. Post eum edi-
ficavit Asebias, princeps dimidie partis vici
Ceile, in vico suo. Post eum edificaverunt fratres eorum,
Bavai filius Enadad, princeps dimidie partis

ceile. Et edificavit iuxta eum azer filius iosue princeps maspha mensuram secundam contra ascensum firmissimi anguli. Post eum edificavit in monte baruch filius zachai mensuram secundam ab angulo usque ad portam domus eliasib sacerdotis magni. Post eum edificavit meremuth filius urie filii acchus mensuram secundam a porta domus eliasib donec extenderetur domus eliasib. Et post eum edificaverunt sacerdotes de campestribus iordanis. Post eos edificavit beniamin et asub contra domum suam. Et post eum edificavit azarias filius maasie filii ananie contra domum suam. Post eum edificavit bennui filius enadad mensuram secundam a domo azarie usque ad flexuram et usque ad angulum. Falel filius ozi contra flexuram et turrem que eminet de domo regis excelsa id est in atrio carceris. Post eum phadaia filius pheros. Nathinei autem habitabant in ophel usque ad portam aquarum ad orientem et turrem que prominebat. Post eum edificaverunt thecueni mensuram secundam e regione a turre magna et eminente usque ad murum templi. Sursum autem a porta equorum edificaverunt sacerdotes unusquisque contra domum suam. Post eos edificavit sedec filius emmer contra domum suam. Et post eum edificavit semeia filius secchenie custos porte orientalis. Post eum edificavit anania filius selemie et anon filius selo sextus mensuram secundam. Post eum edificavit mosollam filius barachie contra gazophilacium suum. Post eum edificavit melchias filius aurificis usque ad domum nathineorum et scruta vendentium contra portam iudicialem et usque ad cenaculum anguli. In porta gregis et inter cenaculum anguli edificaverunt artifices et negociatores.

IIII

Factum est autem cum audisset sanaballat quod edificaremus murum iratus est valde et motus nimis subsannavit iudeos et dixit coram fratribus suis et frequentia samaritanorum: Quid iudei faciunt imbecilles? Num dimittent eos gentes? Num sacrificabunt et complebunt in una die? Numquid edificare poterunt lapides de acervis pulveris qui combusti sunt? Sed et tobias amanites proximus eius ait: Edificent; si ascenderit vulpes transiliet murum eorum lapideum. Audi deus noster quia facti sumus despectio. Converte obprobrium super caput eorum et da eos in despectionem in terra captivitatis. Ne operias iniquitatem eorum et peccatum eorum coram facie tua non deleatur quia irriserunt edificantes. Itaque edificavimus murum et coniunximus totum usque ad partem dimidiam et provocatum est cor populi ad operandum. Factum est autem cum audisset sanaballat et tobias et arabes et amanite et azotii quod obducta esset cicatrix muri ierusalem quod cepisset interrupta concludi irati sunt nimis. Et congregati sunt omnes pariter ut venirent et pugnarent contra ierusalem et molirentur insidias. Et oravimus deum nostrum et posuimus custodes super murum die et nocte contra eos. Dixit autem iudas: Debilitata est fortitudo portantis et humus nimia est et nos non poterimus edificare murum. Et dixerunt hostes nostri: Nesciant et ignorent donec veniamus in medio eorum et interficiamus eos et cessare faciamus opus. Factum est autem venientibus iudeis qui habitabant iuxta eos et dicentibus nobis per decem vices ex omnibus locis quibus venerant ad nos, statui in loco post murum in circuitu populum in ordinem cum gladiis suis et lanceis et arcubus. Et perspexi atque surrexi et aio ad optimates et magistratus et ad reliquam partem vulgi: Nolite timere a facie eorum. Domini magni et terribilis mementote et pugnate pro fratribus vestris et filiis vestris et filiabus vestris et uxoribus vestris et domibus vestris. Factum est autem cum audissent inimici nostri nuntiatum esse nobis dissipavit deus consilium eorum et reversi sumus omnes ad muros unusquisque ad opus suum. Et factum est a die illa media pars iuvenum eorum faciebat opus et media parata erat ad bellum et lancee et scuta et arcus et lorice et principes post eos in omni domo iuda edificantium in muro et portantium onera et imponentium. Una manu sua faciebat opus et altera tenebat gladium. Edificantium enim unusquisque gladio erat accinctus renes. Et edificabant et clangebant buccina iuxta me. Et dixi ad optimates et ad magistratus et ad reliquam partem vulgi: Opus grande est et latum et nos separati sumus in muro procul alter ab altero. In quocumque loco audieritis clangorem tube illuc concurrite ad nos; deus noster pugnabit pro nobis. Et nos ipsi faciamus opus et media pars nostrum teneat lanceas ab ascensu aurore donec egrediantur astra. In tempore quoque illo dixi populo: Unusquisque cum puero suo maneat in medio ierusalem et sint nobis vices per noctem et diem ad operandum. Ego autem et fratres mei et pueri mei et custodes qui erant post me non deponebamus vestimenta nostra; unusquisque tantum nudabatur ad baptismum.

V

Et factus est clamor populi et uxorum eius magnus adversus fratres suos iudeos. Et erant qui dicerent: Filii nostri et filie nostre multe sunt nimis; accipiamus pro pretio eorum frumentum et comedamus et vivamus. Et erant qui dicerent: Agros nostros et vineas et domos nostras opponamus et acci-

piamus frumentum in fame. Et alii dicebant: Mutu-
o sumamus pecuniam in tributa regis, demusque
agros nostros et vineas. Et nunc sicut carnes fratrum nos-
trorum sic carnes nostre sunt, et sicut filii eorum ita filii
nostri. Ecce nos subiugamus filios nostros et filias
nostras in servitutem, et de filiabus nostris sunt famu-
le, nec habemus unde possint redimi; agros nostros et
vineas alii possident. Et iratus sum nimis cum audis-
sem clamorem eorum secundum verba hec. Cogitavitque cor me-
um mecum, et increpavi optimates et magistra-
tus, et dixi eis: Usurasne singuli a fratribus vestris exiga-
tis? Et congregavi adversum eos contionem magnam, et
dixi eis: Nos, ut scitis, redemimus fratres nostros Iude-
os, qui venditi fuerant gentibus secundum possibili-
tatem nostram; et vos igitur vendetis fratres vestros,
et redimemus eos? Et siluerunt, nec invenerunt quid re-
sponderent. Dixique ad eos: Non est bona res quam facitis.
Quare non in timore Dei nostri ambulatis, ne exprobretur
nobis a gentibus inimicis nostris? Et ego et fratres mei et pu-
eri mei commodavimus plurimis pecuniam et frumen-
tum. Non repetamus in commune istud; es alienum
concedamus quod debetur nobis. Reddite eis ho-
die agros suos, vineas suas, et oliveta sua, et do-
mos suas; quin potius et centesimam pecunie, frumenti,
vini et olei, quam exigere soletis ab eis, date pro
illis. Et dixerunt: Reddemus, et ab eis nihil queremus; sic-
que faciemus ut loqueris. Et vocavi sacerdotes,
et adiuravi eos ut facerent iuxta quod dixeram. Insu-
per excussi sinum meum et dixi: Sic excuti-
at Deus omnem virum qui non compleverit verbum istud
de domo sua et de laboribus suis; sic excutiatur et
vacuus fiat. Et dixit universa multitudo: Amen. Et lauda-
verunt Deum. Fecit ergo populus sicut erat dictum. A die autem illa qua
preceperat mihi rex ut essem dux in terra Iuda, ab anno vi-
gesimo usque ad annum tricesimum secundum Artaxerxis regis, per annos duo-
decim, ego et fratres mei annonas que ducibus debebantur
non comedimus. Duces autem primi qui fuerant ante
me gravaverunt populum, et acceperunt ab eis in pane
vino et pecunia cotidie siclos quadraginta; sed et ministri eorum
depresserunt populum. Ego autem non feci ita propter timorem Dei. Quin
potius in opere muri edificavi, et agrum non emi; et
omnes pueri mei congregati ad opus erant. Iudei
quoque et magistratus eorum centum quinquaginta viri, et qui ve-
niebant ad nos de gentibus que in circuitu nostro
sunt, in mensa mea erant. Parabatur autem mihi per dies
singulos bos unus, arietes sex electi, exceptis
volatilibus, et inter dies decem vina diversa et alia mul-
ta tribuebam; insuper et annonas ducatus mei non
quesivi; valde enim erat attenuatus populus. Memento
mei, Deus meus, in bonum, secundum omnia que feci populo huic.
VI F actum est autem cum audisset Sanaballath et To-
bias et Gosem Arabs et ceteri inimici nostri quod edi-
ficassem murum, et non esset in ipso residua interruptio
(usque ad tempus autem illud valvas non posueram in portis),
miserunt Sanaballath et Gosem ad me dicentes: Ve-
ni, et percutiamus fedus pariter in viculis in campo
Ono. Ipsi autem cogitabant ut facerent mihi malum.
Misi ergo ad eos nuntios dicens: Opus grande ego
facio, et non possum descendere, ne forte neglige-
batur cum venero et descendero ad vos. Miserunt autem
ad me secundum verbum hoc per quattuor vices, et respondi eis iuxta ser-
monem priorem. Et misit ad me Sanaballath iuxta ver-
bum prius quinta vice puerum suum, et epistulam habebat
in manu sua scriptam hoc modo: In gentibus auditum est, et
Gosem dixit quod tu et Iudei cogitetis rebellare, et propterea
edificetis murum, et levare te velis super eos regem; pro-
pter quam causam et prophetas posueris qui predicent de te
in Ierusalem dicentes: Rex in Iudea est. Auditurus est rex verba
hec; ideo nunc veni ut ineamus consilium pariter.
Et misi ad eos dicens: Non est factum secundum verba hec que tu loqueris,
sed de corde enim tuo tu componis hec. Omnes enim hi ter-
rebant nos, cogitantes ut cessarent manus nostre
ab opere et quiescerent. Quam ob causam magis confortavi
manus meas. Et ingressus sum domum Semaie
filii Dalaie filii Metabeel secreto, qui ait: Tracte-
mus nobiscum in domo Dei in medio templi, et clauda-
mus portas edis, quia venturi sunt ut interficiant te,
et nocte venturi sunt ad occidendum te. Et dixi: Num-
quid quisquam similis mei fugit? Et quis ut ego ingre-
dietur templum et vivet? Non ingrediar. Et in-
tellexi quod Dominus non misisset eum, sed quasi vaticin-
ans locutus esset ad me, et Tobias et Sanaballath in-
de conduxissent eum. Acceperat enim pretium ut ter-
ritus facerem et peccarem, et haberent malum quod ex-
probrarent mihi. Memento mei, Domine, pro Tobia et
Sanaballath iuxta opera eorum talia, sed et Noadie prophe-
te et ceterorum prophetarum qui terrebant me. Completus est autem murus xxv. die
mensis Elul, quinquaginta duobus diebus. Factum est ergo cum audissent
omnes inimici nostri, ut timerent universe gentes que erant
in circuitu nostro, et conciderent intra semet ipsos, et scirent
quod a Deo factum esset opus hoc. Sed et in diebus illis multe
optimatum Iudeorum epistule mittebantur ad To-
biam, et a Tobia veniebant ad eos. Multi enim e-
rant in Iudea habentes iuramentum eius, quia gener
erat Sechenie filii Orei, et Iohanan filius eius ac-
ceperat filiam Mosollam filii Barachie. Sed et
laudabant eum coram me, et verba mea nunti-
abant ei; et Tobias mittebat epistulas ut terreret me.
P ostquam autem edificatus est murus et posui valvas, VII
et recensui ianitores et cantores et Levitas,
precepi Anani fratri meo et Ananie principi domus de Ie-
rusalem (ipse enim quasi vir verax et timens Deum plus ceteris
videbatur) et dixi eis: Non aperiantur porte Ierusa-
lem usque ad calorem solis. Cumque adhuc assisterent clau-

se porte sunt et opilate et posui custodes de habitatori
bus ierusalem per vices suas et unumquemque contra domum su
am. Civitas autem erat lata nimis et grandis et populus
parvus in medio eius et non erant domus edificate.
Deus autem dedit in corde meo et congregavi optima
tes et magistratus et vulgus ut recenserem eos et inve
ni librum census eorum qui ascenderant pri
mum et inventum est scriptum in eo. Isti filii provin
cie qui ascenderunt de captivitate migrantium
quos transtulerat nabugodonosor rex babylonis et reversi
sunt in ierusalem et in iudeam unusquisque in civita
tem suam. qui venerunt cum zorobabel. iosue ne
emias azarias raamias naamani mardo
cheus belsam mespharath beggoay naum ba
ana. Numerus virorum populi israel. filii pha
ros .ii.m. c.lxxii. filii saphatie .ccclxxii. filii a
rea .dc.lii. filii phethmoab filiorum iosue et ioab
.ii.m. dccc.xviii. filii helam .m. cc.liiii. filii
zechua .dccc.xlv. filii zachai .dcclx. filii bennui
.dc.xlviii. filii bebai .dcxxviii. filii azgad .ii.m.
ccxxii. filii adonicam .dclxvii. filii bagguai .ii.
m. lxvii. filii adin .dclv. filii ater filii ezechie .xcviii.
filii asem .cccxxviii. filii besai .cccxxiiii. filii areph
.cxii. filii gabaon .xcv. filii bethleem et netha
pha .clxxxviii. viri anathoth .cxxviii. vi
ri bethazmoth .xlii. viri cariathiarim cephi
ra et beroth septingenti .xliii. viri rama et ge
ba .dcxxi. viri machmas .cxxii. viri bethel et hai
.cxxiii. viri nebo alterius .lii. viri helam alte
rius .m. cc.liiii. filii arem .cccxx. filii iericho .cccxl
v. filii lodadid et ono .dccxxi. filii senaa
.iii.m. nongenti .xxx. Sacerdotes filii idaia
in domo iosue nongenti .lxxiii. filii emmer
.m. lii. filii phassur .m. cc.xlvii. filii arem
.m. xvii. Levite filii iosue et gadmihel filiorum
odvia .lxxiiii. Cantores filii asaph
.cxlviii. ianitores filii sellum filii ater fi
lii thelmon filii accub filii atita filii sobai .cxxx
viii. nathinnei filii soa filii aspha filii thebaoth
filii ceros filii siaa filii phadon filii lebana filii
agaba filii selmon filii anan filii geddel filii
gaer filii raaia filii rasin filii nechoda filii ie
zam filii asa filii phesea filii besai filii munim filii
nephusim filii bebuch filii achupha filii arur
filii besloth filii meida filii arsa filii bercos filii si
sara filii thema filii nesia filii nephra filii athipha
filii servorum salomonis filii sothai filii sophereth filii
pharida filii iahala filii dercon filii geddel filii sa
phatia filii athil filii phacereth qui erat ortus
ex sabaim filio amon. omnes nathinnei et
filii servorum salomonis .ccc.xcii. hii sunt autem qui
ascenderunt de thelmela thelarsa cherub addon

et emmer et non potuerunt indicare domum patrum su
orum et semen suum utrum ex israel essent. filii dalaia fi
lii tobia filii necoda .dc.xlii. et de sacerdotibus fi
lii abia filii acchos filii berzellai qui accepit de fi
liabus berzellai galaaditis uxorem et vocatus
est nomine eorum. hii quesierunt scripturam suam
in censu et non invenerunt et eiecti sunt de sacerdotio. Di
xitque athersatha eis ut non manducarent de sanc
tis sanctorum donec staret sacerdos doctus et eruditus.
Omnis multitudo quasi unus .xlii.m. dclx. absque
servis et ancillis eorum qui erant .vii.m. cccxxxvii. et
inter eos cantores et cantatrices .ccxlv. Cameli
.ccccxxxv. asini .vi.m. dccxx. Nonnul
li autem de principibus familiarum dederunt in opus.
athersatha dedit in thesaurum auri dragmas
.m. phialas .l. tunicas sacerdotales .dxxx. et
de principibus familiarum dederunt in thesaurum
operis auri dragmas .xx.m. et argenti minas
.ii.m. cc. et quod dedit reliquus populus auri dragmas
.xx.m. argenti minas .ii.m. et tunicas sacerdo
tales .lxvii. habitaverunt autem sacerdotes et levite
et ianitores et cantores et reliquum vulgus
et nathinnei et omnis israel in civitatibus suis. Ag
gei prophetie sub hesdra incohata. VIII
Et venerat mensis .vii. filii autem israel erant in
civitatibus suis. Congregatusque est omnis
populus quasi vir unus ad plateam que est ante portam
aquarum et dixerunt hesdre scribe ut afferret
librum legis moysi quam preceperat dominus israeli.
Attulit ergo esdras sacerdos legem coram multi
tudine virorum et mulierum cunctisque qui pote
rant intelligere in die prima mensis .vii. et legit
in eo aperte in platea que erat ante portam aqua
rum de mane usque ad mediam diem in conspectu
virorum et mulierum et sapientium et aures omnis
populi erant erecte ad librum. Stetit autem esdras scri
ba super gradum ligneum quem fecerat ad loquendum IX
et steterunt iuxta eum mathathia et semeia et
ania et uria et helcia et maasia ad dexteram
eius et ad sinistram phadaia misael et melchi
as et asum et asebdana zacharia et mosollam
Et aperuit hesdras librum coram omni multitu
dine. super universum quippe populum eminebat.
et cum aperuisset eum stetit omnis populus et benedixit
hesdras domino deo magno. Et respondit omnis popu
lus amen amen elevans manus suas et incurvati
sunt et adoraverunt deum proni in terram. Porro
iosue et bani et serebia iamin accub sephthai
odia maasia celita azarias iozabed anan
phalaia levite silentium faciebant in populo
ad audiendam legem. Populus autem stabat in gra
du suo. et legerunt in libro legis dei distincte

et apposite ad intelligendum et intellexerunt cum legeretur. Dixit autem Neemias ipse est Athersatha et Esdras sacerdos et scriba et levite interpretantes universo populo: Dies sanctificatus est domino deo nostro, nolite lugere et nolite flere. Flebat enim omnis populus cum audiret verba legis. Et dixit eis: Ite comedite pinguia et bibite mulsum et mittite partes his qui non preparaverunt sibi, quia sanctus dies domini est, et nolite contristari. Gaudium etenim domini est fortitudo nostra. Levite autem silentium faciebant in omni populo dicentes: Tacete quia dies sanctus est, et nolite dolere. Abiit itaque omnis populus ut comederet et biberet et mitteret partes et faceret leticiam magnam, quia intellexerant verba que docuerat eos. Et in die secundo congregati sunt principes familiarum universi populi, sacerdotes et levite ad Esdram scribam ut interpretaretur eis verba legis. Et invenerunt scriptum in lege precepisse dominum in manu Moysi ut habitent filii Israel in tabernaculis in die solemni mense septimo, et ut predicent et divulgent vocem in universis urbibus suis et in Ierusalem dicentes: Egredimini in montem et afferte frondes olive et frondes ligni pulcherrimi, frondes myrti et ramos palmarum et frondes ligni nemorosi, ut fiant tabernacula sicut scriptum est. Et egressus est populus et attulerunt, feceruntque sibi tabernacula unusquisque in domate suo et in atriis suis et in atriis domus dei et in platea porte aquarum et in platea porte Effraym. Fecit ergo universa ecclesia eorum qui redierant de captivitate tabernacula, et habitaverunt in tabernaculis. Non enim fecerant a diebus Iosue filii Nun taliter filii Israel usque ad diem illum, et fuit leticia magna nimis. Legit autem in libro legis dei per dies singulos a die primo usque ad diem novissimum, et fecerunt solemnitatem septem diebus et in die octavo collectam iuxta ritum.

IX In die autem vicesimo quarto mensis huius convenerunt filii Israel in ieiunio et in saccis et humus super eos. Et separatum est semen filiorum Israel ab omni filio alienigena, et steterunt coram domino et confitebantur peccata sua et iniquitates patrum suorum. Et consurrexerunt ad standum et legerunt in volumine legis domini dei sui quater in die, et quater in nocte confitebantur et adorabant dominum deum suum. Surrexerunt autem super gradum levitarum Iosue et Bany et Cedmihel, Sabania, Bunni, Sarabias, Bany et Chanani, et clamaverunt voce magna ad dominum deum suum. Et dixerunt levite Iosue et Cedmihel, Bonni, Asebia, Serebia, Odaia, Sebnia, Phathathia: Surgite benedicite domino deo vestro ab eterno usque in eternum, et benedicant nomini glorie tue excelso in omni benedictione et laude. Et dixit Esdras:

56

Tu autem ipse domine solus, tu fecisti celum et celum celorum et omnem exercitum eorum, terram et universa que in ea sunt, maria et omnia que in eis sunt, et tu vivificas omnia hec, et exercitus celi te adorat. Tu ipse domine deus qui elegisti Abraham et eduxisti eum de igne Caldeorum et posuisti nomen eius Abraham, et invenisti cor eius fidele coram te, et percussisti cum eo fedus ut dares ei terram Chananei, Ethei, Amorrei et Pherezei et Iebusei et Gergesei, ut dares semini eius, et implesti verba tua quoniam iustus es. Et vidisti afflictionem patrum nostrorum in Egypto, clamoremque eorum audisti super mare rubrum, et dedisti signa atque portenta in Pharaone et in universis servis eius et in omni populo terre illius. Cognovisti enim quia superbe egerant contra eos, et fecisti tibi nomen sicut et in hac die. Et mare divisisti ante eos et transierunt per medium maris in sicco. Persecutores autem eorum proiecisti in profundum quasi lapidem in aquas validas. Et in columna nubis ductor eorum fuisti per diem, et in columna ignis per noctem ut appareret eis via per quam ingrediebantur. Ad montem quoque Synai descendisti et locutus es cum eis de celo, et dedisti eis iudicia recta et legem veritatis, ceremonias et precepta bona. Et sabbatum sanctificatum tuum ostendisti eis, et mandata et ceremonias et legem precepisti eis in manu Moysi servi tui. Panem quoque de celo dedisti eis in fame eorum, et aquam de petra eduxisti eis sitientibus, et dixisti eis ut ingrederentur et possiderent terram super quam levasti manum tuam ut traderes eis. Ipsi vero et patres nostri superbe egerunt et induraverunt cervices suas, et non audierunt mandata tua, et noluerunt audire, et non sunt recordati mirabilium tuorum que feceras eis. Et induraverunt cervices suas et dederunt caput ut converterentur ad servitutem suam quasi per contentionem. Tu autem deus propicius, clemens et misericors, longanimis et multe miserationis, non dereliquisti eos. Et quidem cum fecissent sibi vitulum conflatilem et dixissent: Iste est deus tuus qui eduxit te de Egypto, feceruntque blasphemias magnas, tu autem in misericordiis tuis multis non dimisisti eos in deserto. Columpna nubis non recessit ab eis per diem ut duceret eos in via, et columpna ignis per noctem ut ostenderet eis iter per quod ingrederentur. Et spiritum tuum bonum dedisti qui doceret eos, et manna tuum non prohibuisti ab ore eorum, et aquam dedisti eis in siti. Quadraginta annis pavisti eos in deserto, nichilque eis defuit. Vestimenta eorum non inveteraverunt, et pedes eorum non sunt attriti. Et dedisti eis regna et populos, et partitus es eis sortes, et possederunt terram Seon et terram regis Esebon et terram Og regis Basan. Et filios eorum multiplicasti sicut stellas celi, et adduxisti

duxisti eos ad terram de qua dixeras patribus eorum ut
ingrederentur et possiderent. Et venerunt filii et pos-
sederunt terram, et humiliasti coram eis habitato-
res terrae Chananaeos, et dedisti eos in manu e-
orum, et reges eorum et populos terrae, ut facerent eis sicut
placebat eis. Ceperunt itaque urbes munitas
et humum pinguem, et possederunt domos ple-
nas cunctis bonis, cisternas ab aliis fa-
bricatas, vineas et oliveta et ligna pomifera
multa, et comederunt et saturati sunt et impingua-
ti sunt, et abundaverunt deliciis in bonitate
tua magna. Provocaverunt autem te ad iracundi-
am, et recesserunt a te, et proiecerunt legem tuam
post terga sua, et prophetas tuos occiderunt qui contestabantur
eos ut reverterentur ad te; feceruntque blasphe-
mias grandes. Et dedisti eos in manu host-
ium suorum, et afflixerunt eos. Et in tempore tribulationis
suae clamaverunt ad te, et tu de caelo audisti, et secundum
miserationes tuas multas dedisti eis salvatores qui sal-
varent eos de manu hostium suorum. Cum-
que requievissent, reversi sunt ut facerent malum
in conspectu tuo; et dereliquisti eos in manu inimi-
corum suorum, et possederunt eos. Conversique sunt, et cla-
maverunt ad te; tu autem de caelo audisti, et libe-
rasti eos in misericordiis tuis multis temporibus. Et contes-
tatus es eos ut reverterentur ad legem tuam; ipsi
vero superbe egerunt, et non audierunt mandata tu-
a, et in iudiciis tuis peccaverunt, quae faciet ho-
mo et vivet in eis; et dederunt humerum receden-
tem, et cervicem suam induraverunt, nec audierunt.
Et protraxisti super eos annos multos, et contestatus es
eos in spiritu tuo per manum prophetarum tuorum, et non
audierunt; et tradidisti eos in manu populorum terra-
rum. In misericordiis autem tuis plurimis non fecisti eos in con-
sumptionem, nec dereliquisti eos, quoniam Deus misera-
tionum et clemens tu es. Nunc itaque, Deus noster, Deus
magne, fortis et terribilis, custodiens pactum et
misericordiam, ne avertas a facie tua omnem labo-
rem qui invenit nos, reges nostros et principes nostros et
sacerdotes nostros et prophetas nostros et patres nostros et om-
nem populum tuum, a diebus regis Assur us-
que in diem hanc. Et tu iustus es in omnibus quae ve-
nerunt super nos, quia veritatem fecisti; nos autem impie
egimus. Reges nostri, principes nostri, sacerdotes
nostri et patres nostri non fecerunt legem tuam, et non at-
tenderunt mandata tua et testimonia tu-
a, quae testificatus es in eis. Et ipsi in regnis suis et bo-
nitate tua multa quam dederas eis, et
in terra latissima et pingui quam tradideras in
conspectu eorum, non servierunt tibi, nec reversi sunt a stu-
diis suis pessimis. Ecce nos ipsi hodie ser-
vi sumus; et terra quam dedisti patribus nostris ut

comederent panem eius et quae bona sunt eius, et nos ip-
si servi sumus in ea. Et fruges eius multiplican-
tur regibus quos posuisti super nos propter pecca-
ta nostra, et corporibus nostris dominantur et iumentis
nostris secundum voluntatem suam, et in tribulatione magna
sumus. Super omnibus ergo his nos ipsi percutimus
foedus et scribimus, et signant principes nostri,
Levitae nostri et sacerdotes nostri.

X

Signatores autem fuerunt Neemias Ath-
satha filius Achelai et Sedecias, Sa-
raias, Azarias, Hieremias, Phassur, Ama-
rias, Melchias, Accus, Sebenia, Melluch, Ha-
rem, Merimuth, Obdias, Daniel, Genthon, Ba-
ruch, Mosollam, Abia, Miamin, Maa-
zia, Belgai, Semeia: hii sacerdotes. Porro Levi-
tae Iosue filius Azaniae, Bennui de filiis Hen-
adad, Cedmihel, et fratres eorum Sebenia, Odaia, Ce-
lita, Phalaia, Anan, Micha, Roob, Ase-
bia, Zacchur, Serebia, Sabania, Odaia, Ban-
ni, Baninu. Capita populi: Pheros, Phaethmoab,
Elam, Zethu, Bani, Bunni, Azgad, Beb-
ai, Adonia, Beggoai, Adin, Ather, Ezechi-
as, Azur, Odaia, Asum, Besai, Areph, Anatoth,
Nebai, Mecphias, Mosollam, Azir, Mesiza-
bel, Sadoch, Ieddua, Pheltia, Anan, Ana-
ia, Osee, Anania, Asub, Aloes, Phalea, So-
bec, Reum, Asebna, Maasia, Etha-
ia, Anan, Meluch, Arem, Baana. Et re-
liqui de populo, sacerdotes, Levitae, ia-
nitores et cantores, Nathinnei, et omnes qui se sepa-
raverunt de populis terrarum ad legem Dei, uxores eo-
rum, filii eorum et filiae eorum, omnis qui poterat sa-
pere, spondentes pro fratribus suis, optimates
eorum, et qui veniebant ad pollicendum et iuran-
dum ut ambularent in lege Dei quam dederat in manu
Moysi servi Dei, ut facerent et custodirent uni-
versa mandata Domini Dei nostri et iudicia eius et
caerimonias eius, et ut non daremus filias nostras popu-
lo terrae, et filias eorum non acciperemus filiis nostris.
Populi quoque terrae qui important venalia et om-
nia ad usum per diem sabbati ut vendant, non
accipiemus ab eis in sabbato et in die sanc-
tificato. Et dimittemus annum septimum et exac-
tionem universae manus. Et statuemus super nos
praecepta, ut demus tertiam partem sicli per annum
ad opus domus Dei nostri, ad panes propositionis et ad sacri-
ficium sempiternum, et in holocaustum sempiter-
num in sabbatis, in kalendis, in sollemnitatibus, et in
sanctificatis, et pro peccato ut exoretur pro Israel,
et in omnem usum domus Dei nostri. Sortes ergo mi-
simus super oblationem lignorum inter sacerdotes
et Levitas et populum, ut inferrentur in domum Dei

num per domos patrum nostrorum per tempora a temporibus anni
us ad annum ut arderent super altare domini dei
nostri sicut scriptum est in lege Moysi et ut afferremus
primogenita terrae nostrae et primitiva universi fructus
omnis ligni ab anno usque in annum in domo domini et
primitiva filiorum nostrorum et pecorum nostrorum
sicut scriptum est in lege et primitiva boum no-
strorum et ovium nostrarum ut offerrentur in domo
dei nostri sacerdotibus qui ministrant in domo dei
nostri et primitias ciborum nostrorum et libaminum et po-
ma omnis ligni vindemiae quoque et olei affe-
remus sacerdotibus ad gazophylacium dei
et decimam partem terrae nostrae levitis ipsi levitae de-
cimas accipient ex omnibus civitatibus operum
nostrorum. Erit autem sacerdos filius Aaron cum levitis
in decimis levitarum et levitae offerent decimam par-
tem decimae suae in domo dei nostri ad gazophyla-
cium in domo thesauri. Ad gazophylacium
enim deportabunt filii Israel et filii Levi primiti-
as frumenti vini et olei et ibi erunt vasa sanctificata
et sacerdotes et cantores et ianitores et ministri et
non dimittemus domum dei nostri.
XI. Habitaverunt principes populi in Ierusalem obtinuere
absque sorte in medio templi habitare. Re-
liqua vero plebe misit sortem ut tolleret unam
de x qui habitarent in Ierusalem in civitate sancta super-
eligitur vero habitare in Ierusalem quia ix vero partes in ci-
vitatibus. Benedixit autem populus omnibus viris qui se spon-
te obtulerunt ut habitarent Ierusalem. Hi sunt itaque
principes provinciae qui habitaverunt in Ierusalem et in civita-
tibus Iuda. Habitavit unusquisque in possessione sua in
urbibus suis Israel sacerdotes levitae Nathinnei
et filii servorum Salomonis. Et in Ierusalem habitaverunt filii
Iuda et filii Beniamin. De filiis Iuda Athai-
as filius Aziam filii Zachariae filii Amariae
filii Saphatiae filii Malaleel. De filiis Pha-
res Maasia filius Baruch filius Cholaza
filii Azia filii Adaia filii Ioarib filii Za-
chariae filii Silonitis. Omnes filii Phares qui habita-
verunt in Ierusalem cccclxviii viri fortes. Hi sunt
autem filii Beniamin Sellum filius Mosollam
filius Ioed filius Phadaia filii Cholaia filii Ma-
siam filii Etheel filii Isaia et post eum Gabbai
Sellai nongenti xxviii. Et Iohel filius Iezri pre-
positus eorum et Iuda filius Senua super civitatem
secundus. Et de sacerdotibus Idaia filius Ioarib Ia-
chim Saraia filius Helchia filius Mosollam
filii Sadoch filii Meraioth filii Ahitob prin-
ceps domus dei et fratres eorum facientes opera tem-
pli dcccxxii. Et Adaia filius Ieroam filii Phe-
lelia filii Amsi filius Zachariae filii Phassur
filii Melchie et fratres eius principes patrum ccxlii.

Et Amasai filius Ezrehel filius Azi filii Mosollamoth
filii Semer et fratres eorum potentes nimis cxxviii et prepo-
situs eorum Zabdiel filius potentium. Et de levitis Se-
meia filius Asob filii Azaricham filii Asabia filii
Boni et Sabathai et Iozabed super omnia opera que erant forin-
secus in domo dei a principibus levitarum. Et Matha-
nias filius Micha filius Zebedei filius Asaph princeps ad
laudandum et ad confitendum in oratione et Becbecia secun-
dus de fratribus eius et Abda filius Samua filius Galal
filius Idithun. Omnes levitae in civitate sancta cc-
lxxxiiii. Et ianitores Accob et Thelmon et fratres eorum
qui custodiebant hostia clxxii. Et reliqui ex Israel
sacerdotes et levitae in universis civitatibus Iuda u-
nusquisque in possessione sua. Et Nathinnei qui habita-
bant in Ophel et Siaha et Gaspha de Nathin-
neis. Et episcopus levitarum in Ierusalem Azi filius Bani filius Asa-
bie filius Mathaniae filius Michae. De filiis Asaph can-
tores in ministerio domus dei. Praeceptum quippe
regis super eos erat et ordo in cantoribus per singulos di-
es. Et Phathaia filius Mesezebel de filiis Zara filii
Iuda in manu regis iuxta omne verbum populi et in do-
mibus per omnes regiones eorum. De filiis Iuda habita-
verunt in Cariatharbe et in filiabus eius et in Dibon et in fi-
liabus eius et in Capsehel et in viculis eius et in Iesue et in
Molada et in Bethphaleth et in Asersual et in Bersabee
et in filiabus eius et in Sicheleg et in Mochona et in fi-
liabus eius et in Remmon et in Saraa et in Ierimuth Zanoa
Odollam et in villis earum Lachis et regionibus eius A-
zecha et in filiabus eius et manserunt in Bersabee usque ad
vallem Ennom. Filii autem Beniamin a Geba Mec-
mas et Haia et Bethel et in filiabus eius Anathoth
Nob Anania Asor Rama Gethaim Adid
Seboim et Neballath Iona valle artificum. Et de levi-
tis portiones Iuda et Beniamin.
XII. Hi sunt autem sacerdotes et levitae qui ascenderunt cum
Zorobabel filio Salathiel et Iosue. Saraia
Ieremias Esdras Amaria Melluch Accus Se-
chenia Reum Meremoth Addo Genthon Abi-
a Miamin Madia Belga Semaia et Ioarib Ida-
ia Sellum Amoc Elchia Idaia. Isti prin-
cipes sacerdotum et fratres eorum in diebus Iosue. Por-
ro levitae Iesui Bennui Zedmihel Sarebia
Iuda Mathanias super hymnos ipsi et fratres eorum et
Becbecia atque Ethanni fratres eorum unusquisque in officio
suo. Iosue autem genuit Ioachim Ioachim autem genuit
Eliasib et Eliasib genuit Ioiada et Ioiada genuit
Ionatham et Ionatham genuit Ieddua. In diebus
autem Ioachim erant sacerdotes et levitae et principes
familiarum Saraie Amarie Ieremie Ananie
Esdre Mosollam Amarie Iohanan Mi-
licha Ionathan Sebenie Ioseph Arani Ada-
maraioth Helchi Addanie Zacharie Gen-

than mosollam abie zecheri miamin et mo-
adie phelti belge sammua semaie iona-
than ioarib mathanai iadaie azzi sallai ce-
lai amoc heber elchie asebia idaie nathana-
el. leuite in diebus et ioiada et ionan et iedda scrip-
ti principes familiarum sacerdotes in regno da-
rii perse. filii leui principes familiarum scripti in li-
bro uerborum dierum et usque ad dies ionathan fi-
lii eliasib. et principes leuitarum esebia serebia et ia-
rsue filius sedmihel et fratres eorum per uices suas
ut laudarent et confiterentur iuxta preceptum dauid uiri
dei et obseruarent equaliter per ordinem. mathania et becbe-
cia obedia mosollam thelmon achub custo-
dum portarum et uestibulorum ante portas. hii in diebus
ioachim filii iosue filii iosedech et in diebus ne-
emie ducis et esdre sacerdotis scribeque. in dedicati-
one autem muri ierusalem requisierunt leuitas de omnibus
locis suis ut adducerent eos in ierusalem et facerent de-
dicationem et letitiam in gratiarum actione et cantico
et in cymbalis psalteriis et cytharis. Congregati sunt
autem filii cantorum et de campestribus circa ierusalem et de
uillis nethuphati et de domo galgal et de regioni-
bus gabaa et azmaueth quoniam uillas edificauerunt
sibi cantores in circuitu ierusalem. et mundati sunt sa-
cerdotes et leuite et mundauerunt populum et portas et mu-
rum. ascendere autem feci principes iuda super murum et sta-
tui duos choros laudantium magnos et ierunt ad
dexteram super murum ad portam sterquilinii. et i-
uit post eos osaias et media pars principum iuda et azari-
as esdras et mosollam iudas et beniamin et seme-
ia et ieremias. et de filiis sacerdotum in tubis zacha-
rias filius ionathan filius semeie filius mathanie filius mi-
chaie filius zechur filius asaph. et fratres eius semeia et aza-
rel malaloa galalai maai nathanael et iu-
da et anani in uasis cantici dauid uiri dei. et esdras
scriba ante eos in porta fontis. et contra eos ascenderunt
in gradibus ciuitatis dauid in ascensu muri super
domum dauid et usque ad portam aquarum ad orientem.
et chorus secundus gratias referentium ibat ex aduerso et e-
go post eum et media pars populi super murum et super turrem fur-
norum et usque ad murum latissimum et super portam ef-
fraim et super portam antiquam et super portam pis-
cium et turrem ananeel et turrem emath et usque ad
portam gregis et steterunt in porta custodie. ste-
teruntque duo chori laudantium in domo dei et ego
et media pars magistratuum mecum. et sacerdotes eli-
achim maasia miamin michea elioenai
zacharia anania in tubis et maasia et semeia
et eleazar et azzi et iohanan et melchia et elam
et ezer. et clare cecinerunt cantores et iezraia prepo-
situs. et immolauerunt in die illa uictimas
magnas et letati sunt. deus enim letificauerat eos letitia

magna. sed et uxores eorum et liberi gauisi sunt et audita
est letitia ierusalem procul. Recensuerunt quoque in die illa ui-
ros super gazophilacium thesauri ad libamina
et ad primitias et ad decimas ut introferrent per eos
principes ciuitatis in decore gratiarum actionis sacer-
dotes et leuitas. Letatus est enim iuda in sacerdotibus et le-
uitis astantibus. et custodierunt obseruationem dei sui
et obseruationem expiationis et cantores et ianito-
res iuxta preceptum dauid et salomonis filii eius quia in die-
bus dauid et asaph ab exordio erant principes consti-
tuti cantorum in carmine laudantium et confitentium
deo. et omnis israel in diebus zorobabel et in diebus
neemie dabat partes cantoribus et ianitoribus
per dies singulos. et sanctificabant leuitas et leuite
sanctificabant filios aaron. XIII
In die autem illo lectum est in uolumine moysi au-
diente populo et inuentum est scriptum in eo quod non debeant
introire ammonites et moabites in ecclesiam dei us-
que in eternum eo quod non occurrerint filiis israel cum pane et
aqua et conduxerint aduersum eos balaam ad male-
dicendum eis. et conuertit deus noster maledictionem in benedic-
tionem. factum est autem cum audissent legem separauerunt o-
mnem alienigenam ab israel. et super hoc erat eliasib
sacerdos qui fuerat positus in gazophilacio
domus dei nostri et proximus tobie. Fecit ergo sibi gazo-
philacium grande. et ibi erant ante eum reponen-
tes munera et thus et uasa et decimam frumenti ui-
ni et olei partes leuitarum et cantorum et ianitorum et pri-
mitias sacerdotales. in omnibus autem his non fui in ie-
rusalem quia anno xxxii artharxersis regis baby-
lonis ueni ad regem. et in fine dierum rogaui re-
gem. et ueni in ierusalem et intellexi malum quod fecerat
eliasib tobie ut faceret ei thesaurum in uestibu-
lis domus dei. et malum mihi uisum est ualde. et pro-
ieci uasa domus tobie foras de gazophila-
cio. precepique et emundauerunt gazophilacia. et
retuli ibi uasa domus dei sacrificium et thus.
et cognoui quod partes leuitarum non fuissent date et fu-
gisset unusquisque in regionem suam de leuitis et can-
toribus et de his qui ministrabant. et egi causam ad-
uersus magistratus et dixi. Quare dereliquimus domum dei? et con-
gregaui eos et feci stare in stationibus suis. et omnis
iuda apportabat decimam frumenti uini et o-
lei in horrea. et constituimus super horrea selemiam
sacerdotem et sadoch scribam et phadaiam de leuitis
et iuxta eos anan filium zacchur filium mathanie
quoniam fideles probati sunt. et ipsis credita sunt partes fra-
trum suorum. Memento mei deus meus pro hoc et ne deleas mi-
serationes meas quas feci in domo dei mei et in cere-
moniis eius. In diebus illis uidi in iudea calcantes
torcularia in sabbato portantes aceruos et onerantes
super asinos uinum et uuas et ficus et omne onus

... in die sabbati et contestatus sum eos ut in die qua vendere liceret venderent. Et Tyrii habitaverunt in ea inferentes pisces et omnia venalia et vendebant in sabbatis filiis Iuda in Hierusalem. Et obiurgavi optimates Iuda et dixi eis: Quae est res haec mala quam vos facitis et profanatis diem sabbati? Numquid non haec fecerunt patres nostri et adduxit Deus noster super nos omne malum hoc et super civitatem hanc? Et vos additis iracundiam super Israhel violando sabbatum. Factum est autem cum quievissent portae Hierusalem die sabbati, dixi et clauserunt ianuas, et praecepi ut non aperirent eas usque post sabbatum; et de pueris meis constitui super portas ut nullus inferret onus in die sabbati. Et manserunt negotiatores et vendentes universa venalia foris Hierusalem semel et bis. Et contestatus sum eos et dixi eis: Quare manetis ex adverso muri? Si secundo hoc feceritis, manum mittam in vos. Itaque ex tempore illo non venerunt in sabbato. Dixi quoque Levitis ut mundarentur et venirent ad custodiendas portas et sanctificandam diem sabbati. Et pro hoc ergo memento mei Deus meus et parce mihi secundum multitudinem miserationum tuarum. Sed et in diebus illis vidi Iudaeos ducentes uxores Azotias, Ammonitidas et Moabitidas. Et filii eorum ex media parte loquebantur azotice et nesciebant loqui iudaice, et loquebantur iuxta linguam populi et populi. Et obiurgavi eos et maledixi. Et cecidi ex eis viros et decalvavi eos et adiuravi in Deo ut non darent filias suas filiis eorum et non acciperent de filiabus eorum filiis suis et sibimet ipsis dicens: Numquid non in huiuscemodi re peccavit Salomon rex Israhel? Et certe in gentibus multis non erat rex similis ei et dilectus Deo suo erat et posuit eum Deus regem super omnem Israhel; et ipsum ergo duxerunt ad peccatum mulieres alienigenae. Numquid et nos inoboedientes faciemus omne malum grande hoc ut praevaricemur in Deo nostro et ducamus uxores peregrinas? De filiis autem Ioiada filii Eliasib sacerdotis magni gener erat Sanaballath Horonites, quem fugavi a me. Recordare Domine Deus meus adversum eos qui polluunt sacerdotium iusque sacerdotale et Leviticum. Igitur mundavi eos ab omnibus alienigenis et constitui ordines sacerdotum et Levitarum unumquemque in ministerio suo, et in oblatione lignorum in temporibus constitutis et in primitivis. Memento mei Deus meus in bonum.

Cromatio et Heliodoro episcopis Ieronimus presbiter in Domino salutem. Mirari non desino exactionis vestrae instantiam. Exigitis enim ut librum chaldeo sermone conscriptum ad latinum stilum traham, librum utique Tobiae, quem Hebraei de catalogo divinarum Scripturarum secantes his quae agiografa memorant manciparunt. Feci satis desiderio vestro, non tamen meo studio. Arguunt enim nos Hebraeorum studia et imputant nobis contra suum canonem latinis auribus ista transferre. Sed melius esse iudicans Pharisaeorum displicere iudicio et episcoporum iussionibus deservire, institi ut potui. Et quia vicina est Chaldeorum lingua sermoni hebraico, utriusque linguae peritissimum loquacem reperiens, unius diei laborem arripui, et quicquid ille mihi hebraicis verbis expressit, hoc ego accito notario sermonibus latinis exposui. Orationibus vestris mercedem huius operis compensabo, cum gratum vobis didicero me quod iubere estis dignati complesse.

Tobias ex tribu et civitate Neptalim, quae est in superioribus Galileae supra Naasson post viam quae ducit ad occidentem in sinistro habens civitatem Sephet, cum captus esset in diebus Salmanasar regis Assyriorum, in captivitate tamen positus viam veritatis non deseruit, ita ut omnia quae habere poterat cotidie concaptivis fratribus qui erant ex eius genere impertiret. Cumque esset iunior omnibus in tribu Neptalim, nihil tamen puerile gessit in opere. Denique cum irent omnes ad vitulos aureos quos Hieroboam fecerat rex Israhel, hic solus fugiebat consortia omnium, sed pergebat in Hierusalem ad templum Domini et ibi adorabat Dominum Deum Israhel, omnia primitiva sua et decimas suas fideliter offerens, ita ut in tertio anno proselytis et advenis ministraret omnem decimationem. Haec et his similia secundum legem Dei puerulus observabat. Cum vero factus esset vir, accepit uxorem Annam de tribu sua genuitque ex ea filium nomen suum imponens ei, quem ab infantia timere Deum docuit et abstinere ab omni peccato. Igitur cum per captivitatem devenisset cum uxore sua et filio in civitatem Nineven cum omni tribu sua, cum omnes ederent ex cibis gentilium, iste custodivit animam suam et numquam contaminatus est in escis eorum. Et quoniam memor fuit Domini in toto corde suo, dedit illi Deus gratiam in conspectu Salmanasar regis, et dedit ei potestatem quocumque vellet ire, habens libertatem quaecumque facere voluisset. Pergebat ergo per omnes qui erant in captivitate, et monita salutis dabat eis. Cum autem venisset in Rages civitatem Medorum, et ex his quibus honoratus fuerat a rege habuisset decem talenta argenti, et cum multa turba generis sui Gabelum egentem videret qui erat ex tribu eius, sub chirographo dedit illi memoratum pondus argenti. Post multum vero temporis mortuo Salmanasar rege, cum regnaret Sennacherib filius eius pro eo et filios Israhel exosos haberet in conspectu suo, Tobias pergebat

[circui]bat per omnem cognationem suam et consolabatur eos, dividebatque unicuique prout poterat de facultatibus suis. Esurientes alebat, nudisque vestimenta praebebat, mortuis atque occisis sepulturam sollicitus exhibebat. Denique cum reversus esset rex Sennacherib fugiens a Judaea plagam quam circa eum Deus fecerat propter blasphemiam suam, et iratus multos occideret ex filiis Israel, Tobias sepeliebat corpora eorum. At ubi nuntiatum est regi, jussit eum occidi, et tulit omnem substantiam ejus. Tobias vero cum filio suo et cum uxore fugiens nudus latuit, quia multi diligebant eum. Post dies vero quadraginta quinque occiderunt regem filii ipsius, et reversus est Tobias in domum suam, omnisque facultas ejus restituta est ei.

II Post haec vero cum esset dies festus Domini, et factum esset prandium bonum in domo Tobiae, dixit filio suo: Vade et adduc aliquos de tribu nostra timentes Deum, ut epulentur nobiscum. Cumque abiisset, reversus nuntiavit ei unum ex filiis Israel jugulatum jacere in platea. Statimque exsiliens de accubitu suo, relinquens prandium, jejunus pervenit ad corpus, tollensque illud portavit ad domum suam occulte, ut dum sol occubuisset, caute sepeliret eum. Cumque occultasset corpus, manducavit panem cum luctu et tremore, memorans illum sermonem quem dixit Dominus per Amos prophetam: Dies festi vestri convertentur in lamentationem et luctum. Cum vero sol occubuisset, abiit et sepelivit eum. Arguebant autem illum omnes proximi ejus dicentes: Jam hujus rei causa interfici jussus es, et vix effugisti mortis imperium, et iterum sepelis mortuos? Sed Tobias plus timens Deum quam regem, rapiebat corpora occisorum, et occultabat in domo sua, et mediis noctibus sepeliebat ea. Contigit autem ut quadam die fatigatus a sepultura veniens in domum suam jactasset se juxta parietem et obdormisset, et ex nido hirundinum dormienti illi calida stercora inciderent super oculos ejus, fieretque caecus. Hanc autem temptationem ideo permisit Dominus evenire illi, ut posteris daretur exemplum patientiae ejus, sicut et sancti Job. Nam cum ab infantia sua semper Deum timuerit et mandata ejus custodierit, non est contristatus contra Deum quod plaga caecitatis evenerit ei, sed immobilis in Dei timore permansit, agens gratias Deo omnibus diebus vitae suae. Nam sicut beato Job insultabant reges, ita isti parentes et cognati ejus irridebant vitam ejus dicentes: Ubi est spes tua, pro qua elemosinas et sepulturas faciebas? Tobias vero increpabat eos dicens: Nolite ita loqui, quoniam filii sanctorum sumus, et vitam illam expectamus quam Deus daturus est his qui fidem suam numquam mutant ab eo. Anna vero uxor ejus ibat ad opus textrinum cotidie, et de labore manuum suarum victum quem consequi poterat deferebat. Unde factum est ut edum caprarum accipiens detulisset domi. Cujus cum vocem balantis vir ejus audisset, dixit: Videte ne forte furtivus sit; reddite eum dominis suis, quia non licet nobis aut edere ex furto aliquid aut contingere. Ad haec uxor ejus irata respondit: Manifeste vana facta est spes tua, et elemosinae tuae modo apparuerunt. Atque his et aliis hujuscemodi verbis exprobrabat ei.

III Tunc Tobias ingemuit, et coepit orare cum lacrimis dicens: Justus es Domine, et omnia judicia tua justa sunt, et omnes viae tuae misericordia et veritas et judicium. Et nunc Domine memor esto mei, et ne vindictam sumas de peccatis meis, neque reminiscaris delicta mea vel parentum meorum. Quoniam non obedivimus praeceptis tuis, ideo traditi sumus in direptionem et captivitatem et mortem, et in fabulam et in improperium omnibus nationibus in quibus dispersisti nos. Et nunc Domine magna judicia tua, quia non egimus secundum praecepta tua, et non ambulavimus sinceriter coram te. Et nunc Domine secundum voluntatem tuam fac mecum, et praecipe in pace recipi spiritum meum; expedit enim mihi mori magis quam vivere. Eadem itaque die contigit ut Sara filia Raguelis in Rages civitate Medorum, et ipsa audiret improperium ab una ex ancillis patris sui, quoniam tradita fuerat septem viris, et daemonium nomine Asmodeus occiderat eos mox ut ingressi fuissent ad eam. Ergo cum increparet puellam pro culpa sua, respondit ei dicens: Amplius ex te non videamus filium aut filiam super terram, interfectrix virorum tuorum. Numquid et occidere me vis, sicut jam occidisti septem viros? Ad hanc vocem perrexit in superius cubiculum domus suae, et tribus diebus et tribus noctibus non manducavit neque bibit, sed in oratione persistens cum lacrimis deprecabatur Deum, ut ab isto improperio liberaret eam. Factum est autem tertia die, dum compleret orationem, benedicens Dominum dixit: Benedictum est nomen tuum Deus patrum nostrorum, qui cum iratus fueris misericordiam facies, et in tempore tribulationis peccata dimittis his qui invocant te. Ad te Domine faciem meam converto, ad te oculos meos dirigo. Peto Domine ut de vinculo improperii hujus absolvas me, aut certe desuper terram eripias me. Tu scis Domine quia numquam concupivi virum, et mundam servavi animam meam ab omni concupiscentia. Numquam cum ludentibus miscui me, neque cum his qui in levitate ambulant participem me praebui. Virum autem cum timore tuo, non cum libidine mea, consensi suscipere. Et aut ego indigna fui illis, aut illi forsitan me non fuerunt digni, quia forsitan viro alio [con]servasti me.

tione in hominis parte ... hoc autem pro certo habet omnis qui te co-
lit, quod vita eius si in probatio-
ne fuerit coronabitur, si in correptione fuerit ad miser-
icordiam tuam pervenire licebit. Non enim delectaris in per-
ditionibus nostris, quia post tempestatem tranquillum
facis, et post lacrimationem et fletum exulta-
tionem infundis. Sit nomen tuum deus israhel benedictum
in secula. In illo tempore exaudite sunt preces a-
mborum in conspectu glorie summi dei, et missus est ange-
lus domini sanctus raphael ut curaret eos ambos,
III quorum uno tempore fuerant orationes in conspectu domini recitate.
IIII Igitur cum tobias putaret orationem suam exaudiri ut mori posset,
vocavit ad se tobiam filium suum et dixit ei: Audi fili
mi verba oris mei, et ea in corde tuo quasi fundamentum construe.
... Cum acceperit deus animam meam, corpus
meum sepeli, et honorem habebis matri
tue omnibus diebus vite eius; memor enim esse de-
bes que et quanta pericula passa sit propter te in utero suo.
Cum autem et ipsa compleverit tempus vite sue,
sepelies eam circa me. Omnibus autem diebus vi-
te tue in mente habeto deum, et cave ne aliquando pec-
cato consentias et pretermittas precepta domini dei nos-
tri. Ex substantia tua fac elemosinam, et noli avertere
faciem tuam ab ullo paupere; ita enim fiet
ut nec a te avertatur facies domini. Quomodo po-
tueris, ita esto misericors. Si multum tibi fuerit,
abundanter tribue; si exiguum tibi fuerit,
etiam exiguum libenter stude impertiri. Premium enim
bonum tibi thesaurizas in die necessitatis, quoniam
elemosina ab omni peccato et a morte liberat, et
non patietur animam ire in tenebras. Fiducia
magna erit coram summo deo elemosina omni-
bus facientibus eam. Attende tibi fili mi ab omni
fornicatione, et preter uxorem tuam numquam
patiaris crimen scire. Superbiam numquam in tuo se-
nsu aut in tuo verbo dominari permittas; in ipsa enim
initium sumpsit omnis perditio. Quicumque tibi aliquid operatus
fuerit, statim ei mercedem restitue, et merces merce-
narii tui apud te omnino non maneat. Quod ab alio
oderis fieri tibi, vide ne tu aliquando alteri facias. Panem tuum
cum esurientibus et egenis comede, et de vestimentis
tuis nudos tege. Panem tuum et vinum tuum super
sepulturam iusti constitue, et noli ex eo manducare
et bibere cum peccatoribus. Consilium semper a sapiente
perquire. Omni tempore benedic deum, et pete ab eo ut
vias tuas dirigat, et omnia consilia tua in ipso
permaneant. Indico etiam tibi, fili mi, dedisse me decem
talenta argenti, dum adhuc infans esses, gabe-
lo in rages civitate medorum, et chirographum
eius apud me habeo; et ideo perquire quomodo
ad eum pervenias et recipias ab eo ... supradic-

59

tum pondus argenti, et restituas ei chirographum suum.
Noli timere fili mi; pauperem quidem vitam ge- V
rimus, sed multa bona habebimus si timue-
rimus deum et recesserimus ab omni peccato et fecerimus
bene. Tunc respondit tobias patri suo et dixit: Omnia que
precepisti mihi faciam pater. Pecuniam
autem hanc quomodo requiram ignoro; ille me nescit et ego illum
ignoro. Quod signum dabo ei? Sed neque viam per quam pergatur illuc
aliquando agnovi. Tunc pater suus respondit illi et dixit:
Chirographum quidem illius penes me habeo, quod cum
illi ostenderis, statim restituet. Sed perge nunc, inqui-
re tibi aliquem fidelem virum qui eat tecum salva mer-
cede sua, dum adhuc vivo, ut recipias eam.
Tunc egressus tobias invenit iuvenem splendidum
stantem precinctum et quasi paratum ad ambulandum,
et ignorans quod angelus dei esset, salutavit eum et dix-
it: Unde te habemus bone iuvenis? At ille respondit: Ex fi-
liis israhel. Et tobias dixit ei: Nosti viam que ducit
in regionem medorum? Cui respondit: Novi, et omnia
itinera eius frequenter ambulavi, et mansi apud
gabelum fratrem nostrum qui moratur in rages ci-
vitate medorum, que posita est in monte ecbatanis.
Cui tobias ait: Sustine me obsecro, donec
hec ipsa nuntiem patri meo. Tunc ingressus tobi-
as indicavit universa hec patri suo. Super que admira-
tus pater rogavit ut introiret ad eum. Ingressus
itaque salutavit eum et dixit: Gaudium tibi sit sem-
per. Et ait tobias: Quale gaudium mihi erit, qui in tene-
bris sedeo et lumen celi non video? Cui ait iuvenis:
Forti animo esto, in proximo est ut a deo cureris. Dixit er-
go illi tobias: Numquid poteris perducere filium me-
um ad gabelum in rages civitatem medorum? Et
cum redieris restituam tibi mercedem tuam. Et dixit ei
angelus: Ego ducam et reducam eum ad te.
Cui tobias respondit: Rogo te, indica mihi de qua domo
aut de qua tribu es tu. Cui raphael angelus dix-
it: Genus queris mercennarii an ipsum mercennarium
qui cum filio tuo eat? Sed ne forte sollicitum te red-
dam: ego sum azarias ananie magni filius. Et
tobias respondit: Ex magno genere es tu. Sed pe-
to ne irascaris quod voluerim cognoscere genus tuum.
Dixit autem illi angelus: Ego sanum ducam et sanum
tibi reducam filium tuum. Respondens autem tobias dixit:
Bene ambuletis, et sit deus in itinere vestro, et angelus eius
comitetur vobiscum. Tunc paratis omnibus que erant in
via portanda, fecit tobias vale patri suo et matri
sue, et ambulaverunt ambo simul. Cumque profecti
essent, cepit flere mater eius et dicere: Baculum senectutis
nostre tulisti et transmisisti a nobis. Utinam numquam
ipsa pecunia fuisset, pro qua misisti eum. Sufficiebat enim
nobis paupertas nostra ut divitias computaremus
hoc, quod videbamus filium nostrum. Dixitque ei

tobias. Non flere. salvus perveniet filius noster et
salvus revertetur ad nos. et oculi tui videbunt eum.
Credo quod angelus dei bonus comitetur ei et bene dis-
ponat omnia que circa ipsum geruntur ita ut cum gau-
dio revertatur ad nos. Ad hanc vocem cessavit mater
VI eius flere et tacuit. Profectus est autem tobias et canis
secutus est eum et mansit prima mansione iuxta
fluvium tygris. Et exivit ut lavaret pedes suos.
et ecce piscis magnus exivit ad devorandum
eum. Quem expavescens clamavit voce mag-
na dicens. Domine invadit me. Et dixit ei angelus.
Apprehende branchiam eius et trahe eum ad
te. Quod cum fecisset attraxit eum in siccum
et palpitare cepit ante pedes eius. Tunc dixit ei angelus.
Exentera hunc piscem et cor eius et fel et iecur repo-
ne tibi. sunt enim hec necessaria ad medicamenta utiliter.
Quod cum fecisset assavit carnes eius et secum tu-
lerunt in via. cetera salierunt que sufficerent eis
quousque pervenirent in rages civitatem
medorum. Tunc interrogavit tobias angelum et dixit
ei. Obsecro te azaria frater ut dicas michi quod remedium ha-
bebunt ista que de pisce servare iussisti. Et respondens
angelus dixit ei. Cordis eius particulam si super carbo-
nes ponas fumus eius extricat omne genus demonio-
rum sive a viro sive a muliere ita ut ultra non
accedat ad eos. Et fel valet ad unguendos oculos in qui-
bus fuerit albugo et sanabuntur. Et dixit ei. Ubi vis
ut maneamus. Respondensque angelus ait. Est hic ra-
guel nomine vir propinquus de tribu tua et hic habet
filiam nomine saram sed neque masculum neque feminam ul-
lam habet aliam preter eam. Tibi debetur omnis
substantia eius et oportet te eam accipere coniugem. Pete er-
go eam a patre eius et dabit tibi eam uxorem. Tunc
tobias respondit et dixit. Audio quia tradita est septem vi-
ris et mortui sunt. Sed et hoc audivi quia demo-
nium illos occidit. Timeo ergo ne forte et michi hec
eveniant. et cum sim unicus parentibus meis de-
ponam senectutem illorum cum tristitia ad inferos.
Tunc angelus raphael dixit ei. Audi me et ostendam
tibi qui sunt quibus prevalere potest demonium. Om-
nibus namque qui coniugium ita suscipiunt ut deum
a se et a sua mente excludant et sue libidini
ita vacent sicut equus et mulus quibus non est intel-
lectus habet potestatem demonium super eos. Tu autem cum acceperis
eam ingressus cubiculum per tres dies continens es-
to ab ea et nichil aliud nisi in orationibus vacabis cum ea.
Ipsa autem nocte incenso iecore piscis demonium
fugabitur. Secunda vero nocte in copulatione sanctorum patri-
archarum admitteris. Tertia autem nocte benedictionem
consequeris ut filii ex vobis incolumes procreentur.
Transacta autem tertia nocte accipies virginem cum
timore domini magis amore filiorum quam libidine

ductus ut in semine abrahe benedictionem in filiis consequaris.
Ingressi sunt autem ad raguelem et suscepit VII
eos raguel cum gaudio. Intuensque to-
biam raguel dixit anne uxori sue. Quam si-
milis est iuvenis iste consobrino meo. Et cum hec
dixisset. Unde estis iuvenes fratres nostri. At illi dixe-
runt. Ex tribu nepthalim sumus ex captivita-
te ninive. Dixitque illis raguel. Nostis tobiam fra-
trem meum. Qui dixerunt. Novimus. Cumque
multa bona loqueretur de eo dixit angelus ad
raguelem. Tobias de quo interrogas pater istius est.
Et misit se raguel et cum lacrimis osculatus est
eum et plorans super collum eius dixit. Benedictio
sit tibi fili mi quia boni et optimi viri filius es. Et an-
na uxor eius et sara filia ipsorum lacrimate sunt.
Postquam autem locuti sunt precepit raguel occidi a-
rietem et parari convivium. Cumque hortaretur eos discum-
bere ad prandium tobias dixit. Hic ego hodie non
manducabo neque bibam nisi prius petitionem
meam confirmes et promittas michi dare saram filiam
tuam. Quo audito verbo raguel expavit scien-
tis quid illis vii viris evenerit et timere cepit
ne forte huic similiter accideret et cum
nutaret et non daret ullum petenti responsum
dixit ei angelus. Noli timere dare eam isti quoniam
huic timenti deum debetur coniux filia tua propterea
alius non potuit habere illam. Tunc dixit raguel.
Non dubito quod deus preces et lacrimas meas in conspectu suo
admiserit. et credo quoniam ideo vos fecit venire
ad me ut ista coniungeretur cognationi sue secundum legem
moysi. et nunc nolite dubium gerere quod tibi eam tra-
dam. Et apprehendens dexteram filie sue dextere tobie
tradidit dicens. Deus abraham et deus ysaac et deus ia-
cob vobiscum sit et ipse coniungat vos impleatque
benedictionem suam in vobis. Et accepta carta
fecerunt conscriptionem coniugii. Et post hec epulati sunt bene-
dicentes deum. Vocavitque ad se raguel annam
uxorem suam et precepit ei ut prepararet alterum cu-
biculum. Et introduxit illuc saram filiam suam et la-
crimata est. Dixitque ei. Forti animo esto filia mea. dominus celi det tibi
gaudium pro tedio quod perpessa es. Postquam vero cena-
verunt introduxerunt iuvenem ad eam. Recordatus
itaque tobias sermonum angeli protulit de cassidili
suo partem iecoris posuitque eam super carbones vi-
vos. Tunc raphael angelus apprehendit demo-
nium et religavit eum in deserto superioris egypti. VIII
Tunc hortatus est virginem tobias dixitque ei.
Sara exsurge et deprecemur deum hodie et
cras et secundum cras quia his tribus noctibus deo iungimur.
Tertia autem transacta nocte in nostro erimus coniugio.
Filii quippe sanctorum sumus et non possumus ita coniungi sicut
gentes que ignorant deum. Surgentes autem pariter

instanter orabant ambo simul ut sanitas da-
retur eis. Dixitque Tobias: Domine deus patrum nostrorum
benedicant te celi et terra et mare et fontes et flumina
et omnis creatura tua que in eis est. Tu fecisti adam de
limo terre dedistique ei adiutorium evam. Et nunc domine
tu scis quia non luxurie causa accipio sororem
meam coniugem sed sola posteritatis dilectione in qua benedica-
tur nomen tuum in secula seculorum. Dixit quoque Sara:
Miserere nobis domine miserere nobis et consenescamus
ambo pariter sani. Et factum est circa pullo-
rum cantum accersiri iussit Raguel servos suos
et abierunt pariter cum eo ut foderent sepulchrum. Dicebat
enim: ne forte simili modo evenerit ei quo et ceteris vii
viris qui sunt ingressi ad eam. Cumque parassent fos-
sam reversus Raguel ad uxorem suam dixit ei: Mitte
unam ex ancillis tuis et videat si mortuus est
ut sepeliam eum antequam illucescat. At illa
misit unam ex ancillis suis. Que ingressa cu-
biculum reperit eos salvos et incolumes se-
cum pariter dormientes. Et reversa nuntiavit bonum nunti-
um et benedixerunt dominum Raguel videlicet et Anna uxor
eius et dixerunt: Benedicimus te domine deus Israel quia non
contigit quemadmodum putabamus. Fecisti enim
nobiscum misericordiam tuam et exclusisti a nobis inimicum
persequentem nos. Misertus es autem duobus unicis. Fac
eos domine plenius benedicere te et sacrificium
tibi laudis tue et sue sanitatis offerre ut cognos-
cat universitas gentium quia tu es deus solus in universa
terra. Statimque precepit servis suis Raguel ut re-
plerent fossam quam fecerant priusquam elucesce-
ret. Uxori autem sue dixit ut instrueret convivium
et prepararet omnia que in cibos erant agentibus
iter necessaria. Duas quoque vaccas pingues et iiii
arietes fecit occidi et parari epulas omnibus vi-
cinis suis cunctisque amicis. Et adiuravit Ragu-
el Tobiam ut duas ebdomadas moraretur apud
eum. De omnibus autem que possidebat Raguel dimi-
diam partem dedit Tobie et fecit scripturam ut
pars dimidia que supererat post obitum eorum Tobie do-
minio deveniret.

IX Tunc vocavit ad se Tobias
angelum quem quidem hominem existimabat dixitque
ei: Azaria frater peto ut auscultes verba mea. Si
meipsum tradam tibi servum non ero condignus
providentie tue. Tamen obsecro te ut assumas tibi
animalia sive servitia et vadas ad Gabelum in Rages
civitatem Medorum reddasque ei cyrographum
suum et recipias ab eo pecuniam et roges eum
venire ad nuptias meas. Scis enim ipse quoniam nu-
merat dies pater meus et si tardavero una die
plus contristabitur anima eius. Et certe vides quomodo
adiuravit me Raguel cuius adiurationem spernere
non possum. Tunc Raphael assumens iiii ex servis
Raguelis et duos camelos in Rages civitatem
Medorum perrexit et inveniens Gabelum reddidit ei cyro-
graphum suum et recepit ab eo omnem pecuniam.
Indicavitque ei de Tobia filio Tobie omnia que ges-
ta sunt fecitque eum secum venire ad nuptias.
Cumque ingressus esset domum Raguelis invenit
Tobiam discumbentem et exiliens osculati sunt se ad
invicem et flevit Gabelus benedixitque deum et dixit:
Benedicat te dominus deus Israel quia filius es viri op-
timi et iusti et timentis deum et elemosinas facientis
et dicatur benedictio super uxorem tuam et super paren-
tes vestros et videatis filios vestros et filios filiorum
vestrorum usque in tertiam et quartam generationem et sit semen
vestrum benedictum a deo Israel qui regnat in secula se-
culorum. Cumque omnes dixissent amen accesserunt ad con-
vivium sed et cum timore domini nuptiarum convivium exercebant.

X Cum vero moras faceret Tobias causa
nuptiarum sollicitus erat pater eius Tobias
dicens: Putas quare moratur filius meus aut quare de-
tentus est? Putas ne Gabelus mortuus est et nemo
illi reddet pecuniam? Cepit autem contristari nimis ipse
et Anna uxor eius cum eo et ceperunt ambo simul
flere eo quod die statuto minime reverteretur
filius eorum ad eos. Flebat igitur mater eius irremediabi-
libus lacrimis atque dicebat: Heu heu me fili mi ut
quid te misimus peregrinari lumen oculorum nostrorum
baculum senectutis nostre solatium vite nostre spem po-
steritatis nostre. Omnia simul in te uno habentes te non
debuimus dimittere a nobis. Cui dicebat Tobias: Tace
et noli turbari sanus est filius noster satis fidelis est
vir ille cum quo misimus eum. Illa autem nullo modo
consolari poterat sed cotidie exiliens circumspi-
ciebat et circuibat vias omnes per quas spes remean-
di videbatur ut procul videret eum si fieri posset
venientem. At vero Raguel dicebat ad generum
suum: Mane hic et ego mittam nuntium salutis
de te ad Tobiam patrem tuum. Cui Tobias dixit:
Ego novi quia pater meus et mater mea modo dies computant
et cruciatur spiritus eorum in ipsis. Cumque verbis multis ro-
garet Raguel Tobiam et ille nulla ratione vellet
eum audire tradidit ei Saram et dimidiam partem omnis sub-
stantie sue in pueris in puellis in pecudibus in
camelis et in vaccis et pecunia multa et salvum
atque gaudentem dimisit eum a se dicens: An-
gelus domini sanctus sit in itinere vestro perducatque vos
incolumes et inveniatis omnia recte circa paren-
tes vestros et videant oculi mei filios vestros antequam
moriar. Et apprehendentes parentes filiam suam oscu-
lati sunt eam et dimiserunt ire monentes eam ho-
norare soceros diligere maritum regere familiam
gubernare domum et seipsam irreprehensi-
bilem exhibere.

60

XI

Cumque reverterentur pervenerunt ad Charan quae est in medio itinere contra Nineven undecimo die. Et dixit angelus: Tobia frater, scis quemadmodum reliquisti patrem tuum. Si placet itaque tibi, praecedamus, et lento gradu sequantur iter nostrum familiae simul cum coniuge tua et cum animalibus. Cumque hoc placuisset ut irent, dixit Raphael ad Tobiam: Tolle tecum ex felle piscis, erit enim necessarium. Tulit itaque Tobias ex felle illo, et abierunt. Anna autem sedebat secus viam cotidie in supercilio montis, unde respicere poterat de longinquo. Et dum ex eodem loco specularetur adventum eius, vidit a longe, et illico agnovit venientem filium suum, currensque nuntiavit viro suo dicens: Ecce venit filius tuus. Dixitque Raphael ad Tobiam: At ubi introieris domum tuam, statim adora Dominum Deum tuum, et gratias agens ei accede ad patrem tuum et osculare eum. Statimque lini super oculos eius ex felle isto piscis quod portas tecum. Scias enim quoniam mox aperientur oculi eius, et videbit pater tuus lumen caeli, et in aspectu tuo gaudebit. Tunc praecucurrit canis qui simul fuerat in via, et quasi nuntius adveniens blandimento suae caudae gaudebat. Et consurgens caecus pater eius coepit offendens pedibus currere, et data manu puero occurrit obviam filio suo. Et suscipiens osculatus est eum cum uxore sua, et coeperunt ambo flere prae gaudio. Cumque adorassent Deum et gratias egissent, consederunt. Tunc sumens Tobias de felle piscis linivit oculos patris sui. Et sustinuit quasi dimidiam fere horam, et coepit albugo ex oculis eius quasi membrana ovi egredi. Quam apprehendens Tobias traxit ab oculis eius, statimque visum recepit Tobias. Et glorificabant Deum ipse et uxor eius et omnes qui sciebant eum. Dicebatque Tobias: Benedico te Domine Deus Israel, quia tu castigasti me et tu salvasti me, et ecce ego video Tobiam filium meum. Ingressa est et post septem dies Sara uxor filii eius et omnis familia sana, et pecora et cameli et pecunia multa uxoris, sed et illa pecunia quam receperat a Gabelo. Et narravit parentibus suis omnia beneficia Dei quae fecisset circa eum per hominem qui eum duxerat. Veneruntque Achior et Nabath consobrini Tobiae gaudentes ad Tobiam, et congratulantes ei de omnibus bonis quae circa illum ostenderat Deus. Et per septem dies epulantes omnes cum gaudio magno gavisi sunt.

XII

Tunc vocavit ad se Tobias filium suum dixitque ei: Quid possumus dare viro isti sancto qui venit tecum? Respondens Tobias dixit patri suo: Pater, quam mercedem dabimus ei? aut quid dignum poterit esse beneficiis eius? Me duxit et reduxit sanum, pecuniam a Gabelo ipse recepit, uxorem ipse me habere fecit, et daemonium ab ea ipse compescuit, gaudium fecit parentibus eius, me ipsum a devoratione piscis eripuit, te quoque videre fecit lumen caeli, et bonis omnibus per eum repleti sumus. Quid illi ad haec poterimus dignum dare? Sed peto te, pater mi, ut roges eum si forte dignabitur medietatem de omnibus quae allata sunt sibi assumere. Et vocantes eum pater scilicet et filius tulerunt eum in partem, et rogare coeperunt ut dignaretur dimidiam partem omnium quae attulerant acceptam habere. Tunc dixit eis occulte: Benedicite Deum caeli et coram omnibus viventibus confitemini ei, quia fecit vobiscum misericordiam suam. Etenim sacramentum regis abscondere bonum est, opera autem Dei revelare et confiteri honorificum est. Bona est oratio cum ieiunio et eleemosyna magis quam thesauros auri recondere, quoniam eleemosyna a morte liberat, et ipsa est quae purgat peccata et facit invenire misericordiam et vitam aeternam. Qui autem faciunt peccatum et iniquitatem hostes sunt animae suae. Manifesto ergo vobis veritatem et non abscondam a vobis occultum sermonem. Quando orabas cum lacrimis et sepeliebas mortuos et derelinquebas prandium tuum et mortuos abscondebas per diem in domo tua et nocte sepeliebas eos, ego obtuli orationem tuam Domino. Et quia acceptus eras Deo, necesse fuit ut temptatio probaret te. Et nunc misit me Dominus ut curarem te, et Saram uxorem filii tui a daemonio liberarem. Ego enim sum Raphael angelus, unus ex septem qui adstamus ante Dominum. Cumque haec audissent, turbati sunt, et trementes ceciderunt super terram in faciem suam. Dixitque eis angelus: Pax vobis, nolite timere. Etenim cum essem vobiscum per voluntatem Dei eram; ipsum benedicite et cantate illi. Videbar quidem vobiscum manducare et bibere, sed ego cibo invisibili et potu qui ab hominibus videri non potest utor. Tempus est ergo ut revertar ad eum qui me misit; vos autem benedicite Deum et narrate omnia mirabilia eius. Et cum haec dixisset, ab aspectu eorum ablatus est, et ultra eum videre non potuerunt. Tunc prostrati per horas tres in faciem benedixerunt Deum, et exsurgentes narraverunt omnia mirabilia eius.

XIII

Aperiens autem Tobias senior os suum benedixit Dominum et dixit: Magnus es Domine in aeternum, et in omnia saecula regnum tuum, quoniam tu flagellas et salvas, deducis ad inferos et reducis, et non est qui effugiat manum tuam. Confitemini Domino filii Israel, et in conspectu gentium laudate eum, quoniam ideo dispersit vos inter gentes quae ignorant eum, ut vos enarretis mirabilia eius, et faciatis scire eos quia non est alius Deus omnipotens praeter eum. Ipse castigavit nos propter iniquitates nostras, et ipse

[ex]altavit nos et ipse misericordiam suam aspiciat quod fecit nobiscum; cum timore et tremore confitemini illi. Regem seculorum exaltate in operibus vestris. Ego autem in terra captivitatis meae confitebor illi, quoniam ostendit maiestatem suam in gentem peccatricem. Convertimini itaque peccatores et facite iustitiam coram Deo, credentes quod faciat vobiscum misericordiam suam. Ego autem et anima mea in eo laetabimur. Benedicite Dominum omnes electi eius, agite dies laetitiae et confitemini illi. Ierusalem civitas Dei, castigavit te Dominus in operibus manuum tuarum. Confitere Domino in bonis tuis et benedic Deum seculorum, ut reaedificet in te tabernaculum suum, et revocet ad te omnes captivos, et gaudeas in omnia secula seculorum. Luce splendida fulgebis, et omnes fines terrae adorabunt te. Nationes ex longinquo ad te venient, et munera deferentes adorabunt in te Dominum, et terram tuam in sanctificationem habebunt. Nomen enim magnum invocabunt in te. Maledicti erunt qui contempserint te, et condempnati erunt omnes qui blasphemaverint te, benedictique erunt qui edificaverint te. Tu autem laetaberis in filiis tuis, quoniam omnes benedicentur et congregabuntur ad Dominum. Beati omnes qui diligunt te et qui gaudent super pace tua. Anima mea benedic Dominum, quoniam liberavit Ierusalem civitatem suam a cunctis tribulationibus suis Dominus Deus noster. Beatus ero si fuerint reliquiae seminis mei ad videndam claritatem Ierusalem. Portae Ierusalem ex sapphiro et smaragdo edificabuntur, et ex lapide pretioso omnis circuitus murorum eius. Ex lapide candido et mundo omnes plateae eius sternentur, et per vicos eius alleluia cantabitur. Benedictus Dominus qui exaltavit eam, et sit regnum eius in secula seculorum super eam. Amen. Et consummati sunt sermones Tobiae. Et postquam illuminatus est Tobias, vixit annis quadraginta duobus, et vidit filios nepotum suorum. Completis itaque annis centum duobus, sepultus est honorifice in Ninive. Nam quinquaginta sex annorum lumen oculorum amisit, sexagenarius vero recepit. Reliquum vero vitae suae in gaudio fuit, et cum bono profectu timoris Dei perrexit in pace.

XIIII

In hora autem mortis suae vocavit ad se Tobiam filium suum et septem iuvenes filios eius nepotes suos, dixitque eis: Prope erit interitus Ninive; non enim excidit verbum Domini; et fratres nostri qui dispersi sunt a terra Israel revertentur ad eam. Omnis autem deserta terra eius replebitur, et domus Dei quae in ea incensa est iterum reedificabitur; ibique revertentur omnes timentes Deum. Et relinquent gentes idola sua, et venient in Ierusalem et inhabitabunt in ea. Et gaudebunt in ea omnes reges terrae, adorantes regem Israel. Audite ergo, filii mei, patrem vestrum: Servite Domino in veritate, et inquirite ut faciatis quae placita sunt illi. Et filiis vestris mandate ut faciant iustitias et elemosinas, ut sint memores Dei et benedicant eum in omni tempore in veritate et in tota virtute sua. Nunc ergo filii audite me, et nolite manere hic; sed quacumque die sepelieritis matrem vestram circa me in uno sepulchro, ex eo iam dirigite gressus vestros ut exeatis hinc. Video enim quia iniquitas eius finem dabit ei. Factum est autem post obitum matris suae, abscessit Tobias ex Ninive cum uxore sua et filiis et filiorum filiis, et reversus est ad soceros suos. Invenitque eos incolumes in senectute bona, et curam eorum gessit, et ipse clausit oculos eorum, et omnem hereditatem domus Raguelis ipse percepit. Vixitque usque ad quintam generationem, et vidit filios filiorum suorum. Et completis annis nonaginta novem in timore Domini cum gaudio sepelierunt eum. Omnis autem cognatio eius et omnis generatio eius in bona vita et in sancta conversatione permansit, ita ut accepti essent tam Deo quam hominibus et cunctis habitantibus in terra.

Apud Hebreos liber Iudith inter agiographa legitur, cuius auctoritas ad roboranda illa quae in contentionem veniunt minus idonea iudicatur. Caldeo tamen sermone conscriptus inter hystorias computatur. Sed quia hunc librum sinodus Nicena in numero sanctarum scripturarum legitur computasse, adquievi postulationi vestrae, immo exactioni, et sepositis occupationibus quibus vehementer artabar, huic unam lucubratiunculam dedi, magis sensum e sensu quam ex verbo verbum transferens. Multorum codicum varietatem vitiosissimam amputavi; sola ea quae intelligentia integra in verbis caldeis invenire potui latinis expressi. Accipite Iudith viduam, castitatis exemplum, et triumphali laude perpetuis eam preconiis declarate. Hanc enim non solum feminis, sed et viris imitabilem dedit, qui castitatis eius remunerator virtutem ei talem tribuit ut invictum omnibus hominibus vinceret, insuperabilem superaret.

Arphaxat itaque rex Medorum subiugaverat multas gentes imperio suo, et ipse edificavit civitatem potentissimam, quam appellavit Egbathanis, ex lapidibus quadratis et sectis. Fecit muros eius in altitudinem cubitorum LXX et in latitudinem cubitorum XXX, turres vero eius posuit in altitudinem cubitorum centum. Per quadrum vero earum latus utrumque

61

cenorum pedum spatio tendebantur. Posuitque portas eius in altitudinem turrium. Et gloriabatur quasi potens in potentia exercitus sui et in gloria quadrigarum suarum. Anno igitur xii regni sui Nabuchodonosor rex Assyriorum qui regnabat in Ninive civitate magna pugnavit contra Arphaxat et obtinuit eum in campo magno qui appellatur Ragau circa Eufraten et Tygrim et Iadason in campo Erioch regis Helicorum. Tunc exaltatum est regnum Nabuchodonosor et cor eius elevatum est et misit ad omnes qui habitabant in Cilicia et Damasco et Libano et ad gentes quae sunt in Carmelo et Cedar et inhabitantes Galileam in campo magno Esdrelon et ad omnes qui erant in Samaria et trans flumen Iordanem usque ad Iherusalem et omnem terram Iesse quousque perveniatur ad montes Ethyopie. Ad hos omnes misit nuntios Nabuchodonosor rex Assyriorum qui omnes uno animo contradixerunt et remiserunt eos vacuos ac sine honore abiecerunt. Tunc indignatus est Nabuchodonosor rex adversus omnem terram illam et iuravit per regnum et thronum suum quod defenderet se de regionibus his.

II Anno xiii Nabuchodonosor regis die xxii mensis primi factum est verbum in domo Nabuchodonosor regis Assyriorum ut defenderet se. Vocavitque omnes maiores natu omnesque duces et bellatores suos et habuit cum eis misterium consilii sui dixitque cogitationem suam in eo esse ut omnem terram suo subiugaret imperio. Quod dictum cum placuisset omnibus vocavit Nabuchodonosor rex Holofernem principem militiae suae et dixit ei: Egredere adversus omne regnum occidentis et contra eos praecipue qui contempserunt imperium meum. Non parcet oculus tuus ulli regno omnemque urbem munitam subiugabis mihi. Tunc Holofernes vocavit duces et magistratus virtutis Assyriorum et dinumeravit viros in expeditionem sicut praecepit ei rex cxx milia peditum pugnatorum et equites sagittarios xii milia. Omnemque expeditionem suam fecit praeire in multitudine innumerabilium camelorum cum his quae exercitibus sufficerent copiose boum quoque armenta gregesque ovium quorum non erat numerus. Frumentum ex omni Syria in transitu suo parari constituit. Aurum vero et argentum de domo regis assumpsit multum nimis. Et profectus est ipse et omnis exercitus cum quadrigis et equitibus et sagittariis qui cooperuerunt faciem terrae sicut lucustae. Cumque pertransisset fines Assyriorum venit ad magnos montes Ange qui sunt a sinistro Ciliciae ascenditque omnia castella eorum et obtinuit omnem munitionem. Effregit autem civitatem opinatissimam Melothi praedavitque omnes filios Tharsis et filios Ismahel qui erant contra faciem deserti ad austrum terrae Chelleon. Et transivit Eufraten et venit in Mesopotamiam et fregit omnes civitates excelsas quae erant ibi a torrente Mambre usquequo perveniatur ad mare. Et occupavit terminos eius a Cilicia usque ad fines Iafeth qui sunt ad austrum. Adduxitque omnes filios Madian et praedavit omnem locupletationem eorum omnesque resistentes sibi occidit in ore gladii. Et post haec descendit in campos Damasci in diebus messis et succendit omnia sata omnesque arbores et vineas fecit incidi. Et cecidit timor illius super omnes habitantes terram.

III Tunc miserunt legatos suos universarum urbium ac provinciarum reges ac principes Syriae scilicet Mesopotamiae et Syriae Sobal et Lybiae atque Ciliciae qui venientes ad Holofernem dixerunt: Desinat indignatio tua circa nos. Melius est enim ut viventes serviamus Nabuchodonosor regi magno et subditi simus tibi quam morientes cum interitu nostro ipsi servitutis nostrae damna patiamur. Omnis civitas nostra omnisque possessio omnes montes et colles et campi et armenta boum gregesque ovium caprarumque equorumque et camelorum et universae facultates nostrae atque familiae in conspectu tuo sunt. Sint omnia sub lege tua. Nos et filii nostri servi tui sumus. Veni nobis pacificus dominus et utere servitio nostro sicut placuerit tibi. Tunc descendit de montibus cum equitibus in virtute magna et obtinuit omnem civitatem et omnem inhabitantem terram. De universis autem urbibus assumpsit sibi auxiliarios viros fortes et electos ad bellum. Tantusque metus provinciis illis incubuit ut universarum urbium habitatores principes et honorati simul cum populis exirent in obviam venienti excipientes eum cum coronis et lampadibus ducentes choros in tympanis et tibiis. Nec ista tamen facientes ferocitatem eius pectoris mitigare potuerunt. Nam et civitates eorum destruxit et lucos eorum succidit. Praeceperat enim illi Nabuchodonosor rex ut omnes deos terrae exterminaret videlicet ut ipse solus diceretur deus ab his nationibus quae potuissent Holofernis potentia subiugari. Pertransiens autem Syriam Sobal et omnem Apamiam omnemque Mesopotamiam venit ad Idumeos in terram Gabaa accepitque civitates eorum et sedit ibi per xxx dies in quibus diebus adunari praecepit universum exercitum virtutis suae.

IIII Tunc audientes haec filii Israhel qui habitabant in terra Iuda timuerunt valde a facie eius. Tremor et horror invasit sensus eorum ne hoc faceret Iherusalem et templo Domini quod fecerat ceteris civitatibus et templis earum. Et miserunt in omnem Samariam per circuitum usque Iericho et praeoccupaverunt omnes vertices montium et muris circumdederunt vicos

sua congregaverunt frumenta et praeparaverunt pugnae. Sa-
cerdos etiam Eliachim scripsit ad universos qui erant
contra Esdrelon quae est contra faciem campi magni iuxta
Dothain, et universos per quos transitus esse poterat,
ut obtinerent ascensus montium per quos via esse
poterat ad Ierusalem, et illic custodirent ubi angustum iter
esse poterat inter montes. Et fecerunt filii Israel secundum quod
constituerat eis sacerdos Domini Eliachim. Et clama-
vit omnis populus ad Dominum instantia magna, et hu-
miliaverunt animas suas in ieiuniis, ipsi et mulie-
res eorum. Et induerunt se sacerdotes ciliciis, et infan-
tes prostraverunt se contra faciem templi Domini, et altare Do-
mini operuerunt cilicio, et clamaverunt ad Dominum
Deum Israel unanimiter ne darentur in praedam in-
fantes eorum, et uxores eorum in divisionem, et ci-
vitates eorum in exterminium, et sancta eorum in pollutio-
nem. Tunc Eliachim sacerdos Domini magnus
circuivit omnem Israel allocutusque est eos dicens:
Scitote quoniam exaudiet Dominus preces vestras, si ma-
nentes permanseritis in ieiuniis et orationibus in con-
spectu Domini. Memores estote Moysi servi Domini,
qui Amalech confidentem in virtute sua et in poten-
tia sua et in exercitu suo et in clypeis suis et in curri-
bus suis et in equitibus suis non ferro pugnan-
do, sed precibus sanctis orando deiecit. Sic erunt univer-
si hostes Israel, si perseveraveritis in hoc opere quod coepistis. Ad
hanc ergo exhortationem eius deprecantes Dominum perma-
nebant in conspectu Domini, ita ut etiam hi qui holocau-
sta Domino offerebant praecincti ciliciis offerrent sacri-
ficia Domino, et erat cinis super capita eorum. Et ex toto
corde suo omnes orabant Deum ut visitaret populum

V Nuntiatumque est Holoferni | suum Israel.
principi militiae Assyriorum quod filii Israel prae-
pararent se ad resistendum, ac montium itinera con-
clusissent. Et furore nimio exarsit in iracundia ma-
gna, vocavitque omnes principes Moab et duces Ammon,
et dixit eis: Dicite mihi quis sit populus iste qui monta-
na obsidet, aut quae et quales et quantae sint civitates
eorum, quae etiam sit virtus eorum, aut quae sit multitudo
eorum, vel quis rex militiae eorum, et quare prae omnibus qui ha-
bitant in oriente isti contempserunt nos, et non exierunt
obviam nobis ut susciperent nos in pace? Tunc
Achior dux omnium filiorum Ammon respondens ait:
Si digneris audire domine mi, dicam veritatem
in conspectu tuo de populo isto qui in montanis ha-
bitat, et non egredietur verbum falsum ex ore meo.
Populus iste ex progenie Chaldaeorum est. Hic primum in Me-
sopotamia habitavit, quoniam noluerunt sequi deos
patrum suorum qui erant in terra Chaldaeorum. Deserentes
itaque caeremonias patrum suorum quae in multitudine
deorum erant, unum Deum caeli coluerunt, qui et prae-
cepit eis ut exirent inde et habitarent in Charan.

Cumque operuisset omnem terram fames, descenderunt
in Aegyptum, illicque per quadringentos annos sic multiplicati
sunt ut dinumerari eorum non posset exercitus. Cumque gravaret
eos rex Aegypti, atque in aedificationibus urbium
suarum in luto et latere subiugasset eos, clamaverunt
ad Dominum suum, et percussit totam terram Aegypti
plagis variis. Cumque eiecissent eos a se Aegyptii
et cessasset plaga ab eis, et iterum vellent eos ca-
pere et ad suum servitium revocare, fugientibus hi-
s Deus caeli mare aperuit ita ut hinc inde aquae
quasi murus solidarentur, et isti pede sicco fun-
dum maris perambulando transirent. In quo loco dum
innumerabilis exercitus Aegyptiorum eos persequeretur, ita
aquis coopertus est ut non remaneret vel unus qui factum
posteris nuntiaret. Egressi etiam mare rubrum, deserta Sina
montis occupaverunt in quibus numquam homo
habitare potuit, vel filius hominis requievit. Illic fon-
tes amari obdulcati sunt eis ad bibendum, et per an-
nos quadraginta annonam de caelo consecuti sunt. Ubicumque
ingressi sunt sine arcu et sagitta, et absque scuto et gla-
dio, Deus eorum pugnavit pro eis et vicit. Et non fu-
it qui insultaret populo isti, nisi quando recessit a cultu-
ra Domini Dei sui. Quotiescumque autem praeter ipsum Deum
suum alterum coluerunt, dati sunt in praedam et in gladi-
um et in opprobrium. Quotiescumque autem paenituerunt
se recessisse a cultura Dei sui, dedit eis Deus caeli vir-
tutem resistendi. Denique Chananaeum regem et Ie-
busaeum et Pherezaeum et Hethaeum et Hevaeum et A-
morrhaeum et omnes potentes in Esebon prostraverunt,
et terras eorum et civitates eorum ipsi possederunt. Et usque
dum non peccarent in conspectu Dei sui erant cum illis bo-
na. Deus enim illorum odit iniquitatem. Nam et ante hos an-
nos cum recessissent a via quam dederat illis Deus ut am-
bularent in ea, exterminati sunt praeliis a multis natio-
nibus, et plurimi eorum captivi abducti sunt in terram non suam.
Nuper autem reversi ad Dominum Deum suum, ex dispersio-
ne qua dispersi fuerant adunati sunt, et ascenderunt
montana haec omnia, et iterum possident Ierusalem ubi sunt sancta eo-
rum. Nunc ergo mi domine perquire si est aliqua iniquitas eo-
rum in conspectu Dei eorum: ascendamus ad illos, quoniam
tradens tradet illos Deus eorum tibi, et subiugati erunt
sub iugo potentiae tuae. Si vero non est offensio populi huius co-
ram Deo suo, non poterimus resistere illis, quoniam
Deus eorum defendet illos, et erimus in opprobrium u-
niversae terrae. Et factum est cum cessasset loqui Achior
verba haec, irati sunt omnes magnates Holofernis, et co-
gitabant interficere eum dicentes ad alterutrum:
Quis est iste qui filios Israel posse dicat resistere
regi Nabuchodonosor et exercitibus eius, homines inermes et
sine virtute et sine peritia artis pugnae? Ut ergo agnos-
cat Achior quoniam fallit nos, ascendamus in mon-
tana. Et cum capti fuerint potentes eorum, tunc cum eisdem

gladio enim meo interficiam illos, ut sciant quoniam Nabuchodonosor deus terrae est, et praeter ipsum alius non est.

VI

Factum est autem cum cessasset loqui, indignatus est Holofernes vehementer, et dixit ad Achior: Quoniam prophetasti nobis dicens quod gens Israel defendatur a Deo suo, ut ostendam tibi quoniam non est deus nisi Nabuchodonosor: cum percusserimus eos omnes sicut hominem unum, tunc et ipse cum illis Assyriorum gladio interibis, et omnis Israel tecum perditione disperiet, et probabis quoniam Nabuchodonosor dominus sit universae terrae: tuncque gladius militiae meae transiet per latera tua, et confixus cades inter vulneratos Israel, et non respirabis ultra, donec extermineris cum illis. Porro autem si prophetiam tuam veram existimas, non concidat vultus tuus, et pallor qui faciem tuam obtinet abscedat a te, si verba mea haec putas impleri non posse. Ut autem noveris quia simul cum illis haec experieris, ecce ex hac hora illorum populo sociaberis, ut dum dignas mei gladii poenas exceperint, ipse simul ultioni subiaceas. Tunc Holofernes praecepit servis suis ut comprehenderent Achior, et perducerent eum in Bethuliam, et traderent eum in manus filiorum Israel. Et accipientes eum servi Holofernis profecti sunt per campestria: sed cum appropinquassent ad montana, exierunt contra eos fundibularii. Illi autem divertentes a latere montis, ligaverunt Achior ad arborem manibus et pedibus, et sic vinctum restibus dimiserunt eum, et reversi sunt ad dominum suum. Porro filii Israel descendentes de Bethulia venerunt ad eum, quem solventes duxerunt ad Bethuliam, atque in medium populi illum statuentes, percunctati sunt quid rerum esset quod illum vinctum Assyrii reliquissent. In diebus illis erant illic principes Ozias filius Micha de tribu Simeon, et Charmi qui et Gothoniel. In medio itaque seniorum et in conspectu omnium, Achior dixit omnia quae locutus ipse fuerat ab Holoferne interrogatus, et qualiter populus Holofernis voluisset propter hoc verbum interficere eum, et quemadmodum ipse Holofernes iratus iusserit eum Israelitis hac de causa tradi, ut dum vicerit filios Israel, tunc et ipsum Achior diversis iubeat interire suppliciis, propter hoc quod dixisset: Deus caeli defensor eorum est. Cumque Achior universa haec exposuisset, omnis populus cecidit in faciem, adorantes Dominum, et communi lamentatione et fletu unanimes preces suas Domino effuderunt, dicentes: Domine Deus caeli et terrae, intuere superbiam eorum, et respice ad nostram humilitatem, et faciem sanctorum tuorum attende, et ostende quoniam non derelinquis praesumentes de te, et praesumentes de se et de sua virtute gloriantes humilias. Finito itaque fletu, et per totam diem oratione populorum completa, consolati sunt Achior, dicentes: Deus patrum nostrorum, cuius tu virtutem praedicasti, ipse tibi hanc dabit vicissitudinem, ut eorum magis tu interitum videas. Cum vero Dominus Deus noster dederit hanc libertatem servis suis, sit et tecum Deus in medio nostri, ut sicut placuerit tibi, ita cum tuis omnibus converseris. Tunc Ozias finito consilio suscepit eum in domum suam, et fecit ei cenam magnam. Et vocatis omnibus presbyteris, simul expleto ieiunio refecerunt. Postea vero convocatus est omnis populus, et per totam noctem intra ecclesiam oraverunt, petentes auxilium a Deo Israel.

VII

Holofernes autem altera die praecepit exercitibus suis ut ascenderent contra Bethuliam. Erant autem pedites bellatorum centum viginti milia, et equites viginti duo milia, praeter praeparationes virorum illorum quos occupaverat captivitas, et adducti fuerant de provinciis et urbibus universae iuventutis. Omnes paraverunt se pariter ad pugnam contra filios Israel, et venerunt per crepidinem montis usque ad apicem qui respicit super Dothain, a loco qui dicitur Belma usque ad Chelmon qui est contra Esdrelon. Filii autem Israel ut viderunt multitudinem illorum, prostraverunt se super terram, mittentes cinerem super capita sua, unanimes orantes ut Deus Israel misericordiam suam ostenderet super populum suum. Et assumentes arma sua bellica, sederunt per loca quae ad angusti itineris tramitem dirigunt inter montuosa, et erant custodientes ea tota die et nocte. Porro Holofernes dum circuit per gyrum, reperit quod fons qui influebat, aquaeductum illorum a parte australi extra civitatem dirigi, et incidi praecepit aquaeductum illorum. Erant tamen non longe a muris fontes, ex quibus furtim videbantur haurire aquam, ad refocillandum potius quam ad potandum. Sed filii Ammon et Moab accesserunt ad Holofernem dicentes: Filii Israel non in lancea nec in sagitta confidunt, sed montes defendunt illos, et muniunt illos colles in praecipitio constituti. Ut ergo sine congressione pugnae possis superare eos, pone custodes fontium, ut non hauriant aquam ex eis, et sine gladio interficies eos, vel certe fatigati tradent civitatem suam, quam putant in montibus positam superari non posse. Et placuerunt verba haec coram Holoferne et coram satellitibus eius, et constituit per gyrum centenarios per singulos fontes. Cumque ista custodia per dies viginti fuisset expleta, defecerunt cisternae et collectiones aquarum omnibus habitantibus Bethuliam, ita ut non esset intra civitatem unde satiarentur vel una die, quia ad mensuram dabatur populis aqua cotidie. Tunc ad Oziam congregati omnes viri feminaeque, iuvenes et parvuli, omnes simul

una voce dixerunt: Iudicet Deus inter nos et te, quoniam fecisti in nos mala, nolens loqui pacifice cum Assyriis, et propter hoc vendidit nos Deus in manibus eorum. Et ideo non est qui adiuvet, cum prosternamur ante oculos eorum in siti et perditione magna. Et nunc congregate universos qui in civitate sunt, ut sponte tradamus nos omnes populo Holofernis. Melius est enim ut captivi benedicamus Dominum viventes, quam moriamur et simus opprobrium omni carni, cum viderimus uxores nostras et infantes nostros mori ante oculos nostros. Contestamur hodie caelum et terram, et Deum patrum nostrorum, qui ulciscitur nos secundum peccata nostra, ut iam tradatis civitatem in manu militiae Holofernis, et sit finis noster brevis in ore gladii, qui longior efficitur in ariditate sitis. Et cum haec dixissent, factus est fletus et ululatus magnus in ecclesia ab omnibus, et per multas horas una voce clamaverunt ad Deum dicentes: Peccavimus cum patribus nostris, iniuste egimus, iniquitatem fecimus. Tu quia pius es, miserere nostri, aut in tuo flagello vindica iniquitates nostras, et noli tradere confitentes te populo qui ignorat te, ut non dicant inter gentes: Ubi est Deus eorum? Et cum fatigati his clamoribus, et his fletibus lassati siluissent, exsurgens Ozias infusus lacrimis dixit: Aequo animo estote, fratres, et hos quinque dies exspectemus a Domino misericordiam. Forsitan enim indignationem suam abscindet, et dabit gloriam nomini suo. Si autem transactis quinque diebus non venerit adiutorium, faciemus haec verba quae locuti estis.

VIII Et factum est, cum audisset haec verba Iudith vidua, quae erat filia Merari, filii Idox, filii Ioseph, filii Oziae, filii Elai, filii Iamnor, filii Gedeon, filii Raphaim, filii Achitob, filii Melchiae, filii Enan, filii Nathaniae, filii Salathiel, filii Simeon, filii Ruben, et vir eius fuit Manasses, qui mortuus est in diebus messis hordeaceae: instabat enim super alligantes manipulos in campo, et venit aestus super caput eius, et mortuus est in Bethulia civitate sua, et sepultus est illic cum patribus suis. Erat autem Iudith relicta eius vidua iam annis tribus et mensibus sex. Et in superioribus domus suae fecit sibi secretum cubiculum, in quo cum puellis suis clausa morabatur, et habens super lumbos suos cilicium, ieiunabat omnibus diebus vitae suae, praeter sabbata et neomenias et festa domus Israel. Erat autem eleganti aspectu nimis, cui vir suus reliquerat divitias multas, et familiam copiosam, ac possessiones armentis boum et gregibus ovium plenas. Et erat haec in omnibus famosissima, quia timebat Dominum valde, nec erat qui loqueretur de illa verbum malum. Haec itaque cum audisset quoniam Ozias promisisset quod transacto quinto die traderet civitatem, misit ad presbyteros Chabri et Charmi. Et venerunt ad illam, et dixit illis: Quod est hoc verbum, in quo consensit Ozias ut tradat civitatem Assyriis, si intra quinque dies non venerit nobis adiutorium? Et qui estis vos qui tentatis Dominum? Non est iste sermo qui misericordiam provocet, sed potius qui iram excitet et furorem accendat. Posuistis vos tempus miserationis Domini, et in arbitrium vestrum diem constituistis ei. Sed quia patiens Dominus est, in hoc ipso paeniteamus, et indulgentiam eius fusis lacrimis postulemus. Non enim quasi homo Deus sic comminabitur, neque sicut filius hominis ad iracundiam inflammabitur. Et ideo humiliemus illi animas nostras, et in spiritu constituti humiliato, servientes illi dicamus flentes Domino, ut secundum voluntatem suam sic faciat nobiscum misericordiam suam, ut sicut conturbatum est cor nostrum in superbia eorum, ita et de nostra humilitate gloriemur. Quoniam non sumus secuti peccata patrum nostrorum, qui dereliquerunt Deum suum et adoraverunt deos alienos, pro quo scelere dati sunt in gladium et in rapinam et in confusionem inimicis suis; nos autem alterum Deum nescimus praeter ipsum. Exspectemus humiles consolationem eius, et exquiret sanguinem nostrum de afflictionibus inimicorum nostrorum, et humiliabit omnes gentes quaecumque insurgunt contra nos, et faciet illas sine honore Dominus Deus noster. Et nunc, fratres, quoniam vos estis presbyteri in populo Dei, et ex vobis pendet anima illorum, ad eloquium vestrum corda eorum erigite, ut memores sint quia tentati sunt patres nostri, ut probarentur si vere colerent Deum suum. Memores esse debent quomodo pater noster Abraham tentatus est, et per multas tribulationes probatus, Dei amicus effectus est. Sic Isaac, sic Iacob, sic Moyses, et omnes qui placuerunt Deo per multas tribulationes transierunt fideles. Illi autem qui tentationes non susceperunt cum timore Domini, et impatientiam suam et improperium murmurationis suae contra Dominum protulerunt, exterminati sunt ab exterminatore, et a serpentibus perierunt. Et nos ergo non ulciscamur nos pro his quae patimur, sed reputantes peccatis nostris haec ipsa minora esse supplicia flagella Domini, quibus quasi servi corripimur, ad emendationem et non ad perditionem nostram evenisse credamus. Et dixerunt illi Ozias et presbyteri: Omnia quae locuta es, vera sunt, et non est in sermonibus tuis ulla reprehensio. Nunc ergo ora pro nobis, quoniam mulier sancta es et timens Deum. Et dixit illis Iudith: Sicut quod potui loqui Dei esse cognoscitis, ita quod facere disposui probate si ex Deo est, et orate ut firmum faciat Deus consilium meum. Stabitis vos ad portam nocte ista, et ego exeam cum abra

mea et orate ut sicut dixistis in diebus .v. respici-
at dominus populum suum israel. Vos autem nolo ut scruti-
mini actum meum et usque dum renuntiem vobis
nichil aliud fiat nisi oratio pro me ad dominum deum nostrum.
Et dixit ad eam ozias princeps iude. Vade in pa-
ce et dominus sit tecum in ultionem inimicorum nostrorum. Et re-
vertentes abierunt.

IX

Quibus abscedentibus
iudith ingressa est oratorium suum et indu-
ens se cilicio posuit cinerem super caput suum et proster-
nens se domino clamabat ad dominum dicens. Domine deus
patris mei symeon qui dedisti illi gladium in
defensionem alienigenarum qui violatores ex-
titerunt in coinquinatione sua et denudaverunt femur
virginis in confusionem. et dedisti mulieres illorum
in predam et filias eorum in captivitatem et omnem pre-
dam in divisionem servis tuis qui zelaverunt ze-
lum tuum subveni queso te domine deus meus michi vi-
due. Tu enim fecisti priora et illa post illa cogitasti et
hoc factum est quod ipse voluisti. omnes enim vie tue para-
te sunt et tua iudicia in tua providentia po-
suisti. Respice castra assyriorum nunc sicut tunc
castra egyptiorum videre dignatus es quando post servos
tuos armati currebant confidentes in quadri-
gis et in equitatu suo et in multitudine bellatorum.
Sed aspexisti super castra eorum et tenebre fatigaverunt
eos. tenuit pedes eorum abyssus et aque operuerunt eos.
Sic fiant et isti domine qui confidunt in multi-
tudine sua et in curribus suis et in contis et in
scutis et in sagittis suis et in lanceis gloriantur
et nesciunt quia tu ipse es deus noster qui conteris bel-
la ab initio et dominus nomen est tibi. Erige brachium tu-
um sicut ab initio et allide virtutem eorum in virtu-
te tua. Cadat virtus eorum in iracundia eorum
qui promittunt se violare sancta tua et pollue-
re tabernaculum nominis tui et deicere gladio suo
cornu altaris tui. Fac domine ut gladio pro-
prio eius superbia amputetur. Capiatur laque-
o oculorum suorum in me et percuties eum ex labiis
caritatis mee. Da michi in animo constantiam ut con-
temnam illum et virtutem ut evertam illum. Erit
enim memoriale nominis tui cum manus femine
deiecerit eum. Non enim in multitudine est virtus tu-
a domine neque in equorum viribus voluntas tua nec
superbi ab initio placuerunt tibi sed humilium et man-
suetorum semper tibi placuit deprecatio. Deus celorum creator
aquarum et dominus totius creature exaudi me miseram
deprecantem et de tua misericordia presumentem. Memento domine
testamenti tui et da verbum in ore meo et in corde
meo consilium corrobora ut domus tua in sancti-
ficatione permaneat et omnes gentes agnoscant quia tu es deus et non est alius
preter te.

X

Factum est autem cum cessasset cla-
mare ad dominum surrexit de loco in quo iacue-
rat prostrata domino. vocavitque abram suam et de-
scendit in domum suam et abstulit a se cilicium et
exuit se vestimentis viduitatis sue et lavit cor-
pus suum et unxit se myro optimo et discriminavit
crinem capitis sui et imposuit mitram super ca-
put suum et induit se vestimentis iocunditatis
sue induitque sandalia pedibus suis assump-
sitque dextraliola et lilia et inaures et anulos et om-
nibus ornamentis suis ornavit se. Cui etiam dominus con-
tulit splendorem quoniam omnis ista compositio
non ex libidine sed ex virtute pendebat et ideo
dominus hanc in illam pulchritudinem ampliavit ut
incomparabili decore omnium oculis appareret. Impo-
suit itaque abre sue aschopam vini et vas olei
et pulentam et palathas et panes et caseum et pro-
fecta est. Cumque venissent ad portam civitatis in-
venerunt expectantem oziam et presbyteros civita-
tis. Qui cum vidissent eam stupentes mirati
sunt nimis pulchritudinem eius. Nil tamen interrogantes
eam dimiserunt transire dicentes. Deus patrum
nostrorum det tibi gratiam et omne consilium cordis tui sua
virtute corroboret et glorietur super te ierusalem et sit
nomen tuum in numero sanctorum et iustorum. Et dixerunt hii
qui illic erant omnes una voce fiat fiat. Iu-
dith vero orans dominum transiit per portas ipsa et ab-
ra eius. Factum est autem cum descenderet montem circa ortum
diei. occurrerunt ei exploratores assyriorum et
tenuerunt eam dicentes. Unde venis aut quo vadis?
Que respondit. filia sum hebreorum ideo ego fugi a fa-
cie eorum quoniam futurum agnovi quod dentur vobis
in depredationem pro eo quod contempnentes vos noluerunt
ultro tradere se ipsos ut invenirent misericordiam in conspec-
tu vestro. Hac de causa cogitavi mecum dicens. Vadam ad
faciem holofernis principis ut indicem illi secreta
illorum et ostendam illi quo aditu possit obtine-
re eos ita ut non cadat vir unus de exercitu eius. Et cum
audissent viri illi verba eius considerabant faciem ei-
us et erat in oculis eorum stupor quoniam mirabantur pul-
chritudinem eius nimis. Et dixerunt ad eam. Conser-
vasti animam tuam eo quod tale repperisti consilium
ut descenderes ad dominum nostrum. Hoc autem scias quoniam cum
steteris in conspectu eius bene tibi faciet et eris gra-
tissima in corde eius. Duxeruntque illam ad ta-
bernaculum holofernis nunciantes eam. Cumque intras-
set ante faciem eius statim captus est in suis oculis ho-
lofernes. Dixeruntque ad eum satellites eius. Quis con-
tempnit populum hebreorum qui tam decoras mu-
lieres habent ut non pro his merito pugnare contra e-
os debeamus. Videns itaque iudith holofernem seden-
tem in conopeo quod erat ex auro et purpura et
smaragdo et lapidibus preciosis intextum et cum in fa-
ciem eius intendisset adoravit eum prosternens se

... et erexerunt illam servi Holofernis, iubente domino suo.

XI. Tunc Holofernes dixit ei: Aequo animo esto, et noli pavere in corde tuo: quoniam ego numquam nocui viro qui voluit servire Nabuchodonosor regi. Populus autem tuus, si non contempsisset me, non levassem lanceam meam super eum. Nunc autem dic mihi, qua ex causa recessisti ab illis, et placuit tibi ut venires ad nos? Et dixit illi Judith: Sume verba ancillae tuae, quoniam si secutus fueris verba ancillae tuae, perfectam rem faciet Dominus tecum. Vivit enim Nabuchodonosor rex terrae, et vivit virtus eius, quae est in te ad correptionem omnium animarum errantium: quoniam non solum homines serviunt illi per te, sed et bestiae agri obtemperant illi. Nuntiatur enim industria animi tui universis gentibus, et indicatum est omni saeculo quoniam tu solus bonus et potens es in omni regno eius, et disciplina tua omnibus provinciis praedicatur. Nec hoc latet quod locutus est Achior, nec illud ignoratur quod ei iusseris evenire. Constat enim Deum nostrum sic peccatis offensum, ut mandaverit per prophetas suos ad populum quod tradat eum pro peccatis suis. Et quoniam sciunt se offendisse Deum suum filii Israel, tremor tuus super ipsos est. Insuper etiam fames invasit eos, et ab ariditate aquae iam inter mortuos computantur. Denique hoc ordinant, ut interficiant pecora sua, et bibant sanguinem eorum: et sancta Domini Dei sui, quae praecepit Deus non contingi, in frumento, vino, et oleo, haec cogitaverunt impendere, et volunt consumere quae nec manibus deberent contingere: ergo quoniam haec faciunt, certum est quod in perditione dabuntur. Quod ego ancilla tua cognoscens, fugi ab illis, et misit me Dominus haec ipsa nuntiare tibi. Ego enim ancilla tua Deum colo etiam nunc apud te, et exiet ancilla tua, et orabo Deum, et dicet mihi quando eis reddat peccatum suum, et veniens nuntiabo tibi, ita ut ego adducam te per mediam Ierusalem, et habebis omnem populum Israel, sicut oves quibus non est pastor, et non latrabit vel unus canis contra te: quoniam haec mihi dicta sunt per providentiam Dei. Et quoniam iratus est illis Deus, haec ipsa missa sum nuntiare tibi. Placuerunt autem omnia verba haec coram Holoferne, et coram pueris eius, et mirabantur sapientiam eius, et dicebant alter ad alterum: Non est talis mulier super terram in aspectu, in pulchritudine, et in sensu verborum. Et dixit ad illam Holofernes: Benefecit Deus qui misit te ante populum, ut des illum tu in manibus nostris: et quoniam bona est promissio tua, si fecerit mihi hoc Deus tuus, erit et Deus meus, et tu in domo Nabuchodonosor magna eris, et nomen tuum nominabitur in universa terra.

XII. Tunc iussit eam introire ubi repositi erant thesauri eius, et iussit illic manere eam, et constituit quid daretur illi de convivio suo. Cui respondit Judith, et dixit: Nunc non potero manducare ex his quae mihi praecipis tribui, ne veniat super me offensio: ex his autem quae mihi detuli, manducabo. Cui Holofernes ait: Si defecerint tibi ista quae tecum detulisti, quid faciemus tibi? Et dixit Judith: Vivit anima tua, domine meus, quoniam non expendet omnia haec ancilla tua donec faciat Deus in manu mea haec quae cogitavi. Et induxerunt illam servi eius in tabernaculum quod praeceperat. Et petiit dum introiret, ut daretur ei copia nocte et ante lucem egrediendi foras ad orationem, et deprecandi Dominum. Et praecepit cubiculariis suis ut sicut placeret illi, exiret et introiret ad adorandum Deum suum per triduum. Et exibat noctibus in vallem Bethuliae, et baptizabat se in fonte aquae. Et ut ascendebat, orabat Dominum Deum Israel ut dirigeret viam eius ad liberationem populi sui. Et introiens, munda manebat in tabernaculo, usque dum acciperet escam suam in vespere. Et factum est in quarto die, Holofernes fecit cenam servis suis, et dixit ad Vagao eunuchum suum: Vade, et suade Hebraeam illam, ut sponte consentiat habitare mecum. Foedum est enim apud Assyrios, si femina irrideat virum, agendo ut immunis transeat ab eo. Tunc introivit Vagao ad Judith, et dixit: Non vereatur bona puella introire ad dominum meum, ut honorificetur ante faciem eius, ut manducet cum eo, et bibat vinum in iucunditate. Cui Judith respondit: Quae ego sum, ut contradicam domino meo? Omne quod erit ante oculos eius bonum et optimum, faciam. Quidquid autem illi placuerit, hoc mihi erit optimum omnibus diebus vitae meae. Et surrexit, et ornavit se vestimento suo, et ingressa stetit ante faciem eius. Cor autem Holofernis concussum est: erat enim ardens in concupiscentia eius. Et dixit ad eam Holofernes: Bibe nunc, et accumbe in iucunditate, quoniam invenisti gratiam coram me. Et dixit Judith: Bibam, domine, quoniam magnificata est anima mea hodie prae omnibus diebus meis. Et accepit, et manducavit, et bibit coram ipso ea quae paraverat illi ancilla eius. Et iucundus factus est Holofernes ad eam, bibitque vinum multum nimis, quantum numquam biberat in una die in vita sua.

XIII. Ut autem sero factum est, festinaverunt servi illius ad hospitia sua, et conclusit Vagao ostia cubiculi, et abiit. Erant autem omnes fatigati a vino. Eratque Judith sola in cubiculo. Porro Holofernes iacebat in lecto, nimia ebrietate sopitus. Dixitque Judith puellae suae ut staret foras ante cubiculum, et observaret. Stetitque Judith ante lectum, orans cum lacrimis, et labiorum motu in silentio, dicens: Confirma me, Domine Deus Israel, et respice in hac hora ad opera manuum mearum, ut, sicut promisisti, Ierusalem civitatem tuam erigas: et hoc quod credens per te posse fieri cogitavi, perficiam. Et cum haec dixisset, accessit ad columnam quae erat ad caput lectuli eius, et pugionem eius, qui in ea ligatus pendebat, exsolvit. Cumque evaginasset illum, appr-

hendo comam capitis eius ait: Confirma me domine deus Israel in hac hora. Et percussit bis in cervicem eius et abscidit caput eius et abstulit conopeum eius a columnis et evolvit corpus eius truncum. Et post pusillum exivit et tradidit caput Holofernis ancille sue et iussit ut mitteret illud in peram suam. Et exierunt due secundum consuetudinem suam quasi ad orationem et transierunt castra et gyrantes vallem venerunt ad portam civitatis. Et dixit Iudith a longe custodibus murorum: Aperite portas quoniam nobiscum est deus qui fecit virtutem in Israel. Et factum est cum audissent viri vocem eius vocaverunt presbyteros civitatis et concurrerunt ad eam omnes a minimo usque ad maximum quoniam sperabant eam iam non esse venturam. Et accendentes luminaria congyraverunt circa eam universi. Illa autem ascendens in eminentiorem locum iussit fieri silentium. Cumque omnes tacuissent dixit Iudith: Laudate dominum deum nostrum qui non deseruit sperantes in se et in me ancillam suam adimplevit misericordiam suam quam promisit domui Israel et interfecit in manu mea hostem populi sui in hac nocte. Et proferens de pera caput Holofernis ostendit illis dicens: Ecce caput Holofernis principis militie Assyriorum et ecce conopeum illius in quo recumbebat in ebrietate sua ubi et per manum femine percussit illum dominus deus noster. Vivit autem ipse dominus quoniam custodivit me angelus eius et hinc euntem et ibi commorantem et inde huc revertentem et non permisit me ancillam suam dominus coinquinari sed sine pollutione peccati revocavit me gaudentem in victoria sua et in evasione mea et in liberatione vestra. Confitemini illi omnes quoniam bonus quoniam in seculum misericordia eius. Universi autem adorantes dominum dixerunt ad eam: Benedixit te dominus in virtute sua quia per te ad nihilum redegit inimicos nostros. Porro Ozias princeps populi Israel dixit ad eam: Benedicta es tu filia a domino deo excelso pre omnibus mulieribus super terram. Benedictus dominus qui creavit celum et terram qui te direxit in vulnera capitis principis inimicorum nostrorum quia hodie nomen tuum ita magnificavit ut non recedat laus tua de ore hominum qui memores fuerint virtutis domini in eternum pro quibus non pepercisti anime tue propter angustias et tribulationem generis tui sed subvenisti ruine ante conspectum dei nostri. Et dixit omnis populus: Fiat fiat. Porro Achior vocatus venit et dixit ei Iudith: Deus Israel cui tu testimonium dedisti quod ulciscatur se de inimicis suis ipse caput omnium incredulorum incidit in hac nocte in manu mea. Et ut probes quia ita est ecce caput Holofernis qui in contemptu superbie sue deum Israel contempsit et tibi interitum minabatur dicens: Cum captus fuerit populus Israel gladio perforari precipiam latera tua.

Videns autem Achior caput Holofernis angustiatus pre pavore cecidit in faciem suam super terram et estuavit anima eius. Postea vero quam resumpto spiritu recreatus est procidit ad pedes eius et adoravit eam et dixit: Benedicta tu a deo tuo in omni tabernaculo Iacob quoniam in omni gente que audierit nomen tuum magnificabitur deus Israel super te.

XIIII

Dixit autem Iudith ad omnem populum: Audite me fratres. Suspendite caput hoc super muros nostros et erit cum exierit sol accipiat unusquisque arma sua et exite cum impetu non ut descendatis deorsum sed quasi impetum facientes. Tunc exploratores necesse erit ut fugiant ad principem suum excitandum ad pugnam. Cumque duces eorum cucurrerint ad tabernaculum Holofernis et invenerint eum truncum in suo sanguine volutatum decidet super eos timor. Cumque cognoveritis fugere illos ite post illos securi quoniam dominus conteret eos sub pedibus vestris. Tunc Achior videns virtutem quam fecit deus Israel relicto gentilitatis ritu credidit deo et circumcidit carnem preputii sui et appositus est ad populum Israel et omnis successio generis eius usque in hodiernum diem. Mox autem ut ortus est dies suspenderunt super muros caput Holofernis et accepit unusquisque vir arma sua et egressi sunt cum grandi strepitu et ululatu. Quod videntes exploratores ad tabernaculum Holofernis cucurrerunt. Porro hi qui in tabernaculo erant venientes et ante ingressum cubiculi perstrepentes excitandi gratia inquietudinem arte moliebantur ut non ab excitantibus sed a sonantibus Holofernes evigilaret. Nullus enim audebat cubiculum virtutis Assyriorum pulsando aut intrando aperire. Sed cum venissent duces eius ac tribuni et universi maiores exercitus regis Assyriorum dixerunt cubiculariis: Intrate et excitate illum quoniam egressi mures de cavernis suis ausi sunt provocare nos ad prelium. Tunc ingressus Vagao cubiculum eius stetit ante cortinam et plausum fecit manibus suis. Suspicabatur enim illum cum Iudith dormire. Sed cum nullum motum iacentis sensu aurium caperet accessit proximans ad cortinam et elevans eam vidensque iacere cadaver absque capite Holofernis in suo sanguine tabefactum iacere super terram exclamavit voce magna cum fletu et scidit vestimenta sua. Et ingressus tabernaculum Iudith non invenit eam et exilivit foras ad populum et dixit: Una mulier hebrea fecit confusionem in domo regis Nabuchodonosor. Ecce enim Holofernes iacet in terra et caput ipsius non est in illo. Quod cum audissent principes virtutis Assyriorum sciderunt omnes vestimenta sua et intolerabilis timor et tremor cecidit super eos

[illegible]

XV Cumque audisset omnis exercitus decollatum Holofernem, fugit mens et consilium ab eis, et solo tremore et metu agitati fuge presidium sumunt, ita ut nullus loqueretur cum proximo suo, sed inclinato capite, relictis omnibus, evadere festinabant Hebreos, quos armatos super se venire audiebant, fugientes per vias camporum et semitas collium. Videntes itaque filii Israhel fugientes, secuti sunt illos; descenderuntque clangentes tubis et ululantes post ipsos. Et quoniam Assyrii non adunati in fugam ibant precipites, filii autem Israhel uno agmine persequentes debilitabant omnes quos invenire potuissent. Misit itaque Ozias nuntios per omnes civitates et regiones Israhel. Omnis itaque regio omnisque urbs electam iuventutem armatam misit post eos, et persecuti sunt eos in ore gladii quousque pervenirent ad extremitatem finium suorum. Reliqui autem qui erant in Bethulia ingressi sunt castra Assyriorum, et predam quam fugientes Assyrii reliquerant abstulerunt, et onustati sunt valde. Hii vero qui victores reversi sunt ad Bethuliam omnia que erant illorum attulerunt secum, ita ut non esset numerus in pecoribus et iumentis et universis mobilibus eorum, ut a minimo usque ad magnum omnes divites fierent de predationibus eorum. Ioachim autem summus pontifex de Hierusalem venit in Bethuliam cum universis presbiteris suis ut videret Iudith. Que cum exisset ad illum, benedixerunt illam omnes una voce dicentes: Tu gloria Hierusalem, tu letitia Israhel, tu honorificentia populi nostri, quia fecisti viriliter, et confortatum est cor tuum, eo quod castitatem amaveris et post virum tuum alterum nescieris; ideo et manus Domini confortavit te, et ideo eris benedicta in eternum. Et dixit omnis populus: Fiat, fiat. Per dies autem triginta vix collecta sunt spolia Assyriorum a populo Israhel. Porro autem universa que Holofernis peculiaria fuisse probata sunt dederunt Iudith in auro et argento et vestibus et gemmis et omni supellectili, et tradita sunt illi omnia a populo. Et omnes populi gaudebant cum mulieribus et virginibus et iuvenibus in organis et citharis.

XVI Tunc cantavit canticum hoc Domino Iudith dicens: Incipite Domino in tympanis, cantate Domino in cymbalis, modulamini illi psalmum novum, exaltate et invocate nomen eius. Dominus conterens bella, Dominus nomen est illi. Qui posuit castra sua in medio populi sui ut eriperet nos de manu omnium inimicorum nostrorum. Venit Assur ex montibus ab aquilone in multitudine fortitudinis sue, cuius multitudo obturavit torrentes, et equi eorum cooperuerunt valles. Dixit se incensurum fines meos, et iuvenes meos occisurum gladio, infantes meos dare in predam, et virgines in captivitatem.

Dominus autem omnipotens nocuit eum, et tradidit eum in manus femine, et confodit eum. Non enim cecidit potens eorum a iuvenibus, nec filii Titan percusserunt eum, nec excelsi gigantes imposuerunt se illi, sed Iudith filia Merari in specie faciei sue dissolvit eum. Exuit enim se vestimento viduitatis, et induit se vestimento letitie in exultatione filiorum Israhel. Unxit faciem suam unguento, et colligavit cincinnos suos mitra, accepit stolam novam ad decipiendum illum. Sandalia eius rapuerunt oculos eius, pulchritudo eius captivam fecit animam eius, amputavit pugione cervicem eius. Horruerunt Perse constantiam eius, et Medi audaciam eius. Tunc ululaverunt castra Assyriorum, quando apparuerunt humiles mei arescentes in siti. Filii puellarum compunxerunt eos, et sicut pueros fugientes occiderunt eos; perierunt in prelio a facie Domini Dei mei. Hymnum cantemus Domino, hymnum novum cantemus Deo nostro. Adonai Domine, magnus es tu, et preclarus in virtute tua, et quem superare nemo potest. Tibi serviat omnis creatura tua, quia dixisti et facta sunt, misisti spiritum tuum et creata sunt, et non est qui resistat voci tue. Montes a fundamentis movebuntur cum aquis, petre sicut cera liquescent ante faciem tuam. Qui autem timent te, magni erunt apud te per omnia. Ve genti insurgenti super genus meum: Dominus enim omnipotens vindicabit in eis, in die iudicii visitabit illos. Dabit enim ignem et vermes in carnes eorum, ut urantur et sentiant usque in sempiternum. Et factum est post hec, omnis populus post victoriam venit in Hierusalem adorare Dominum, et mox ut purificati sunt, obtulerunt omnes holocausta et vota et repromissiones suas. Porro Iudith universa vasa bellica Holofernis que dedit illi populus, et conopeum quod ipsa sustulerat de cubili ipsius, obtulit in anathema oblivionis. Erat autem populus iocundus secundum faciem sanctorum, et per tres menses gaudium huius victorie celebratum est cum Iudith. Post dies autem illos unusquisque rediit in domum suam, et Iudith magna facta est in Bethulia, et preclarior erat universe terre Israhel. Erat etiam virtuti castitas adiuncta, ita ut non cognosceret virum omnibus diebus vite sue ex quo defunctus est Manasses vir eius. Erat autem diebus festis procedens cum magna gloria. Mansit autem in domo viri sui annos centum quinque, et dimisit abram suam liberam, et defuncta est ac sepulta cum viro suo in Bethulia. Luxitque illam omnis populus diebus septem. In omni autem spatio vite eius non fuit qui perturbaret Israhel, et post mortem eius annis multis. Dies autem victorie huius festivitatis ab Hebreis in numero sanctorum dierum accipitur, et colitur a Iudeis ex illo tempore usque in presentem diem.

Librum Hester variis translatoribus constat esse vitiatum, quem ego de archivis Hebreorum relevans verbum e verbo ex-

ius transtuli. Quem librum editio vulgata laci-
niosis hinc inde verborum funibus trahit, addens ea que ex
tempore dici poterant et audiri, sicut solitum est scolaribus
disciplinis sumpto themate excogitare quibus ver-
bis uti potuit qui iniuriam passus est vel qui il-
lam fecit. Vos autem, o Paula et Eustochium, quo-
niam bibliothecas hebreorum studuistis intra-
re et interpretum certamina comprobastis, tenen-
tes Hester hebraicum librum per singula verba nostram
translationem aspicite, ut possitis agnoscere
me nichil etiam augmentasse addendo, sed fideli testimo-
nio simpliciter, ut in hebreo habetur, historiam
hebraicam latine lingue tradidisse. Nec af-
fectamus laudes, nec vituperationes expavesci-
mus. Deo enim placere curantes minas hominum pe-
nitus non timemus. Quoniam dissipat Deus ossa eorum qui ho-
minibus placere desiderant, et secundum apostolum qui huiusmodi
sunt servi Christi esse non possunt. Rursum in libro Hester
alphabetum ab ... usque ad theth litteram
... in locis volentes septuaginta interpretum
ordinem ... studioso lectori. ...
... more hebreorum ordinem persecuti et
in septuaginta editione ...

In diebus Assueri qui regnavit ab India usque Ethi-
opiam super centum viginti septem provincias, quando sedit in solio
regni sui, Susa civitas regni eius exordium
fuit. Tertio igitur anno imperii sui fecit grande con-
vivium cunctis principibus et pueris suis, fortis-
simis Persarum et Medorum inclitis et prefectis provincia-
rum coram se, ut ostenderet divitias glorie regni
sui ac magnitudinem atque iactantiam potentie
sue multo tempore, centum videlicet et octoginta diebus. Cumque imple-
rentur dies convivii, invitavit omnem populum qui in-
ventus est in Susis, a maximo usque ad minimum, et sep-
tem diebus iussit convivium preparari in vestibulo orti et ne-
moris, quod regio cultu et manu consitum erat. Et
pendebant ex omni parte tentoria aerii coloris et
carpasini ac iacinctini, sustentata funibus
bissinis atque purpureis qui eburneis circu-
lis inserti erant et columpnis marmoreis ful-
ciebantur. Lectuli quoque aurei et argentei
super pavimentum smaragdino et pario stratum la-
pide dispositi erant, quod mira varietate pic-
tura decorabat. Bibebant autem qui invitati erant
aureis poculis, et aliis atque aliis vasis cibi infere-
bantur. Vinum quoque, ut magnificentia regia
dignum erat, habundans et precipuum ponebatur.
Nec erat qui nolentes cogeret ad bibendum,
sed sic rex statuerat, preponens mensis singulos de
principibus suis ut sumeret unusquisque quod vellet. Va-
sti quoque regina fecit convivium feminarum in palacio
ubi rex Assuerus manere consueverat. Itaque die septimo, cum
rex esset hylarior et post nimiam potationem incalu-
isset mero, precepit Maumam et Bazatha et Ar-
bona et Bagatha et Abgatha et Zethar et Char-
chas, septem eunuchis qui in conspectu eius ministrabant,
ut introducerent reginam Vasti coram rege,
posito super caput eius diademate, ut ostenderet cunctis
populis et principibus illius pulcritudinem. Erat enim
pulchra valde. Que renuit et ad regis imperium
quod per eunuchos mandaverat venire contemp-
sit. Unde iratus rex et nimio furore succensus
interrogavit sapientes qui ex more regio
semper ei aderant, et illorum faciebat cuncta consilio
scientium leges ac iura maiorum. Erant autem primi
et proximi Charsena et Sethar et Admatha et
Tharsis et Mares et Marsana et Mamucha, septem du-
ces Persarum atque Medorum, qui videbant faciem
regis et primi post eum residere soliti erant. Cui
sententie Vasti regina subiaceret, que Assueri re-
gis imperium quod per eunuchos mandaverat
facere noluisset. Responditque Mamucha audien-
te rege atque principibus: Non solum regem
lesit regina Vasti, sed et omnes principes et
populos qui sunt in cunctis provinciis regis
Assueri. Egredietur enim sermo regine ad omnes
mulieres, ut contempnant viros suos et dicant:
Rex Assuerus iussit ut regina Vasti intraret
ad eum et illa noluit. Atque hoc exemplo omnes
principum coniuges Persarum atque Medorum parvi-
pendent imperia maritorum. Unde iusta est regis in-
dignatio. Si tibi placet, egrediatur edictum
a facie tua et scribatur iuxta legem Persarum atque
Medorum quam preteriri illicitum est, ut nequa-
quam ultra Vasti ingrediatur ad regem, sed regnum
illius altera que melior est illa accipiat. Et hoc in
omne, quod latissimum est, provinciarum tuarum divulgetur
imperium, et cuncte uxores tam minorum quam
maiorum deferant maritis suis honorem. Pla-
cuit consilium eius regi et principibus, fecitque rex
iuxta consilium Mamuche, et misit epistolas ad univer-
sas provincias regni sui, ut quique gens audire et le-
gere poterat, diversis linguis et characteribus, esse viros prin-
cipes ac maiores in domibus suis, et hoc per cunctos
populos divulgari.

II

Hiis ita gestis, postquam regis Assueri defer-
buerat indignatio, recordatus est Vasti
et que fecisset vel que passa esset. Dixeruntque pueri regis
ac ministri eius: Querantur regi puelle
virgines ac speciose, et mittantur qui considerent
per universas provincias puellas speciosas et
virgines, et adducant eas ad civitatem Susa
et tradant in domum feminarum sub manu
Aggei eunuchi, qui est prepositus et custos mu-

mulierum regiarum et accipiant mundum muliebrem et ce-
tera ad usus necessaria. Et quecumque inter omnes oculis regis
placuerit ipsa regnet pro Vasthi solio regio. Et placuit
sermo regi, et ita ut suggesserant iussit fieri. Erat
vir iudeus in Susis civitate vocabulo Mardocheus
filius Iair filii Semei filii Cis de stirpe Gemi-
ni, qui translatus fuerat de Ierusalem eo tempore quo Ie-
choniam ... Qui fuit nutricius filie fratris sui Edis-
se que alio nomine Hester vocabatur, et utrumque
parentem amiserat, pulchra nimis et decora facie.
Mortuoque patre eius ac matre, Mardocheus eam
adoptavit in filiam. Cumque percrebruisset regis
imperium et iuxta mandata illius multe vir-
gines pulchre adducerentur Susan et Aggeo
traderentur eunucho, Hester quoque inter ceteras pu-
ellas ei tradita est ut servaretur in numero fe-
minarum. Que placuit ei et invenit gratiam in conspectu
illius. Et iussit ut acceleraret mundum muliebrem et tra-
deret ei partes suas et vii puellas speciosissimas
de domo regis, et tam ipsam quam pedissequas eius
ornaret atque excoleret. Que noluit indicare ei
populum et patriam suam. Mardocheus enim preceperat
ut de hac re omnino reticeret. Qui deambu-
labat cotidie ante vestibulum domus in qua elec-
te virgines servabantur, curam agens salutis
Hester et scire volens quid ei accideret. Cum autem
venisset tempus singularum per ordinem puellarum ut
intrarent ad regem, expletis omnibus que ad
cultum muliebrem pertinebant, mensis xii ver-
tebatur. Ita dumtaxat ut vi mensibus oleo
ungerentur mirteo et aliis vi quibusdam
pigmentis et aromatibus uterentur. Ingredientesque
ad regem quicquid postulassent ad ornatum per-
tinens accipiebant, et ut eis placuerat composite de tri-
clinio feminarum ad regis cubiculum transi-
bant. Et que intraverat vespere egrediebatur
mane, atque inde in secundas edes deducebantur
que sub manu Sagazi eunuchi erant, qui con-
cubinis regis presidebat, nec habebat potesta-
tem ad regem ultra redeundi nisi voluisset rex et
eam venire iussisset ex nomine. Evoluto autem
tempore per ordinem instabat dies quo Hester fi-
lia Abihahel fratris Mardochei, quam sibi ad-
optaverat in filiam, intrare deberet ad regem.
Que non quesivit muliebrem cultum, sed quecumque vo-
luit Aggeus eunuchus custos virginum, hec ei ad
ornatum dedit. Erat enim formosa valde et incre-
dibili pulchritudine, omnium oculis gratiosa et
amabilis videbatur. Ducta est itaque ad cubicu-
lum regis Assueri mense x qui vocatur The-
beth, vii anno regni eius. Et amavit eam rex plus
quam omnes mulieres, habuitque gratiam et misericordiam coram

eo super omnes mulieres, et posuit diadema regni in ca-
pite eius, fecitque eam regnare in loco Vasthi. Et iussit
convivium preparari permagnificum cunctis prin-
cipibus et servis suis pro coniunctione et nuptiis Hester.
Et requiem dedit in universis provinciis, ac dona lar-
gitus est iuxta magnificentiam principalem. Cumque et
secundo quererentur virgines et congregarentur, Mar-
docheus manebat ad regis ianuam. Necdum pro-
diderat Hester patriam et populum suum iuxta man-
datum eius. Quicquid enim ille precipiebat, obser-
vabat Hester, et ita cuncta faciebat ut eo tem-
pore solita erat quo eam parvulam nutriebat.
Eo igitur tempore quo Mardocheus ad regis ianuam mo-
rabatur, irati sunt Bagathan et Thares duo
eunuchi regis qui ianitores erant et in primo pa-
latii limine presidebant, volueruntque insur-
gere in regem et occidere eum. Quod Mardocheum non latu-
it, statimque nuntiavit regine Hester, et illa re-
gi ex nomine Mardochei qui ad se rem detulerat.
Quesitum est et inventum, et appensus est uter-
que eorum in patibulo. Mandatumque historiis et
annalibus traditum coram rege. III

Post hec rex Assuerus exaltavit Aman filium A-
madathi qui erat de stirpe Agag, et posuit
solium eius super omnes principes quos habebat. Cun-
ctique servi regis qui in foribus palatii versaban-
tur flectebant genua et adorabant Aman. Sic
enim eis preceperat imperator. Solus Mardocheus non
flectebat genua neque adorabat eum. Cui dix-
erunt pueri regis qui ad fores palatii presidebant:
Cur preter ceteros non observas mandata regis?
Cumque hoc crebrius dicerent et ille nollet audire,
nuntiaverunt Aman, scire cupientes utrum perseve-
raret in sententia. Dixerat enim eis se esse iudeum.
Quod cum audisset Aman et experimento probasset quod Mar-
docheus sibi non flecteret genu nec se adoraret, ira-
tus est valde, et pro nichilo duxit in unum Mardo-
cheum mittere manus suas. Audierat enim quod esset
gentis iudee, magisque voluit omnem iudeorum qui e-
rant in regno Assueri perdere nationem. Mense primo cuius vo-
cabulum est Nisan, anno xii regni Assueri, mis-
sa est sors in urnam que hebraice dicitur phur, coram
Aman, quo die et quo mense gens iudeorum deberet
interfici. Et exivit mensis xii qui vocatur Adar. Dixit-
que Aman regi: Est populus per omnes provincias reg-
ni tui dispersus et a se invicem separatus, novis
utens legibus et ceremoniis, insuper et regis scita con-
temnens. Et optime nosti quod non expediat reg-
no tuo ut insolescat per licentiam. Si tibi placet,
decerne ut pereat, et x milia talentorum appendam
archariis gaze tue. Tulit ergo rex anulum quo
utebatur de manu sua et dedit eum Aman

filio amadathi de progenie agag hosti iude
orum. Dixitque ad eum. Argentum quod polliceris
tuum sit de populo age quod tibi placet. vocatique sunt
scribe regis mense primo nisan .xiii. die eiusdem
mensis et scriptum est ut iusserat aman ad omnes satra
pas regis et iudices provinciarum. diversarumque gen
cium ut quaeque gens legere poterat et audire pro va
rietate linguarum ex nomine regis. Et littere sig
nate anulo ipsius misse sunt per cursores re
gis ad universas provincias ut occiderent atque de
lerent omnes iudeos a puero usque ad senem. parvu
los et mulieres uno die hoc est .xiii. die mensis .xii.
qui vocatur adar. et bona eorum diriperent. Sum
ma autem epistolarum hec fuit ut omnes provincie scirent
et pararent se ad predictam diem. Festinabant
cursores qui missi erant explere regis imperium.
Statimque in susis pependit edictum rege et am
an celebrante convivium. et cunctis iudeis qui
in urbe erant flentibus. Que cum audisset mar
docheus. scidit vestimenta sua et indutus est sacco
spargens cinerem capiti in platea medie civita
tis voce magna clamabat ostendens amaritu
dinem animi sui. et hoc eiulatu usque ad fores palatii
gradiens. Non enim erat licitum indutum sac
co aulam regis intrare. In omnibus quoque pro
vinciis oppidis ac locis atque crudele regis
dogma pervenerat planctus ingens erat a
pud iudeos. ieiunium ululatus et fletus sacco et
cinere multis pro strato utentibus. Ingresse sunt autem pu
elle hester et eunuchi nuntiaveruntque ei. Quod
audiens consternata est. et misit vestem ut ablato sac
co induerent eum. quam accipere noluit. Accitoque
athac eunucho quem rex ministrum ei dederat.
precepit ut iret ad mardocheum et disceret ab eo cur hoc
faceret. Egressusque athac ivit ad mardocheum
stantem in platea civitatis ante ostium pala
cii. Qui indicavit ei omnia que acciderant quomodo aman
promisisset ut in thesauros regis pro iudeorum ne
ce inferret argentum. Exemplar quoque edic
ti quod pendebat in susis dedit ei ut regine osten
deret et moneret eam ut intraret ad regem et de
precaretur eum pro populo suo. Regressusque athach
nunciavit hester omnia que mardocheus dixerat.
Que respondit ei et iussit ut diceret mardocheo. Omnes
servi regis et cuncte que sub dicione eius sunt norunt
provincie quod sive vir sive mulier non vocatus interius
atrium regis intraverit absque ulla cunctatione statim interfi
ciatur nisi forte rex auream virgam ad eum
tetenderit pro signo clementie atque ita possit vivere.
Ego igitur quomodo ad regem intrare potero que xxx
iam diebus non sum vocata ad eum. Quod cum audisset
mardocheus. rursum mandavit hester dicens.

Ne putes quod animam tuam tantum liberes quia in domo re
gis es pre cunctis iudeis. Si enim nunc silueris per aliam
occasionem liberabuntur iudei. et tu et domus patris
tui peribitis. Et quis novit utrum idcirco ad regnum
veneris ut in tali tempore parareris. Rursumque hes
ter hec verba mardocheo mandavit. Vade et congrega omnes
iudeos quos in susis reppereris et orate pro me. Non
comedatis et non bibatis tribus diebus ac noctibus et e
go cum ancillis meis similiter ieiunabo. et tunc ingredi
ar ad regem contra legem faciens non vocata tra
densque me morti et periculo. Ivit itaque mardocheus
et fecit omnia que ei hester preceperat. III
Die autem tertio induta est hester regalibus ves
timentis et stetit in atrio domus regie quod erat
interius contra basilicam regis. At ille sedebat
super solium suum in consistorio palatii contra ostium
domus. Cumque vidisset hester reginam stantem
placuit oculis eius et extendit contra eam virgam au
ream quam manu tenebat. Que accedens oscu
lata est summitatem virge eius. Dixitque ad eam rex
Quid vis hester regina. que est petitio tua. etiam
si dimidiam regni partem petieris dabitur tibi. At il
la respondit. Si regi placet obsecro ut venias ad
me hodie et aman tecum ad convivium quod pa
ravi. Statimque rex vocate inquit cito aman
ut hester obediat voluntati. Venerunt itaque
rex et aman ad convivium quod eis regina pa
raverat. Dixitque ei rex postquam vinum biberat abun
danter. Quid petis ut detur tibi. et pro qua re postulas.
etiam si dimidiam partem regni mei petieris impetrabis.
Cui respondit hester. Petitio mea et preces iste sunt.
Si inveni gratiam in conspectu regis et si regi pla
cet ut det michi quod postulo et meam impleat
petitionem. veniat rex et aman ad convivium
quod paravi eis. et cras regi aperiam voluntatem
meam. Egressus est itaque illo die aman letus et alacer.
Cumque vidisset mardocheum sedentem ante fores
palatii et non solum non assurrexisse sibi sed nec mo
tum quidem de loco sessionis sue indignatus
est valde. et dissimulata ira reversus in domum
suam convocavit ad se amicos et zares uxorem
suam. et exposuit illis magnitudinem divitiarum
suarum filiorumque turbam et quanta eum gloria super
omnes principes et servos suos rex elevasset. et post
ait. Regina quoque hester nullum alium vocavit
cum rege ad convivium preter me. apud quam etiam cras cum rege
pransurus sum. et cum hec omnia habeam nichil me habere
puto quamdiu videro mardocheum iudeum sedentem ante
fores regias. Responderuntque ei zares uxor eius et ceteri amici
Iube parari excelsam trabem habentem altitudinem
.l. cubitos et dic mane regi ut appendatur su
per eam mardocheus. et sic ibis cum rege letus ad con

nimis. Placuit ei consilium et iussit excelsam parari
crucem. Noctem illam duxit rex insomnem iussitque
afferri sibi historias et annales priorum temporum. Quae
cum illo praesente legerentur, ventum est ad eum
locum ubi scriptum erat quomodo nuntiasset Mar-
dochaeus insidias Bagathan et Thares eunu-
chorum regem Assuerum iugulare cupientium. Quod
cum rex audisset, ait: Quid pro hac fide honoris et prae-
mii Mardochaeus consecutus est? Dixerunt ei servi
illius ac ministri: Nihil omnino mercedis ac-
cepit. Statimque rex: Quis est, inquit, in atrio? A-
man quippe interius atrium domus regiae intraverat
ut suggereret regi ut iuberet Mardochaeum af-
figi patibulo quod ei fuerat praeparatum. Responderunt
pueri: Aman stat in atrio. Dixitque rex: Ingredi-
atur. Cumque esset ingressus, ait illi: Quid debet
fieri viro quem rex honorare desiderat? Cogitans
autem in corde suo et reputans quod nullum alium
rex nisi se vellet honorare, respondit: Homo quem rex
honorare cupit debet indui vestibus regiis et
imponi super equum qui de sella regis est, et
accipere regium diadema super caput suum, et pri-
mus de regiis principibus ac tyrannis teneat
equum eius, et per plateam civitatis incedens clamet
et dicat: Sic honorabitur quemcumque rex voluerit ho-
norare. Dixitque ei rex: Festina, et sumpta stola
et equo, fac ut locutus es Mardochaeo Iudaeo
qui sedet ante fores palatii. Cave ne quicquam
de his quae locutus es praetermittas. Tulit itaque A-
man stolam et equum, indutumque Mardochae-
um in platea civitatis et impositum equo prae-
cedebat atque clamabat: Hoc honore condignus est quem
rex voluerit honorare. Reversus est Mardo-
chaeus ad ianuam palatii, et Aman festinavit
ire in domum suam lugens et operto capite. Nar-
ravitque Zares uxori suae et amicis omnibus quae
evenissent sibi. Cui responderunt sapientes quos ha-
bebat in consilio et uxor eius: Si de semine Iu-
daeorum est Mardochaeus ante quem cadere coepisti, non poteris
ei resistere, sed cades in conspectu eius. Adhuc illis
loquentibus venerunt eunuchi regis et cito eum ad
convivium quod regina paraverat pergere compulerunt.
Intravit itaque rex et Aman ut biberent cum re-
gina. Dixitque ei rex etiam in secundo die postquam vino in-
caluerat: Quae est petitio tua, Hester, ut detur ti-
bi, et quid vis fieri? Etiam si dimidiam partem regni
mei petieris, impetrabis. Ad quem illa
respondit: Si inveni gratiam in oculis tuis, o rex, et si
tibi placet, dona mihi animam meam pro qua rogo,
et populum meum pro quo obsecro. Traditi e-
nim sumus ego et populus meus ut conteramur, iugule-
mur et pereamus. Atque utinam in servos et famu-
las venderemur, esset tolerabile malum et gemens
tacerem. Nunc autem hostis noster est cuius crudelitas redun-
dat in regem. Respondensque rex Assuerus ait: Quis est iste
et cuius potentiae ut haec audeat facere? Dixitque Hester: Hos-
tis et inimicus noster pessimus iste est Aman. Quod ille
audiens illico obstupuit, vultum regis ac
reginae ferre non sustinens. Rex autem iratus surrexit
et de loco convivii intravit in hortum arboribus
consitum. Aman quoque surrexit ut rogaret Hester
reginam pro anima sua; intellexit enim a rege sibi
paratum malum. Qui cum reversus esset de hor-
to nemoribus consito et intrasset convivii locum, rep-
perit Aman super lectulum corruisse in quo iace-
bat Hester, et ait: Etiam reginam vult opprimere me
praesente in domo mea. Necdum verbum de ore
regis exierat, et statim operuerunt faciem eius.
Dixitque Arbona, unus de eunuchis qui stabant
in ministerio regis: En lignum quod paraverat
Mardochaeo, qui locutus est pro rege, stat in do-
mo Aman, habens altitudinis L cubitos. Cui dixit
rex: Appendite eum in eo. Suspensus est itaque A-
man in patibulo quod paraverat Mardochaeo, et
regis ira requievit. V
Die illo dedit Assuerus Hester reginae domum
Aman adversarii Iudaeorum, et Mardochaeus ingres-
sus est ante faciem regis. Confessa est enim ei Hester quod pa-
truus suus esset. Tulitque rex anulum quem ab Aman
recipi iusserat, et tradidit Mardochaeo. Hester autem
constituit Mardochaeum super domum Aman.
Nec his contenta, procidit ad pedes regis flevitque
et locuta est ad eum, oravit ut malitiam A-
man Agagitae et machinationes eius pessimas
quas excogitaverat contra Iudaeos iuberet irri-
tas fieri. At ille ex more sceptrum aureum
protendit manu, quo signum clementiae monstra-
batur. Illaque consurgens stetit ante eum et ait:
Si placet regi et inveni gratiam coram oculis
regis, et deprecatio mea non ei videtur esse contraria,
obsecro ut novis epistulis veteres Aman litterae
insidiatoris et hostis Iudaeorum, quibus eos in
cunctis regis provinciis perire praeceperat, corri-
gantur. Quomodo enim potero sustinere ne-
cem et interfectionem populi mei? Dixitque rex Assu-
erus Hester et Mardochaeo Iudaeo: Domum Aman
concessi Hester, et ipsum iussi affigi cruci, quia ausus
est in Iudaeos manum mittere. Scribite ergo Iu-
daeis sicut vobis placet ex regis nomine, signantes
litteras anulo meo. Haec enim consuetudo erat ut epistulis
quae ex regis nomine mittebantur et illius anu-
lo signatae erant nemo auderet contradicere. Accitis-
que scribis et librariis regis (erat autem tempus tertii
mensis qui appellatur Siban) xx. iii. die

siuan scripte sunt epistole ut mardocheus uoluerat ad
iudeos et ad principes procuratoresque et iudices qui c
xx. vii. prouinciis ab india usque ethiopiam preside
bant prouincie atque prouincie populo et populo iuxta lingu
as et litteras suas et iudeis ut legere poterant et audire. Ipse
que epistole que ex regis nomine mittebantur anu
lo ipsius signate sunt et misse per ueredarios qui per
omnes prouincias discurrentes ueteres litteras nouis
nuntiis preuenirent. Quibus imperauit rex ut conue
nirent iudeos per singulas ciuitates et in unum
preciperent congregari ut starent pro animabus su
is et omnes inimicos suos cum coniugibus ac liberis
et uniuersis domibus interficerent atque delerent. Et con
stituta est per omnes prouincias una ultionis
dies id est tertia decima mensis duodecimi adar. Summaque episto
le fuit ut in omnibus terris ac populis qui regis assu
eri imperio subiacebant notum fieret pa
ratos esse iudeos ad capiendam uindictam de
hostibus suis. Egressique sunt ueredarii celeres nun
tios perferentes et edictum regis pependit in Susis.
Mardocheus autem de palatio et de conspectu regis
egrediens fulgebat uestibus regiis iacinthinis
et aereis coronam auream portans in capite
et amictus pallio serico atque purpureo. Omnis
que ciuitas exultauit atque letata est. Iudeis autem no
ua lux oriri uisa est gaudium et honor et tripu
dium. Apud omnes populos urbes atque prouincias quocumque
regis iussa ueniebant mira exultatio epule
atque conuiuia et festus dies in tantum ut plures alte
rius gentis et secte eorum religioni et cerimoniis iun
gerentur. Grandis enim cunctos iudaici nominis
terror inuaserat. Igitur xii. mensis quem adar uoca
ri ante iam diximus xiii. die quando cunctis iude
is interfectio parabatur et hostes eorum inhiabant
sanguini uersa uice iudei superiores esse ceperunt
et se de aduersariis uindicare. Congregatique sunt
per singulas ciuitates oppida et loca ut extenderent
manum contra inimicos et persecutores suos. Nullus
que ausus est resistere eo quod omnes populos magni
tudinis eorum formido penetraret. Nam et prouin
ciarum iudices et duces et procuratores omnisque digni
tas que singulis locis ac operibus preerat extollebant
iudeos timore mardochei quem principem esse pala
tii et plurimum posse cognouerant. Fama quoque nominis
eius crescebat cotidie et per cunctorum ora uolita
bat. Itaque iudei percusserunt inimicos suos pla
ga magna et occiderunt eos reddentes eis quod sibi
parauerant in tantum ut etiam in Susis quingen
tos uiros interficerent extra x. filios aman
agagite hostis iudeorum quorum ista sunt nomina
pharsandatha et delphon et esphata et pho
ratha et adalia et aridatha et phermesta et a

risai et aridai et iezatha. Quos cum occidis
sent predas de substantiis eorum agere noluerunt. Statimque
numerus eorum qui occisi erant in Susis ad regem
relatus est. Qui dixit regine: In urbe Susis inter
fecerunt iudei quingentos uiros et alios x. fi
lios aman. Quantam putas eos exercere cedem in pro
uinciis uniuersis? Quid ultra postulas et quid uis
ut fieri iubeam? Cui illa respondit: Si regi placet, de
tur potestas iudeis ut sicut hodie fecerunt in Su
sis sic et cras faciant et x. filii aman in patibulis
suspendantur. Precepitque rex ut ita fieret.
Statimque in Susis pependit edictum et x.
aman filii suspensi sunt. Congregatis iu
deis xiiii. die mensis adar interfecti sunt in Susis tre
centi uiri nec eorum ab illis direpta substantia est.
Sed et per omnes prouincias que ditioni regis subiacebant
pro animabus suis steterunt iudei interfectis hos
tibus ac persecutoribus suis in tantum ut lxxv. milia oc
cisorum implerentur et nullus de illis res eorum
quicquam contingeret. Dies autem xiii. mensis adar unus apud om
nes interfectionis fuit et xiiii. die cedere desierunt
quem constituerunt esse sollempnem ut in eo omni deinceps
tempore uacarent epulis gaudio atque conuiuiis. At hi qui
in urbe Susis cedem exercuerant xiii. et xiiii.
eiusdem mensis die in cede uersati sunt xv. die per
cutere desierunt. Et idcirco eundem diem constituerunt
sollempnem epularum atque letitie. Hii uero iudei
qui in oppidis non muratis ac uillis morabantur
xiiii. diem mensis adar conuiuiorum et gaudii decre
uerunt ita ut exultent in eo et mittant sibi in
uicem partes epularum et ciborum.
Scripsit itaque mardocheus omnia hec et litteris con VI
signata misit ad iudeos qui in omnibus regis
prouinciis morabantur tam in uicino quam procul positis
ut xiiii. et xv. diem mensis adar pro festis susci
perent et reuertente semper anno sollempni honore cele
brarent quia in ipsis diebus se ulti sunt iudei de
inimicis suis et luctus atque tristitia in hylaritatem
gaudiumque conuersa sunt essentque isti dies epu
larum atque letitie et mitterent sibi inuicem ciborum par
tes et pauperibus munuscula largirentur. Susce
peruntque iudei in sollempnem ritum cuncta que eo tem
pore facere ceperant et que mardocheus litteris facienda
mandauerat. Aman enim filius amadathi stir
pis agag hostis et aduersarius iudeorum cogitauit
contra eos malum ut occideret illos atque dele
ret et misit phur quod nostra lingua uertitur sor
tem. Et postea ingressa est hester ad regem obsecrans
ut conatus eius litteris regis irriti fierent et ma
lum quod contra iudeos cogitauerat reuerteretur in caput
eius. Denique et ipsum et filios eius affixerunt cruci. Atque
ex illo tempore dies isti appellati sunt phurim id est sor

cum eo que scripta sunt et gesta sunt epistole id est libri huius volumine continentur: et que sustinuerunt, et que deinceps inmutata sunt, susceperunt iudei super se et semen suum, et super cunctos qui religioni eorum voluerint copulari, ut nulli liceat duos hos dies absque sollempnitate transigi: quos scriptura testatur, et certa expetunt tempora, annis sibi iugiter succedentibus. Isti sunt dies quos nulla umquam delebit oblivio: et per singulas generationes cuncte in toto orbe provincie celebrabunt: nec est ulla civitas in qua dies phurim, id est sortium, non observentur a iudeis, et ab eorum progenie, que his cerimoniis obligata est. Scripseruntque hester regina filia abiahil et mardocheus iudeus etiam secundam epistolam, ut omni studio dies ista sollempnis sanciretur in posterum. Et miserunt ad omnes iudeos qui in cxxvii provinciis regis assueri versabantur, ut haberent pacem, et susciperent veritatem, observantes dies sortium, et suo tempore cum gaudio celebrarent: sicut constituerant mardocheus et hester, et illi observanda susceperant a semetipsis et a semine suo, ieiunia atque clamores, et sortium dies, et omnia que libri huius qui vocatur hester historia continentur.

Rex vero assuerus omnem terram et cunctas maris insulas fecit tributarias: cuius fortitudo et imperium, et dignitas atque sublimitas qua exaltavit mardocheum, scripta sunt in libris medorum atque persarum: et quomodo mardocheus iudaici generis secundus a rege assuero fuerit: et magnus apud iudeos, et acceptabilis plebi fratrum suorum, querens bona populo suo, et loquens ea que ad pacem sui seminis pertinerent. Que habentur in hebreo plena fide expressi. Hec autem que secuntur scripta repperi in editione vulgata, que grecorum lingua et litteris continetur. Et interim post finem libri hoc capitulum ferebatur: quod iuxta consuetudinem nostram obelo id est veru prenotavimus.

Dixitque mardocheus: a deo facta sunt ista. Recordatus sum somnii quod videram hec eadem significantis, nec eorum quicquam irritum fuit. Parvus fons qui crevit in fluvium, et in lucem solemque conversus est, et in aquas plurimas redundavit: hester est quam rex accepit uxorem et voluit esse reginam. Duo autem dracones: ego sum et aman. Gentes que convenerant: hi sunt qui conati sunt delere nomen iudeorum. Gens autem mea israel est, que clamavit ad dominum, et salvum fecit dominus populum suum. Liberavitque nos de omnibus malis, et fecit signa magna atque portenta inter gentes: et duas sortes esse precepit, unam populi dei et alteram cunctarum gentium. Venitque utraque sors in statutum ex illo iam tempore diem coram deo universis gentibus: et recordatus est dominus populi sui, ac misertus est hereditatis sue. Et observabuntur dies isti in mense adar, xiiii et xv die eiusdem mensis, cum omni studio et gaudio in unum cetum populi congregati, in cunctas deinceps generationes populi israel. Anno quarto regnantibus ptolomeo et cleopatra, attulerunt dositheus, qui se sacerdotem et levitici generis ferebat, et ptolomeus filius eius, hanc epistolam phurim, quam dixerunt interpretatum esse lysimachum ptolomei filium in ierusalem. Hoc quoque principium erat editionis vulgate, quod nec in hebreo nec apud ullum fertur interpretum. Anno secundo regnante artaxerxe maximo, prima die mensis nisan, vidit somnium mardocheus filius iairi, filii semei, filii cis, de tribu beniamin, homo iudeus, qui habitabat in urbe susis, vir magnus et inter primos aule regie. Erat autem de eo numero captivorum quos transtulerat nabugodonosor rex babylonis de ierusalem cum iechonia rege iude. Et hoc eius somnium fuit. Apparuerunt voces, et tumultus, et tonitrua, et terremotus, et conturbatio super terram. Et ecce duo dracones magni, paratique contra se in prelium. Ad quorum clamorem cuncte concitate sunt nationes ut pugnarent contra gentem iustorum. Fuitque dies illa tenebrarum et discriminis, tribulationis et angustie, et ingens formido super terram. Conturbataque est gens iustorum timentium mala sua, et preparata ad mortem. Clamaveruntque ad deum: et illis vociferantibus, fons parvus crevit in fluvium maximum, et in aquas plurimas redundavit. Lux et sol ortus est, et humiles exaltati sunt, et devoraverunt inclitos. Quod cum vidisset mardocheus, et surrexisset de strato, cogitabat quid deus facere vellet: et fixum habebat in animo, scire cupiens quid significaret somnium. Morabatur autem eo tempore in aula regis cum bagatha et thara eunuchis regis, qui ianitores erant palatii. Cumque intellexisset cogitationes eorum, et curas diligentius pervidisset, didicit quod conarentur in regem artaxerxem manus mittere, et nuntiavit super eo regi. Qui de utroque habita questione, confessos iussit duci ad mortem. Rex autem quod gestum erat scripsit in commentariis: sed et mardocheus rei memoriam litteris tradidit. Precepitque ei rex ut in aula palatii moraretur, datis ei pro delatione muneribus. Aman vero filius amadathi bugeus erat gloriosissimus coram rege, et voluit nocere mardocheo et populo eius pro duobus eunuchis regis qui fuerant interfecti. Hucusque prohemium. Que secuntur in eo loco posita erant ubi scriptum est in volumine: Et diripuerunt bona vel substantias eorum. Que in sola vulgata editione repperimus. Epistole autem hoc exemplar fuit.

VI Rex maximus artaxerxes ab india usque ethiopiam cxxvii provinciarum principibus et ducibus qui eius imperio subiecti sunt salutem.

Cum plurimis gentibus imperarem et universum orbem mee dicioni subiugassem, volui nequaquam abuti potentie magnitudine, sed clementia et lenitate gubernare subiectos, ut absque ullo terrore vitam silentio transigentes, optata cunctis mortalibus pace fruerentur. Querente autem me a consiliariis meis quomodo posset hoc impleri, unus qui sapientia et fide ceteros precellebat et erat post regem secundus, Aman nomine, indicavit mihi in toto orbe terrarum populum esse dispersum qui novis uteretur legibus, et contra omnium gentium consuetudinem faciens regum iussa contemneret, et universarum concordiam nationum sua dissensione violaret. Quod cum didicissemus, videntes unam gentem rebellem adversum omne hominum genus perversis uti legibus, nostrisque iussionibus contraire, et turbare subiectarum nobis provinciarum pacem atque concordiam, iussimus ut quoscumque Aman, qui omnibus provinciis prepositus est et secundus a rege et quem patris loco colimus, monstraverit, cum coniugibus ac liberis deleantur ab inimicis suis, nullusque eorum misereatur, quarta decima die duodecimi mensis adar anni presentis, ut nefarii homines uno die ad inferos descendentes reddant imperio nostro pacem quam turbaverant. Hucusque exemplar epistole. Que sequuntur post eum locum scripta reperi ubi legitur: Pergensque Mardocheus fecit omnia que ei mandaverat Hester. Nec tamen habentur in hebraico, et apud nullum penitus feruntur interpretum. Mardocheus autem deprecatus est Dominum, memor omnium operum eius, et dixit: Domine Domine rex omnipotens, in dicione enim tua cuncta sunt posita, et non est qui possit tue resistere voluntati, si decreveris salvare Israel. Tu fecisti celum et terram, et quicquid celi ambitu continetur. Dominus omnium es, nec est qui resistat maiestati tue. Cuncta nosti, et scis quia non pro superbia et contumelia et aliqua glorie cupiditate fecerim hoc, ut non adorarem Aman superbissimum. Libenter enim pro salute Israel etiam vestigia pedum eius deosculari paratus essem, sed timui ne honorem Dei mei transferrem ad hominem, et ne quemquam adorarem excepto Deo meo. Et nunc Domine rex Deus Abraham, miserere populi tui, quia volunt nos inimici nostri perdere et hereditatem tuam delere. Ne despicias partem tuam quam redemisti tibi de Egypto. Exaudi deprecationem meam, et propitius esto sorti et funiculo tuo, et converte luctum nostrum in gaudium, ut viventes laudemus nomen tuum Domine, et ne claudas ora te canentium. Omnis quoque Israel pari mente et obsecratione clamavit ad Dominum, eo quod eis certa mors impenderet.

VIII Hester quoque regina confugit ad Dominum, pavens periculum quod imminebat. Cumque deposuisset vestes regias, fletibus et luctui apta indumenta suscepit, et pro unguentis variis cinere et stercore implevit caput, et corpus suum humiliavit ieiuniis. Omniaque loca in quibus antea letari consueverat, crinium laceratione complevit, et deprecabatur Dominum Deum Israel dicens: Domine mi, qui rex noster es solus, adiuva me solitariam et cuius preter te nullus est auxiliator alius. Periculum meum in manibus meis est. Audivi a patre meo quod tu Domine tulisses Israel de cunctis gentibus, et patres nostros ex omnibus retro maioribus suis, ut possideres hereditatem sempiternam, fecistique eis sicut locutus es. Peccavimus in conspectu tuo, et idcirco tradidisti nos in manus inimicorum nostrorum; coluimus enim deos eorum. Iustus es Domine. Et nunc non eis sufficit quod durissima nos opprimunt servitute, sed robur manuum suarum idolorum potentie deputantes, volunt tua mutare promissa, et delere hereditatem tuam, et claudere ora te laudantium, atque extinguere gloriam templi et altaris tui, ut aperiant ora gentium, et laudent idolorum fortitudinem, et predicent carnalem regem in sempiternum. Ne tradas Domine sceptrum tuum his qui non sunt, ne rideant ad ruinam nostram, sed converte consilium eorum super eos, et eum qui in nos cepit sevire disperde. Memento Domine, et ostende te nobis in tempore tribulationis nostre, et da mihi fiduciam, Domine rex deorum et universe potestatis. Tribue sermonem compositum in ore meo in conspectu leonis, et transfer cor illius in odium hostis nostri, ut et ipse pereat et ceteri qui ei consentiunt. Nos autem libera manu tua, et adiuva me nullum aliud auxilium habentem nisi te Domine, qui habes omnium scientiam, et nosti quia oderim gloriam iniquorum, et detester cubile incircumcisorum et omnis alienigene. Tu scis necessitatem meam, quod abominer signum superbie et glorie mee, quod est super caput meum in diebus ostentationis mee, et detester illud quasi pannum menstruate, et non portem in diebus silentii mei, et quod non comederim in mensa Aman, nec mihi placuerit convivium regis, et non biberim vinum libaminum, et numquam letata sit ancilla tua ex quo huc translata sum usque in presentem diem, nisi in te Domine Deus Abraham. Deus fortis super omnes, exaudi vocem eorum qui nullam aliam spem habent, et libera nos de manu iniquorum, et erue me a timore meo. Hec quoque addita reperi in editione vulgata. Et mandavit ei haud dubium quin Mardocheus ut ingrederetur ad regem, et rogaret pro populo suo et pro patria sua. Memorare, inquit, dierum humilitatis tue, quomodo nutrita sis in manu mea, quia Aman secundus a rege locutus est contra nos in mortem. Et tu invoca Dominum, et loquere regi pro nobis, et libera nos de morte. Nec non et ista que subdita

sunt. Ipsa autem tertio die deposuit vestimenta ornatus sui et circumdata est gloria sua. Cumque regio fulgeret habitu et invocasset omnium rectorem et salvatorem deum, assumpsit duas famulas, et super unam quidem innitebatur quasi pre deliciis et nimia teneritudine corpus suum ferre non sustinens; altera autem famularum sequebatur dominam, defluentia in humum vestimenta sustentans. Ipsa autem roseo colore vultum perfusa et gratis ac nitentibus oculis tristem celabat animum et nimio timore contractum. Ingressa igitur cuncta per ordinem hostia stetit contra regem, ubi ille residebat super solium regni sui, indutus vestibus regiis auroque fulgens et preciosis lapidibus, eratque terribilis aspectu. Cumque elevasset faciem et ardentibus oculis furorem pectoris indicasset, regina corruit et in pallorem colore mutato lassum super ancillulam reclinavit caput. Convertitque deus spiritum regis in mansuetudinem, et festinus ac metuens exilivit de solio et sustentans eam ulnis suis, donec rediret ad se, his verbis blandiebatur: Quid habes, Hester? Ego sum frater tuus, noli metuere. Non morieris: non enim pro te sed pro omnibus hec lex constituta est. Accede igitur et tange sceptrum. Cumque illa reticeret, tulit auream virgam et posuit super collum eius et osculatus est eam et ait: Cur mihi non loqueris? Que respondit: Vidi te, domine, quasi angelum dei, et conturbatum est cor meum pre timore glorie tue. Valde enim mirabilis es, domine, et facies tua plena est graciarum. Cumque loqueretur, rursus corruit et pene exanimata est. Rex autem turbabatur, et omnes ministri eius consolabantur eam. Exemplar epistole regis Artaxerxis, quam pro Iudeis ad totas regni sui provincias misit, quod et ipsum in hebraico volumine non habetur.

XIX

Rex magnus Artaxerxes ab India usque Ethiopiam centum viginti septem provinciarum ducibus ac principibus qui nostre iussioni obediunt salutem dicit. Multi bonitate principum et honore qui in eos collatus est abusi sunt in superbiam, et non solum subiectos regibus nituntur opprimere, sed datam sibi gloriam non ferentes in ipsos qui dederunt moliuntur insidias. Nec contenti sunt gratias non agere beneficiis et humanitatis in se iura violare, sed dei quoque cuncta cernentis arbitrantur se posse fugere sententiam. Et in tantum vesanie proruperunt ut eos qui credita sibi officia diligenter observant et ita cuncta agunt ut omnium laude digni sint, mendaciorum cuniculis conentur subvertere, dum aures principum simplices et ex sua natura alios estimantes callida fraude decipiunt. Que res et ex veteribus probatur hystoriis et ex his que geruntur cotidie, quomodo malis quorundam suggestionibus regum studia depraventur. Unde providendum est paci omnium provinciarum. Nec putare debetis, si diversa iubeamus, ex animi nostri venire levitate, sed pro qualitate et necessitate temporum, ut reipublice poscit utilitas, ferre sententiam. Et ut manifestius quod dicimus intelligatis, Aman filius Amadathi, et animo et gente Macedo alienusque a Persarum sanguine et pietatem nostram sua crudelitate commaculans, peregrinus a nobis susceptus est, et tantam in se expertus humanitatem ut pater noster vocaretur et adoraretur ab omnibus post regem secundus; qui in tantum arrogantie tumore sublatus est ut regno nos privare niteretur et spiritu. Nam Mardocheum, cuius fide et beneficiis vivimus, et consortem regni nostri Hester cum omni gente sua novis quibusdam atque inauditis machinis expetivit in mortem, hoc cogitans ut illis interfectis insidiaretur nostre solitudini et regnum Persarum transferret in Macedonas. Nos autem a pessimo mortalium Iudeos neci destinatos in nulla penitus culpa repperimus, sed e contrario iustis utentes legibus et filios altissimi et maximi semperque viventis dei, cuius beneficio et patribus nostris et nobis regnum est traditum et usque hodie custoditur. Unde eas litteras quas sub nomine nostro ille direxerat sciatis esse irritas. Pro quo scelere ante portas huius urbis, id est Susis, et ipse qui machinatus est et omnis cognatio eius pendet in patibulis, non nobis sed deo reddente ei quod meruit. Hoc autem edictum quod nunc mittimus in cunctis urbibus proponatur, ut liceat Iudeis uti legibus suis. Quibus debetis esse auxilio, ut eos qui se ad necem eorum paraverant possint interficere tertiadecima die mensis duodecimi, qui vocatur Adar. Hanc enim diem omnipotens deus meroris et luctus eis vertit in gaudium. Unde et vos inter ceteros festos dies hanc habetote diem et celebrate eam cum omni leticia, ut in posterum cognoscatur omnes qui fideliter Persis obediunt dignam pro fide recipere mercedem, qui autem insidiantur regno eorum perire pro scelere. Omnis autem provincia et civitas que noluerit sollempnitatis huius esse particeps, gladio et igne pereat, et sic deleatur ut non solum hominibus sed etiam bestiis invia sit in sempiternum pro exemplo contemptus et inobedientie.

Cogor per singulos scripture divine libros adversariorum respondere maledictis, qui interpretationem meam reprehensionem septuaginta interpretum criminantur, quasi non et apud Grecos Aquila, Symachus et Theodotion vel verbum e verbo vel sensum e sensu vel ex utroque commixtum et medie temperatum genus translationis expresserint, et omnia veteris instrumenti volumina Origenes obelis asteriscisque dis-

69

uel additos uel a theodotione sumptos translationi antique inseruit probans defuisse quod additum est. Discant igitur obtrectatores mei recipere in toto quod in partibus susceperunt, aut interpretationem meam cum asteriscis suis radere. Neque enim fieri potest ut quos plura intermisisse susceperint non eosdem etiam in quibusdam errasse fateantur, precipue in iob, cui si ea que sub asteriscis addita sunt subtraxeris, pars maxima uoluminis detruncabitur, et hoc dumtaxat apud grecos. Ceterum apud latinos ante eam translationem quam sub asteriscis et obelis nuper edidimus, septingenti ferme aut octingenti uersus desunt, quibus decurtatus et laceratus corrosusque liber feditatem sui publice legentibus prebet. Hec autem translatio nullum de ueteribus sequitur interpretem, sed ex ipso hebraico arabicoque sermone et interdum syro nunc uerba nunc sensus nunc simul utrumque resonabit. Obliquus enim etiam apud hebreos totus liber fertur et lubricus, et quod grece rhetores uocant exschematismenos, dumque aliud loquitur aliud agit, ut si uelis anguillam aut murenulam strictis tenere manibus, quanto fortius presseris tanto citius elabitur. Memini me ob intelligentiam huius uoluminis lyddeum quendam preceptorem qui apud hebreos primus haberi putabatur non paruis redemisse nummis, cuius doctrina an aliquid profecerim nescio; hoc unum scio non potuisse me interpretari nisi quod antea intellexeram. A principio itaque uoluminis usque ad uerba iob apud hebreos prosa oratio est. Porro a uerbis iob in quibus ait, Pereat dies in qua natus sum et nox in qua dictum est conceptus est homo, usque ad eum locum ubi ante finem uoluminis scriptum est, Idcirco ipse me reprehendo et ago penitentiam in fauilla et cinere, exametri uersus sunt, dactilo spondeoque currentes, et propter lingue ydioma crebro recipientes et alios pedes, non earundem sillabarum sed eorundem temporum. Interdum quoque rithmus ipse dulcis et tinnulus fertur numeris lege solutis, quod metrici magis quam simplex lector intelligunt. A supradicto autem uersu usque ad finem uoluminis paruum comma quod remanet prosa oratione contexitur. Quod si cui uidetur incredulum, metra scilicet esse apud hebreos et in morem nostri flacci grecique pindari et alchei et saffo uel psalterium uel lamentationes ieremie uel omnia fere scripturarum cantica comprehendi, legat philonem, iosephum, origenem, cesariensem eusebium, et eorum testimonio me uerum dicere comprobabit. Audiant quapropter canes mei idcirco me in hoc uolumine laborasse, non ut interpretationem antiquam

reprehenderem, sed ut ea que in illa aut obscura sunt aut omissa aut certe scriptorum uitio deprauata manifestiora nostra interpretatione fierent, qui et hebreum sermonem ex parte didicimus, et in latino pene ab ipsis cunabulis inter grammaticos et rhetores et philosophos detriti sumus. Quod si apud grecos post lxx editionem iam christi euangelio coruscante iudeus aquila et symmachus ac theodotion iudaizantes heretici sunt recepti, qui multa misteria saluatoris subdola interpretatione celarunt, et tamen in exaplis habentur apud ecclesias et explanantur ab ecclesiasticis uiris, quanto magis ego christianus de parentibus christianis natus et uexillum crucis in mea fronte portans, et cuius studium fuit omissa repetere, deprauata corrigere et sacramenta ecclesie puro et fideli aperire sermone, uel a fastidiosis uel a malignis lectoribus non debeo reprobari. Habeant qui uolunt ueteres libros uel in membranis purpureis auro argentoque descriptos uel uncialibus ut uulgo aiunt litteris, onera magis exarata quam codices, dummodo mihi meisque permittant pauperes habere scedulas et non tam pulchros codices quam emendatos. Utraque autem editio, et lxx iuxta grecos et mea iuxta hebreos, in latinum meo labore translata est. Eligat unusquisque quod uult, et studiosum me magis quam maliuolum probet.

Hoc additum est in greco. In terra quidem habitasse iob ausitidem ferunt in finibus ydumee et arabie, et erat ei ante nomen iobab, et accepit uxorem arabissam, genuit filium cui nomen ennon. Erat autem ipse filius quidem zare de esau filiis filius, de matre uero bosorra, ita ut sit quintus ab abraham. Et hii sunt reges qui regnauerunt in edom, in qua et ipse regnauit regione. Primus balac filius beor, et nomen ciuitatis eius dennaba. Post balach iobab qui uocatur iob. Post hunc assan qui erat dux ex themanorum regione. Post hunc adad filius barad qui occidit madian in campo moab, et nomen ciuitatis eius getheaim.

Vir erat in terra hus nomine iob, et erat uir ille simplex et rectus ac timens deum et recedens a malo. Natique sunt ei vii. filii et tres filie. Et fuit possessio eius vii. milia ouium et tria milia camelorum, quingenta quoque iuga boum et quingente asine ac familia multa nimis. Eratque uir ille magnus inter omnes orientales. Ibant autem filii eius et faciebant conuiuium per domos unusquisque in die suo, et mittentes uocabant tres sorores suas ut comederent

convivent cum eis. Cumque in orbem transissent dies
convivii mittebat ad eos Iob et sanctificabat il-
los consurgensque diluculo offerebat holocausta
per singulos. Dicebat enim ne forte peccaverint
filii mei et benedixerint deo in cordibus suis. Sic
faciebat Iob cunctis diebus. Quadam autem die cum
venissent filii dei ut assisterent coram domino:
affuit inter eos etiam sathan. Cui dixit deus: Unde
venis? Qui respondens ait: Circuivi terram et per-
ambulavi eam. Dixitque dominus ad eum: Numquid
considerasti servum meum Iob quod non sit ei similis in terra
homo simplex et rectus et timens deum et recedens a malo?
Cui respondens sathan ait: Numquid frustra Iob ti-
met deum? Nonne tu vallasti eum ac domum
eius universamque substantiam per circuitum: operibus
manuum eius benedixisti et possessio eius crevit
in terra. Sed extende paululum manum tuam et tange
cuncta quae possidet nisi in faciem benedix-
erit tibi. Dixit ergo dominus ad sathan: Ecce uni-
versa quae habet in manu tua sunt tantum in eum ne ex-
tendas manum tuam. Egressusque est sathan a
facie domini. Cum autem quadam die filii et filiae eius
comederent et biberent vinum in domo fratris sui
primogeniti: nuntius venit ad Iob qui diceret: Bo-
ves arabant et asinae pascebantur iuxta eos
et irruerunt sabei tuleruntque omnia et pueros per-
cusserunt gladio et evasi ego solus ut nuntia-
rem tibi. Cumque adhuc ille loqueretur: venit alius
et dixit: Ignis dei cecidit de caelo et tactas oves
puerosque consumpsit et effugi ego solus ut
nuntiarem tibi. Sed et adhuc loquente venit alius
et dixit: Caldei fecerunt tres turmas et invaserunt
camelos et tulerunt eos necnon et pueros percus-
serunt gladio et effugi ego solus ut nunti-
arem tibi. Adhuc loquebatur ille et ecce alius
intravit et dixit: Filiis tuis et filiabus vescentibus
et bibentibus vinum in domo fratris sui primogeniti
repente ventus vehemens irruit a regione
deserti et concussit quattuor angulos domus quae corruens
oppressit liberos tuos et mortui sunt et effugi ego
solus ut nuntiarem tibi. Tunc surrexit Iob et scidit
vestimenta sua et tonso capite corruit in terram et
adoravit et dixit: Nudus egressus sum de utero
matris meae et nudus revertar illuc. Dominus dedit dominus ab-
stulit sicut domino placuit ita factum est sit nomen
domini benedictum. In omnibus his non peccavit Iob
labiis neque stultum quid contra deum locutus est.
II Factum est autem cum quadam die venissent filii
dei et starent coram domino: venisset quoque satha(n)
inter eos et staret coram domino ut diceret dominus
ad sathan: Unde venis? Qui respondens ait: Circuivi
terram et perambulavi eam. Et dixit dominus ad sathan:

70

Numquid considerasti servum meum Iob quod non sit simi-
lis ei in terra vir simplex et rectus et timens deum ac re-
cedens a malo et adhuc retinens innocentiam? Tu autem
commovisti me adversus eum ut affligerem eum frustra.
Cui respondens sathan ait: Pellem pro pelle et cuncta
quae habet homo dabit pro anima sua. Alioquin mitte
manum tuam et tange os eius et carnem et tunc
videbis quod in faciem benedicat tibi. Dixit ergo dominus ad sa-
than: Ecce in manu tua est verumtamen animam illius
serva. Egressus igitur sathan a facie domini percussit
Iob ulcere pessimo a planta pedis usque ad
verticem eius. Qui testa saniem radebat sedens in
sterquilinio. Dixit autem illi uxor sua: Adhuc
tu permanes in simplicitate tua? Benedic deo et
morere. Qui ait ad illam: Quasi una de stultis mu-
lieribus locuta es. Si bona suscepimus de manu
domini mala quare non suscipiamus? In omni-
bus his non peccavit Iob labiis suis. Igitur audi-
entes tres amici Iob omne malum quod accidisset
ei venerunt singuli de loco suo: Eliphaz themani-
tes et Baldad suites et Sophar naamathites.
Condixerant enim ut pariter venientes visi-
tarent eum et consolarentur. Cumque elevassent
procul oculos suos non cognoverunt eum et excla-
mantes ploraverunt scissisque vestibus sparse-
runt pulverem super caput suum in caelum. Et sede-
runt cum eo in terra septem diebus et septem noctibus et
nemo loquebatur ei verbum. Videbant enim
dolorem esse vehementem. III
Post haec aperuit Iob os suum et maledixit die-
i suo et ait: Pereat dies in qua natus sum et nox
in qua dictum est: Conceptus est homo. Dies ille vertatur
in tenebras. Non requirat eum deus desuper et non sit in
recordatione nec illustretur lumine. Obscurent
eum tenebrae et umbra mortis. Occupet eum cali-
go et involvatur amaritudine. Noctem illam te-
nebrosus turbo possideat. Non computetur in die-
bus anni nec numeretur in mensibus. Sit nox il-
la solitaria nec laude digna. Maledicant ei
qui maledicunt diei qui parati sunt suscitare
leviathan. Obtenebrentur stellae caligine
eius. Expectet lucem et non videat nec ortum sur-
gentis aurorae. Quia non conclusit ostia ventris qui
portavit me nec abstulit mala ab oculis meis.
Quare non in vulva mortuus sum? Egressus ex utero
non statim perii? Cur exceptus genibus? Cur lactatus
uberibus? Nunc enim dormiens silerem et somno meo
requiescerem cum regibus et consulibus terrae qui aedi-
ficant sibi solitudines. Aut cum principibus qui pos-
sident aurum et replent domos suas argento.
Aut sicut abortivum absconditum non subsisterem
vel qui concepti non viderunt lucem. Ibi impii ces-

[ces]saverunt a tumultu et ibi requieverunt fessi labore. Et quondam vincti pariter sine molestia non audierunt vocem exactoris. Parvus et magnus ibi sunt et servus liber a domino suo. Quare misero data est lux et vita his qui in amaritudine anime sunt, qui expectant mortem et non venit, quasi effodientes thesaurum, gaudentque vehementer cum invenerint sepulchrum? Viro cuius abscondita est via et circumdedit eum deus tenebris? Antequam comedam suspiro, et quasi inundantes aque sic rugitus meus. Quia timor quem timebam evenit michi, et quod verebar accidit. Nonne dissimulavi? nonne silui? nonne quievi? et venit super me indignatio.

IIII

Respondens autem Eliphaz Themanites dixit: Si ceperimus loqui tibi, forsitan moleste accipies; sed conceptum sermonem tenere quis poterit? Ecce docuisti plurimos et manus lassas roborasti; vacillantes confirmaverunt sermones tui, et genua trementia confortasti. Nunc autem venit super te plaga et defecisti; tetigit te et conturbatus es. Ubi est timor tuus, fortitudo tua, patientia tua et perfectio viarum tuarum? Recordare obsecro te quis umquam innocens periit, aut quando recti deleti sunt? Quin potius vidi eos qui operantur iniquitatem et seminant dolores et metunt eos, flante domino periisse et spiritu ire eius esse consumptos. Rugitus leonis et vox leene et dentes catulorum leonum contriti sunt. Tigris periit eo quod non haberet predam, et catuli leonis dissipati sunt. Porro ad me dictum est verbum absconditum, et quasi furtive suscepit auris mea venas susurri eius. In horrore visionis nocturne, quando solet sopor occupare homines, pavor tenuit me et tremor, et omnia ossa mea perterrita sunt; et cum spiritus me presente transiret, inhorruerunt pili carnis mee. Stetit quidam cuius non agnoscebam vultum, ymago coram oculis meis, et vocem quasi aure lenis audivi: Numquid homo dei comparatione iustificabitur, aut factore suo purior erit vir? Ecce qui serviunt ei non sunt stabiles, et in angelis suis reperit pravitatem; quanto magis hii qui habitant domos luteas, qui terrenum habent fundamentum, consumentur velud a tinea?

V

De mane usque ad vesperam succidentur, et quia nullus intelligit, in eternum peribunt. Qui autem reliqui fuerint auferentur ex eis; morientur et non in sapientia. Voca ergo si est qui tibi respondeat, et ad aliquem sanctorum convertere. Vere stultum interficit iracundia, et parvulum occidit invidia. Ego vidi stultum firma radice, et maledixi pulchritudini eius statim. Longe fient filii eius a salute, et conterentur in porta, et non erit qui eruat. Cuius messem famelicus comedet, et ipsum rapiet armatus, et ebibent sitientes divitias eius. Nichil fit in terra sine causa, et de humo non egredietur dolor. Homo ad laborem nascitur, et avis ad volandum. Quam ob rem ego deprecabor dominum, et ad deum ponam eloquium meum; qui facit magna et inscrutabilia et mirabilia absque numero; qui dat pluviam super faciem terre, et irrigat aquis universa; qui ponit humiles in sublime, et merentes erigit sospitate; qui dissipat cogitationes malignorum, ne possint implere manus eorum quod ceperant; qui comprehendit sapientes in astucia eorum, et consilium pravorum dissipat. Per diem incurrent tenebras, et quasi in nocte sic palpabunt in meridie. Porro salvum faciet egenum a gladio oris eorum, et de manu violenti pauperem. Et erit egeno spes, iniquitas autem contrahet os suum. Beatus homo qui corripitur a domino; increpationem ergo domini ne reprobes, quia ipse vulnerat et medetur, percutit et manus eius sanabunt. In sex tribulationibus liberabit te, et in septima non tanget te malum. In fame eruet te de morte, et in bello de manu gladii. A flagello lingue absconderis, et non timebis calamitatem cum venerit. In vastitate et fame ridebis, et bestias terre non formidabis. Sed cum lapidibus regionum pactum tuum, et bestie terre pacifice erunt tibi. Et scies quod pacem habeat tabernaculum tuum, et visitans speciem tuam non peccabis. Scies quoque quoniam multiplex erit semen tuum, et progenies tua quasi herba terre. Ingredieris in abundantia sepulchrum, sicut infertur acervus tritici in tempore suo. Ecce hoc ut investigavimus ita est; quod auditum mente pertracta.

VI

Respondens autem Iob dixit: Utinam appenderentur peccata mea quibus iram merui, et calamitas quam patior in statera. Quasi harena maris hec gravior appareret; unde et verba mea dolore sunt plena. Quia sagitte domini in me sunt, quarum indignatio ebibit spiritum meum, et terrores domini militant contra me. Numquid rugiet onager cum habuerit herbam? aut mugiet bos cum ante plenum presepe steterit? Aut poterit comedi insulsum quod non est sale conditum? aut potest aliquis gustare quod gustatum affert mortem? Que ante nolebat tangere anima mea, nunc pre angustia cibi mei sunt. Quis det ut veniat petitio mea, et quod expecto tribuat michi deus? Et qui cepit ipse me conterat, solvat manum suam et succidat me? Et hec michi sit consolatio, ut affligens me dolore

non parcat nec contradicam sermonibus sancti. Quae est enim fortitudo mea ut sustineam aut quis finis meus ut patienter agam. Nec fortitudo lapidum fortitudo mea nec caro mea aenea est. Ecce non est auxilium mihi in me et necessarii quoque mei recesserunt a me. Qui tollit ab amico suo misericordiam timorem domini derelinquit. Fratres mei praeterierunt me sicut torrens qui raptim transit in convallibus. Qui timent pruinam irruet super eos nix. Tempore quo fuerint dissipati peribunt et ut incaluerint solventur de loco suo. Involutae sunt semitae gressuum eorum ambulabunt in vacuum et peribunt. Considerate semitas Thema itinera Saba et exspectate paulisper. Confusi sunt quia speravi venerunt quoque usque ad me et pudore cooperti sunt. Nunc venistis et modo videntes plagam meam timetis. Numquid dixi afferte mihi et de substantia vestra donate mihi vel liberate me de manu hostis et de manu robustorum eruite me. Docete me et ego tacebo et si quid forte ignoravi instruite me. Quare detraxistis sermonibus veritatis cum e vobis nullus sit qui possit arguere me. Ad increpandum tantum eloquia concinnatis et in ventum verba profertis. Super pupillum irruitis et subvertere nitimini amicum vestrum. Verumtamen quod coepistis explete praebete aurem et videte an mentiar. Respondete obsecro absque contentione et loquentes id quod iustum est iudicate. Et non invenietis in lingua mea iniquitatem nec in faucibus meis stultitia personabit.

Militia est vita hominis super terram et sicut dies mercenarii dies eius. Sicut cervus desiderat umbram et sicut mercenarius praestolatur finem operis sui sic et ego habui menses vacuos et noctes laboriosas enumeravi mihi. Si dormiero dicam quando consurgam et rursum exspectabo vesperam et replebor doloribus usque ad tenebras. Induta est caro mea putredine et sordibus pulveris. Cutis mea aruit et contracta est. Dies mei velocius transierunt quam a texente tela succiditur et consumpti sunt absque ulla spe. Memento quia ventus est vita mea et non revertetur oculus meus ut videat bona. Nec aspiciet me visus hominis. Oculi tui in me et non subsistam. Sicut consumitur nubes et pertransit sic qui descenderit ad inferos non ascendet nec revertetur ultra in domum suam neque cognoscet eum amplius locus eius. Quapropter et ego non parcam ori meo. Loquar in tribulatione spiritus mei, confabulabor cum amaritudine animae meae. Numquid mare sum ego aut cetus quia circumdedisti me carcere. Si dixero consolabitur me lectulus meus et relevabor loquens mecum in strato meo, terrebis me per somnia et per visiones horrore concuties. Quamobrem elegit suspendium anima mea et mortem ossa mea. Desperavi nequaquam ultra iam vivam. Parce mihi nihil enim sunt dies mei. Quid est homo quia magnificas eum aut quid apponis erga eum cor tuum. Visitas eum diluculo et subito probas illum. Usquequo non parcis mihi nec dimittis me ut glutiam salivam meam. Peccavi quid faciam tibi o custos hominum. Quare posuisti me contrarium tibi et factus sum mihimetipsi gravis. Cur non tollis peccatum meum et quare non aufers iniquitatem meam. Ecce nunc in pulvere dormiam et si mane me quaesieris non subsistam.

Respondens autem Baldad Suhites dixit. Usquequo loqueris talia et spiritus multiplex sermones oris tui. Numquid deus supplantat iudicium aut omnipotens subvertit quod iustum est. Etiam si filii tui peccaverunt ei et dimisit eos in manu iniquitatis suae, tu tamen si diluculo consurrexeris ad deum et omnipotentem fueris deprecatus, si mundus et rectus incesseris statim evigilabit ad te et pacatum reddet habitaculum iustitiae tuae in tantum ut si priora tua fuerint parva et novissima tua multiplicentur nimis. Interroga enim generationem pristinam et diligenter investiga priorum memoriam. Hesterni quippe sumus et ignoramus quoniam sicut umbra dies nostri sunt super terram. Et ipsi docebunt te loquentur tibi et de corde suo proferent eloquia. Numquid vivere potest scirpus absque humore aut crescere carectum sine aqua. Cum adhuc sit in flore nec carpatur manu ante omnes herbas arescit. Sic viae omnium qui obliviscuntur deum et spes hypocritae peribit. Non ei placebit vecordia sua et sicut tela aranearum fiducia eius. Innitetur super domum suam et non stabit, fulciet eam et non consurget. Humectus videtur antequam veniat sol et in ortu suo germen eius egredietur. Super acervum petrarum radices eius densabuntur et inter lapides commorabitur. Si absorbuerit eum de loco suo negabit eum et dicet non novi te. Haec est enim laetitia viae eius ut rursum de terra alii germinentur. Deus non proiciet simplicem nec porriget manum malignis donec impleatur risu os tuum et labia tua iubilo. Qui oderunt te induentur confusione et tabernaculum impiorum non subsistet. VIII

Et respondens Iob ait. Vere scio quod ita sit et quod non iustificetur homo compositus deo. Si voluerit contendere cum eo non poterit ei respondere unum pro mille. Sapiens corde est et fortis robore. Quis restitit ei et pacem habuit. Qui transtulit montes et nescierunt hi quos subvertit in furore suo. Qui commovet terram de loco suo et columnae eius concutiuntur. Qui praecipit soli et non oritur et stellas claudit quasi sub signaculo. Qui extendit caelos solus et graditur sup IX

Sap. v. d.

ps. 70. a

Mat. v. e

fluctus maris. Qui facit arcturum et oriona et hyadas et interiora austri. Qui facit magna et incomprehensibilia et mirabilia quorum non est numerus. Si venerit ad me non videbo eum, et si abierit non intelligam eum. Si repente interroget quis respondebit ei? vel quis dicere ei potest: Cur ita facis? Deus cuius irae nemo resistere potest, et sub quo curvantur qui portant orbem. Quantus ergo sum ego qui respondeam ei, et loquar verbis meis cum eo? Qui etiam si habuero quippiam iustum non respondebo, sed meum iudicem deprecabor. Et cum invocantem exaudierit me, non credo quod exaudierit vocem meam. In turbine enim conteret me, et multiplicabit vulnera mea etiam sine causa. Non concedit requiescere spiritum meum, et implet me amaritudinibus. Si fortitudo quaeritur, robustissimus est; si aequitas iudicii, nemo pro me audet testimonium dicere. Si iustificare me voluero, os meum condemnabit me; si innocentem ostendero, pravum me comprobabit. Etiam si simplex fuero, hoc ipsum ignorabit anima mea, et taedebit me vitae meae. Unum est quod locutus sum, et innocentem et impium ipse consumit. Si flagellat, occidat semel, et non de poenis innocentum rideat. Terra data est in manus impii, vultum iudicum eius operit; quod si non ille est, quis ergo est? Dies mei velociores fuerunt cursore, fugerunt et non viderunt bonum. Pertransierunt quasi naves poma portantes, sicut aquila volans ad escam. Cum dixero: Nequaquam ita loquar, commuto faciem meam, et dolore torqueor. Verebar omnia opera mea, sciens quod non parceres delinquenti. Si autem et sic impius sum, quare frustra laboravi? Si lotus fuero quasi aquis nivis, et fulserint velut mundissimae manus meae, tamen sordibus intinges me, et abominabuntur me vestimenta mea. Neque enim viro qui similis mei est respondebo, nec qui mecum in iudicio ex aequo possit audiri. Non est qui utrumque valeat arguere, et ponere manum suam in ambobus. Auferat a me virgam suam, et pavor eius non me terreat. Loquar et non timebo eum, neque enim possum metuens respondere.

X

Taedet animam meam vitae meae; dimittam adversum me eloquium meum, loquar in amaritudine animae meae. Dicam Deo: Noli me condemnare; indica mihi cur me ita iudices. Numquid bonum tibi videtur si calumnieris et opprimas me, opus manuum tuarum, et consilium impiorum adiuves? Numquid oculi carnei tibi sunt, aut sicut videt homo et tu videbis? Numquid sicut dies hominis dies tui, et anni tui sicut humana sunt tempora, ut quaeras iniquitatem meam, et peccatum meum scruteris, et scias quia nihil impium fecerim, cum sit nemo qui de manu tua possit eruere? Manus tuae fecerunt me, et plasmaverunt me totum in circuitu, et sic repente praecipitas me? Memento quaeso quod sicut lutum feceris me, et in pulverem reduces me. Nonne sicut lac mulsisti me, et sicut caseum me coagulasti? Pelle et carnibus vestisti me, ossibus et nervis compegisti me. Vitam et misericordiam tribuisti mihi, et visitatio tua custodivit spiritum meum. Licet haec celes in corde tuo, tamen scio quia universorum memineris. Si peccavi et ad horam pepercisti mihi, cur ab iniquitate mea mundum me esse non pateris? Et si impius fuero vae mihi est, et si iustus non levabo caput, saturatus afflictione et miseria. Et propter superbiam quasi leaenam capies me, reversusque mirabiliter me crucias. Instauras testes tuos contra me, et multiplicas iram tuam adversum me, et poenae militant in me. Quare de vulva eduxisti me? qui utinam consumptus essem, ne oculus me videret. Fuissem quasi non essem, de utero translatus ad tumulum. Numquid non paucitas dierum meorum finietur brevi? Dimitte ergo me ut plangam paululum dolorem meum, antequam vadam et non revertar, ad terram tenebrosam et opertam mortis caligine, terram miseriae et tenebrarum, ubi umbra mortis et nullus ordo, sed sempiternus horror inhabitat.

XI

Respondens autem Sophar Naamathites dixit: Numquid qui multa loquitur non et audiet? aut vir verbosus iustificabitur? Tibi soli tacebunt homines? et cum ceteros irriseris, a nullo confutaberis? Dixisti enim: Purus est sermo meus, et mundus sum in conspectu tuo. Atque utinam Deus loqueretur tecum, et aperiret labia sua tibi, ut ostenderet tibi secreta sapientiae, et quod multiplex esset lex eius, et intelligeres quod multo minora exigaris ab eo quam meretur iniquitas tua. Forsitan vestigia Dei comprehendes, et usque ad perfectum omnipotentem reperies? Excelsior caelo est, et quid facies? profundior inferno, et unde cognosces? Longior terra mensura eius, et latior mari. Si subverterit omnia, vel in unum coartaverit, quis contradicet ei? vel quis dicere potest: Cur ita facis? Ipse enim novit hominum vanitatem, et videns iniquitatem nonne considerat? Vir vanus in superbiam erigitur, et tamquam pullum onagri se liberum natum putat. Tu autem firmasti cor tuum, et expandisti ad eum manus tuas. Si iniquitatem quae est in manu tua abstuleris a te, et non manserit in tabernaculo tuo iniustitia, tunc levare poteris faciem tuam absque macula, et eris stabilis et non timebis. Miseriae quoque oblivisceris, et quasi aquarum quae praeterierunt recordaberis. Et quasi meridianus fulgor consurget tibi ad vesperam, et cum te consumptum putaveris, orieris ut lucifer. Et habebis fiduciam proposita tibi spe, et defossus securus dormies. Requiesces, et non erit qui te exterreat, et deprecabuntur faciem tuam plurimi. Oculi

et in amaritudinibus moratur oculus meus. Libera me, Domine, et pone me iuxta te, et cuiusvis manus pugnet contra me. Cor eorum longe fecisti a disciplina, propterea non exaltabuntur. Praedam pollicetur sociis, et oculi filiorum eius deficient. Posuit me quasi in proverbium vulgi, et exemplum sum coram eis. Caligavit ab indignatione oculus meus, et membra mea quasi in nihilum redacta sunt. Stupebunt iusti super hoc, et innocens contra hypocritam suscitabitur. Et tenebit iustus viam suam, et mundis manibus addet fortitudinem. Igitur omnes vos convertimini, et venite, et non inveniam in vobis ullum sapientem. Dies mei transierunt, cogitationes meae dissipatae sunt, torquentes cor meum. Noctem verterunt in diem, et rursum post tenebras spero lucem. Si sustinuero, infernus domus mea est, et in tenebris stravi lectulum meum. Putredini dixi: Pater meus es; mater mea, et soror mea, vermibus. Ubi est ergo nunc praestolatio mea? et patientiam meam quis considerat? In profundissimum infernum descendent omnia mea: putasne saltem ibi erit requies mihi?

XVIII

Respondens autem Baldad Suhites dixit: Usque ad quem finem verba iactabitis? intelligite prius, et sic loquamur. Quare reputati sumus ut iumenta, et sorduimus coram vobis? Qui perdis animam tuam in furore tuo, numquid propter te derelinquetur terra, et transferentur rupes de loco suo? Nonne lux impii extinguetur, nec splendebit flamma ignis eius? Lux obtenebrescet in tabernaculo illius, et lucerna quae super eum est, extinguetur. Arctabuntur gressus virtutis eius, et praecipitabit eum consilium suum. Immisit enim in rete pedes suos, et in maculis eius ambulat. Tenebitur planta illius laqueo, et exardescet contra eum sitis. Abscondita est in terra pedica eius, et decipula illius super semitam. Undique terrebunt eum formidines, et involvent pedes eius. Attenuetur fame robur eius, et inedia invadat costas illius. Devoret pulchritudinem cutis eius, consumat brachia illius primogenita mors. Avellatur de tabernaculo suo fiducia eius, et calcet super eum quasi rex interitus. Habitent in tabernaculo illius socii eius qui non est, aspergatur in tabernaculo eius sulphur. Deorsum radices eius siccentur, sursum autem atteratur messis eius. Memoria illius pereat de terra, et non celebretur nomen eius in plateis. Expellet eum de luce in tenebras, et de orbe transferet eum. Non erit semen eius, neque progenies in populo suo, nec ullae reliquiae in regionibus eius. In die eius stupebunt novissimi, et primos invadet horror. Haec sunt ergo tabernacula iniqui, et iste locus eius qui ignorat Deum.

XIX

Respondens autem Iob dixit: Usquequo affligitis animam meam, et atteritis me sermonibus? En decies confunditis me, et non erubescitis opprimentes me. Nempe etsi ignoravi, mecum erit ignorantia mea. At vos contra me erigimini, et arguitis me opprobriis meis. Saltem nunc intelligite, quia Deus non aequo iudicio afflixerit me, et flagellis suis me cinxerit. Ecce clamabo vim patiens, et nemo audiet; vociferabor, et non est qui iudicet. Semitam meam circumsepsit, et transire non possum, et in calle meo tenebras posuit. Spoliavit me gloria mea, et abstulit coronam de capite meo. Destruxit me undique, et pereo, et quasi evulsae arbori abstulit spem meam. Iratus est contra me furor eius, et sic me habuit quasi hostem suum. Simul venerunt latrones eius, et fecerunt sibi viam per me, et obsederunt in gyro tabernaculum meum. Fratres meos longe fecit a me, et noti mei quasi alieni recesserunt a me. Dereliquerunt me propinqui mei, et qui me noverant, obliti sunt mei. Inquilini domus meae, et ancillae meae sicut alienum habuerunt me, et quasi peregrinus fui in oculis eorum. Servum meum vocavi, et non respondit; ore proprio deprecabar illum. Halitum meum exhorruit uxor mea, et orabam filios uteri mei. Stulti quoque despiciebant me, et cum ab eis recessissem, detrahebant mihi. Abominati sunt me quondam consiliarii mei, et quem maxime diligebam, aversatus est me. Pelli meae, consumptis carnibus, adhaesit os meum, et derelicta sunt tantummodo labia circa dentes meos. Miseremini mei, miseremini mei, saltem vos amici mei, quia manus Domini tetigit me. Quare persequimini me sicut Deus, et carnibus meis saturamini? Quis mihi tribuat ut scribantur sermones mei? quis mihi det ut exarentur in libro stylo ferreo, et plumbi lamina, vel celte sculpantur in silice? Scio enim quod redemptor meus vivit, et in novissimo die de terra surrecturus sum: et rursum circumdabor pelle mea, et in carne mea videbo Deum salvatorem meum. Quem visurus sum ego ipse, et oculi mei conspecturi sunt, et non alius: reposita est haec spes mea in sinu meo. Quare ergo nunc dicitis: Persequamur eum, et radicem verbi inveniamus contra eum? Fugite ergo a facie gladii, quoniam ultor iniquitatum gladius est: et scitote esse iudicium.

XX

Respondens autem Sophar Naamathites dixit: Idcirco cogitationes meae variae succedunt sibi, et mens in diversa rapitur. Doctrinam qua me arguis audiam, et spiritus intelligentiae meae respondebit mihi. Hoc scio a principio, ex quo positus est homo super terram, quod laus impiorum brevis sit, et gaudium hypocritae ad instar puncti.

Si ascenderit usque ad celum superbia eius et caput eius nubes tetigerit quasi sterquilinium in fine perdetur et qui eum viderant dicent ubi est. Velut sompnium avolans non invenietur transibit sicut visio nocturna. Oculus qui eum viderat non videbit neque ultra intuebitur eum locus suus. Filii eius atterentur egestate et manus illius reddent ei dolorem suum. Ossa eius implebuntur viciis adolescentie eius et cum eo in pulvere dormient. Cum enim dulce fuerit in ore eius malum abscondet illud sub lingua sua. Parcet illi et non derelinquet illud et celabit in gutture suo. Panis eius in utero illius vertetur in fel aspidum intrinsecus. Divitias quas devoravit evomet et de ventre illius extrahet eas deus. Caput aspidum suget et occidet eum lingua vipere. Non videat rivulos fluminis torrentes mellis et butiri. Luet que fecit omnia nec tamen consumetur iuxta multitudinem adinventionum suarum sic et sustinebit. Quoniam confringens nudavit pauperes domum rapuit et non edificavit eam. Nec est saciatus venter eius et cum habuerit que cupierat possidere non poterit. Non remansit de cibo eius et propterea nichil permanebit de bonis eius. Cum saciatus fuerit artabitur estuabit et omnis dolor irruet in eum. Utinam impleatur venter eius ut emittat in eum iram furoris sui et pluat super illum bellum suum. Fugiet arma ferrea et irruet in arcum ereum. Eductus et egrediens de vagina sua et fulgurans in amaritudine sua vadent et venient super eum horribiles. Omnes tenebre abscondite sunt in occultis eius devorabit eum ignis qui non succenditur affligetur relictus in tabernaculo suo. Revelabunt celi iniquitatem eius et terra consurget adversus eum. Apertum erit germen domus illius detrahetur in die furoris dei. Hec est pars hominis impii a deo et hereditas verborum eius a domino.

XXI

Respondens autem Iob dixit. Audite queso sermones meos et agite penitentiam. Sustinete me ut et ego loquar et post mea si videbitur verba ridete. Numquid contra hominem disputatio mea est ut merito non debeam contristari. Attendite me et obstupescite et superponite digitum ori vestro. Et ego quando recordatus fuero pertimesco et concutit carnem meam tremor. Quare ergo impii vivunt sublevati sunt confortatique divitiis. Semen eorum permanet coram eis propinquorum turba et nepotum in conspectu eorum. Domus eorum secure sunt et pacate et non est virga dei super illos. Bos eorum concepit et non abortivit vacca peperit et non est privata fetu suo. Egrediuntur quasi greges parvuli eorum et infantes eorum exultant lusibus. Tenent tympanum et citharam et gaudent ad sonitum organi. Ducunt in bonis dies suos et in puncto ad inferna descendunt. Qui dixerunt deo recede a nobis scientiam viarum tuarum nolumus. Quis est omnipotens ut serviamus ei et quid nobis prodest si oraverimus illum. Verumtamen quia non sunt in manu eorum bona sua consilium impiorum longe sit a me. Quotiens lucerna impiorum extinguetur et superveniet eis inundatio et dolores dividet furoris sui. Erunt sicut palee ante faciem venti et sicut favilla quam turbo dispergit. Deus servabit filiis illius dolorem patris et cum reddiderit tunc sciet. Videbunt oculi eius interfectionem suam et de furore omnipotentis bibet. Quid enim ad eum pertinet de domo sua post se et si numerus mensium eius dimidietur. Numquid deum quispiam docebit scientiam qui excelsos iudicat. Iste moritur robustus et sanus dives et felix. Viscera eius plena sunt adipe et medullis ossa illius irrigantur. Alius vero moritur in amaritudine anime absque ullis opibus. Et tamen simul in pulvere dormient et vermes operient eos. Certe novi cogitationes vestras et sententias contra me iniquas. Dicitis enim ubi est domus principis et ubi tabernacula impiorum. Interrogate quemlibet de viatoribus et hec eadem illum intelligere cognoscetis. Quia in diem perditionis servatur malus et ad diem furoris ducetur. Quis arguet coram eo viam eius et que fecit quis reddet illi. Ipse ad sepulchra ducetur et in congerie mortuorum vigilabit. Dulcis fuit glareis cociti et post se omnem hominem trahet et ante se innumerabiles. Quomodo igitur consolamini me frustra cum responsio vestra repugnare ostensa sit veritati.

XXII

Respondens autem Eliphaz Themanites dixit. Numquid deo potest comparari homo etiam cum perfecte fuerit scientie. Quid prodest deo si iustus fueris aut quid ei confers si immaculata fuerit via tua. Numquid timens arguet te et veniet tecum in iudicium. Et non propter maliciam tuam plurimam et infinitas iniquitates tuas. Abstulisti enim pignus fratrum tuorum sine causa et nudos spoliasti vestibus. Aquam lasso non dedisti et esurienti subtraxisti panem. In fortitudine brachii tui possidebas terram et potentissimus obtinebas eam. Viduas dimisisti vacuas et lacertos pupillorum comminuisti. Propterea circumdatus es laqueis et conturbat te formido subita. Et putabas te tenebras non visurum et impetu aquarum inundantium non oppressum iri. An cogitas quod deus excelsior celo sit et super stellarum verticem sublimetur. Et dicis quid novit deus et quasi per caliginem iudicat.

iudicat. Nubes latibulum eius nec nostra considerat et circa cardines caeli perambulat. Numquid semitam saeculorum custodire cupis quam calcaverunt viri iniqui, qui sublati sunt ante tempus suum et fluvius subvertit fundamentum eorum? Qui dicebant Deo: Recede a nobis, et quasi nihil posset facere omnipotens aestimabant eum, cum ille implesset domos eorum bonis, quorum sententia procul sit a me. Videbunt iusti et laetabuntur, et innocens subsannabit eos. Nonne succisa est erectio eorum, et reliquias eorum devoravit ignis? Acquiesce igitur ei et habeto pacem, et per haec habebis fructus optimos. Suscipe ex ore illius legem et pone sermones eius in corde tuo. Si reversus fueris ad omnipotentem, aedificaberis, et longe facies iniquitatem a tabernaculo tuo. Dabit pro terra silicem et pro silice torrentes aureos. Eritque omnipotens contra hostes tuos, et argentum coacervabitur tibi. Tunc super omnipotentem deliciis affluens, et elevabis ad Deum faciem tuam. Rogabis eum, et exaudiet te, et vota tua reddes. Decernes rem, et veniet tibi, et in viis tuis splendebit lumen. Qui enim humiliatus fuerit, erit in gloria; et qui inclinaverit oculos, ipse salvabitur. Salvabitur innocens, salvabitur autem in munditia manuum suarum.

XXIII

Respondens autem Iob ait: Nunc quoque in amaritudine est sermo meus, et manus plagae meae aggravata est super gemitum meum. Quis mihi tribuat ut cognoscam et inveniam illum, et veniam usque ad solium eius? Ponam coram eo iudicium, et os meum replebo increpationibus, ut sciam verba quae mihi respondeat, et intelligam quid loquatur mihi. Nolo multa fortitudine contendat mecum, nec magnitudinis suae mole me premat. Proponat aequitatem contra me, et perveniat ad victoriam iudicium meum. Si ad orientem iero, non apparet; si ad occidentem, non intelligam eum. Si ad sinistram, quid agam? non apprehendam eum; si me vertam ad dexteram, non videbo illum. Ipse vero scit viam meam, et probavit me quasi aurum quod per ignem transit. Vestigia eius secutus est pes meus; viam eius custodivi et non declinavi ex ea. A mandatis labiorum eius non recessi, et in sinu meo abscondi verba oris eius. Ipse enim solus est, et nemo avertere potest cogitationem eius; et anima eius quodcumque voluit, hoc fecit. Cum expleverit in me voluntatem suam, et alia multa similia praesto sunt ei. Et idcirco a facie eius turbatus sum, et considerans eum timore sollicitor. Deus mollivit cor meum, et omnipotens conturbavit me. Non enim perii propter imminentes tenebras, nec faciem meam operuit caligo.

XXIIII

Ab omnipotente non sunt abscondita tempora; qui autem noverunt eum, ignorant dies illius. Alii terminos transtulerunt, diripuerunt greges et paverunt eos. Asinum pupillorum abegerunt, et abstulerunt pro pignore bovem viduae. Subverterunt pauperum viam, et oppresserunt pariter mansuetos terrae. Alii quasi onagri in deserto egrediuntur ad opus suum; vigilantesque ad praedam praeparant panem liberis. Agrum non suum demetunt, et vineam eius quem vi oppresserint vindemiant. Nudos dimittunt homines, indumenta tollentes, quibus non est operimentum in frigore; quos imbres montium rigant, et non habentes velamen amplexantur lapides. Vim fecerunt depraedantes pupillos, et vulgum pauperum spoliaverunt. Nudis et incedentibus absque vestitu, et esurientibus tulerunt spicas. Inter acervos eorum meridiati sunt, qui calcatis torcularibus sitiunt. De civitatibus fecerunt viros gemere, et anima vulneratorum clamavit, et Deus inultum abire non patitur. Ipsi fuerunt rebelles lumini; nescierunt vias eius, nec reversi sunt per semitas eius. Mane primo consurgit homicida, interficit egenum et pauperem; per noctem vero erit quasi fur. Oculus adulteri observat caliginem, dicens: Non me videbit oculus; et operiet vultum suum. Perfodit in tenebris domos, sicut in die condixerant sibi, et ignoraverunt lucem. Si subito apparuerit aurora, arbitrantur umbram mortis, et sic in tenebris quasi in luce ambulant. Levis est super faciem aquae; maledicta sit pars eius in terra, nec ambulet per viam vinearum. Ad nimium calorem transeat ab aquis nivium, et usque ad inferos peccatum illius. Obliviscatur eius misericordia; dulcedo illius vermis. Non sit in recordatione, sed conteratur quasi lignum infructuosum. Pavit enim sterilem quae non parit, et viduae bene non fecit. Detraxit fortes in fortitudine sua, et cum steterit, non credet vitae suae. Dedit ei Deus locum paenitentiae, et ille abutitur eo in superbiam; oculi autem eius sunt in viis illius. Elevati sunt ad modicum, et non subsistent, et humiliabuntur sicut omnia, et auferentur, et sicut summitates spicarum conterentur. Quod si non est ita, quis me potest arguere esse mentitum, et ponere ante Deum verba mea?

Respondens autem Baldach Suhites, dixit: Potestas et terror apud eum est, qui facit concordiam in sublimibus suis. Numquid est numerus militum eius? et super quem non surget lumen illius? Numquid iustificari potest homo comparatus Deo? aut apparere mundus natus de muliere? Ecce etiam luna non splendet, et stellae non sunt mundae in conspectu eius; quanto magis homo putredo, et filius hominis vermis?

XXV

Respondens autem Iob dixit: Cuius adiutor es? numquid imbecillis? et sustentas brachium eius qui non est fortis? Cui dedisti consilium? forsitan illi qui non habet sapientiam, et prudentiam tuam ostendisti plurimam?

plurimam. Quem docere voluisti? nonne eum qui fecit spiramentum? Ecce gigantes gemunt sub aquis et qui habitant cum eis. Nudus est infernus coram illo et nullum est operimentum perditioni. Qui extendit aquilonem super vacuum et appendit terram super nichilum. Qui ligat aquas in nubibus suis ut non erumpant pariter deorsum. Qui tenet vultum solii sui et expandit super illud nebulam suam. Terminum circumdedit aquis usque dum finiantur lux et tenebre. Columpne celi contremiscunt et pavent ad nutum eius. In fortitudine illius repente maria congregata sunt et prudentia eius percussit superbum. Spiritus eius ornavit celos et obstetricante manu eius eductus est coluber tortuosus. Ecce hec ex parte dicta sunt viarum eius. Et cum vix parvam stillam sermonis eius audierimus quis poterit tonitruum magnitudinis eius intueri?

XXVII Addidit quoque Iob assumens parabolam suam et dixit: Vivit Deus qui abstulit iudicium meum et omnipotens qui ad amaritudinem adduxit animam meam, quia donec superest halitus in me et spiritus Dei in naribus meis non loquentur labia mea iniquitatem nec lingua mea meditabitur mendacium. Absit a me ut iustos vos esse iudicem; donec deficiam non recedam ab innocentia mea. Iustificationem meam quam cepi tenere non deseram, neque enim reprehendit me cor meum in omni vita mea. Sit ut impius inimicus meus et adversarius meus quasi iniquus. Que enim spes est ypocrite si avare rapiat et non liberet Deus animam eius? Numquid Deus clamorem eius audiet cum venerit super eum angustia? aut poterit in omnipotente delectari et invocare Deum omni tempore? Docebo vos per manum Dei que omnipotens habeat nec abscondam. Ecce vos omnes nostis et quid sine causa vana loquimini? Hec est pars hominis impii apud Deum et hereditas violentorum quam ab omnipotente suscipient. Si multiplicati fuerint filii eius in gladio erunt, et nepotes eius non saturabuntur pane. Qui reliqui fuerint ex eo sepelientur in interitu, et vidue illius non plorabunt. Si comportaverit quasi terram argentum et sicut lutum preparaverit vestimenta, preparabit quidem sed iustus vestietur illis et argentum innocens dividet. Edificavit sicut tinea domum suam et sicut custos fecit umbraculum. Dives cum dormierit nichil secum auferet; aperiet oculos suos et nichil inveniet. Apprehendet eum quasi aqua inopia, nocte opprimet eum tempestas. Tollet eum ventus urens et auferet, et velut turbo rapiet eum de loco suo. Et mittet super eum et non parcet; de manu eius fugiens fugiet. Stringet super eum manus suas et sibilabit super illum intuens locum eius.

Habet argentum venarum suarum principia, et auro locus est in quo conflatur. XXVIII Ferrum de terra tollitur, et lapis solutus calore in es vertitur. Tempus posuit tenebris et universorum finem ipse considerat, lapidem quoque caliginis et umbram mortis. Dividit torrens a populo peregrinante eos quos oblitus est pes egentis hominis et invios. Terra de qua oriebatur panis in loco suo igne subversa est. Locus saphiri lapides eius et glebe illius aurum. Semitam ignoravit avis nec intuitus est eam oculus vulturis. Non calcaverunt eam filii institorum nec pertransivit per eam leena. Ad silicem extendit manum suam, subvertit a radicibus montes. In petris rivos excidit et omne preciosum vidit oculus eius. Profunda quoque fluviorum scrutatus est et abscondita produxit in lucem. Sapientia vero ubi invenitur, et quis est locus intelligentie? Nescit homo precium eius nec invenitur in terra suaviter viventium. Abyssus dicit: non est in me, et mare loquitur: non est mecum. Non dabitur aurum obrizum pro ea, nec appendetur argentum in commutatione eius. Non conferetur tinctis Indie coloribus nec lapidi sardonico preciosissimo vel saphiro. Non adequabitur ei aurum vel vitrum, nec commutabuntur pro ea vasa auri excelsa et eminentia, nec commemorabuntur in comparatione eius. Trahitur autem sapientia de occultis; non adequabitur ei topazius de Ethiopia, nec tincture mundissime componetur. Unde ergo sapientia venit, et quis est locus intelligentie? Abscondita est ab oculis omnium viventium, volucres quoque celi latet. Perditio et mors dixerunt: auribus nostris audivimus famam eius. Deus intelligit viam eius et ipse novit locum illius. Ipse enim fines mundi intuetur et omnia que sub celo sunt respicit. Qui fecit ventis pondus et aquas appendit in mensura. Quando ponebat pluviis legem et viam procellis sonantibus, tunc vidit illam et enarravit et preparavit et investigavit. Et dixit homini: Ecce timor Domini ipsa est sapientia, et recedere a malo intelligentia.

XXIX Addidit quoque Iob assumens parabolam suam et dixit: Quis michi tribuat ut sim iuxta menses pristinos secundum dies quibus Deus custodiebat me? Quando splendebat lucerna eius super caput meum et ad lumen eius ambulabam in tenebris; sicut fui in diebus adolescentie mee, quando secreto Deus erat in tabernaculo meo, quando erat omnipotens mecum et in circuitu meo pueri mei; quando lavabam pedes meos butiro et petra fundebat michi rivos olei; quando procedebam ad portam civitatis et in platea parabant

cathedram michi. Videbant me iuvenes et abscondebantur, et senes assurgentes stabant. Principes cessabant loqui et digitum superponebant ori suo. Vocem suam cohibebant duces, et lingua eorum gutturi suo adherebat. Auris audiens beatificabat me, et oculus videns testimonium reddebat michi, eo quod liberassem pauperem vociferantem et pupillum cui non esset adiutor. Benedictio perituri super me veniebat, et cor vidue consolatus sum. Iustitia indutus sum, et vestivit me sicut vestimento et diademate iudicio meo. Oculus fui ceco et pes claudo. Pater eram pauperum, et causam quam nesciebam diligentissime investigabam. Conterebam molas iniqui, et de dentibus illius auferebam predam. Dicebamque: In nidulo meo moriar, et sicut palma multiplicabo dies. Radix mea aperta est secus aquas, et ros morabitur in messione mea. Gloria mea semper innovabitur, et arcus meus in manu mea instaurabitur. Qui me audiebant expectabant sententiam, et intenti tacebant ad consilium meum. Verbis meis addere nichil audebant, et super illos stillabat eloquium meum. Expectabant me sicut pluviam, et os suum aperiebant quasi ad imbrem serotinum. Si quando ridebam ad eos, non credebant, et lux vultus mei non cadebat in terram. Si voluissem ire ad eos, sedebam primus; cumque sederem quasi rex circumstante exercitu, eram tamen merentium consolator.

XXX

Nunc autem derident me iuniores tempore, quorum non dignabar patres ponere cum canibus gregis mei; quorum virtus manuum erat michi pro nichilo, et vita ipsa putabantur indigni. Egestate et fame steriles, qui rodebant in solitudine, squalentes calamitate et miseria; et mandebant herbas et arborum cortices, et radix iuniperorum erat cibus eorum; qui de convallibus ista rapientes, cum singula reperissent, ad ea cum clamore currebant. In desertis habitabant torrentium et in cavernis terre vel super glaream; qui inter huiuscemodi letabantur, et esse sub sentibus delicias computabant: filii stultorum et ignobilium, et in terra penitus non parentes. Nunc in eorum canticum versus sum, et factus sum eis in proverbium. Abhominantur me et longe fugiunt a me, et faciem meam conspuere non verentur. Pharetram enim suam aperuit et afflixit me, et frenum posuit in os meum. Ad dexteram orientis calamitates mee ilico surrexerunt; pedes meos subverterunt, et oppresserunt quasi fluctibus semitis suis. Dissipaverunt itinera mea, insidiati sunt michi, et prevaluerunt, et non fuit qui ferret auxilium. Quasi rupto muro et aperta ianua irruerunt super me, et ad meas miserias devoluti sunt. Redactus sum in nichilum; abstulisti quasi ventus desiderium meum, et velut nubes pertransiit salus mea. Nunc autem in memetipso marcescit anima mea, et possident me dies afflictionis. Nocte os meum perforatur doloribus, et qui me comedunt non dormiunt. In multitudine eorum consumitur vestimentum meum, et quasi capitio tunice succinxerunt me. Comparatus sum luto, et assimilatus sum faville et cineri. Clamo ad te et non exaudis me; sto et non respicis me. Mutatus es michi in crudelem, et in duritia manus tue adversaris michi. Elevasti me, et quasi super ventum ponens elisisti me valide. Scio quia morti trades me, ubi constituta est domus omni viventi. Verumtamen non ad consumptionem eorum emittis manum tuam, et si corruerint, ipse salvabis. Flebam quondam super eo qui afflictus erat, et compatiebatur anima mea pauperi. Expectabam bona, et venerunt michi mala; prestolabar lucem, et eruperunt tenebre. Interiora mea efferbuerunt absque ulla requie; prevenerunt me dies afflictionis. Merens incedebam sine furore; consurgens in turba clamabam. Frater fui draconum et socius strutionum. Cutis mea denigrata est super me, et ossa mea aruerunt pre caumate. Versa est in luctum cithara mea, et organum meum in vocem flentium.

XXXI

Pepigi fedus cum oculis meis, ut ne cogitarem quidem de virgine. Quam enim partem haberet in me Deus desuper, et hereditatem Omnipotens de excelsis? Numquid non perditio est iniquo, et alienatio operantibus iniustitiam? Nonne ipse considerat vias meas, et cunctos gressus meos dinumerat? Si ambulavi in vanitate, et festinavit in dolo pes meus, appendat me in statera iusta, et sciat Deus simplicitatem meam. Si declinavit gressus meus de via, et si secutum est oculos meos cor meum, et in manibus meis adhesit macula: seram et alius comedat, et progenies mea eradicetur. Si deceptum est cor meum super muliere, et si ad hostium amici mei insidiatus sum: scortum sit alterius uxor mea, et super illam incurventur alii. Hoc enim nefas est et iniquitas maxima, ignis est usque ad perditionem devorans, et omnia eradicans genimina. Si contempsi subire iudicium cum servo meo et ancilla mea, cum disceptarent adversum me: quid enim faciam cum surrexerit ad iudicandum Deus? et cum quesierit, quid respondebo illi? Numquid non in utero fecit me qui et illum operatus est, et formavit in vulva unus? Si negavi quod volebant pauperibus, et oculos vidue expectare feci; si comedi buccellam meam solus, et non comedit pupillus ex ea: quia ab infantia mea crevit mecum miseratio, et de utero matris mee egressa est mecum. Si despexi pereuntem eo quod non habuerit in-

indumentum absque operimento pauperem. Si non benedixerunt
mihi latera eius et de velleribus ovium mearum ca-
lefactus est. Si levavi super pupillum manum meam, et-
iam cum viderem me in porta superiorem, humerus meus a iunctu-
ra sua cadat et brachium meum cum suis ossibus confringatur.
Semper enim quasi tumentes super me fluctus timui deum et pondus
eius ferre non potui. Si putavi aurum robur me-
um et obrizo dixi fiducia mea. Si laetatus sum
super multis divitiis meis, et quia plurima reperit manus mea.
Si vidi solem cum fulgeret et lunam incedentem
clare, et laetatum est in abscondito cor meum, et
osculatus sum manum meam ore meo, quae est iniqui-
tas maxima et negatio contra deum altissimum. Si gavi-
sus sum ad ruinam eius qui me oderat, et exultavi
quod invenisset eum malum. Non enim dedi ad pec-
candum guttur meum ut expeterem maledicens
animam eius. Si non dixerunt viri tabernaculi mei, quis
det de carnibus eius ut saturemur. Foris non man-
sit peregrinus, ostium meum viatori patuit.
Si abscondi quasi homo peccatum meum et celavi in
sinu meo iniquitatem meam. Si expavi ad multi-
tudinem nimiam et despectio propinquorum terruit
me, et non magis tacui nec egressus sum ostium.
Quis mihi tribuat adiutorem ut desiderium meum
omnipotens audiat, et librum scribat ipse qui iudicat,
ut in humero meo portem illum et circumdem illum quasi
coronam mihi. Per singulos gradus meos pronun-
tiabo illum et quasi principi offeram eum. Si adver-
sum me terra mea clamat et cum ipsa sulci eius
deflent. Si fructus eius comedi absque pecunia et
animam agricolarum eius afflixi, pro frumento orian-
tur mihi tribuli et pro hordeo spina.

XXXII

Omiserunt autem tres viri isti respondere iob eo quod i-
ustus sibi videretur. Et iratus indignatusque est
heliu filius barachel buzites de cognatione
ram. Iratus est autem adversum iob eo quod iustum se esse
diceret coram deo. Porro adversum amicos eius indig-
natus est eo quod non invenissent responsionem rationabilem
tantum condempnassent iob. Igitur heliu expectavit
iob loquentem eo quod seniores essent qui loquebantur.
Cum autem vidisset quod respondere non potuissent, irat-
us est vehementer. Respondensque heliu filius barachel bu-
zites dixit. Iunior sum tempore, vos autem antiquiores,
idcirco demisso capite timui indicare vobis
meam sententiam. Sperabam enim quod aetas prolixior loque-
retur et annorum multitudo doceret sapientiam. Sed ut vi-
deo spiritus est in hominibus et inspiratio omnipotentis dat intel-
ligentiam. Non sunt longaevi sapientes nec senes
intellegunt iudicium. Ideo dicam audite me,
ostendam vobis ego meam scientiam. Expectavi e-
nim sermones vestros, audivi prudentiam vestram donec
disceptaremini sermonibus, et donec putabam vos
aliquid dicere considerabam. Sed ut video non est qui arguere pos-
sit iob et respondere ex vobis sermonibus eius. Ne forte
dicatis invenimus sapientiam. Deus proiecit eum non
homo. Nihil locutus est mihi, et ego non secundum vestros sermo-
nes respondebo illi. Extimuerunt nec responderunt ultra,
abstulerunt a se eloquia. Quoniam igitur expectavi et non
sunt locuti, steterunt nec responderunt ultra, respon-
debo et ego partem meam et ostendam scientiam meam.
Plenus sum enim sermonibus et coartat me spiritus u-
teri mei. En venter meus quasi mustum absque spiracu-
lo quod lagunculas novas disrumpit. Loquar et
respirabo paululum, aperiam labia mea et respon-
debo. Non accipiam personam viri et deum homi-
ni non aequabo. Nescio enim quamdiu subsistam et si
post modicum tollat me factor meus.

XXXIII

Audi ergo iob eloquia mea et omnes ser-
mones meos ausculta. Ecce aperui os me-
um, loquatur lingua mea in faucibus meis. Sim-
plici corde meo sermones mei et sententiam
labia mea pura loquentur. Spiritus dei fecit me
et spiraculum omnipotentis vivificavit me. Si po-
tes responde mihi et adversum faciem meam consiste. Ecce
et me sicut et te fecit deus, et de eodem luto ego quoque for-
matus sum. Verumtamen miraculum meum non
te terreat et eloquentia mea non sit tibi gravis.
Dixisti ergo in auribus meis et vocem verborum tuorum
audivi. Mundus sum ego absque delicto et im-
maculatus et non est iniquitas in me. Quia querelas
in me repperit, ideo arbitratus est me inimicum sibi.
Posuit in nervo pedes meos, custodivit omnes se-
mitas meas. Hoc est ergo in quo non es iustificatus.
Respondebo tibi quia maior sit deus homine. Adversus eum con-
tendis quod non ad omnia verba responderit tibi. Semel loquitur
deus et secundo id ipsum non repetit. Per somnium in visi-
one nocturna quando irruit sopor super homines et
dormiunt in lectulo, tunc aperit aures virorum
et erudiens eos instruit disciplina, ut avertat
hominem ab his quae fecit et liberet eum de super-
bia, eruens animam eius a corruptione, et vitam illius
ut non transeat in gladium. Increpat quoque per
dolorem in lectulo et omnia ossa eius marces-
cere facit. Abominabilis ei fit in vita sua pa-
nis et animae illius cibus ante desiderabilis. Tabescet ca-
ro eius et ossa quae tecta fuerant nudabuntur.
Appropinquabit corruptioni anima eius et vita
illius mortiferis. Si fuerit pro eo angelus loquens
unus de milibus ut annuntiet hominis aequita-
tem, miserebitur eius et dicet: libera eum ut non descen-
dat in corruptionem, inveni in quo ei propitier.
Consumpta est caro eius a suppliciis, revertatur
ad dies adulescentiae suae. Deprecabitur
deum et placabilis ei erit et videbit faciem eius in

in iubilo, et reddet homini iustitiam suam. Respiciet homines, et dicet: Peccavi, et vere deliqui, et ut eram dignus non recepi. Liberavit animam suam ne pergeret in interitum, sed vivens lucem videret. Ecce haec omnia operatur Deus tribus vicibus per singulos, ut revocet animas eorum a corruptione, et illuminet luce viventium. Attende Iob, et audi me: et tace, dum ego loquor. Si autem habes quod loquaris, responde mihi: loquere, volo enim te apparere iustum. Quod si non habes, audi me: tace, et docebo te sapientiam.

XXXIIII

Pronuntians itaque Eliu, etiam haec locutus est: Audite sapientes verba mea, et eruditi auscultate me: auris enim verba probat, et guttur escas gustu diiudicat. Iudicium eligamus nobis, et inter nos videamus quid sit melius. Quia dixit Iob: Iustus sum, et Deus subvertit iudicium meum. In iudicando enim me mendacium est: violenta sagitta mea absque ullo peccato. Quis est vir ut est Iob, qui bibit subsannationem quasi aquam? qui graditur cum operantibus iniquitatem, et ambulat cum viris impiis? Dixit enim: Non placebit vir Deo, etiam si cucurrerit cum eo. Ideo viri cordati audite me: absit a Deo impietas, et ab omnipotente iniquitas. Opus enim hominis reddet ei, et iuxta vias singulorum restituet eis. Vere enim Deus non condemnabit frustra, nec omnipotens subvertet iudicium. Quem constituit alium super terram? aut quem posuit super orbem quem fabricatus est? Si direxerit ad eum cor suum, spiritum illius et flatum ad se trahet. Deficiet omnis caro simul, et homo in cinerem revertetur. Si habes ergo intellectum, audi quod dicitur, et ausculta vocem eloquii mei. Numquid qui non amat iudicium, sanari potest? et quomodo tu eum qui iustus est in tantum condemnas? Qui dicit regi: Apostata: qui vocat duces impios: qui non accipit personas principum: nec cognovit tyrannum cum disceptaret contra pauperem: opus enim manuum eius sunt universi. Subito morientur, et in media nocte turbabuntur populi, et pertransibunt, et auferent violentum absque manu. Oculi enim eius super vias hominum, et omnes gressus eorum considerat. Non sunt tenebrae, et non est umbra mortis, ut abscondantur ibi qui operantur iniquitatem. Neque enim ultra in hominis potestate est ut veniat ad Deum in iudicium. Conteret multos et innumerabiles, et stare faciet alios pro eis. Novit enim opera eorum: et idcirco inducet noctem, et conterentur. Quasi impios percussit eos in loco videntium. Qui quasi de industria recesserunt ab eo, et omnes vias eius intelligere noluerunt: ut pervenire facerent ad eum clamorem egeni, et audiret vocem pauperum. Ipso enim concedente pacem, quis est qui condemnet? Ex quo absconderit vultum suum, quis est qui contempletur eum? et super gentes et super omnes homines. Qui regnare facit hominem hypocritam propter peccata populi. Quia ergo ego locutus sum ad Deum, te quoque non prohibebo. Si erravi, tu doce me: si iniquitatem locutus sum, ultra non addam. Numquid a te Deus expetit eam, quia displicuit tibi? tu enim coepisti loqui, et non ego: quod si quid nosti melius, loquere. Viri intelligentes loquantur mihi, et vir sapiens audiat me. Iob autem stulte locutus est, et verba illius non sonant disciplinam. Pater mi, probetur Iob usque ad finem: ne desinas ab homine iniquitatis. Quia addit super peccata sua blasphemiam, inter nos interim constringatur: et tunc ad iudicium provocet sermonibus suis Deum.

XXXV

Igitur Eliu haec rursum locutus est: Numquid aequa tibi videtur tua cogitatio, ut diceres: Iustior sum Deo? Dixisti enim: Non tibi placet quod rectum est: vel quid tibi proderit si ego peccavero? Itaque ego respondebo sermonibus tuis, et amicis tuis tecum. Suspice caelum, et intuere, et contemplare aethera quod altior te sit. Si peccaveris, quid ei nocebis? et si multiplicatae fuerint iniquitates tuae, quid facies contra eum? Porro si iuste egeris, quid donabis ei, aut quid de manu tua accipiet? Homini qui similis tui est, nocebit impietas tua: et filium hominis adiuvabit iustitia tua. Propter multitudinem calumniatorum clamabunt: et eiulabunt propter vim brachii tyrannorum. Et non dixit: Ubi est Deus qui fecit me, qui dedit carmina in nocte? qui docet nos super iumenta terrae, et super volucres caeli erudit nos. Ibi clamabunt, et non exaudiet, propter superbiam malorum. Non ergo frustra audiet Deus, et omnipotens singulorum causas intuebitur. Etiam cum dixeris: Non considerat: iudicare coram illo, et expecta eum. Nunc enim non infert furorem suum, nec ulciscitur scelus valde. Ergo Iob frustra aperit os suum, et absque scientia verba multiplicat.

Addens quoque Eliu, haec locutus est: Sustine me paululum, et indicabo tibi: adhuc enim habeo quod pro Deo loquar. Repetam scientiam meam a principio, et operatorem meum probabo iustum. Vere enim absque mendacio sermones mei, et perfecta scientia probabitur tibi. Deus potentes non abiicit, cum et ipse sit potens: sed non salvat impios, et iudicium pauperibus tribuit. Non auferet a iusto oculos suos, et reges in solio collocat in perpetuum, et illi eriguntur. Et si fuerint in catenis, et vinciantur funibus paupertatis: indicabit eis opera eorum, et scelera eorum, quia violenti fuerunt. Revelabit quoque aurem eorum, ut corripiat: et loquetur, ut revertantur ab iniquitate. Si audierint et observaverint, complebunt dies suos in bono, et

75

animos suos in gladio transeant et consumantur in stultitia. Simulatores et callidi provocant iram Dei neque clamabunt cum vincti fuerint. Morietur in tempestate anima eorum et vita eorum inter effeminatos. Eripiet de angustia sua pauperem et revelabit in tribulatione aurem eius. Igitur salvabit te de ore angusto latissime et non habentis fundamentum subter se requies autem mensae tuae erit plena pinguedine. Causa tua quasi impii iudicata est causam iudiciumque recipies. Non te ergo superet ira ut aliquem opprimas nec multitudo donorum inclinet te. Depone magnitudinem tuam absque tribulatione et omnes robustos fortitudine. Ne protrahas noctem ut ascendant populi pro eis. Cave ne declines ad iniquitatem hanc enim coepisti sequi post miseriam. Ecce Deus excelsus in fortitudine sua et nullus ei similis in legislatoribus. Quis poterit scrutari vias eius aut quis potest ei dicere operatus es iniquitatem? Memento quod ignores opus eius de quo cecinerunt viri. Omnes homines vident eum unusquisque intuetur procul. Ecce Deus magnus vincens scientiam nostram numerus annorum eius inaestimabilis. Qui aufert stillas pluviae et effundit imbres ad instar gurgitum qui de nubibus fluunt quae praetexunt cuncta desuper. Si voluerit extendere nubes quasi tentorium suum et fulgurare lumine suo desuper cardines quoque maris operiet. Per haec enim iudicat populos et dat escas multis mortalibus.

XXXVII In manibus abscondit lucem et praecipit ei ut rursus adveniat. Adnuntiat de ea amico suo quod possessio eius sit et ad eam possit ascendere. Super hoc expavit cor meum et emotum est de loco suo. Audite auditionem in terrore vocis eius et sonum de ore illius procedentem. Sub omnibus caelis ipse considerat et lumen illius super terminos terrae. Post eum rugiet sonitus tonabit voce magnitudinis suae et non investigabitur cum audita fuerit vox eius. Tonabit Deus in voce sua mirabiliter qui facit magna et inscrutabilia. Qui praecipit nivi ut descendat in terram et hiemis pluviis et imbri fortitudinis suae. Qui in manu omnium hominum signat ut noverint singuli opera sua. Ingredietur bestia latibulum et in antro suo morabitur. Ab interioribus egredietur tempestas et ab arcturo frigus. Flante Deo concrescit gelu et rursum latissimae funduntur aquae. Frumentum desiderat nubes et nubes spargunt lumen suum. Quae lustrant cuncta per circuitum quocumque eas voluntas gubernantis duxerit ad omne quod praeceperit illis super faciem orbis terrarum. Sive in una tribu sive in terra sua sive in quocumque loco misericordiae suae eas iusserit inveniri. Ausculta haec Iob sta et considera mirabilia Dei. Numquid scis quando praeceperit Deus pluviis ut ostenderent lucem nubium eius? Numquid nosti semitas nubium magnas et perfectas scientias? Nonne vestimenta tua calida sunt cum perflata fuerit terra austro? Tu forsitan cum eo fabricatus es caelos qui solidissimi quasi aere fusi sunt. Ostende nobis quid dicamus illi nos quippe involvimur tenebris. Quis narrabit ei quae loquor? Etiam si locutus fuerit homo devorabitur. At nunc non vident lucem subito aer cogitur in nubes et ventus transiens fugabit eas. Ab aquilone aurum venit et ad Deum formidolosa laudatio. Digne eum invenire non possumus magnum fortitudine et iudicio et iustitia et enarrari non potest. Ideo timebunt eum viri et non audebunt contemplari omnes qui sibi videntur esse sapientes.

XXXVIII Respondens autem Dominus Iob de turbine dixit: Quis est iste involvens sententias sermonibus imperitis? Accinge sicut vir lumbos tuos interrogabo te et responde mihi. Ubi eras quando ponebam fundamenta terrae? Indica mihi si habes intellegentiam. Quis posuit mensuras eius si nosti vel quis tetendit super eam lineam? Super quo bases illius solidatae sunt aut quis dimisit lapidem angularem eius cum me laudarent simul astra matutina et iubilarent omnes filii Dei? Quis conclusit ostiis mare quando erumpebat quasi de vulva procedens cum ponerem nubem vestimentum eius et caligine illud quasi pannis infantiae obvolverem? Circumdedi illud terminis meis et posui vectem et ostia et dixi: Usque huc venies et non procedes amplius et hic confringes tumentes fluctus tuos. Numquid post ortum tuum praecepisti diluculo et ostendisti aurorae locum suum? Et tenuisti concutiens extrema terrae et excussisti impios ex ea? Restituetur ut lutum signaculum et stabit sicut vestimentum. Auferetur ab impiis lux sua et brachium excelsum confringetur. Numquid ingressus es profunda maris et in novissimis abyssi deambulasti? Numquid apertae sunt tibi portae mortis et ostia tenebrosa vidisti? Numquid considerasti latitudinem terrae? Indica mihi si nosti omnia. In qua via lux habitet et tenebrarum quis locus sit ut ducas unumquodque ad terminos suos et intellegas semitas domus eius. Sciebas tunc quod nasciturus esses et numerum dierum tuorum noveras? Numquid ingressus es thesauros nivis aut thesauros grandinis aspexisti quae praeparavi in tempus hostis in diem pugnae et belli? Per quam viam spargitur lux dividitur aestus super terram? Quis dedit vehementissimo imbri cursum et viam sonantis

rex. Ego autem constitutus sum rex ab eo super Syon montem sanctum eius, predicans preceptum eius. Dominus dixit ad me filius meus es tu, ego hodie genui te. Postula a me et dabo tibi gentes hereditatem tuam et possessionem tuam terminos terre. Reges eos in virga ferrea et tamquam vas figuli confringes eos. Et nunc reges intelligite, erudimini qui iudicatis terram. Servite domino in timore et exultate ei cum tremore. Apprehendite disciplinam ne quando irascatur dominus et pereatis de via iusta. Cum exarserit in brevi ira eius beati omnes qui confidunt in eo.

Titulus ipsi David cum fugeret a facie Absalon.

Domine quid multiplicati sunt qui tribulant me, multi insurgunt adversum me. Multi dicunt anime mee non est salus ipsi in deo eius. Tu autem domine susceptor meus es, gloria mea et exaltans caput meum. Voce mea ad dominum clamavi et exaudivit me de monte sancto suo. Ego dormivi et soporatus sum et exsurrexi quia dominus suscepit me. Non timebo milia populi circumdantis me, exsurge domine salvum me fac deus meus. Quoniam tu percussisti omnes adversantes mihi sine causa, dentes peccatorum contrivisti. Domini est salus et super populum tuum benedictio tua.

In finem in carminibus psalmus.

Cum invocarem exaudivit me deus iustitie mee, in tribulatione dilatasti mihi. Miserere mei et exaudi orationem meam. Filii hominum usquequo gravi corde, ut quid diligitis vanitatem et queritis mendacium. Et scitote quoniam mirificavit dominus sanctum suum, dominus exaudiet me cum clamavero ad eum. Irascimini et nolite peccare, que dicitis in cordibus vestris in cubilibus vestris compungimini. Sacrificate sacrificium iustitie et sperate in domino, multi dicunt quis ostendit nobis bona. Signatum est super nos lumen vultus tui domine, dedisti letitiam in corde meo. A fructu frumenti vini et olei sui multiplicati sunt. In pace in idipsum dormiam et requiescam. Quoniam tu domine singulariter in spe constituisti me.

In fine pro ea que consequitur hereditatem.

Verba mea auribus percipe domine, intellige clamorem meum. Intende voci orationis mee rex meus et deus meus. Quoniam ad te orabo domine, mane exaudies vocem meam. Mane astabo tibi et videbo quoniam non deus volens iniquitatem tu es. Neque habitabit iuxta te malignus, neque permanebunt iniusti ante oculos tuos. Odisti omnes qui operantur iniquitatem, perdes omnes qui loquuntur mendacium. Virum sanguinum et dolosum abhominabitur dominus, ego autem in multitudine misericordie tue. Introibo in domum tuam adorabo ad templum sanctum tuum in timore tuo. Domine deduc me in iustitia tua propter inimicos meos dirige in conspectu tuo viam meam. Quoniam non est in ore eorum veritas, cor eorum vanum est.

Sepulchrum patens est guttur eorum, linguis suis dolose agebant, iudica illos deus. Decidant a cogitationibus suis, secundum multitudinem impietatum eorum expelle eos quoniam irritaverunt te domine. Et letentur omnes qui sperant in te, in eternum exultabunt et habitabis in eis. Et gloriabuntur in te omnes qui diligunt nomen tuum, quoniam tu benedices iusto. Domine ut scuto bone voluntatis tue coronasti nos.

In finem pro octava.

Domine ne in furore tuo arguas me, neque in ira tua corripias me. Miserere mei domine quoniam infirmus sum, sana me domine quoniam conturbata sunt omnia ossa mea. Et anima mea turbata est valde, sed tu domine usquequo. Convertere domine et eripe animam meam, salvum me fac propter misericordiam tuam. Quoniam non est in morte qui memor sit tui, in inferno autem quis confitebitur tibi. Laboravi in gemitu meo, lavabo per singulas noctes lectum meum, lacrimis meis stratum meum rigabo. Turbatus est a furore oculus meus, inveteravi inter omnes inimicos meos. Discedite a me omnes qui operamini iniquitatem, quoniam exaudivit dominus vocem fletus mei. Exaudivit dominus deprecationem meam, dominus orationem meam suscepit. Erubescant et conturbentur vehementer omnes inimici mei, convertantur et erubescant valde velociter.

In fine psalmus David quem cantavit domino pro verbis Chusi filii Iemini.

Domine deus meus in te speravi, salvum me fac ex omnibus persequentibus me et libera me. Nequando rapiat ut leo animam meam, dum non est qui redimat neque qui salvum faciat. Domine deus meus si feci istud, si est iniquitas in manibus meis. Si reddidi retribuentibus mihi mala, decidam merito ab inimicis meis inanis. Persequatur inimicus animam meam et comprehendat et conculcet in terra vitam meam, et gloriam meam in pulverem deducat. Exurge domine in ira tua et exaltare in finibus inimicorum tuorum. Et exurge domine deus meus in precepto quod mandasti, et synagoga populorum circumdabit te. Et propter hanc in altum regredere, dominus iudicat populos. Iudica me domine secundum iustitiam meam et secundum innocentiam meam super me. Consumetur nequitia peccatorum et diriges iustum, scrutans corda et renes deus. Iustum adiutorium meum a domino, qui salvos facit rectos corde. Deus iudex iustus fortis et patiens, numquid irascitur per singulos dies. Nisi conversi fueritis gladium suum vibrabit, arcum suum tetendit et paravit illum. Et in eo paravit vasa mortis, sagittas suas ardentibus effecit. Ecce parturiit iniustitiam, concepit dolorem et peperit iniquitatem. Lacum aperuit et effodit eum, et incidit in foveam quam fecit. Convertetur dolor eius in caput eius, et in verticem ipsius iniquitas eius descendet. Confitebor domino secundum iustitiam eius, et psallam nomini domini altissimi.

In finem pro torcularibus psalmus David.

Domine dominus noster quam admirabile est nomen tuum in

Exurge domine in ira tua et exaltare in finibus inimicorum tuorum

in universa terra. Quoniam elevata est magnificentia tua super caelos. Ex ore infantium et lactentium perfecisti laudem propter inimicos tuos ut destruas inimicum et ultorem. Quoniam videbo caelos tuos opera digitorum tuorum: lunam et stellas quae tu fundasti. Quid est homo quod memor es eius aut filius hominis quoniam visitas eum? Minuisti eum paulo minus ab angelis, gloria et honore coronasti eum et constituisti eum super opera manuum tuarum. Omnia subiecisti sub pedibus eius oves et boves universas insuper et pecora campi. Volucres caeli et pisces maris qui perambulant semitas maris. Domine dominus noster quam admirabile est nomen tuum in universa terra. In finem pro occultis filii psalmus David.

Confitebor tibi domine in toto corde meo: narrabo omnia mirabilia tua. Laetabor et exsultabo in te: psallam nomini tuo altissime. In convertendo inimicum meum retrorsum: infirmabuntur et peribunt a facie tua. Quoniam fecisti iudicium meum et causam meam: sedisti super thronum qui iudicas iustitiam. Increpasti gentes et periit impius: nomen eorum delesti in aeternum et in saeculum saeculi. Inimici defecerunt frameae in finem: et civitates eorum destruxisti. Periit memoria eorum cum sonitu: et dominus in aeternum permanet. Paravit in iudicio thronum suum: et ipse iudicabit orbem terrae in aequitate, iudicabit populos in iustitia. Et factus est dominus refugium pauperi: adiutor in opportunitatibus in tribulatione. Et sperent in te qui noverunt nomen tuum: quoniam non dereliquisti quaerentes te domine. Psallite domino qui habitat in Sion: annuntiate inter gentes studia eius. Quoniam requirens sanguinem eorum recordatus est: non est oblitus clamorem pauperum. Miserere mei domine: vide humilitatem meam de inimicis meis. Qui exaltas me de portis mortis: ut annuntiem omnes laudationes tuas in portis filiae Sion. Exsultabo in salutari tuo: infixae sunt gentes in interitu quem fecerunt. In laqueo isto quem absconderunt: comprehensus est pes eorum. Cognoscetur dominus iudicia faciens: in operibus manuum suarum comprehensus est peccator. Convertantur peccatores in infernum: omnes gentes quae obliviscuntur deum. Quoniam non in finem oblivio erit pauperis: patientia pauperum non peribit in finem. Exsurge domine non confortetur homo: iudicentur gentes in conspectu tuo. Constitue domine legislatorem super eos: sciant gentes quoniam homines sunt. Ut quid domine recessisti longe: despicis in opportunitatibus in tribulatione? Dum superbit impius incenditur pauper: comprehenduntur in consiliis quibus cogitant. Quoniam laudatur peccator in desideriis animae suae: et iniquus benedicitur. Exacerbavit dominum peccator: secundum multitudinem irae suae non quaeret. Non est deus in conspectu eius: inquinatae sunt viae illius in omni tempore.

Auferuntur iudicia tua a facie eius: omnium inimicorum suorum dominabitur. Dixit enim in corde suo: non movebor a generatione in generationem sine malo. Cuius maledictione os plenum est et amaritudine et dolo: sub lingua eius labor et dolor. Sedet in insidiis cum divitibus in occultis: ut interficiat innocentem. Oculi eius in pauperem respiciunt: insidiatur in abscondito quasi leo in spelunca sua. Insidiatur ut rapiat pauperem: rapere pauperem dum attrahit eum. In laqueo suo humiliabit eum: inclinabit se et cadet cum dominatus fuerit pauperum. Dixit enim in corde suo: oblitus est deus, avertit faciem suam ne videat in finem. Exsurge domine deus exaltetur manus tua: ne obliviscaris pauperum. Propter quid irritavit impius deum? dixit enim in corde suo: non requiret. Vides quoniam tu laborem et dolorem consideras: ut tradas eos in manus tuas. Tibi derelictus est pauper: orphano tu eris adiutor. Contere brachium peccatoris et maligni: quaeretur peccatum illius et non invenietur. Dominus regnabit in aeternum et in saeculum saeculi: peribitis gentes de terra illius. Desiderium pauperum exaudivit dominus: praeparationem cordis eorum audivit auris tua. Iudicare pupillo et humili: ut non apponat ultra magnificare se homo super terram. In finem psalmus David.

In domino confido quomodo dicitis animae meae: transmigra in montem sicut passer? Quoniam ecce peccatores intenderunt arcum, paraverunt sagittas suas in pharetra: ut sagittent in obscuro rectos corde. Quoniam quae perfecisti destruxerunt: iustus autem quid fecit? Dominus in templo sancto suo: dominus in caelo sedes eius. Oculi eius in pauperem respiciunt: palpebrae eius interrogant filios hominum. Dominus interrogat iustum et impium: qui autem diligit iniquitatem odit animam suam. Pluet super peccatores laqueos: ignis et sulphur et spiritus procellarum pars calicis eorum. Quoniam iustus dominus et iustitias dilexit: aequitatem vidit vultus eius. In finem pro octava psalmus David.

Salvum me fac domine quoniam defecit sanctus: quoniam diminutae sunt veritates a filiis hominum. Vana locuti sunt unusquisque ad proximum suum: labia dolosa in corde et corde locuti sunt. Disperdat dominus universa labia dolosa: et linguam magniloquam. Qui dixerunt linguam nostram magnificabimus, labia nostra a nobis sunt: quis noster dominus est? Propter miseriam inopum et gemitum pauperum nunc exsurgam dicit dominus. Ponam in salutari: fiducialiter agam in eo. Eloquia domini eloquia casta: argentum igne examinatum probatum terrae purgatum septuplum. Tu domine servabis nos: et custodies nos a generatione hac in aeternum. In circuitu

impii ambulant: secundum altitudinem tuam multiplicasti filios hominum. *In finem psalmus David.*

Usquequo domine oblivisceris me in finem? usquequo avertis faciem tuam a me? Quamdiu ponam consilia in anima mea: dolorem in corde meo per diem? Usquequo exaltabitur inimicus meus super me? Respice et exaudi me domine deus meus. Illumina oculos meos ne umquam obdormiam in morte: nequando dicat inimicus meus prevalui adversus eum. Qui tribulant me exultabunt si motus fuero: ego autem in misericordia tua speravi. Exultabit cor meum in salutari tuo: cantabo domino qui bona tribuit mihi: et psallam nomini domini altissimi. *In finem psalmus David.*

Dixit insipiens in corde suo: non est deus. Corrupti sunt et abominabiles facti sunt in studiis suis: non est qui faciat bonum non est usque ad unum. Dominus de celo prospexit super filios hominum: ut videat si est intelligens aut requirens deum. Omnes declinaverunt simul inutiles facti sunt: non est qui faciat bonum non est usque ad unum. Sepulchrum patens est guttur eorum linguis suis dolose agebant: venenum aspidum sub labiis eorum. Quorum os maledictione et amaritudine plenum est: veloces pedes eorum ad effundendum sanguinem. Contritio et infelicitas in viis eorum et viam pacis non cognoverunt: non est timor dei ante oculos eorum. Nonne cognoscent omnes qui operantur iniquitatem: qui devorant plebem meam sicut escam panis. Dominum non invocaverunt: illic trepidaverunt timore ubi non erat timor. Quoniam dominus in generatione iusta est: consilium inopis confudistis quoniam dominus spes eius est. Quis dabit ex Syon salutare Israel? cum averterit dominus captivitatem plebis sue: exultabit Iacob et letabitur Israel. *Psalmus David.*

Domine quis habitabit in tabernaculo tuo: aut quis requiescet in monte sancto tuo? Qui ingreditur sine macula: et operatur iustitiam. Qui loquitur veritatem in corde suo: qui non egit dolum in lingua sua. Nec fecit proximo suo malum: et opprobrium non accepit adversus proximos suos. Ad nichilum deductus est in conspectu eius malignus: timentes autem dominum glorificat. Qui iurat proximo suo et non decipit: qui pecuniam suam non dedit ad usuram: et munera super innocentem non accepit. Qui facit hec: non movebitur in eternum. *Tituli inscriptio ipsi David.*

Conserva me domine quoniam speravi in te: dixi domino deus meus es tu quoniam bonorum meorum non eges. Sanctis qui sunt in terra eius: mirificavit omnes voluntates meas in eis. Multiplicate sunt infirmitates eorum: postea acceleraverunt. Non congregabo conventicula eorum de sanguinibus: nec memor ero nominum eorum per labia mea. Dominus pars he-

77

reditatis mee et calicis mei: tu es qui restitues hereditatem meam mihi. Funes ceciderunt mihi in preclaris: etenim hereditas mea preclara est mihi. Benedicam dominum qui tribuit mihi intellectum: insuper et usque ad noctem increpuerunt me renes mei. Providebam dominum in conspectu meo semper: quoniam a dextris est mihi ne commovear. Propter hoc letatum est cor meum et exultavit lingua mea: insuper et caro mea requiescet in spe. Quoniam non derelinques animam meam in inferno: nec dabis sanctum tuum videre corruptionem. Notas mihi fecisti vias vite: adimplebis me letitia cum vultu tuo: delectationes in dextera tua usque in finem. *Oratio David.*

Exaudi domine iustitiam meam: intende deprecationem meam. Auribus percipe orationem meam: non in labiis dolosis. De vultu tuo iudicium meum prodeat: oculi tui videant equitates. Probasti cor meum et visitasti nocte: igne me examinasti et non est inventa in me iniquitas. Ut non loquatur os meum opera hominum: propter verba labiorum tuorum ego custodivi vias duras. Perfice gressus meos in semitis tuis: ut non moveantur vestigia mea. Ego clamavi quoniam exaudisti me deus: inclina aurem tuam mihi et exaudi verba mea. Mirifica misericordias tuas: qui salvos facis sperantes in te. A resistentibus dextere tue custodi me ut pupillam oculi. Sub umbra alarum tuarum protege me: a facie impiorum qui me afflixerunt. Inimici mei animam meam circumdederunt adipem suum concluserunt: os eorum locutum est superbiam. Proicientes me nunc circumdederunt me: oculos suos statuerunt declinare in terram. Susceperunt me sicut leo paratus ad predam: et sicut catulus leonis habitans in abditis. Exurge domine preveni eum et supplanta eum: eripe animam meam ab impio frameam tuam ab inimicis manus tue. Domine a paucis de terra divide eos in vita eorum: de absconditis tuis adimpletus est venter eorum. Saturati sunt filiis: et dimiserunt reliquias suas parvulis suis. Ego autem in iustitia apparebo conspectui tuo: satiabor cum apparuerit gloria tua. *In finem puero domini David qui locutus est domino verba cantici huius in die qua eripuit eum dominus de manu omnium inimicorum eius et de manu Saul et dixit.*

Diligam te domine fortitudo mea: dominus firmamentum meum et refugium meum et liberator meus. Deus meus adiutor meus: et sperabo in eum. Protector meus et cornu salutis mee: et susceptor meus. Laudans invocabo dominum: et ab inimicis meis salvus ero. Circumdederunt me dolores mortis: et torrentes iniquitatis conturbaverunt me. Dolores inferni circumdederunt me: preoccupaverunt me laquei mortis. In tribulatione mea invocavi dominum et ad

deum meum clamavi. Et exaudivit de templo sancto suo vocem meam et clamor meus in conspectu eius introivit in aures eius. Commota est et contremuit terra fundamenta montium conturbata sunt et commota sunt quoniam iratus est eis. Ascendit fumus in ira eius et ignis a facie eius exarsit carbones succensi sunt ab eo. Inclinavit celos et descendit et caligo sub pedibus eius. Et ascendit super cherubim et volavit volavit super pennas ventorum. Et posuit tenebras latibulum suum in circuitu eius tabernaculum eius tenebrosa aqua in nubibus aeris. Pre fulgore in conspectu eius nubes transierunt grando et carbones ignis. Et intonuit de celo dominus et altissimus dedit vocem suam grando et carbones ignis. Et misit sagittas suas et dissipavit eos fulgura multiplicavit et conturbavit eos. Et apparuerunt fontes aquarum et revelata sunt fundamenta orbis terrarum. Ab increpatione tua domine ab inspiratione spiritus ire tue. Misit de summo et accepit me et assumpsit me de aquis multis. Eripuit me de inimicis meis fortissimis et ab his qui oderunt me quoniam confortati sunt super me. Prevenerunt me in die afflictionis mee et factus est dominus protector meus. Et eduxit me in latitudinem salvum me fecit quoniam voluit me. Et retribuet michi dominus secundum iustitiam meam et secundum puritatem manuum mearum retribuet michi. Quia custodivi vias domini nec impie gessi a deo meo. Quoniam omnia iudicia eius in conspectu meo et iustitias eius non repuli a me. Et ero inmaculatus cum eo et observabo me ab iniquitate mea. Et retribuet michi dominus secundum iustitiam meam et secundum puritatem manuum mearum in conspectu oculorum eius. Cum sancto sanctus eris et cum viro innocente innocens eris. Et cum electo electus eris et cum perverso perverteris. Quoniam tu populum humilem salvum facies et oculos superborum humiliabis. Quoniam tu illuminas lucernam meam domine deus meus illumina tenebras meas. Quoniam in te eripiar a temptatione et in deo meo transgrediar murum. Deus meus inpolluta via eius eloquia domini igne examinata protector est omnium sperantium in se. Quoniam quis deus preter dominum aut quis deus preter deum nostrum. Deus qui precinxit me virtute et posuit inmaculatam viam meam. Qui perfecit pedes meos tamquam cervorum et super excelsa statuens me. Qui docet manus meas ad prelium et posuisti ut arcum ereum brachia mea. Et dedisti michi protectionem salutis tue et dextera tua suscepit me. Et disciplina tua correxit me in finem et disciplina tua ipsa me docebit. Dilatasti gressus meos subtus me et non sunt infirmata vestigia mea. Persequar inimicos meos et comprehendam illos et non convertar donec deficiant. Confringam illos

nec poterunt stare cadent subtus pedes meos. Et precinxisti me virtute ad bellum supplantasti insurgentes in me subtus me. Et inimicos meos dedisti michi dorsum et odientes me disperdidisti. Clamaverunt nec erat qui salvos faceret ad dominum nec exaudivit eos. Et comminuam eos ut pulverem ante faciem venti ut lutum platearum delebo eos. Eripies me de contradictionibus populi constitues me in caput gentium. Populus quem non cognovi servivit michi in auditu auris obedivit michi. Filii alieni mentiti sunt michi filii alieni inveterati sunt et claudicaverunt a semitis suis. Vivit dominus et benedictus deus meus et exaltetur deus salutis mee. Deus qui das vindictas michi et subdis populos sub me liberator meus de inimicis meis iracundis. Et ab insurgentibus in me exaltabis me a viro iniquo eripies me. Propterea confitebor tibi in nationibus domine et nomini tuo psalmum dicam. Magnificans salutes regis eius et faciens misericordiam christo suo david et semini eius usque in seculum. In finem psalmus david.

Celi enarrant gloriam dei et opera manuum eius annuntiat firmamentum. Dies diei eructat verbum et nox nocti indicat scientiam. Non sunt loquele neque sermones quorum non audiantur voces eorum. In omnem terram exivit sonus eorum et in fines orbis terre verba eorum. In sole posuit tabernaculum suum et ipse tamquam sponsus procedens de thalamo suo. Exultavit ut gigas ad currendam viam a summo celo egressio eius. Et occursus eius usque ad summum eius nec est qui se abscondat a calore eius. Lex domini inmaculata convertens animas testimonium domini fidele sapientiam prestans parvulis. Iustitie domini recte letificantes corda preceptum domini lucidum illuminans oculos. Timor domini sanctus permanet in seculum seculi iudicia domini vera iustificata in semetipsa. Desiderabilia super aurum et lapidem preciosum multum et dulciora super mel et favum. Etenim servus tuus custodit ea in custodiendis illis retributio multa. Delicta quis intelligit ab occultis meis munda me et ab alienis parce servo tuo. Si mei non fuerint dominati tunc inmaculatus ero et emundabor a delicto maximo. Et erunt ut complaceant eloquia oris mei et meditatio cordis mei in conspectu tuo semper. Domine adiutor meus et redemptor meus. In finem psalmus david.

Exaudiat te dominus in die tribulationis protegat te nomen dei iacob. Mittat tibi auxilium de sancto et de syon tueatur te. Memor sit omnis sacrificii tui et holocaustum tuum pingue fiat. Tribuat tibi secundum cor tuum et omne consilium tuum confirmet. Letabimur in salutari tuo et in nomine dei nostri magnificabimur. Impleat dominus omnes pe-

in atrio sancto eius. Vox domini super aquas, deus maiestatis
intonuit, dominus super aquas multas. Vox domini
in virtute, vox domini in magnificentia. Vox do-
mini confringentis cedros, et confringet dominus cedros Li-
bani. Et comminuet eas tamquam vitulum Libani,
et dilectus quemadmodum filius unicornium. Vox domini
intercidentis flammam ignis, vox domini concutientis
desertum, et commovebit dominus desertum Cades. Vox
domini praeparantis cervos, et revelabit condensa,
et in templo eius omnes dicent gloriam. Dominus diluvium
inhabitare facit, et sedebit dominus rex in aeternum. Do-
minus virtutem populo suo dabit, dominus benedicet populo su-
o in pace. Psalmus cantici in dedicatione domus David.
Exaltabo te domine quoniam suscepisti me, nec
delectasti inimicos meos super me. Domine deus
meus clamavi ad te, et sanasti me. Domine eduxisti
ab inferno animam meam, salvasti me
a descendentibus in lacum. Psallite domino sancti
eius, et confitemini memoriae sanctitatis eius. Quoniam ira in
indignatione eius, et vita in voluntate eius. Ad ves-
perum demorabitur fletus, et ad matutinum laetitia.
Ego autem dixi in abundantia mea, non movebor in
aeternum. Domine in voluntate tua praestitisti decori meo
virtutem. Avertisti faciem tuam a me, et fac-
tus sum conturbatus. Ad te domine clama-
bo, et ad deum meum deprecabor. Quae utilitas in san-
guine meo dum descendo in corruptionem. Numquid confite-
bitur tibi pulvis, aut annuntiabit veritatem tuam. Au-
divit dominus et misertus est mei, dominus factus est adiutor meus.
Convertisti planctum meum in gaudium mihi, con-
scidisti saccum meum et circumdedisti me laetitia.
Ut cantet tibi gloria mea et non compungar, domine
deus meus in aeternum confitebor tibi. In finem psalmus David pro ex-
In te domine speravi non confundar in aeternum, tasi. In iu-
stitia tua libera me. Inclina ad me
aurem tuam, accelera ut eruas me. Esto mihi in deum
protectorem et in domum refugii ut salvum me fa-
cias. Quoniam fortitudo mea et refugium meum es tu, et
propter nomen tuum deduces me et enutries me. Educes
me de laqueo hoc quem absconderunt mihi, quoniam tu es
protector meus. In manus tuas commendo spiritum
meum, redemisti me domine deus veritatis.
Odisti observantes vanitates supervacue. Ego
autem in domino speravi, exultabo et laetabor in mise-
ricordia tua. Quoniam respexisti humilitatem meam, salvasti
de necessitatibus animam meam. Nec conclusisti
me in manibus inimici, statuisti in loco spatioso
pedes meos. Miserere mei domine quoniam tribulor, contur-
batus est in ira oculus meus, anima mea et venter meus.
Quoniam defecit in dolore vita mea, et anni mei in ge-
mitibus. Infirmata est in paupertate virtus
mea, et ossa mea conturbata sunt. Super omnes inimicos

meos factus sum opprobrium et vicinis meis valde, et ti-
mor notis meis. Qui videbant me foras fugi-
erunt a me, oblivioni datus sum tamquam mortuus
a corde. Factus sum tamquam vas perditum, quoniam
audivi vituperationem multorum commorantium in circu-
itu. In eo dum convenirent simul adversum me,
accipere animam meam consiliati sunt. Ego autem in te spe-
ravi domine, dixi deus meus es tu, in manibus tuis sortes
meae. Eripe me de manu inimicorum meorum, et a
persequentibus me. Illustra faciem tuam super ser-
vum tuum, salvum me fac in misericordia tua, domine
non confundar quoniam invocavi te. Erubescant impii
et deducantur in infernum, muta fiant labia
dolosa. Quae loquuntur adversus iustum iniquitatem
in superbia et in abusione. Quam magna multi-
tudo dulcedinis tuae domine, quam abscondisti ti-
mentibus te. Perfecisti eis qui sperant in te in conspectu
filiorum hominum. Abscondes eos in abs-
condito faciei tuae a conturbatione hominum.
Proteges eos in tabernaculo tuo a contradictione
linguarum. Benedictus dominus quoniam mirificavit misericordi-
am suam in civitate munita. Ego autem dixi
in excessu mentis meae, proiectus sum a facie ocu-
lorum tuorum. Ideo exaudisti vocem orationis meae
dum clamarem ad te. Diligite dominum omnes sancti
eius, quoniam veritatem requiret dominus, et retribuet abundanter
facientibus superbiam. Viriliter agite et confortetur
cor vestrum omnes qui speratis in domino. Ipsi David intellectus.
Beati quorum remissae sunt iniquitates, et quorum
tecta sunt peccata. Beatus vir cui non imputa-
vit dominus peccatum, nec est in spiritu eius dolus. Quoniam ta-
cui inveteraverunt ossa mea, dum clamarem
tota die. Quoniam die ac nocte gravata est super me
manus tua, conversus sum in aerumna mea
dum configitur spina. Delictum meum cog-
nitum tibi feci, et iniustitiam meam non abscondi. Di-
xi confitebor adversum me iniustitiam meam domino,
et tu remisisti impietatem peccati mei. Pro hac
orabit ad te omnis sanctus in tempore opportuno. Ve-
rumtamen in diluvio aquarum multarum ad eum
non approximabunt. Tu es refugium meum a tribu-
latione quae circumdedit me, exultatio mea erue
me a circumdantibus me. Intellectum tibi dabo et in-
struam te in via hac qua gradieris, firmabo
super te oculos meos. Nolite fieri sicut equus et mulus
quibus non est intellectus. In camo et freno ma-
xillas eorum constringe, qui non approximant
ad te. Multa flagella peccatoris, sperantem autem in
domino misericordia circumdabit. Laetamini in do-
mino et exultate iusti, et gloriamini omnes recti corde.
Exultate iusti in do- [illegible] psalmus David
mino rectos decet collaudatio. Confitemini

in cithara in psalterio decem chordarum psallite
illi. Cantate ei canticum novum bene psallite
ei in vociferatione. Quia rectum est verbum domini et omnia
opera eius in fide. Diligit misericordiam et iudicium misericordia do-
mini plena est terra. Verbo domini celi firmati
sunt et spiritu oris eius omnis virtus eorum. Congregans
sicut in utre aquas maris ponens in thesauris
abyssos. Timeat dominum omnis terra ab eo autem com-
moveantur omnes inhabitantes orbem. Quoniam ipse dixit
et facta sunt ipse mandavit et creata sunt. Dominus dissip-
at consilia gentium reprobat autem cogitationes populorum et
reprobat consilia principum. Consilium autem domini in
eternum manet cogitationes cordis eius in generatione et
generationem. Beata gens cuius est dominus deus eius populus quem e-
legit in hereditatem sibi. De celo respexit dominus vidit
omnes filios hominum. De preparato habitaculo
suo respexit super omnes qui habitant terram. Qui
finxit sigillatim corda eorum qui intelligit omnia
opera eorum. Non salvatur rex per multam virtu-
tem et gigas non salvabitur in multitudine virtutis
sue. Fallax equus ad salutem in habundantia autem
virtutis sue non salvabitur. Ecce oculi domini super
metuentes eum et in eis qui sperant super misericordia
eius. Ut eruat a morte animas eorum et alat eos
in fame. Anima nostra sustinet dominum quoniam adiu-
tor et protector noster est. Quia in eo letabitur
cor nostrum et in nomine sancto eius speravimus. Fiat misericordia
tua domine super nos quemadmodum speravimus in te.
Benedicam dominum psalmus david cum immutavit vultum suum
in omni tempore semper laus eius in coram abimelech et dimi-
ore meo. In domino laudabitur anima sit eum et a-
mea audiant mansueti et letentur. Mag- biit
nificate dominum mecum et exaltemus nomen
eius in id ipsum. Exquisivi dominum et exaudivit
me et ex omnibus tribulationibus meis eripuit me.
Accedite ad eum et illuminamini et facies
vestre non confundentur. Iste pauper clamavit et do-
minus exaudivit eum et de omnibus tribulationi-
bus eius salvavit eum. Immittet angelus domini
in circuitu timentium eum et eripiet eos. Gustate
et videte quoniam suavis est dominus beatus vir qui sperat in
eo. Timete dominum omnes sancti eius quoniam non est inopia
timentibus eum. Divites eguerunt et esurierunt inqui-
rentes autem dominum non minuentur omni bono. Ve-
nite filii audite me timorem domini docebo vos.
Quis est homo qui vult vitam diligit dies videre
bonos. Prohibe linguam tuam a malo et labia
tua ne loquantur dolum. Diverte a malo et fac
bonum inquire pacem et persequere eam. Oculi do-
mini super iustos et aures eius ad preces eorum. Vul-
tus autem domini super facientes mala ut perdat de ter-
ra memoriam eorum. Clamaverunt iusti et dominus

exaudivit eos et ex omnibus tribulationibus eorum libera-
vit eos. Iuxta est dominus hiis qui tribulato
sunt corde et humiles spiritu salvabit. Multe tribu-
lationes iustorum et de omnibus hiis liberabit eos dominus.
Custodit dominus omnia ossa eorum unum ex hiis
non conteretur. Mors peccatorum pessima et qui oderunt
iustum delinquent. Redimet dominus animas servorum su-
orum et non delinquent omnes qui sperant in eo. ipsi
Iudica domine nocentes me expugna psalmus david
impugnantes me. Apprehende arma et
scutum et exsurge in adiutorium michi. Effun-
de frameam et conclude adversus eos qui persequuntur
me dic anime mee salus tua ego sum. Con-
fundantur et revereantur querentes animam me-
am. Avertantur retrorsum et confundantur co-
gitantes michi mala. Fiant tamquam pulvis ante
faciem venti et angelus domini coartans eos. Fi-
at via illorum tenebre et lubricum et angelus domini
persequens eos. Quoniam gratis absconderunt michi in-
teritum laquei sui super vacue exprobraverunt animam
meam. Veniat illi laqueus quem ignorat et cap-
tio quam abscondit apprehendat eum et in laqueum
cadat in ipsum. Anima autem mea exultabit in do-
mino et delectabitur super salutari suo. Omnia
ossa mea dicent domine quis similis tibi. Eri-
piens inopem de manu fortiorum eius egenum et
pauperem a diripientibus eum. Surgentes
testes iniqui que ignorabam interrogabant
me. Retribuebant michi mala pro bonis sterili-
tatem anime mee. Ego autem cum michi molesti essent
induebar cilicio. Humiliabam in ieiunio
animam meam et oratio mea in sinu meo convertetur.
Quasi proximum et quasi fratrem nostrum sic complacebam
quasi lugens et contristatus sic humiliabar. Et adver-
sum me letati sunt et convenerunt congregata sunt super
me flagella et ignoravi. Dissipati sunt nec
compuncti temptaverunt me subsannaverunt
me subsannatione frenduerunt super me dentibus
suis. Domine quando respicies restitue animam
meam a malignitate eorum a leonibus unicam
meam. Confitebor tibi in ecclesia magna in populo
gravi laudabo te. Non supergaudeant michi qui adver-
santur michi inique qui oderunt me gratis et annu-
unt oculis. Quoniam michi quidem pacifice loque-
bantur in iracundia terre loquentes dolos cogita-
bant. Et dilataverunt super me os suum dixe-
runt euge euge viderunt oculi nostri. Vidisti do-
mine ne sileas domine ne discedas a me.
Exsurge et intende iudicio meo deus meus et dominus
meus in causam meam. Iudica me secundum iusticiam me-
am domine deus meus et non supergaudeant michi. Non dicant
in cordibus suis euge euge anime nostre nec di-

-cant devoravimus eum. Erubescant et revereantur simul qui gratulantur malis meis. Induantur confusione et reverentia qui maligna loquuntur super me. Exultent et letentur qui volunt iustitiam meam et dicant semper magnificetur dominus qui volunt pacem servi eius. Et lingua mea meditabitur iustitiam tuam tota die laudem tuam.

In finem servo domini ipsi david.

Dixit iniustus ut delinquat in semetipso non est timor dei ante oculos eius. Quoniam dolose egit in conspectu eius ut inveniatur iniquitas eius ad odium. Verba oris eius iniquitas et dolus noluit intelligere ut bene ageret. Iniquitatem meditatus est in cubili suo astitit omni vie non bone malitiam autem non odivit. Domine in celo misericordia tua et veritas tua usque ad nubes. Iustitia tua sicut montes dei iudicia tua abyssus multa. Homines et iumenta salvabis domine quemadmodum multiplicasti misericordiam tuam deus. Filii autem hominum in tegmine alarum tuarum sperabunt. Inebriabuntur ab ubertate domus tue et torrente voluptatis tue potabis eos. Quoniam apud te est fons vite et in lumine tuo videbimus lumen. Pretende misericordiam tuam scientibus te et iustitiam tuam his qui recto sunt corde. Non veniat michi pes superbie et manus peccatoris non moveat me. Ibi ceciderunt qui operantur iniquitatem expulsi sunt nec potuerunt stare.

Psalmus david.

Noli emulari in malignantibus neque zelaveris facientes iniquitatem. Quoniam tamquam fenum velociter arescent et quemadmodum olera herbarum cito decident. Spera in domino et fac bonitatem et inhabita terram et pasceris in divitiis eius. Delectare in domino et dabit tibi petitiones cordis tui. Revela domino viam tuam et spera in eo et ipse faciet. Et educet quasi lumen iustitiam tuam et iudicium tuum tamquam meridiem subditus esto domino et ora eum. Noli emulari in eo qui prosperatur in via sua in homine faciente iniustitias. Desine ab ira et derelinque furorem noli emulari ut maligneris. Quoniam qui malignantur exterminabuntur sustinentes autem dominum ipsi hereditabunt terram. Et adhuc pusillum et non erit peccator et queres locum eius et non invenies. Mansueti autem hereditabunt terram et delectabuntur in multitudine pacis. Observabit peccator iustum et stridebit super eum dentibus suis. Dominus autem irridebit eum quoniam prospicit quod veniet dies eius. Gladium evaginaverunt peccatores intenderunt arcum suum. Ut deiciant pauperem et inopem ut trucident rectos corde. Gladius eorum intret in corda ipsorum et arcus eorum confringatur. Melius est modicum iusto super divitias peccatorum multas. Quoniam brachia peccatorum conterentur confirmat autem iustos dominus. Novit dominus dies immaculatorum et hereditas eorum in eternum erit. Non confundentur in tempore malo et in diebus famis saturabuntur quia peccatores peribunt. Inimici vero domini mox ut honorificati fuerint et exaltati deficientes quemadmodum fumus deficient. Mutuabitur peccator et non solvet iustus autem miseretur et tribuet. Quia benedicentes ei hereditabunt terram maledicentes autem ei disperibunt. Apud dominum gressus hominis dirigentur et viam eius volet. Cum ceciderit non collidetur quia dominus supponit manum suam. Iunior fui etenim senui et non vidi iustum derelictum nec semen eius querens panem. Tota die miseretur et commodat et semen illius in benedictione erit. Declina a malo et fac bonum et inhabita in seculum seculi. Quia dominus amat iudicium et non derelinquet sanctos suos in eternum conservabuntur. Iniusti punientur et semen impiorum peribit. Iusti autem hereditabunt terram et inhabitabunt in seculum seculi super eam. Os iusti meditabitur sapientiam et lingua eius loquetur iudicium. Lex dei eius in corde ipsius et non supplantabuntur gressus eius. Considerat peccator iustum et querit mortificare eum. Dominus autem non derelinquet eum in manibus eius nec damnabit eum cum iudicabitur illi. Expecta dominum et custodi viam eius et exaltabit te ut hereditate capias terram cum perierint peccatores videbis. Vidi impium superexaltatum et elevatum sicut cedros libani. Et transivi et ecce non erat et quesivi eum et non est inventus locus eius. Custodi innocentiam et vide equitatem quoniam sunt reliquie homini pacifico. Iniusti autem disperibunt simul reliquie impiorum interibunt. Salus autem iustorum a domino et protector eorum in tempore tribulationis. Et adiuvabit eos dominus et liberabit eos et eruet eos a peccatoribus et salvabit eos quia speraverunt in eo.

Psalmus david in rememorationem [illegible]

Domine ne in furore tuo arguas me neque in ira tua corripias me. Quoniam sagitte tue infixe sunt michi et confirmasti super me manum tuam. Non est sanitas in carne mea a facie ire tue non est pax ossibus meis a facie peccatorum meorum. Quoniam iniquitates mee supergresse sunt caput meum et sicut onus grave gravate sunt super me. Putruerunt et corrupte sunt cicatrices mee a facie insipientie mee. Miser factus sum et curvatus sum usque in finem tota die contristatus ingrediebar. Quoniam lumbi mei impleti sunt illusionibus et non est sanitas in carne mea. Afflictus sum et humiliatus sum nimis rugiebam a gemitu cordis mei. Domine ante te omne desiderium

79

meum: a gemitu cordis mei. Domine ante te omne desiderium meum: et gemitus meus a te non est absconditus. Cor meum conturbatum est, dereliquit me virtus mea: et lumen oculorum meorum et ipsum non est mecum. Amici mei et proximi mei adversum me appropinquaverunt et steterunt. Et qui iuxta me erant de longe steterunt: et vim faciebant qui quaerebant animam meam. Et qui inquirebant mala mihi locuti sunt vanitates: et dolos tota die meditabantur. Ego autem tamquam surdus non audiebam: et sicut mutus non aperiens os suum. Et factus sum sicut homo non audiens: et non habens in ore suo redargutiones. Quoniam in te domine speravi: tu exaudies me domine deus meus. Quia dixi nequando supergaudeant mihi inimici mei: et dum commoventur pedes mei super me magna locuti sunt. Quoniam ego in flagella paratus sum: et dolor meus in conspectu meo semper. Quoniam iniquitatem meam annuntiabo: et cogitabo pro peccato meo. Inimici autem mei vivunt et confirmati sunt super me: et multiplicati sunt qui oderunt me inique. Qui retribuunt mala pro bonis detrahebant mihi: quoniam sequebar bonitatem. Ne derelinquas me domine deus meus: ne discesseris a me. Intende in adiutorium meum: domine deus salutis meae.

Dixi custodiam: In finem pro Idithun canticum David.

Dixi custodiam vias meas: ut non delinquam in lingua mea. Posui ori meo custodiam: cum consisteret peccator adversum me. Obmutui et humiliatus sum et silui a bonis: et dolor meus renovatus est. Concaluit cor meum intra me: et in meditatione mea exardescet ignis. Locutus sum in lingua mea: notum fac mihi domine finem meum. Et numerum dierum meorum quis est: ut sciam quid desit mihi. Ecce mensurabiles posuisti dies meos: et substantia mea tamquam nihilum ante te. Verumtamen universa vanitas: omnis homo vivens. Verumtamen in imagine pertransit homo: sed et frustra conturbatur. Thesaurizat: et ignorat cui congregabit ea. Et nunc quae est expectatio mea nonne dominus: et substantia mea apud te est. Ab omnibus iniquitatibus meis erue me: opprobrium insipienti dedisti me. Obmutui et non aperui os meum quoniam tu fecisti: amove a me plagas tuas. A fortitudine manus tuae ego defeci in increpationibus: propter iniquitatem corripuisti hominem. Et tabescere fecisti sicut araneam animam eius: verumtamen vane conturbatur omnis homo. Exaudi orationem meam domine et deprecationem meam: auribus percipe lacrimas meas. Ne sileas: quoniam advena ego sum apud te et peregrinus sicut omnes patres mei. Remitte mihi ut refrigerer priusquam abeam: et amplius non ero. In finem psalmus David.

Expectans expectavi dominum: et intendit mihi. Et exaudivit preces meas: et eduxit me de lacu miseriae et de luto fecis. Et statuit super petram pedes meos: et direxit gressus meos. Et immisit in os meum canticum novum: carmen deo nostro. Videbunt multi et timebunt: et sperabunt in domino. Beatus vir cuius est nomen domini spes eius: et non respexit in vanitates et insanias falsas. Multa fecisti tu domine deus meus mirabilia tua: et cogitationibus tuis non est qui similis sit tibi. Annuntiavi et locutus sum: multiplicati sunt super numerum. Sacrificium et oblationem noluisti: aures autem perfecisti mihi. Holocaustum et pro peccato non postulasti: tunc dixi ecce venio. In capite libri scriptum est de me ut facerem voluntatem tuam: deus meus volui et legem tuam in medio cordis mei. Annuntiavi iustitiam tuam in ecclesia magna: ecce labia mea non prohibebo, domine tu scisti. Iustitiam tuam non abscondi in corde meo: veritatem tuam et salutare tuum dixi. Non abscondi misericordiam tuam et veritatem tuam a concilio multo. Tu autem domine ne longe facias miserationes tuas a me: misericordia tua et veritas tua semper susceperunt me. Quoniam circumdederunt me mala quorum non est numerus: comprehenderunt me iniquitates meae et non potui ut viderem. Multiplicatae sunt super capillos capitis mei: et cor meum dereliquit me. Complaceat tibi domine ut eruas me: domine ad adiuvandum me respice. Confundantur et revereantur simul qui quaerunt animam meam: ut auferant eam. Convertantur retrorsum et revereantur: qui volunt mihi mala. Ferant confestim confusionem suam: qui dicunt mihi euge euge. Exultent et laetentur super te omnes quaerentes te: et dicant semper magnificetur dominus qui diligunt salutare tuum. Ego autem mendicus sum et pauper: dominus sollicitus est mei. Adiutor meus et protector meus tu es: deus meus ne tardaveris. In finem filiis chore [illegible]

Beatus qui intelligit super egenum et pauperem: in die mala liberabit eum dominus. Dominus conservet eum et vivificet eum et beatum faciat eum in terra: et non tradat eum in animam inimicorum eius. Dominus opem ferat illi super lectum doloris eius: universum stratum eius versasti in infirmitate eius. Ego dixi domine miserere mei: sana animam meam quia peccavi tibi. Inimici mei dixerunt mala mihi: quando morietur et peribit nomen eius. Et si ingrediebatur ut videret vana loquebatur: cor ei

gregavit iniquitatem sibi. Egrediebatur foras et loquebatur in idipsum. Adversum me susurrabant omnes inimici mei adversum me cogitabant mala mihi. Verbum iniquum constituerunt adversum me numquid qui dormit non adiciet ut resurgat. Etenim homo pacis meae in quo speravi qui edebat panes meos magnificavit super me supplantationem. Tu autem domine miserere mei et resuscita me et retribuam eis. In hoc cognovi quoniam voluisti me quoniam non gaudebit inimicus meus super me. Me autem propter innocentiam suscepisti et confirmasti me in conspectu tuo in aeternum. Benedictus dominus deus Israhel a saeculo et in saeculum fiat fiat.

Quemadmodum desiderat cervus ad fontes aquarum ita desiderat anima mea ad te deus. *In finem intellectus filiis Core.* Sitivit anima mea ad deum fontem vivum quando veniam et apparebo ante faciem dei. Fuerunt mihi lacrimae meae panes die ac nocte dum dicitur mihi cotidie ubi est deus tuus. Haec recordatus sum et effudi in me animam meam quoniam transibo in locum tabernaculi admirabilis usque ad domum dei. In voce exultationis et confessionis sonus epulantis. Quare tristis es anima mea et quare conturbas me. Spera in deo quoniam adhuc confitebor illi salutare vultus mei et deus meus. Ad me ipsum anima mea conturbata est propterea memor ero tui de terra Iordanis et Hermoniim a monte modico. Abyssus abyssum invocat in voce cataractarum tuarum. Omnia excelsa tua et fluctus tui super me transierunt. In die mandavit dominus misericordiam suam et nocte canticum eius. Apud me oratio deo vitae meae dicam deo susceptor meus es. Quare oblitus es mei et quare contristatus incedo dum affligit me inimicus. Dum confringuntur ossa mea exprobraverunt mihi qui tribulant me inimici mei. Dum dicunt mihi per singulos dies ubi est deus tuus. Quare tristis es anima mea et quare conturbas me. Spera in deo quoniam adhuc confitebor illi salutare vultus mei et deus meus. *In finem psalmus David.*

Iudica me deus et discerne causam meam de gente non sancta ab homine iniquo et doloso erue me. Quia tu es deus fortitudo mea quare me repulisti et quare tristis incedo dum affligit me inimicus. Emitte lucem tuam et veritatem tuam ipsa me deduxerunt et adduxerunt in montem sanctum tuum et in tabernacula tua. Et introibo ad altare dei ad deum qui laetificat iuventutem meam. Confitebor tibi in cithara deus deus meus quare tristis es anima mea et quare conturbas me. Spera in deo quoniam adhuc confitebor illi salutare vultus mei et deus meus. *In finem filiis Core ad intellectum.*

Deus auribus nostris audivimus patres nostri annuntiaverunt nobis. Opus quod operatus es in diebus eorum et in diebus antiquis. Manus tua gentes disperdidit et plantasti eos afflixisti populos et expulisti eos. Nec enim in gladio suo possederunt terram et brachium eorum non salvavit eos. Sed dextera tua et brachium tuum et illuminatio vultus tui quoniam conplacuisti in eis. Tu es ipse rex meus et deus meus qui mandas salutes Iacob. In te inimicos nostros ventilabimus cornu et in nomine tuo spernemus insurgentes in nobis. Non enim in arcu meo sperabo et gladius meus non salvabit me. Salvasti enim nos de affligentibus nos et odientes nos confudisti. In deo laudabimur tota die et in nomine tuo confitebimur in saeculum. Nunc autem repulisti et confudisti nos et non egredieris deus in virtutibus nostris. Avertisti nos retrorsum post inimicos nostros et qui oderunt nos diripiebant sibi. Dedisti nos tamquam oves escarum et in gentibus dispersisti nos. Vendidisti populum tuum sine pretio et non fuit multitudo in commutationibus eorum. Posuisti nos obprobrium vicinis nostris subsannationem et derisum his qui in circuitu nostro sunt. Posuisti nos in similitudinem gentibus commotionem capitis in populis. Tota die verecundia mea contra me est et confusio faciei meae cooperuit me. A voce exprobrantis et obloquentis a facie inimici et persequentis. Haec omnia venerunt super nos nec obliti sumus te et inique non egimus in testamento tuo. Et non recessit retro cor nostrum et declinasti semitas nostras a via tua. Quoniam humiliasti nos in loco adflictionis et cooperuit nos umbra mortis. Si obliti sumus nomen dei nostri et si expandimus manus nostras ad deum alienum. Nonne deus requiret ista ipse enim novit abscondita cordis. Quoniam propter te mortificamur tota die aestimati sumus sicut oves occisionis. Exsurge quare obdormis domine exsurge et ne repellas in finem. Quare faciem tuam avertis oblivisceris inopiae nostrae et tribulationis nostrae. Quoniam humiliata est in pulvere anima nostra conglutinatus est in terra venter noster. Exsurge domine adiuva nos et redime nos propter nomen tuum. *In finem pro his qui commutabuntur filiis Core ad intellectum canticum pro dilecto.*

Eructavit cor meum verbum bonum dico ego opera mea regi. Lingua mea calamus scribae velociter scribentis. Speciosus forma prae filiis hominum diffusa est gratia in labiis tuis propterea benedixit te deus in aeternum. Accingere gladio tuo super femur tuum potentissime. Specie tua et pulchritudine tua intende prospere procede et regna. Propter veritatem et mansue-

mansuetudinem et iusticiam et deducet te mirabiliter dextera
tua. Sagitte tue acute populi sub te cadent in
corda inimicorum regis. Sedes tua deus in seculum se-
culi virga directionis virga regni tui. Dile-
xisti iusticiam et odisti iniquitatem propterea unxit te deus
deus tuus oleo leticie pre consortibus tuis. Mirra et gut-
ta et casia a vestimentis tuis a domibus eburne-
is ex quibus delectaverunt te filie regum in hono-
re tuo. Astitit regina a dextris tuis in vestitu
deaurato circumdata varietate. Audi filia et
vide et inclina aurem tuam et obliviscere populum
tuum et domum patris tui. Et concupiscet rex deco-
rem tuum quoniam ipse est dominus deus tuus et adorabunt eum.
Et filie tyri in muneribus vultum tuum depreca-
buntur omnes divites plebis. Omnis gloria eius filie
regis ab intus in fimbriis aureis circumamicta
varietatibus. Adducentur regi virgines post
eam proxime eius afferentur tibi. Afferentur in
leticia et exultatione adducentur in templum regis.
Pro patribus tuis nati sunt tibi filii constitues eos
principes super omnem terram. Memores erunt nomi-
nis tui domine in omni generatione et generationem. Propterea
populi confitebuntur tibi in eternum et in seculum seculi.
Deus noster refugium *In finem filiis chore pro arcanis psalmus*
et virtus adiutor in tribulationibus que invenerunt nos
nimis. Propterea non timebimus dum turbabi-
tur terra et transferentur montes in cor maris. Sonu-
erunt et turbate sunt aque eorum conturbati sunt mon-
tes in fortitudine eius. Fluminis impetus leti-
ficat civitatem dei sanctificavit tabernaculum suum
altissimus. Deus in medio eius non commovebitur
adiuvabit eam deus mane diluculo. Contur-
bate sunt gentes et inclinata sunt regna dedit
vocem suam mota est terra. Dominus virtutum nobiscum suscep-
tor noster deus iacob. Venite et videte opera domini
que posuit prodigia super terram. Auferens bella us-
que ad finem terre arcum conteret et confringet ar-
ma et scuta comburet igni. Vacate et vide-
te quoniam ego sum deus exaltabor in gentibus et
exaltabor in terra. Dominus virtutum nobiscum
susceptor noster deus iacob. *In finem pro filiis chore psalmus*
Omnes gentes plaudite manibus iubilate deo
in voce exultationis. Quoniam dominus excel-
sus terribilis rex magnus super omnem terram. Subiecit
populos nobis et gentes sub pedibus nostris. Elegit no-
bis hereditatem suam speciem iacob quam dilexit. Ascendit
deus in iubilo et dominus in voce tube. Psallite deo nostro
psallite psallite regi nostro psallite. Quoniam rex omnis ter-
re deus psallite sapienter. Regnabit deus super
gentes deus sedet super sedem sanctam suam. Principes
populorum congregati sunt cum deo abraham quoniam dii
fortes terre vehementer elevati sunt. *Psalmus cantici*

Psalmus cantici filiis chore secunda sabbati
Magnus dominus et laudabilis nimis in civitate dei
nostri in monte sancto eius. Fundatur exultatione
universe terre mons syon latera aquilonis ci-
vitas regis magni. Deus in domibus eius cognos-
cetur cum suscipiet eam. Quoniam ecce reges terre
congregati sunt convenerunt in unum. Ipsi videntes
sic admirati sunt conturbati sunt commoti sunt tremor
apprehendit eos. Ibi dolores ut parturientis in spi-
ritu vehementi conteres naves tharsis. Sicut audivi-
mus sic vidimus in civitate domini virtutum in ci-
vitate dei nostri deus fundavit eam in eternum. Sus-
cepimus deus misericordiam tuam in medio templi tui.
Secundum nomen tuum deus sic et laus tua in fines ter-
re iusticia plena est dextera tua. Letetur mons
syon et exultent filie iude propter iudicia tua do-
mine. Circumdate syon et complectimini e-
am narrate in turribus eius. Ponite corda vestra in
virtute eius et distribuite domos eius ut enarretis
in progenie altera. Quoniam hic est deus noster in eternum et in
seculum seculi ipse reget nos in secula. *In finem filiis chore psalmus*
Audite hec omnes gentes auribus percipite omnes
qui habitatis orbem. Quique terrigene et filii
hominum simul in unum dives et pauper. Os me-
um loquetur sapientiam et meditatio cordis mei
prudentiam. Inclinabo in parabolam au-
rem meam aperiam in psalterio propositionem me-
am. Cur timebo in die mala iniquitas
calcanei mei circumdabit me. Qui confidunt
in virtute sua et in multitudine divitiarum suarum
gloriantur. Frater non redimit redimet homo non
dabit deo placationem suam. Et precium redemp-
tionis anime sue et laborabit in eternum et
vivet adhuc in finem. Non videbit interitum
cum viderit sapientes morientes simul in-
sipiens et stultus peribunt. Et relinquent alienis
divitias suas et sepulchra eorum domus illorum
in eternum. Tabernacula eorum in progenie et proge-
nie vocaverunt nomina sua in terris suis. Et ho-
mo cum in honore esset non intellexit comparatus
est iumentis insipientibus et similis factus est illis. Hec
via illorum scandalum ipsis et postea in ore suo
complacebunt. Sicut oves in inferno posi-
ti sunt mors depascet eos. Et dominabuntur
eorum iusti in matutino et auxilium eorum vete-
rascet in inferno a gloria eorum. Verumptamen deus
redimet animam meam de manu inferi cum ac-
ceperit me. Ne timueris cum dives factus fuerit homo et
cum multiplicata fuerit gloria domus eius. Quoniam cum
interierit non sumet omnia neque descendet cum eo
gloria eius. Quia anima eius in vita ipsius benedi-
cetur confitebitur tibi cum benefecerit ei. Introibit

uit usque progenies patrum suorum et usque in aeternum non videbit lumen. Homo cum in honore esset non intellexit comparatus est iumentis insipientibus et similis factus est eis.

ps asaph

Deus deorum dominus locutus est et vocavit terram. A solis ortu usque ad occasum ex syon species decoris eius. Deus manifeste veniet deus noster et non silebit. Ignis in conspectu eius exardescet et in circuitu eius tempestas valida. Advocavit caelum desursum et terram discernere populum suum. Congregate illi sanctos eius qui ordinant testamentum eius super sacrificia. Et annuntiabunt caeli iustitiam eius quoniam deus iudex est. Audi populus meus et loquar israhel et testificabor tibi deus deus tuus ego sum. Non in sacrificiis tuis arguam te holocausta autem tua in conspectu meo sunt semper. Non accipiam de domo tua vitulos neque de gregibus tuis hyrcos. Quoniam meae sunt omnes ferae silvarum iumenta in montibus et boves. Cognovi omnia volatilia caeli et pulchritudo agri mecum est. Si esuriero non dicam tibi meus est enim orbis terrae et plenitudo eius. Numquid manducabo carnes taurorum aut sanguinem hyrcorum potabo. Immola deo sacrificium laudis et redde altissimo vota tua. Et invoca me in die tribulationis eruam te et honorificabis me. Peccatori autem dixit deus quid tu enarras iustitias meas et assumis testamentum meum per os tuum. Tu vero odisti disciplinam et proiecisti sermones meos retrorsum. Si videbas furem currebas cum eo et cum adulteris portionem tuam ponebas. Os tuum habundavit malitia et lingua tua concinnabat dolos. Sedens adversus fratrem tuum loquebaris et adversus filium matris tuae ponebas scandalum haec fecisti et tacui. Existimasti inique quod ero tui similis arguam te et statuam contra faciem tuam. Intelligite haec qui obliviscimini deum nequando rapiat et non sit qui eripiat. Sacrificium laudis honorificabit me et illic iter quo ostendam illi salutare dei.

in finem psalmus david cum venit ad eum nathan propheta

Miserere mei deus secundum magnam misericordiam tuam. Et secundum multitudinem miserationum tuarum dele iniquitatem meam. Amplius lava me ab iniquitate mea et a peccato meo munda me. Quoniam iniquitatem meam ego cognosco et peccatum meum contra me est semper. Tibi soli peccavi et malum coram te feci ut iustificeris in sermonibus tuis et vincas cum iudicaris. Ecce enim in iniquitatibus conceptus sum et in peccatis concepit me mater mea. Ecce enim veritatem dilexisti incerta et occulta sapientiae tuae manifestasti mihi. Asperges me domine ysopo et mundabor lavabis me et super nivem dealbabor. Auditui meo dabis gaudium et laetitiam et exultabunt ossa humiliata. Averte faciem tuam a peccatis meis et omnes iniquitates meas dele. Cor mundum crea in me deus et spiritum rectum innova in visceribus meis. Ne proicias me a facie tua et spiritum sanctum tuum ne auferas a me. Redde mihi laetitiam salutaris tui et spiritu principali confirma me. Docebo iniquos vias tuas et impii ad te convertentur. Libera me de sanguinibus deus deus salutis meae et exultabit lingua mea iustitiam tuam. Domine labia mea aperies et os meum annuntiabit laudem tuam. Quoniam si voluisses sacrificium dedissem utique holocaustis non delectaberis. Sacrificium deo spiritus contribulatus cor contritum et humiliatum deus non despicies. Benigne fac domine in bona voluntate tua syon ut aedificentur muri ierusalem. Tunc acceptabis sacrificium iustitiae oblationes et holocausta tunc imponent super altare tuum vitulos.

in finem intellectus david cum venit doech idumeus et nuntiavit saul et dixit ei venit david in domum abimelech

Quid gloriaris in malitia qui potens es in iniquitate. Tota die iniustitiam cogitavit lingua tua sicut novacula acuta fecisti dolum. Dilexisti malitiam super benignitatem iniquitatem magis quam loqui aequitatem. Dilexisti omnia verba praecipitationis lingua dolosa. Propterea deus destruet te in finem evellet te et emigrabit te de tabernaculo tuo et radicem tuam de terra viventium. Videbunt iusti et timebunt et super eum ridebunt et dicent ecce homo qui non posuit deum adiutorem suum. Sed speravit in multitudine divitiarum suarum et praevaluit in vanitate sua. Ego autem sicut oliva fructifera in domo dei speravi in misericordia dei in aeternum et in saeculum saeculi. Confitebor tibi in saeculum quia fecisti et expectabo nomen tuum quoniam bonum est in conspectu sanctorum tuorum.

in finem pro maeleth intellectus david

Dixit insipiens in corde suo non est deus. Corrupti sunt et abominabiles facti sunt in iniquitatibus non est qui faciat bonum. Deus de caelo prospexit super filios hominum ut videat si est intelligens aut requirens deum. Omnes declinaverunt simul inutiles facti sunt non est qui faciat bonum non est usque ad unum. Nonne scient omnes qui operantur iniquitatem qui devorant plebem meam sicut escam panis. Deum non invocaverunt illic trepidaverunt timore ubi non erat timor. Quoniam deus dissipavit ossa eorum qui hominibus placent confusi sunt quoniam deus sprevit eos. Quis dabit ex syon salutare israel

81

52

Converterit dominus captivitatem plebis sue exulta-
bit iacob et letabitur israel. In finem in carminibus intellectus
Deus in nomine tuo sal- David cum venissent
vum me fac et in virtute ziphei et dixissent
tua iudica me. ad saul nonne david absconditus est
Deus exaudi orationem meam auribus apud nos.
percipe verba oris mei. Quoniam alieni insurrexerunt
adversum me et fortes quesierunt animam meam
et non proposuerunt deum ante conspectum suum. Ecce enim
deus adiuvat me et dominus susceptor est anime mee. Averte
mala inimicis meis et in veritate tua disperde
illos. Voluntarie sacrificabo tibi et confitebor nomini tuo
domine quoniam bonum est. Quoniam ex omni tribulatione eripuisti
me et super inimicos meos despexit oculus meus. In finem in
Exaudi deus carminibus intellectus david.
orationem meam et ne despexeris deprecationem meam
intende mihi et exaudi me. Contristatus
sum in exercitatione mea et conturbatus sum a voce
inimici et a tribulatione peccatoris. Quoniam declinaverunt in
me iniquitates et in ira molesti erant mihi.
Cor meum conturbatum est in me et formido mor-
tis cecidit super me. Timor et tremor venerunt super
me et contexerunt me tenebre. Et dixi quis dabit
mihi pennas sicut columbe et volabo et requiescam.
Ecce elongavi fugiens et mansi in solitudine.
Expectabam eum qui salvum me fecit a pu-
sillanimitate spiritus et tempestate. Precipita
domine et divide linguas eorum quoniam vidi iniqui-
tatem et contradictionem in civitate. Die ac nocte circum-
dabit eam super muros eius iniquitas et labor
in medio eius et iniustitia. Et non defecit de pla-
teis eius usura et dolus. Quoniam si inimicus meus ma-
ledixisset mihi sustinuissem utique. Et si is qui o-
derat me super me magna locutus fuisset ab-
scondissem me forsitan ab eo. Tu vero homo una-
nimis dux meus et notus meus. Qui simul mecum
dulces capiebas cibos in domo dei ambulavimus
cum consensu. Veniat mors super illos et
descendant in infernum viventes. Quoniam ne-
quitie in habitaculis eorum in medio eorum. Ego
autem ad deum clamavi et dominus salvabit me. Ves-
pere et mane et meridie narrabo et annuntia-
bo et exaudiet vocem meam. Redimet in pace
animam meam ab his qui appropinquant mihi
quoniam inter multos erant mecum. Exaudi-
et deus et humiliabit illos qui est ante secula. Non
enim est illis commutatio et non timuerunt deum extendit ma-
num suam in retribuendo. Contaminaverunt
testamentum eius divisi sunt ab ira vultus eius
et appropinquavit cor illius. Molliti sunt ser-
mones eius super oleum et ipsi sunt iacula. Ia-
cta super dominum curam tuam et ipse te enutriet

non dabit in eternum fluctuationem iusto. Tu vero deus
deduces eos in puteum interitus. Viri sangui-
num et dolosi non dimidiabunt dies suos ego autem
sperabo in te domine. In finem pro populo qui a sanctis longe factus est
Miserere mei deus quoniam con- david in tituli inscriptionem
culcavit me homo tota die impug- cum tenuerunt eum
nans tribulavit me. Conculcaverunt allophili in geth.
me inimici mei tota die quoniam multi bellantes
adversum me. Ab altitudine diei timebo
ego vero in te sperabo. In deo laudabo sermones
meos in deo speravi non timebo quid faciat mihi
caro. Tota die verba mea execrabantur adver-
sum me omnes cogitationes eorum in malum. In-
habitabunt et abscondent ipsi calcaneum meum ob-
servabunt. Sicut sustinuerunt animam meam pro ni-
hilo salvos facies illos in ira populos confringes. Deus vitam
meam annuntiavi tibi posuisti lacrimas meas
in conspectu tuo. Sicut et in promissione tua tunc conver-
tentur inimici mei retrorsum. In quacumque die invoca-
vero te ecce cognovi quoniam deus meus es. In deo lau-
dabo verbum in domino laudabo sermonem in deo
speravi non timebo quid faciat mihi homo. In me sunt
deus vota tua que reddam laudationes tibi. Quoniam
eripuisti animam meam de morte et pedes me-
os de lapsu ut placeam coram deo in lumi-
ne viventium. In finem ne disperdas david in tituli
Miserere mei deus miserere mei inscriptionem
quoniam in te confidit anima mea. Et cum fugeret
in umbra alarum tuarum sperabo donec transe- a facie saul
at iniquitas. Clamabo ad deum in spelun-
altissimum deum qui benefecit mihi. Misit cam.
de celo et liberavit me dedit in opprobrium
conculcantes me. Misit deus misericordiam suam et veri-
tatem suam et eripuit animam meam de medio
catulorum leonum dormivi conturbatus. Filii ho-
minum dentes eorum arma et sagitte et lingua
eorum gladius acutus. Exaltare super celos deus
et in omnem terram gloria tua. Laqueum paraverunt
pedibus meis et incurvaverunt animam meam.
Foderunt ante faciem meam foveam et inci-
derunt in eam. Paratum cor meum deus paratum cor me-
um cantabo et psalmum dicam. Exsurge gloria me-
a exsurge psalterium et cithara exsurgam di-
luculo. Confitebor tibi in populis domine et psalmum di-
cam tibi in gentibus. Quoniam magnificata est usque
ad celos misericordia tua et usque ad nubes veritas tua.
Exaltare super celos deus et super omnem terram glo-
ria tua. In finem ne corrumpas david in
Si vere utique iustitiam tituli inscriptionem
loquimini recte iudi-
cate filii hominum. Etenim in corde
iniquitates operamini in terra iniustitias manus

ure concinnant. Alienati sunt peccatores a vul-
va erraverunt ab utero locuti sunt falsa. Furor illis
secundum similitudinem serpentis sicut aspidis surde et obtu-
rantis aures suas. Que non exaudiet vocem inca-
ntantium et venefici incantantis sapienter.
Deus conteret dentes eorum in ore ipsorum molas le-
onum confringet Dominus. Ad nichilum devenient tan-
quam aqua decurrens intendit arcum suum donec
infirmentur. Sicut cera que fluit auferentur su-
percecidit ignis et non viderunt solem. Priusquam intellige-
rent spine vestre ramnum sicut viventes sic
in ira absorbet eos. Letabitur iustus cum viderit vin-
dictam manus suas lavabit in sanguine
peccatoris. Et dicet homo si utique est fructus
iusto utique est Deus iudicans eos in terra. In finem ne cor-
Eripe me de inimicis rumpas David in tituli inscriptione
meis Deus meus et ab insurge quando misit Saul et custo-
ntibus in me libera me. Eripe me divit domum eius ut
de operantibus iniquitatem et de viris san- interficeret
guinum salva me. Quia ecce ceperunt ani- eum
mam meam irruerunt in me fortes. Neque ini-
quitas mea neque peccatum meum Domine sine iniqui-
tate cucurri et direxi. Exsurge in occursum
meum et vide et tu Domine Deus virtutum Deus Israel. In-
tende ad visitandas omnes gentes non miserearis omnibus
qui operantur iniquitatem. Convertentur ad vespe-
ram et famem patientur ut canes et circuibunt civita-
tem. Ecce loquentur in ore suo et gladius in labi-
is eorum quoniam quis audivit. Et tu Domine de-
ridebis eos ad nichilum deduces omnes gentes. Forti-
tudinem meam ad te custodiam quia Deus susceptor
meus es Deus meus misericordia mea. Deus ostendit michi super inimi-
cos meos ne occidas eos nequando obliviscantur
populi mei. Disperge illos in virtute tua et depone
eos protector meus Domine. Delictum oris eorum
sermonem labiorum ipsorum et comprehendantur in superbia
sua. Et de execratione et mendacio annunciabuntur
in consummatione. In ira consummationis et non erunt et sci-
ent quia Deus dominabitur Iacob et finium ter-
re. Convertentur ad vesperam et famem patientur
ut canes et circuibunt civitatem. Ipsi dispergentur
ad manducandum si vero non fuerint saturati et
murmurabunt. Ego autem cantabo fortitudinem
tuam et exaltabo mane misericordiam tuam. Quia
factus es susceptor meus et refugium meum in die
tribulationis mee. Adiutor meus tibi psallam quia
Deus susceptor meus es Deus meus misericordia mea. In finem pro his
qui immutabuntur in tituli inscriptione ipsi David in
doctrinam cum succendit Mesopotamiam Syrie
et Sobal et convertit Ioab et percussit Edom in
valle Salinarum duodecim milia.
Deus repulisti nos et destruxisti nos irat-

82

us es et misertus es nobis. Commovisti terram et conturba-
sti eam sana contritiones eius quia commota est. Os-
tendisti populo tuo dura potasti nos vino compun-
ctionis. Dedisti metuentibus te significationem
ut fugiant a facie arcus. Ut liberentur di-
lecti tui salvum fac dextera tua et exaudi me.
Deus locutus est in sancto suo letabor et partibor Sic-
imam et convallem tabernaculorum metibor. Meus
est Galaad et meus est Manasses et Effraym fortitu-
do capitis mei. Iuda rex meus Moab olla spei me-
e. In Ydumeam extendam calciamentum me-
um michi alienigene subditi sunt. Quis deducet
me in civitatem munitam quis deducet me us-
que in Ydumeam. Nonne tu Deus qui repulisti nos
et non egredieris Deus in virtutibus nostris. Da nobis
auxilium de tribulatione quia vana salus hominis.
In Deo faciemus virtutem et ipse ad nichilum deducet
tribulantes nos. In finem in ympnis David.
Exaudi Deus deprecationem meam intende orationi
mee. A finibus terre ad te clamavi dum anxi-
aretur cor meum in petra exaltasti me. De-
duxisti me quia factus es spes mea turris fortitudi-
nis a facie inimici. Inhabitabo in tabernaculo
tuo in secula protegar in velamento alarum tuarum.
Quoniam tu Deus meus exaudisti orationem meam dedisti
hereditatem timentibus nomen tuum. Dies super dies
regis adicies annos eius usque in diem generationis.
Permanet in eternum in conspectu Dei misericordiam et
veritatem eius quis requiret. Sic psalmum dicam
nomini tuo in seculum seculi ut reddam vota mea
de die in diem. In finem pro Idithun psalmus David.
Nonne Deo subiecta erit anima mea ab ipso enim sa-
lutare meum. Nam et ipse Deus meus et salutare
meum susceptor meus non movebor amplius. Quo-
usque irruitis in hominem interficitis universi
vos tamquam parieti inclinato et macerie depul-
se. Verumptamen pretium meum cogitaverunt repel-
lere cucurri in siti ore suo benedicebant et cor-
de suo maledicebant. Verumptamen Deo subiec-
ta esto anima mea quoniam ab ipso patientia mea. Quia
ipse Deus meus et salvator meus adiutor meus non emigra-
bo. In Deo salutare meum et gloria mea Deus auxi-
lii mei et spes mea in Deo est. Sperate in eo omnis
congregatio populi effundite coram illo corda vestra
Deus adiutor noster in eternum. Verumptamen vani
filii hominum mendaces filii hominum in stateris ut decipiant ipsi de va-
nitate in idipsum. Nolite sperare in iniquitate
et rapinas nolite concupiscere divitie si affl-
uant nolite cor apponere. Semel locutus est
Deus duo hec audivi quia potestas Dei est et tibi Domine misericordia
quia tu reddes unicuique iuxta opera sua. Psalmus
Deus Deus meus ad te cum esset in deserto Iude

de luce vigilo. Sitivit in te anima mea quam mul-
tipliciter tibi caro mea. In terra deserta et in-
via et inaquosa sic in sancto apparui tibi ut viderem vir-
tutem tuam et gloriam tuam. Quoniam melior est misericordia
tua super vitas labia mea laudabunt te. Sic bene-
dicam te in vita mea et in nomine tuo leva-
bo manus meas. Sicut adipe et pinguedine
repleatur anima mea et labiis exultationis
laudabit os meum. Si memor fui tui super stra-
tum meum in matutinis meditabor in te quia
fuisti adiutor meus. Et in velamento alarum tu-
arum exultabo adhesit anima mea post te me
suscepit dextera tua. Ipsi vero in vanum quesierunt ani-
mam meam introibunt in inferiora terre tradentur
in manus gladii partes vulpium erunt. Rex vero
letabitur in deo laudabuntur omnes qui iurant in eo quia
obstructum est os loquentium iniqua. In finem psalmus david.
Exaudi deus orationem meam cum deprecor a timo-
re inimici eripe animam meam. Protex-
isti me a conventu malignantium a multitudine
operantium iniquitatem. Quia exacuerunt ut
gladium linguas suas intenderunt arcum rem ama-
ram ut sagittent in occultis immaculatum. Subi-
to sagittabunt eum et non timebunt firmaverunt sibi
sermonem nequam. Narraverunt ut absconderent
laqueos dixerunt quis videbit eos. Scrutati sunt
iniquitates defecerunt scrutantes scrutini-
o. Accedet homo ad cor altum et exaltabitur deus. Sa-
gitte parvulorum facte sunt plage eorum et infirma-
te sunt contra eos lingue eorum. Conturbati sunt omnes
qui videbant eos et timuit omnis homo. Et annun-
ciaverunt opera dei et facta eius intellexerunt. Letabitur iustus
in domino et sperabit in eo et laudabuntur omnes
recti corde. In finem psalmus david canticum ieremie et ag-
Te decet hymnus deus in syon et tibi reddetur vo- gei
tum in ierusalem. et ezechiel de verbo peregri-
Exaudi orationem meam nationis et de populo transmig-
ad te omnis caro veniet. Verba rationis cum inciperet profi-
ba iniquorum prevaluerunt super nos et impi- cisci.
etatibus nostris tu propitiaberis. Beatus quem ele-
gisti et assumpsisti inhabitabit in atriis tuis.
Replebimur in bonis domus tue sanctum est templum
tuum mirabile in equitate. Exaudi nos
deus salutaris noster spes omnium finium terre et in
mari longe. Preparans montes in virtute tua
accinctus potentia qui conturbas profundum ma-
ris sonum fluctuum eius. Turbabuntur gentes et
timebunt qui habitant terminos a signis tu-
is exitus matutini et vespere delectabis. Visitasti
terram et inebriasti eam multiplicasti locuple-
tare eam. Flumen dei repletum est aquis parasti ci-
bum illorum quoniam ita est preparatio eius. Rivos eius
inebrians multiplica genimina eius in stillicidi-
is eius letabitur germinans. Benedices corone anni be-
nignitatis tue et campi tui replebuntur ubertate.
Pinguescent speciosa deserti et exultatione
colles accingentur. Induti sunt arietes o-
vium et valles habundabunt frumento clama-
bunt etenim hymnum dicent. In finem canticum
Iubilate deo omnis terra psalmum psalmi resurrectionis
dicite nomini eius date gloriam lau-
di eius. Dicite deo quam terribilia sunt opera tua do-
mine in multitudine virtutis tue mentientur
te inimici tui. Omnis terra adoret te et psal-
lat tibi psalmum dicat nomini tuo. Venite et
videte opera dei terribilis in consiliis super filios
hominum. Qui convertit mare in aridam in flu-
mine pertransibunt pede ibi letabimur in ipso.
Qui dominatur in virtute sua in eternum ocu-
li eius super gentes respiciunt qui exasperant non exalten-
tur in semet ipsis. Benedicite gentes deum nostrum
et auditam facite vocem laudis eius. Qui po-
suit animam meam ad vitam et non dedit in com-
motionem pedes meos. Quoniam probasti nos deus ig-
ne nos examinasti sicut examinatur argen-
tum. Induxisti nos in laqueum posuisti tri-
bulationes in dorso nostro imposuisti homines
super capita nostra. Transivimus per ignem et aquam
et eduxisti nos in refrigerium. Introibo in do-
mum tuam in holocaustis reddam tibi vota
mea que distinxerunt labia mea. Et locutum est
os meum in tribulatione mea. Holocausta medul-
lata offeram tibi cum incenso arietum offeram ti-
bi boves cum hircis. Venite audite et narrabo omnes
qui timetis deum quanta fecit anime mee. Ad ipsum
ore meo clamavi et exaltavi sub lingua mea.
Iniquitatem si aspiciebam in corde meo non exaudiet
dominus. Propterea exaudivit deus et attendit voci de-
precationis mee. Benedictus deus qui non amovit
orationem meam et misericordiam suam a me. In finem psalmus in
Deus misereatur nostri et hymnis canticum.
benedicat nobis illuminet vultum suum super nos et mi-
sereatur nostri. Ut cognoscamus in terra viam tuam
in omnibus gentibus salutare tuum. Confitean-
tur tibi populi deus confiteantur tibi populi omnes. Letentur et ex-
ultent gentes quoniam iudicas populos in equitate et gentes in ter-
ra dirigis. Confiteantur tibi populi deus confiteantur tibi po-
puli omnes terra dedit fructum suum. Benedicat nos deus de-
us noster benedicat nos deus et metuant eum omnes fines terre.
Exurgat deus in finem psalmus cantici david.
et dissipentur inimici eius et fugiant qui ode-
runt eum a facie eius. Sicut deficit fumus deficiant
sicut fluit cera a facie ignis sic pereant peccatores

a facie dei. Et iusti epulentur et exultent in conspectu dei et
delectentur in laetitia. Cantate deo psalmum
dicite nomini eius iter facite ei qui ascendit su-
per occasum dominus nomen illi. Exultate in conspectu eius
turbabuntur a facie eius patris orphanorum et iudi-
cis viduarum. Deus in loco sancto suo deus qui inhabita-
re facit unius moris in domo. Qui educit vin-
ctos in fortitudine similiter eos qui exasperant qui
habitant in sepulchris. Deus cum egredereris in con-
spectu populi tui cum pertransires in deserto. Ter-
ra mota est etenim caeli distillaverunt a facie dei Sy-
nai a facie dei Israel. Pluviam voluntariam se-
gregabis deus hereditati tuae et infirmata est tu vero per-
fecisti eam. Animalia tua habitabunt in ea pa-
rasti in dulcedine tua pauperi deus. Dominus dabit
verbum evangelizantibus virtute multa. Rex
virtutum dilecti dilecti et speciei domus divi-
dere spolia. Si dormiatis inter medios cleros
pennae columbae deargentatae et posteriora dor-
si eius in pallore auri. Dum discernit caelestis re-
ges super eam nive dealbabuntur in Selmon mons
dei mons pinguis. Mons coagulatus mons
pinguis ut quid suspicamini montes coa-
gulatos. Mons in quo beneplacitum est deo ha-
bitare in eo etenim dominus habitabit in finem.
Currus dei decem milibus multiplex milia laetantium
dominus in eis in Sina in sancto. Ascendisti in altum
cepisti captivitatem accepisti dona in hominibus.
Etenim non credentes inhabitare dominum deum. Bene-
dictus dominus die cotidie prosperum iter faciet no-
bis deus salutarium nostrorum. Deus noster deus salvos faciendi
et domini domini exitus mortis. Verumtamen deus confringet
capita inimicorum suorum verticem capilli perambu-
lantium in delictis suis. Dixit dominus ex Basan con-
vertam convertam in profundum maris. Ut intinguatur
pes tuus in sanguine lingua canum tuorum ex i-
nimicis ab ipso. Viderunt ingressus tuos deus ingressus
dei mei regis mei qui est in sancto. Praevenerunt
principes coniuncti psallentibus in medio iu-
vencularum tympanistriarum. In ecclesiis benedicite deo
domino de fontibus Israel. Ibi Beniamin adu-
lescentulus in mentis excessu. Principes Iuda
duces eorum principes Zabulon principes Nep-
thalim. Manda deus virtuti tuae confirma deus h-
oc quod operatus es in nobis. A templo tuo in Hierusalem ti-
bi offerent reges munera. Increpa feras harun-
dinis congregatio taurorum in vaccis populorum ut exclu-
dant eos qui probati sunt argento. Dissipa gen-
tes quae bella volunt venient legati ex Aegypto Ethi-
opia praeveniet manus eius deo. Regna terrae canta-
te deo psallite domino. Psallite deo qui ascendit
super caelum caeli ad orientem. Ecce dabit voci suae

vocem virtutis date gloriam deo super Israel magnificen-
tia eius et virtus eius in nubibus. Mirabilis deus in sanctis
suis deus Israel ipse dabit virtutem et fortitudinem ple-
bi suae benedictus deus. In finem pro his qui commutabu-

alvum me fac deus ntur David.
quoniam intraverunt aquae usque ad animam
meam. Infixus sum in limo
profundi et non est substantia. Veni in al-
titudinem maris et tempestas
demersit me. Laboravi clamans
raucae factae sunt fauces meae defecerunt
oculi mei dum spero in deum meum. Multiplicati sunt
super capillos capitis mei qui oderunt me gratis.
Confortati sunt qui persecuti sunt me inimi-
ci mei iniuste quae non rapui tunc exsolvebam.
Deus tu scis insipientiam meam et delicta mea a te
non sunt abscondita. Non erubescant in me
qui expectant te domine domine virtutum. Non confun-
dantur super me qui quaerunt te deus Israel. Quoniam propter te
sustinui opprobrium operuit confusio faciem meam.
Extraneus factus sum fratribus meis et peregrinus filiis
matris meae. Quoniam zelus domus tuae comedit me
et opprobria exprobrantium tibi ceciderunt super me. Et
operui in ieiunio animam meam et factum est in opprobri-
um mihi. Et posui vestimentum meum cilicium et
factus sum illis in parabolam. Adversum me loqueba-
ntur qui sedebant in porta et in me psallebant
qui bibebant vinum. Ego vero orationem meam ad te do-
mine tempus beneplaciti deus. In multitudine miseri-
cordiae tuae exaudi me in veritate salutis tuae. Eripe
me de luto ut non infigar libera me ab his qui
oderunt me et de profundis aquarum. Non me demer-
gat tempestas aquae neque absorbeat me profundum
neque urgeat super me puteus os suum. Exaudi
me domine quoniam benigna est misericordia tua secundum mul-
titudinem miserationum tuarum respice in me. Et
ne avertas faciem tuam a puero tuo quoniam tribulor
velociter exaudi me. Intende animae meae
et libera eam propter inimicos meos eripe me. Tu
scis improperium meum et confusionem meam et reveren-
tiam meam. In conspectu tuo sunt omnes qui tribu-
lant me improperium expectavit cor meum et mi-
seriam. Et sustinui qui simul contristaretur
et non fuit et qui consolaretur et non inveni. Et dederunt
in escam meam fel et in siti mea potaverunt
me aceto. Fiat mensa eorum coram ipsis in laqueum
et in retributiones et in scandalum. Obscuren-
tur oculi eorum ne videant et dorsum eorum semper
incurva. Effunde super eos iram tuam et furor irae
tuae comprehendat eos. Fiat habitatio eorum deserta
et in tabernaculis eorum non sit qui inhabitet. Quoniam quem
tu percussisti persecuti sunt et super dolorem vulnerum

83

rum addiderunt. Appone iniquitatem super iniquitatem eorum: et non intrent in iustitiam tuam. Deleantur de libro viventium: et cum iustis non scribantur. Ego sum pauper et dolens: salus tua deus suscepit me. Laudabo nomen dei cum cantico: et magnificabo eum in laude. Et placebit deo super vitulum novellum: cornua producentem et ungulas. Videant pauperes et letentur: querite deum et vivet anima vestra. Quoniam exaudivit pauperes dominus: et vinctos suos non despexit. Laudent illum celi et terra: mare et omnia reptilia in eis. Quoniam deus salvam faciet Syon: et edificabuntur civitates Iude. Et inhabitabunt ibi: et hereditate acquirent eam. Et semen servorum eius possidebit eam: et qui diligunt nomen eius habitabunt in ea.

In finem psalmus david in rememoratione quod salvum fecit eum dominus.

Deus in adiutorium meum intende: domine ad adiuvandum me festina. Confundantur et revereantur: qui querunt animam meam. Avertantur retrorsum et erubescant: qui volunt michi mala. Avertantur statim erubescentes: qui dicunt michi euge euge. Exultent et letentur in te omnes qui querunt te: et dicant semper magnificetur dominus qui diligunt salutare tuum. Ego vero egenus et pauper sum: deus adiuva me. Adiutor meus et liberator meus es tu: domine ne moreris.

Psalmus david filiorum ionadab et priorum captivorum.

In te domine speravi non confundar in eternum: in iustitia tua libera me et eripe me. Inclina ad me aurem tuam: et salva me. Esto michi in deum protectorem et in locum munitum: ut salvum me facias. Quoniam firmamentum meum: et refugium meum es tu. Deus meus eripe me de manu peccatoris: et de manu contra legem agentis et iniqui. Quoniam tu es patientia mea domine: domine spes mea a iuventute mea. In te confirmatus sum ex utero: de ventre matris mee tu es protector meus. In te cantatio mea semper: tanquam prodigium factus sum multis: et tu adiutor fortis. Repleatur os meum laude ut cantem gloriam tuam: tota die magnitudinem tuam. Ne proicias me in tempore senectutis: cum defecerit virtus mea ne derelinquas me. Quia dixerunt inimici mei michi: et qui custodiebant animam meam consilium fecerunt in unum. Dicentes deus dereliquit eum: persequimini et comprehendite eum quia non est qui eripiat. Deus ne elongeris a me: deus meus in auxilium meum respice. Confundantur et deficiant detrahentes anime mee: operiantur confusione et pudore qui querunt mala michi. Ego autem semper sperabo: et adiciam super omnem laudem tuam. Os meum annuntiabit iustitiam tuam: tota die salutare tuum. Quoniam non cognovi litteraturam introibo in potentias domini: domine memorabor iustitie tue solius. Deus docuisti me a iuventute mea: et usque nunc pronuntiabo mirabilia tua. Et usque in senectam et senium: deus ne derelinquas me. Donec annuntiem brachium tuum: generationi omni que ventura est. Potentiam tuam et iustitiam tuam deus usque in altissima que fecisti magnalia: deus quis similis tibi. Quantas ostendisti michi tribulationes multas et malas: et conversus vivificasti me: et de abyssis terre iterum reduxisti me. Multiplicasti magnificentiam tuam: et conversus consolatus es me. Nam et ego confitebor tibi in vasis psalmi veritatem tuam deus: psallam tibi in cythara sanctus israel. Exultabunt labia mea cum cantavero tibi: et anima mea quam redemisti. Sed et lingua mea tota die meditabitur iustitiam tuam: cum confusi et reveriti fuerint qui querunt mala michi.

In salomonem psalmus.

Deus iudicium tuum regi da: et iustitiam tuam filio regis. Iudicare populum tuum in iustitia: et pauperes tuos in iudicio. Suscipiant montes pacem populo: et colles iustitiam. Iudicabit pauperes populi et salvos faciet filios pauperum: et humiliabit calumniatorem. Et permanebit cum sole et ante lunam: in generatione et generationem. Descendet sicut pluvia in vellus: et sicut stillicidia stillantia super terram. Orietur in diebus eius iustitia et abundantia pacis: donec auferatur luna. Et dominabitur a mari usque ad mare: et a flumine usque ad terminos orbis terrarum. Coram illo procident ethiopes: et inimici eius terram lingent. Reges tharsis et insule munera offerent: reges arabum et saba dona adducent. Et adorabunt eum omnes reges: omnes gentes servient ei. Quia liberabit pauperem a potente: et pauperem cui non erat adiutor. Parcet pauperi et inopi: et animas pauperum salvas faciet. Ex usuris et iniquitate redimet animas eorum: et honorabile nomen eorum coram illo. Et vivet et dabitur ei de auro arabie et adorabunt de ipso semper: tota die benedicent ei. Et erit firmamentum in terra in summis montium superextolletur super libanum fructus eius: et florebunt de civitate sicut fenum terre. Sit nomen eius benedictum in secula: ante solem permanet nomen eius. Et benedicentur in ipso omnes tribus terre: omnes gentes magnificabunt eum. Benedictus dominus deus israel: qui facit mirabilia solus. Et benedictum nomen maiestatis eius in eternum: et replebitur maiestate eius omnis terra fiat fiat.

Defecerunt laudes david filii iesse. Psalmus asaph.

Quam bonus israel deus his qui recto sunt corde. Mei autem pene moti sunt pedes: pene effusi sunt gressus mei.

Quia zelavi super iniquos pacem peccatorum videns. Quia
non est respectus morti eorum et firmamentum in plaga
eorum. In labore hominum non sunt et cum hominibus non fla-
gellabuntur. Ideo tenuit eos superbia operti sunt
iniquitate et impietate sua. Prodiit quasi ex
adipe iniquitas eorum transierunt in affectum cordis.
Cogitaverunt et locuti sunt nequitiam iniquita-
tem in excelso locuti sunt. Posuerunt in celum os
suum et lingua eorum transivit in terra. Ideo conver-
tetur populus meus hic et dies pleni invenientur in eis.
Et dixerunt quomodo scit deus et si est scientia in ex-
celso. Ecce ipsi peccatores et habundantes in seculo
obtinuerunt divitias. Et dixi ergo sine causa iustifi-
cavi cor meum et lavi inter innocentes manus meas.
Et fui flagellatus tota die et castigatio mea
in matutinis. Si dicebam narrabo sic ec-
ce nationem filiorum tuorum reprobavi. Existi-
mabam ut cognoscerem hoc labor est ante me. Do-
nec intrem in sanctuarium dei et intelligam in novis-
simis eorum. Verumtamen propter dolos posuisti eis de-
iecisti eos dum allevarentur. Quomodo fac-
ti sunt in desolationem subito defecerunt perierunt propter
iniquitatem suam. Velut somnium surgen-
tium domine in civitate tua imaginem ipsorum ad
nichilum rediges. Quia inflammatum est cor
meum et renes mei commutati sunt et ego ad nichi-
lum redactus sum et nescivi. Ut iumentum fac-
tus sum apud te et ego semper tecum. Tenuisti manum
dexteram meam et in voluntate tua deduxi-
sti me et cum gloria suscepisti me. Quid enim mi-
chi est in celo et a te quid volui super terram. Defecit
caro mea et cor meum deus cordis mei et pars mea
deus in eternum. Quia ecce qui elongant se a te
peribunt perdidisti omnes qui fornicantur
abs te. Michi autem adherere deo bonum est ponere
in domino deo spem meam. Ut annuntiem omnes
predicationes tuas in portis filie Syon. Intellectus
Ut quid deus repulisti in finem iratus asaph.
est furor tuus super oves pascue tue.
Memor esto congregationis tue quam possedisti
ab initio. Redemisti virgam hereditatis tu-
e mons Syon in quo habitasti in eo. Leva ma-
nus tuas in superbias eorum in finem quanta
malignatus est inimicus in sancto. Et gloriati
sunt qui oderunt te in medio sollempni-
tatis tue. Posuerunt signa sua signa et non cog-
noverunt sicut in exitu super summum. Quasi in
silva lignorum securibus exciderunt ianuas
eius in id ipsum in securi et ascia deiecerunt eam.
Incenderunt igni sanctuarium tuum in terra pol-
luerunt tabernaculum nominis tui. Dixerunt in cor-
de suo cognatio eorum simul quiescere facia-

mus omnes dies festos dei a terra. Signa nostra
non vidimus iam non est propheta et nos non cognoscet am-
plius. Usquequo deus improperabit inimicus irritat
adversarius nomen tuum in finem. Ut quid avertis
manum tuam et dexteram tuam de medio si-
nu tuo in finem. Deus autem rex noster ante secula operatus est
salutem in medio terre. Tu confirmasti in virtute
tua mare contribulasti capita draconum in aquis. Tu
confregisti capita draconis dedisti eum escam
populis Ethiopum. Tu dirupisti fontes et torren-
tes tu siccasti fluvios Ethan. Tuus est dies et
tua est nox tu fabricatus es auroram et solem. Tu fe-
cisti omnes terminos terre estatem et ver tu plasma-
sti ea. Memor esto huius inimicus improperavit domino et
populus insipiens incitavit nomen tuum. Ne tradas
bestiis animas confitentes tibi et animas pauperum
tuorum ne obliviscaris in finem. Respice in
testamentum tuum quia repleti sunt qui obscurati
sunt terre domibus iniquitatum. Ne avertatur hu-
milis factus confusus pauper et inops laudabunt
nomen tuum. Exurge deus iudica causam tu-
am memor esto improperiorum tuorum eorum que ab insi-
piente sunt tota die. Ne obliviscaris voces
inimicorum tuorum superbia eorum qui te oderunt
ascendit semper. Confitebimur tibi deus confitebi- In finem ne disperdas psalmus cantici david.
mur et invocabimus nomen tuum. Narrabi-
mus mirabilia tua cum accepero tempus ego iu-
stitias iudicabo. Liquefacta est terra et omnes qui habi-
tant in ea ego confirmavi columpnas eius. Dixi
iniquis nolite inique agere et delinquentibus nolite
exaltare cornu. Nolite extollere in altum
cornu vestrum nolite loqui adversus deum iniqui-
tatem. Quia neque ab oriente neque ab occidente neque
a desertis montibus quoniam deus iudex est. Hunc hu-
miliat et hunc exaltat quia calix in manu
domini vini meri plenus mixto. Et in-
clinavit ex hoc in hoc verumtamen fex eius non est ex-
inanita bibent ex eo omnes peccatores terre. Ego
autem annuntiabo in seculum cantabo deo Iacob. Et
omnia cornua peccatorum confringam et exaltabuntur
cornua iusti. In carminibus canticum ad Assirios.
Notus in Iudea deus in Israel magnum nomen psalmus
eius. Et factus est in pace locus eius et habitatio eius asaph.
in Syon. Ibi confregit potentias arcuum scutum
gladium et bellum. Illuminans tu mira-
biliter a montibus eternis turbati sunt omnes
insipientes corde. Dormierunt somnum suum
et nichil invenerunt omnes viri divitiarum in manibus
suis. Ab increpatione tua deus Iacob dormi-
taverunt qui ascenderunt equos. Tu terribilis es
et quis resistet tibi ex tunc ira tua. De celo au-
ditum fecisti iudicium terra tremuit et quie-

Cum exsurgeret in iudicium deus ut salvos faceret mansuetos terre. Quoniam cogitatio hominis confitebitur tibi et reliquie cogitationis diem festum agent tibi. Vovete et reddite domino deo vestro omnes qui in circuitu eius affertis munera. Terribili et ei qui aufert spiritum principum terribili apud reges terre.

In finem pro Idithun psalmus Asaph.

Voce mea ad dominum clamavi voce mea ad dominum et intendit michi. In die tribulationis mee deum exquisivi manibus meis nocte contra eum et non sum deceptus. Renuit consolari anima mea memor fui dei et delectatus sum et exercitatus sum et defecit spiritus meus. Anticipaverunt vigilias oculi mei turbatus sum et non sum locutus. Cogitavi dies antiquos et annos eternos in mente habui. Et meditatus sum nocte cum corde meo et exercitabar et scopebam spiritum meum. Numquid in eternum proiciet deus aut non apponet ut complacitior sit adhuc. Aut in finem misericordiam suam abscindet a generatione in generationem. Aut obliviscetur misereri deus aut continebit in ira sua misericordias suas. Et dixi nunc cepi hec mutatio dextere excelsi. Memor fui operum domini quia memor ero ab initio mirabilium tuorum. Et meditabor in omnibus operibus tuis et in adinventionibus tuis exercebor. Deus in sancto via tua quis deus magnus sicut deus noster tu es deus qui facis mirabilia. Notam fecisti in populis virtutem tuam redemisti in brachio tuo populum tuum filios Iacob et Ioseph. Viderunt te aque deus viderunt te aque et timuerunt et turbate sunt abyssi. Multitudo sonitus aquarum vocem dederunt nubes. Etenim sagitte tue transeunt vox tonitrui tui in rota. Illuxerunt choruscationes tue orbi terre commota est et contremuit terra. In mari via tua et semite tue in aquis multis et vestigia tua non cognoscentur. Deduxisti sicut oves populum tuum in manu Moysi et Aaron.

Intellectus Asaph.

Attendite popule meus legem meam inclinate aurem vestram in verba oris mei. Aperiam in parabolis os meum loquar propositiones ab initio. Quanta audivimus et cognovimus ea et patres nostri narraverunt nobis. Non sunt occultata a filiis eorum in generatione altera. Narrantes laudes domini et virtutes eius et mirabilia eius que fecit. Et suscitavit testimonium in Iacob et legem posuit in Israel. Quanta mandavit patribus nostris nota facere ea filiis suis ut cognoscat generatio altera. Filii qui nascentur et exsurgent et narrabunt filiis suis. Ut ponant in deo spem suam et non obliviscantur operum dei et mandata eius exquirant. Ne fiant sicut patres eorum generatio prava et exasperans. Generatio que non direxit cor suum et non est creditus cum deo spiritus eius. Filii Effrem intendentes et mittentes arcum conversi sunt in die belli. Non custodierunt testamentum dei et in lege eius noluerunt ambulare. Et obliti sunt benefactorum eius et mirabilium eius que ostendit eis. Coram patribus eorum fecit mirabilia in terra Egypti in campo Taneos. Interrupit mare et perduxit eos et statuit aquas quasi in utre. Et deduxit eos in nube diei et tota nocte in illuminatione ignis. Interrupit petram in heremo et adaquavit eos velud in abysso multa. Et eduxit aquam de petra et deduxit tamquam flumina aquas. Et apposuerunt adhuc peccare ei in iram excitaverunt excelsum in inaquoso. Et temptaverunt deum in cordibus suis ut peterent escas animabus suis. Et male locuti sunt de deo dixerunt numquid poterit deus parare mensam in deserto. Quoniam percussit petram et fluxerunt aque et torrentes inundaverunt. Numquid et panem poterit dare aut parare mensam populo suo. Ideo audivit dominus et distulit et ignis accensus est in Iacob et ira ascendit in Israel. Quia non crediderunt in deo nec speraverunt in salutari eius. Et mandavit nubibus desuper et ianuas celi aperuit. Et pluit illis manna ad manducandum et panem celi dedit eis. Panem angelorum manducavit homo cibaria misit eis in habundantia. Transtulit austrum de celo et induxit in virtute sua affricum. Et pluit super eos sicut pulverem carnes et sicut harenam maris volatilia pennata. Et ceciderunt in medio castrorum eorum circa tabernacula eorum. Et manducaverunt et saturati sunt nimis et desiderium eorum attulit eis non sunt fraudati a desiderio suo. Adhuc esce eorum erant in ore ipsorum et ira dei ascendit super eos. Et occidit pingues eorum et electos Israel impedivit. In omnibus his peccaverunt adhuc et non crediderunt in mirabilibus eius. Et defecerunt in vanitate dies eorum et anni eorum cum festinatione. Cum occideret eos querebant eum et revertebantur et diluculo veniebant ad eum. Et rememorati sunt quia deus adiutor est eorum et deus excelsus redemptor eorum. Et dilexerunt eum in ore suo et lingua sua mentiti sunt ei. Cor autem eorum non erat rectum cum eo nec fideles habiti sunt in testamento eius. Ipse autem est misericors et propitius fiet peccatis eorum et non disperdet eos. Et habundavit ut averteret iram suam et non accendit omnem iram suam. Et recordatus est quia caro sunt spiritus vadens et non rediens. Quotiens exacerbaverunt eum in deserto in iram concitaverunt eum in inaquoso. Et conversi sunt et temptaverunt deum et sanctum Israel exacerbaverunt. Non sunt recordati manus eius die qua redemit eos de manu tribulantis.

[In]clina[bit] ... tuam. Iustitia ante eum ambulabit et ponet in via gressus suos. *Oratio david.*

Inclina domine aurem tuam et exaudi me quoniam inops et pauper sum ego. Custodi animam meam quoniam sanctus sum: salvum fac servum tuum deus meus sperantem in te. Miserere mei domine quoniam ad te clamavi tota die: letifica animam servi tui quoniam ad te domine animam meam levavi. Quoniam tu domine suavis et mitis et multe misericordie omnibus invocantibus te. Auribus percipe domine orationem meam et intende voci deprecationis mee. In die tribulationis mee clamavi ad te quia exaudisti me. Non est similis tui in diis domine et non est secundum opera tua. Omnes gentes quascumque fecisti venient et adorabunt coram te domine et glorificabunt nomen tuum. Quoniam magnus es tu et faciens mirabilia tu es deus solus. Deduc me domine in via tua et ingrediar in veritate tua letetur cor meum ut timeat nomen tuum. Confitebor tibi domine deus meus in toto corde meo et glorificabo nomen tuum in eternum. Quia misericordia tua magna est super me et eruisti animam meam ex inferno inferiori. Deus iniqui insurrexerunt super me et synagoga potentium quesierunt animam meam et non proposuerunt te in conspectu suo. Et tu domine deus miserator et misericors patiens et multe misericordie et verax. Respice in me et miserere mei da imperium tuum puero tuo et salvum fac filium ancille tue. Fac mecum signum in bono ut videant qui oderunt me et confundantur quoniam tu domine adiuvisti me et consolatus es me. *Filiis chore psalmus cantici.*

Fundamenta eius in montibus sanctis: diligit dominus portas syon super omnia tabernacula iacob. Gloriosa dicta sunt de te civitas dei. Memor ero raab et babylonis scientium me. Ecce alienigene et tyrus et populus ethiopum hii fuerunt illic. Numquid syon dicet homo et homo natus est in ea et ipse fundavit eam altissimus. Dominus narrabit in scripturis populorum et principum horum qui fuerunt in ea. Sicut letantium omnium habitatio est in te.

Canticum psalmi filiis chore in finem pro maeleth ad respondendum intellectus eman ezraite.

Domine deus salutis mee: in die clamavi et nocte coram te. Intret in conspectu tuo oratio mea: inclina aurem tuam ad precem meam. Quia repleta est malis anima mea et vita mea inferno appropinquavit. Estimatus sum cum descendentibus in lacum factus sum sicut homo sine adiutorio inter mortuos liber. Sicut vulnerati dormientes in sepulchris quorum non es memor amplius et ipsi de manu tua repulsi sunt. Posuerunt me in lacu inferiori in tenebris et in umbra mortis. Super me confirmatus est furor tuus et omnes fluctus tuos induxisti super me. Longe fecisti notos meos a me posuerunt me abhominationem sibi. Traditus sum et non egrediebar oculi mei languerunt pre inopia. Clamavi ad te domine tota die expandi ad te manus meas. Numquid mortuis facies mirabilia aut medici suscitabunt et confitebuntur tibi. Numquid narrabit aliquis in sepulchro misericordiam tuam et veritatem tuam in perditione. Numquid cognoscentur in tenebris mirabilia tua et iustitia tua in terra oblivionis. Et ego ad te domine clamavi et mane oratio mea preveniet te. Ut quid domine repellis orationem meam avertis faciem tuam a me. Pauper sum ego et in laboribus a iuventute mea exaltatus autem humiliatus sum et conturbatus. In me transierunt ire tue et terrores tui conturbaverunt me. Circumdederunt me sicut aqua tota die circumdederunt me simul. Elongasti a me amicum et proximum et notos meos a miseria. *Filiis chore intellectus ethan ezraite.*

Misericordias domini in eternum cantabo. In generationem et generationem annuntiabo veritatem tuam in ore meo. Quoniam dixisti in eternum misericordia edificabitur in celis preparabitur veritas tua in eis. Disposui testamentum electis meis iuravi david servo meo usque in eternum preparabo semen tuum. Et edificabo in generationem et generationem sedem tuam. Confitebuntur celi mirabilia tua domine etenim veritatem tuam in ecclesia sanctorum. Quoniam quis in nubibus equabitur domino similis erit deo in filiis dei. Deus qui glorificatur in consilio sanctorum magnus et terribilis super omnes qui in circuitu eius sunt. Domine deus virtutum quis similis tibi potens es domine et veritas tua in circuitu tuo. Tu dominaris potestati maris motum autem fluctuum eius tu mitigas. Tu humiliasti sicut vulneratum superbum in brachio virtutis tue dispersisti inimicos tuos. Tui sunt celi et tua est terra orbem terre et plenitudinem eius tu fundasti aquilonem et mare tu creasti. Thabor et hermon in nomine tuo exultabunt tuum brachium cum potentia. Firmetur manus tua et exaltetur dextera tua iustitia et iudicium preparatio sedis tue. Misericordia et veritas precedent faciem tuam beatus populus qui scit iubilationem. Domine in lumine vultus tui ambulabunt et in nomine tuo exultabunt tota die et in iustitia tua exaltabuntur. Quoniam gloria virtutis eorum tu es et in beneplacito tuo exaltabitur cornu nostrum. Quia domini est assumptio nostra et sancti israel regis nostri. Tunc locutus es in visione sanctis tuis et dixisti posui adiutorium in potente et exaltavi electum de plebe mea. Inveni david servum meum oleo sancto meo unxi eum.

Manus enim mea auxiliabitur ei et brachium meum
confortabit eum. Nihil proficiet inimicus in eo et
filius iniquitatis non apponet nocere ei. Et conci-
dam a facie ipsius inimicos eius et odientes eum
in fugam convertam. Et veritas mea et misericordia me-
a cum ipso et in nomine meo exaltabitur cornu
eius. Et ponam in mari manum eius et in fluminibus
dexteram eius. Ipse invocabit me pater meus es tu deus
meus et susceptor salutis mee. Et ego primogenitum
ponam illum excelsum pre regibus terre. In eter-
num servabo illi misericordiam meam et testamentum meum fide-
le ipsi. Et ponam in seculum seculi semen eius et thronum
eius sicut dies celi. Si autem dereliquerint filii eius legem
meam et in iudiciis meis non ambulaverint. Si
iustitias meas prophanaverint et mandata me-
a non custodierint. Visitabo in virga iniquitates
eorum et in verberibus peccata eorum. Misericordiam autem meam
non dispergam ab eo neque nocebo in veritate mea.
Neque prophanabo testamentum meum et que pro-
cedunt de labiis meis non faciam irrita. Semel
iuravi in sancto meo si David mentiar semen eius in
eternum manebit. Et thronus eius sicut sol in con-
spectu meo et sicut luna perfecta in eternum et
testis in celo fidelis. Tu vero repulisti et despe-
xisti distulisti christum tuum. Avertisti testamen-
tum servi tui prophanasti in terra sanctuarium eius.
Destruxisti omnes sepes eius posuisti firmamen-
tum eius formidinem. Diripuerunt eum omnes trans-
euntes viam factus est opprobrium vicinis suis.
Exaltasti dexteram deprimentium eum letificas-
ti omnes inimicos eius. Avertisti adiutorium gla-
dii eius et non es auxiliatus ei in bello. Destru-
xisti eum ab emundatione et sedem eius in terra col-
lisisti. Minorasti dies temporis eius perfudisti e-
um confusione. Usquequo domine avertis in finem ex-
ardescet sicut ignis ira tua. Memorare que
mea substantia numquid enim vane constituisti omnes
filios hominum. Quis est homo qui vivet et non
videbit mortem eruet animam suam de ma-
nu inferi. Ubi sunt misericordie tue antique domine sicut
iurasti David in veritate tua. Memor esto do-
mine opprobrii servorum tuorum quod continui in sinu
meo multarum gentium. Quod exprobraverunt
inimici tui domine quod exprobraverunt commutatio-
nem christi tui. Benedictus dominus in eternum fi-
at fiat. Oratio moysi servi dei.

Domine refugium factus es nobis a generatione
in generationem. Priusquam montes fierent aut for-
maretur terra et orbis a seculo et usque in seculum tu es
deus. Ne avertas hominem in humilitatem et dixisti
convertimini filii hominum. Quoniam mille anni
ante oculos tuos tamquam dies hesterna que preteriit.
Et custodia in nocte que pro nichilo habentur eo-
rum anni erunt. Mane sicut herba transeat
mane floreat et transeat vespere decidat in-
duret et arescat. Quia defecimus in ira tu-
a et in furore tuo turbati sumus. Posuisti
iniquitates nostras in conspectu tuo seculum nos-
trum in illuminatione vultus tui. Quoniam omnes dies
nostri defecerunt et in ira tua defecimus. Anni
nostri sicut aranea meditabuntur dies annorum
nostrorum in ipsis septuaginta anni. Si au-
tem in potentatibus octoginta anni et amplius e-
orum labor et dolor. Quoniam supervenit mansuetu-
do et corripiemur. Quis novit potestatem ire
tue et pre timore tuo iram tuam dinumerare.
Dexteram tuam sic notam fac et eruditos
corde in sapientia. Convertere domine usquequo et deprecabi-
lis esto super servos tuos. Repleti sumus mane mi-
sericordia tua et exultavimus et delectati sumus om-
nibus diebus nostris. Letati sumus pro diebus quibus nos
humiliasti annis quibus vidimus mala. Re-
spice in servos tuos et in opera tua et dirige fi-
lios eorum. Et sit splendor domini dei nostri super
nos et opera manuum nostrarum dirige super nos et o-
pus manuum nostrarum dirige. Laus cantici david.

Qui habitat in adiutorio altissimi in pro-
tectione dei celi commorabitur. Dicet domino susceptor
meus es tu et refugium meum deus meus spe-
rabo in eum. Quoniam ipse liberavit me de laqueo
venantium et a verbo aspero. Scapulis suis obum-
brabit tibi et sub pennis eius sperabis. Scuto circum-
dabit te veritas eius non timebis a timore noc-
turno. A sagitta volante in die a negotio per-
ambulante in tenebris ab incursu et demonio
meridiano. Cadent a latere tuo mille et de-
cem milia a dextris tuis ad te autem non appropinquabit. Ve-
rumtamen oculis tuis considerabis et retributio-
nem peccatorum videbis. Quoniam tu es domine spes
mea altissimum posuisti refugium tuum.
Non accedet ad te malum et flagellum non
appropinquabit tabernaculo tuo. Quoniam ange-
lis suis mandavit de te ut custodiant te
in omnibus viis tuis. In manibus portabunt
te ne forte offendas ad lapidem pedem tuum.
Super aspidem et basiliscum ambulabis et con-
culcabis leonem et draconem. Quoniam in me speravit
liberabo eum protegam eum quoniam cognovit
nomen meum. Clamabit ad me et ego exau-
diam eum cum ipso sum in tribulatione eripi-
am eum et glorificabo eum. Longitudine dierum re-
plebo eum et ostendam illi salutare meum.
Bonum est confiteri. Psalmus cantici in die sabbati.
domino et psallere nomini tuo altissime.

Ad annunciandum mane misericordiam tuam et veritatem tuam per noctem. In decacordo psalterio cum cantico in cythara. Quia delectasti me domine in factura tua et in operibus manuum tuarum exultabo. Quam magnificata sunt opera tua domine nimis profunde facte sunt cogitationes tue. Vir insipiens non cognoscet et stultus non intelliget hec. Cum exorti fuerint peccatores sicut fenum et apparuerint omnes qui operantur iniquitatem. Ut intereant in seculum seculi tu autem altissimus in eternum domine. Quoniam ecce inimici tui domine quoniam ecce inimici tui peribunt et dispergentur omnes qui operantur iniquitatem. Et exaltabitur sicut unicornis cornu meum et senectus mea in misericordia uberi. Et despexit oculus meus inimicos meos et in insurgentibus in me malignantibus audiet auris mea. Iustus ut palma florebit sicut cedrus Libani multiplicabitur. Plantati in domo domini in atriis domus dei nostri florebunt. Adhuc multiplicabuntur in senecta uberi et bene patientes erunt ut annuncient. Quoniam rectus dominus deus noster et non est iniquitas in eo.

Laus cantici David in die ante sabbatum quando fundata est terra.

Dominus regnavit decorem indutus est indutus est dominus fortitudinem et precinxit se. Etenim firmavit orbem terre qui non commovebitur. Parata sedes tua deus ex tunc a seculo tu es. Elevaverunt flumina domine elevaverunt flumina vocem suam. Elevaverunt flumina fluctus suos a vocibus aquarum multarum. Mirabiles elationes maris mirabilis in altis dominus. Testimonia tua credibilia facta sunt nimis domum tuam decet sanctitudo domine in longitudinem dierum.

Psalmus David quarta sabbati.

Deus ultionum dominus deus ultionum libere egit. Exaltare qui iudicas terram redde retributionem superbis. Usquequo peccatores domine usquequo peccatores gloriabuntur. Effabuntur et loquentur iniquitatem loquentur omnes qui operantur iniustitiam. Populum tuum domine humiliaverunt et hereditatem tuam vexaverunt. Viduam et advenam interfecerunt et pupillos occiderunt. Et dixerunt non videbit dominus nec intelliget deus Iacob. Intelligite insipientes in populo et stulti aliquando sapite. Qui plantavit aurem non audiet aut qui finxit oculum non considerat. Qui corripit gentes non arguet qui docet hominem scientiam. Dominus scit cogitationes hominum quoniam vane sunt. Beatus homo quem tu erudieris domine et de lege tua docueris eum. Ut mitiges ei a diebus malis donec fodiatur peccatori fovea. Quia non repellet dominus plebem suam et hereditatem suam non derelinquet. Quoadusque iustitia convertatur in iudicium et qui iuxta illam omnes qui recto sunt corde. Quis consurget mihi adversus malignantes aut quis stabit mecum adversus operantes iniquitatem. Nisi quia dominus adiuvit me paulominus habitasset in inferno anima mea. Si dicebam motus est pes meus misericordia tua domine adiuvabat me. Secundum multitudinem dolorum meorum in corde meo consolationes tue letificaverunt animam meam. Numquid adheret tibi sedes iniquitatis qui fingis laborem in precepto. Captabunt in animam iusti et sanguinem innocentem condemnabunt. Et factus est mihi dominus in refugium et deus meus in adiutorium spei mee. Et reddet illis iniquitatem ipsorum et in malitia eorum disperdet eos disperdet eos dominus deus noster.

Laus cantici ipsi David.

Venite exultemus domino iubilemus deo salutari nostro. Preoccupemus faciem eius in confessione et in psalmis iubilemus ei. Quoniam deus magnus dominus et rex magnus super omnes deos. Quia in manu eius sunt omnes fines terre et altitudines montium ipsius sunt. Quoniam ipsius est mare et ipse fecit illud et aridam fundaverunt manus eius. Venite adoremus et procidamus ante deum ploremus coram domino qui fecit nos quia ipse est dominus deus noster. Et nos populus pascue eius et oves manus eius. Hodie si vocem eius audieritis nolite obdurare corda vestra. Sicut in irritatione secundum diem temptationis in deserto ubi temptaverunt me patres vestri probaverunt et viderunt opera mea. Quadraginta annis offensus fui generationi illi et dixi semper hi errant corde. Et isti non cognoverunt vias meas quibus iuravi in ira mea si introibunt in requiem meam.

Psalmus David quando domus edificabatur post captivitatem.

Cantate domino canticum novum cantate domino omnis terra. Cantate domino et benedicite nomini eius annunciate de die in diem salutare eius. Annunciate inter gentes gloriam eius in omnibus populis mirabilia eius. Quoniam magnus dominus et laudabilis nimis terribilis est super omnes deos. Quoniam omnes dii gentium demonia dominus autem celos fecit. Confessio et pulchritudo in conspectu eius sanctimonia et magnificentia in sanctificatione eius. Afferte domino patrie gentium afferte domino gloriam et honorem afferte domino gloriam nomini eius. Tollite hostias et introite in atria eius adorate dominum in atrio sancto eius. Commoveatur a facie eius universa terra dicite in gentibus quia dominus regnavit. Etenim correxit orbem terre qui non commovebitur iudicabit populos in equitate. Letentur celi et exultet terra commoveatur mare et plenitudo eius gaudebunt campi et omnia que in eis sunt. Tunc exultabunt omnia ligna silvarum a facie domini quia venit quoniam venit iudicare terram. Iudicabit orbem terre in equitate et populos in veritate sua.

Dominus regnavit *psalmus ipsi david quando terra eius restituta est* exultet terra letentur insule multe. Nubes et caligo in circuitu eius iusticia et iudicium correctio sedis eius. Ignis ante ipsum precedet et inflammabit in circuitu inimicos eius. Alluxerunt fulgura eius orbi terre vidit et commota est terra. Montes sicut cera fluxerunt a facie domini a facie domini omnis terra. Annunciaverunt celi iusticiam eius et viderunt omnes populi gloriam eius. Confundantur omnes qui adorant sculptilia et qui gloriantur in simulacris suis. Adorate eum omnes angeli eius audivit et leta est Syon. Et exultaverunt filie iude propter iudicia tua domine. Quoniam tu dominus altissimus super omnem terram nimis exaltatus es super omnes deos. Qui diligitis dominum odite malum custodit dominus animas sanctorum suorum de manu peccatoris liberabit eos. Lux orta est iusto et rectis corde leticia. Letamini iusti in domino et confitemini memorie sanctificationis eius.

97

Cantate domino *psalmus* canticum novum quia mirabilia fecit. *david.* Salvavit sibi dextera eius et brachium sanctum eius. Notum fecit dominus salutare suum in conspectu gentium revelavit iusticiam suam. Recordatus est misericordie sue et veritatis sue domui israel. Viderunt omnes termini terre salutare dei nostri iubilate deo omnis terra cantate et exultate et psallite. Psallite domino in cythara in cythara et voce psalmi in tubis ductilibus et voce tube cornee. Iubilate in conspectu regis domini moveatur mare et plenitudo eius orbis terrarum et qui habitant in eo. Flumina plaudent manu simul montes exultabunt a conspectu domini quoniam venit iudicare terram. Iudicabit orbem terrarum in iusticia et populos in equitate.

Dominus regnavit irascantur *psalmus* populi qui sedes super cherubin moveatur terra. *david.* Dominus in Syon magnus et excelsus super omnes populos. Confiteantur nomini tuo magno quoniam terribile et sanctum est et honor regis iudicium diligit. Tu parasti directiones iudicium et iusticiam in iacob tu fecisti. Exaltate dominum deum nostrum et adorate scabellum pedum eius quoniam sanctum est. Moyses et aaron in sacerdotibus eius et samuel inter eos qui invocant nomen eius. Invocabant dominum et ipse exaudiebat eos in columpna nubis loquebatur ad eos. Custodiebant testimonia eius et preceptum quod dedit illis. Domine deus noster tu exaudiebas eos deus tu propicius fuisti eis et ulciscens in omnes adinventiones eorum. Exaltate dominum deum nostrum et adorate in monte sancto eius quoniam sanctus dominus deus noster.

Iubilate deo omnis terra servite domino in leticia. *Psalmus in confessione.* Introite in conspectu eius in exultatione. Scitote quoniam dominus ipse est deus ipse fecit nos et non ipsi nos. Populus eius et oves pascue eius introite portas eius in confessione atria eius in hymnis confitemini illi. Laudate nomen eius quoniam suavis est dominus in eternum misericordia eius et usque in generationem et generationem veritas eius.

psalmus ipsi david. Misericordiam et iudicium cantabo tibi domine psallam et intelligam in via immaculata quando venies ad me. Perambulabam in innocentia cordis mei in medio domus mee. Non proponebam ante oculos meos rem iniustam facientes prevaricationes odivi. Non adhesit mihi cor pravum declinantem a me malignum non cognoscebam. Detrahentem secreto proximo suo hunc persequebar. Superbo oculo et insaciabili corde cum hoc non edebam. Oculi mei ad fideles terre ut sedeant mecum ambulans in via immaculata hic michi ministrabat. Non habitabit in medio domus mee qui facit superbiam qui loquitur iniqua non direxit in conspectu oculorum meorum. In matutino interficiebam omnes peccatores terre ut disperderem de civitate domini omnes operantes iniquitatem. *Oratio pauperis cum anxius*

101

Domine *fuerit et coram domi*exaudi orationem *no effuderit* meam et clamor *precem* meus ad te veniat. *suam.* Non avertas faciem *co*tuam a me in quacumque *die* tribulor inclina ad me aurem tuam. In quacumque die invocavero te velociter exaudi me. Quia defecerunt sicut fumus dies mei et ossa mea sicut cremium aruerunt. Percussus sum ut fenum et aruit cor meum quia oblitus sum comedere panem meum. A voce gemitus mei adhesit os meum carni mee. Similis factus sum pellicano solitudinis factus sum sicut nicticorax in domicilio. Vigilavi et factus sum sicut passer solitarius in tecto. Tota die exprobrabant mihi inimici mei et qui laudabant me adversum me iurabant. Quia cinerem tamquam panem manducabam et potum meum cum fletu miscebam. A facie ire indignationis tue quia elevans allisisti me. Dies mei sicut umbra declinaverunt et ego sicut fenum arui. Tu autem domine in eternum permanes et memoriale tuum in generationem et generationem. Tu exurgens domine misereberis Syon quia tempus miserendi eius quia venit tempus. Quoniam placuerunt servis tuis lapides eius

tre eius miserebuntur. Et timebunt gentes nomen
tuum domine et omnes reges terre gloriam tuam.
Quia edificavit dominus syon: et videbitur in
gloria sua. Respexit in orationem humilium: et non spre-
vit precem eorum. Scribantur hec in generatione altera: et
populus qui creabitur laudabit dominum. Quia prospexit
de excelso sancto suo: dominus de celo in terram as-
pexit. Ut audiret gemitus compeditorum: ut solve-
ret filios interemptorum. Ut annuncient in syon
nomen domini: et laudem eius in ierusalem. In conveni-
endo populos in unum: et reges ut serviant domino. Respon-
dit ei in via virtutis sue: paucitatem dierum
meorum nuncia michi. Ne revoces me in dimidio
dierum meorum: in generationem et generationem anni tui. Ini-
tio tu domine terram fundasti: et opera manuum
tuarum sunt celi. Ipsi peribunt tu autem permanes: et omnes
sicut vestimentum veterascent. Et sicut opertorium
mutabis eos et mutabuntur: tu autem idem ipse es: et anni
tui non deficient. Filii servorum tuorum habita-
bunt: et semen eorum in seculum dirigetur. psalmus david.
Benedic anima mea domino: et omnia que intra
me sunt nomini sancto eius. Benedic anima mea
domino: et noli oblivisci omnes retributiones eius. Qui
propitiatur omnibus iniquitatibus tuis: qui sana-
nat omnes infirmitates tuas. Qui redemit
de interitu vitam tuam: qui coronat te in mi-
sericordia et miserationibus. Qui replet in bonis
desiderium tuum: renovabitur ut aquile iuven-
tus tua. Faciens misericordias dominus: et iudicium omnibus
iniuriam patientibus. Notas fecit vias suas
moysi: filiis israel voluntates suas. Misera-
tor et misericors dominus: longanimis et multum miseri-
cors. Non in perpetuum irascetur: neque in eternum
comminabitur. Non secundum peccata nostra fecit nobis: neque secundum
iniquitates nostras retribuit nobis. Quoniam secundum al-
titudinem celi a terra: corroboravit misericordiam suam super
timentes se. Quantum distat ortus ab occiden-
te: longe fecit a nobis iniquitates nostras. Quo-
modo miseretur pater filiorum: misertus est dominus timentibus
se: quoniam ipse cognovit figmentum nostrum. Recor-
datus est quoniam pulvis sumus: homo sicut fenum
dies eius: tamquam flos agri sic efflorebit. Quoniam
spiritus pertransibit in illo et non subsistet: et non cognos-
cet amplius locum suum. Misericordia autem domini ab eterno
et usque in eternum super timentes eum. Et iustitia illius in fi-
lios filiorum: his qui servant testamentum eius. Et
memores sunt mandatorum ipsius: ad facien-
dum ea. Dominus in celo paravit sedem suam: et
regnum ipsius omnibus dominabitur. Benedicite domino
omnes angeli eius: potentes virtute facientes ver-
bum illius ad audiendam vocem sermonum eius.
Benedicite domino omnes virtutes eius: ministri eius qui

facitis voluntatem eius. Benedicite domino omnia o-
pera eius: in omni loco dominationis eius benedic
anima mea domino. psalmus david
Benedic anima mea domino: domine deus meus magnifica-
tus es vehementer. Confessionem et decorem
induisti: amictus lumine sicut vestimento.
Extendens celum sicut pellem: qui tegis aquis
superiora eius. Qui ponis nubem ascensum tuum: qui am-
bulas super pennas ventorum. Qui facis angelos tu-
os spiritus: et ministros tuos ignem urentem. Qui fun-
dasti terram super stabilitatem suam: non inclina-
bitur in seculum seculi. Abyssus sicut vestimentum ami-
ctus eius: super montes stabunt aque. Ab incre-
patione tua fugient: a voce tonitrui tui formi-
dabunt. Ascendunt montes et descendunt
campi: in locum quem fundasti eis. Terminum po-
suisti quem non transgredientur: neque convertentur o-
perire terram. Qui emittis fontes in convallibus: in-
ter medium montium pertransibunt aque. Po-
tabunt omnes bestie agri: expectabunt onagri in
siti sua. Super ea volucres celi habitabunt: de me-
dio petrarum dabunt voces. Rigans mon-
tes de superioribus suis: de fructu operum tuorum sa-
ciabitur terra. Producens fenum iumentis: et herbam
servituti hominum. Ut educas panem de ter-
ra: et vinum letificet cor hominis. Ut exhilaret fa-
ciem in oleo: et panis cor hominis confirmet. Satu-
rabuntur ligna campi et cedri libani quas plan-
tavit: illic passeres nidificabunt. Herodii do-
mus dux est eorum: montes excelsi cervis: petra re-
fugium herinaciis. Fecit lunam in tempora: sol
cognovit occasum suum. Posuisti tenebras:
et facta est nox: in ipsa pertransibunt omnes bestie
silve. Catuli leonum rugientes ut rapiant:
et querant a deo escam sibi. Ortus est sol et congre-
gati sunt: et in cubilibus suis collocabuntur.
Exibit homo ad opus suum: et ad operationem suam
usque ad vesperam. Quam magnificata sunt opera tu-
a domine: omnia in sapientia fecisti: impleta est
terra possessione tua. Hoc mare magnum et
spatiosum manibus: illic reptilia quorum non est
numerus. Animalia pusilla cum magnis:
illic naves pertransibunt. Draco iste quem for-
masti ad illudendum ei: omnia a te expec-
tant ut des illis escam in tempore. Dante te il-
lis colligent: aperiente te manum tuam omnia im-
plebuntur bonitate. Avertente autem te faciem turba-
buntur: auferes spiritum eorum et deficient: et in
pulverem suum revertentur. Emittes spiritum
tuum et creabuntur: et renovabis faciem ter-
re. Sit gloria domini in seculum: letabitur dominus in operibus
suis. Qui respicit terram et facit eam tremere

qui tangit montes et fumigant. Cantabo domino in vita mea psallam deo meo quamdiu sum. Iocundum sit ei eloquium meum ego vero delectabor in domino. Deficiant peccatores a terra et iniqui ita ut non sint benedic anima mea domino.

Confitemini domino et invocate nomen eius. Alleluia. annunciate inter gentes opera eius. Cantate ei et psallite ei narrate omnia mirabilia eius. Laudamini in nomine sancto eius letetur cor querentium dominum. Querite dominum et confirmamini querite faciem eius semper. Mementote mirabilium eius que fecit prodigia eius et iudicia oris eius. Semen abraham servi eius filii iacob electi eius. Ipse dominus deus noster in universa terra iudicia eius. Memor fuit in seculum testamenti sui verbi quod mandavit in mille generationes. Quod disposuit ad abraham et iuramenti sui ad ysaac. Et statuit illud iacob in preceptum et israel in testamentum eternum. Dicens tibi dabo terram chanaan funiculum hereditatis vestre. Cum essent numero brevi paucissimi et incole eius. Et pertransierunt de gente in gentem et de regno ad populum alterum. Non reliquit hominem nocere eis et corripuit pro eis reges. Nolite tangere christos meos et in prophetis meis nolite malignari. Et vocavit famem super terram et omne firmamentum panis contrivit. Misit ante eos virum in servum venumdatus est ioseph. Humiliaverunt in compedibus pedes eius ferrum pertransiit animam eius donec veniret verbum eius. Eloquium domini inflammavit eum misit rex et solvit eum princeps populorum et dimisit eum. Constituit eum dominum domus sue et principem omnis possessionis sue. Et erudiret principes eius sicut semetipsum et senes eius prudentiam doceret. Et intravit israel in egyptum et iacob accola fuit in terra cham. Et auxit populum suum vehementer et firmavit eum super inimicos eius. Convertit cor eorum ut odirent populum eius et dolum facerent in servos eius. Misit moysen servum suum aaron quem elegit ipsum. Posuit in eis verba signorum suorum et prodigiorum in terra cham. Misit tenebras et obscuravit et non exacerbavit sermones suos. Convertit aquas eorum in sanguinem et occidit pisces eorum. Et dedit terra eorum ranas in penetralibus regum ipsorum. Dixit et venit cynomia et cinifes in omnibus finibus eorum. Posuit pluvias eorum grandinem ignem comburentem in terra ipsorum. Et percussit vineas eorum et ficulneas eorum et contrivit lignum finium eorum. Dixit et venit locusta et bruchus cuius non erat numerus. Et comedit omne fenum in terra eorum et comedit omnem fructum terre eorum. Et percussit omne primogenitum in terra eorum primitias omnis laboris eorum. Et eduxit eos cum argento et auro et non erat in tribubus eorum infirmus. Letata est egyptus in profectione eorum quia incubuit timor eorum super eos. Expandit nubem in protectionem eorum et ignem ut luceret eis per noctem. Petierunt et venit coturnix et pane celi saturavit eos. Dirupit petram et fluxerunt aque abierunt in sicco flumina. Quoniam memor fuit verbi sancti sui quod habuit ad abraham puerum suum. Et eduxit populum suum in exultatione et electos suos in leticia. Et dedit illis regiones gentium et labores populorum possederunt. Ut custodiant iustificationes eius et legem eius requirant. Tricesima. Alleluia.

Confitemini domino quoniam bonus quoniam in seculum misericordia eius. Quis loquetur potentias domini auditas faciet omnes laudes eius. Beati qui custodiunt iudicium et faciunt iusticiam in omni tempore. Memento nostri domine in beneplacito populi tui visita nos in salutari tuo. Ad videndum in bonitate electorum tuorum ad letandum in leticia gentis tue ut lauderis cum hereditate tua. Peccavimus cum patribus nostris iniuste egimus iniquitatem fecimus. Patres nostri in egypto non intellexerunt mirabilia tua non fuerunt memores multitudinis misericordie tue. Et irritaverunt ascendentes in mare mare rubrum. Et salvavit eos propter nomen suum ut notam faceret potentiam suam. Et increpuit mare rubrum et exsiccatum est et deduxit eos in abyssis sicut in deserto. Et salvavit eos de manu odientium et redemit eos de manu inimici. Et operuit aqua tribulantes eos unus ex eis non remansit. Et crediderunt verbis eius et laudaverunt laudem eius. Cito fecerunt obliti sunt operum eius et non sustinuerunt consilium eius. Et concupierunt concupiscentiam in deserto et temptaverunt deum in inaquoso. Et dedit eis petitionem ipsorum et misit saturitatem in animas eorum. Et irritaverunt moysen in castris aaron sanctum domini. Aperta est terra et deglutivit dathan et operuit super congregationem abyron. Et exarsit ignis in synagoga eorum flamma combussit peccatores. Et fecerunt vitulum in oreb et adoraverunt sculptile. Et mutaverunt gloriam suam in similitudinem vituli comedentis fenum. Obliti sunt deum qui salvavit eos qui fecit magnalia in egypto mirabilia in terra cham terribilia in mari rubro. Et dixit ut disperderet eos si non moyses electus eius stetisset in confractione in conspectu eius. Ut averteret iram eius ne disperderet eos et pro nichilo habuerunt terram desiderabilem. Non crediderunt

diderunt verbo eius et murmuraverunt in tabernaculis suis non ex-
audierunt vocem domini. Et elevavit manum suam su-
per eos ut prosterneret eos in deserto. Et ut de-
iceret semen eorum in nationibus et disperderet
eos in regionibus. Et initiati sunt Beelphe-
gor et comederunt sacrificia mortuorum. Et ir-
ritaverunt eum in adinventionibus suis et multi-
plicata est in eis ruina. Et stetit Phinees
et placavit et cessavit quassatio. Et reputatum
est ei in iustitiam in generatione et generationem usque in sem-
piternum. Et irritaverunt eum ad aquas contradictionis
et vexatus est Moyses propter eos quia exacerbaverunt
spiritum eius. Et distinxit in labiis suis. Non disper-
diderunt gentes quas dixit dominus illis. Et commixti sunt inter
gentes et didicerunt opera eorum et servierunt sculpti-
libus eorum et factum est illis in scandalum. Et im-
molaverunt filios suos et filias suas demo-
niis. Et effuderunt sanguinem innocentem san-
guinem filiorum suorum et filiarum suarum quas sacrifica-
verunt sculptilibus Chanaan. Et infecta est
terra in sanguinibus et contaminata est in operibus
eorum et fornicati sunt in adinventionibus suis.
Et iratus est furore dominus in populum suum et abo-
minatus est hereditatem suam. Et tradidit eos in
manus gentium et dominati sunt eorum qui oderunt
eos. Et tribulaverunt eos inimici eorum et humiliati
sunt sub manibus eorum saepe liberavit eos. Ipsi au-
tem exacerbaverunt eum in consilio suo et humiliati sunt
in iniquitatibus suis. Et vidit cum tribularentur
et audivit orationem eorum. Et memor fuit testa-
menti sui et paenituit eum secundum multitudinem misericordiae suae.
Et dedit eos in misericordias in conspectu omnium qui
ceperant eos. Salvos fac nos domine deus noster et
congrega nos de nationibus. Ut confiteamur no-
mini sancto tuo et gloriemur in laude tua. Be-
nedictus dominus deus Israel a saeculo et usque in saeculum et dicet
omnis populus fiat fiat. [illegible] alleluia

Confitemini domino quoniam bonus quoniam in sae-
culum misericordia eius. Dicant qui redempti
sunt a domino quos redemit de manu ini-
mici de regionibus congregavit eos. A solis ortu
et occasu ab aquilone et mari. Erraverunt
in solitudine in inaquoso viam civi-
tatis habitaculi non invenerunt. Esurientes
et sitientes anima eorum in ipsis defecit. Et cla-
maverunt ad dominum cum tribularentur et de ne-
cessitatibus eorum eripuit eos. Et deduxit eos
in viam rectam ut irent in civitatem habita-
tionis. Confiteantur domino misericordiae eius et mira-
bilia eius filiis hominum. Quia satiavit ani-
mam inanem et animam esurientem satiavit bo-
nis. Sedentes in tenebris et umbra mortis

88

vinctos in mendicitate et ferro. Quia exacerba-
verunt eloquia dei et consilium altissimi irrita-
verunt. Et humiliatum est in laboribus cor eorum in-
firmati sunt nec fuit qui adiuvaret. Et
clamaverunt ad dominum cum tribularentur et de
necessitatibus eorum liberavit eos. Et eduxit eos de
tenebris et umbra mortis et vincula eorum dis-
rupit. Confiteantur domino misericordiae eius et mira-
bilia eius filiis hominum. Quia contrivit portas ae-
reas et vectes ferreos confregit. Suscepit eos de vi-
a iniquitatis eorum propter enim iniustitias suas
humiliati sunt. Omnem escam abominata est anima
eorum et appropinquaverunt usque ad portas mortis.
Et clamaverunt ad dominum cum tribularentur et de
necessitatibus eorum liberavit eos. Misit verbum su-
um et sanavit eos et eripuit eos de interitionibus
eorum. Confiteantur domino misericordiae eius et mira-
bilia eius filiis hominum. Et sacrificent sacrifi-
cium laudis et annuntient opera eius in exulta-
tione. Qui descendunt mare in navibus
facientes operationem in aquis multis. Ipsi
viderunt opera domini et mirabilia eius in pro-
fundo. Dixit et stetit spiritus procellae et exaltati sunt fluc-
tus eius. Ascendunt usque ad caelos et descen-
dunt usque ad abyssos anima eorum in malis
tabescebat. Turbati sunt et moti sunt sicut
ebrius et omnis sapientia eorum devorata est.
Et clamaverunt ad dominum cum tribularentur et de ne-
cessitatibus eorum eduxit eos. Et statuit procel-
lam eius in auram et siluerunt fluctus eius. Et lae-
tati sunt quia siluerunt et deduxit eos in portum
voluntatis eorum. Confiteantur domino
misericordiae eius et mirabilia eius filiis hominum.
Et exaltent eum in ecclesia plebis et in cathedra
seniorum laudent eum. Posuit desertum in stag-
na aquarum et terram sine aqua in exitus aqua-
rum. Et collocavit illic esurientes et constituerunt
civitatem habitationis. Posuit flumina in
desertum et exitus aquarum in sitim. Terram
fructiferam in salsuginem a malitia inhabi-
tantium in ea. Et seminaverunt
agros et plantaverunt vineas et fecerunt fruc-
tum nativitatis. Et benedixit eis et multipli-
cati sunt nimis et iumenta eorum non minoravit.
Et pauci facti sunt et vexati sunt a tribulatione
malorum et dolore. Effusa est contemptio super principes
et errare fecit eos in invio et non in via. Et adiu-
vit pauperem de inopia et posuit sicut
oves familias. Videbunt recti et laetabuntur
et omnis iniquitas oppilabit os suum.
Quis sapiens et custodiet haec et intelliget mi-
sericordias domini. Canticum psalmi ipsi David.

Paratum cor meum deus paratum cor meum cantabo et psallam in gloria mea. Exsurge gloria mea exsurge psalterium et cithara exsurgam diluculo. Confitebor tibi in populis domine et psallam tibi in nationibus. Quia magna est super caelos misericordia tua et usque ad nubes veritas tua. Exaltare super caelos deus et super omnem terram gloria tua ut liberentur dilecti tui. Salvum fac dextera tua et exaudi me. Deus locutus est in sancto suo. Exultabo et dividam Sicimam et convallem tabernaculorum dimetiar. Meus est Galaad et meus est Manasses et Ephraim susceptio capitis mei. Iuda rex meus Moab lebes spei meae. In Idumaeam extendam calciamentum meum mihi alienigenae amici facti sunt. Quis deducet me in civitatem munitam quis deducet me usque in Idumaeam. Nonne tu deus qui repulisti nos et non exibis deus in virtutibus nostris. Da nobis auxilium de tribulatione quia vana salus hominis. In deo faciemus virtutem et ipse ad nihilum deducet inimicos nostros.

Deus laudem meam ne tacueris quia os peccatoris et os dolosi super me apertum est. Locuti sunt adversum me lingua dolosa et sermonibus odii circumdederunt me et expugnaverunt me gratis. Pro eo ut me diligerent detrahebant mihi ego autem orabam. Et posuerunt adversum me mala pro bonis et odium pro dilectione mea. Constitue super eum peccatorem et diabolus stet a dextris eius. Cum iudicatur exeat condemnatus et oratio eius fiat in peccatum. Fiant dies eius pauci et episcopatum eius accipiat alter. Fiant filii eius orphani et uxor eius vidua. Nutantes transferantur filii eius et mendicent eiciantur de habitationibus suis. Scrutetur fenerator omnem substantiam eius et diripiant alieni labores eius. Non sit illi adiutor nec sit qui misereatur pupillis eius. Fiant nati eius in interitum in generatione una deleatur nomen eius. In memoriam redeat iniquitas patrum eius in conspectu domini et peccatum matris eius non deleatur. Fiant contra dominum semper et dispereat de terra memoria eorum pro eo quod non est recordatus facere misericordiam. Et persecutus est hominem inopem et mendicum et conpunctum corde mortificare. Et dilexit maledictionem et veniet ei et noluit benedictionem et elongabitur ab eo. Et induit maledictionem sicut vestimentum et intravit sicut aqua in interiora eius et sicut oleum in ossibus eius. Fiat ei sicut vestimentum quo operitur et sicut zona qua semper praecingitur. Hoc opus eorum qui detrahunt mihi apud dominum et qui loquuntur mala adversus animam meam. Et tu domine domine fac mecum propter nomen tuum quia suavis est misericordia tua. Libera me quia egenus et pauper ego sum et cor meum conturbatum est intra me. Sicut umbra cum declinat ablatus sum excussus sum sicut lucustae. Genua mea infirmata sunt a ieiunio et caro mea inmutata est propter oleum. Et ego factus sum opprobrium illis viderunt me moverunt capita sua. Adiuva me domine deus meus salvum me fac secundum misericordiam tuam. Et sciant quia manus tua haec tu domine fecisti eam. Maledicent illi et tu benedices qui insurgunt in me confundantur servus autem tuus laetabitur. Induantur qui detrahunt mihi pudore et operiantur sicut diploide confusione sua. Confitebor domino nimis in ore meo et in medio multorum laudabo eum. Qui adstitit a dextris pauperis ut salvam faceret a persequentibus animam meam.

Dixit dominus domino meo sede a dextris meis. Donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum. Virgam virtutis tuae emittet dominus ex Sion dominare in medio inimicorum tuorum. Tecum principium in die virtutis tuae in splendoribus sanctorum ex utero ante luciferum genui te. Iuravit dominus et non paenitebit eum tu es sacerdos in aeternum secundum ordinem Melchisedech. Dominus a dextris tuis confregit in die irae suae reges. Iudicabit in nationibus implebit ruinas conquassabit capita in terra multorum. De torrente in via bibet propterea exaltabit caput.

Confitebor tibi domine in toto corde meo in consilio iustorum et congregatione. Magna opera domini exquisita in omnes voluntates eius. Confessio et magnificentia opus eius et iustitia eius manet in saeculum saeculi. Memoriam fecit mirabilium suorum misericors et miserator dominus escam dedit timentibus se. Memor erit in saeculum testamenti sui virtutem operum suorum adnuntiabit populo suo. Ut det illis hereditatem gentium opera manuum eius veritas et iudicium. Fidelia omnia mandata eius confirmata in saeculum saeculi facta in veritate et aequitate. Redemptionem misit dominus populo suo mandavit in aeternum testamentum suum. Sanctum et terribile nomen eius initium sapientiae timor

domini. Intellectus bonus omnibus facienti-
bus eum laudatio eius manet in seculum seculi.
Beatus vir qui timet dominum **Alleluia reversio-**
in mandatis eius volet nimis. **nis aggei**
Potens in terra erit semen eius generatio rec- **et zacha-**
torum benedicetur. Gloria et divitie in domo eius et **rie**
iustitia eius manet in seculum seculi. Exortum
est in tenebris lumen rectis misericors et mise-
rator et iustus. Iocundus homo qui misere-
tur et commodat disponet sermones suos in
iudicio quia in eternum non commovebitur. In me-
moria eterna erit iustus ab auditione mala non
timebit. Paratum cor eius sperare in domino
confirmatum est cor eius non commovebitur donec de-
spiciat inimicos suos. Dispersit dedit pauperi-
bus iustitia eius manet in seculum seculi cornu eius exalta-
bitur in gloria. Peccator videbit et irascetur den-
tibus suis fremet et tabescet desiderium pec-
catorum peribit. **Alleluia**
Laudate pueri dominum laudate nomen do-
mini. Sit nomen domini benedictum ex hoc
nunc et usque in seculum. A solis ortu usque ad occa-
sum laudabile nomen domini. Excelsus su-
per omnes gentes dominus et super celos gloria eius. Quis
sicut dominus deus noster qui in altis habitat et humi-
lia respicit in celo et in terra. Suscitans a
terra inopem et de stercore erigens pauperem.
Ut collocet eum cum principibus cum principi-
bus populi sui. Qui habitare facit sterilem in domo
matrem filiorum letantem. **Alleluia**
In exitu israel de egipto domus iacob de po-
pulo barbaro. Facta est iudea sanctificatio eius isra-
hel potestas eius. Mare vidit et fugit iordanis
conversus est retrorsum. Montes exultaverunt
ut arietes et colles sicut agni ovium. Quid est
tibi mare quod fugisti et tu iordanis quia conver-
sus es retrorsum. Montes exultastis sicut arie-
tes et colles sicut agni ovium. A facie domini
mota est terra a facie dei iacob. Qui convertit pe-
tram in stagna aquarum et rupem in fontes
aquarum. Non nobis domine non nobis sed nomini
tuo da gloriam. Super misericordia tua et veritate tu-
a nequando dicant gentes ubi est deus eorum. Deus au-
tem noster in celo omnia quecumque voluit fecit. Si-
mulacra gentium argentum et aurum opera
manuum hominum. Os habent et non loquentur
oculos habent et non videbunt. Aures habent et non
audient nares habent et non odorabunt. Manus
habent et non palpabunt pedes habent et non ambula-
bunt non clamabunt in gutture suo. Si-
miles illis fiant qui faciunt ea et omnes qui
confidunt in eis. Domus israel speravit in domino

adiutor eorum et protector eorum est. Domus aaron
speravit in domino adiutor eorum et protector eorum est. Qui
timent dominum speraverunt in domino adiutor eorum et pro-
tector eorum est. Dominus memor fuit nostri et benedixit
nobis. Benedixit domui israel benedixit domui aa-
ron. Benedixit omnibus qui timent dominum pusil-
lis cum maioribus. Adiciat dominus super vos super
vos et super filios vestros. Benedicti vos a domino qui
fecit celum et terram. Celum celi domino terram
autem dedit filiis hominum. Non mortui lauda-
bunt te domine neque omnes qui descendunt in in-
fernum. Sed nos qui vivimus benedicimus
domino ex hoc nunc et usque in seculum. **Alleluia**
Dilexi quoniam exaudiet dominus vocem orationis mee.
Quia inclinavit aurem suam mihi et in diebus
meis invocabo. Circumdederunt me dolores
mortis et pericula inferni invenerunt me. Tribulatio-
nem et dolorem inveni et nomen domini invocavi.
O domine libera animam meam misericors
dominus et iustus et deus noster miseretur. Custodiens
parvulos dominus humiliatus sum et liberavit me.
Convertere anima mea in requiem tuam
quia dominus benefecit tibi. Quia eripuit animam meam
de morte oculos meos a lacrimis pedes meos
a lapsu. Placebo domino in regione vivorum. **Alleluia**
Credidi propter quod locutus sum ego autem humili-
atus sum nimis. Ego dixi in excessu
meo omnis homo mendax. Quid retribuam do-
mino pro omnibus que retribuit mihi. Ca-
licem salutaris accipiam et nomen domini invo-
cabo. Vota mea domino reddam coram om-
ni populo eius preciosa in conspectu domini mors sanctorum eius.
O domine quia ego servus tuus ego servus tu-
us et filius ancille tue. Dirupisti vincula me-
a tibi sacrificabo hostiam laudis et nomen do-
mini invocabo. Vota mea domino reddam co-
ram omni populo eius in atriis domus
domini in medio tui ierusalem.
Laudate dominum omnes gentes laudate eum omnes
populi. Quoniam confirmata est super nos misericordia eius et veritas
domini manet in eternum. **Alleluia**
Confitemini domino quoniam bonus quoniam in secu-
lum misericordia eius. Dicat nunc israel quoniam bonus quoniam
in seculum misericordia eius. Dicat nunc domus aaron
quoniam in seculum misericordia eius. Dicant nunc qui timent
dominum quoniam in seculum misericordia eius. De tribulatione invocavi
dominum et exaudivit me in latitudine dominus. Dominus
mihi adiutor non timebo quid faciat mihi ho-
mo. Dominus mihi adiutor et ego despiciam inimicos
meos. Bonum est confidere in domino quam confi-
dere in homine. Bonum est sperare in domino quam spe-
rare in principibus. Omnes gentes circuierunt me

Exaltavit me dextera domini

in nomine domini quia ultus sum in eos. Circum-
dantes circumdederunt me et in nomine domini quia ul-
tus sum in eos. Circumdederunt me sicut apes
et exarserunt sicut ignis in spinis et in nomine domini
quia ultus sum in eos. Impulsus eversus sum
ut caderem et dominus suscepit me. Fortitudo mea
et laus mea dominus et factus est mihi in salutem. Vox exul-
tationis et salutis in tabernaculis iustorum. Dextera
domini fecit virtutem dextera domini exaltavit
me. Non moriar sed vivam et narrabo
opera domini. Castigans castigavit me dominus et
morti non tradidit me. Aperite mihi portas iustitie
et ingressus in eas confitebor domino hec porta domini iusti
intrabunt in eam. Confitebor tibi quoniam exau-
disti me et factus es mihi in salutem. Lapidem quem
reprobaverunt edificantes hic factus est in caput angu-
li. A domino factum est istud et est mirabile in ocu-
lis nostris. Hec est dies quam fecit dominus exultemus et le-
temur in ea. O domine salvum me fac o domine
bene prosperare benedictus qui venit in nomine domini.
Benediximus vobis de domo domini deus dominus et illuxit
nobis. Constituite diem sollempnem in condensis
usque ad cornu altaris. Deus meus es tu et confitebor
tibi deus meus es tu et exaltabo te. Confitebor tibi
quoniam exaudisti me et factus es mihi in salutem. Con-
fitemini domino quoniam bonus quoniam in seculum
misericordia eius. Tercia alla aleph q̄ incipiat [illegible]

118

Beati immaculati in via qui ambulant
in lege domini. Beati qui scrutantur testi-
monia eius in toto corde exquirunt eum. Non
enim qui operantur iniquitatem in viis eius ambula-
verunt. Tu mandasti mandata tua custodi-
ri nimis. Utinam dirigantur vie mee
ad custodiendas iustificationes tuas. Tunc non
confundar cum perspexero in omnibus mandatis
tuis. Confitebor tibi in directione cordis
in eo quod didici iudicia iustitie tue. Ius-
tificationes tuas custodiam non me derelinquas
usquequaque. Beth q̄ incipiatur [illegible]
In quo corrigit adolescentior viam suam in cu-
stodiendo sermones tuos. In toto corde meo
exquisivi te ne repellas me a mandatis
tuis. In corde meo abscondi eloquia tua
ut non peccem tibi. Benedictus es domine doce me
iustificationes tuas. In labiis meis pronuncia-
vi omnia iudicia oris tui. In via testimonio-
rum tuorum delectatus sum sicut in omnibus divitiis.
In mandatis tuis exercebor et considerabo
vias tuas. In iustificationibus tuis medi-
tabor non obliviscar sermones tuos. Gimel q̄
Retribue servo tuo [illegible]
vivifica me et custodiam sermones tuos.

Revela oculos meos et considerabo mirabilia de
lege tua. Incola ego sum in terra non abscon-
das a me mandata tua. Concupivit anima mea
desiderare iustificationes tuas in omni tempore. In-
crepasti superbos maledicti qui declinant a
mandatis tuis. Aufer a me opprobrium et con-
temptum quia testimonia tua exquisivi. Et-
enim sederunt principes et adversum me loque-
bantur servus autem tuus exercebatur in iustificationi-
bus tuis. Nam et testimonia tua meditatio me-
a est et consilium meum iustificationes tue. Daleth
Adhesit pavimento q̄ incipiat anima
anima mea vivifica me secundum verbum tuum.
Vias meas enuntiavi et exaudisti me do-
ce me iustificationes tuas. Viam iustifica-
tionum tuarum instrue me et exercebor in mi-
rabilibus tuis. Dormitavit anima mea pre te-
dio confirma me in verbis tuis. Viam iniqui-
tatis amove a me et de lege tua miserere
mei. Viam veritatis elegi iudicia tua non sum
oblitus. Adhesi testimoniis tuis domine
noli me confundere. Viam mandatorum tuorum
cucurri cum dilatasti cor meum. [illegible]
Legem pone mihi domine viam [illegible]
iustificationum tuarum et exquiram eam sem-
per. Da mihi intellectum et scrutabor legem tuam et cu-
stodiam illam in toto corde meo. Deduc
me in semitam mandatorum tuorum quia ipsam
volui. Inclina cor meum in testimonia
tua et non in avaritiam. Averte oculos meos
ne videant vanitatem in via tua vivifi-
ca me. Statue servo tuo eloquium tuum
in timore tuo. Amputa opprobrium meum
quod suspicatus sum quia iudicia tua iocunda.
Ecce concupivi mandata tua in equitate
tua vivifica me. [illegible]
Et veniat super me misericordia [illegible]
tua domine salutare tuum secundum eloquium
tuum. Et respondebo exprobrantibus mihi
verbum quia speravi in sermonibus tuis. Et ne
auferas de ore meo verbum veritatis usque-
quaque quia in iudiciis tuis supersperavi. Et custodi-
am legem tuam semper in seculum et in secu-
lum seculi. Et ambulabam in latitudine
quia mandata tua exquisivi. Et loquebar
de testimoniis tuis in conspectu regum
et non confundebar. Et meditabar in manda-
tis tuis que dilexi. Et levavi manus meas
ad mandata tua que dilexi et exercebar in
iustificationibus tuis. [illegible]
Memor esto verbi tui servo tuo [illegible]
tuo in quo mihi spem dedisti.

Hec me consolata est in humilitate mea quia eloquium tuum vivificavit me. Superbi inique agebant usquequaque a lege autem tua non declinavi. Memor fui iudiciorum tuorum a seculo domine et consolatus sum. Defectio tenuit me pro peccatoribus derelinquentibus legem tuam. Cantabiles mihi erant iustificationes tue in loco peregrinationis mee. Memor fui nocte nominis tui domine et custodivi legem tuam. Hec facta est mihi quia iustificationes tuas exquisivi. Heth quod interpretatur pavor.

Portio mea domine dixi custodire legem tuam. Deprecatus sum faciem tuam in toto corde meo miserere mei secundum eloquium tuum. Cogitavi vias meas et converti pedes meos in testimonia tua. Paratus sum et non sum turbatus ut custodiam mandata tua. Funes peccatorum circumplexi sunt me et legem tuam non sum oblitus. Media nocte surgebam ad confitendum tibi super iudicia iustificationis tue. Particeps ego sum omnium timentium te et custodientium mandata tua. Misericordia tua domine plena est terra iustificationes tuas doce me. Theth quod interpretatur bonum.

Bonitatem fecisti cum servo tuo domine secundum verbum tuum. Bonitatem et disciplinam et scientiam doce me quia mandatis tuis credidi. Priusquam humiliarer ego deliqui propterea eloquium tuum ego custodivi. Bonus es tu et in bonitate tua doce me iustificationes tuas. Multiplicata est super me iniquitas superborum ego autem in toto corde meo scrutabor mandata tua. Coagulatum est sicut lac cor eorum ego vero legem tuam meditatus sum. Bonum mihi quia humiliasti me ut discam iustificationes tuas. Bonum mihi lex oris tui super milia auri et argenti. Ioth quod interpretatur principium.

Manus tue fecerunt me et plasmaverunt me da mihi intellectum et discam mandata tua. Qui timent te videbunt me et letabuntur quia in verba tua supersperavi. Cognovi domine quia equitas iudicia tua et in veritate tua humiliasti me. Fiat misericordia tua ut consoletur me secundum eloquium tuum servo tuo. Veniant mihi miserationes tue et vivam quia lex tua meditatio mea est. Confundantur superbi quia iniuste iniquitatem fecerunt in me ego autem exercebor in mandatis tuis. Convertantur mihi timentes te et qui noverunt testimonia tua. Fiat cor meum immaculatum in iustificationibus tuis ut non confundar. Caph quod interpretatur manus.

Defecit in salutare tuum anima mea et in verbum tuum supersperavi. Defecerunt oculi mei in eloquium tuum dicentes quando consolaberis me. Quia factus sum sicut uter in pruina iustificationes tuas non sum oblitus. Quot sunt dies servi tui quando facies de persequentibus me iudicium. Narraverunt mihi iniqui fabulationes sed non ut lex tua. Omnia mandata tua veritas inique persecuti sunt me adiuva me. Paulominus consummaverunt me in terra ego autem non dereliqui mandata tua. Secundum misericordiam tuam vivifica me et custodiam testimonia oris tui. Lamech quod interpretatur disciplina vel cor.

In eternum domine verbum tuum permanet in celo. In generationem et generationem veritas tua fundasti terram et permanet. Ordinatione tua perseverat dies quoniam omnia serviunt tibi. Nisi quod lex tua meditatio mea est tunc forte perissem in humilitate mea. In eternum non obliviscar iustificationes tuas quia in ipsis vivificasti me. Tuus sum ego salvum me fac quoniam iustificationes tuas exquisivi. Me expectaverunt peccatores ut perderent me testimonia tua intellexi. Omnis consummationis vidi finem latum mandatum tuum nimis. Mem quod interpretatur ex ipsis.

Quomodo dilexi legem tuam domine tota die meditatio mea est. Super inimicos meos prudentem me fecisti mandato tuo quia in eternum mihi est. Super omnes docentes me intellexi quia testimonia tua meditatio mea est. Super senes intellexi quia mandata tua quesivi. Ab omni via mala prohibui pedes meos ut custodiam verba tua. A iudiciis tuis non declinavi quia tu legem posuisti mihi. Quam dulcia faucibus meis eloquia tua super mel ori meo. A mandatis tuis intellexi propterea odivi omnem viam iniquitatis. Nun quod interpretatur ...

Lucerna pedibus meis verbum tuum et lumen semitis meis. Iuravi et statui custodire iudicia iustitie tue. Humiliatus sum usquequaque domine vivifica me secundum verbum tuum. Voluntaria oris mei beneplacita fac domine et iudicia tua doce me. Anima mea in manibus meis semper et legem tuam non sum oblitus. Posuerunt peccatores laqueum mihi et de mandatis tuis non erravi. Hereditate acquisivi testimonia tua in eternum quia exultatio cordis mei sunt. Inclinavi cor meum ad faciendas iustificationes tuas in eternum propter retributionem. Samech quod interpretatur adiutorium.

Iniquos odio habui et legem tuam dilexi. Adiutor et susceptor meus es tu et in verbum tuum supersperavi. Declinate a me maligni et scrutabor mandata dei mei. Suscipe me secundum eloquium tuum et vivam et non confundas me ab expectatione mea. Adiuva me et

salvus ero et meditabor in iustificationibus tuis
semper. Sprevisti omnes discedentes a iudiciis tuis
quia iniusta cogitatio eorum. Praevaricantes re-
putavi omnes peccatores terrae ideo dilexi testimonia tua. Con-
fige timore tuo carnes meas a iudiciis
enim tuis timui. Ain [illegible]
Feci iudicium et iustitiam non tradas me
calumpniantibus me. Suscipe servum
tuum in bonum non calumpnientur me superbi.
Oculi mei defecerunt in salutare tuum et in elo-
quium iustitiae tuae. Fac cum servo tuo secun-
dum misericordiam tuam et iustificationes tuas doce me.
Servus tuus ego sum da mihi intellectum
ut sciam testimonia tua. Tempus facien-
di domine dissipaverunt legem tuam. Ideo
dilexi mandata tua super aurum et topa-
zion. Propterea ad omnia mandata tua
dirigebar omnem viam iniquam odio habui.
Mirabilia testimonia tua ideo Phe [illegible]
scrutata est ea anima [illegible]
mea. Declaratio sermonum tuorum il- [illegible]
luminat et intellectum dat parvulis. Os meum
aperui et attraxi spiritum quia mandata tua de-
siderabam. Aspice in me et miserere mei
secundum iudicium diligentium nomen tuum. Gres-
sus meos dirige secundum eloquium tuum ut non dominetur
mei omnis iniustitia. Redime me a calum-
pniis hominum ut custodiam mandata tua.
Faciem tuam illumina super servum tuum et do-
ce me iustificationes tuas. Exitus aquarum
deduxerunt oculi mei quia non custodierunt legem tu-
am. [illegible]
Iustus es domine et rectum iudicium tuum. Man-
dasti iustitiam testimonia tua et veritatem
tuam nimis. Tabescere me fecit zelus meus
quia obliti sunt verba tua inimici mei. Igni-
tum eloquium tuum vehementer et servus
tuus dilexit illud. Adolescentulus sum ego et contemp-
tus iustificationes tuas non sum oblitus. Ius-
titia tua domine iustitia in eternum et lex
tua veritas. Tribulatio et angustia invenerunt
me mandata tua meditatio mea est. Equi-
tas testimonia tua in eternum intellec-
tum da mihi et vivam. [illegible]
Clamavi in toto corde exaudi [illegible]
me domine iustificationes tuas requi- [illegible]
ram. Clamavi ad te salvum me fac ut
custodiam mandata tua. Praeveni in ma-
turitate et clamavi quia in verba tua supersperavi.
Praevenerunt oculi mei ad te diluculo
ut meditarer eloquia tua. Vocem meam
audi secundum misericordiam tuam domine et secundum iudicium tuum vi-
vifica me. Appropinquaverunt persequentes me ini-
quitati a lege autem tua longe facti sunt. Prope
es tu domine et omnes viae tuae veritas. Initio co-
gnovi de testimoniis tuis quia in eternum fun-
dasti ea. [illegible]
Vide humilitatem meam et eripe me quia le-
gem tuam non sum oblitus. Iudica iudi-
cium meum et redime me propter eloquium tuum
vivifica me. Longe a peccatoribus salus quia
iustificationes tuas non exquisierunt. Misericordiae tu-
ae multae domine secundum iudicium tuum vi-
vifica me. Multi qui persequuntur me et tri-
bulant me a testimoniis tuis non declina-
vi. Vidi praevaricantes et tabescebam quia
eloquia tua non custodierunt. Vide quoniam man-
data tua dilexi domine in misericordia tua vivifi-
ca me. Principium verborum tuorum veritas in eter-
num omnia iudicia iustitiae tuae. [illegible]
Principes persecuti sunt me gratis [illegible]
et a verbis tuis formidavit cor meum.
Laetabor ego super eloquia tua sicut qui invenit
spolia multa. Iniquitatem odio habui et abo-
minatus sum legem autem tuam dilexi. Sep-
ties in die laudem dixi tibi super iudicia iustitiae tuae.
Pax multa diligentibus legem tuam et non est
illis scandalum. Expectabam salutare
tuum domine et mandata tua dilexi. Custo-
divit anima mea testimonia tua et dilexi
ea vehementer. Servavi mandata tua et tes-
timonia tua quia omnes viae meae in conspectu
tuo. Thau [illegible]
Appropinquet deprecatio mea in conspectu tuo
domine iuxta eloquium tuum da mihi
intellectum. Intret postulatio mea in con-
spectu tuo secundum eloquium tuum eripe me.
Eructabunt labia mea hymnum cum do-
cueris me iustificationes tuas. Pronuncia-
bit lingua mea eloquium tuum quia omnia
mandata tua aequitas. Fiat manus tua
ut salvet me quia mandata tua elegi. Con-
cupivi salutare tuum domine et lex tua medi-
tatio mea est. Vivet anima mea et lauda-
bit te et iudicia tua adiuvabunt me. Er-
ravi sicut ovis quae periit quaere servum tuum quia
mandata tua non sum oblitus. [illegible]

Ad dominum canticum graduum
cum tribularer clamavi
et exaudivit me. Domine li-
bera animam meam a labiis
iniquis et a lingua dolosa. Quid
detur tibi aut quid apponatur
tibi ad linguam dolosam. Sagittae potentis

...misericordia eius. Qui dat escam omni carni: quoniam in eternum misericordia eius. Confitemini deo celi: quoniam in eternum misericordia eius. Confitemini domino dominorum: quoniam in eternum misericordia eius.

Psalmus ieremie aggei.

Super flumina babylonis illic sedimus et flevimus: cum recordaremur syon. In salicibus in medio eius: suspendimus organa nostra. Quia illic interrogaverunt nos qui captivos duxerunt nos: verba cantionum. Et qui abduxerunt nos: hymnum cantate nobis de canticis syon. Quomodo cantabimus canticum domini: in terra aliena. Si oblitus fuero tui ierusalem: oblivioni detur dextera mea. Adhereat lingua mea faucibus meis: si non meminero tui. Si non proposuero ierusalem: in principio letitie mee. Memor esto domine filiorum edom: in die ierusalem. Qui dicunt exinanite exinanite: usque ad fundamentum in ea. Filia babylonis misera: beatus qui retribuet tibi retributionem tuam quam retribuisti nobis. Beatus qui tenebit et allidet parvulos tuos ad petram.

Psalmus ipsi david.

Confitebor tibi domine in toto corde meo: quoniam audisti omnia verba oris mei. In conspectu angelorum psallam tibi: adorabo ad templum sanctum tuum et confitebor nomini tuo. Super misericordia tua et veritate tua: quoniam magnificasti super omne nomen sanctum tuum. In quacumque die invocavero te exaudi me: multiplicabis in anima mea virtutem. Confiteantur tibi domine omnes reges terre: quia audierunt omnia verba oris tui. Et cantent in viis domini: quoniam magna est gloria domini. Quoniam excelsus dominus et humilia respicit: et alta a longe cognoscit. Si ambulavero in medio tribulationis vivificabis me: et super iram inimicorum meorum extendisti manum tuam, et salvum me fecit dextera tua. Dominus retribuet pro me: domine misericordia tua in seculum, opera manuum tuarum ne despicias.

In finem david.

Domine probasti me et cognovisti me: tu cognovisti sessionem meam et resurrectionem meam. Intellexisti cogitationes meas de longe: semitam meam et funiculum meum investigasti. Et omnes vias meas previdisti: quia non est sermo in lingua mea. Ecce domine tu cognovisti omnia novissima et antiqua: tu formasti me et posuisti super me manum tuam. Mirabilis facta est scientia tua ex me: confortata est et non potero ad eam. Quo ibo a spiritu tuo: et quo a facie tua fugiam. Si ascendero in celum tu illic es: si descendero ad infernum ades. Si sumpsero pennas meas diluculo: et habitavero in extremis maris. Etenim illuc manus tua deducet me: et tenebit me dextera tua. Et dixi forsitan tenebre conculcabunt me: et nox illuminatio mea in deliciis meis. Quia tenebre non obscurabuntur a te et nox sicut dies illuminabitur: sicut tenebre eius ita et lumen eius. Quia tu possedisti renes meos: suscepisti me de utero matris mee. Confitebor tibi quia terribiliter magnificatus es: mirabilia opera tua et anima mea cognoscit nimis. Non est occultatum os meum a te quod fecisti in occulto: et substantia mea in inferioribus terre. Imperfectum meum viderunt oculi tui et in libro tuo omnes scribentur: dies formabuntur et nemo in eis. Michi autem nimis honorificati sunt amici tui deus: nimis confortatus est principatus eorum. Dinumerabo eos et super arenam multiplicabuntur: exsurrexi et adhuc sum tecum. Si occideris deus peccatores: viri sanguinum declinate a me. Quia dicitis in cogitatione: accipient in vanitate civitates suas. Nonne qui oderunt te domine oderam: et super inimicos tuos tabescebam. Perfecto odio oderam illos: et inimici facti sunt michi. Proba me deus et scito cor meum: interroga me et cognosce semitas meas. Et vide si via iniquitatis in me est: et deduc me in via eterna.

In finem ps. david.

Eripe me domine ab homine malo: a viro iniquo eripe me. Qui cogitaverunt iniquitates in corde: tota die constituebant prelia. Acuerunt linguas suas sicut serpentes: venenum aspidum sub labiis eorum. Custodi me domine de manu peccatoris: et ab hominibus iniquis eripe me. Qui cogitaverunt supplantare gressus meos: absconderunt superbi laqueum michi. Et funes extenderunt in laqueum: iuxta iter scandalum posuerunt michi. Dixi domino deus meus es tu: exaudi domine vocem deprecationis mee. Domine domine virtus salutis mee: obumbrasti super caput meum in die belli. Ne tradas me domine a desiderio meo peccatori: cogitaverunt contra me ne derelinquas me ne forte exaltentur. Caput circuitus eorum: labor labiorum ipsorum operiet eos. Cadent super eos carbones in ignem deicies eos: in miseriis non subsistent. Vir linguosus non dirigetur in terra: virum iniustum mala capient in interitu. Cognovi quia faciet dominus iudicium inopis: et vindictam pauperum. Verumptamen iusti confitebuntur nomini tuo: et habitabunt recti cum vultu tuo.

Psalmus david.

Domine clamavi ad te exaudi me: intende voci mee cum clamavero ad te. Dirigatur oratio mea sicut incensum in conspectu tuo: elevatio manuum mearum sacrificium vespertinum. Pone domine custo...

diam ori meo et ostium circumstantie labiis
meis. Non declines cor meum in verba mali-
cie ad excusandas excusationes in peccatis. Cum
hominibus operantibus iniquitatem et non commu-
nicabo cum electis eorum. Corripiet me iu-
stus in misericordia et increpabit me; oleum autem pecca-
toris non inpinguet caput meum. Quoniam adhuc et
oratio mea in beneplacitis eorum; absorpti sunt
iuncti petre iudices eorum. Audient verba mea
quoniam potuerunt; sicut crassitudo terre erupta est
super terram. Dissipata sunt ossa nostra secus
infernum, quia ad te domine domine oculi mei;
in te speravi non auferas animam meam.
Custodi me a laqueo quem statuerunt michi et a scan-
dalis operantium iniquitatem. Cadent in retia-
culo eius peccatores; singulariter sum ego
donec transeam. psalmus david cum esset in
Voce mea ad dominum clamavi voce mea
ad dominum deprecatus sum. Effundo spelunca oratio
in conspectu eius orationem meam et tribulationem
meam ante ipsum pronuntio. In deficiendo
ex me spiritum meum et tu cognovisti semitas
meas. In via hac qua ambulabam abscon-
derunt superbi laqueum michi. Considerabam ad
dexteram et videbam et non erat qui cognos-
ceret me. Periit fuga a me et non est qui re-
quirat animam meam. Clamavi ad te do-
mine dixi tu es spes mea portio mea in
terra viventium. Intende ad deprecationem
meam quia humiliatus sum nimis. Libe-
ra me a persequentibus me quia confortati sunt super
me. Educ de custodia animam meam ad con-
fitendum nomini tuo me expectant iusti do-
nec retribuas michi. psalmus david quando persequebatur
Domine exaudi orationem meam filius eius
auribus percipe obsecrationem meam in
veritate tua exaudi me in tua iustitia.
Et non intres in iudicium cum servo tuo quia non iusti-
ficabitur in conspectu tuo omnis vivens. Quia
persecutus est inimicus animam meam, humiliavit in
terra vitam meam. Collocavit me in obscu-
ris sicut mortuos seculi et anxiatus est super me spiri-
tus meus in me turbatum est cor meum. Memor fu-
i dierum antiquorum meditatus sum in omnibus
operibus tuis in factis manuum tuarum medita-
bar. Expandi manus meas ad te anima
mea sicut terra sine aqua tibi. Velociter exaudi
me domine defecit spiritus meus. Non avertas fa-
ciem tuam a me et similis ero descendentibus
in lacum. Auditam fac michi mane misericordiam tu-
am quia in te speravi. Notam fac michi vi-
am in qua ambulem quia ad te levavi animam meam.

Eripe me de inimicis meis domine ad te confugi
doce me facere voluntatem tuam quia deus me-
us es tu. Spiritus tuus bonus deducet me in ter-
ram rectam; propter nomen tuum domine vivificabis me
in equitate tua. Educes de tribulatione animam
meam et in misericordia tua disperdes inimicos meos.
Et perdes omnes qui tribulant animam meam quoniam
ego servus tuus sum. psalmus david.
Benedictus dominus deus meus qui docet manus
meas ad prelium et digitos meos ad bellum.
Misericordia mea et refugium meum susceptor me-
us et liberator meus. Protector meus et in ipso speravi
qui subdit populum meum sub me. Domine quid est
homo quia innotuisti ei aut filius hominis quia reputas
eum. Homo vanitati similis factus est dies
eius sicut umbra pretereunt. Domine inclina ce-
los tuos et descende tange montes et fumi-
gabunt. Fulgura coruscationem et dissi-
pabis eos emitte sagittas tuas et conturbabis
eos. Emitte manum tuam de alto eripe
me et libera me de aquis multis de ma-
nu filiorum alienorum. Quorum os locutum
est vanitatem et dextera eorum dextera iniquitatis.
Deus canticum novum cantabo tibi in psalterio de-
cacordo psallam tibi. Qui das salutem regibus qui
redemisti David servum tuum de gladio mali-
gno eripe me. Et erue me de manu fili-
orum alienorum quorum os locutum est vanitatem
et dextera eorum dextera iniquitatis. Quorum
filii sicut novelle plantationes in iuventu-
te sua. Filie eorum composite circumorna-
te ut similitudo templi. Promptuaria eorum
plena eructantia ex hoc in illud. Oves eorum
fetose habundantes in egressibus suis boves eorum
crasse. Non est ruina maceriae neque transi-
tus neque clamor in plateis eorum. Beatum dix-
erunt populum cui hec sunt beatus populus cuius est dominus deus eius.
Exaltabo te deus meus rex et benedicam
nomini tuo in seculum et in seculum seculi. Per sin-
gulos dies benedicam tibi et laudabo nomen
tuum in seculum et in seculum seculi. Magnus dominus et
laudabilis nimis et magnitudinis eius non
est finis. Generatio et generatio laudabit opera tua
et potentiam tuam pronuntiabunt. Magnifi-
centiam glorie sanctitatis tue loquentur et mirabi-
lia tua narrabunt. Et virtutem terribili-
um tuorum dicent et magnitudinem tuam narrabunt.
Memoriam habundantie suavitatis tue
eructabunt et iustitia tua exultabunt.
Miserator et misericors dominus patiens et multum
misericors. Suavis dominus universis et miserationes
eius super omnia opera eius. Confiteantur tibi domine

omnia opera tua et sancti tui benedicant tibi. Glo-
riam regni tui dicent et potentiam tuam lo-
quentur. Ut notam faciant filiis homi-
num potentiam tuam et gloriam magnificentie reg-
ni tui. Regnum tuum regnum omnium se-
culorum et dominatio tua in omni generatione et ge-
neratione. Fidelis dominus in omnibus verbis suis et sanctus in
omnibus operibus suis. Allevat dominus omnes qui
corruunt et erigit omnes elisos. Oculi om-
nium in te sperant domine et tu das escam
illorum in tempore oportuno. Aperis manum tu-
am et imples omne animal benedictione. Iustus
dominus in omnibus viis suis et sanctus in omnibus
operibus suis. Prope est dominus omnibus invo-
cantibus eum omnibus invocantibus eum in
veritate. Voluntatem timentium se faciet et de-
precationem eorum exaudiet et salvos faciet eos.
Custodit dominus omnes diligentes se et omnes pec-
catores disperdet. Laudationem domini loquetur
os meum et benedicat omnis caro nomini
sancto eius in seculum et in seculum seculi. Alleluia.
Lauda anima mea dominum laudabo do-
minum in vita mea psallam deo meo quamdiu fuero.
Nolite confidere in principibus nec in filiis homi-
num quibus non est salus. Exibit spiritus eius et re-
vertetur in terram suam in illa die peribunt
omnes cogitationes eorum. Beatus cuius deus iacob
adiutor eius spes eius in domino deo ipsius qui fe-
cit celum et terram mare et omnia que in eis sunt.
Qui custodit veritatem in seculum facit iudicium
iniuriam patientibus dat escam esurientibus.
Dominus solvit compeditos dominus illuminat ce-
cos. Dominus erigit elisos dominus diligit iustos.
Dominus custodit advenas pupillum et viduam sus-
cipiet et vias peccatorum disperdet. Regnabit dominus
in secula deus tuus syon in generationem et generationem.
Laudate dominum quoniam bonus est psalmus. Alleluia.
deo nostro sit iocunda decoraque laudatio.
Edificans ierusalem dominus dispersiones israel
congregabit. Qui sanat contritos corde et alli-
gat contritiones eorum. Qui numerat multitudinem
stellarum et omnibus eis nomina vocat. Mag-
nus dominus noster et magna virtus eius et sapientie eius
non est numerus. Suscipiens mansuetos dominus hu-
milians autem peccatores usque ad terram. Precini-
te domino in confessione psallite deo nostro in ci-
thara. Qui operit celum nubibus et parat ter-
re pluviam. Qui producit in montibus fe-
num et herbam servituti hominum. Qui dat
iumentis escam ipsorum et pullis corvorum invo-
cantibus eum. Non in fortitudine equi vo-
luntatem habebit nec in tibiis viri benepla-
citum erit ei. Beneplacitum est domino super timen-
tes eum et in eis qui sperant super misericordia eius. Alleluia. Aggei
Lauda ierusalem dominum lauda et zacharie.
deum tuum syon. Quoniam confortavit seras por-
tarum tuarum benedixit filiis tuis in te. Qui
posuit fines tuos pacem et adipe frumenti sa-
tiat te. Qui emittit eloquium suum terre ve-
lociter currit sermo eius. Qui dat nivem sicut
lanam nebulam sicut cinerem spargit. Mittit
cristallum suam sicut buccellas ante faciem
frigoris eius quis sustinebit. Emittet verbum
suum et liquefaciet ea flabit spiritus eius et fluent
aque. Qui annunciat verbum suum iacob iu-
sticias et iudicia sua israel. Non fecit taliter omni
nationi et iudicia sua non manifestavit eis.
Laudate dominum. Alleluia. Aggei et zacharie.
de celis laudate eum in excelsis. Lauda-
te eum omnes angeli eius laudate eum omnes virtu-
tes eius. Laudate eum sol et luna laudate e-
um omnes stelle et lumen. Laudate eum
celi celorum et aque que super celos sunt laudent no-
men domini. Quia ipse dixit et facta sunt ipse
mandavit et creata sunt. Statuit ea in
eternum et in seculum seculi preceptum posuit et non pre-
teribit. Laudate dominum de terra dracones
et omnes abyssi. Ignis grando nix glacies
spiritus procellarum que faciunt verbum eius.
Montes et omnes colles ligna fructifera
et omnes cedri. Bestie et universa pecora ser-
pentes et volucres pennate. Reges terre
et omnes populi principes et omnes iudices ter-
re. Iuvenes et virgines senes cum iunioribus
laudent nomen domini quia exaltatum est nomen
eius solius. Confessio eius super celum et
terram et exaltavit cornu populi sui. Ymnus
omnibus sanctis eius filiis israel populo appropinquan-
ti sibi. Alleluia. Aggei et zacharie.
Cantate domino canticum novum laus eius
in ecclesia sanctorum. Letetur israel in eo qui fecit eum
et filie syon exultent in rege suo. Laudent
nomen eius in choro in tympano et psalterio
psallant ei. Quia beneplacitum est domino in
populo suo et exaltabit mansuetos in salutem.
Exultabunt sancti in gloria letabuntur in cu-
bilibus suis. Exultationes dei in gutture
eorum et gladii ancipites in manibus eorum.
Ad faciendam vindictam in nationibus in-
crepationes in populis. Ad alligandos reges eo-
rum in compedibus et nobiles eorum in manicis
ferreis. Ut faciant in eis iudicium conscrip-
tum gloria hec est omnibus sanctis eius. Alleluia.
Laudate dominum in sanctis eius laudate

eum in firmamento virtutis eius. Laudate eum in virtutibus eius; laudate eum secundum multitudinem magnitudinis eius. Laudate eum in sono tube; laudate eum in psalterio et cythara. Laudate eum in tympano et choro; laudate eum in cordis et organo. Laudate eum in cymbalis bene sonantibus; laudate eum in cymbalis iubilationis: omnis spiritus laudet dominum.

Iungat epistola quos iungit sacerdotium; immo carta non dividat quos christi nectit amor. Commentarios in osee, amos et zachariam, malachiam quoque poscitis. Scripsissem si licuisset pre valitudine. Mittitis solacia sumptuum, notarios nostros et librarios sustentantes, ut vobis potissimum nostrum desudet ingenium. Et ecce ex latere frequens turba diversa poscentium; quasi aut equum sit me vobis esurientibus aliis laborare, aut in ratione dati et accepti cuiquam preter vos obnoxius sim. Itaque longa egrotatione fractus, ne penitus hoc anno reticerem et apud vos mutus essem, tridui opus nomini vestro consecravi, interpretationem videlicet trium salomonis voluminum: masloth, quas hebrei parabolas, vulgata editio proverbia vocat; coeleth, quem grece ecclesiasten, latine contionatorem possumus dicere; sirasirim, quod in linguam nostram vertitur canticum canticorum. Fertur et panaretos ihesu filii sirach liber, et alius pseudographus, qui sapientia salomonis inscribitur. Quorum priorem hebraicum repperi, non ecclesiasticum ut apud latinos, sed parabolas prenotatum, cui iuncti erant ecclesiastes et canticum canticorum, ut similitudinem salomonis non solum librorum numero, sed etiam materiarum genere coequaret. Secundus apud hebreos nusquam est, quia et ipse stilus grecam eloquentiam redolet; et nonnulli scriptorum veterum hunc esse iudei philonis affirmant. Sicut ergo iudith et tobie et machabeorum libros legit quidem ecclesia, sed inter canonicas scripturas non recipit, sic et hec duo volumina legat ad edificationem plebis, non ad auctoritatem ecclesiasticorum dogmatum confirmandam. Si cui sane septuaginta interpretum magis editio placet, habet eam a nobis olim emendatam. Neque enim nova sic cudimus ut vetera destruamus. Et tamen cum diligentissime legerit, sciat magis nostra scripta intelligi, que non in tertium vas transfusa coacuerint, sed statim de prelo purissime commendata teste suum saporem servaverint.

Parabole salomonis filii david regis israel ad sciendam sapientiam et disciplinam, ad intelligenda verba prudentie, et suscipiendam eruditionem doctrine, iustitiam et iudicium et equitatem, ut detur parvulis astutia, adolescenti scientia et intellectus. Audiens sapiens sapientior erit, et intelligens gubernacula possidebit. Animadvertet parabolam et interpretationem, verba sapientium et enigmata eorum. Timor domini principium sapientie; sapientiam atque doctrinam stulti despiciunt. Audi fili mi disciplinam patris tui, et ne dimittas legem matris tue, ut addatur gratia capiti tuo, et torques collo tuo. Fili mi, si te lactaverint peccatores, ne adquiescas eis. Si dixerint: Veni nobiscum, insidiemur sanguini, abscondamus tendiculas contra insontem frustra; deglutiamus eum sicut infernus viventem, et integrum quasi descendentem in lacum. Omnem preciosam substantiam reperiemus, implebimus domos nostras spoliis. Sortem mitte nobiscum, marsupium unum sit omnium nostrum. Fili mi, ne ambules cum eis; prohibe pedem tuum a semitis eorum. Pedes enim illorum ad malum currunt, et festinant ut effundant sanguinem. Frustra autem iacitur rete ante oculos pennatorum. Ipsi quoque contra sanguinem suum insidiantur, et moliuntur fraudes contra animas suas. Sic semite omnis avari animas possidentium rapiunt. Sapientia foris predicat, in plateis dat vocem suam; in capite turbarum clamitat, in foribus portarum urbis profert verba sua, dicens: Usquequo parvuli diligitis infantiam, et stulti ea que sibi sunt noxia cupient, et imprudentes odibunt scientiam? Convertimini ad correptionem meam; en proferam vobis spiritum meum, et ostendam vobis verba mea. Quia vocavi et renuistis, extendi manum meam et non fuit qui aspiceret. Despexistis omne consilium meum, et increpationes meas neglexistis. Ego quoque in interitu vestro ridebo, et subsannabo cum vobis id quod timebatis advenerit. Cum irruerit repentina calamitas, et interitus quasi tempestas ingruerit, quando venerit super vos tribulatio et angustia, tunc invocabunt me et non exaudiam; mane consurgent et non invenient me, eo quod exosam habuerint disciplinam, et timorem domini non susceperint, nec acquieverint consilio meo, et detraxerint universe correptioni mee. Comedent igitur fructus vie sue, suisque consiliis saturabuntur. Aversio parvulorum interficiet eos, et prosperitas stultorum perdet illos. Qui autem me audierit absque terrore requiescet, et habundantia perfruetur.

malorum timore sublato.
II Fili mi si susceperis sermones meos et mand
ata mea absconderis penes te ut audi
at sapientiam auris tua. Inclina cor tuum
ad agnoscendam prudentiam. Si enim sapi
entiam invocaveris et inclinaveris cor tuum
prudentie. Si quesieris eam quasi pecuniam
et sicut thesauros effoderis illam, tunc in
telliges timorem domini et scientiam dei inve
nies. Quia dominus dat sapientiam et ex ore eius
scientia et prudentia. Custodiet rectorum salu
tem et proteget gradientes simpliciter, ser
vans semitas iustitie et vias sanctorum cu
stodiens. Tunc intelliges iustitiam et iudicium
et equitatem et omnem semitam bonam.
Si intraverit sapientia cor tuum et scientia anime tu
e placuerit, consilium custodiet te et prudentia
servabit te, ut eruaris de via mala, ab ho
mine qui perversa loquitur, qui relinquunt
iter rectum et ambulant per vias tenebrosas,
qui letantur cum malefecerint et exultant
in rebus pessimis, quorum vie perverse et in
fames gressus eorum. Ut eruaris a mulie
re aliena et ab extranea que mollit sermones
suos et relinquit ducem pubertatis sue
et pacti dei sui oblita est. Inclinata est enim
ad mortem domus eius et ad inferos semite
ipsius. Omnes qui ingrediuntur ad eam non
revertentur nec apprehendent semitas vite.
Ut ambules in via bona et calles iustorum custo
dias. Qui enim recti sunt habitabunt in terra
et simplices permanebunt in ea. Impii vero
de terra perdentur, et qui inique agunt extermi
nabuntur et auferentur ex ea.
III Fili mi ne obliviscaris legis mee et precep
ta mea custodiat cor tuum. Longitudinem
enim dierum et annos vite et pacem apponent
tibi. Misericordia et veritas non te deserant. Circumda eas
gutturi tuo et describe in tabulis cordis tui,
et invenies gratiam et disciplinam bonam
coram deo et hominibus. Habe fiduciam in do
mino ex toto corde tuo et ne innitaris
prudentie tue. In omnibus viis tuis co
gita illum et ipse diriget gressus tuos. Ne
sis sapiens apud temetipsum. Time deum
et recede a malo. Sanitas quippe erit umbi
lico tuo et irrigatio ossium tuorum. Hono
ra dominum de tua substantia et de primitiis omni
um frugum tuarum. Da pauperibus et imple
buntur horrea tua saturitate et vino
torcularia redundabunt. Disciplinam do
mini fili mi ne abicias nec deficias

93

cum ab eo corriperis. Quem enim diligit dominus
corripit, et quasi pater in filio complacet sibi. Beatus
homo qui invenit sapientiam et qui affluit
prudentia. Melior est acquisitio eius nego
ciatione argenti et auri primi et purissimi fruc
tus eius. Preciosior est cunctis opibus, et omnia que de
siderantur huic non valent comparari. Longitu
do dierum in dextera eius, in sinistra
illius divitie et gloria. Vie eius vie pulchre
et omnes semite illius pacifice. Lignum vite
est his qui apprehenderint eam, et qui tenue
rit eam beatus. Dominus sapientia fundavit ter
ram, stabilivit celos prudentia. Sapientia il
lius eruperunt abyssi, et nubes rore concrescunt.
Fili mi ne effluant hec ab oculis tuis. Cus
todi legem atque consilium, et erit vita
anime tue et gratia faucibus tuis. Tunc am
bulabis fiducialiter in via tua et pes tuus
non impinget. Si dormieris non timebis, quies
ces et suavis erit somnus tuus. Ne pave
as repentino terrore et irruentes tibi potenti
as impiorum. Dominus enim erit in latere tuo et cu
stodiet pedem tuum ne capiaris. Noli prohi
bere benefacere eum qui potest; si vales et ipse bene
fac. Ne dicas amico tuo: Vade et revertere,
et cras dabo tibi, cum statim possis dare. Ne mo
liaris amico tuo malum cum ille in te ha
beat fiduciam. Ne contendas adversus ho
minem frustra cum ipse tibi nichil mali fecerit.
Ne emuleris hominem iniustum nec imiteris
vias eius, quia abominatio domini est omnis illusor,
et cum simplicibus sermocinatio eius. Egestas
a domino in domo impii, habitacula autem iustorum
benedicentur. Illusores ipse deludet et mansuetis
dabit gratiam. Gloriam sapientes possidebunt,
stultorum exaltatio ignominia.
IIII Audite filii disciplinam patris et attendi
te ut sciatis prudentiam. Donum bo
num tribuam vobis, legem meam ne derelin
quatis. Nam et ego filius fui patris mei tenellus
et unigenitus coram matre mea, et docebat
me atque dicebat: Suscipiat verba mea cor
tuum. Custodi precepta mea et vives. Posside
sapientiam, posside prudentiam; ne oblivisca
ris neque declines a verbis oris mei. Ne dimittas
eam et custodiet te; dilige eam et servabit te.
Principium sapientie posside sapientiam, et in omni
possessione tua acquire prudentiam. Ar
ripe illam et exaltabit te; glorificaberis ab ea
cum eam fueris amplexatus. Dabit capi
ti tuo augmenta gratiarum, et corona inclita pro
teget te. Audi fili mi et suscipe verba mea ut

multiplicentur tibi anni vite. Viam sapie-
ntie monstrabo tibi non artabuntur gressus tui et currens
non habebis offendiculum. Tene disciplinam
ne dimittas eam custodi eam quia ipsa est
vita tua. Ne delecteris semitis impiorum. nec
tibi placeat malorum via. Fuge ab ea nec transeas
per illam. declina et desere eam. Non enim
dormiunt nisi male fecerint. et rapitur
sompnus ab eis nisi supplantaverint.
Comedunt panem impietatis et vinum
iniquitatis bibunt. Iustorum autem se-
mita quasi lux splendens procedit et crescit usque
ad perfectam diem. Via impiorum tenebro-
sa nesciunt ubi corruant. Fili mi ausculta
sermones meos et ad eloquia mea inclina
aurem tuam. Ne recedant ab oculis tuis custo-
di ea in medio cordis tui. Vita enim sunt
invenientibus ea et universe carni sanitas.
Omni custodia serva cor tuum quia ex ipso
vita procedit. Remove a te os pravum et detra-
hentia labia sint procul a te. Oculi tui recta vi-
deant et palpebre tue precedant gressus tuos.
Dirige semitam pedibus tuis et omnes vie
tue stabilientur. Ne declines ad dexteram
neque ad sinistram. averte pedem tuum a ma-
lo. Vias enim que a dextris sunt novit dominus.
perverse vero sunt que a sinistris sunt. Ipse autem
rectos faciet cursus tuos. Itinera autem tua in
V Fili mi attende sapie- | pace producet
ntiam meam et prudentie mee inclina
aurem tuam ut custodias cogitationes tuas et dis-
ciplinam labia tua conservent. Ne intenderis
fallacie mulieris. Favus enim distillans labi-
a meretricis et nitidius oleo guttur eius. No-
vissima autem illius amara quasi absinthium
et acuta quasi gladius biceps. Pedes
eius descendunt in mortem et ad inferos gres-
sus illius penetrant. Per semitas vite non
ambulant. vagi sunt gressus eius et investi-
gabiles. Nunc ergo fili audi me et ne rece-
das a verbis oris mei. Longe fac ab ea viam tu-
am et ne appropinques foribus domus eius. Ne
des alienis honorem tuum et annos tuos
crudeli. ne forte impleantur extranei vi-
ribus tuis et labores tui sint in domo aliena.
et gemas in novissimis quando consumpseris
carnes tuas et corpus tuum et dicas. Cur de-
testatus sum disciplinam et increpationibus
non adquievit cor meum nec audivi vocem do-
centium me et magistris non inclinavi aurem
meam. Pene fui in omni malo in medio
ecclesie et sinagoge. Bibe aquam de cisterna

tua et fluenta putei tui. Deriventur fontes
tui foras et in plateis aquas tuas divide. Habe-
to eas solus nec sint alieni participes tui. Sit
vena tua benedicta et letare cum muliere a-
dolescentie tue. Cerva carissima et gratis-
simus hynnulus. Ubera eius inebrient te
omni tempore et in amore illius delectare iugi-
ter. Quare seduceris fili mi ab aliena et foveris in
sinu alterius. Respicit dominus vias hominis
et omnes gressus eius considerat. Iniquitates
sue capiunt impium et funibus peccato-
rum suorum quisque constringitur. Ipse morietur
quia non habuit disciplinam et in multitudine stul-
titie sue decipietur.
VI Fili mi si spoponderis pro amico tuo defi-
xisti apud extraneum manum tuam. Il-
laqueatus es verbis oris tui et captus propriis ser-
monibus tuis. Fac ergo quod dico fili mi et teme-
tipsum libera quia incidisti in manum proxi-
mi. Discurre festina suscita amicum tuum.
Ne dederis sompnum oculis tuis nec dor-
mitent palpebre tue. Eruere quasi damula
et quasi avis de insidiis aucupis. Vade ad for-
micam o piger et considera vias eius et disce
sapientiam. Que cum non habeat ducem nec precep-
torem nec principem parat estate cibum sibi
et congregat in messe quod comedat. Usquequo
piger dormies quando consurges ex sompno
tuo. Paululum dormies paululum dor-
mitabis paululum conseres manus ut dor-
mias et veniet tibi quasi viator egestas et paupe-
ries quasi vir armatus. Si vero impiger fueris ve-
niet ut fons messis tua et egestas longe
fugiet a te. Homo apostata vir inutilis
graditur ore perverso. annuit oculis terit pe-
de digito loquitur. Pravo corde machina-
tur malum et omni tempore iurgia seminat. Hu-
ic extemplo veniet perditio sua et subito con-
teretur nec habebit ultra medicinam. Sex sunt
que odit dominus et septimum detestatur ani-
ma eius. Oculos sublimes. Linguam men-
dacem. manus effundentes innoxium sanguinem.
Cor machinans cogitationes pessimas. pe-
des veloces ad currendum in malum. pro-
ferentem mendacia testem fallacem. et eum qui
seminat inter fratres discordias. Conserva fili
mi precepta patris tui et ne dimittas legem ma-
tris tue. Liga ea in corde tuo iugiter et cir-
cumda gutturi tuo. Cum ambulaveris gra-
diantur tecum cum dormieris custodiant
te. et evigilans loquere cum eis. quia manda-
tum lucerna est et lex lux et via vite increpatio

disciplinae. ut custodiant te a muliere mala
et a blanda lingua extraneae. Non concupiscat pul-
critudinem eius cor tuum nec capiaris nutibus il-
lius. Pretium enim scorti vix unius est panis.
mulier autem viri pretiosam animam capit. Num-
quid abscondere potest homo ignem in sinu suo ut
vestimenta illius non ardeant. aut ambula-
re super prunas et non comburentur plante e-
ius. Sic qui ingreditur ad mulierem proximi
sui non erit mundus cum tetigerit eam. Non
grandis est culpa cum quis furatus fuerit. fu-
ratur enim ut esurientem impleat animam.
Deprehensus etiam reddet septuplum et omnem
substantiam domus sue tradet et liberabit se. Qui
autem adulter est propter cordis sui inopiam perdet
animam suam. Turpitudinem et ignomi-
niam congregat sibi et opprobrium illius non de-
lebitur. quia zelus et furor viri non parcet in die vin-
dicte. nec adquiescet cuiusquam precibus. nec sus-
cipiet pro redemptione dona plurima.

VII

Fili mi custodi sermones meos et precepta
mea reconde tibi. Fili honora dominum et vale-
bis. preter eum vero ne timueris alienum. Serva
mandata mea et vives et legem meam quasi pu-
pillam oculi tui. Liga eam in digitis tu-
is. scribe illam in tabulis cordis tui. Dic sapi-
entie soror mea es et prudentiam voca ami-
cam tuam. ut custodiat te a muliere
extranea et ab aliena que verba sua dulcia
facit. De fenestra enim domus mee per can-
cellos prospexi. et video parvulos. consi-
dero vecordem iuvenem. qui transit per pla-
teas iuxta angulum. et prope viam domus il-
lius graditur. in obscuro advesperascente
die in noctis tenebris et caligine. Et ecce
mulier occurrit illi ornatu meretricio prepa-
rata ad capiendas animas. garrula et
vaga quietis impatiens nec valens in domo
consistere pedibus suis. nunc foris nunc in
plateis. nunc iuxta angulos insidians. Appre-
hensumque deosculatur iuvenem et procaci vul-
tu blanditur dicens. Victimas pro salute vo-
vi hodie reddidi vota mea. Ideo egres-
sa sum in occursum tuum desiderans te
videre et reperi. Intexui funibus lectulum
meum stravi tapetibus pictis ex Egypto.
Aspersi cubile meum mirra et aloe et cina-
momo. Veni inebriemur uberibus et frua-
mur cupitis amplexibus donec illucescat
dies. Non est enim vir in domo sua. abiit via
longissima. sacculum pecunie secum tulit. in
die plene lune reversurus est in domum suam.

Irretivit eum multis sermonibus et blandi-
tiis labiorum protraxit illum. Statim eam sequi-
tur quasi bos ductus ad victimam et quasi agnus la-
sciviens et ignorans quod ad vincula stul-
tus trahatur. donec transfigat sagitta
iecur eius. velut si avis festinet ad laqueum.
et nescit quod de periculo anime illius agitur.
Nunc ergo fili audi me et attende verbis oris
mei. Ne abstrahatur in viis illius mens tu-
a. neque decipiaris semitis eius. Multos enim
vulneratos deiecit. et fortissimi quique inter-
fecti sunt ab ea. Vie inferi domus eius pe-
netrantes in inferiora mortis.

VIII

Numquid non sapientia clamitat et prudentia
dat vocem suam. In summis excelsisque
verticibus super viam in mediis semitis stans
iuxta portas civitatis in ipsis foribus loquitur
dicens. O viri ad vos clamito et vox mea
ad filios hominum. Intelligite parvuli astu-
tiam et insipientes animadvertite. Audi-
te quoniam de rebus magnis locutura sum.
et aperientur labia mea ut recta predicent.
Veritatem meditabitur guttur meum. et la-
bia mea detestabuntur impium. Iusti
sunt omnes sermones mei non est in eis pravum quid-
quam neque perversum. Recti sunt intelligentibus et rec-
ti invenientibus scientiam. Accipite disciplinam
meam et non pecuniam. doctrinam magis
quam thesaurum eligite. Melior est enim sa-
pientia cunctis opibus pretiosissimis. et omne
desiderabile ei non potest comparari. Ego sapien-
tia habito in consilio et eruditis intersum cogitatio-
nibus. Timor domini odit malum. arro-
gantiam et superbiam et viam pravam et os
bilingue detestor. Meum est consilium et equi-
tas. mea prudentia. mea est fortitudo. Per me
reges regnant et legum conditores iusta
decernunt. Per me principes imperant et po-
tentes decernunt iustitiam. Ego diligentes
me diligo. et qui mane vigilant ad me
invenient me. Mecum sunt divitie et
gloria. opes superbe et iustitia. Melior est enim fruc-
tus meus auro et lapide pretioso. et genimina mea
argento electo. In viis iustitie ambulo.
in medio semitarum iudicii. ut ditem dili-
gentes me. et thesauros eorum repleam. Dominus
possedit me in initio viarum suarum antequam
quicquam faceret a principio. Ab eterno
ordinata sum. et ex antiquis antequam ter-
ra fieret. Nondum erant abyssi et ego
iam concepta eram. Necdum fontes aqua-
rum eruperant. nec dum montes gra-

mole constiterant ante colles ego parturiebar
Adhuc terram non fecerat et flumina et car-
dines orbis terre. Quando preparabat celos ade-
ram quando certa lege et gyro vallabat abys-
sos quando ethera firmabat sursum et librabat fon-
tes aquarum quando circumdabat mari ter-
minum suum et legem ponebat aquis ne
transirent fines suos. quando appendebat
fundamenta terre cum eo eram cuncta compo-
nens et delectabar per singulos dies ludens co-
ram eo omni tempore ludens in orbe ter-
rarum et delicie mee esse cum filiis homi-
num. Nunc ergo filii audite me. Beati
qui custodiunt vias meas. Audite dis-
ciplinam et estote sapientes et nolite abi-
cere eam. Beatus homo qui audit me. et qui
vigilat ad fores meas cotidie et observat
ad postes hostii mei. Qui me invenerit
inveniet vitam et hauriet salutem a do-
mino. Qui autem in me peccaverit ledet a-
nimam suam. Omnes qui me oderunt
diligunt mortem.

IX Sapientia edificavit sibi domum excidit co-
lumpnas vii. immolavit victimas
suas. miscuit vinum et proposuit mensam
suam. Misit ancillas suas ut vocarent
ad menia civitatis. Si quis est parvulus ve-
niat ad me. et insipientibus locuta est. Venite co-
medite panem meum et bibite vinum
quod miscui vobis. Relinquite infantiam
et vivite et ambulate per vias prudentie.
Qui erudit derisorem ipse sibi iniuriam
facit. et qui arguit impium generat ma-
culam sibi. Noli arguere derisorem ne oderit
te. Argue sapientem et diliget te. Da sapi-
enti occasionem et addetur ei sapientia. Doce
iustum et festinabit accipere. Principium
sapientie timor domini et scientia sanctorum pruden-
cia. Per me enim multiplicabuntur dies tui
et addentur tibi anni vite. Si sapiens fueris ti-
met ipsi eris et si illusor solus
portabis malum. Mulier stulta et clama-
trix plenaque illecebris et nichil omnino sci-
ens. sedit in foribus domus sue super sellam
in excelso urbis loco ut vocaret transeuntes
per viam et pergentes itinere suo. Qui est par-
vulus declinet ad me. et vecordi locuta est.
Aque furtive dulciores sunt et panis ab-
sconditus suavior est. Et ignoravit quod gi-
gantes ibi sunt et in profundis inferni con-
vive eius. Qui applicabitur illi descendet
ad inferos. nam qui abscesserit ab ea salvabitur.

Filius sapiens letificat patrem. filius vero stul-
tus mesticia est matris sue. Non proderunt
thesauri impietatis. iusticia vero liberabit
a morte. Non affliget dominus fame ani-
mam iusti et insidias impiorum subvertet.
Egestatem operata est manus remissa. ma-
nus autem fortium divicias parat. Qui nititur
mendaciis hic pascit ventos. idem autem ipse
sequitur aves volantes. Qui congregat in
messe filius sapiens est. qui autem stertit es-
tate filius confusionis. Benedictio domi-
ni super caput iusti. os autem impiorum operit in-
iquitatem. Memoria iusti cum laudi-
bus et nomen impiorum putrescet. Sapiens
corde precepta suscipit. stultus ceditur la-
biis. Qui ambulat simpliciter ambulat
confidenter. qui autem depravat vias suas
manifestus erit. Qui annuit oculo dabit
dolorem. stultus labiis verberabitur. Vena
vite os iusti. et os impiorum operit ini-
quitatem. Odium suscitat rixas. et universa de-
licta operit caritas. In labiis sapientis in-
venitur sapientia. et virga in dorso eius qui
indiget corde. Sapientes abscondunt sci-
enciam. os autem stulti confusioni proximum est.
Substantia divitis urbs fortitudinis eius. pavor
pauperum egestas eorum. Opus iusti ad
vitam. fructus autem impii ad peccatum.
Via vite custodienti disciplinam. qui autem
increpationes relinquit errat. Abscondunt
odium labia mendacia. qui profert
contumeliam insipiens est. In multiloquio
non deerit peccatum. qui autem moderatur la-
bia sua prudentissimus est. Argentum elec-
tum lingua iusti. cor impiorum pro nichi-
lo. Labia iusti erudiunt plurimos. qui autem
indocti sunt in cordis egestate morientur.
Benedictio domini divites facit. nec socia-
bitur eis afflictio. Quasi per risum stultus operatur
scelus. sapientia autem est viro prudencia. Quod timet im-
pius veniet super eum. desiderium suum iustis
dabitur. Quasi tempestas transiens non erit impius
iustus autem quasi fundamentum sempiternum. Sicut a-
cetum dentibus et fumus oculis sic piger
hiis qui miserunt eum in via. Timor do-
mini apponet dies. et anni impiorum bre-
viabuntur. Expectatio iustorum leticia.
spes autem impiorum peribit. Fortitudo simpli-
cis via domini. et pavor hiis qui operan-
tur malum. Iustus in eternum non commove-
bitur. impii autem non habitabunt super terram.
Os iusti parturiet sapientiam. lingua pravorum

Iungat epistola quos iungit sacerdotium, immo carta non dividat quos christi nectit amor. Commentarios in osee, amos, zachariam, malachiam quoque poscitis. Scripsissem, si licuisset pre valitudine. Mittitis solacia sumptuum, notarios nostros et librarios sustentatis, ut vobis potissimum nostrum desudet ingenium. Et ecce ex latere frequens turba diversa poscentium, quasi aut equum sit me vobis esurientibus aliis laborare, aut in ratione dati et accepti cuiquam preter vos obnoxius sim. Itaque longa egrotatione fractus, ne penitus hoc anno reticerem et apud vos mutus essem, tridui opus nomini vestro consecravi, interpretationem videlicet trium salomonis voluminum: masloth, quas hebrei parabolas, vulgata editio proverbia vocat; coheleth, quem grece ecclesiasten, latine concionatorem possumus dicere; sirassirim, quod in linguam nostram vertitur canticum canticorum. Fertur et panaretos ihesu filii syrach liber, et alius pseudographus, qui sapientia salomonis inscribitur. Quorum priorem hebraicum repperi, non ecclesiasticum ut apud latinos, sed parabolas prenotatum, cui iuncti erant ecclesiastes et canticum canticorum, ut similitudinem salomonis non solum librorum numero, sed etiam materiarum genere coequaret. Secundus apud hebreos nusquam est, quia et ipse stilus grecam eloquentiam redolet, et nonnulli scriptorum veterum hunc esse iudei philonis affirmant. Sicut ergo iudith et thobi et machabeorum libros legit quidem ecclesia, sed eos inter canonicas scripturas non recipit, sic et hec duo volumina legat ad edificationem plebis, non ad auctoritatem ecclesiasticorum dogmatum confirmandam. Si cui sane lxx interpretum magis editio placet, habet eam a nobis olim emendatam. Neque enim sic nova cudimus ut vetera destruamus. Et tamen cum diligentissime legerit, sciat magis nostra intelligi, que non in tertium vas transfusa coacuerint, sed statim de prelo purissime commendata teste suum saporem servaverint.

I

Parabole salomonis filii david regis israhel, ad sciendam sapientiam et disciplinam, ad intelligenda verba prudentie, et suscipiendam eruditionem doctrine, iustitiam et iudicium et equitatem, ut detur parvulis astutia, adolescenti scientia et intellectus. Audiens sapiens sapientior erit, et intelligens gubernacula possidebit. Animadvertet parabolam et interpretationem, verba sapientium et enigmata eorum. Timor domini principium sapientie. Sapientiam atque doctrinam stulti despiciunt. Audi fili mi disciplinam patris tui, et ne dimittas legem matris tue, ut addatur gratia capiti tuo, et torques collo tuo. Fili mi, si te lactaverint peccatores, ne acquiescas eis. Si dixerint: Veni nobiscum, insidiemur sanguini, abscondamus tendiculas contra insontem frustra; deglutiamus eum sicut infernus viventem et integrum quasi descendentem in lacum. Omnem preciosam substantiam reperiemus, implebimus domos nostras spoliis. Sortem mitte nobiscum, marsupium unum sit omnium nostrum. Fili mi, ne ambules cum eis, prohibe pedem tuum a semitis eorum. Pedes enim illorum ad malum currunt, et festinant ut effundant sanguinem. Frustra autem iacitur rethe ante oculos pennatorum. Ipsi quoque contra sanguinem suum insidiantur, et moliuntur fraudes contra animas suas. Sic semite omnis avari, animas possidentium rapiunt. Sapientia foris predicat, in plateis dat vocem suam. In capite turbarum clamitat, in foribus portarum urbis profert verba sua dicens: Usquequo parvuli diligitis infantiam, et stulti ea que sibi sunt noxia cupient, et imprudentes odibunt scientiam? Convertimini ad correptionem meam. En proferam vobis spiritum meum, et ostendam verba mea. Quia vocavi et renuistis, extendi manum meam et non fuit qui aspiceret. Despexistis omne consilium meum, et increpationes meas neglexistis. Ego quoque in interitu vestro ridebo, et subsannabo cum vobis quod timebatis advenerit. Cum irruerit repentina calamitas, et interitus quasi tempestas ingruerit, quando venerit super vos tribulatio et angustia. Tunc invocabunt me et non exaudiam; mane consurgent et non invenient me. Eo quod exosam habuerint disciplinam, et timorem domini non susceperint, nec acquieverint consilio meo, et detraxerint universe correptioni mee. Comedent igitur fructus vie sue, suisque consiliis saturabuntur. Aversio parvulorum interficiet eos, et prosperitas stultorum perdet illos. Qui autem me audierit absque terrore requiescet, et habundantia perfruetur, malorum timore sublato.

II

Fili mi, si susceperis sermones meos, et mandata mea absconderis penes te, ut audiat sapientiam auris tua, inclina cor tuum ad agnoscendam prudentiam. Si enim sapientiam invocaveris, et inclinaveris cor tuum prudentie, si quesieris eam quasi pecuniam, et sicut thesauros effoderis illam, tunc intelliges timorem domini, et scientiam dei invenies. Quia dominus dat sapientiam, et ex ore eius scientia et prudentia. Custodiet rectorum salutem, et proteget gradientes simpliciter, servans semitas iustitie, et vias sanctorum custodiens. Tunc intelliges iustitiam et iudicium, et equitatem et omnem semitam bonam. Si in-

intraverit sapientia cor tuum et scientia animae tuae pla-
cuerit. Consilium custodiet te et prudentia
servabit te, ut eruaris de via mala, ab homine
qui perversa loquitur. Qui relinquunt iter rectum et
ambulant per vias tenebrosas, qui laetantur
cum malefecerint et exultant in rebus pessimis,
quorum viae perversae et infames gressus eorum. Ut erua-
ris a muliere aliena et ab extranea quae mollit
sermones suos. Et relinquit ducem pubertatis
suae et pacti dei sui oblita est. Inclinata est enim
ad mortem domus eius et ad inferos semitae ipsius.
Omnes qui ingrediuntur ad eam non revertentur
nec apprehendant semitas vitae. Ut ambules in
via bona et calles iustorum custodias. Qui enim recti
sunt habitabunt in terra et simplices permanebunt
in ea. Impii vero de terra perdentur et qui inique
agunt exterminabuntur et auferentur ex ea.
III Fili mi ne obliviscaris legis meae et praecepta
mea custodiat cor tuum. Longitudinem enim
dierum et annos vitae et pacem apponent tibi.
Misericordia et veritas non te deserant. Circumda eas gut-
turi tuo et describe in tabulis cordis tui et inve-
nies gratiam et disciplinam bonam coram deo
et hominibus. Habe fiduciam in domino ex toto corde
tuo et ne innitaris prudentiae tuae. In omnibus
viis tuis cogita illum et ipse diriget gressus
tuos. Ne sis sapiens apud temetipsum. Time deum
et recede a malo. Sanitas quippe erit
umbilico tuo et irrigatio ossium tuorum. Hono-
ra dominum de tua substantia et de primitiis omnium fru-
gum tuarum da pauperibus et implebuntur horrea
tua saturitate et vino torcularia redunda-
bunt. Disciplinam domini fili mi ne abiicias nec
deficias cum ab eo corriperis. Quem enim diligit
deus corripit et quasi pater in filio complacet sibi. Be-
atus homo qui invenit sapientiam et qui affluit
prudentia. Melior est acquisitio eius negotiatione
argenti et auri primi et purissimi fructus eius. Pre-
tiosior est cunctis opibus et omnia quae desiderantur
huic non valent comparari. Longitudo dierum
in dextera eius et in sinistra illius divitiae et gloria. Viae
eius viae pulchrae et omnes semitae illius pacificae. Lig-
num vitae est his qui apprehenderint eam et qui
tenuerint eam beatus. Dominus sapientia fundavit terram,
stabilivit caelos prudentia. Sapientia illius eruperunt
abyssi et nubes rore concrescunt. Fili mi ne efflu-
ant haec ab oculis tuis. Custodi legem atque consi-
lium meum et erit vita animae tuae et gratia
faucibus tuis. Tunc ambulabis fiducialiter in
via tua et pes tuus non impinget. Si dormieris
non timebis quiesces et suavis erit somnus tuus.
Ne paveas repentino terrore et irruentes tibi
potentias impiorum. Dominus enim erit in latere tuo et
custodiet pedem tuum ne capiaris. Noli prohi-
bere bonum facere eum qui potest; si vales et ipse bene
fac. Ne dicas amico tuo: Vade et revertere et cras
dabo tibi, cum statim possis dare. Ne moliaris
amico tuo malum cum ille in te habeat fiduciam.
Ne contendas adversus hominem frustra cum ipse tibi nihil
mali fecerit. Ne aemuleris hominem iniustum
nec imiteris vias eius, quia abominatio domini est omnis
illusor et cum simplicibus sermocinatio eius. Eges-
tas a domino in domo impii, habitacula autem iustorum
benedicentur. Ipse deludet illusores et mansue-
tis dabit gratiam. Gloriam sapientes possidebunt;
stultorum exaltatio ignominia.
Audite filii disciplinam patris et attendite ut IIII
sciatis prudentiam. Donum bonum tribuam
vobis; legem meam ne derelinquatis. Nam et ego
filius fui patris mei tenellus et unigenitus coram
matre mea, et docebat me atque dicebat: Suscipi-
at verba mea cor tuum; custodi praecepta mea et
vives. Posside sapientiam, posside prudentiam; ne obli-
viscaris neque declines a verbis oris mei. Ne dimit-
tas eam et custodiet te; dilige eam et servabit te.
Principium sapientiae: posside sapientiam et in omni pos-
sessione tua acquire prudentiam. Arripe illam et
exaltabit te; glorificaberis ab ea cum eam fueris
amplexatus. Dabit capiti tuo augmenta gratiarum
et corona inclita proteget te. Audi fili mi et suscipe
verba mea ut multiplicentur tibi anni vitae. Viam
sapientiae monstrabo tibi; ducam te per semitas aequitatis,
quas cum ingressus fueris non arctabuntur gressus
tui et currens non habebis offendiculum. Tene disci-
plinam ne dimittas eam; custodi eam quia ipsa
est vita tua. Ne delecteris semitis impiorum nec tibi
placeat malorum via. Fuge ab ea nec transeas per
illam; declina et desere eam. Non enim dormiunt
nisi malefecerint, et rapitur somnus ab eis nisi
supplantaverint. Comedunt panem impietatis
et vinum iniquitatis bibunt. Iustorum autem semita quasi
lux splendens procedit et crescit usque ad perfectam
diem. Via impiorum tenebrosa; nesciunt ubi cor-
ruant. Fili mi ausculta sermones meos et ad elo-
quia mea inclina aurem tuam. Ne recedant
ab oculis tuis; custodi ea in medio cordis tui. Vi-
ta enim sunt invenientibus ea et universae carni
sanitas. Omni custodia serva cor tuum quia ex ipso
vita procedit. Remove a te os pravum et detrahentia
labia sint procul a te. Oculi tui recta videant
et palpebrae tuae praecedant gressus tuos. Dirige se-
mitam pedibus tuis et omnes viae tuae stabilientur.
Ne declines ad dexteram neque ad sinistram; averte pedem
tuum a malo. Vias enim quae a dextris sunt novit dominus,
perversae vero sunt quae a sinistris sunt. Ipse autem rectos faciet
cursus tuos, itinera autem tua in pace producet.

V Fili mi attende sapientiam meam et prudentie
mee inclina aurem tuam ut custodias co-
gitationes tuas et disciplinam labia tua conservent.
Ne intenderis fallacie mulieris. Favus enim
distillans labia meretricis et nitidius oleo guttur
eius. Novissima autem illius amara quasi absinthium
et acuta lingua illius est quasi gladius biceps. Pe-
des eius descendunt in mortem et ad inferos gres-
sus illius penetrant. Per semitas vite non ambulant;
vagi sunt gressus eius et investigabiles. Nunc
ergo fili audi me et ne recedas a verbis oris mei. Lon-
ge fac ab ea viam tuam et ne appropinques foribus
domus eius. Ne des alienis honorem tuum et
annos tuos crudeli. Ne forte impleantur exter-
ni viribus tuis et labores tui sint in domo ali-
ena et gemas in novissimis quando consumpseris car-
nes tuas et corpus tuum et dicas: Cur detestatus
sum disciplinam et increpationibus non adquie-
vit cor meum nec audivi vocem docentium
me et magistris non inclinavi aurem meam. Pene
fui in omni malo in medio ecclesie et synagoge.
Bibe aquam de cisterna tua et fluenta putei tui.
Deriventur fontes tui foras et in plateis aquas
tuas divide. Habeto eas solus nec sint alieni
participes tui. Sit vena tua benedicta et letare
cum muliere adolescentie tue. Cerva tibi
karissima et gratissimus hynnulus. Ubera eius
inebrient te omni tempore et in amore illius delecta-
re iugiter. Quare seduceris fili mi ab aliena et fove-
ris in sinu alterius? Respiciet dominus vias hominis et omnes
gressus illius considerat. Iniquitates sue capiunt
impium et funibus peccatorum suorum constringitur.
Ipse morietur quia non habuit disciplinam et in multitu-
dine stultitie sue decipietur.
VI Fili mi si spoponderis pro amico tuo defixisti apud
extraneum manum tuam. Illaqueatus es verbis o-
ris tui et captus propriis sermonibus. Fac ergo quod
dico fili mi et temetipsum libera quia incidisti in manum
proximi tui. Discurre festina suscita amicum
tuum. Ne dederis somnum oculis tuis nec dormitent
palpebre tue. Eruere quasi dammula de manu et
quasi avis de insidiis aucupis. Vade ad formicam
o piger et considera vias eius et disce sapientiam. Que cum non
habeat ducem nec preceptorem nec principem parat
estate cibum sibi et congregat in messe quod in hye-
me comedat. Usquequo piger dormies? Quando consurges
ex somno tuo? Paululum dormies paululum dor-
mitabis paululum conseres manus ut dormias. Et
veniet tibi quasi viator egestas et pauperies quasi vir
armatus. Si vero impiger fueris veniet ut fons
messis tua et egestas longe fugiet a te. Homo
apostata vir inutilis graditur ore perverso. Annu-
it oculis terit pede digito loquitur pravo corde
machinatur malum et in omni tempore iurgia semi-
nat. Huic extemplo veniet perditio sua et subi-
to conteretur nec habebit ultra medicinam. Sex sunt
que odit dominus et septimum detestatur anima eius. Oculos
sublimes linguam mendacem manus effundentes
innoxium sanguinem cor machinans cogita-
tiones pessimas pedes veloces ad currendum in ma-
lum proferentem mendacia testem fallacem et
eum qui seminat inter fratres discordias. Conser-
va fili mi precepta patris tui et ne dimittas legem
matris tue. Liga ea in corde tuo iugiter et circumda
gutturi tuo. Cum ambulaveris gradiantur
tecum cum dormieris custodiant te et evigi-
lans loquere cum eis quia mandatum lucerna est et lex
lux et via vite increpatio discipline ut custo-
diant te a muliere mala et a blanda lingua
extranee. Non concupiscat pulchritudinem eius cor
tuum nec capiaris nutibus illius. Pretium enim scorti
vix unius est panis. Mulier autem viri preciosam a-
nimam capit. Numquid abscondere potest homo ignem
in sinu suo ut vestimenta illius non ardeant? Aut
ambulare super prunas ut non comburantur plante
eius? Sic qui ingreditur ad mulierem proximi sui non
erit mundus cum tetigerit eam. Non grandis est cul-
pa cum quis furatus fuerit. Furatur enim ut esuri-
entem impleat animam. Deprehensus quoque reddet sep-
tuplum et omnem substantiam domus sue tradet et li-
berabit se. Qui autem adulter est propter cordis inopiam
perdet animam suam. Turpitudinem et ignominiam
congregat sibi et obprobrium illius non delebitur. Quia
zelus furoris viri non parcet in die vindicte nec
adquiescet cuiusquam precibus nec suscipiet pro redemp-
tione dona plurima.
Fili mi custodi sermones meos et precepta me- VII
a reconde tecum. Fili honora dominum et valebis. Preter eum
vero ne quesieris alienum. Serva mandata mea et
vives et legem meam quasi pupillam oculi tui.
Liga eam in digitis tuis scribe illam in tab-
ulis cordis tui. Dic sapientie soror mea es et pruden-
tiam voca amicam meam. Ut custodiat te
a muliere extranea et ab aliena que verba sua dul-
cia facit. De fenestra enim domus mee per cancellos pro-
spexi et video parvulos considero vecordem
iuvenem qui transit per plateam iuxta angulum et
prope viam domus illius graditur. In obscuro adves-
perascente die in noctis tenebris et caligine. Et
ecce mulier occurrit illi ornatu meretricio
preparata ad capiendas animas. Garrula et vaga qui-
etis impatiens nec valens in domo consistere pedibus
suis nunc foris nunc in plateis nunc iuxta angulos insi-
dians. Apprehensumque deosculatur iuvenem et proca-
ci vultu blanditur dicens: Victimas pro salute
vovi hodie reddidi vota mea. Ideo egres-

sa sum in occursum tuum desiderans te videre
et repperi. Intexui funibus lectulum meum stravi ta-
petibus pictis ex egypto. Aspersi cubile meum mir-
ra et aloe et cinnamomo. Veni inebriemur ube-
ribus et fruamur cupitis amplexibus donec illu-
cescat dies. Non est vir in domo sua abiit vi-
a longissima. Sacculum pecunie secum tulit.
In die plene lune reversurus est in domum suam.
Irretivit eum multis sermonibus et blanditiis
labiorum protraxit illum. Statim eam sequitur quasi bos
ductus ad victimam et quasi agnus lasciviens et
ignorans et nescit quod ad vincula stultus traha-
tur donec transfigat sagitta iecur eius. Velut
si avis festinet ad laqueum et nescit quod de periculo
anime illius agitur. Nunc ergo fili audi me et at-
tende verbis oris mei. Ne abstrahatur in viis
illius mens tua neque decipiaris semitis eius. Multos
enim vulneratos deiecit et fortissimi quique interfecti sunt
ab ea. Vie inferi domus eius penetrantes interiora
VIII Numquid non sapientia clamitat et ⌈ mortis.
prudentia dat vocem suam. In summis excel-
sisque verticibus super viam in medio semitis stan-
tis. Iuxta portas civitatis in ipsis foribus loquitur dicens.
O viri ad vos clamito et vox mea ad filios hominum.
Intelligite parvuli astutiam et insipientes animad-
vertite. Audite quoniam de rebus magnis locutura sum
et aperientur labia mea ut recta predicent. Verita-
tem meditabitur guttur meum et labia mea dete-
stabuntur impium. Iusti sunt omnes sermones me-
i non est in eis pravum quid neque perversum. Recti sunt intelli-
gentibus et equi invenientibus scientiam. Accipite
disciplinam meam et non pecuniam doctrinam magis quam
thesaurum eligite. Melior est enim sapientia cunctis
opibus pretiosissimis et omne desiderabile ei non potest compa-
rari. Ego sapientia habito in consilio et eruditis intersum
cogitationibus. Timor domini odit malum arrogan-
tiam et superbiam et viam pravam et os bilin-
gue detestor. Meum est consilium et equitas
mea prudentia mea est fortitudo. Per me reges
regnant et legum conditores iusta decernunt. Per
me principes imperant et potentes decernunt iusti-
tiam. Ego diligentes me diligo et qui mane vi-
gilant ad me invenient me. Mecum sunt divi-
tie et gloria opes superbe et iustitia. Melior est fruc-
tus meus auro et lapide pretioso et genimina mea ar-
gento electo. In viis iustitie ambulo in medio
semitarum iudicii ut ditem diligentes me et thes-
auros eorum repleam. Dominus possedit me in
initio viarum suarum antequam quicquam faceret a principio.
Ab eterno ordinata sum et ex antiquis antequam terra fi-
eret. Nondum erant abyssi et ego iam concepta
eram. Necdum fontes aquarum eruperant necdum
montes gravi mole constiterant ante colles ego partu-
riebar. Adhuc terram non fecerat et flumina et cardi-
nes orbis terre. Quando preparabat celos aderam quando certa le-
ge et gyro vallabat abyssos. Quando ethera firmabat
sursum et librabat fontes aquarum. Quando circumdabat mari
terminum suum et legem ponebat aquis ne transi-
rent fines suos. Quando appendebat fundamenta terre
cum eo eram cuncta componens et delectabar per sin-
gulos dies ludens coram eo omni tempore. Ludens in
orbe terrarum et delicie mee esse cum filiis hominum.
Nunc ergo filii audite me. Beati qui custodiunt
vias meas. Audite disciplinam et estote sapientes
et nolite abicere eam. Beatus homo qui audit me
qui vigilat ad fores meas cotidie et observat
ad postes ostii mei. Qui me invenerit inveniet
vitam et hauriet salutem a domino. Qui autem in me pec-
caverit ledet animam suam. Omnes qui me oderunt di-
Sapientia edificavit sibi ⌈ ligunt mortem. IX
domum excidit columpnas septem. Immolavit
victimas suas miscuit vinum et proposuit mensam.
Misit ancillas suas ut vocarent ad arcem et ad
menia civitatis. Si quis est parvulus veniat (ad me)
et insipientibus locuta est. Venite comedite pa-
nem meum et bibite vinum quod miscui vobis. Relin-
quite infantiam et vivite et ambulate per vias
prudentie. Qui erudit derisorem ipse sibi in-
iuriam facit et qui arguit impium generat ma-
culam sibi. Noli arguere derisorem ne oderit te.
Argue sapientem et diliget te. Da sapienti oc-
casionem et addetur ei sapientia. Doce iustum et fe-
stinabit accipere. Principium sapientie timor domini et
scientia sanctorum prudentia. Per me enim multiplicabuntur
dies tui et addentur tibi anni vite. Si sapiens
fueris tibimetipsi eris et proximis. Si autem illusor solus por-
tabis malum. Mulier stulta et clamosa plenaque
illecebris et nichil omnino sciens. Sedit in foribus domus
sue super sellam in excelso urbis loco ut vocaret transe-
untes per viam et pergentes itinere suo. Qui est par-
vulus declinet ad me et vecordi locuta est. Aque
furtive dulciores sunt et panis absconditus su-
avior est. Et ignoravit quod gigantes ibi sunt et in pro-
fundis inferni convive eius. Qui applicabitur
illi descendet ad inferos. Nam qui abscesserit ab ea
Filius sapiens letificat patrem ⌈ salvabitur.
filius vero stultus mestitia est matris sue. Non X
proderunt thesauri impietatis iustitia autem liberabit
a morte. Non affliget dominus fame animam iusti et in-
sidias impiorum subvertet. Egestatem operata est
manus remissa manus autem fortium divitias pa-
rat. Qui nititur mendaciis hic pascit ventos
idem autem ipse sequitur aves volantes. Qui congre-
gat in messe filius sapiens est. Qui autem stertit
estate filius confusionis. Benedictio domini super caput
iusti os autem impiorum operit iniquitatem. Memoria

iusti cum laudibus: et nomen impiorum putrescet. Sa-
piens corde precepta suscipit: stultus ceditur labiis.
Qui ambulat simpliciter ambulat confidenter: qui
autem depravat vias suas manifestus erit. Qui an-
nuit oculo dabit dolorem: stultus labiis verbe-
rabitur. Vena vite os iusti: et os impiorum operit in-
iquitatem. Odium suscitat rixas: et universa delicta
operit caritas. In labiis sapientis invenitur
sapientia: et virga in dorso eius qui indiget corde.
Sapientes abscondunt scientiam: os autem stulti confu-
sioni proximum est. Substantia divitis urbs fortitudinis eius:
pavor pauperum egestas eorum. Opus iusti ad
vitam: fructus autem impii ad peccatum. Via vite
custodienti disciplinam: qui autem increpationes
relinquit errat. Abscondunt odium labia men-
dacia: qui profert contumeliam insipiens est.
In multiloquio non deerit peccatum: qui autem mo-
deratur labia sua prudentissimus est. Argentum
electum lingua iusti: cor impiorum pro nichilo.
Labia iusti erudiunt plurimos: qui autem indocti
sunt in cordis egestate morientur. Benedictio
domini divites facit: nec sociabitur eis afflictio.
Quasi per risum stultus operatur scelus: sapientia
autem viro est prudentia. Quod timet impius veniet
super eum: desiderium suum iustis dabitur. Quasi tem-
pestas transiens non erit impius: iustus autem quasi funda-
mentum sempiternum. Sicut acetum dentibus et fumus
oculis: sic piger his qui miserunt eum in via.
Timor domini apponet dies: et anni impiorum bre-
viabuntur. Expectatio iustorum leticia: spes autem
impiorum peribit. Fortitudo simplicis via domini: et
pavor his qui operantur malum. Iustus in eter-
num non commovebitur: impii autem non habitabunt
super terram. Os iusti parturiet sapientiam: lingua
pravorum peribit. Labia iusti considerant placita: et os
XI Statera dolosa abominatio impiorum perversa.
natio est apud dominum: et pondus equum voluntas
eius. Ubi fuerit superbia ibi erit et contumelia: ubi
autem humilitas ibi et sapientia. Simplicitas iustorum
diriget eos: et supplantatio perversorum vastabit
illos. Non proderunt divitie in die ultionis:
iustitia autem liberabit a morte. Iustitia simpli-
cis diriget viam eius: et in impietate sua corruet
impius. Iustitia rectorum liberabit eos: et in insi-
diis suis capientur iniqui. Mortuo homine
impio nulla erit spes ultra: et expectatio solli-
citorum peribit. Iustus de angustia liberatus est: et
tradetur impius pro eo. Simulator ore decipit
amicum suum: iusti autem liberabuntur scientia. In bo-
nis iustorum exultabit civitas: et in perditione
impiorum laudatio. Benedictione iustorum exal-
tabitur civitas: et ore impiorum subvertetur. Qui
despicit amicum suum indigens corde est: vir

autem prudens tacebit. Qui ambulat fraudulen-
ter revelat archana: qui autem fidelis est celat
amici commissum. Ubi non est gubernator populus
corruet: salus autem ubi multa consilia. Affligetur
malo qui fidem facit pro extraneo: qui autem cavet laqueos
securus erit. Mulier gratiosa inveniet gloriam:
et robusti habebunt divitias. Benefacit anime sue vir
misericors: qui autem crudelis est et propinquos abicit. Im-
pius facit opus instabile: seminanti autem iustitiam
merces fidelis. Clementia preparat vitam: et sectatio ma-
lorum mortem. Abominabile est domino cor pravum: et vo-
luntas eius in his qui simpliciter ambulant. Ma-
nus in manu non erit innocens malus: semen
autem iustorum salvabitur. Circulus aureus in naribus
suis: mulier pulchra et fatua. Desiderium iustorum
omne bonum est: prestolatio impiorum furor. Alii di-
vidunt propria et ditiores fiunt: alii rapiunt non
sua et semper in egestate sunt. Anima que benedicit impin-
guabitur: et qui inebriat ipse quoque inebriabitur. Qui
abscondit frumenta maledicetur in populis:
benedictio autem super caput vendentium. Bene consurgit dilu-
culo qui querit bona: qui autem investigator malorum
est opprimetur ab eis. Qui confidit in divitiis suis
corruet: iusti autem quasi virens folium germinabunt.
Qui conturbat domum suam possidebit ventos: et
qui stultus est serviet sapienti. Fructus iusti lig-
num vite: et qui suscipit animas sapiens est. Si iu-
stus in terra recipit: quanto magis impius et peccator. XII
Qui diligit disciplinam diligit scientiam: qui autem
odit increpationes insipiens est. Qui bonus est
hauriet gratiam a domino: qui autem confidit in cogi-
tationibus suis impie agit. Non roborabitur homo
ex impietate: et radix iustorum non commovebitur.
Mulier diligens corona est viro suo: et putredo
in ossibus eius que confusione res dignas gerit.
Cogitationes iustorum iudicia: et consilia impiorum
fraudulenta. Verba impiorum insidiantur san-
guini: os iustorum liberabit eos. Verte impios
et non erunt: domus autem iustorum permanebit. Doctrina
sua noscetur vir: qui autem vanus et excors est pa-
tebit contemptui. Melior est pauper et sufficiens sibi
quam gloriosus et indigens pane. Novit iustus iumento-
rum suorum animas: viscera autem impiorum cru-
delia. Qui operatur terram suam satiabitur panibus:
qui autem sectatur otium stultissimus est. Qui sua-
vis est vivit in moderationibus: et in suis munitionibus
relinquit contumelias. Desiderium impii munimentum
est pessimorum: radix autem iustorum proficiet. Propter
peccata labiorum ruina proximat malo: effugiet autem
iustus de angustia. De fructu oris sui unusquisque
replebitur bonis: et iuxta opera manuum suarum retri-
buetur ei. Via stulti recta in oculis eius: qui autem sa-
piens est audit consilia. Fatuus statim indicat

iram suam. Qui autem dissimulat iniuriam callidus est. Qui quod novit loquitur index iustitie est; qui autem mentitur testis est fraudulentus. Est qui promittit et quasi gladio pungitur conscientie; lingua autem sapientium sanitas est. Labium veritatis firmum erit in perpetuum; qui autem testis est repentinus concinnat linguam mendacii. Dolus in corde cogitantium mala; qui autem pacis ineunt consilia sequitur eos gaudium. Non contristabit iustum quicquid ei acciderit; impii autem replebuntur malo. Abominatio est Domino labia mendacia; qui autem fideliter agunt placent ei. Homo versutus celat scientiam, et cor insipientium provocat stultitiam. Manus fortium dominabitur; que autem remissa est tributis serviet. Meror in corde viri humiliabit eum, et sermone bono letificabitur. Qui negligit dampnum propter amicum iustus est; iter autem impiorum decipiet eos. Non inveniet fraudulentus lucrum, et substantia hominis erit auri pretium. In semita iustitie vita; iter autem devium ducit ad mortem.

XIII

Filius sapiens doctrina patris; qui autem illusor est non audit cum arguitur. De fructu oris sui homo satiabitur bonis; anima autem prevaricatorum iniqua. Qui custodit os suum custodit animam suam; qui autem inconsideratus est ad loquendum sentiet mala. Vult et non vult piger; anima autem operantium impinguabitur. Verbum mendax iustus detestabitur; impius autem confundit et confundetur. Iustitia custodit innocentis viam; impietas autem peccatorem supplantat. Est quasi dives cum nichil habeat, et est quasi pauper cum in multis divitiis sit. Redemptio anime viri divitie sue; qui autem pauper est increpationem non sustinet. Lux iustorum letificat; lucerna autem impiorum extinguetur. Anime dolose errant in peccatis; iusti autem misericordes sunt et miserantur. Inter superbos semper iurgia sunt; qui autem agunt cuncta cum consilio reguntur sapientia. Substantia festinata minuetur; que autem paulatim colligitur manu multiplicabitur. Spes que differtur affligit animam; lignum vite desiderium veniens. Qui detrahit alicui rei ipse se in futurum obligat; qui autem timet preceptum in pace versabitur. Filio doloso nichil erit boni; servo autem sapienti prosperi erunt actus, et dirigetur via eius. Lex sapientis fons vite, ut declinet a ruina mortis. Doctrina bona dabit gratiam; in itinere contemptorum vorago. Astutus omnia agit cum consilio; qui autem fatuus est aperit stultitiam. Nuntius impii cadet in malum; legatus fidelis sanitas. Egestas et ignominia ei qui deserit disciplinam; qui autem adquiescit arguenti glorificabitur. Desiderium si compleatur delectat animam; detestantur stulti eos qui fugiunt mala. Qui cum sapientibus graditur sapiens erit; amicus stultorum efficietur similis. Peccatores persequitur malum, et iustis retribuentur bona. Bonus relinquit heredes filios et nepotes, et custoditur iusto substantia peccatoris. Multi cibi in novalibus patrum, et aliis congregantur absque iudicio. Qui parcit virge odit filium suum; qui autem diligit illum instanter erudit. Iustus comedit et replet animam suam; venter autem impiorum insaturabilis.

XIIII

Sapiens mulier edificat domum suam; insipiens extructam quoque destruet manibus. Ambulans recto itinere et timens Deum despicitur ab eo qui infami graditur via. In ore stulti virga superbie; labia sapientium custodiunt eos. Ubi non sunt boves presepe vacuum est; ubi autem plurime segetes ibi manifesta fortitudo bovis. Testis fidelis non mentitur; profert autem mendacium dolosus testis. Querit derisor sapientiam et non invenit; doctrina prudentium facilis. Vade contra virum stultum, et nescit labia prudentie. Sapientia callidi est intelligere viam suam, et imprudentia stultorum errans. Stultus illudit peccatum, et inter iustos morabitur gratia. Cor quod novit amaritudinem anime sue, in gaudio eius non miscebitur extraneus. Domus impiorum delebitur; tabernacula vero iustorum germinabunt. Est via que videtur homini iusta, novissima autem eius deducunt ad mortem. Risus dolore miscebitur, et extrema gaudii luctus occupat. Viis suis replebitur stultus, et super eum erit vir bonus. Innocens credit omni verbo; astutus considerat gressus suos. Sapiens timet et declinat a malo; stultus transilit et confidit. Impatiens operabitur stultitiam, et vir versutus odiosus est. Possidebunt parvuli stultitiam, et expectabunt astuti scientiam. Iacebunt mali ante bonos, et impii ante portas iustorum. Etiam proximo suo pauper odiosus erit; amici vero divitum multi. Qui despicit proximum suum peccat; qui autem miseretur pauperis beatus erit. Errant qui operantur malum; misericordia et veritas preparant bona. In omni opere bono erit habundantia; ubi autem verba sunt plurima ibi frequenter egestas. Corona sapientium divitie eorum; fatuitas stultorum imprudentia. Liberat animas testis fidelis, et profert mendacia versipellis. In timore Domini fiducia fortitudinis, et filiis eius erit spes. Timor Domini fons vite, ut declinet a ruina mortis. In multitudine populi dignitas regis, et in paucitate plebis ignominia principis. Qui patiens est multa gubernatur sapientia; qui autem impatiens est exaltat stultitiam suam. Vita carnium sanitas cordis; putredo ossium invidia. Qui calumpniatur egentem exprobrat factori eius; honorat autem eum qui miseretur pauperis. In malitia sua expelletur impius; sperat autem iustus in morte sua. In corde prudentis requiescit sapientia, et indoctos quoque

erudiet. Iustitia elevat gentem miseros
facit populos peccatum. Acceptus est regi minister intelligens,
iracundiam eius inutilis sustinebit.
XV. Responsio mollis frangit iram: sermo durus
suscitat furorem. Lingua sapientium ornat sci-
entiam: os fatuorum ebullit stultitiam. In omni
loco oculi domini contemplantur bonos et malos. Lingua
placabilis lignum vite: que autem immoderata est conteret
spiritum. Stultus irridet disciplinam patris sui: qui
autem custodit increpationes astutior fiet. In ha-
bundantia iustitie virtus maxima est: cogi-
tationes autem impiorum eradicabuntur. Domus
iusti plurima fortitudo: et in fructibus impii con-
turbatio. Labia sapientium disseminabunt scien-
tiam: cor stultorum dissimile erit. Victime impiorum a-
bominabiles domino: vota iustorum placabilia.
Abominatio est domino via impii: qui sequitur iustici-
am diligetur ab eo. Doctrina mala deserenti
viam vite: qui increpationes odit morietur.
Infernus et perditio coram domino: quanto magis cor-
da filiorum hominum? Non amat pestilens eum
qui se corripit: nec ad sapientes graditur.
Cor gaudens exhilarat faciem: in merore ani-
mi deicitur spiritus. Cor sapientis querit doctrinam: et
os stultorum pascetur imperitia. Omnes dies pau-
peris mali: secura mens quasi iuge convivium. Melius
est parum cum timore domini: quam thesauri magni
et insatiabiles. Melius est vocare ad olera cum
caritate: quam ad vitulum saginatum cum odio.
Vir iracundus provocat rixas: qui patiens est
mitigat suscitatas. Iter impiorum quasi sepis
spinarum: via iustorum absque offendiculo. Filius
sapiens letificat patrem: et stultus homo despi-
cit matrem suam. Stultitia gaudium stulto: et vir
prudens dirigit gressus suos. Dissipantur co-
gitationes ubi non est consilium: ubi vero plures sunt
consiliarii confirmantur. Letatur homo in sen-
tentia oris sui: et sermo opportunus est optimus. Semita
vite super eruditum ut declinet de inferno no-
vissimo. Domum superborum demolietur dominus: et fir-
mos faciet terminos vidue. Abominatio domini co-
gitationes male: et purus sermo pulcherrimus
firmabitur ab eo. Conturbat domum suam qui secta-
tur avaritiam: qui autem odit munera vivet.
Per misericordiam et fidem purgantur peccata: per timorem
autem domini declinat omnis a malo. Mens iusti me-
ditatur obedientiam: os impiorum redundat malis.
Longe est dominus ab impiis: et orationes iustorum exau-
diet. Accepte sunt apud dominum vie iustorum: et per ipsas
et inimici amici fiunt. Lux oculorum letificat a-
nimam: fama bona impinguat ossa. Auris que
audit increpationes vite in medio sapien-
tium commorabitur. Qui abicit disciplinam

despicit animam suam: qui autem acquiescit increpa-
tionibus possessor est cordis. Timor domini disciplina
sapientie: et gloriam precedit humilitas. XVI
Hominis est animum preparare: et domini gubernare
linguam. Omnes vie hominum patent oculis eius:
spirituum ponderator est dominus. Revela domino opera
tua: et dirigentur cogitationes tue. Universa propter
semetipsum operatus est dominus: impium quoque ad diem
malum. Abominatio domini est omnis arrogans:
etsi manus ad manum fuerit non erit innocens.
Initium vie bone facere iustitiam: accepta est autem
apud deum magis quam immolare hostias. Misericordia et ve-
ritate redimitur iniquitas: et in timore domini de-
clinatur a malo. Cum placuerint domino vie hominis
inimicos quoque eius convertet ad pacem. Melius est parum
cum iustitia: quam multi fructus cum iniquitate. Cor
hominis disponit viam suam: sed domini est dirigere gressus
eius. Divinatio in labiis regis: in iudicio non er-
rabit os eius. Pondus et statera iudicia domini sunt:
et opera eius omnes lapides sacculi. Abominabiles regi
qui agunt impie: quoniam iustitia firmatur so-
lium. Voluntas regum labia iusta: qui recta lo-
quitur diligetur. Indignatio regis nuntii
mortis: et vir sapiens placabit eum. In hyla-
ritate vultus regis vita: et clementia eius quasi ymber
serotinus. Posside sapientiam quia auro meli-
or est: et acquire prudentiam quia pretiosior est argen-
to. Semita iustorum declinat mala: custos anime
sue servat viam suam. Contritionem precedit
superbia: et ante ruinam exaltatur spiritus. Melius est
humiliari cum mitibus: quam dividere spolia cum super-
bis. Eruditus in verbo reperiet bona: et qui in domino
sperat beatus est. Qui sapiens est corde appellabitur
prudens: et qui dulcis eloquio maiora reperiet.
Fons vite eruditio possidentis: doctrina stultorum
fatuitas. Cor sapientis erudiet os eius: et labiis
illius addet gratiam. Favus mellis verba composita: dul-
cedo anime et sanitas ossium. Est via que videtur homini recta
et novissima eius ducunt ad mortem. Anima labo-
rantis laborat sibi quia compulit eum os suum. Vir
impius fodit malum: et in labiis eius ignis ar-
descit. Homo perversus suscitat lites: et verbosus sepa-
rat principes. Vir iniquus lactat amicum suum: et ducit
eum per viam non bonam. Qui attonitis oculis
cogitat prava mordens labia sua perficit malum.
Corona dignitatis senectus: que in viis iusti-
tie reperietur. Melior est patiens viro forti: et qui
dominatur animo suo expugnatore urbium. Sortes
mittuntur in sinum: sed a domino temperantur.
Melior est buccella sicca cum gaudio: quam XVII
domus plena victimis cum iurgio. Ser-
vus sapiens dominabitur filiis stultis: et inter fratres heredi-
tatem dividet. Sicut igne probatur argentum

et aurum camino: ita corda probat dominus. Malus
obedit lingue iniqua et fallax obtemperat labiis
mendacibus. Qui despicit pauperem exprobrat factori eius:
et qui in ruina letatur alterius non erit inpunitus.
Corona senum filii filiorum et gloria filiorum patres eorum.
Non decent stultum verba composita nec principem
labium mentiens. Gemma gratissima expectatio pre-
stolantis: quocumque se vertit prudenter intelligit. Qui
celat delictum: querit amicitias. Qui altero
sermone repetit: separat federatos. Plus proficit cor-
reptio apud prudentem: quam centum plage apud stultum. Semper
iurgia querit malus: angelus autem crudelis mittetur
contra eum. Expedit magis urse occurrere raptis
fetibus: quam fatuo confidenti sibi in stultitia sua.
Qui reddit mala pro bonis: non recedet malum
de domo eius. Qui dimittit aquam caput est iurgiorum:
et antequam patiatur contumeliam iudicium deserit.
Et qui iustificat impium et qui condempnat iustum
abhominabilis est uterque apud deum. Quid prodest habere
divitias stultum cum sapientiam emere non possit. Qui
altam facit domum suam querit ruinam: et qui evitat
discere incidet in mala. Omni tempore diligit qui amicus
est: et frater in angustiis comprobatur. Homo stultus plau-
det manibus cum spoponderit pro amico suo. Qui me-
ditatur discordias diligit rixas: et qui exaltat
os suum querit ruinam. Qui perversi cordis est non in-
veniet bonum: et qui vertit linguam incidet in
malum. Natus est stultus in ignominiam suam:
sed nec pater in fatuo letabitur. Animus gaudens e-
tatem floridam facit: spiritus tristis exsiccat ossa. Mu-
nera de sinu impius accipit ut pervertat semitas iu-
dicii. In facie prudentis lucet sapientia: oculi stul-
torum in finibus terre. Ira patris filius stultus: et dolor ma-
tris qui genuit eum. Non est bonum dampnum
inferre iusto: nec percutere principem qui recta iu-
dicat. Qui moderatur sermones suos doctus et
prudens est: et pretiosi spiritus vir eruditus. Stultus
quoque si tacuerit sapiens reputabitur: et si compresserit la-
XVIII Occasionem q bia sua intelligens
querit qui vult recedere ab amico omni
tempore exprobrabilis erit. Non recipit stultus verba pruden-
tie nisi ea dixeris que versantur in corde eius. Im-
pius cum in profundum venerit peccatorum contempnit: sed
sequitur eum ignominia et obprobrium. Aqua profun-
da verba ex ore viri: et torrens redundans fons sa-
pientie. Accipere personam impii in iudicio non est
bonum: ut declines a veritate iudicii. Labia stul-
ti inmiscent se rixis: et os eius iurgia provocat. Os
stulti contritio eius: et labia ipsius ruina anime eius. Verba
bilinguis quasi simplicia: et ipsa perveniunt usque
ad interiora ventris. Pigrum deicit timor: anime autem
effeminatorum esurient. Qui mollis et dissolutus est
in opere suo frater est dissipantis opera sua. Turris

fortissima nomen domini: ad ipsum currit iustus et ex-
altabitur. Substantia divitis urbs roboris eius: et quasi murus
validus circumdans eum. Antequam conteratur exalta-
tur cor hominis: et antequam glorificetur humiliatur. Qui
prius respondet quam audiat: stultum se esse demonstrat
et confusione dignum. Spiritus viri sustentat inbe-
cillitatem suam: spiritum vero ad irascendum facilem quis
poterit sustinere. Cor prudens possidebit scientiam: et
auris sapientium querit doctrinam. Donum hominis
dilatat viam eius: et ante principes spatium ei facit. Iu-
stus prior est accusator sui: venit amicus eius et investi-
gabit eum. Contradictiones comprimit sors: et inter po-
tentes quoque diiudicat. Frater qui adiuvatur a fratre
quasi civitas firma: et iudicia quasi vectes urbium.
De fructu oris viri replebitur venter eius: et genimina
labiorum illius saturabunt eum. Mors et vita in ma-
nu lingue: qui diligunt eam comedent fruc-
tus eius. Qui invenit mulierem bonam: invenit
bonum: et hauriet iocunditatem a domino. Qui ex-
pellit mulierem bonam: expellit bonum. Qui de-
tenet adulteram stultus et insipiens est. Cum
obsecrationibus loquitur pauper: et dives effabitur
rigide. Vir amabilis ad societatem magis amicus
Melior est pauper qui am erit quam frater. XIX
bulat in simplicitate sua: quam dives tor-
quens labia sua insipiens. Ubi non est scientia anime
non est bonum: et qui festinus est pedibus offendit.
Stultitia hominis subplantat gressus eius: et contra deum
fervet animo suo. Divitie addunt amicos plu-
rimos: a paupere autem et hii quos habuit separantur.
Testis falsus non erit inpunitus: et qui mendacia lo-
quitur non effugiet. Multi colunt personam
potentis: et amici sunt dona tribuentis. Fratres hominis
pauperis oderunt eum: insuper et amici procul recesse-
runt ab eo. Qui tantum verba sectatur nichil habebit. Qui
autem possessor est mentis diligit animam suam: et custos
prudentie inveniet bona. Testis falsus non
erit inpunitus: et qui loquitur mendacia peribit.
Non decent stultum delitie: nec servum dominari
principibus. Doctrina viri per patientiam noscitur:
et gloria eius est iniqua pretergredi. Sicut fremitus leonis ita
et regis ira: et sicut ros super herbam ita et hylaritas eius.
Dolor patris filius stultus: et tecta iugiter perstillan-
tia litigiosa mulier. Domus et divitie dantur
a parentibus: a domino autem proprie uxor prudens. Pigre-
do inmittit soporem: et anima dissoluta esuri-
et. Qui custodit mandatum: custodit animam
suam. Qui autem negligit viam suam mortificabitur.
Feneratur domino qui miseretur pauperis: et vicissi-
tudinem suam reddet ei. Erudi filium tuum ne
desperes: ad interfectionem autem eius ne ponas animam tuam.
Qui inpatiens est sustinebit dampnum: et cum
rapuerit aliud apponet. Audi consilium et sus-

cipe disciplinam ut sis sapiens in novissimis
tuis. Multe cogitationes in corde viri: voluntas
autem domini permanebit in eternum. Homo indigens
misericors est et melior pauper quam vir mendax. Ti-
mor domini ad vitam et in plenitudine commorabitur
absque visitatione pessima. Abscondit piger manum
suam sub ascella nec ad os suum applicat eam.
Pestilente flagellato stultus sapientior erit.
Si autem corripueris sapientem intelliget disciplinam.
Qui affligit patrem et fugit matrem ignominiosus
est et infelix. Non cesses fili mi audire
doctrinam nec ignores sermones scientie.
Testis iniquus deridet iudicium et os impiorum
devorat iniquitatem. Parata sunt derisoribus
iudicia et mallei percutientes stultorum corporibus.
XX Luxuriosa res vinum et tumultuosa ebrie-
tas. Quicumque his delectatur non erit sapiens.
Sicut rugitus leonis ita et terror regis. Qui provocat
eum peccat in animam suam. Honor est homini qui
separat se a contentionibus. Omnes autem stulti miscentur
contumeliis. Propter frigus piger arare noluit men-
dicabit ergo estate et non dabitur ei. Sicut aqua profunda sic
consilium in corde viri. Sed homo sapiens exhauriet
illud. Multi homines misericordes vocantur.
Virum autem fidelem quis inveniet? Iustus qui
ambulat in simplicitate sua beatos post se fi-
lios derelinquet. Rex qui sedet in solio iudicii
dissipat omne malum intuitu suo. Quis potest
dicere mundum est cor meum purus sum a
peccato. Pondus et pondus mensura et mensura utrum-
que abominabile est apud deum. Ex studiis suis intelli-
gitur puer si munda et recta sint opera eius. Aurem
audientem et oculum videntem dominus fecit utrumque.
Noli diligere somnum ne te egestas opprimat.
Aperi oculos tuos et saturare panibus. Malum est
malum est dicit omnis emptor et cum recesserit tunc
gloriabitur. Est aurum et multitudo gemmarum et vas
pretiosum labia scientie. Tolle vestimentum eius qui fide-
iussor extitit alieni et pro extraneis aufer pignus
ab eo. Suavis est homini panis mendacii et postea
implebitur os eius calculo. Cogitationes consiliis ro-
borabuntur et gubernaculis tractanda sunt bella.
Ei qui revelat misteria et ambulat fraudulenter
et dilatat labia sua ne commiscearis. Qui ma-
ledicit patri suo et matri extinguetur lucerna
eius in mediis tenebris. Hereditas ad quam
festinatur in principio in novissimo benedictione
carebit. Ne dicas reddam malum pro malo.
Expecta dominum et liberabit te. Abominatio est apud
deum pondus et pondus statera dolosa non est
bona. A domino diriguntur gressus viri quis autem
hominum intelligere potest viam suam. Ruina est
homini devotare sanctos et post vota retractare.

Dissipat impios rex sapiens et incurvat super eos
fornicem. Lucerna domini spiraculum hominis qui in-
vestigat omnia secreta ventris. Misericordia
et veritas custodiunt regem et roboratur clemen-
tia thronus eius. Exultatio iuvenum fortitudo eorum
et dignitas senum canicies. Livor vulneris
absterget mala et plage in secretioribus ventris.
Sicut divisiones aquarum ita cor regis in XXI
manu domini quocumque voluerit inclinabit
illud. Omnis via viri recta sibi videtur appendit autem
corda dominus. Facere misericordiam et iudicium magis placet
domino quam victime. Exaltatio oculorum et dilatatio
cordis lucerna impiorum peccatum. Cogitationes
robusti semper in habundantia. Omnis autem piger semper
in egestate est. Qui congregat thesauros lingua
mendacii vanus et excors est et impingetur ad
laqueos mortis. Rapine impiorum detrahent
eos quia noluerunt facere iudicium. Perversa via
viri aliena est qui autem mundus est rectum opus eius.
Melius est sedere in angulo domatis quam cum
muliere litigiosa in domo communi. Anima im-
pii desiderat malum et non miserebitur proximo suo.
Multato pestilente sapientior erit parvulus
et si sectetur sapientem sumet scientiam. Excogitat iu-
stus de domo impii ut detrahat impios a ma-
lo. Qui obturat aurem suam ad clamorem
pauperis et ipse clamabit et non exaudietur. Mu-
nus absconditum extinguet iras et donum in si-
nu indignationem maximam. Gaudium iusto
est facere iudicium et pavor operantibus iniquitatem.
Vir qui erraverit a via doctrine in cetu gigan-
tum commorabitur. Qui diligit epulas in egesta-
te erit. Qui amat vinum et pinguia non ditabitur.
Pro iusto datur impius et pro rectis iniquus. Melius
est habitare in terra deserta quam cum muliere
rixosa et iracunda. Thesaurus desiderabilis et
oleum in habitaculo iusti et imprudens
homo dissipabit illud. Qui sequitur iustitiam et
misericordiam inveniet vitam et iustitiam et gloriam.
Civitatem fortium ascendit sapiens et destru-
xit robur fiducie eius. Qui custodit os suum et
linguam suam custodit ab angustiis animam
suam. Superbus et arrogans vocatur indoctus
qui in ira operatur superbiam. Desideria occidunt
pigrum noluerunt enim quicquam manus eius operari.
Tota die concupiscit et desiderat. Qui autem iustus est
tribuet et non cessabit. Hostie impiorum abomina-
biles quia offeruntur ex scelere. Testis mendax per-
ibit vir obediens loquetur victoriam. Vir im-
pius procaciter obfirmat vultum suum. Qui autem rectus
est corrigit viam suam. Non est sapientia non est
prudentia non est consilium contra dominum. Equus paratur
ad diem belli dominus autem salutem tribuet.

XXII Melius est nomen bonum quam divitie multe, super aurum et argentum gratia bona. Dives et pauper obviaverunt sibi, utriusque operator est Dominus. Callidus videt malum et abscondit se, innocens pertransiit et afflictus est in dampno. Finis modestie timor Domini, divitie et gloria et vita. Arma et gladii in via perversi, custos autem anime sue longe recedit ab eis. Proverbium est: adolescens iuxta viam suam etiam cum senuerit non recedet ab ea. Dives pauperibus imperat, et qui accipit mutuum servus est fenerantis. Qui seminat iniquitatem metet mala, et virga ire sue consummabitur. Qui pronus est ad misericordiam benedicetur, de panibus enim suis dedit pauperi. Victoriam et honorem acquiret qui dat munera, animam autem aufert accipientium. Ejice derisorem et exibit cum eo iurgium, cessabuntque cause et contumelie. Qui diligit cordis munditiam propter gratiam labiorum suorum habebit amicum regem. Oculi Domini custodiunt scientiam, et supplantantur verba iniqui. Dicit piger: Leo est foris, in medio platearum occidendus sum. Fovea profunda os aliene, cui iratus est Dominus incidet in eam. Stultitia colligata est in corde pueri, et virga discipline fugabit eam. Qui calumpniatur pauperem ut augeat divitias suas, dabit ipse ditiori et egebit. Inclina aurem tuam et audi verba sapientium, appone autem cor ad doctrinam meam, que pulchra erit tibi cum servaveris eam in ventre tuo, et redundabit in labiis tuis, ut sit in Domino fiducia tua, unde et ostendi eam tibi hodie. Ecce descripsi eam tibi tripliciter in cogitationibus et scientia, ut ostenderem tibi firmitatem et eloquia veritatis, respondere ex his illis qui miserunt te. Non facias violentiam pauperi quia pauper est, neque conteras egenum in porta, quia Dominus iudicabit causam eius et configet eos qui confixerunt animam eius. Noli esse amicus homini iracundo, neque ambulaveris cum viro furioso, ne forte discas semitas eius et sumas scandalum anime tue. Noli esse cum his qui defigunt manus suas et qui vades se offerunt pro debitis; si enim non habes unde restituas, quid cause est ut tollat operimentum de cubili tuo? Ne transgrediaris terminos antiquos quos posuerunt patres tui. Vidisti virum velocem in opere suo? coram regibus stabit, nec erit ante ignobiles.

XXIII Quando sederis ut comedas cum principe, diligenter attende que posita sunt ante faciem tuam, et statue cultrum in gutture tuo, si tamen habes in potestate animam tuam. Ne desideres de cibis eius, in quo est panis mendacii. Noli laborare ut diteris, sed prudentie tue pone modum. Ne erigas oculos tuos ad opes quas non potes habere, quia facient sibi pennas quasi aquile et volabunt in celum. Ne comedas cum homine invido, et ne desideres cibos eius, quoniam in similitudinem arioli et coniectoris estimat quod ignorat. Comede et bibe dicet tibi, et mens eius non est tecum. Cibos quos comedas evomes et perdes pulchros sermones tuos. In auribus insipientium ne loquaris, quia despicient doctrinam eloquii tui. Ne attingas terminos parvulorum, et agrum pupillorum ne introeas, propinquus enim eorum fortis est, et ipse iudicabit contra te causam illorum. Ingrediatur ad doctrinam cor tuum, et aures tue ad verba scientie. Noli subtrahere a puero disciplinam, si enim percusseris eum virga non morietur. Tu virga percuties eum, et animam eius de inferno liberabis. Fili mi, si sapiens fuerit animus tuus, gaudebit tecum cor meum, et exultabunt renes mei cum locuta fuerint rectum labia tua. Non emuletur cor tuum peccatores, sed in timore Domini esto tota die, quia habebis spem in novissimo, et prestolatio tua non auferetur. Audi fili mi et esto sapiens, et dirige in via animum tuum. Noli esse in conviviis potatorum, nec in comessationibus eorum qui carnes ad vescendum conferunt, quia vacantes potibus et dantes symbola consumentur, et vestietur pannis dormitatio. Audi patrem tuum qui genuit te, et ne contempnas cum senuerit mater tua. Veritatem eme, et noli vendere sapientiam et doctrinam et intelligentiam. Exultat gaudio pater iusti, qui sapientem genuit letabitur in eo. Gaudeat pater tuus et mater tua, et exultet que genuit te. Prebe fili mi cor tuum mihi, et oculi tui vias meas custodiant. Fovea enim profunda est meretrix, et puteus angustus aliena. Insidiatur in via quasi latro, et quos incautos viderit interficiet. Cui ve? cuius patri ve? cui rixe? cui fovee? cui sine causa vulnera? cui suffusio oculorum? Nonne his qui morantur in vino, et student calicibus epotandis? Ne intuearis vinum quando flavescit, cum splenduerit in vitro color eius: ingreditur blande, sed in novissimo mordebit ut coluber, et sicut regulus venena diffundet. Oculi tui videbunt extraneas, et cor tuum loquetur perversa. Et eris sicut dormiens in medio mari, et quasi sopitus gubernator amisso clavo, et dices: Verberaverunt me, sed non dolui; traxerunt me, et ego non sensi. Quando evigilabo et rursus vina reperiam?

XXIV Ne emuleris viros malos, nec desideres esse cum eis, quia rapinas meditatur mens eorum, et fraudes labia eorum loquuntur. Sapientia edificabitur domus, et prudentia roborabitur. In doctrina replebuntur cellaria universa substantia pretiosa et pulcherrima. Vir sapiens et fortis est, et vir doctus robustus et validus, quia cum dispositione initur bellum, et erit salus ubi multa consilia sunt. Excelsa stulto sapientia, in porta non aperiet os suum. Qui cogitat mala facere stultus vocabitur. Cogitatio stulti peccatum est, et abhominatio hominum detractor. Si desperaveris lapsus in die angustie, minuetur fortitudo tua. Erue eos qui ducuntur ad mortem, et qui trahuntur ad interitum liberare ne cesses. Si dixeris vires non suppe

tum qui inspector est cordis ipse intelligit et ser
vatorem animae tuae nihil fallit reddetque homini
iuxta opera sua. Comede fili mi mel quia bonum est
et favum dulcissimum gutturi tuo. Sic et doc
trina sapientiae animae tuae quam cum inveneris habebis
in novissimis spem et spes tua non peribit. Ne
insidieris et quaeras impietatem in domo iusti
neque vastes requiem eius. Septies enim cadet iustus
et resurget. Impii autem corruent in malum. Cum
ceciderit inimicus tuus ne gaudeas et in rui
na eius ne exultet cor tuum ne forte videat dominus
et displiceat ei et auferat ab eo iram suam.
Ne contendas cum pessimis nec aemuleris impios
quoniam non habent futurorum spem mali et lucerna impi
orum extinguetur. Time dominum fili mi et regem
et cum detractoribus non commiscearis quoniam repente consur
get perditio eorum et ruinam utriusque quis novit. Haec
quoque sapientibus. Cognoscere personam in iudicio non
est bonum. Qui dicunt impio iustus es maledicent
eis populi et detestabuntur eos tribus. Qui arguunt
laudabuntur et super ipsos veniet benedictio. Labia de
osculabitur qui recta verba respondet. Praepara foris o
pus tuum et diligenter exerce agrum tuum
ut postea aedifices domum tuam. Ne sis testis con
frustra contra proximum tuum nec lactes quemquam labiis tu
is. Ne dicas quomodo fecit mihi sic faciam ei reddam
unicuique secundum opus suum. Per agrum hominis pigri transi
vi et per vineam viri stulti et ecce totum reple
verant urticae operuerant superficiem eius spinae et
maceria lapidum destructa erat. Quod cum vi
dissem posui in corde meo et exemplo didici
disciplinam. Usque piger dormis usque de somp
no non surges. Parum inquit dormies modicum
dormitabis parum manus conseres ut quie
scas et veniet tibi quasi cursor egestas tua et mendi
citas tua quasi vir armatus. Hae quoque parabolae Salo
monis quas transtulerunt viri Ezechiae regis Iuda.

XXV

Gloria dei est celare verbum et gloria regum inve
stigare sermonem. Caelum sursum et terra de
orsum et cor regum inscrutabile. Aufer ru
biginem de argento et egredietur vas pu
rissimum. Aufer impietatem de vultu regis et
firmabitur iustitia thronus eius. Ne gloriosus ap
pareas coram rege et in loco magnorum ne ste
teris. Melius est enim ut dicatur tibi ascende huc
quam ut humilieris coram principe. Quae viderunt
oculi tui ne proferas in iurgio cito ne postea e
mendare non possis cum dehonestaveris amicum
tuum. Causam tuam tracta cum amico tuo et
secretum extraneo ne reveles ne forte insultet
tibi cum audierit et exprobrare non cesset. Gratia et
amicitia liberant quas tibi serva ne exprobrabilis
fias. Mala aurea in lectis argenteis qui lo
quitur verbum in tempore suo. Inauris aurea et mar
garita fulgens qui arguit sapientem et
aurem obedientem. Sicut frigus nivis in die mes
sis ita legatus fidelis ei qui misit eum animam i
psius requiescere facit. Nubes et ventus et pluviae
non sequentes vir gloriosus et promissa non complens. Patien
tia lenietur princeps et lingua mollis confringet
duritiam. Mel invenisti comede quod sufficit tibi ne
forte saciatus evomas illud. Subtrahe pedem
tuum de domo proximi tui ne forte saciatus oderit
te. Iaculum et gladius et sagitta acuta homo
qui loquitur contra proximum suum testimonium falsum. Dens
putridus et pes lassus qui sperat super infidelem in
die angustiae et amittit pallium in die frigo
ris. Sicut tinea vestimento et vermis ligno ita tris
titia viri nocet cordi. Acetum in nitro et qui
cantat carmina cordi pessimo. Si esurierit
inimicus tuus ciba illum si sitierit da ei aquam
bibere. Prunas enim congregabis super caput eius et dominus reddet
tibi. Ventus aquilo dissipat pluvias et facies con
tristans linguam detrahentem. Melius est sedere in
angulo domatis quam cum muliere litigiosa in
domo communi. Aqua frigida animae sitienti et nuntius
bonus de terra longinqua. Fons turbatus pede et
vena corrupta iustus cadens coram impio.
Sicut qui mel comedit multum non est ei bonum: sic
qui scrutator est maiestatis opprimetur a gloria. Sicut
urbs patens et absque murorum ambitu ita vir qui
non potest in loquendo cohibere spiritum suum.

XXVI

Quomodo nix in aestate et pluviae in messe sic
indecens est stulto gloria. Nam sicut avis ad
alta transvolans et passer quolibet vadens sic
maledictum frustra prolatum in quempiam super
veniet. Flagellum equo et camus asino et virga
dorso imprudentium. Ne respondeas stulto iuxta
stultitiam suam ne efficiaris ei similis. Responde
stulto iuxta stultitiam suam ne sibi sapiens esse
videatur. Claudus pedibus et iniquitatem bibens qui
mittit verba per nuntium stultum. Quomodo pulchras frustra
habet claudus tibias sic indecens est in ore stultorum
parabola. Sicut qui mittit lapidem in acervum mer
curii ita qui tribuit insipienti honorem. Quo
modo si spina nascatur in manu temulenti
sic parabola in ore stultorum. Iudicium determinat causas
et qui imponit stulto silentium iras mitigat. Sicut
canis qui revertitur ad vomitum suum sic impru
dens qui iterat stultitiam suam. Vidisti hominem sapi
entem sibi videri magis illo spem habebit stultus.
Dicit piger leo est in via leaena in itineribus. Sicut
ostium vertitur in cardine suo ita piger in lecto
suo. Abscondit piger manus sub ascella sua et
laborat si ad os eas converterit. Sapientior sibi piger
videtur septem viris loquentibus sententias. Sicut qui apprehen

sicut qui apprehendit auribus canem, sic qui transit inpaciens et commiscetur rixe alterius. Sicut noxius est qui mittit lanceas et sagittas in mortem, sic uir qui fraudulenter nocet amico suo, et cum fuerit deprehensus, dicit: Ludens feci. Cum defecerint ligna extinguetur ignis, et susurrone subtracto iurgia conquiescunt. Sicut carbones ad prunas et ligna ad ignem, sic homo iracundus suscitat rixas. Verba susurronis quasi simplicia, et ipsa perueniunt ad intima uentris. Quomodo si argento sordido ornare uelis uas fictile, sic labia tumentia cum pessimo corde sociata. Labiis suis intelligitur inimicus cum in corde tractauerit dolos. Quando submiserit uocem suam, ne credideris ei, quoniam septem nequicie sunt in corde illius. Qui operit odium fraudulenter, reuelabitur malicia eius in concilio. Qui fodit foueam incidet in eam, et qui uoluit lapidem, reuertetur ad eum. Lingua fallax non amat ueritatem, et os lubricum operatur ruinas. Ne glorieris in crastinum, ignorans quid superuentura pariat dies. Laudet te alienus et non os tuum, extraneus et non labia tua. Graue est saxum et onerosa harena, sed ira stulti utroque grauior. Ira non habet misericordiam nec erumpens furor, et impetum concitati ferre quis poterit?

XXVII Melior est manifesta correptio quam amor absconditus. Meliora sunt uulnera diligentis quam fraudulenta odientis oscula. Anima saturata calcabit fauum, anima esuriens et amarum pro dulci sumet. Sicut auis transmigrans de nido suo, sic uir qui relinquit locum suum. Vnguento et uariis odoribus delectatur cor, et bonis amici consiliis anima dulcoratur. Amicum tuum et amicum patris tui ne dimiseris, et domum fratris tui ne ingrediaris in die afflictionis tue. Melior est uicinus iuxta quam frater procul. Stude sapientie fili mi, et letifica cor meum, ut possis exprobranti respondere sermonem. Astutus uidens malum absconditus est; paruuli transeuntes sustinuere dispendia. Tolle uestimentum eius qui spopondit pro extraneo, et pro alienis aufer ei pignus. Qui benedicit proximo suo uoce grandi, de nocte consurgens, maledicenti similis erit. Tecta perstillantia in die frigoris et litigiosa mulier comparantur. Qui retinet eam quasi qui uentum teneat, et oleum dextere sue uocet. Ferrum ferro exacuitur, et homo exacuit faciem amici sui. Qui seruat ficum comedet fructus eius, et qui custos est domini sui glorificabitur. Quomodo in aquis resplendent uultus prospicientium, sic corda hominum manifesta sunt prudentibus. Infernus et perditio numquam replebuntur; similiter et oculi hominum insaciabiles. Quomodo probatur in conflatorio argentum et in fornace aurum, sic probatur homo ore laudantis. Cor iniqui inquirit mala, cor autem rectum inquirit scientiam. Si contuderis stultum in pila quasi ptisanas feriente desuper pilo, non auferetur ab eo stulticia eius. Diligenter agnosce uultum pecoris tui, tuosque greges considera. Non enim habebis iugiter potestatem, sed corona tribuetur in generatione et generationem. Aperta sunt prata et apparuerunt herbe uirentes, et collecta sunt fena de montibus. Agni ad uestimentum tuum, et hedi agri precium. Sufficiat tibi lac caprarum in cibos tuos, et in necessaria domus tue, et ad uictum ancillis tuis.

XXVIII Fugit impius nemine persequente; iustus autem quasi leo confidens absque terrore erit. Propter peccata terre multi principes eius, et propter hominis sapientiam et horum scientiam que dicuntur, uita ducis longior erit. Vir pauper calumpnians pauperes similis est imbri uehementi in quo paratur fames. Qui derelinquunt legem laudant impium; qui custodiunt succenduntur contra eum. Viri mali non cogitant iudicium; qui autem requirunt dominum animaduertunt omnia. Melior est pauper ambulans in simplicitate sua quam diues prauis itineribus. Qui custodit legem filius sapiens est; qui autem pascit comessatores confundit patrem suum. Qui coaceruat diuicias usuris et fenore liberali, in pauperes congregat eas. Qui declinat aurem suam ne audiat legem, oracio eius erit execrabilis. Qui decipit iustos in uia mala, in interitu suo corruet, et simplices possidebunt bona eius. Sapiens sibi uidetur uir diues; pauper autem prudens scrutabitur eum. In exultatione iustorum multa gloria est; regnantibus impiis ruine hominum. Qui abscondit scelera sua non dirigetur; qui autem confessus fuerit et reliquerit ea, misericordiam consequetur. Beatus homo qui semper est pauidus; qui uero mentis est dure corruet in malum. Leo rugiens et ursus esuriens princeps impius super populum pauperem. Dux indigens prudentia multos opprimet per calumpniam; qui autem odit auariciam longi fient dies eius. Hominem qui calumpniatur anime sanguinem, si usque ad lacum fugerit, nemo sustinet. Qui ambulat simpliciter saluus erit; qui peruersis graditur uiis concidet semel. Qui operatur terram suam saturabitur panibus; qui sectatur ocium replebitur egestate. Vir fidelis multum laudabitur; qui autem festinat ditari non erit innocens. Qui cognoscit in iudicio faciem non facit bene; iste et pro buccella panis deserit ueritatem. Vir qui festinat ditari et aliis inuidet ignorat quod egestas superueniat ei. Qui corripit hominem, graciam postea inueniet apud eum magis quam ille qui per lingue blandimenta decipit. Qui subtrahit aliquid a patre suo et a matre, et dicit hoc non esse peccatum, particeps homicide est. Qui se iactat et dilatat, iurgia concitat

Qui autem sperat in domino sanabitur. Qui confidit in corde suo stultus est. Qui autem graditur sapienter iste laudabitur. Qui dat pauperi non indigebit. Qui despicit deprecantem sustinebit penuriam. Cum surrexerint impii abscondentur homines; cum illi perierint multiplicabuntur iusti.

XXIX Viro qui corripientem dura cervice contempnit repentinus superveniet interitus et eum sanitas non sequetur. In multiplicatione iustorum letabitur vulgus; cum impii sumpserint principatum gemet populus. Vir qui amat sapientiam letificat patrem suum. Qui autem nutrit scorta perdet substantiam. Rex iustus erigit terram; vir avarus destruet eam. Homo qui blandis fictisque sermonibus loquitur amico suo rete expandit gressibus suis. Peccantem virum iniquum involvet laqueus, et iustus laudabit atque gaudebit. Novit iustus causam pauperum; impius ignorat scientiam. Homines pestilentes dissipant civitatem; sapientes vero avertunt furorem. Vir sapiens si cum stulto contenderit, sive irascatur sive rideat, non inveniet requiem. Viri sanguinum oderunt simplicem; iusti autem querunt animam eius. Totum spiritum suum profert stultus; sapiens differt et reservat in posterum. Princeps qui libenter audit verba mendacii omnes ministros habet impios. Pauper et creditor obviaverunt sibi; utriusque illuminator est deus. Rex qui iudicat in veritate pauperes, thronus eius in eternum firmabitur. Virga atque correptio tribuit sapientiam. Puer autem qui dimittitur voluntati sue confundit matrem suam. In multiplicatione impiorum multiplicabuntur scelera, et iusti ruinas eorum videbunt. Erudi filium tuum et refrigerabit te et dabit delicias anime tue. Cum prophetia defecerit dissipabitur populus; qui vero custodit legem beatus est. Servus verbis non potest erudiri, quia quod dicis intelligit et respondere contempnit. Vidisti hominem velocem ad loquendum? Stultitia magis speranda est quam illius correptio. Qui delicate a pueritia nutrit servum suum postea illum sentiet contumacem. Vir iracundus provocat rixas, et qui ad indignandum facilis est erit ad peccandum proclivior. Superbum sequitur humilitas, et humilem spiritu suscipiet gloria. Qui cum fure participatur odit animam suam; adiurantem audit et non indicat. Qui timet hominem cito corruet; qui sperat in domino sublevabitur. Multi requirunt faciem principis, et a domino iudicium egreditur singulorum. Abominantur iustos viri impii, et abominantur impii eos qui in recta sunt via. Verbum custodiens filius extra perditionem erit. Verba congregantis.

XXX Visio quam locutus est vir filii vomentis cum quo est deus, et qui deo secum morante confortatus ait: Stultissimus sum virorum, et sapientia hominum non est mecum. Non didici sapientiam, et non novi scientiam sanctorum. Quis ascendit in celum atque descendit? Quis continuit spiritum in manibus suis? Quis colligavit aquas quasi in vestimento? Quis suscitavit omnes terminos terre? Quod nomen est eius, et quod nomen filii eius, si nosti? Omnis sermo dei ignitus, clipeus est sperantibus in se. Ne addas quicquam verbis illius, et arguaris inveniarisque mendax. Duo rogavi te, ne deneges michi antequam moriar. Vanitatem et verba mendacia longe fac a me; mendicitatem et divitias ne dederis michi; tribue tantum victui meo necessaria, ne forte satiatus illiciar ad negandum et dicam: Quis est dominus? aut egestate compulsus furer et periurem nomen dei mei. Ne accuses servum ad dominum suum, ne forte maledicat tibi et corruas. Generatio que patri suo maledicit et que matri sue non benedicit. Generatio que sibi munda videtur et tamen non est lota a sordibus suis. Generatio cuius excelsi sunt oculi et palpebre eius in alta surrecte. Generatio que pro dentibus gladios habet et commandit molaribus suis ut comedat inopes de terra et pauperes ex hominibus. Sanguisuge due sunt filie dicentes: Affer, affer. Tria sunt insaturabilia, et quartum quod numquam dicit: Sufficit. Infernus et os vulve et terra que non satiatur aqua; ignis vero numquam dicit: Sufficit. Oculum qui subsannat patrem et qui despicit partum matris sue effodiant eum corvi de torrentibus, et comedant eum filii aquile. Tria sunt difficilia michi, et quartum penitus ignoro: viam aquile in celo, viam colubri super petram, viam navis in medio mari, et viam viri in adolescentia. Talis est via mulieris adultere, que comedit et tergens os suum dicit: Non sum operata malum. Per tria movetur terra, et quartum non potest sustinere: per servum cum regnaverit, per stultum cum saturatus fuerit cibo, per odiosam mulierem cum in matrimonio fuerit assumpta, et per ancillam cum fuerit heres domine sue. Quattuor sunt minima terre, et ipsa sunt sapientiora sapientibus: formice, populus infirmus, qui preparant in messe cibum sibi; lepusculus, plebs invalida, qui collocat in petra cubile suum; regem locusta non habet, et egreditur universa per turmas suas; stellio manibus nititur, et moratur in edibus regis. Tria sunt que bene gradiuntur, et quartum quod incedit feliciter: leo, fortissimus bestiarum, ad nullius pavebit occursum; gallus succinctus lumbos, et aries, nec est rex qui resistat ei. Qui stultus apparuit postquam elatus est in sublime, si enim intellexisset, ori suo imposuisset manum. Qui autem fortiter premit ubera ad eliciendum lac exprimit butirum; et qui vehementer emungit elicit sanguinem; et qui provocat iras producit discordias.

Verba Lamuel regis. Visio qua erudivit eum mater sua. Quid dilecte mi, quid dilecte uteri mei, quid dilecte votorum meorum? Ne dederis mulieribus substantiam tuam, et divitias tuas ad delendos reges. Noli regibus, o Lamuel, noli regibus dare vinum: quia nullum secretum est ubi regnat ebrietas; et ne forte bibant, et obliviscantur iudiciorum, et mutent causam filiorum pauperis. Date siceram merentibus, et vinum his qui amaro sunt animo. Bibant, et obliviscantur egestatis sue, et doloris non recordentur amplius. Aperi os tuum muto, et causis omnium filiorum qui pertranseunt. Aperi os tuum, decerne quod iustum est, et vindica inopem et pauperem. **Aleph.** Mulierem fortem quis inveniet? procul et de ultimis finibus pretium eius. **Beth.** Confidit in ea cor viri sui, et spoliis non indigebit. **Gimel.** Reddet ei bonum, et non malum, omnibus diebus vite sue. **Deleth.** Quesivit lanam et linum, et operata est consilio manuum suarum. **He.** Facta est quasi navis institoris, de longe portans panem suum. **Vau.** De nocte surrexit, deditque predam domesticis suis, et cibaria ancillis suis. **Zay.** Consideravit agrum, et emit eum; de fructu manuum suarum plantavit vineam. **Heth.** Accinxit fortitudine lumbos suos, et roboravit brachium suum. **Teth.** Gustavit, et vidit quia bona est negociatio eius; non extinguetur in nocte lucerna eius. **Ioth.** Manum suam misit ad fortia, et digiti eius apprehenderunt fusum. **Caph.** Manum suam aperuit inopi, et palmas suas extendit ad pauperem. **Lamed.** Non timebit domui sue a frigore nivis; omnes enim domestici eius vestiti sunt duplicibus. **Mem.** Stragulatam vestem fecit sibi; byssus et purpura indumentum eius. **Nun.** Nobilis in portis vir eius, quando sederit cum senatoribus terre. **Samech.** Sindonem fecit et vendidit, et cingulum tradidit Chananeo. **Ain.** Fortitudo et decor indumentum eius, et ridebit in die novissimo. **Phe.** Os suum aperuit sapientie, et lex clementie in lingua eius. **Sade.** Consideravit semitas domus sue, et panem otiosa non comedit. **Coph.** Surrexerunt filii eius, et beatissimam predicaverunt; vir eius, et laudavit eam. **Res.** Multe filie congregaverunt divitias; tu supergressa es universas. **Sin.** Fallax gratia, et vana est pulchritudo; mulier timens Dominum, ipsa laudabitur. **Thau.** Date ei de fructu manuum suarum, et laudent eam in portis opera sua.

Incipit liber ecclesiastes quem celeth dicunt. Ecclesiastes filii David regis.

Vanitas vanitatum dixit Ecclesiastes, vanitas vanitatum, et omnia vanitas. Quid habet amplius homo de universo labore suo, quo laborat sub sole? Generatio preterit, et generatio advenit; terra autem in eternum stat. Oritur sol et occidit, et ad locum suum revertitur; ibique renascens, gyrat per meridiem, et flectitur ad aquilonem. Lustrans universa in circuitu pergit spiritus, et in circulos suos revertitur. Omnia flumina intrant in mare, et mare non redundat; ad locum unde exeunt flumina revertuntur, ut iterum fluant. Cuncte res difficiles; non potest homo eas explicare sermone. Non saturatur oculus visu, nec auris impletur auditu. Quid est quod fuit? ipsum quod futurum est. Quid est quod factum est? ipsum quod faciendum est. Nihil sub sole novum, nec valet quisquam dicere: Ecce hoc recens est; iam enim precessit in seculis que fuerunt ante nos. Non est priorum memoria, sed nec eorum quidem que postea futura sunt erit recordatio apud eos qui futuri sunt in novissimo. Ego Ecclesiastes fui rex Israel in Ierusalem, et proposui in animo meo querere et investigare sapienter de omnibus que fiunt sub sole. Hanc occupationem pessimam dedit Deus filiis hominum, ut occuparentur in ea. Vidi que fiunt cuncta sub sole, et ecce universa vanitas et afflictio spiritus. Perversi difficile corriguntur, et stultorum infinitus est numerus. Locutus sum in corde meo, dicens: Ecce magnus effectus sum, et precessi sapientia omnes qui fuerunt ante me in Ierusalem; et mens mea contemplata est multa sapienter, et didici. Dedique cor meum ut scirem prudentiam atque doctrinam, erroresque et stultitiam; et agnovi quod in his quoque esset labor et afflictio spiritus, eo quod in multa sapientia multa sit indignatio; et qui addit scientiam, addit et laborem.

II Dixi ego in corde meo: Vadam et affluam deliciis, et fruar bonis. Et vidi quod hoc quoque esset vanitas. Risum reputavi errorem, et gaudio dixi: Quid frustra deciperis? Cogitavi in corde meo abstrahere a vino carnem meam, ut animum meum transferrem ad sapientiam, devitaremque stultitiam, donec viderem quid esset utile filiis hominum; quo facto opus est sub sole numero dierum vite sue. Magnificavi opera mea; edificavi mihi domos, et plantavi vineas; feci hortos et pomeria, et consevi ea cuncti generis arboribus; et extruxi mihi piscinas aquarum, ut irrigarem silvam lignorum germinantium. Possedi servos et ancillas, multamque familiam habui; armenta quoque et magnos ovium greges, ultra omnes qui fuerunt ante me in Ierusalem. Coacervavi mihi argentum et aurum, et substantias regum ac provinciarum; feci mihi cantores et cantatrices, et delicias filiorum hominum, scyphos et urceos in ministerio ad vina fundenda; et supergressus sum opibus omnes qui fuerunt ante me in Ierusalem. Sapientia quoque perseveravit mecum. Et omnia que desideraverunt oculi mei non negavi eis; nec prohibui cor meum quin omni voluptate frueretur et oblectaretur

se in his que preparaveram et hanc ratus sum partem
meam si uterer labore meo. Cumque me conver-
tissem ad universa opera que fecerant manus mee
et ad labores in quibus frustra sudaveram vidi
in omnibus vanitatem et afflictionem animi et
nichil permanere sub sole. Transivi ad contem-
plandam sapientiam erroresque et stulticiam. Quid
est inquam homo ut sequi possit regem factorem
suum. Et vidi quia tantum precederet sapientia stulticiam
quantum differt lux a tenebris. Sapientis o-
culi in capite eius, stultus in tenebris ambu-
lat. Et didici quod unus utriusque esset interitus. Et dixi
in corde meo. Si unus et stulti et meus occasus erit,
quid michi prodest quod maiorem sapientie dedi operam? Lo-
cutusque sum cum mente mea animadvertens quod hoc
quoque esset vanitas. Non enim erit memoria sapi-
entis similiter ut stulti in perpetuum et futura tempora
oblivione cuncta pariter operient. Moritur
doctus similiter et indoctus. Et idcirco teduit me vi-
te mee, videntem mala esse universa sub sole
et cuncta vanitatem atque afflictionem spiritus. Rur-
sum detestatus sum omnem industriam me-
am qua sub sole studiosissime laboravi, habi-
turus heredem post me quem ignoro utrum sapiens
an stultus futurus sit, et dominabitur in laboribus
meis quibus desudavi et sollicitus fui; et est quic-
quam tam vanum? Unde cessavi renunciavitque cor
meum ultra laborare sub sole. Nam cum alius
laboret in sapientia et doctrina et sollicitudine,
homini ocioso quesita dimittit. Et hoc ergo vanitas et
magnum malum. Quid enim proderit homini de universo
labore suo et afflictione spiritus qua sub sole cruci-
atus est? Cuncti dies eius doloribus et erumpnis ple-
ni sunt, nec per noctem mente requiescit. Et hoc
non est vanitas? Nonne melius est comedere
et bibere et ostendere anime sue bona de laboribus
suis? Et hoc de manu dei est. Quis ita vorabit et
deliciis affluet ut ego? Homini bono in conspec-
tu suo dedit deus sapientiam et scientiam et intelligen-
ciam. Peccatori autem dedit afflictionem et curam sup-
fluam ut addat et congreget et tradat ei qui placuit
deo. Sed et hoc vanitas et cassa sollicitudo mentis.
III Omnia tempus habent et suis spaciis transeunt uni-
versa sub sole. Tempus nascendi et tempus
moriendi. Tempus plantandi et tempus evellendi quod
plantatum est. Tempus occidendi et tempus sanandi.
Tempus destruendi et tempus edificandi. Tempus flendi et tempus
ridendi. Tempus plangendi et tempus saltandi. Tempus spar-
gendi lapides et tempus colligendi. Tempus amplexan-
di et tempus longe fieri a complexibus. Tempus adquirendi
et tempus perdendi. Tempus custodiendi et tempus abiciendi. Tempus
scindendi et tempus consuendi. Tempus tacendi et tempus loquen-
di. Tempus dilectionis et tempus odii. Tempus belli et tempus pacis.

Quid habet homo amplius de labore suo?
Vidi afflictionem quam dedit deus filiis hominum
ut distendantur in ea. Cuncta fecit bona in tempore
suo et mundum tradidit disputationi eorum ut non inve-
niat homo opus quod operatus est deus ab inicio usque
ad finem. Et cognovi quod non esset melius nisi letari
et facere bene in vita sua. Omnis enim homo qui comedit
et bibit et videt bonum de labore suo, hoc donum dei est.
Didici quod omnia opera que fecit deus perseverent in eternum.
Non possumus eis quicquam addere nec auferre que
fecit deus ut timeatur. Quod factum est ipsum permanet. Que
futura sunt iam fuerunt et deus instaurat quod abiit.
Vidi sub sole in loco iudicii impietatem et in
loco iusticie iniquitatem. Et dixi in corde meo.
Iustum et impium iudicabit deus, et tempus omnis rei tunc
erit. Dixi in corde meo de filiis hominum ut proba-
ret eos deus et ostenderet similes esse bestiis. Idcirco
unus interitus est hominis et iumentorum et equa utriusque con-
dicio. Sicut moritur homo sic et illa moriuntur. Similiter
spirant omnia et nichil habet homo iumento amplius.
Cuncta subiacent vanitati et omnia pergunt ad
unum locum. De terra facta sunt et in terram pariter
revertuntur. Quis novit si spiritus filiorum Adam ascen-
dat sursum et si spiritus iumentorum descendat deorsum?
Et deprehendi nichil esse melius quam letari hominem in
opere suo et hanc esse partem illius. Quis enim eum addu-
cet ut post se futura cognoscat.
Verti me ad alia et vidi calumpnias que sub IIII
sole geruntur et lacrimas innocentum et neminem
consolatorem, nec posse resistere eorum violentie cunc-
torum auxilio destitutos. Et laudavi magis mortuos
quam viventes et feliciorem utroque iudicavi qui
necdum natus est nec vidit mala que sub sole fi-
unt. Rursum contemplatus sum omnes labores hominum
et industrias animadverti patere invidie proxi-
mi. Et in hoc ergo vanitas et cura superflua est. Stultus compli-
cat manus suas et comedit carnes suas dicens.
Melior est pugillus cum requie quam plena utra-
que manus cum labore et afflictione animi. Conside-
rans repperi et aliam vanitatem sub sole. Unus est
et secundum non habet, non filium non fratrem, et tamen laborare non ces-
sat nec saciantur oculi eius divitiis nec reco-
gitat dicens. Cui laboro et fraudo animam meam
bonis? In hoc quoque vanitas est et afflictio pessima. Meli-
us est ergo duos simul esse quam unum. Habent enim emolumentum
societatis sue. Si unus ceciderit ab altero fulcie-
tur. Ve soli quia cum ceciderit non habet sublevantem se. Et si
dormierint duo fovebuntur mutuo. Unus quomodo
calefiet? Et si quispiam prevaluerit contra unum, duo resis-
tunt ei. Funiculus triplex difficile rumpitur.
Melior est puer pauper et sapiens rege sene et stulto qui
nescit providere in posterum. Quod de carcere et cathe-
nis interdum quis egrediatur ad regnum et

alius natus in regno inopia consumatur. Vidi
cunctos viventes qui ambulant sub sole cum
adolescente secundo qui consurget pro eo. Infinitus est
numerus populi omnium qui fuerunt ante eum, et qui
postea futuri sunt non letabuntur in eo. Sed et hoc vanitas
et afflictio spiritus. Custodi pedem tuum ingrediens do-
mum dei, et appropinqua ut audias. Multo enim melior
est obediencia quam stultorum victime
qui nesciunt quid faciant mali.
V Ne temere quid loquaris, neque cor tuum sit velox
ad proferendum sermonem coram deo. Deus enim in celo
et tu super terram. Idcirco sint pauci sermones tui. Mul-
tas curas sequuntur sompnia, et in multis sermo-
nibus invenitur stulticia. Si quid vovisti deo ne
moreris reddere. Displicet enim ei infidelis et stulta pro-
missio. Sed quodcumque voveris redde. Multoque enim melius est
non vovere quam post votum promissa non reddere. Ne
dederis os tuum ut peccare facias carnem tuam.
Neque dicas coram angelo non est providencia, ne forte
iratus deus super sermones tuos dissipet cuncta
opera manuum tuarum. Ubi multa sunt sompnia plu-
rime vanitates et sermones innumeri. Tu
vero deum time. Si videris calumpnias egenorum et
violenta iudicia et subverti iusticiam in provin-
cia, non mireris super hoc negocio, quia excelso alius ex-
celsior est, et super hos quoque eminenciores sunt alii. Et
insuper universe terre imperat serviente. Avarus
non implebitur pecunia, et qui amat divicias fructum
non capiet ex eis. Et hoc ergo vanitas. Ubi multe sunt
opes, et multi qui comedunt eas. Et quid prodest
possessori nisi quod cernit divicias oculis suis? Dulcis
est sompnus operanti, sive parum sive multum comedat.
Saturitas autem divitis non sinit eum dormire. Est
et alia infirmitas pessima quam vidi sub sole:
divicie conservate in malum domini sui. Pereunt
enim in afflictione pessima. Generavit filium
qui in summa egestate erit. Sicut egressus est nudus
de utero matris sue, sic revertetur, et nichil auferet secum
de labore suo. Miserabilis prorsus infirmitas; quomodo
venit sic revertetur. Quid ergo prodest ei quod laboravit
in ventum? Cunctis diebus vite sue comedit
in tenebris et in curis multis et in erumpna atque
tristicia. Hoc itaque visum est bonum ut comedat
quis et bibat et fruatur leticia ex labore suo
quo laboravit ipse sub sole numero dierum vite
sue quos dedit ei deus, et hec est pars illius. Et omni
homini cui dedit deus divicias atque substan-
ciam, potestatemque ei tribuit ut comedat ex eis et
fruatur parte sua et letetur de labore suo, hoc
est donum dei. Non enim satis recordabitur dierum
vite sue, eo quod deus occupet deliciis cor eius.
VI Est et aliud malum quod vidi sub sole, et quidem
frequens apud homines. Vir cui dedit deus di-
vicias et substanciam et honorem, et nichil deest anime sue
ex omnibus que desiderat, nec tribuit ei potestatem
deus ut comedat ex eo, sed homo extraneus vora-
bit illud. Hoc vanitas et magna miseria est. Si ge-
nuerit quispiam centum liberos, et vixerit multos annos,
et plures dies etatis habuerit, et anima illius non utatur
bonis substancie sue, sepulturaque careat, de hoc ego pro-
nuncio quod melior illo sit abortivus. Frustra enim
venit, et pergit ad tenebras, et oblivione delebi-
tur nomen eius. Non vidit solem neque cognovit distan-
ciam boni et mali. Etiam si duobus milibus annis
vixerit, et non fuerit perfruitus bonis, nonne ad unum locum
properant omnia? Omnis labor hominis in ore eius, sed anima
illius non implebitur. Quid habet amplius sapiens ab
stulto, et quid pauper nisi ut pergat illuc ubi est vita?
Melius est videre quod cupias quam desiderare quod nescias.
Sed et hoc vanitas est et presumpcio spiritus. Qui futurus
est iam vocatum est nomen eius, et scitur quod homo sit
et non possit contra forciorem se in iudicio contendere. Verba
sunt plurima multamque in disputando habencia
Quid necesse est homini ... vanitatem. VII
maiora se querere, cum ignoret quid condu-
cat sibi in vita sua numero dierum peregrinacionis
sue et tempore quo velud umbra preterit? Aut quis ei
poterit indicare quid post eum futurum sub sole sit?
Melius est nomen bonum quam unguenta preciosa,
et dies mortis die nativitatis. Melius est ire
ad domum luctus quam ad domum convivii. In
illa enim finis cunctorum admonetur hominum,
et vivens cogitat quid futurum sit. Melior est ira
risu, quia per tristiciam vultus corrigitur animus
delinquentis. Cor sapientium ubi tristicia est, et
cor stultorum ubi leticia. Melius est a sapiente
corripi quam stultorum adulacione decipi. Quia
sicut sonitus spinarum ardencium sub olla, sic risus
stulti. Sed et hoc vanitas. Calumpnia conturbat sa-
pientem et perdet robur cordis illius. Melior est
finis oracionis quam principium. Melior est pa-
ciens arrogante. Ne velox sis ad irascendum,
quia ira in sinu stulti requiescit. Ne dicas quid
putas cause est quod priora tempora meliora fuere quam
nunc sunt? Stulta est enim huiuscemodi interrogacio.
Utilior est sapiencia cum diviciis, et magis prodest
videntibus solem. Sicut enim protegit sapiencia, sic protegit
pecunia. Hoc autem plus habet erudicio et sapiencia, quod
vitam tribuunt possessori suo. Considera opera dei
quod nemo possit corrigere quem ille despexerit. In die
bona fruere bonis, et malam diem precave.
Sicut enim hanc sic et illam fecit deus ut non inveniat
homo contra eum iustas querimonias. Hec quoque vidi
in diebus vanitatis mee: iustus perit in iusti-
cia sua, et impius multo vivit tempore in mali-
cia sua. Noli esse iustus multum, neque plus sapi-

ais quam necesse est, ne obstupescas. Ne impie a-
gas multum, et noli esse stultus, ne moriaris in
tempore non tuo. Bonum est te sustentare iustum, sed
et ab illo ne subtrahas manum tuam, quia qui deum
timet, nichil negligit. Sapientia confortavit sa-
pientem super decem principes civitatis. Non est enim
homo iustus in terra qui faciat bonum et non
peccet. Sed et cunctis sermonibus qui dicuntur ne
accommodes cor tuum, ne forte audias servum
tuum maledicentem tibi. Scit enim tua conscientia quia
et tu crebro maledixisti aliis. Cuncta temptavi
in sapientia. Dixi: Sapiens efficiar, et ipsa longius re-
cessit a me multo magis quam erat, et alta profun-
ditas, quis inveniet eam? Lustravi universa
animo meo, ut scirem et considerarem et
quererem sapientiam et rationem, et ut cognoscerem
impietatem stulti et errorem imprudentium,
et inveni amariorem morte mulierem, que la-
queus venatorum est, et sagena cor eius, vincla sunt
manus eius. Qui placet deo, effugiet illam; qui
autem peccator est, capietur ab illa. Ecce hoc inveni, di-
xit ecclesiastes, unum et alterum, ut invenirem rationem
quam adhuc querit anima mea, et non inveni. Vi-
rum de mille unum repperi, mulierem ex omnibus
non inveni. Solummodo hoc inveni, quod fecerit deus hominem
rectum, et ipse se infinitis miscuerit questionibus. Quis
talis ut sapiens est? Et quis cognovit solutionem verbi?
VIII Sapientia hominis lucet in vultu eius, et poten-
tissimus faciem illius commutabit. Ego os
regis observo, et precepta iuramenti dei. Ne fes-
tines recedere a facie eius, neque permaneas in opere
malo, quia omne quod voluerit faciet. Et sermo illius
potestate plenus est, nec dicere ei quisquam potest: Quare ita
facis? Qui custodit preceptum non experietur quicquam
mali. Tempus et responsionem cor sapientis intelligit.
Omni negotio tempus est et opportunitas, et mul-
ta hominis afflictio, quia ignorat preterita, et futura
nullo scire potest nuntio. Non est in hominis dicione pro-
hibere spiritum, nec habet potestatem in die mortis, nec sinitur
quiescere ingruente bello, neque salvabit im-
pietas impium. Omnia hec consideravi, et dedi cor
meum in cunctis operibus que fiunt sub sole. In-
terdum dominatur homo homini in malum suum.
Vidi impios sepultos, qui etiam cum adhuc vive-
rent, in loco sancto erant, et laudabantur in civita-
te quasi iustorum operum. Sed et hoc vanitas est. Etenim qui-
a non profertur cito contra malos sententia, absque timore u-
llo filii hominum perpetrant mala. Attamen peccator
ex eo quod centies facit malum et per patientiam susten-
tatur, ego cognovi quod erit bonum timenti-
bus deum, qui verentur faciem eius. Non sit bonum
impio, nec prolongentur dies eius, sed quasi umbra
transeant qui non timent faciem dei. Est et alia
vanitas que fit super terram: sunt iusti quibus mala
proveniunt, quasi opera egerint impiorum, et sunt impii qui
ita securi sunt, quasi iustorum facta habeant. Sed et hoc vanis-
simum iudico. Laudavi igitur leticiam, quod non esset ho-
mini bonum sub sole, nisi quod comederet et biberet atque
gauderet, et hoc solum secum auferret de labore
suo in diebus vite sue quos dedit ei deus sub sole.
Et apposui cor meum ut scirem sapientiam et intelli-
gerem distinctionem eorum que versantur in terra.
Est homo qui diebus et noctibus somnum non capit o-
culis. Et intellexi quod omnium operum dei nullam possit
homo invenire rationem eorum que fiunt sub sole, et
quanto plus laboraverit ad querendum, tanto minus
inveniet; etiam si dixerit sapiens se nosse, non poterit reperire.
Omnia hec tractavi in corde meo ut curiose intelli-
Sunt iusti atque sapientes, et opera gerem. IX
eorum in manu dei, et tamen nescit homo utrum
amore an odio dignus sit, sed omnia in futuro
servantur incerta, eo quod universa equaliter eveniant
iusto et impio, bono et malo, mundo et immundo,
immolanti victimas et sacrificia contempnenti.
Sicut bonus, sic et peccator; ut periurus, ita et ille qui
verum deierat. Hoc est pessimum inter omnia que sub
sole fiunt, quia eadem cunctis eveniunt. Vnde et
corda filiorum hominum implentur malicia et contemp-
tu in vita sua, et post hec ad inferos deducentur.
Nemo est qui semper vivat, et qui huius rei habeat fiduciam.
Melior est canis vivus leone mortuo. Viventes
enim sciunt se esse morituros. Mortui vero nichil nove-
runt amplius, nec habent ultra mercedem, quia obli-
vioni tradita est memoria eorum. Amor quoque et odium
et invidie simul perierunt, nec habent partem in hoc
seculo, et in opere quod sub sole geritur. Vade ergo et comede
in leticia panem tuum, et bibe cum gaudio vi-
num tuum, quia deo placent opera tua. Omni tempore sint
vestimenta tua candida, et oleum de capite tuo
non deficiat. Perfruere vita cum uxore quam dili-
gis, cunctis diebus vite instabilitatis tue
que dati sunt tibi sub sole omni tempore vanitatis tue.
Hec est enim pars in vita et in labore tuo quo la-
boras sub sole. Quodcumque potest manus tua facere,
instanter operare, quia nec opus nec ratio nec scientia nec sapien-
tia erunt apud inferos, quo tu properas. Verti me ad aliud,
et vidi sub sole nec velocium esse cursum, nec for-
tium bellum, nec sapientium panem, nec doctorum
divitias, nec artificum gratiam, sed tempus casumque in
omnibus. Nescit homo finem suum, sed sicut pisces
capiuntur hamo, et sicut aves capiuntur laqueo,
sic capiuntur homines tempore malo, cum eis extem-
plo supervenerit. Hanc quoque vidi sub sole sapientiam
et probavi maximam. Civitas parva et
pauci in ea viri. Venit contra eam rex magnus,
et vallavit eam, extruxitque munitiones per gy-

rum et perfecta est obsidio. Inventusque in ea vir
pauper et sapiens, et liberavit urbem per sapientiam suam,
et nullus deinceps recordatus est hominis illius pauperis.
Et dicebam ego meliorem esse sapientiam
fortitudine. Quomodo ergo sapientia pauperis contempta
est et verba eius non sunt audita? Verba sapientium au-
diuntur in silentio plus quam clamor principis inter
stultos. Melior est sapientia quam arma bellica. Et
qui in uno peccaverit multa bona perdet.
X Muscae morientes perdunt suavitatem ungu-
enti. Pretiosior est sapientia et gloria parva ad tem-
pus stultitia. Cor sapientis in dextera eius, et cor stulti
in sinistra illius. Sed et in via stultus ambu-
lans, cum ipse insipiens sit, omnes stultos aesti-
mat. Si spiritus potestatem habentis ascenderit super te,
locum tuum ne dimiseris, quia curatio cessare
faciet peccata maxima. Est malum quod vidi sub
sole quasi per errorem egrediens a facie principis: po-
situm stultum in dignitate sublimi, et divites
sedere deorsum. Vidi servos in equis, et principes
ambulantes quasi servos super terram. Qui fodit fo-
veam incidet in eam, et qui dissipat sepem,
mordebit eum coluber. Qui transfert lapides
affligetur in eis, et qui scindit ligna vulne-
rabitur ab eis. Si retusum fuerit ferrum, et hoc non ut
prius sed hebetatum erit, multo labore exacuetur:
et post industriam sequetur sapientia. Si mordeat ser-
pens in silentio, nihil eo minus habet qui occulte de-
trahit. Verba oris sapientis gratia, et labia insi-
pientis praecipitabunt eum. Initium verborum eius stul-
titia, et novissimum oris illius error pessimus.
Stultus verba multiplicat. Ignorat homo quid
ante se fuerit, et quid post futurum est quis ei poterit indica-
re? Labor stultorum affliget eos qui nesciunt in urbem
pergere. Vae tibi terra, cuius rex nobilis est et cuius principes
vescuntur in tempore suo ad reficiendum et non ad luxu-
riam. In pigritiis humiliabitur contignatio et in
firmitate manuum perstillabit domus. In risum
faciunt panem et vinum ut epulentur viventes,
et pecuniae obediunt omnia. In cogitatione tua
regi ne detrahas, et in secreto cubiculi tui ne ma-
ledixeris diviti, quia aves caeli portabunt vocem
tuam, et qui habet pennas annuntiabit sententiam.
XI Mitte panem tuum super transeuntes aquas, quia post
multa tempora invenies illum. Da partem se-
ptem necnon et octo, quia ignoras quid futurum sit mali
super terram. Si repletae fuerint nubes, imbrem sup-
er terram effundent. Si ceciderit lignum ad austrum
aut ad aquilonem, in quocumque loco ceciderit, ibi
erit. Qui observat ventum non seminat, et qui
considerat nubes numquam metet. Quomodo ignoras
quae sit via spiritus, et qua ratione compingantur ossa
in ventre praegnantis, sic nescis opera Dei, qui fabri-
cator est omnium. Mane semina semen tuum, et
vespere ne cesset manus tua, quia nescis quid magis
oriatur, hoc aut illud; et si utrumque simul, melius
erit. Dulce lumen et delectabile est oculis videre
solem. Si annis multis vixerit homo et in his
omnibus laetatus fuerit, meminisse debet tenebrosi
temporis et dierum multorum, qui cum venerint, vanita-
tis arguentur praeterita. Laetare ergo iuvenis in ad-
olescentia tua, et in bono sit cor tuum in diebus
iuventutis tuae, et ambula in viis cordis tui
et in intuitu oculorum tuorum; et scito quod pro omnibus his
adducet te Deus in iudicium. Aufer iram a corde
tuo, et amove malitiam a carne tua. Adolescentia
enim et voluptas vana sunt. XII
Memento creatoris tui in diebus iuventutis
tuae, antequam veniat tempus afflictionis, et appropinquent
anni de quibus dicas: Non mihi placent. Antequam
tenebrescat sol et lumen et luna et stellae, et revertantur
nubes post pluviam; quando commovebuntur custo-
des domus, et nutabunt viri fortissimi, et otiosae
erunt molentes in minuto numero, et tenebres-
cent videntes per foramina, et claudent ostia in
platea in humilitate vocis molentis, et consur-
gent ad vocem volucris, et obsurdescent omnes
filiae carminis. Excelsa quoque timebunt, et formida-
bunt in via. Florebit amygdalus, impinguabi-
tur locusta, et dissipabitur capparis, quoniam ibit ho-
mo in domum aeternitatis suae, et circumibunt in platea
plangentes. Antequam rumpatur funis argenteus
et recurrat vitta aurea, et conteratur hydria super
fontem, et confringatur rota super cisternam, et rever-
tatur pulvis in terram suam unde erat, et spiritus redeat ad
Deum qui dedit illum. Vanitas vanitatum,
dixit Ecclesiastes, omnia vanitas. Cumque esset sapien-
tissimus Ecclesiastes, docuit populum, et enarravit quae
fecerat, et investigans composuit parabolas mul-
tas. Quaesivit verba utilia, et conscripsit sermones rec-
tissimos ac veritate plenos. Verba sapientium
sicut stimuli, et quasi clavi in altum defixi, quae per magistrorum
consilium data sunt a pastore uno. His amplius
fili mi ne requiras. Faciendi plures libros nullus
est finis, frequensque meditatio carnis afflictio est.
Finem loquendi omnes pariter audiamus. Deum time
et mandata illius observa; hoc est omnis homo. Et
cuncta quae fiunt sub sole adducet Deus in iudic-
ium pro omni abscondito, sive bonum sive malum sit.

Osculetur me osculo oris sui.
Quia meliora sunt ubera tua
vino, fragrantia unguentis op-
timis. Oleum effusum nomen
tuum, ideo adolescentulae dilexe-
runt nimis. Trahe me post te, curremus in o-
dorem unguentorum tuorum. Introduxit me rex

meliora sunt vino fragrantia unguentis optimis. Oleum effusum nomen tuum, ideo adolescentulae dilexerunt te. Trahe me post te, curremus in odorem unguentorum tuorum. Introduxit me rex in cellaria sua; exultabimus et laetabimur in te,
memores uberum tuorum super vinum. Recti dili-
gunt te. Nigra sum sed formosa filiae Jerusalem, sicut tabernacula Cedar, sicut
pelles Salomonis. Nolite me considerare quod fusca
sim, quia decoloravit me sol. Filii matris meae
pugnaverunt contra me. Posuerunt me custodem in
vineis; vineam meam non custodivi. Indica
mihi quem diligit anima mea, ubi pascas, ubi cubes in
meridie, ne vagari incipiam per greges sod-
alium tuorum. Si ignoras te o pulchra inter
mulieres, egredere et abi post vestigia gregum
tuorum, et pasce hedos tuos iuxta tabernacula pastorum.
Equitatui meo in curribus Pharaonis assimi-
lavi te amica mea. Pulchrae sunt genae tuae
sicut turturis, collum tuum sicut monilia. Murenu-
las aureas faciemus tibi vermiculatas argen-
to. Cum esset rex in accubitu suo, nardus mea
dedit odorem suum. Fasciculus myrrhae dilec-
tus meus mihi, inter ubera mea commorabitur. Bot-
rus cypri dilectus meus mihi in vineis Enga-
di. Ecce tu pulchra es amica mea, ecce tu
pulchra es, oculi tui columbarum. Ecce tu pulcher
es dilecte mi et decorus. Lectulus noster floridus, tig-
na domorum nostrarum cedrina, laquearia nostra cypressina.
II Ego flos campi et lilium convallium. Sicut
lilium inter spinas, sic amica mea inter
filias. Sicut malum inter ligna silvarum, sic dilec-
tus meus inter filios. Sub umbra illius quem desidera-
veram sedi, et fructus eius dulcis gutturi meo. In-
troduxit me rex in cellam vinariam, ordi-
navit in me caritatem. Fulcite me floribus,
stipate me malis, quia amore langueo. Leva eius
sub capite meo, et dextera illius amplexabitur
me. Adiuro vos filiae Jerusalem per capreas cervosque
camporum, ne suscitetis neque evigilare faciatis
dilectam meam donec ipsa velit. Vox dilecti
mei, ecce iste venit saliens in montibus, transili-
ens colles. Similis est dilectus meus capreae hin-
nuloque cervorum. En ipse stat post parietem nostrum res-
piciens per fenestras, prospiciens per cancellos. En
dilectus meus loquitur mihi: Surge propera ami-
ca mea, columba mea, formosa mea, et veni.
Iam enim hiems transiit, imber abiit et recessit. Flo-
res apparuerunt in terra nostra, tempus putationis
advenit. Vox turturis audita est in
terra nostra. Ficus protulit grossos suos. Vineae
florentes odorem suum dederunt. Surge ami-
ca sponsa mea et veni. Columba mea in foram-
inibus petrae, in caverna maceriae, ostende
mihi faciem tuam, sonet vox tua in auribus
meis; vox enim tua dulcis, et facies tua decora.
Capite nobis vulpes parvulas quae demoliuntur
vineas, nam vinea nostra floruit. Dilectus
meus mihi et ego illi, qui pascitur inter lilia, donec as-
piret dies et inclinentur umbrae. Revertere, dilec-
te mi, similis esto capreae hinnuloque cervorum super montes Bethel.
In lectulo meo quaesivi per noctes quem diligit anima mea, quaesivi illum III
et non inveni. Surgam et circuibo civitatem per vicos et
plateas, quaeram quem diligit anima mea. Quaesi-
vi illum et non inveni. Invenerunt me vigiles qui
custodiunt civitatem. Num quem diligit ani-
ma mea vidistis? Paululum cum pertransissem eos, inve-
ni quem diligit anima mea. Tenui
eum nec dimittam donec introducam illum in
domum matris meae et in cubiculum genetricis meae.
Adiuro vos filiae Jerusalem per capreas cervosque camporum,
ne suscitetis neque evigilare faciatis dilectam
donec ipsa velit. Quae est ista quae ascendit per deser-
tum sicut virgula fumi ex aromatibus myrrhae et
thuris et universi pulveris pigmentarii? En lectulum
Salomonis sexaginta fortes ambiunt ex fortissimis
Israel, qui sunt tenentes gladios et ad bella doctis-
simi. Uniuscuiusque ensis super femur suum propter timo-
res nocturnos. Ferculum fecit sibi rex Salomon
de lignis Libani. Columnas eius fecit argente-
as, reclinatorium aureum, ascensum eius
purpureum. Media caritate constravit propter filias Jerusalem.
Egredimini et videte filiae Sion regem Salom-
onem in diademate quo coronavit eum mater
sua in die desponsionis eius et in die laetitiae cordis eius. IIII
Quam pulchra es amica mea, quam pulchra es.
Oculi tui columbarum absque eo quod
intrinsecus latet. Capilli tui sicut greges ca-
prarum quae ascenderunt de monte Galaad. Dentes
tui sicut greges tonsarum quae ascenderunt de
lavacro, omnes gemellis fetibus, et sterilis non est inter
eas. Sicut vitta coccinea labia tua, et eloquium
tuum dulce. Sicut fragmen mali punici ita genae
tuae absque eo quod intrinsecus latet. Sicut turris David
collum tuum, quae aedificata est cum propugnaculis.
Mille clipei pendent ex ea, omnis armatura
fortium. Duo ubera tua sicut duo hinnuli ca-
preae gemelli qui pascuntur in liliis donec as-
piret dies et inclinentur umbrae. Vadam ad mon-
tem myrrhae et ad collem thuris. Tota pulchra
es amica mea, et macula non est in te. Veni de Li-
bano sponsa mea, veni de Libano, coronaberis de
capite Amana, de vertice Sanir et Hermon, de
cubilibus leonum, de montibus pardorum. Vulne-
rasti cor meum soror mea sponsa, vulner-
asti cor meum in uno oculorum tuorum et in uno crine
colli tui. Quam pulchrae sunt mammae tuae soror
mea sponsa, pulchriora sunt ubera tua vino, et
odor unguentorum tuorum super omnia aromata. Fa-
vus distillans labia tua sponsa, mel et lac sub

lingua tua et odor vestimentorum tuorum sicut odor thu-
ris. Hortus conclusus soror mea sponsa, hortus con-
clusus fons signatus. Emissiones tue paradisus
malorum punicorum cum pomorum fructibus. Cypri cum
nardo. Nardus cum croco, fistula et cinnamo-
mum cum universis lignis libani, myrra et aloe
cum omnibus primis unguentis. Fons ortorum, puteus
aquarum viventium que fluunt cum impetu de liba-
no. Surge aquilo et veni auster, perfla hortum meum
et fluant aromata illius.
V Veniat dilectus meus in hortum suum et ut
comedat fructum pomorum suorum. Veni in hortum
meum soror mea sponsa, messui myrram meam
cum aromatibus meis. Comedi favum cum melle
meo, bibi vinum cum lacte meo. Comedite a-
mici mei et bibite et inebriamini karissimi. Ego
dormio et cor meum vigilat. Vox dilecti mei
pulsantis: Aperi mihi soror mea, amica mea, colum-
ba mea, immaculata mea, quia caput meum plenum
est rore et cincinni mei guttis noctium. Expoli-
avi me tunica mea, quomodo induar illam? La-
vi pedes meos, quomodo inquinabo illos? Dilectus
meus misit manum suam per foramen et venter meus in-
tremuit ad tactum eius. Surrexi ut aperirem
dilecto meo. Manus mee distillaverunt myrram
et digiti mei pleni myrra probatissima. Pessu-
lum hostii mei aperui dilecto meo, at ille decli-
naverat atque transierat. Anima mea liquefacta
est ut dilectus meus locutus est. Quesivi illum et
non inveni. Vocavi et non respondit mihi. Invenerunt me
vigiles custodes civitatis qui circueunt civita-
tem, percusserunt me et vulneraverunt me. Tulerunt
pallium meum custodes murorum. Adiuro vos
filie Ierusalem, si inveneritis dilectum meum, ut nuncietis
ei quia amore langueo. Qualis est dilectus tuus
ex dilecto, o pulcherrima mulierum? Qualis est
dilectus tuus ex dilecto, quia sic adiurasti nos?
Dilectus meus candidus et rubicundus, electus
ex milibus. Caput eius aurum optimum, come eius
sicut elate palmarum, nigre quasi corvus. Oculi eius
sicut columbe super rivulos aquarum, que lacte sunt
lote et resident iuxta fluenta plenissima. Gene
illius sicut areole aromatum consite a pigmentariis.
Labia illius lilia distillantia myrram primam.
Manus illius tornatiles auree plene iacinctis.
Venter eius eburneus distinctus saphiris. Crura
illius columpne marmoree que fundate sunt
super bases aureas. Species eius ut libani, electus ut
cedri. Guttur illius suavissimum et totus deside-
rabilis. Talis est dilectus meus et iste amicus meus filie Ierusalem.
Quo abiit dilectus tuus o pulcherrima mu-
lierum? Quo declinavit dilectus tuus? et queremus
VI Descendit dilectus meus eum tecum.

in hortum suum ad areolam aromatis ut
pascatur in hortis et lilia colligat. Ego dilecto
meo et dilectus meus mihi, qui pascitur inter lilia.
Pulchra es amica mea, suavis et decora pulchra
es amica mea et decora sicut Ierusalem, terribilis ut castrorum
acies ordinata. Averte oculos tuos a me, quia ipsi
me avolare fecerunt. Capilli tui sicut grex caprarum
que ascenderunt de Galaad. Dentes tui sicut grex o-
vium que ascenderunt de lavacro, omnes gemellis
fetibus, et sterilis non est in eis. Sicut cortex mali puni-
ci sic gene tue absque occultis tuis. Sexaginta sunt
regine et lxxx concubine, et adolescentularum non
est numerus. Una est columba mea, perfecta mea,
una est matri sue electa genetrici sue. Viderunt
illam filie Syon et beatissimam predicaverunt, regine
concubine laudaverunt eam. Que est ista que progre-
ditur velud aurora consurgens, pulchra ut lu-
na, electa ut sol, terribilis ut castrorum acies ordina-
ta. Descendi in hortum meum ut viderem poma
convallium et inspicerem si floruissent vinee et
germinassent mala punica. Nescivi, anima
mea conturbavit me propter quadrigas Aminadab.
Revertere revertere Sunamitis, revertere rever-
tere ut intueamur te.
VII Quid videbis in Sunamitem nisi choros
castrorum? Quam pulchri sunt gressus tui
in calciamentis filia principis. Iunctura feminum
tuorum sicut monilia que fabricata sunt manu
artificis. Umbilicus tuus crater tornatilis, est
nunquam indigens poculis. Venter tuus sicut acer-
vus tritici vallatus liliis. Duo ubera tua sicut
duo gemelli hinnuli capree. Collum tuum
sicut turris eburnea. Oculi tui sicut piscine in
Esebon que sunt in porta filie multitudinis.
Nasus tuus sicut turris Libani que respicit contra Dama-
scum. Caput tuum sicut Carmelus et come ca-
pitis tui ut purpura vincta regis canalibus.
Quam pulchra es et quam decora karissima in
deliciis. Statura tua assimilata est palme
et ubera tua botris. Dixi ascendam in palmam
ut apprehendam fructus eius. Et erunt ubera tua
sicut botri vinee. Et odor oris tui sicut odor ma-
lorum. Guttur tuum sicut vinum optimum. Dignum
dilecto meo ad potandum labiisque et dentibus
illius ruminandum. Ego dilecto meo et ad me
conversio eius. Veni dilecte mi, egrediamur in agrum,
commoremur in villis. Mane surgamus ad vi-
neas, videamus si floruit vinea, si flores
fructus parturiunt, si floruerunt mala punica.
Ibi dabo tibi ubera mea. Mandragore dederunt
odorem in portis nostris. Omnia poma nova et vetera
dilecte mi servavi tibi.
VIII Quis det te fratrem meum sugentem

ubera matris mee ut inveniam te foris. Et deosculer te et iam me nemo despiciat. Apprehendam te et ducam te in domum matris mee et in cubiculum genitricis mee ibi me docebis. Et dabo tibi poculum ex vino condito et mustum malorum granatorum meorum. Leva eius sub capite meo et dextera illius amplexabitur me. Adiuro vos filie Ierusalem per capreas cervosque camporum ne suscitetis neque evigilare faciatis dilectam donec ipsa velit. Que est ista que ascendit de deserto deliciis affluens et innixa super dilectum suum. Sub arbore malo suscitavi te ibi corrupta est mater tua ibi violata est genitrix tua. Pone me ut signaculum super cor tuum ut signaculum super brachium tuum quia fortis est ut mors dilectio dura sicut infernus emulatio lampades eius lampades ignis atque flammarum. Aque multe non potuerunt extinguere caritatem nec flumina obruent illam. Si dederit homo omnem substantiam domus sue pro dilectione quasi nichil despiciet eam. Soror nostra parva et ubera non habet. Quid faciemus sorori nostre in die quando alloquenda est. Si murus est edificemus super eum propugnacula argentea. Si ostium est compingamus illud tabulis cedrinis. Ego murus et ubera mea sicut turris ex quo facta sum coram eo quasi pacem reperiens. Vinea fuit pacifico in ea que habet populos. Tradidit eam custodibus vir affert pro fructu eius mille argenteos. Vinea mea coram me est. Mille tui pacifici et ducenti hiis qui custodiunt fructus eius. Que habitas in ortis amici auscultant fac me audire vocem tuam. Fuge dilecte mi et assimilare capree hinnuloque cervorum super montes aromatum.

Hunc librum Ieronimus asserit non a Salomone ut putatur sed a Philone doctissimo quodam iudeo fuisse conscriptum quem pseudographum appellat eo quod nomen alienum sibi usurpat cum ex persona [illegible] bellatoris viri [illegible] ostenditur. Dicit Ieronimus hunc librum apud iudeos non haberi sed grecam magis redolere eloquentiam et non inter canonicas recipi scripturas.

Diligite iustitiam qui iudicatis terram. Sentite de Domino in bonitate et in simplicitate cordis querite illum quoniam invenitur ab hiis qui non temptant illum. Apparet autem eis qui fidem habent in illum. Perverse enim cogitationes separant a Deo. Probata autem virtus corripit insipientes quoniam in malivolam animam non introibit sapientia nec habitabit in corpore subdito peccatis. Spiritus enim sanctus discipline effugiet fictum et auferet se a cogitationibus que sunt sine intellectu et corripietur a superveniente iniquitate. Benignus est enim spiritus sapientie et non liberabit maledictum a labiis suis quoniam renum illius testis est Deus et cordis illius scrutator est verus et lingue illius auditor. Quoniam spiritus Domini replevit orbem terrarum et hoc quod continet omnia scientiam habet vocis. Propter hoc qui loquitur iniqua non potest latere nec preteriet illum corripiens iudicium. In cogitationibus enim impii interrogatio erit. Sermonum autem illius auditio ad Deum veniet ad correctionem iniquitatum illius. Quoniam auris zeli audit omnia et tumultus murmurationum non abscondetur. Custodite ergo vos a murmuratione que nichil prodest et a detractione parcite lingue quia sermo obscurus in vacuum non ibit. Os autem quod mentitur occidit animam. Nolite zelare mortem in errore vite vestre neque acquiratis perditionem in operibus manuum vestrarum quoniam Deus mortem non fecit nec letatur in perditione vivorum. Creavit enim ut essent omnia et sanabiles fecit nationes orbis terrarum. Et non est in illis medicamentum exterminii nec inferorum regnum in terra. Iustitia enim perpetua est et immortalis. Iniustitia autem mortis est acquisitio. Impii autem manibus et verbis accersierunt illam et estimantes illam amicam defluxerunt et sponsiones posuerunt ad illam. Defluxerunt et sponsiones posuerunt ad illam quoniam mortis digni sunt qui sunt ex parte illius.

II Dixerunt enim impii cogitantes apud se non recte. Exiguum et cum tedio est tempus vite nostre et non est refrigerium in fine hominis et non est qui agnitus sit reversus ab inferis. Quia ex nichilo nati sumus et post hoc erimus tanquam si non fuerimus quoniam fumus flatus est in naribus nostris et sermo scintille ad commovendum cor nostrum. Qua extincta cinis erit corpus nostrum et spiritus diffundetur tanquam mollis aer et transibit vita nostra tanquam vestigium nubis et sicut nebula dissolvetur que fugata est a radiis solis et a calore illius aggravata. Et nomen nostrum oblivionem accipiet per tempus et nemo memoriam habebit operum nostrorum. Umbre enim transitus est tempus nostrum et non est reversio finis nostri quoniam consignata est et nemo revertitur. Venite ergo et fruamur bonis que sunt et utamur creatura tanquam in iuventute celeriter. Vino precioso et unguentis nos impleamus et non pretereat nos flos temporis. Coronemus nos rosis antequam marcescant. Nullum pratum sit quod non pertranseat luxuria nostra. Nemo nostrum exors sit luxurie nostre. Ubique relinquamus signa letitie quoniam hec est pars nostra et hec est sors. Opprimamus pauperem iustum et non parcamus vidue nec veterani revereamur canos multi temporis. Sit autem fortitudo nostra lex iustitie. Quod enim infirmum est inutile invenitur. Circumvenia-

circumveniamus ergo iustum quoniam inutilis est nobis et contrarius est operibus nostris et inproperat nobis peccata legis et diffamat in nos peccata disciplinae nostrae. Promittit se scientiam dei habere et filium dei se nominat. Factus est nobis in traductionem cogitationum nostrarum. Gravis est nobis etiam ad videndum quoniam dissimilis est aliis vita illius et inmutatae sunt viae eius. Tamquam nugaces aestimati sumus ab illo et abstinet a viis nostris tamquam ab inmunditiis et praefert novissima iustorum et gloriatur se deum patrem habere. Videamus ergo si sermones illius veri sunt et temptemus quae ventura sunt illi et sciemus quae erunt novissima illius. Si enim est verus filius dei suscipiet illum et liberabit illum de manibus contrariorum. Contumelia et tormento interrogemus eum ut sciamus reverentiam eius et probemus patientiam illius. Morte turpissima condemnemus eum. Erit enim ei respectus ex sermonibus illius. Haec cogitaverunt et erraverunt, excaecavit enim illos malitia eorum. Et nescierunt sacramenta dei neque mercedem speraverunt iustitiae nec iudicaverunt honorem animarum sanctarum. Quoniam deus creavit hominem inexterminabilem et ad imaginem similitudinis suae fecit illum. Invidia autem diaboli mors introivit in orbem terrarum. Imitantur illum qui sunt ex parte illius.

III Iustorum autem animae in manu dei sunt et non tanget illos tormentum mortis. Visi sunt oculis insipientium mori et aestimata est afflictio exitus illorum et ab itinere iusto abierunt in exterminium et quod a nobis est iter exterminii; illi autem sunt in pace. Et si coram hominibus tormenta passi sunt spes illorum inmortalitate plena est. In paucis vexati in multis bene disponentur quoniam deus temptavit illos et invenit illos dignos se. Tamquam aurum in fornace probavit illos et quasi holocausti hostiam accepit illos et in tempore erit respectus illorum. Fulgebunt iusti et tamquam scintillae in harundineto discurrent. Iudicabunt nationes et dominabuntur populis et regnabit dominus illorum in perpetuum. Qui confidunt in illum intellegent veritatem et fideles in dilectione adquiescent illi quoniam donum et pax est electis eius. Impii autem secundum quae cogitaverunt correptionem habebunt qui neglexerunt iustum et a domino recesserunt. Sapientiam enim et disciplinam qui abicit infelix est et vacua est spes illorum et labores sine fructu et inhabitabilia sunt opera eorum. Mulieres eorum insensatae sunt et nequissimi filii eorum. Maledicta creatura eorum quoniam felix est sterilis et incoinquinata quae nescivit thorum in delicto. Habebit fructum in respectione animarum sanctarum. Et spado qui non operatus est per manus suas iniquitatem nec cogitavit adversus deum nequissima. Dabitur enim illi fidei donum electum et sors in templo dei acceptissima. Bonorum enim laborum gloriosus est fructus et quae non concidat radix sapientiae. Filii autem adulterorum in consummatione erunt et ab iniquo toro semen exterminabitur. Et si quidem longae vitae erunt in nihilum computabuntur et sine honore erit novissima senectus illorum. Et si celerius defuncti fuerint non habebunt spem nec in die agnitionis allocutionem. Nationes enim iniquae dirae sunt consummationis.

IIII O quam pulchra est casta generatio cum claritate. Inmortalis est enim memoria illius quoniam et apud deum nota est et apud homines. Cum praesens est imitantur illam et desiderant eam cum se eduxerit. Et in perpetuum coronata triumphat incoinquinatorum certaminum praemium vincens. Multigena autem impiorum multitudo non erit utilis et adulterinae plantationes non dabunt radices altas nec stabile firmamentum collocabunt. Et si in ramis in tempore germinaverint infirmiter posita a vento commovebuntur et a nimietate ventorum eradicabuntur. Confringentur enim rami inconsummati et fructus illorum inutiles et acerbi ad manducandum et ad nihilum apti. Ex iniquis enim omnes filii qui nascuntur testes sunt nequitiae adversus parentes in interrogatione sua. Iustus autem si morte praeoccupatus fuerit in refrigerio erit. Senectus enim venerabilis est non diuturna neque numero annorum computata. Cani sunt autem sensus hominis et aetas senectutis vita inmaculata. Placens deo factus dilectus et vivens inter peccatores translatus est. Raptus est ne malitia mutaret intellectum eius aut ne fictio deciperet animam illius. Fascinatio enim nugacitatis obscurat bona et inconstantia concupiscentiae transvertit sensum sine malitia. Consummatus in brevi explevit tempora multa. Placita enim erat deo anima illius, propter hoc properavit educere illum de medio iniquitatis. Populi autem videntes et non intellegentes nec ponentes in praecordiis talia quoniam gratia dei et misericordia in sanctos eius et respectus in electos illius. Condemnat autem iustus mortuus vivos impios et iuventus celerius consummata longam vitam iniusti. Videbunt enim finem sapientis et non intellegent quid cogitaverit de illo deus et quare munierit illum dominus. Videbunt et contemnent illum, illos autem dominus inridebit. Et erunt post haec decidentes sine honore et in contumelia inter mortuos in perpetuum. Quoniam disrumpet illos inflatos sine voce et commovebit illos a fundamentis et usque ad supremum desolabuntur et erunt gementes et memoria illorum peribit. Venient in cogitatione peccatorum suorum timidi et traducent illos ex adverso iniquitates ipsorum.

V Tunc stabunt iusti in magna constantia adversus eos qui se angustiaverunt et qui abstulerunt labores eorum. Videntes turbabuntur timore horribili et mirabuntur in subitatione insperatae salutis gementes

perturbati. Nec enim quae continebat illos spelunca sine timore custodiebat: quoniam sonitus perturbabat, et personae tristes illis apparentes pavorem illis praestabant. Et ignis quidem nulla vis poterat illis lumen praebere, nec siderum limpidae flammae illuminare poterant illam noctem horrendam. Apparebat autem illis subitaneus ignis timore plenus: et timore percussi illius quae non videbatur faciei, aestimabant deteriora esse quae videbantur: et magicae artis appositi erant derisus, et sapientiae gloriae correptio cum contumelia. Illi enim qui promittebant timores et perturbationes se expellere ab anima languente, hi cum derisu pleni timore languebant. Nam et si nihil illos ex monstris perturbabat, transitu animalium et serpentium sibilatione commoti, tremebundi peribant: et aerem quem nulla ratione quis effugere posset, negantes se videre. Frequenter enim praeoccupabat pessima, redarguente conscientia. Cum sit enim timida nequitia, data est in omnium condempnationem: semper enim praesumit saeva perturbata conscientia. Nihil enim est timor nisi praesumptionis adjutoriorum proditio cogitationum. Et dum ab intro minor est expectatio, majorem computat potentiam eius causae de qua tormentum praestat. Illi autem qui impotentem vere noctem, et ab infimis et ab altissimis inferis supervenientem, eundem somnum dormientes, aliquando monstrorum exagitabantur timore, aliquando animae deficiebant traductione: subitaneus enim illis et insperatus timor supervenerat. Deinde si quis ex illis decidisset, custodiebatur in carcere sine ferro reclusus. Si enim rusticus quis erat, aut pastor, aut agri laborum operarius praeoccupatus esset, ineffugibilem sustinebat necessitatem. Una enim catena tenebrarum omnes erant colligati. Sive spiritus sibilans, aut inter spissos arborum ramos avium sonus suavis, aut vis aquae decurrentis nimium, aut sonus validus praecipitatarum petrarum, aut ludentium animalium cursus invisus, aut mugientium valida bestiarum vox, aut resonans de altissimis montibus echo: deficientes faciebant illos prae timore. Omnis enim orbis terrarum limpido illuminabatur lumine, et non impeditis operibus continebatur. Solis autem illis superposita erat gravis nox, imago tenebrarum quae superventura illis erat. Ipsi ergo sibi erant graviores tenebris.

Sanctis autem tuis maxima erat lux. Et horum quidem vocem audiebant, sed figuram non videbant. Et quia non et ipsi eadem passi erant, magnificabant te. Et qui ante laesi erant, quia non laedebantur gratias agebant: et ut esset differentia, donum petebant. Propter quod ignis ardentem columnam ducem habuerunt ignotae viae, et solem sine laesura boni hospitii praestitisti. Digni quidem illi carere luce, et pati carcerem tenebrarum, qui inclusos custodiebant filios tuos, per quos incipiebat incorruptum legis lumen saeculo dari. Cum cogitarent iustos occidere infantes, et uno exposito filio et liberato, in traductionem illorum multitudinem filiorum abstulisti, et pariter illos perdidisti in aqua valida. Illa enim nox ante cognita est a patribus nostris, ut vere scientes quibus iuramentis crediderunt, animaequiores essent. Suscepta est autem a populo tuo sanitas quidem iustorum, iniustorum autem exterminatio. Sicut enim laesisti adversarios, sic et nos provocans magnificasti. Absconse enim sacrificabant iusti pueri bonorum, et iustitiae legem in concordiam disposuerunt: similiter et bona et mala recepturos iustos, patrum iam decantantes laudes. Resonabat autem inconveniens inimicorum vox, et flebilis audiebatur planctus ploratorum infantium. Simili autem poena servus cum domino afflictus est, et popularis homo regi similia passus. Similiter ergo omnes uno nomine mortis mortuos habebant innumerabiles. Nec enim ad sepeliendum vivi sufficiebant: quoniam uno momento quae erat praeclarior natio eorum exterminata est. De omnibus enim non credentes propter veneficia, tunc vero primum cum fuit exterminium primogenitorum, spoponderunt populum Dei se esse. Dum enim quietum silentium contineret omnia, et nox in suo cursu medium iter haberet, omnipotens sermo tuus de caelo a regalibus sedibus venit, durus debellator in mediam exterminii terram prosilivit, gladius acutus insimulatum imperium tuum portans, et stans replevit omnia morte, et usque ad caelum attingebat stans in terra. Tunc continuo visus somniorum malorum turbaverunt illos, et timores supervenerunt insperati. Et alius alibi proiectus semivivus, propter quam moriebatur causam demonstrabat mortis. Iuvenes enim qui illos turbaverunt haec praemonebant, ne inscii quare mala patiebantur perirent. Tetigit autem tunc et iustos tentatio mortis, et commotio in eremo facta est multitudinis: sed non diu permansit ira tua. Properans enim homo sine querela deprecari pro populis, proferens servitutis suae scutum, orationem, et per incensum deprecationem allegans, restitit irae, et finem imposuit necessitati, ostendens quoniam tuus est famulus. Vicit autem turbas non in virtute corporis, nec armaturae potentia, sed verbo illum qui se vexabat subiecit, iuramenta parentum et testamentum commemorans. Cum enim iam acervatim cecidissent super alterutrum mortui, interstetit, et amputavit impetum, et divisit illam quae ad vivos ducebat viam. In veste enim poderis quam habebat, totus erat orbis terrarum: et parentum magnalia in quatuor lapidum ordinibus erat sculpta, et magnificentia tua in diademate capitis illius erat sculpta. His autem cessit qui exterminabat, et haec extimuit: erat enim sola tentatio irae sufficiens.

XIX Impiis autem usque in novissimum sine misericordia ira supervenit. Presciebat enim et futura illorum. Quoniam cum ipsi reversi essent et permisissent ut se educerent, et cum magna sollicitudine premisissent illos, consequebantur illos penitentia acti. Adhuc enim inter manus habentes luctum et deplorantes ad monumenta mortuorum, aliam sibi assumpserunt cogitationem inscientie; et quos rogantes proiecerant, hos tamquam fugitivos persequebantur. Ducebat enim illos ad hunc finem digna necessitas, et horum que acciderant commemorationem amittebant, ut que deerant tormentis repleret punitio; ut populus quidem tuus mirabiliter transiret, illi autem novam mortem invenirent. Omnis enim creatura ad suum genus ab initio refigurabatur, deserviens tuis preceptis, ut pueri tui custodirentur illesi. Nam nubes illorum castra obumbrabat, et ex aqua que ante erat terra apparuit arida, et in mari Rubro via sine impedimento, et campus germinans de profundo nimio, per quem omnis natio transivit que tegebatur tua manu, videntes tua mirabilia et monstra. Tamquam enim equi depaverunt escam, et tamquam agni exultaverunt, magnificantes te Domine qui liberasti illos. Memores enim erant adhuc eorum que in incolatu illorum facta fuerant, quemadmodum pro natione animalium produxit terra muscas, et pro piscibus eructavit fluvius multitudinem ranarum. Novissime autem viderunt novam creaturam avium, cum adducti concupiscentia postulaverunt escas epulationis. In allocutione enim desiderii ascendit illis de mari ortygometra, et vexationes peccatoribus supervenerunt, non sine illis que ante facta erant argumentis per vim fluminum. Iuste enim patiebantur secundum suas nequitias. Etenim detestabiliorem inhospitalitatem instituerunt. Alii quidem ignotos non recipiebant advenas. Alii autem bonos hospites in servitutem accipiebant. Et non solum hec, sed et alius quidem erat respectus illorum, quoniam inviti recipiebant extraneos. Qui autem cum leticia receperunt hos qui eisdem usi erant iusticiis, sevissimis afflixerunt doloribus. Percussi sunt autem cecitate, sicut illi in foribus iusti, cum subitaneis cooperti essent tenebris, unusquisque transitum hostii sui querebat. In se enim elementa dum convertuntur, sicut in organo qualitatis sonus immutatur, et omnia suum sonum custodiunt. Unde estimare ex ipso certo visu potest. Agrestia enim in aquatica convertebantur, et quecumque erant natantia in terram transibant. Ignis in aqua valebat supra suam virtutem, et aqua extinguentis nature obliviscebatur. Flamme e contrario corruptibilium animalium non vexaverunt carnes coambulantium, nec dissolvebant illam que facile dissolvebatur sicut glacies bonam escam. In omnibus enim magnificasti populum tuum Domine, et honorasti, et non despexisti omni tempore et in omni loco assistens eis.

Multorum nobis et magnorum per legem et prophetas aliosque qui secuti sunt illos sapientia demonstrata est, in quibus oportet laudare Israel doctrine et sapientie causa; quia non solum ipsos loquentes necesse est peritos esse, sed etiam extraneos posse et dicentes et scribentes doctissimos fieri. Avus meus Iesus, postquam se amplius dedit ad diligentiam lectionis legis et prophetarum et aliorum librorum qui nobis a parentibus nostris traditi sunt, voluit et ipse scribere aliquid horum que ad doctrinam et sapientiam pertinent, ut desiderantes discere et illorum periti facti magis magisque attendant animo et confirmentur ad legitimam vitam. Hortor itaque venire vos cum benivolentia et attentiore studio lectionem facere, et veniam habere in illis in quibus videmur sequentes imaginem sapientie deficere in verborum compositione. Nam deficiunt verba hebraica quando fuerint translata ad alteram linguam. Non solum autem hec, sed et ipsa lex et prophete ceteraque aliorum librorum non parvam habent differentiam quando inter se dicuntur. Nam in .xxxviii. anno temporibus Ptolomei Evergetis regis, postquam perveni in Egyptum, et cum multum temporis ibi fecissem, inveni ibi libros relictos non parve neque contempnende doctrine. Itaque bonum et necessarium putavi et ipse aliquam addere diligentiam et laborem interpretandi librum istum; et multa vigilia attuli doctrinam in spatio temporis ad illa que ad finem ducunt librum istum dare, et illis qui volunt animum intendere et discere quemadmodum oporteat instituere mores qui secundum legem Domini proposuerint vitam agere.

Omnis sapientia a Domino Deo est, et cum illo fuit semper, et est ante evum. Arenam maris et pluvie guttas et dies seculi quis dinumeravit? Altitudinem celi et latitudinem terre et profundum abyssi quis dimensus est? Sapientiam Dei precedentem omnia quis investigavit? Prior omnium creata est sapientia, et intellectus prudentie ab evo. Fons sapientie verbum Dei in excelsis, et ingressus illius mandata eterna. Radix sapientie cui revelata est, et astucias illius quis agnovit? Disciplina sapientie cui revelata est et manifestata, et multiplicationem ingressus illius quis intellexit? Unus est altissimus creator omnium omnipotens, et rex potens et metuendus nimis, sedens super thronum illius, et dominans Deus. Ipse creavit illam in Spiritu sancto, et vidit, et dinumeravit, et mensus est, et effudit illam super omnia opera sua, et super omnem carnem secundum datum suum, et prebet illam diligentibus se. Timor Domini gloria et gloriatio et leticia et corona exultationis. Timor

dominum delectabit cor et dabit letitiam et gaudium in longitudinem dierum. Dilectio Dei honorabilis sapientia. Quibus autem apparuerit in visu diligunt eam in visione et in agnitione magnalium suorum. Timenti Deum bene erit in extremis et in die defunctionis sue benedicetur. Initium sapientie timor Domini et cum fidelibus in vulva concreatus est et cum electis feminis graditur et cum iustis et fidelibus cognoscitur. Timor Domini scientie religiositas. Religiositas custodiet et iustificabit cor iocunditatem atque gaudium dabit. Timenti Dominum bene erit et in diebus consummationis illius benedicetur. Plenitudo sapientie est timere Deum et plenitudo a fructibus illius. Omnem domum illius implebit a generationibus et receptacula a thesauris illius. Corona sapientie timor Domini replens pacem et salutis fructum. Et vidit et dinumeravit eam; utraque autem sunt dona Dei. Scientiam et intellectum prudentie sapientia compartietur et gloriam tenentium se exaltat. Radix sapientie est timere Dominum; rami enim illius longevi. In thesauris sapientie intellectus et scientie religiositas; execratio autem peccatoribus sapientia. Timor Domini expellit peccatum. Nam qui sine timore est non poterit iustificari; iracundia enim animositatis illius subversio illius est. Usque in tempus sustinebit patiens et postea redditio iocunditatis. Bonus sensus usque in tempus abscondit verba illius et labia multorum enarrabunt sensum illius. In thesauris sapientie significatio discipline; execratio autem peccatori cultura Dei. Fili concupiscens sapientiam conserva iustitiam et Deus prebebit illam tibi. Sapientia enim et disciplina timor Domini et quod beneplacitum est illi fides et mansuetudo et adimplebit thesauros illius. Non sis incredibilis timori Domini et ne accesseris ad illum duplici corde. Ne fueris hypocrita in conspectu hominum et non scandalizeris in labiis tuis. Attende in illis ne forte cadas et adducas anime tue inhonorationem et revelet Deus absconsa tua et in medio synagoge elidat te, quoniam accessisti maligne ad Dominum et cor tuum plenum est dolo et fallacia.

Fili accedens ad servitutem Dei sta in iustitia et timore et prepara animam tuam ad temptationem. Deprime cor tuum et sustine; inclina aurem tuam et excipe verba intellectus et ne festines in tempore obductionis. Sustine sustentationes Dei; coniungere Deo et sustine ut crescat in novissimo vita tua. Omne quod tibi applicitum fuerit accipe et in dolore sustine et in humilitate tua patientiam habe, quoniam in igne probatur aurum et argentum, homines vero receptibiles in camino humiliationis. Crede Deo et recuperabit te et dirige viam tuam et spera in illum. Serva timorem illius et in illo veterasce. Metuentes Dominum sustinete misericordiam eius et non deflectatis ab illo ne cadatis. Qui timetis Dominum credite illi et non evacuabitur merces vestra. Qui timetis Deum sperate in illum et in oblectationem veniet vobis misericordia. Qui timetis Dominum diligite illum et illuminabuntur corda vestra. Respicite filii nationes hominum et scitote quia nullus speravit in Domino et confusus est. Quis enim permansit in mandatis eius et derelictus est? Aut quis invocavit illum et despexit eum? Quoniam pius et misericors Deus et remittet in tempore tribulationis peccata et protector est omnibus exquirentibus se in veritate. Ve duplici corde et labiis scelestis et manibus malefacientibus et peccatori terram ingredienti duabus viis. Ve dissolutis corde qui non credunt Deo et ideo non protegentur ab eo. Ve his qui perdiderunt sustinentiam et qui dereliquerunt vias rectas et diverterunt in vias pravas. Et quid facient cum inspicere ceperit Dominus? Qui timent Dominum non erunt incredibiles verbo illius, et qui diligunt illum conservabunt viam illius. Qui timent Dominum inquirent que beneplacita sunt ei, et qui diligunt eum replebuntur lege ipsius. Qui timent Dominum preparabunt corda sua et in conspectu illius sanctificabunt animas suas. Qui timent Dominum custodiunt mandata illius et patientiam habebunt usque ad inspectionem illius, dicentes: si penitentiam non egerimus incidemus in manus Domini et non in manus hominum. Secundum enim magnitudinem ipsius sic et misericordia illius cum ipso est.

III

Filii sapientie ecclesia iustorum et natio illorum obedientia et dilectio. Iudicium patris audite filii et sic facite ut salvi sitis. Deus enim honoravit patrem in filiis et iudicium matris exquirens firmavit in filios. Qui diligit Deum exorabit pro peccatis et continebit se ab illis et in oratione dierum exaudietur. Et sicut qui thesaurizat ita et qui honorificat matrem suam. Qui honorat patrem suum iocundabitur in filiis et in die orationis sue exaudietur. Qui honorat patrem suum vita vivet longiore, et qui obedit patri refrigerabit matrem. Qui timet Dominum honorat parentes et quasi dominis serviet his qui se genuerunt. In opere et sermone et omni patientia honora patrem tuum ut superveniat tibi benedictio a Deo, et benedictio illius in novissimo maneat. Benedictio patris firmat domos filiorum; maledictio autem matris eradicat fundamenta. Ne glorieris in contumelia patris tui, non enim est tibi gloria sed confusio. Gloria enim hominis ex honore patris sui et dedecus filii pater sine honore. Fili suscipe senectutem patris tui et non contristes eum in vita illius. Et si defecerit sensu veniam da et ne spernas eum in tua virtute. Elemosina enim patris non erit in oblivione. Nam pro peccato matris restituetur tibi bonum et in iustitia edificabitur tibi, et in die tribulationis commemorabitur tui, et sicut in sereno glacies solventur tua peccata.

XIX

Quam male famae est qui relinquit patrem et
est maledictus a deo qui exasperat matrem. Fili in
mansuetudine opera tua perfice et super hominum glo
riam diligeris. Quanto magnus es humilia
te in omnibus et coram deo invenies gratiam quoniam ma
gna potentia dei solius et ab humilibus honoratur. Al
tiora te ne quaesieris et fortiora te ne scrutatus
fueris, sed quae praecepit deus illa cogita semper et in pluribus
eius operibus ne fueris curiosus. Non est enim tibi necessa
rium ea quae abscondita sunt videre oculis tu
is. In supervacuis rebus noli scrutari multipliciter
et in pluribus eius operibus non eris curiosus. Plurima
enim super sensum hominum ostensa sunt tibi. Multos enim
supplantavit suspicio eorum et in vanitate deti
nuit sensus illorum. Cor durum habebit male
in novissimo et qui amat periculum in illo per
ibit. Cor ingrediens duas vias non habebit suc
cessus et pravus corde in illis scandalizabitur. Cor ne
quam gravabitur in doloribus et peccator adiciet ad
peccandum. Synagogae superborum non est sanitas, fru
tex enim peccati eradicabitur in illis et non intelligetur.
Cor sapientis intelligitur in sapientia et auris bona audi
et cum omni concupiscentia sapientiam. Sapiens cor
et intelligibile abstinebit se a peccatis et in operibus
iustitiae successus habebit. Ignem ardentem ex
tinguit aqua et elemosina resistit peccatis, et deus pros
pector est qui reddit gratiam, meminit in posterum et
in tempore casus sui inveniet firmamentum.
Fili elemosinam pauperis ne defraudes et ocu
los tuos ne transvertas a paupere. Animam esu
rientem ne despexeris et non exasperes pauperem in in
opia sua. Cor inopis ne afflixeris et non protrahas da
tum angustianti. Rogationem contribulati ne
abicias et non avertas faciem tuam ab egeno. Ab
inope ne avertas oculos propter iram et non relinquas quaeren
tibus tibi retro maledicere. Maledicentis enim tibi in
amaritudine animae exaudietur deprecatio illius.
Exaudiet autem illum qui fecit eum. Congregationi
pauperum affabilem te facito, presbytero humilia
animam tuam et magnato humilia caput tuum. De
clina pauperi sine tristitia aurem tuam et redde
debitum tuum et responde pacifica in mansue
tudine. Libera eum qui iniuriam patitur de
manu superbi et non acide feras in anima tua. In iu
dicando esto pupillis misericors ut pater et pro vi
ro matri illorum, et eris velut filius altissimi obedi
ens et miserebitur tui magis quam mater. Sapientia filiis
suis vitam inspirat et suscipit inquirentes se et
praeibit in via iustitiae, et qui illam diligit dilig
it vitam, et qui vigilaverint ad illam complectentur
placorem eius. Qui tenuerint illam vitam he
reditabunt et quo introibit benedicet deus. Qui ser
viunt ei obsequentes erunt sancto et eos qui dili
gunt illam diligit deus. Qui audit illam iu
dicat gentes et qui intuetur illam permanebit confi
dens. Si crediderit ei permanebit et hereditabunt
illam et erunt in confirmatione creaturae illorum,
quoniam in temptatione ambulat cum eo et in pri
mis elegit eum. Timorem et metum et probationem
inducet super illum et cruciabit illum in tribu
latione doctrinae suae donec temptet illum in cogi
tationibus suis et credat animae illius, et firmabit illum
et iter adducet directum ad illum et laetificabit
illum et denudabit absconsa sua illi et thesau
rizabit super illum scientiam et intellectum iustitiae.
Si autem oberraverit derelinquet eum et tradet eum
in manus inimici sui. Fili conserva tempus et devita
a malo. Pro anima tua non confundaris dicere verum. Est
enim confusio adducens peccatum et est confusio adducens
gloriam et gratiam. Ne accipias faciem adversus
faciem tuam nec adversus animam tuam mendacium.
Ne reverearis proximum tuum in casu suo
nec retineas verbum in tempore salutis. Non
abscondas sapientiam tuam in decore eius. In lin
gua enim sapientia agnoscitur et sensus et scientia et doc
trina in verbo sensati et firmamentum in operibus
iustitiae. Non contradicas verbo veritatis ullo modo
et de mendacio ineruditionis tuae confundere. Non con
fundaris confiteri peccata tua et ne subicias te omni
homini pro peccato. Noli resistere contra faciem po
tentis nec coneris contra ictum fluvii. Pro iustitia
agonizare pro anima tua et usque ad mortem certa
pro iustitia et deus expugnabit pro te inimicos
tuos. Noli citatus esse in lingua tua et inutil
is et remissus in operibus tuis. Noli esse sicut leo in
domo tua evertens domesticos tuos et opprimens
subiectos tibi. Non sit porrecta manus tua
ad accipiendum et ad reddendum collecta. V
Noli attendere ad possessiones iniquas et ne dixeris
est mihi sufficiens vita. Nihil enim proderit in tem
pore vindictae et obductionis. Ne sequaris in forti
tudine tua concupiscentiam cordis tui et ne dixeris
quomodo potui aut quis me subiciet propter facta mea.
Deus enim vindicans vindicabit. Ne dixeris pec
cavi et quid accidit mihi triste. Altissimus enim est pa
tiens redditor. De propitiato peccato noli esse sine
metu neque adicias peccatum super peccatum et dicas mise
ratio dei magna est, multitudinis peccatorum meorum
miserebitur. Misericordia enim et ira ab illo cito proximant
et in peccatores respicit ira illius. Non tardes
converti ad dominum et ne differas de die in diem.
Subito enim veniet ira illius et in tempore vindic
tae disperdet te. Noli anxius esse in divitiis i
niustis. Non enim proderunt in die obductionis et vin
dictae. Non ventiles te in omnem ventum
et non eas in omni via. Sic enim omnis peccator probatur

cedentes viri caldei accusaverunt iudeos. Dixe-
runtque nabugodonosor regi: Rex in eternum vive. Tu rex
posuisti decretum ut omnis homo qui audierit
sonitum tube fistule cythare et sambuce et ps-
alterii et simphonie et universi generis musicorum pros-
ternat se et adoret statuam auream. Si quis autem
non procidens adoraverit mittatur in fornacem
ignis ardentis. Sunt ergo viri iudei quos constitu-
isti super opera regionis babilonis: sydrach mi-
sach et abdenago. Viri isti contempserunt rex decre-
tum tuum. deos tuos non colunt et statuam auream
quam erexisti non adorant. Tunc nabugodonosor in fu-
rore et ira precepit ut adducerent sydrach mysaach
et abdenago. Qui confestim adducti sunt in con-
spectu regis. Pronuncians que rex ait illis: Vere-
ne sydrach mysaach et abdenago deos meos
non colitis et statuam auream quam erexi non ado-
ratis? Nunc ergo si estis parati quacumque hora au-
dieritis sonitum tube fistule cythare sam-
buce psalterii et simphonie omnisque generis mu-
sicorum prosternite vos et adorate statuam quam feci.
Quod si non adoraveritis eadem hora mittemini
in fornacem ignis ardentem et quis est deus qui
eripiet vos de manu mea? Respondentes sydrach
misaach et abdenago dixerunt regi: Rex nab-
ugodonosor non oportet nos de hac re respondere tibi. Ecce enim deus
noster quem colimus potest eripere nos de chamino ig-
nis ardentis et de manibus tuis rex liberare. Quod si
noluerit notum sit tibi rex quia deos tuos non colimus et sta-
tuam auream quam erexisti non adoramus. Tunc
nabugodonosor repletus est furore et aspectus faciei illius immu-
tatus est super sydrach mysaach et abdenago et pre-
cepit ut succenderetur fornax septuplum quam succ-
endi consueverat. Et viris fortissimis de exercitu suo
iussit ut ligatis pedibus sydrach mysaach et ab-
denago mitterent eos in fornacem ignis arden-
tem. Et confestim viri illi vincti cum braccis et
tyaris et calciamentis et vestibus missi sunt in medi-
um ignis fornacis ardentis. Nam iussio regis
urgebat. Fornax autem succensa erat nimis. Porro
viros illos qui miserant sydrach mysaach et
abdenago interfecit flamma ignis. Viri autem hii tres
id est sydrach mysaach et abdenago ceciderunt in
medio igne chamini ardentis colligati. Que
sequuntur in hebreis voluminibus non reperi.
Et ambulabant in medio flamme laudantes
deum et benedicentes domino. Stans autem azarias oravit
sic aperiensque os suum in medio ignis ait: Benedic-
tus es domine deus patrum nostrorum et laudabilis et gloriosum
nomen tuum in secula. Quia iustus es domine in omnibus
que fecisti nobis et universa opera tua vera et vie tue
recte et omnia iudicia tua vera. Iudicia enim vera
fecisti iuxta omnia que induxisti super nos et super ci-
vitatem sanctam patrum nostrorum ierusalem quia in veritate et
in iudicio induxisti omnia hec propter peccata nostra. Pecca-
vimus enim et inique egimus recedentes a te et deliqui-
mus in omnibus et precepta tua non audivimus nec
observavimus nec fecimus sicut preceperas nobis ut bene no-
bis esset. Omnia ergo que induxisti super nos et uni-
versa que fecisti nobis vero iudicio fecisti et tradidisti
nos in manus inimicorum iniquorum et pessimorum
prevaricatorum que regi iniusto et pessimo super om-
nem terram. Et nunc non possumus aperire os. Con-
fusio et obprobrium facti sumus servis tuis et his
qui colunt te. Ne quesumus tradas nos in perpetuum propter
nomen tuum et ne dissipes testamentum tuum. Ne au-
feras misericordiam tuam a nobis propter abraham dilec-
tum tuum et ysaach servum tuum et israel sanctum tuum
quibus locutus es pollicens quod multiplicares se-
men eorum sicut stellas celi et sicut arenam que est in litto-
re maris. Quia domine imminuti sumus plus quam
omnes gentes. Sumusque humiles in universa terra hodie prop-
ter peccata nostra. Et non est in tempore hoc princeps et propheta et dux neque
holocaustum neque sacrificium neque oblatio neque incen-
sum neque locus primitiarum coram te ut possimus in-
venire misericordiam. Sed in animo contrito et in spiritu humi-
litatis suscipiamur. Sicut in holocausto arie-
tum et taurorum et sicut in milibus agnorum pingui-
um: sic fiat hodie sacrificium nostrum in conspectu tuo
ut placeat tibi quoniam non est confusio confidentibus in te. Et
nunc sequimur te in toto corde et timemus te
et querimus faciem tuam. Ne confundas nos sed fac
nobiscum iuxta mansuetudinem tuam et secundum multi-
tudinem misericordie tue. Et erue nos in mirabilibus tuis
et da gloriam nomini tuo domine et confundantur omnes
qui ostendunt servis tuis mala. Confundantur
in omni potentia tua et robur eorum conteratur et sciant
quia tu es deus dominus solus et gloriosus super orbem terrarum.
Et non cessabant qui miserant eos ministri regis
succendere fornacem napta et stuppa et pice et malle-
olis. Et effundebatur flamma super fornacem cubitis
quadraginta novem et erupit et incendit quos reperit iuxta fornacem
de caldeis. Angelus autem domini descendit cum azaria
et sociis eius in fornacem et excussit flammam ignis
de fornace et fecit medium fornacis quasi ventum
roris flantem. Et non tetigit eos omnino ignis neque
contristavit nec quicquam molestie intulit. Tunc hii tres
quasi ex uno ore laudabant et glorificabant et bene-
dicebant deum in fornace dicentes: Benedictus es do-
mine deus patrum nostrorum et laudabilis et gloriosus et super-
exaltatus in secula. Et benedictum nomen glorie tue quod
sanctum et laudabile et superexaltatum in omnibus seculis.
Benedictus es in templo sancto glorie tue et superlaudabi-
lis et supergloriosus in secula. Benedictus es in throno reg-
ni tui et superlaudabilis et superexaltatus in secula. Bene-
dictus es qui intueris abyssos et sedes super cheru-

bilis et laudabilis et superexaltatus in omnibus seculis. Ben-
dictus es in firmamento celi et laudabilis et gloriosus in secula. Ben-
dicite omnia opera domini domino, laudate et superexalta-
te eum in secula. Benedicite angeli domini domino, laudate et super-
exaltate eum in secula. Benedicite celi domini domino, laudate et s. e. i. s.
Benedicite aque omnes que super celos sunt domino, l. et s. e. i. s.
Benedicite omnes virtutes domini domino, l. et s. e. i. s. Benedicite sol et luna
domino, l. et s. e. i. s. Benedicite stelle celi domino, l. et s. e. i. s. Benedicite ymbres
et ros domino, l. et s. e. i. s. Benedicite omnes spiritus dei domino, l. et s. e. i. s.
Benedicite ignis et estus domino, l. et s. e. i. s. Benedicite frigus et es-
tas domino, l. et s. e. i. s. Benedicite rores et pruina domino, l. et s. e. i. s.
Benedicite gelu et frigus domino, l. et s. e. i. s. Benedicite glacies et nives
domino, l. et s. e. i. s. Benedicite noctes et dies domino, l. et s. e. i. s. Benedicite lux
et tenebre domino, l. et s. e. i. s. Benedicite fulgura et nubes domino,
l. et s. e. i. s. Benedicat terra dominum, l. et s. e. i. s. Benedicite montes
et colles domino, l. et s. e. i. s. Benedicite universa germinantia in
terra domino, l. et s. e. i. s. Benedicite fontes domino, l. et s. e. i. s. Benedicite mari-
a et flumina domino, l. et s. e. i. s. Benedicite cete et omnia que mov-
entur in aquis domino, l. et s. e. i. s. Benedicite omnes volucres
celi domino, l. et s. e. i. s. Benedicite omnes bestie et pecora domino, l. et s. e.
i. s. Benedicite filii hominum domino, l. et s. e. i. s. Benedicat israel domi-
num, l. et s. e. i. s. Benedicite sacerdotes domini domino, l. et s. e. i. s. Benedicite ser-
vi domini domino, l. et s. e. i. s. Benedicite spiritus et anime iustorum domino,
l. et s. e. i. s. Benedicite sancti et humiles corde domino, l. et s. e. i. s.
Benedicite anania azaria misael domino, l. et s. e. in secula.
Quia eruit nos de inferno et salvos fecit de manu
mortis et liberavit de medio ardentis flamme et de
medio ignis eruit nos. Confitemini domino quoniam bo-
nus, quoniam in seculum misericordia eius. Benedicite omnes religiosi do-
mino deo deorum, laudate et confitemini ei, quia in omnia
secula misericordia eius. Hucusque in hebreo non habetur, et que posuimus
de theodotionis editione translata sunt.
Tunc nabugodonosor rex obstupuit et surrexit propere et
ait optimatibus suis: Nonne tres viros mi-
IIII simus in medium ignis conpeditos? Qui respondentes
dixerunt regi: Vere rex. Respondit et ait: Ecce ego video
quattuor viros solutos et ambulantes in medio ig-
nis, et nichil corruptionis in eis est, et species quarti similis
filio dei. Tunc accessit nabugodonosor ad hostium fornacis ig-
nis ardentis et ait: Sydrach, Mysaac et Abdenago, ser-
vi dei excelsi, egredimini et venite. Statimque
egressi sunt Sydrach, Mysaac et Abdenago de medi-
o ignis. Et congregati satrape et magistratus et iu-
dices et potentes regis contemplabantur viros illos,
quoniam nichil potestatis habuisset ignis in corporibus eorum, et capil-
lus capitis eorum non esset adustus, et sarabala eorum non
fuissent inmutata, et odor ignis non transisset per eos.
Et erumpens nabugodonosor ait: Benedictus deus eorum, Sydr-
ach, Mysaac et Abdenago, qui misit angelum su-
um et eruit servos suos qui crediderunt in eum
et verbum regis inmutaverunt et tradiderunt corpora
sua ne servirent et ne adorarent omnem deum
excepto deo suo. A me ergo positum est decretum ut om-

nis populus et tribus et lingua quecumque locuta
fuerit blasphemiam contra deum Sydrach, Mysaac et Ab-
denago, dispereat, et domus eius vastetur; neque enim est
alius deus qui ita possit salvare. Tunc rex promovit Sydr-
ach, Mysaac et Abdenago in provincia babilonis.
In omnem terram misit epistolam continentem verba h-
Nabugodonosor rex omnibus populis gentibus et linguis que
habitant in universa terra pax vobis multiplicetur.
Signa et mirabilia fecit apud me deus excelsus. Placuit
ergo mihi predicare signa eius, quia magna sunt, et mirabilia
quia fortia, et regnum eius regnum sempiternum, et po-
testas eius in generationem et generationem. Ego nabugodonosor qui-
etus eram in domo mea et florens in palatio me-
o. Somnium vidi quod perterruit me, et cogitationes mee
in stratu meo et visiones capitis mei conturba-
verunt me. Et per me propositum est decretum ut introdu-
cerentur in conspectu meo cuncti sapientes babi-
lonis ut solutionem somnii mihi indicarent. Tunc
ingrediebantur arioli, magi, caldei, aruspices,
et somnium narravi in conspectu eorum, et solutionem
eius non indicaverunt mihi, donec collega ingressus est in
conspectu meo Daniel cui nomen Baltasar secundum no-
men dei mei, qui habet spiritum deorum sanctorum in semetipso, et
somnium coram eo locutus sum. Baltasar prin-
ceps ariolorum, quem ego scio quod spiritum sanctorum deorum habe-
as in te, et omne sacramentum non est inpossibile tibi,
visiones somniorum meorum quas vidi et solutionem earum
narra. Visio capitis mei in cubili meo. Vi-
debam et ecce arbor in medio terre, et altitudo eius
nimia. Et magna arbor et fortis, et proceritas eius contin-
gens celum, aspectus illius erat usque ad terminos
universe terre. Folia eius pulcherrima, et fructus eius ni-
mius, et esca universorum in ea. Subter eam habita-
bant animalia et bestie, et in ramis eius habitabant
volucres celi, et ex ea vescebatur omnis caro. Vi-
debam in visione capitis mei super stratum
meum, et ecce vigil et sanctus de celo descendit, et clama-
vit fortiter et sic ait: Succidite arborem et precidi-
te ramos eius, excutite folia eius et dispergite fructus
eius; fugiant bestie que subter eam sunt, et volu-
cres de ramis eius. Verumptamen germen radicum eius in
terra sinite, et alligetur vinculo ferreo et ereo in
herbis que foris sunt, et rore celi tingatur, et cum
feris pars eius in herba terre. Cor eius ab humano com-
mutetur, et cor fere detur ei, et septem tempora mutentur
super eum. In sententia vigilum decretum est, et ser-
mo sanctorum et petitio, donec cognoscant viventes quoniam
dominatur excelsus in regno hominum, et cuicumque vo-
luerit dabit illud, et humillimum hominem constituet super
illud. Hoc somnium ego rex vidi nabugodonosor. Tu ergo
Baltasar interpretationem narra festinus, quoniam
sapientes regni mei non queunt solutionem dice-
re mihi. Tu autem potes quia spiritus sanctorum deorum in te est. Tunc Daniel

cuius nomen baltasar cepit intra semetipsum tacitus
cogitare quasi una hora et cogitationes eius conturbabant
illum. Respondens autem rex ait: Baltasar, somnium et in
terpretatio eius non conturbent te. Respondit baltasar et dixit:
Domine mi rex, somnium his qui te oderunt et interpre
tatio eius hostibus tuis sit. Arborem quam vidisti sub
limem atque robustam cuius altitudo pertingit usque
ad celum et aspectus illius in omnem terram, et rami
eius pulcherrimi et fructus eius nimius et esca omnium in
ea, subter eam habitantes bestie agri et in ra
mis eius commorantes aves celi: tu es rex qui mag
nificatus es et invaluisti, et magnitudo tua crevit
et pervenit usque ad celum et potestas tua in terminos
universe terre. Quod autem vidit rex vigilem
et sanctum descendere de celo et dicere: Succidite arborem
et dissipate illam, attamen germen radicum eius in terra dimittite
et vinciatur ferro et ere in herbis foris et rore
celi conspergatur et cum feris sit pabulum eius donec sep
tem tempora mutentur super eum: hec est interpretatio sententie al
tissimi que pervenit super dominum meum regem. Eicient
te ab hominibus et cum bestiis ferisque erit habita
tio tua, et fenum ut bos comedes et rore celi
infunderis; septem quoque tempora mutabuntur super te donec
scias quod dominetur excelsus super regnum hominum et
cuicumque voluerit det illud. Quod autem precepit ut relinqueretur
germen radicum eius, id est arboris, regnum tuum tibi ma
nebit postquam cognoveris potestatem esse celestem. Quam
ob rem rex consilium meum placeat tibi et peccata tua
elemosinis redime et iniquitates tuas misericordiis pau
perum; forsitan ignoscet deus delictis tuis. Omnia
hec venerunt super nabuchodonosor regem. Post finem mensium
xii in aula regis babilonis deambulabat, responditque
rex et ait: Nonne hec est babilon civitas mag
na quam ego edificavi in domum regni in robo
re fortitudinis mee et in gloria decoris mei? Cum
adhuc sermo esset in ore regis, vox de celo ruit:
Tibi dicitur nabuchodonosor rex: Regnum tuum transiit a te,
et ab hominibus te eicient et cum bestiis atque feris erit
habitatio tua; fenum quasi bos comedes et septem tempora
mutabuntur super te donec scias quod dominetur
excelsus in regno hominum et cuicumque voluerit det il
lud. Eadem hora sermo completus est super na
buchodonosor, et ex hominibus abiectus est et fenum ut bos come
dit et rore celi corpus eius infectum est donec ca
pilli eius in similitudinem aquilarum crescerent et un
gues eius quasi avium. Igitur post finem dierum
ego nabuchodonosor oculos meos ad celum levavi et sen
sus meus redditus est michi, et altissimo benedixi et vi
ventem in sempiternum laudavi et glorificavi, quia po
testas eius potestas sempiterna et regnum eius in generationem
et generationem, et omnes habitatores terre apud eum in ni
chilum reputati sunt; iuxta voluntatem enim suam facit
tam in virtutibus celi quam in habitatoribus

terre, et non est qui resistat manui eius et dicat ei: Quare fe
cisti? In ipso tempore sensus meus reversus est ad me et ad ho
norem regni mei decoremque perveni, et figura mea
reversa est ad me, et optimates mei et magistratus mei
requisierunt me, et in regno meo constitutus sum,
et magnificentia amplior addita est michi. Nunc
igitur ego nabuchodonosor laudo et magnifico et glorifico re
gem celi, quia omnia opera eius vera et vie eius iudi
cia, et gradientes in superbia potest humiliare.

V

Baltasar rex fecit grande convivium optimatibus
suis mille, et unusquisque secundum suam bibebat etatem.
Precepit ergo iam temulentus rex ut afferrentur vasa
aurea et argentea que asportaverat nabuchodonosor pater
eius de templo quod fuit in ierusalem, ut biberent ex eis rex
et optimates eius uxoresque et concubine eius. Tunc alla
ta sunt vasa aurea et argentea que asportaverat de
templo quod fuerat in ierusalem, et biberunt in eis rex et op
timates, uxores eius et concubine eius. Bibebant vinum
et laudabant deos suos aureos et argenteos, e
reos et ferreos ligneosque et lapideos. In eadem hora
apparuerunt digiti quasi manus hominis scribentis contra
candelabrum in superficie parietis aule regie,
et rex aspiciebat articulos manus scribentis.
Tunc regis facies commutata est et cogitationes eius contur
babant illum, et compages renum eius solvebantur et
genua eius ad se invicem collidebantur. Exclama
vit itaque rex fortiter ut introducerent magos cal
deos et aruspices. Et proloquens rex ait sapientibus ba
bilonis: Quicumque legerit scripturam hanc et interpreta
tionem eius manifestam michi fecerit, purpura vestietur
et torquem auream habebit in collo suo et tertius
in regno meo erit. Tunc ingressi omnes sapientes
regis non potuerunt scripturam legere nec interpreta
tionem indicare regi. Unde rex baltasar satis con
turbatus est et vultus illius inmutatus est, sed et opti
mates eius turbabantur. Regina autem pro re que ac
ciderat regi et optimatibus eius domum convivii
ingressa est et eloquens ait: Rex in eternum vive; non te
conturbent cogitationes tue neque facies tua immu
tetur. Est vir in regno tuo qui spiritum deorum sancto
rum habet in se, et in diebus patris tui scientia et sapientia invente
sunt in eo; nam et rex nabuchodonosor pater tuus principem
magorum incantatorum caldeorum et aruspicum consti
tuit eum, pater inquam tuus, o rex, quia spiritus ampli
or et intelligentia et prudentia et interpretatio somp
niorum et ostensio secretorum ac solutio ligatorum in
vente sunt in eo, hoc est in daniele, cui rex impo
suit nomen baltasar. Nunc itaque daniel vocetur et
interpretationem narrabit. Igitur introductus est
daniel coram rege. Ad quem prefatus rex ait:
Tu es daniel de filiis captivitatis iude quem
adduxit pater meus rex de iudea? Audivi de te quoniam
spiritum deorum habeas et scientia intelligentiaque ac sapientia

ampliores inventae sunt in te. Et nunc introgressi sunt in conspectu meo sapientes magi ut scripturam hanc legerent et interpretationem eius indicarent mihi, et nequiverunt sensum sermonis huius edicere. Porro ego audivi de te quod possis obscura interpretari et ligata dissolvere. Si ergo vales scripturam legere et interpretationem eius indicare mihi, purpura vestieris et torquem auream circa collum tuum habebis, et tertius in regno meo princeps eris. Ad quae respondens Daniel ait coram rege: Munera tua sint tibi, et dona domus tuae alteri da; scripturam autem legam tibi, rex, et interpretationem eius ostendam tibi. O rex, Deus altissimus regnum et magnificentiam, gloriam et honorem dedit Nabuchodonosor patri tuo. Et propter magnificentiam quam dederat ei, universi populi, tribus et linguae tremebant et metuebant eum. Quos volebat interficiebat, et quos volebat percutiebat; et quos volebat exaltabat, et quos volebat humiliabat. Quando autem elevatum est cor eius, et spiritus illius obfirmatus est ad superbiam, depositus est de solio regni sui, et gloria eius ablata est. Et a filiis hominum eiectus est, sed et cor eius cum bestiis positum est, et cum onagris erat habitatio eius; fenum quoque ut bos comedebat, et rore caeli corpus eius infectum est, donec cognosceret quod potestatem haberet Altissimus in regno hominum, et quemcumque voluerit suscitabit super illud. Tu quoque filius eius, Balthasar, non humiliasti cor tuum, cum scires haec omnia; sed adversum Dominatorem caeli elevatus es, et vasa domus eius allata sunt coram te, et tu et optimates tui et uxores tuae et concubinae tuae vinum bibistis in eis. Deos quoque argenteos et aureos et aereos, ferreos ligneosque et lapideos, qui non vident neque audiunt neque sentiunt, laudasti; porro Deum qui habet flatum tuum in manu sua et omnes vias tuas, non glorificasti. Idcirco ab eo missus est articulus manus quae scripsit hoc quod exaratum est. Haec est autem scriptura quae digesta est: Mane, Thecel, Phares. Et haec est interpretatio sermonis. Mane: numeravit Deus regnum tuum et complevit illud. Thecel: appensus es in statera et inventus es minus habens. Phares: divisum est regnum tuum et datum est Medis et Persis. Tunc iubente rege indutus est Daniel purpura, et circumdata est torques aurea collo eius, et praedicatum est de eo quod haberet potestatem tertius in regno suo. Eadem nocte interfectus est Balthasar rex Chaldaeus, et Darius Medus successit in regnum annos natus sexaginta duos.

VI Placuit Dario et constituit super regnum satrapas centum viginti, ut essent in toto regno suo, et super eos principes tres, ex quibus Daniel unus erat, ut satrapae illis redderent rationem et rex non sustineret molestiam. Igitur Daniel superabat omnes principes et satrapas, quia spiritus Dei amplior erat in eo. Porro rex cogitabat constituere eum super omne regnum. Unde principes et satrapae quaerebant occasionem ut invenirent Danieli ex latere regis; nullamque causam et suspicionem reperire potuerunt, eo quod fidelis esset, et omnis culpa et suspicio non inveniretur in eo. Dixerunt ergo viri illi: Non inveniemus Danieli huic aliquam occasionem, nisi forte in lege Dei sui. Tunc principes et satrapae subripuerunt regi, et sic locuti sunt ei: Dari rex, in aeternum vive. Consilium inierunt cuncti principes regni tui, magistratus et satrapae, senatores et iudices, ut decretum imperatorium exeat et edictum, ut omnis qui petierit aliquam petitionem a quocumque deo et homine usque ad triginta dies, nisi a te rex, mittatur in lacum leonum. Nunc itaque, rex, confirma sententiam et scribe decretum, ut non immutetur quod statutum est a Medis atque Persis, nec praevaricari cuiquam liceat. Porro rex Darius proposuit edictum et statuit. Quod cum Daniel comperisset, id est constitutam legem, ingressus est domum suam, et fenestris apertis in cenaculo suo contra Ierusalem, tribus temporibus in die flectebat genua sua et adorabat confitebaturque coram Deo suo, sicut et ante facere consueverat. Viri ergo illi curiosius inquirentes invenerunt Danielem orantem et obsecrantem Deum suum. Et accedentes locuti sunt regi super edicto: Rex, numquid non constituisti ut omnis homo qui rogaret quemquam de diis et hominibus usque ad dies triginta, nisi te, rex, mitteretur in lacum leonum? Ad quos respondens rex ait: Verus est sermo iuxta decretum Medorum atque Persarum, quod praevaricari non licet. Tunc respondentes dixerunt coram rege: Daniel de filiis captivitatis Iuda non curavit de lege tua et de edicto quod constituisti, sed tribus temporibus per diem orat obsecratione sua. Quod verbum cum audisset rex, satis contristatus est, et pro Daniele posuit cor ut liberaret eum, et usque ad occasum solis laborabat ut erueret eum. Viri autem illi intellegentes regem dixerunt ei: Scito, rex, quia lex Medorum atque Persarum est ut omne decretum quod constituerit rex non liceat immutari. Tunc rex praecepit et adduxerunt Danielem et miserunt eum in lacum leonum. Dixitque rex Danieli: Deus tuus quem colis semper, ipse liberabit te. Allatusque est lapis unus et positus est super os laci, quem obsignavit rex anulo suo et anulo optimatum suorum, ne quid fieret contra Danielem. Et abiit rex in domum suam, et dormivit incenatus, cibique non sunt allati coram eo, insuper et somnus recessit ab eo. Tunc rex primo diluculo consurgens festinus ad lacum leonum perrexit, appropinquansque lacui Danielem voce lacrimabili inclamavit et affatus est eum: Daniel, serve Dei viventis, Deus tuus cui tu servis semper, putasne valuit te liberare a leonibus? Et Daniel regi respondens ait: Rex, in aeternum vive. Deus meus misit angelum suum et conclusit ora leonum, et non nocuerunt mihi, quia coram eo iustitia inventa

ta est in me: sed et coram te rex delictum non feci. Tunc
rex vehementer gavisus est super eum, et Danielem pre-
cepit educi de lacu. Eductusque est Daniel de lacu, et
nulla lesio inventa est in eo, quia credidit Deo
suo. Iubente autem rege adducti sunt viri illi qui ac-
cusaverant Danielem, et in lacum leonum missi sunt
ipsi, et filii et uxores eorum. Et non pervenerunt ad pa-
vimentum laci, donec arriperent eos leones, et omnia
ossa eorum comminuerent. Tunc Darius rex scripsit u-
niversis populis, tribubus et linguis habitantibus in
universa terra: Pax vobis multiplicetur. A me con-
stitutum est decretum, ut in universo imperio et
regno meo tremiscant et paveant Deum Da-
nielis. Ipse est enim Deus vivens et eternus in secula: et reg-
num eius non dissipabitur, et potestas eius usque in eternum.
Ipse liberator atque salvator, faciens signa et mi-
rabilia in celo et in terra: qui liberavit Danielem de
lacu leonum. Porro Daniel perseveravit usque ad
regnum Darii, regnumque Cyri Perse.
VII Anno primo Balthasar regis Babylonis
Daniel somnium vidit: visio autem capi-
tis eius in cubili suo: et somnium scribens, brevi ser-
mone comprehendit: summatimque perstringens, ait:
Videbam in visione mea nocte, et ecce quatuor ven-
ti celi pugnabant in medio mari magno.
Et quatuor bestie grandes ascendebant de mari diver-
se inter se. Prima quasi leena, et alas habebat aqui-
le: aspiciebam donec evulse sunt ale eius, et
sublata est de terra, et super pedes quasi homo stetit, et cor
eius datum est ei. Et ecce bestia alia similis urso
in parte stetit: et tres ordines erant in ore eius, et in
dentibus eius principes tres, et sic dicebant ei:
Surge, comede carnes plurimas. Post hec aspiciebam,
et ecce alia bestia quasi pardus, et alas habebat
avis quatuor super se, et quatuor capita erant in bestia, et
potestas data est ei. Post hec aspiciebam in visione
noctis, et ecce bestia quarta terribilis atque mirabi-
lis, et fortis nimis. Dentes ferreos habebat magnos,
comedens atque comminuens, et reliqua pedibus suis concul-
cans. Dissimilis autem erat ceteris bestiis quas videram an-
te eam, et cornua habebat decem. Considerabam cornua, et
ecce cornu aliud parvulum ortum est de medio
eorum: et tria de cornibus primis evulsa sunt a facie
eius. Et ecce oculi quasi oculi hominis erant in cornu isto, et
os loquens ingentia. Aspiciebam donec throni
positi sunt, et antiquus dierum sedit: vestimentum eius can-
didum quasi nix, et capilli capitis eius quasi lana munda:
thronus eius flamme ignis: rote eius ignis accen-
sus. Fluvius igneus rapidusque egrediebatur a facie
eius: milia milium ministrabant ei, et decies mil-
lies centena milia assistebant ei. Iudicium sedit,
et libri aperti sunt. Aspiciebam propter vocem sermo-
num grandium quos cornu illud loquebatur:
et vidi quoniam interfecta esset bestia, et perisset corpus eius,
et traditum esset ad comburendum igni: aliarum quoque bestiarum
ablata esset potestas, et tempora vite constituta essent eis us-
que ad tempus et tempus. Aspiciebam ergo in visione noctis, et ecce
cum nubibus celi quasi filius hominis veniebat, et usque ad
antiquum dierum pervenit: et in conspectu eius obtule-
runt eum. Et dedit ei potestatem, et honorem, et reg-
num: et omnes populi, tribus, et lingue ipsi servient:
potestas eius potestas eterna, que non auferetur: et regnum
eius quod non corrumpetur. Horruit spiritus meus, ego Da-
niel territus sum in his, et visiones capitis mei
conturbaverunt me. Accessi ad unum de assistentibus,
et veritatem querebam ab eo de omnibus his. Qui
dixit mihi interpretationem sermonum, et docuit me. Hee
bestie magne quatuor: quatuor regna consurgent de
terra. Suscipient autem regnum sancti Dei altissimi: et
obtinebunt regnum usque in seculum et seculum secu-
lorum. Post hoc volui diligenter discere de bestia quar-
ta, que erat dissimilis valde ab omnibus, et terribi-
lis nimis: dentes et ungues eius ferrei: comedebat
et comminuebat, et reliqua pedibus suis conculcabat: et
de cornibus decem que habebat in capite, et de alio
quod ortum fuerat ante quod ceciderant tria cornua:
de cornu illo quod habebat oculos, et os loquens grandia,
et maius erat ceteris. Aspiciebam, et ecce cornu
illud faciebat bellum adversus sanctos, et prevale-
bat eis, donec venit antiquus dierum, et iudici-
um dedit sanctis excelsi, et tempus advenit, et regnum
obtinuerunt sancti. Et sic ait: Bestia quarta, regnum
quartum erit in terra, quod maius erit omnibus regnis,
et devorabit universam terram, et conculcabit, et com-
minuet eam. Porro cornua decem ipsius regni, decem
reges erunt: et alius consurget post eos, et ipse potentior erit
prioribus, et tres reges humiliabit. Et sermones contra
excelsum loquetur, et sanctos altissimi conteret: et puta-
bit quod possit mutare tempora et leges, et tradentur in ma-
nu eius usque ad tempus, et tempora, et dimidium temporis. Et iudi-
cium sedebit ut auferatur potentia, et conteratur, et
disperat usque in finem. Regnum autem, et potestas, et
magnitudo regni, que est super omne celum, detur
populo sanctorum altissimi: cuius regnum sempiternum est,
et omnes reges servient ei, et obedient. Hucus-
que finis verbi. Ego Daniel multum cogitationibus meis
conturbabar, et facies mea mutata est in me: verbum
autem in corde meo conservavi.
Anno tertio regni Balthasar regis visio VIII
apparuit mihi. Ego Daniel post id quod videram in prin-
cipio, vidi in visione mea, cum essem in Susis
castro, quod est in Elam regione: vidi autem in visio-
ne esse me super portam Ulai. Et levavi oculos me-
os, et vidi: et ecce aries unus stabat ante paludem,
habens cornua excelsa, et unum excelsius altero, atque
succrescens. Postea vidi arietem cornibus ventilan-

ventilantem contra occidentem et contra aquilonem et contra meridi-
em et omnes bestie non poterant resistere ei, neque liberari de
manu eius, fecitque secundum voluntatem suam et magnificatus est.
Et ego intelligebam. Et ecce autem hircus caprarum ve-
niebat ab occidente super faciem totius terre, et
non tangebat terram. Porro hircus habebat insig-
ne cornu inter oculos suos. Et venit usque ad arietem
illum cornutum, quem videram stantem ante portam,
et cucurrit ad eum in impetu fortitudinis sue.
Cumque appropinquasset prope arietem, efferatus est
in eum, et percussit arietem, et comminuit duo cornua
eius, et non poterat aries resistere ei. Cumque eum misisset
in terram, conculcavit eum, et nemo quibat liberare
arietem de manu eius. Hircus autem caprarum magnus
factus est nimis. Cumque crevisset, fractum est cornu
magnum, et orta sunt quattuor cornua subter illud per quattuor
ventos celi. De uno autem ex eis egressum est cornu u-
num modicum, et factum est grande contra meridiem et contra orien-
tem et contra fortitudinem. Et magnificatum est usque ad
fortitudinem celi, et deiecit de fortitudine et de
stellis, et conculcavit eas. Et usque ad principem fortit-
udinis magnificatum est, et ab eo tulit iuge sacri-
ficium, et deiecit locum sanctificationis eius. Robur autem da-
tum est ei contra iuge sacrificium propter peccata, et prosterne-
tur veritas in terra, et faciet et prosperabitur. Et audi-
vi unum de sanctis loquentem, et dixit unus sanctus alteri nes-
cio cui loquenti: Usquequo visio, et iuge sacrificium, et pecca-
tum desolationis que facta est, et sanctuarium et fortitudo concul-
cabitur? Et dixit ei: Usque ad vesperam et mane dies duo milia tre-
centi, et mundabitur sanctuarium. Factum est autem cum viderem
ego Daniel visionem, et quererem intelligentiam, ecce
stetit in conspectu meo quasi species viri. Et audivi vo-
cem viri inter Ulai, et clamavit et ait: Gabriel,
fac intelligere istum visionem. Et venit et ste-
tit iuxta ubi ego stabam. Cumque venisset, pa-
vens corrui in faciem meam, et ait ad me: Intel-
lige fili hominis, quoniam in tempore finis complebitur visio. Cum-
que loqueretur ad me, collapsus sum pronus super
terram, et tetigit me et statuit me in gradu meo, et
dixit mihi: Ego ostendam tibi que futura sunt in
novissimo maledictionis, quoniam habet tempus finem suum.
Aries quem vidisti habere cornua, rex Medorum est atque
Persarum. Porro hircus caprarum rex Grecorum est, et cornu
grande quod erat inter oculos eius, ipse est rex primus. Quod autem
IV fracto illo surrexerunt quattuor pro eo, quattuor reges de gen-
te eius consurgent, sed non in fortitudine eius. Et post reg-
num eorum, cum creverint iniquitates, consurget
rex impudens facie et intelligens propositiones, et robo-
rabitur fortitudo eius, sed non in viribus suis, et supra quam cre-
di potest universa vastabit, et prosperabitur et faciet. Et in-
terficiet robustos et populum sanctorum secundum voluntatem suam,
et dirigetur dolus in manu eius, et cor suum mag-
nificabitur, et in copia rerum omnium occidet

plurimos, et contra principem principum consurget, et
sine manu conteretur. Et visio vespere et mane
que dicta est vera est. Tu ergo signa visionem, quia post
multos dies erit. Et ego Daniel langui et egro-
tavi per dies plurimos. Cumque surrexissem faciebam
opera regis, et stupebam ad visionem, et non erat qui
In anno primo Darii filii ⸢ interpretaretur. IX
Assueri de semine Medorum, qui imperavit super reg-
num Chaldeorum, anno primo regni eius, ego Daniel
intellexi in libris numerum annorum, de quo fa-
ctus est sermo Domini ad Ieremiam prophetam, ut complerentur
desolationis Ierusalem septuaginta anni. Et posui faciem meam
ad Dominum Deum meum rogare et deprecari in ieiu-
niis, sacco et cinere. Et oravi Dominum Deum meum,
et confessus sum, et dixi: Obsecro Domine Deus magne
et terribilis, custodiens pactum et misericordiam diligen-
tibus te et custodientibus mandata tua. Peccavi-
mus, iniquitatem fecimus, impie egimus, et
recessimus, et declinavimus a mandatis tuis ac iu-
diciis. Non obedivimus servis tuis prophetis, qui locu-
ti sunt in nomine tuo regibus nostris, principibus nostris,
omnique populo terre. Tibi Domine iustitia, nobis autem confu-
sio faciei, sicut est hodie viro Iuda et habitanti-
bus Ierusalem et omni Israel, his qui prope sunt et his qui
procul, in universis terris ad quas eiecisti eos propter iniqui-
tates eorum in quibus peccaverunt in te. Domine, nobis
confusio faciei, regibus nostris, principibus nostris, et pa-
tribus nostris, qui peccaverunt. Tibi autem Domino Deo nostro
misericordia et propitiatio, quia recessimus a te, et non audivi-
mus vocem Domini Dei nostri, ut ambularemus
in lege eius quam posuit nobis per servos suos pro-
phetas. Et omnis Israel prevaricati sunt legem tuam, et decli-
naverunt ne audirent vocem tuam, et stillavit super
nos maledictio et detestatio que scripta est in libro
Moysi servi Dei, quia peccavimus ei. Et statuit ser-
mones suos quos locutus est super nos et super principes
nostros qui iudicaverunt nos, ut superduceret in nos ma-
lum magnum, quale nunquam fuit sub omni celo, se-
cundum quod factum est in Ierusalem. Sicut scriptum est in lege Moysi, omne
malum hoc venit super nos, et non rogavimus faciem
tuam Domine Deus noster, ut reverteremur ab iniquitatibus
nostris, et cogitaremus veritatem tuam. Et vigilavit Dominus
super malitiam, et adduxit eam super nos. Iustus Dominus
Deus noster in omnibus operibus suis que fecit; non enim audivimus
vocem eius. Et nunc Domine Deus noster, qui eduxisti populum
tuum de terra Egypti in manu forti, et fecisti tibi nomen
secundum diem hanc, peccavimus, iniquitatem fecimus. In
omnem iustitiam tuam, avertatur obsecro ira tua et
furor tuus a civitate tua Ierusalem et a monte sancto
tuo. Propter peccata enim nostra et iniquitates patrum nostrorum Ierusalem
et populus tuus in opprobrium sunt omnibus per circuitum
nostrum. Nunc ergo exaudi Deus noster orationem servi tui, et
preces eius, et ostende faciem tuam super sanctuarium tuum

quod desertum est propter temetipsum. Inclina deus meus
aurem tuam et audi. Aperi oculos tuos et vide deso-
lationem nostram et civitatem super quam invocatum
est nomen tuum. Neque enim in iustificationibus nostris prosterni-
mus preces ante faciem tuam, sed in miserationibus
tuis multis. Exaudi domine, placare domine, attende
et fac. Ne moreris propter temetipsum deus meus, quia no-
men tuum invocatum est super civitatem et super po-
pulum tuum. Cumque adhuc loquerer et orarem et
confiterer peccata mea et peccata populi mei Israel ut proster-
nerem preces meas in conspectu dei mei pro monte
sancto dei mei, adhuc me loquente in oratione mea,
ecce vir Gabriel quem videram in visione in prin-
cipio cito volans tetigit me in tempore sacrificii
vespertini. Et docuit me et locutus est mihi dixitque: Daniel nunc
egressus sum ut docerem te et intelligeres.
Ab exordio precum tuarum egressus est sermo. Ego
autem veni ut indicarem tibi, quia vir desideriorum es. Tu er-
go animadverte sermonem et intellige visio-
nem. Septuaginta ebdomades abbreviate
sunt super populum tuum et super urbem sanctam tuam, ut con-
summetur prevaricatio et finem accipiat
peccatum et deleatur iniquitas et adducatur iustitia
sempiterna, et impleatur visio et prophetia, et un-
gatur sanctus sanctorum. Scito ergo et animadverte: ab exitu ser-
monis ut iterum edificetur Ierusalem usque ad christum ducem
ebdomades .vii. et ebdomades .lxii. erunt, et rursum
edificabitur platea et muri in angustia temporum. Et
post ebdomades .lxii. occidetur christus, et non erit eius populus
qui eum negaturus est. Et civitatem et sanctuarium
dissipabit populus cum duce venturo, et finis eius
vastitas, et post finem belli statuta desolatio. Con-
firmabit autem pactum multis ebdomas una, et in
dimidio ebdomadis deficiet hostia et sacrifi-
cium, et in templo erit abominatio desolatio-
nis, et usque ad consummationem et finem perseverabit deso-
X In anno tertio regni Cyri regis Persarum, latio.
verbum revelatum est Danieli cognomi-
nato Balthasar, et verbum verum et fortitudo ma-
gna. Intellexitque sermonem, intelligentia enim est
opus in visione. In diebus illis ego Daniel
lugebam trium ebdomadarum diebus. Panem
desiderabilem non comedi, et caro et vinum non in-
troierunt in os meum, sed neque unguento unctus
sum, donec complerentur trium ebdomadarum dies.
Die autem .xx. et .iiii. mensis primi eram iuxta fluvi-
um magnum qui est Tigris. Et levavi oculos
meos et vidi. Et ecce vir unus vestitus lineis,
et renes eius accincti auro obrizo, et corpus eius
quasi crisolitus, et facies eius quasi species fulguris, et oculi eius
quasi lampas ardens, et brachia eius et que deorsum sunt
usque ad pedes quasi species eris candentis, et vox ser-
monum eius ut vox multitudinis. Vidi autem

ego Daniel solus visionem. Porro viri qui erant
mecum non viderunt, sed terror nimius irruit super
eos et fugerunt in absconditum. Ego autem relictus
solus vidi grandem visionem hanc, et non remansit
in me fortitudo, sed et species mea immutata est
in me, et emarcui nec habui quicquam virium. Et au-
divi vocem sermonum eius, et audiens iacebam
consternatus super faciem meam, et vultus meus co-
herebat terre. Et ecce manus tetigit me et erexit me
super genua mea et super articulos manuum me-
arum. Et dixit ad me: Daniel vir desideriorum, intellige
verba que ego loquor ad te, et sta in gradu tuo.
Nunc enim missus sum ad te. Cumque dixisset mihi ser-
monem istum, steti tremens. Et ait ad me: Noli
metuere Daniel, quia ex die primo quo posuisti cor
tuum ad intelligendum ut te affligeres in conspectu
dei tui, exaudita sunt verba tua. Et ego veni propter
sermones tuos. Princeps autem regni Persarum restitit
mihi .xx. et uno diebus. Et ecce Michael unus de
principibus primis venit in adiutorium meum. Et ego
remansi ibi iuxta regem Persarum. Veni autem ut docerem
te que ventura sunt populo tuo in novissimis
diebus, quoniam adhuc visio in dies. Cumque adhuc
loqueretur mihi huiuscemodi verbis, deieci vultum meum
ad terram et tacui. Et ecce quasi similitudo filii ho-
minis tetigit labia mea, et aperiens os meum
locutus sum et dixi ad eum qui stabat con-
tra me: Domine, in visione tua dissolute sunt compages
mee et nichil in me remansit virium. Et quomodo po-
terit servus domini mei loqui cum domino meo? Nichil
in me remansit virium, sed et anhelitus meus in-
tercluditur. Rursum ergo tetigit me quasi visio hominis
et confortavit me et dixit: Noli timere vir deside-
riorum, pax tibi. Confortare et esto robustus. Cumque
loqueretur mecum, convalui et dixi: Loquere domine
mi, quia confortasti me. Et ait: Numquid scis quare venerim ad te?
Et nunc revertar ut prelier adversum principem Persa-
rum. Cum ego egrederer, apparuit princeps Grecorum ve-
niens. Verumtamen annuntiabo tibi quod expressum est in scrip-
tura veritatis, et nemo est adiutor meus in omnibus his
nisi Michael princeps vester. XI
Ego autem ab anno primo Darii Medi stabam ut
confortaretur et roboraretur. Et nunc veritatem
annuntiabo tibi. Ecce adhuc tres reges stabunt
in Perside, et quartus ditabitur opibus nimiis super omnes,
et cum invaluerit divitiis suis, concitabit omnes
adversum regnum Grecie. Surget vero rex fortis
et dominabitur potestate multa, et faciet quod placuerit ei.
Et cum steterit, conteretur regnum eius et dividetur
in .iiii. ventos celi, sed non in posteros eius, neque secundum potes-
tatem illius qua dominatus est. Lacerabitur enim regnum eius
etiam in externos, exceptis his. Et confortabitur rex austri
et de principibus eius prevalebit super eum et dominabitur

dicione illius; multa enim dominatio eius. Et post finem annorum fe-
derabuntur, filiaque regis austri veniet ad regem
aquilonis facere amicitiam, et non obtinebit forti-
tudinem brachii, nec stabit semen eius, et tradetur
ipsa et qui adduxerunt eam, adolescentes eius et qui
confortabant eam in temporibus. Et stabit de germine radi-
cum eius plantatio, et veniet cum exercitu et ingre-
dietur provinciam regis aquilonis et abute-
tur eis et obtinebit. Insuper et deos eorum et sculp-
tilia, vasa quoque pretiosa argenti et auri captiva
ducet in Egiptum. Ipse praevalebit adver-
sus regem aquilonis. Et intrabit in regnum
rex austri et revertetur ad terram suam. Filii autem eius
provocabuntur et congregabunt multitudinem
exercituum plurimorum, et veniet properans et inundans
et revertetur et concitabitur et congredietur cum robo-
re eius. Et provocatus rex austri egredietur et pug-
nabit adversus regem aquilonis, et praeparabit
multitudinem nimiam, et dabitur multitudo in ma-
nu eius. Et capiet multitudinem, et exaltabitur cor
eius, et deiciet multa milia, sed non praevalebit. Conver-
tetur enim rex aquilonis et praeparabit multitudinem
multo maiorem quam prius, et in fine temporum annorum-
que veniet properans cum exercitu magno et opibus
nimiis. Et in temporibus illis multi consurgent adversus
regem austri; filii quoque praevaricatorum populi tui ex-
tollentur ut impleant visionem, et corruent. Et
veniet rex aquilonis et comportabit aggerem et
capiet urbes munitissimas; et brachia austri
non sustinebunt. Et consurgent electi eius ad resisten-
dum, et non erit fortitudo. Et faciet veniens super eum
iuxta placitum suum, et non erit qui stet contra faciem
eius. Et stabit in terra inclita, et consumetur in ma-
nu eius. Et ponet faciem suam ut veniat ad te-
nendum universum regnum eius, et rectum faciet cum
eo. Et filiam feminarum dabit ei ut evertat illud,
et non stabit nec illius erit. Et convertet faciem suam ad
insulas et capiet multas, et cessare faciet princi-
pem opprobrii eius, et opprobrium eius convertetur in eum.
Et convertet faciem suam ad imperium terrae suae, et
impinget et corruet, et non invenietur. Et stabit in
loco eius vilissimus et indignus decore regio, et in
paucis diebus conteretur, non in furore nec in proe-
lio. Et stabit in loco eius despectus, et non tribuetur
ei honor regius; et veniet clam et obtinebit reg-
num in fraudulentia. Et brachia pugnantis
expugnabuntur a facie eius et conterentur, insuper et
dux foederis. Et post amicitias cum eo faciet dolum,
et ascendet et superabit in modico populo. Et abun-
dantes et uberes urbes ingredietur, et faciet quae non fece-
runt patres eius et patres patrum eius. Rapinas et praedas et
divitias eorum dissipabit, et contra firmissimas cogi-
tationes inibit, et hoc usque ad tempus. Et concitabitur fortitudo
eius et cor eius adversus regem austri in exercitu
magno; et rex austri provocabitur ad bellum mul-
tis auxiliis et fortibus nimis, et non stabunt, quia i-
nibunt adversus eum consilia. Et comedentes cum
eo panem conterent illum, exercitusque eius oppri-
metur, et cadent interfecti plurimi. Duorum quoque regum
cor erit ut malefaciant, et ad mensam unam
mendacium loquentur, et non proficient, quia adhuc
finis in aliud tempus. Et revertetur in terram suam
cum opibus multis, et cor eius adversum testamentum
sanctum; et faciet et revertetur in terram suam.
Statuto tempore revertetur et veniet ad austrum,
et non erit priori simile novissimum. Et veniet
super eum trieres et Romani, et percutietur et indig-
nabitur contra testamentum sanctuarii, et faciet. Revertetur-
que et cogitabit contra eos qui dereliquerunt testamentum
sanctuarii. Et brachia ex eo stabunt, et pollu-
ent sanctuarium fortitudinis, et auferent iuge
sacrificium, et dabunt abominationem in deso-
lationem. Et impii in testamentum simulabunt
fraudulenter; populus autem sciens Deum suum obtine-
bit et faciet. Et docti in populo docebunt plurimos,
et ruent in gladio et in flamma et in captivita-
te et in rapina dierum. Cumque corruerint, sub-
levabuntur auxilio parvulo, et applicabuntur
eis plurimi fraudulenter. Et de eruditis ruent,
ut conflentur et eligantur et dealbentur usque ad
tempus praefinitum. Et adhuc aliud tempus erit, et faciet
iuxta voluntatem suam rex, et elevabitur et magni-
ficabitur adversum omnem deum, et adversum Deum deorum
loquetur magnifica, et dirigetur donec comple-
atur iracundia; perpetrata quippe est diffinitio. Et
Deum patrum suorum non reputabit. Et erit in con-
cupiscentiis feminarum, nec quemquam deorum cura-
bit, quia adversum universa consurget. Deum autem Mao-
zim in loco suo venerabitur, et deum quem igno-
raverunt patres eius colet auro et argento et lapide
pretioso rebusque pretiosis. Et faciet ut muniat Ma-
ozim cum deo alieno quem cognovit, et multi-
plicabit gloriam, et dabit eis potestatem in multis,
et terram dividet gratuito. Et in tempore praefinito proe-
liabitur adversus eum rex austri, et quasi tempestas
veniet contra eum rex aquilonis in curribus et
equitibus et in classe magna. Et ingredietur
terras et conteret et pertransiet. Et introibit in terram mag-
nam et gloriosam, et multae corruent. Haec autem solae
salvabuntur de manu eius: Edom et Moab et prin-
cipium filiorum Ammon. Et mittet manum suam in
terras, et terra Egipti non effugiet. Et dominabitur thesauro-
rum auri et argenti et in omnibus pretiosis Egipti;
per Libiam quoque et Ethiopiam transibit. Et fama tur-
babit eum ab oriente et aquilone, et veniet in
multitudine magna ut conterat et interficiat plurimos.

plurimos. Et figet tabernaculum suum apheddno inter
maria super montem inclitum et sanctum et veniet usque ad
summitatem eius et nemo auxiliabitur ei.
XII In tempore autem illo consurget Michael princeps magnus
qui stat pro filiis populi tui et veniet tempus quale non fuit ab
eo quo gentes esse ceperunt usque ad tempus illud. Et in tempore illo
salvabitur populus tuus omnis qui inventus fuerit scriptus
in libro. Et multi de his qui dormiunt in terre
pulvere evigilabunt. Alii in vitam eternam et a-
lii in obprobrium eternum ut videant semper. Qui autem
docti fuerint fulgebunt quasi splendor firmamenti
et qui ad iustitiam erudiunt multos quasi stelle
in perpetuas eternitates. Tu autem Daniel claude ser-
mones et signa librum usque ad tempus statutum. Pertransi-
bunt plurimi et multiplex erit scientia. Et vidi ego Daniel
et ecce quasi duo alii stabant unus hinc super
ripam fluminis et alius inde ex altera ripa fluminis.
Et dixi viro qui indutus erat lineis qui sta-
bat super aquas fluminis: Usque quo finis horum mirabilium?
Et audivi virum qui indutus erat lineis qui
stabat super aquas fluminis cum elevasset dexteram
et sinistram in celum et iurasset per viventem in eter-
num quia in tempus et tempora et dimidium temporis. Et cum
completa fuerit dispersio manus populi sancti complebuntur
universa hec. Et ego audivi et non intellexi. Et dixi: Do-
mine mi, quid erit post hec? Et ait: Vade Daniel quia
clausi sunt signatique sermones usque ad tempus prefini-
tum. Eligentur et dealbabuntur et quasi ignis pro-
babuntur multi et impie agent impii neque
intelligent omnes impii, porro docti intelligent.
Et a tempore cum ablatum fuerit iuge sacrificium
et posita fuerit abominatio in desolationem dies mil-
le .cc.xc. Beatus qui expectat et pervenit ad dies
mille .ccc.xxxv. Tu autem vade ad prefinitum et
requiesces et stabis in sorte tua in fine dierum.
Hucusque Danielem in hebreo volumine legi-
mus. Cetera que sequuntur usque ad finem libri de The-
odotionis editione translata sunt.
XIII Erat vir habi-
tans in Babylone cui nomen Ioachim et accepit
uxorem nomine Susannam filiam Helchie pulcram
nimis et timentem Deum. Parentes enim illius cum essent
iusti erudierunt filiam suam secundum legem Moysi. Erat
autem Ioachim dives valde et erat ei pomerium vicinum
domui sue et ad ipsum confluebant Iudei eo quod esset
honorabilior omnium. Et constituti sunt duo senes
iudices in anno illo de quibus locutus est Dominus quia
egressa est iniquitas de Babylone a senioribus iudicibus
qui videbantur regere populum. Isti frequentabant
domum Ioachim et veniebant ad eos omnes qui ha-
bebant iudicia. Cum autem populus revertisset per meridi-
em ingrediebatur Susanna et deambulabat
in pomerio viri sui. Et videbant eam seniores
cotidie ingredientem et deambulantem et exarserunt
in concupiscentiam eius. Et everterunt sensum su-
um et declinaverunt oculos suos ut non viderent celum
neque recordarentur iudiciorum iustorum. Erant ambo
vulnerati amore eius nec indicaverunt sibi
vicissim dolorem suum. Erubescebant enim indica-
re sibi concupiscentiam suam volentes concumbere
cum ea et observabant cotidie sollicitius vi-
dere illam. Dixitque alter ad alterum: Eamus domum
quia prandii hora est. Et egressi recesserunt a se. Cumque
revertissent venerunt in unum et sciscitantes
ad invicem causam confessi sunt concupiscentiam suam. Et tunc
in commune statuerunt tempus quando eam possent
invenire solam. Factum est autem cum observarent
diem aptum quando eam invenire possent solam
ingressa est aliquando sicut heri et nudius tertius cum du-
abus solis puellis voluitque lavari in pomerio.
Estus quippe erat et non erat ibi quisquam preter duos
senes absconditos et contemplantes eam. Dixit
ergo puellis: Afferte mihi oleum et smigmata et hos-
tia pomerii claudite ut laver. Et fecerunt sicut pre-
ceperat. Clauseruntque hostia pomerii et egresse sunt
per posticum ut afferrent que iusserat. Nesciebant-
que senes intus esse absconditos. Cum autem egresse
essent puelle surrexerunt duo senes et accurrerunt
ad eam et dixerunt: Ecce hostia pomerii clausa sunt
et nemo nos videt et in concupiscentia tua sumus.
Quamobrem assentire nobis et commiscere nobiscum.
Quod si nolueris dicemus testimonium contra te quod fuerit
tecum iuvenis et ob hanc causam miseris puellas
a te. Ingemuit Susanna et ait: Angustie sunt
mihi undique. Si enim hoc egero mors mihi est, si autem non fecero
non effugiam manus vestras. Sed melius est mihi absque
opere incidere in manus vestras quam peccare in conspec-
tu Domini. Et exclamavit voce magna Susanna.
Exclamaverunt autem et senes adversus eam. Et cucurrit
unus et aperuit hostium pomerii. Cum ergo audis-
sent clamorem in pomerio famuli domus irru-
erunt per posticum ut viderent quidnam esset. Post-
quam autem senes locuti sunt erubuerunt servi vehementer
quia numquam dictus fuerat sermo huiuscemodi de Susanna.
Et facta est dies crastina. Cumque venisset populus ad vi-
rum eius Ioachim venerunt et duo presbiteri pleni iniqua
cogitatione adversus Susannam ut interficerent eam.
Et dixerunt coram populo: Mittite ad Susan-
nam filiam Helchie uxorem Ioachim. Et
statim miserunt. Et venit cum parentibus et fi-
liis et universis cognatis suis. Porro Susanna erat
delicata nimis et pulchra specie. At iniqui illi ius-
serunt ut discooperiretur. Erat enim cooperta ut vel sic
satiarentur decore eius. Flebant igitur sui et omnes qui
noverant eam. Consurgentes autem duo presbiteri in me-
dio populi posuerunt manus suas super caput eius. Que
flens respexit ad celum. Erat enim cor eius fiduciam

huius in duo. Et dixerunt: Cum deambularemus in
pomario soli, ingressa est cum duabus puellis, et
clausit hostium pomarii, et dimisit puellas. Venit-
que ad eam adolescens qui erat absconditus, et
concubuit cum ea. Porro nos cum essemus in angulo
pomarii, videntes iniquitatem, cucurrimus ad eos,
et vidimus eos pariter commisceri. Et illum quidem
nequivimus comprehendere, quia fortior nobis erat, et aper-
to hostio exilivit. Hanc autem cum apprehendissemus, in-
terrogavimus quisnam esset adolescens, et noluit
indicare nobis. Huius rei testes sumus. Credidit
eis multitudo quasi senibus populi et iudicibus, et condemp-
naverunt eam ad mortem. Exclamavit autem voce
magna Susanna et dixit: Deus eterne qui abscon-
ditorum es cognitor, qui nosti omnia antequam fi-
ant, tu scis quoniam falsum tulerunt testimonium contra
me: et ecce morior, cum nichil horum fecerim que isti
maliciose composuerunt adversum me. Exaudivit au-
tem Dominus vocem eius. Cumque duceretur ad mortem, sus-
citavit Deus spiritum sanctum pueri iunioris cui nomen
Daniel. Et exclamavit voce magna: Mundus
ego sum a sanguine huius. Et conversus ad eum omnis
populus dixit: Quis est iste sermo quem tu locutus es? Qui
cum staret in medio eorum, ait: Sic fatui fi-
lii Israel, non iudicantes neque quod verum est cognoscentes
condempnastis filiam Israel? Revertimini ad iudici-
um, quia falsum testimonium locuti sunt adversus e-
am. Reversus est ergo populus cum festinatione. Et dixerunt
ei senes: Veni et sede in medio nostrum et indica nobis,
quia tibi dedit Deus honorem senectutis. Et dixit ad eos Da-
niel: Separate eos ab invicem procul, et diiudicabo eos.
Cum ergo divisi essent alter ab altero, vocavit unum
de eis, et ait ad eum: Inveterate dierum malorum, nunc
venerunt peccata tua que operabaris prius, iudicans
iudicia iniusta, innocentes opprimens, et dimit-
tens noxios, dicente Domino: Innocentem et iustum
non interficies. Nunc ergo si vidisti eam, dic sub qua
arbore videris eos colloquentes sibi. Qui ait: Sub
scino. Dixit autem Daniel: Recte mentitus es in caput tu-
um. Ecce enim angelus Domini accepta sententia ab eo scin-
det te medium. Et amoto eo, iussit venire a-
lium, et dixit ei: Semen Chanaan et non Iuda, species de-
cepit te, et concupiscencia subvertit cor tuum. Sic fa-
ciebatis filiabus Israel, et ille timentes loquebantur
vobiscum: sed non filia Iuda sustinuit iniquitatem
vestram. Nunc ergo dic mihi sub qua arbore comprehenderis eos lo-
quentes sibi. Qui ait: Sub prino. Dixit autem Daniel: Re-
cte mentitus es et tu in caput tuum. Manet enim angelus Do-
mini gladium habens ut secet te medium et interfi-
ciat vos. Exclamavit itaque omnis populus voce mag-
na, et benedixerunt Deum qui salvat sperantes in se. Et consur-
rexerunt adversus duos presbiteros. Convicerat enim eos
Daniel ex ore suo falsum dixisse testimonium. Fece-
runtque eis sicut male egerant adversus proximum, ut
facerent secundum legem Moysi: et interfecerunt eos, et salva-
tus est sanguis innoxius in die illa. Helchias
autem et uxor eius laudaverunt Dominum pro filia sua Susanna
cum Ioachim marito eius et cognatis omnibus, qui-
a non esset inventa in ea res turpis. Daniel autem factus est
magnus in conspectu populi a die illa et deinceps.
Et rex Astiages appositus est ad patres suos, et suscepit
Cyrus Perses regnum eius. Erat autem Daniel conviva
regis, et honoratus super omnes amicos regis.

XIIII Erat autem ydolum nomine Bel apud Babilonios, et
expendebantur in eo per dies singulos simile
artabe xii, et oves xl, vinique amphore vi. Re-
x quoque colebat eum, et ibat per singulos dies adorare
eum. Porro Daniel adorabat Deum suum. Dix-
itque ei rex: Quare non adoras Bel? Qui respondens ait
ei: Quia non colo ydola manufacta, sed viventem Deum
qui creavit celum et terram, et habet potestatem omnis car-
nis. Et dixit ad eum rex: Non videtur tibi esse Bel vivens Deus?
An non vides quanta comedat et bibat cotidie? Et
ait Daniel arridens: Ne erres rex: iste enim intrin-
secus luteus est et foris ereus, neque comedit un-
quam. Et iratus rex vocavit sacerdotes ei-
us, et ait illis: Nisi dixeritis mihi quis est qui comedat
expensas has, moriemini. Si autem ostenderitis quoniam
Bel comedat hec, morietur Daniel, quia
blasphemavit in Bel. Et dixit Daniel regi: Fiat iuxta ver-
bum tuum. Erant autem sacerdotes Bel lxx, exceptis
uxoribus et parvulis et filiis. Et venit rex cum Dani-
ele in templum Bel. Et dixerunt sacerdotes Bel:
Ecce nos egredimur foras, et tu rex pone escas et vi-
num misce, et claude hostium, et signa anulo tu-
o. Et cum ingressus fueris mane, nisi inveneris omnia
comesta a Bel, morte moriemur, vel Daniel
qui mentitus est adversum nos. Contempnebant autem, quia fe-
cerant sub mensa absconditum introitum, et per ipsum ingre-
diebantur semper, et devorabant ea. Factum est igitur postquam e-
gressi sunt illi, et rex posuit cibos ante Bel, precepit Daniel
pueris suis ut attulerunt cinerem, et cribravit co-
ram rege per totum templum, et egressi clauserunt
hostium, et signantes anulo regis abierunt. Sacer-
dotes autem ingressi sunt nocte iuxta consuetudinem suam,
et uxores et filii eorum, et comederunt omnia et biberunt.
Surrexit autem rex primo diluculo, et Daniel cum eo.
Et ait rex: Salvane sunt signa, Daniel? Qui re-
spondit: Salva, rex. Statimque cum aperuisset hostium,
intuitus rex mensam, exclamavit voce magna:
Magnus es Bel, et non est apud te dolus quisquam. Et risit
Daniel, et tenuit regem ne ingrederetur intro, et
dixit: Ecce pavimentum, animadverte cuius vestigia
sunt hec. Et dixit rex: Video vestigia virorum et mu-
lierum et infantium. Et iratus est rex. Tunc apprehendit
rex sacerdotes et uxores et filios eorum, et ostenderunt

abscondita hostiola per que ingrediebantur et consumebant que erant super mensam. Occidit ergo illos rex et tradidit Bel in potestatem Danielis, qui subvertit eum et templum eius. Et erat draco magnus in loco illo, et colebant eum Babylonii. Et dixit rex Danieli: Ecce nunc non potes dicere quia iste non sit deus vivens; adora ergo eum. Dixitque Daniel: Dominum Deum meum adoro, quia ipse est deus vivens. Tu autem rex da mihi potestatem et interficiam draconem absque gladio et fuste. Et ait rex: Do tibi. Tulit ergo Daniel picem et adipem et pilos et coxit pariter, fecitque massas et dedit in os draconis, et diruptus est draco. Et dixit: Ecce quem colebatis. Quod cum audissent Babylonii, indignati sunt vehementer, et congregati sunt adversum regem et dixerunt: Iudeus factus est rex; Bel destruxit, draconem interfecit et sacerdotes occidit. Et dixerunt cum venissent ad regem: Trade nobis Danielem, qui Bel destruxit et draconem interfecit; alioquin interficiemus te et domum tuam. Vidit ergo rex quod irruerent in eum vehementer, et necessitate compulsus tradidit eis Danielem. Qui miserunt eum in lacum leonum, et erat ibi diebus sex. Porro in lacu leones erant septem, et dabantur eis corpora duo cotidie et duo oves, et tunc non data sunt eis, ut devorarent Danielem. Erat autem Abacuc propheta in Iudea, et ipse coxerat pulmentum et intriverat panes in alveolo, et ibat in campum ut ferret messoribus. Dixitque angelus Domini ad Abacuc: Fer prandium quod habes in Babylonem Danieli, qui est in lacu leonum. Et dixit Abacuc: Domine, Babylonem non vidi, et lacum nescio. Et apprehendit eum angelus Domini in verticem eius, et portavit eum capillo capitis sui, posuitque in Babylone supra lacum in impetu spiritus sui. Et clamavit Abacuc dicens: Daniel serve Dei, tolle prandium quod misit tibi Deus. Et ait Daniel: Recordatus es mei Deus, et non dereliquisti diligentes te. Surgensque Daniel comedit. Porro angelus Domini restituit Abacuc confestim in loco suo. Venit ergo rex die septimo ut lugeret Danielem; et venit ad lacum et introspexit, et ecce Daniel sedens in medio leonum. Et exclamavit voce magna dicens rex: Magnus es Domine Deus Danielis. Et extraxit eum de lacu leonum. Porro illos qui perditionis eius causa fuerant intromisit in lacum, et devorati sunt in momento coram eo. Tunc rex ait: Paveant omnes habitantes in universa terra Deum Danielis, quia ipse est liberator et salvator, faciens signa et mirabilia in celo et in terra, qui liberavit Danielem de lacu leonum.

Non idem ordo est duodecim prophetarum apud hebreos qui est apud nos. Unde secundum quod ibi legitur hic quoque dispositi sunt. Osee commaticus est et quasi per sententias loquens. Iohel planus in principio, in fine obscurior. Et ad Malachiam habent singuli proprietates suas, que quoniam breves sunt ... Malachiam autem Esdram scribam legisque doctorem hebrei arbitrantur. Et quia longum est nunc de omnibus disserere, hic tantum vos, o Paula et Eustochium, admonitos volo unum librum esse duodecim prophetarum, et Osee sinchronon esse Ysaie; Malachiam vero Aggei et Zacharie fuisse temporibus. In quibus autem tempora non preferuntur in titulo, sub illis eos regibus prophetasse sub quibus et hii qui ante eos habent titulos prophetaverunt.

Verbum Domini quod factum est ad Osee filium Beeri in diebus Ozie, Ioathan, Achaz, Ezechie regum Iuda, et in diebus Ieroboam filii Ioas regis Israel. Principium loquendi Domino in Osee. Et dixit Dominus ad Osee: Vade, sume tibi uxorem fornicationum, et fac tibi filios fornicationum, quia fornicans fornicabitur terra a Domino. Et abiit et accepit Gomer filiam Debelaim, et concepit et peperit ei filium. Et dixit Dominus ad eum: Voca nomen eius Iezrael, quoniam adhuc modicum et visitabo sanguinem Iezrael super domum Iehu, et quiescere faciam regnum domus Israel. Et in illa die conteram arcum Israel in valle Iezrael. Et concepit adhuc et peperit filiam. Et dixit ei: Voca nomen eius Absque misericordia, quia non addam ultra misereri domui Israel, sed oblivione obliviscar eorum. Et domui Iuda miserebor, et salvabo eos in Domino Deo suo, et non salvabo eos in arcu et gladio et bello et in equis et in equitibus. Et ablactavit eam que erat Absque misericordia. Et concepit et peperit filium. Et dixit: Voca nomen eius Non populus meus, quia vos non populus meus, et ego non ero vester. Et erit numerus filiorum Israel quasi harena maris, que sine mensura est et non numerabitur. Et erit in loco ubi dicetur eis: Non populus meus vos, dicetur eis: Filii Dei viventis. Et congregabuntur filii Iuda et filii Israel pariter, et ponent sibimet caput unum, et ascendent de terra, quia magnus dies Iezrael.

II Dicite fratribus vestris: Populus meus, et sorori vestre: Misericordiam consecuta. Iudicate matrem vestram, iudicate, quoniam ipsa non uxor mea, et ego non vir eius. Auferat fornicationes suas a facie sua, et adulteria sua de medio uberum suorum, ne forte expoliem eam nudam, et statuam eam secundum diem nativitatis sue, et ponam eam quasi solitudinem, et statuam eam velut terram inviam, et interficiam eam siti. Et filiorum illius non miserebor, quoniam filii fornicationum sunt, quia fornicata est mater eorum, confusa est que concepit eos, quia dixit: Vadam post amatores meos, qui dant panes mihi et aquas meas, lanam meam et linum meum, oleum meum et potum meum. Propter hoc ecce ego sepiam viam tuam spinis, et sepiam eam maceria, et semitas suas non inveniet. Et sequetur amatores suos, et non apprehendet eos; et queret eos, et non inveniet, et dicet: Vadam et revertar ad virum meum priorem, quia bene mihi erat tunc magis quam nunc. Et hec nescivit, quia ego dedi ei frumentum et vinum et oleum, et argentum multiplicavi ei et aurum, que fecerunt Baal.

Idcirco convertar et sumam frumentum meum in tempore
suo et vinum meum in tempore suo et liberabo lanam
meam et linum meum que operiebant ignominiam
eius. Et nunc revelabo stultitiam eius in oculis amatorum
eius et vir non eruet eam de manu mea et cessare fa-
ciam omne gaudium eius sollempnitatem eius neome-
niam eius sabbatum eius et omnia festa tempora eius. Et corrum-
pam vineam eius et ficum eius de quibus dixit: Mercedes
hee sunt mee quas dederunt michi amatores mei. Et
ponam eam in saltum et comedet eam bestia
agri. Et visitabo super eam dies baalim quibus
accendebat incensum et ornabatur inaure
sua et monili suo et ibat post amatores suos et mei
obliviscebatur dicit dominus. Propter hoc ecce ego lactabo
eam et adducam eam in solitudinem et loquar
ad cor eius. Et dabo ei vinitores eius ex eodem loco
et vallem achor ad aperiendam spem et canet
ibi iuxta dies iuventutis sue et iuxta dies ascensionis
sue de terra egypti. Et erit in die illa ait dominus vo-
cabit me vir meus et non vocabit me ultra baalim.
Et auferam nomina baalim de ore eius et non recorda-
bitur ultra nominis eorum. Et percutiam cum eis fedus
in die illo cum bestia agri et cum volucre celi
et cum reptili terre et arcum et gladium et bellum
conteram de terra et dormire eos faciam fiducialiter.
Et sponsabo te michi in sempiternum et sponsabo te michi
in iudicio et in iustitia et in misericordia et in miserationibus.
Et sponsabo te michi in fide et scies quia ego dominus. Et erit
in die illa exaudiam dicit dominus exaudiam celos et
illi exaudient terram et terra exaudiet triticum et
vinum et oleum et hec exaudient Jezrael. Et semi-
nabo eam michi in terram et miserebor eius que fuit
absque misericordia et dicam non populo meo populus meus es tu et
III Et dixit dominus ad me ipse dicet deus meus es tu.
Adhuc vade et dilige mulierem dilectam
ab amico et adulteram sicut diligit dominus filios israel
et ipsi respiciunt ad deos alienos et diligunt vi-
nacia uvarum. Et fodi eam michi xv argenteis et
choro ordei et dimidio choro ordei. Et dixi ad
eam: Dies multos expectabis me. Non fornica-
beris et non eris viro sed et ego expectabo te. Quia dies
multos sedebunt filii israel sine rege et sine principe et
sine sacrificio et sine altari et sine ephot et sine theraphin.
Et post hec revertentur filii israel et querent dominum deum suum et david
regem suum et pavebunt ad dominum et ad bonum eius
IIII Audite verbum domini in novissimo dierum.
filii israel quia iudicium domino cum habitatoribus
terre. Non est enim veritas et non est misericordia et non est scientia dei in
terra. Maledictum et mendacium et homicidium et fur-
tum et adulterium inundaverunt et sanguis san-
guinem tetigit. Propter hoc lugebit terra et infirmabi-
tur omnis qui habitat in ea in bestia agri et in vo-
lucre celi sed et pisces maris congregabuntur. Verum-

tamen unusquisque non iudicet et non arguatur vir. Populus
enim tuus sicut hii qui contradicunt sacerdoti. Et corrues ho-
die et corruet etiam propheta tecum. Nocte tacere feci
matrem tuam. Conticuit populus meus eo quod non habuit
scientiam. Quia tu scientiam repulisti repellam te ne
sacerdotio fungaris michi. Et oblita es legis dei tui
obliviscar filiorum tuorum et ego. Secundum multitudinem
eorum sic peccaverunt michi. Gloriam eorum in ignominiam com-
mutabo. Peccata populi mei comedent et ad iniqui-
tatem eorum sublevabunt animas eorum. Et erit sicut
populus sic sacerdos. Et visitabo super eum vias eius et co-
medent et non saturabuntur. Fornicati sunt et non ces-
saverunt quoniam dominum dereliquerunt in non custodiendo. For-
nicatio et vinum et ebrietas aufert cor. Populus meus in
ligno suo interrogavit et baculus eius annunciavit ei.
Spiritus enim fornicationum decepit eos et fornicati sunt a
deo suo. Super capita montium sacrificabant et sup-
er colles accendebant thymiama subtus quercum et
populum et terebinthum quia bona erat umbra eius.
Ideo fornicabuntur filie vestre et sponse vestre adulte-
re erunt. Non visitabo super filias vestras cum fuerint
fornicate et super sponsas vestras cum adulterate fuerint quoniam
ipsi cum meretricibus conversabantur et cum effemi-
natis sacrificabant. Et populus non intelligens vapu-
labit. Si fornicaris tu israel non delinquat saltem
iuda. Et nolite ingredi in galgala et ne ascen-
deritis in bethaven neque iuraveritis vivit dominus. Quia
sicut vacca lasciviens declinavit israel. Nunc pas-
cet eos dominus quasi agnum in latitudine. Particeps
ydolorum ephraim dimitte eum. Separatum est
convivium eorum fornicatione fornicati sunt. Dilexe-
runt afferre ignominiam protectores eius. Ligavit
spiritus eum in alis suis et confundentur a sacrificiis suis. V
Audite hoc sacerdotes et attendite domus israel
et domus regis auscultate quia vobis iudicium est.
Quoniam laqueus facti estis speculationi et rete expan-
sum super thabor. Et victimas declinastis in pro-
fundum et ego eruditor omnium eorum. Ego scio ephra-
im et israel non est absconditus a me quia nunc fornica-
tus est ephraim contaminatus est israel. Non dabunt cogita-
tiones suas ut revertantur ad deum suum quia spiritus forni-
cationis in medio eorum et dominum non cognoverunt. Et re-
spondebit arrogantia israel in faciem eius. Et israel et ephra-
im ruent in iniquitatibus suis. Ruet etiam iudas cum
eis. In gregibus suis et in armentis suis vadent ad queren-
dum dominum et non invenient ablatus est ab eis.
In dominum prevaricati sunt quia filios alienos genuerunt.
Nunc devorabit eos mensis cum partibus suis. Clan-
gite buccina in gabaa tuba in rama. Ulula-
te in bethaven post tergum tuum beniamin. Ef-
fraim in desolatione erit in die correptionis. In
tribubus israel ostendi fidem. Facti sunt principes iuda
quasi assumentes terminum super eos effundam quasi aquam

nam meam. Calumpniam patiens est Effra-
im, fractus iudicio, quoniam cepit abire post sordes. Et ego
quasi tinea Effraim, et quasi putredo domui Iuda. Et
vidit Effraim languorem suum, et Iudas vincu-
lum suum. Et abiit Effraim ad Assur, et misit
ad regem ultorem. Et ipse non poterit sanare vos,
nec solvere poterit a vobis vinculum. Quoniam ego quasi
leena Effraim, et quasi catulus leonis domui
Iuda. Ego capiam et vadam, tollam et non est qui
eruat. Vadens revertar ad locum meum, donec
deficiatis, et queratis faciem meam.
VI In tribulatione sua mane consurgunt ad me.
Venite, revertamur ad Dominum, quia ipse cepit et sanabit
nos; percutiet et curabit nos. Vivificabit nos post
duos dies; in die tercia suscitabit nos, et vivemus in
conspectu eius. Sciemus sequemurque, ut cognoscamus
Dominum. Quasi diluculum preparatus est egressus eius; et ve-
niet quasi ymber nobis temporaneus et serotinus
terre. Quid faciam tibi Effraim? Quid faciam tibi
Iuda? Misericordia vestra quasi nubes matutina, et quasi ros
mane pertransiens. Propter hoc dolavi in prophetis, et occidi
eos in verbis oris mei; et iudicia mea quasi lux
egredientur; quia misericordiam volui et non sacrificium,
et scientiam Dei plus quam holocausta. Ipsi autem sicut Adam
transgressi sunt pactum; ibi prevaricati sunt in me.
Galaad civitas operantium ydolum, supplan-
tata sanguine. Et quasi fauces virorum latronum,
particeps sacerdotum in via interficientium per-
gentes de Sichem, quia scelus operati sunt. In domo
Israel vidi horrendum; ibi fornicationes Effraim; con-
taminatus est Israel. Sed et Iuda pone messem tibi,
cum convertero captivitatem populi mei.
VII Cum sanare vellem Israel, revelata est ini-
quitas Effraim et malicia Samarie, quia operati
sunt mendacium; et fur ingressus est spolians latrun-
culus foris. Et ne forte dicant in cordibus suis
omnem maliciam eorum me recordatum. Nunc circum-
dederunt eos adinventiones sue; coram facie
mea facte sunt. In malicia sua letificaverunt regem,
et in mendaciis suis principes. Omnes adulterantes
quasi clibanus succensus a coquente. Quievit
paululum civitas a commixtione fermenti donec
fermentaretur totum. Dies regis nostri; ceperunt
principes furere a vino; extendit manum suam
cum illusoribus. Quia applicuerunt quasi clibanum cor
suum cum insidiaretur eis; tota nocte dormi-
vit coquens eos; mane ipse succensus quasi ignis
flamme. Omnes calefacti sunt quasi clibanus, et devora-
verunt iudices suos. Omnes reges eorum ceciderunt; non
est qui clamet in eis ad me. Effraim in populis
ipse commiscebatur; Effraim facta est subcinericius
qui non reversatur. Comederunt alieni robur eius,
et ipse nescivit. Sed et cani effusi sunt in eo, et ipse ig-
noravit. Et humiliabitur superbia Israel in facie sua,
nec reversi sunt ad Dominum Deum suum, et non quesierunt
eum in omnibus his. Et factus est Effraim quasi columba
seducta non habens cor. Egyptum invocabant, ad As-
sirios abierunt. Et cum profecti fuerint, expandam super
eos rete meum; quasi volucrem celi detraham eos; ce-
dam eos secundum auditionem cetus eorum. Ve eis, quoniam rece-
sserunt a me; vastabuntur, quia prevaricati sunt in me.
Et ego redemi eos, et ipsi locuti sunt contra me mendacia;
et non clamaverunt ad me in corde suo, sed ululabant in
cubilibus suis. Super triticum et vinum ruminabant;
recesserunt a me. Et ego erudivi et confortavi brac-
chia eorum, et in me cogitaverunt maliciam. Reversi sunt
ut essent absque iugo; facti sunt quasi arcus dolosus. Cadent
in gladio principes eorum, a furore lingue sue. Ista
subsannatio eorum in terra Egypti.
VIII In gutture tuo sit tuba quasi aquila super domum
Domini, pro eo quod transgressi sunt fedus meum, et legem meam
prevaricati sunt. Me invocabunt: Deus meus, cogno-
vimus te Israel. Proiecit Israel bonum; inimicus persequetur
eum. Ipsi regnaverunt, et non ex me; principes extiterunt,
et non cognovi. Argentum suum et aurum suum fece-
runt sibi ydola, ut interirent. Proiectus est vitulus
tuus Samaria; iratus est furor meus in eos. Usquequo
non poterunt emundari? Quia ex Israel et ipse est; ar-
tifex fecit illum, et non est Deus; quoniam in aranearum telas
erit vitulus Samarie. Quia ventum seminabunt,
et turbinem metent. Culmus stans non est in eis,
germen non faciet farinam; quod si et fecerit, alieni come-
dent eam. Devoratus est Israel; nunc factus est in natio-
nibus quasi vas immundum, quia ipsi ascenderunt ad
Assur. Onager solitarius sibi Effraim; munera
dederunt amatoribus. Sed et cum mercede conduxerint
nationes, nunc congregabo eos; et quiescent paulisper
ab onere regis et principum. Quia multiplica-
vit Effraim altaria ad peccandum, facta sunt ei
are in delictum. Scribam ei multiplices le-
ges meas, que velut aliene computate sunt.
Hostias afferent, immolabunt carnes et come-
dent, et Dominus non suscipiet eas. Nunc recordabi-
tur iniquitates eorum, et visitabit peccata eorum; ipsi in
Egyptum convertentur. Et oblitus est Israel factoris
sui, et edificavit delubra; et Iuda multiplica-
vit urbes munitas; et mittam ignem in civi-
tates eius, et devorabit edes illius.
IX Noli letari Israel, noli exultare sicut populi, quia for-
nicatus es a Deo tuo. Dilexisti mercedem super omnes
areas tritici. Area et torcular non pascet eos, et
vinum mentietur eis. Non habitabunt in terra
Domini. Reversus est Effraim in Egyptum, et in As-
syriis pollutum comedit. Non libabunt
Domino vinum, et non placebunt ei; sacrificia eorum quasi
panis lugentium; omnes qui comedent eum

[conta]minabuntur: quia panis eorum anime ipsorum non intrabit in domum domini. Quid facietis in die solempni, in die festivitatis domini? Ecce enim profecti sunt a vastitate: egyptus congregabit eos, menphis sepeliet eos: desiderabile argentum eorum urtica hereditabit, lappa in tabernaculis eorum. Venerunt dies visitationis, venerunt dies retributionis. Scitote israel stultum prophetam, insanum virum spiritualem, propter multitudinem iniquitatis tue et multitudinem amentie. Speculator ephraim cum deo meo: propheta laqueus ruine factus est super omnes vias eius, insania in domo dei eius. Profunde peccaverunt sicut in diebus gabaa: recordabitur iniquitatis eorum, et visitabit peccata eorum. Quasi uvas in deserto inveni israel: quasi prima poma ficulnee in cacumine eius vidi patres eorum: ipsi autem intraverunt ad beelphegor, et abalienati sunt in confusionem, et facti sunt abhominabiles sicut ea que dilexerunt. Ephraim quasi avis avolavit: gloria eorum a partu et ab utero et a conceptu. Quod si enutrierint filios suos, absque liberis eos faciam in hominibus: sed et ve eis cum recessero ab eis. Ephraim ut vidi tyrus erat fundata in pulchritudine: et ephraim educet ad interfectorem filios suos. Da eis domine. Quid dabis eis? Da eis vulvam sine liberis et ubera arentia. Omnes nequitie eorum in galgal, quia ibi exosos habui eos: propter maliciam adinventionum eorum de domo mea eiciam eos: non addam ut diligam eos: omnes principes eorum recedentes. Percussus est ephraim: radix eorum exsiccata est: fructum nequaquam facient. Quod si et genuerint, interficiam amantissima uteri eorum. Abiciet eos deus meus quia non audierunt eum, et erunt vagi in nationibus.

Tob. 18. f.

X Vitis frondosa israel, fructus adequatus est ei: secundum multitudinem fructus sui multiplicavit altaria, iuxta ubertatem terre sue exuberavit simulacris. Divisum est cor eorum: nunc interibunt: ipse confringet simulacra eorum, depopulabitur aras eorum. Quia nunc dicent: Non est rex nobis: non enim timemus dominum: et rex quid faciet nobis? Loquimini verba visionis inutilis, et ferietis fedus: et germinabit quasi amaritudo iudicium super sulcos agri. Vaccas bethaven coluerunt habitatores samarie: quia luxit super eum populus eius, et editui eius super eum exultaverunt in gloria eius, quia migravit ab eo. Siquidem et ipse in assur delatus est, munus regi ultori. Confusio ephraim capiet, et confundetur israel in voluntate sua. Transire fecit samaria regem suum quasi spumam super faciem aque. Et disperdentur excelsa idoli, peccatum israel: spina et tribulus ascendet super aras eorum:

et dicent montibus: Operite nos: et collibus: Cadite super nos. Ex diebus gabaa peccavit israel: ibi steterunt: non comprehendet eos in gabaa prelium super filios iniquitatis. Iuxta desiderium meum corripiam eos: congregabuntur super eos populi, cum corripientur propter duas iniquitates suas. Ephraim vitula docta diligere trituram, et ego transivi super pulchritudinem colli eius. Ascendam super ephraim, arabit iudas, confringet sibi sulcos iacob. Seminate vobis in iusticia, et metite in ore misericordie: innovate vobis novale: tempus autem requirendi dominum, cum venerit qui docebit vos iusticiam. Arastis impietatem, iniquitatem messuistis: comedistis frugem mendacii: quia confisus es in viis tuis, in multitudine fortium tuorum. Consurget tumultus in populo tuo: et omnes munitiones tue vastabuntur, sicut vastatus est salmana a domo eius qui iudicavit baal in die prelii, matre super filios allisa. Sic fecit vobis bethel a facie malicie nequitiarum vestrarum.

XI Sicut mane transiit, pertransiit rex israel. Quia puer israel, et dilexi eum: et ex egypto vocavi filium meum. Vocaverunt eos, sic abierunt a facie eorum: baalim immolabant, et simulacris sacrificabant. Et ego quasi nutricius ephraim, portabam eos in brachiis meis: et nescierunt quod curarem eos. In funiculis adam traham eos, in vinculis caritatis: et ero eis quasi exaltans iugum super maxillas eorum: et declinavi ad eum ut vesceretur. Non revertetur in terram egypti, et assur ipse rex eius: quoniam noluerunt converti. Cepit gladius in civitatibus eius, et consumet electos eius, et comedet capita eorum. Et populus meus pendebit ad reditum meum: iugum autem imponetur ei simul, quod non auferetur. Quomodo dabo te ephraim, protegam te israel? Quomodo dabo te sicut adama, ponam te ut seboim? Conversum est in me cor meum, pariter conturbata est penitudo mea. Non faciam furorem ire mee: non convertar ut disperdam ephraim: quoniam deus ego et non homo: in medio tui sanctus, et non ingrediar civitatem. Post dominum ambulabunt: quasi leo rugiet, quia ipse rugiet, et formidabunt filii maris. Et avolabunt quasi avis ex egypto, et quasi columba de terra assyriorum: et collocabo eos in domibus suis, dicit dominus. Circumdedit me in negatione ephraim, et in dolo domus israel: iudas autem testis descendit cum deo, et cum sanctis fidelis.

XII Ephraim pascit ventum, et sequitur estum: tota die mendacium et vastitatem multiplicat: et fedus cum assyriis iniit, et oleum in egyptum ferebat. Iudicium ergo domini cum iuda, et visitatio super iacob iuxta vias eius et iuxta adin[ventiones]

niciones eius reddet ei. In utero supplantauit
fratrem suum et in fortitudine sua directus est cum
angelo. Et inualuit ad angelum et confortatus
est. fleuit et rogauit eum. in bethel inuenit
eum et ibi locutus est nobiscum. Et dominus deus
exercituum dominus memoriale eius. Et tu ad deum
tuum conuerteris. misericordiam et iudicium custodi.
et spera in deo tuo semper. Chanaan in manu eius
statera dolosa calumpniam dilexit. Et dixit e-
phraim. Verumptamen diues effectus sum. inueni
michi ydolum. omnes labores mei non inuenient
michi iniquitatem quam peccaui. Et ego dominus
deus tuus ex terra egipti. adhuc sedere te
faciam in tabernaculis sicut in diebus festiui-
tatis. Et locutus sum super prophetas. et ego uisio-
nem multiplicaui. et in manu prophetarum as-
similatus sum. Si in galaad ydolum. ergo
frustra erant in galgal bubus immolantes.
Nam et altaria eorum quasi aceruus super sulcos agri.
Fugit iacob in regionem syrie. et seruiuit israel
in uxorem et in uxorem seruauit. In propheta autem eduxit
dominus israel de egipto. et in propheta seruatus est. Ad ira-
cundiam me prouocauit ephraim in amari-
XIII tudinibus suis. et sanguis eius super eum ueniet. et
obprobrium eius restituet ei dominus suus.
Loquente ephraim horror inuasit israel. et
deliquit in baal et mortuus est. Et nunc addi-
derunt ad peccandum. feceruntque sibi conflatile de
argento suo quasi similitudinem ydolorum. factura
artificum totum est. His ipsi dicunt immolate
homines uitulos adorantes. Ideo erunt quasi nubes
matutina. et sicut ros matutinus pertransiens. sicut pul-
uis turbine raptus ex area. et sicut fumus de
fumario. Ego autem dominus deus tuus ex terra egipti.
et deum absque me nescies. et saluator non est preter me.
Ego cognoui te in deserto in terra solitudinis.
Iuxta pascua sua adimpleti sunt et saturati. ele-
uauerunt cor suum. et obliti sunt mei. Et ero eis quasi
leena. sicut pardus in uia assiriorum. Occurram
eis quasi ursa raptis catulis. Et disrumpam interiora
iecoris eorum. et consumam eos ibi quasi leo. bestia agri
scindet eos. Perditio tua israel. tantummodo in me auxili-
um tuum. Ubi est rex tuus. maxime nunc saluet
te in omnibus urbibus tuis. et iudices tui de quibus
dixisti. Da michi regem et principes. Dabo tibi regem
in furore meo. et auferam in indignatione
mea. Colligata est iniquitas ephraim. abscon-
ditum peccatum eius. Dolores parturientis uenient
ei. ipse filius non sapiens. nunc enim non stabit in contritione
filiorum. De manu mortis liberabo eos. de mor-
te redimam eos. Ero mors tua o mors. mor-
sus tuus ero inferne. Consolatio abscondita
est ab oculis meis. quia ipse inter fratres diuidet. Adducet

urentem uentum dominus de deserto ascendentem.
et siccabit uenas eius. et desolabit fontem eius. et ipse
diripiet thesaurum omnis uasis desiderabilis.
Pereat samaria quoniam ad amaritudinem concitauit
deum suum. In gladio pereant. paruuli eorum elidantur.
Conuertere israel et fete eius discindantur. XIIII
ad dominum deum tuum quoniam corruisti in iniqui-
tate tua. Tollite uobiscum uerba et conuertimini ad dominum
et dicite ei. Omnem aufer iniquitatem et accipe bo-
num. et reddemus uitulos labiorum nostrorum. Assur non
saluabit nos. super equum non ascendemus. nec dice-
mus ultra dii nostri opera manuum nostrarum. quia eius qui in
te est misereberis pupilli. Sanabo contritiones eorum. et
diligam eos spontanee. quia auersus est furor meus
ab eis. Ero quasi ros. israel germinabit sicut lilium. Et
erumpet radix eius ut libani. Ibunt rami eius. et
erit quasi oliua gloria eius. et odor eius ut libani. Conuer-
tentur sedentes in umbra eius. uiuent tritico
et germinabunt quasi uinea. Memoriale eius sicut
uinum libani. Ephraim quid michi ultra ydola.
Ego exaudiam et dirigam eum. ego ut abietem
uirentem. Ex me fructus tuus inuentus est. Quis
sapiens et intelliget ista. intelligens et sciet hec.
quia recte uie domini. et iusti ambulabunt in eis. Pre-
uaricatores uero corruent in eis. [illegible]
Sanctus iohel apud hebreos post osee
ponitur. et sicut ille sub nomine israel
ad x tribus sermocinatur. [illegible]
samaria [illegible] sepe memoratur [illegible]
prophetam [illegible] ad tribum iude et ad ierusalem [illegible]
uiuere credendus est illam [illegible]
in hoc [illegible] prophetauit eadem
debemus accipere que in osee legimus. In diebus
ozie ioathan et achaz ezechie regum iuda et
in diebus ieroboam filii ioas regis israel. [illegible]
esse sermone domini ad me [illegible] sicut
ad [illegible] illius [illegible]
in [illegible] salutem. Audiuisse [illegible]
est [illegible] sonant [illegible] in [illegible] prophetan-
tur illud quod dominus loquitur [illegible] audien-
di audiat. [illegible]
auribus percipite [illegible] aures [illegible] percipite
[illegible] senes sunt [illegible] qui cum
habitant in terra appellantur [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] generatio [illegible]
[illegible] loquitur ad [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

1587 fr bar[illegible]

115

Verbum domini quod factum est ad Iohel filium Fatuel. Audite hoc senes et auribus percipite omnes habitatores terrae si factum est istud in diebus vestris aut in diebus patrum vestrorum. Super hoc filiis vestris narrate et filii vestri filiis suis et filii eorum generationi alterae. Residuum erucae comedit lucusta et residuum lucustae comedit bruchus et residuum bruchi comedit rubigo. Expergiscimini ebrii et flete et ululate omnes qui bibitis vinum in dulcedine quoniam periit ab ore vestro. Gens enim ascendit super terram meam fortis et innumerabilis dentes eius ut dentes leonis et molares catuli leonis eius. Posuit vineam meam in desertum et ficum meam decorticavit nudans spoliavit eam et proiecit albi facti sunt rami eius. Plange quasi virgo accincta sacco super virum pubertatis suae. Periit sacrificium et libatio de domo domini luxerunt sacerdotes ministri domini. Depopulata est regio luxit humus quoniam devastatum est triticum confusum est vinum elanguit oleum. Confusi sunt agricolae ululaverunt vinitores super frumento et hordeo quia periit messis agri. Vinea confusa est et ficus elanguit malogranatum et palma et malum omnia ligna agri aruerunt quia confusum est gaudium a filiis hominum. Accingite vos et plangite sacerdotes ululate ministri altaris ingredimini cubate in saccis ministri Dei mei quoniam interiit de domo Dei vestri sacrificium et libatio. Sanctificate ieiunium vocate coetum congregate senes omnes habitatores terrae in domum Dei vestri et clamate ad Dominum. A a a diei quia prope est dies Domini et quasi vastitas a potente veniet. Numquid non coram oculis vestris alimenta perierunt de domo Dei nostri laetitia et exultatio. Computruerunt iumenta in stercore suo demolita sunt horrea dissipatae sunt apothecae quoniam confusum est triticum. Quid ingemuit animal mugierunt greges armenti quia non est pascua eis sed et greges pecorum disperierunt. Ad te Domine clamabo quia ignis comedit speciosa deserti et flamma succendit omnia ligna regionis. Sed et bestiae agri quasi area sitiens imbrem suspexerunt ad te quoniam exsiccati sunt fontes aquarum et ignis devoravit speciosa deserti.

II Canite tuba in Sion ululate in monte sancto meo conturbentur omnes habitatores terrae quia venit dies Domini quia prope est. Dies tenebrarum et caliginis dies nubis et turbinis quasi mane expansum super montes populus multus et fortis similis ei non fuit a principio et post eum non erit usque in annos generationis et generationis. Ante faciem eius ignis vorans et post eum exurens flamma quasi hortus voluptatis terra coram eo et post eum solitudo deserti neque est qui effugiat eum. Quasi aspectus equorum aspectus eorum et quasi equites sic current. Sicut sonitus quadrigarum super capita montium exsilient sicut sonitus flammae ignis devorantis stipulam velut populus fortis praeparatus ad proelium. A facie eius cruciabuntur populi omnes vultus redigentur in ollam. Sicut fortes current quasi viri bellatores ascendent murum viri in viis suis gradientur et non declinabunt a semitis suis. Unusquisque fratrem suum non coartabit singuli in calle suo ambulabunt sed et per fenestras cadent et non demolientur. Urbem ingredientur in muro current domos conscendent per fenestras intrabunt quasi fur. A facie eius contremuit terra moti sunt caeli sol et luna obtenebrati sunt et stellae retraxerunt splendorem suum. Et Dominus dedit vocem suam ante faciem exercitus sui quia multa sunt nimis castra eius quia fortia et facientia verbum eius magnus enim dies Domini et terribilis valde et quis sustinebit eum. Nunc ergo dicit Dominus convertimini ad me in toto corde vestro in ieiunio et in fletu et in planctu. Et scindite corda vestra et non vestimenta vestra et convertimini ad Dominum Deum vestrum quia benignus et misericors est patiens et multae misericordiae et praestabilis super malitia. Quis scit si convertatur et ignoscat et relinquat post se benedictionem sacrificium et libamen Domino Deo vestro. Canite tuba in Sion sanctificate ieiunium vocate coetum. Congregate populum sanctificate ecclesiam coadunate senes congregate parvulos et sugentes ubera egrediatur sponsus de cubili suo et sponsa de thalamo suo. Inter vestibulum et altare plorabunt sacerdotes ministri Domini et dicent parce Domine parce populo tuo et ne des hereditatem tuam in obprobrium ut dominentur eis nationes quare dicunt in populis ubi est Deus eorum. Zelatus est Dominus terram suam et pepercit populo suo. Et respondit Dominus et dixit populo suo ecce ego mittam vobis frumentum et vinum et oleum et replebimini eo et non dabo vos ultra obprobrium in gentibus. Et eum qui ab aquilone est procul faciam a vobis et expellam eum in terram inviam et desertam faciem eius contra mare orientale et extremum eius ad mare novissimum et ascendet foetor eius et ascendet putredo eius quia superbe egit. Noli timere terra exulta et laetare quoniam magnificavit Dominus ut faceret. Nolite timere animalia regionis quia germinaverunt speciosa deserti quia lignum attulit fructum suum ficus et vinea dederunt virtutem suam. Et filii Sion exultate et laetamini in Domino Deo vestro quia dedit vobis doctorem iustitiae et descendere faciet ad vos imbrem matutinum et serotinum sicut in principio. Et implebuntur areae frumento et redundabunt torcularia vino et oleo. Et reddam vobis annos quos comedit lucusta bruchus et rubigo et eruca fortitudo mea magna quam misi in vos. Et comedetis vescentes et saturabimini

laudabitis nomen domini dei vestri qui fecit vobiscum
mirabilia et non confundetur populus meus in sempiter-
num et scietis quia in medio Israhel ego sum et ego dominus
deus vester et non est amplius et non confundetur populus meus
III Et erit post hec effundam spiritum [illegible] in c[illegible]
omnem carnem et prophetabunt filii ve-
stri et filie vestre senes vestri somnia somniabunt et
iuvenes vestri visiones videbunt sed et super ser-
vos meos et ancillas in diebus illis effundam
spiritum meum et dabo prodigia in celo et in terra san-
guinem et ignem et vaporem fumi sol convertetur in
tenebras et luna in sanguinem antequam veni-
at dies domini magnus et horribilis Et erit omnis
qui invocaverit nomen domini salvus erit quia in
monte Syon et in Ierusalem erit salvatio sicut dixit dominus
et in residuis quos dominus vocaverit Quia ecce in di-
ebus illis et in tempore illo cum convertero captivitatem
Iude et Ierusalem congregabo omnes gentes et deducam eas
in vallem Iosaphat et disceptabo ibi cum
eis super populo meo et hereditate mea Israhel quos dis-
perserunt in nationibus et terram meam diviserunt
et super populum meum miserunt sortem Et posuerunt
puerum in prostibulo et puellam vendiderunt pro vi-
no ut biberent Verum quid mihi et vobis Tyrus et Sidon et
omnis terminus Palestinorum Numquid ultionem vos
reddetis mihi et si ulciscimini vos contra me cito ve-
lociter reddam vicissitudinem vobis super caput
vestrum Argentum enim meum et aurum tulistis et desi-
derabilia mea et pulcherrima intulistis in de-
lubra vestra Et filios Iuda et filios Ierusalem vendidistis
filiis Grecorum ut longe faceretis eos de finibus
suis Ecce ego suscitabo eos de loco in quo ven-
didistis eos et convertam retributionem vestram in
caput vestrum Et vendam filios vestros et filias vestras in
manibus filiorum Iuda et venundabunt eos Sabe-
is genti longinque quia dominus locutus est Clama-
te hoc in gentibus sanctificate bellum suscitate ro-
bustos accedant ascendant omnes viri bellato-
res Concidite aratra vestra in gladios et ligo-
nes vestros in lanceas infirmus dicat quia fortis e-
go sum Erumpite et venite omnes gentes de circu-
itu et congregamini ibi occumbere faciet dominus ro-
bustos tuos Consurgant et ascendant gentes in
vallem Iosaphat quia ibi sedebo ut iudicem
omnes gentes in circuitu Mittite falces quia matu-
ravit messis Venite et descendite quia plenum
est torcular exuberant torcularia quia multiplica-
ta est malicia eorum Populi populi in valle concisionis
quia iuxta est dies domini in valle concisionis Sol et
luna obtenebrati sunt et stelle retraxerunt splen-
dorem suum Et dominus de Syon rugiet et de Ierusalem da-
bit vocem suam et movebuntur celi et terra et dominus
spes populi sui et fortitudo filiorum Israhel Et scietis quia

ego dominus deus vester habitans in Syon in monte
sancto meo Et erit Ierusalem sancta et alieni non transibunt per
eam amplius Et erit in die illa stillabunt mon-
tes dulcedinem et colles fluent lacte et per omnes ri-
vos Iude ibunt aque et fons de domo domini egredi-
etur et irrigabit torrentem spinarum Egyptus in
desolationem erit et Ydumea in desertum perditionis
pro eo quod inique egerint in filios Iuda et effuderint
sanguinem innocentem in terra sua Et Iudea in
eternum habitabitur et Ierusalem in generationem et generationem
Et mundabo sanguinem eorum quem non munda-
veram et dominus commorabitur in Syon.
Ozias rex cum dei religionem emu-
laretur sollicite [illegible]
Amos propheta vocatur [illegible]
[in]censum arripit cum turibulo ut [illegible]
se paralipomenon ostendit sacerdotale of-
ficium sibi sumere conatur ob eam rem terremo-
tum in templo dei extitisse constat cuius Za-
charias propheta meminit Ante hunc terremotum
Amos propheta temporibus predicti regis et temporibus Ieroboam
filii Ioas regis Israhel in eas gentes que lecture consequen-
ter iram dei ob eas causas quas memorat affirmat
denunciat Sequitur propheta in sequentibus Super tribus
impietatibus et super quatuor non convertam eum [illegible]
indulgentiam domini [illegible] quarto ea-
dem peccata committentibus nec penitentiam sine indulgen-
tiam daturum Nunc vero per signa similitudi-
nem quam in iudicat [illegible] committendo peccatis grave
[illegible] dei [illegible]
dem civitati [illegible] volunt demonstrare
Amos pastor rusticus et ruborum mo-
ra distringens paucis verbis explicari non po-
test Quis enim digne exprimat tercium et quartum sce-
lera Damasci Gaze Tyri Ydumee
Ammon et Moab et in septimo octavoque gradu Iude et Isra-
hel loquitur ad vaccas pingues que erant in mon-
te Samarie et ruituram maiorem domum minorem-
que testatur Ipse cernit fictorem locuste et stantem
dominum super murum litum vel adamantinum et unci-
num pomorum attrahentem supplicia peccatoribus
et famem in terra non famem panis neque sitim aque sed au-
diendi verbum dei.
Verba Amos qui fuit in pastori-
bus de Thecue que vidit super Israhel in
diebus Ozie regis Iuda et in diebus
Ieroboam filii Ioas regis Israhel an-
te duos annos terremotus Et dixit
Dominus de Syon rugiet et de Ierusalem dabit vocem
suam et luxerunt speciosa pastorum et exsiccatus est vertex
Carmeli Hec dicit dominus Super tribus sceleribus Damasci et
super quatuor non convertam eum eo quod trituraverint in plau-
stris ferreis Galaad Et mittam ignem in domum

Azael: et devorabit domus benadab. Et conteram vectem
damasci: et disperdam habitatorem de campo ydo-
li et tenentem sceptrum de domo voluptatis: et transfe-
retur populus syrie cyrenen dicit dominus. Hec
dicit dominus. Super tribus sceleribus gaze et super quattuor non convertam
eum: eo quod transtulerint captivitatem perfectam ut conclu-
derent eam in ydumea. Et mittam ignem in
murum gaze et devorabit edes eius. et disperdam ha-
bitatorem de azoto et tenentem sceptrum de asca-
lone. Et convertam manum meam super accaron: et
peribunt reliqui philistinorum dicit dominus deus. Hec dicit dominus. Super
tribus sceleribus tyri et super quattuor non convertam eum eo quod
concluserint captivitatem perfectam in ydume-
am: et non sunt recordati federis fratrum. Et mittam ignem
in murum tyri et devorabit edes eius. Hec dicit dominus.
Super tribus sceleribus edom et super quattuor non convertam
eum eo quod persecutus sit in gladio fratrem suum et
violaverit misericordiam eius et tenuerit ultra furorem
suum et indignationem suam servaverit usque in finem.
Mittam ignem in theman et devorabit edes
bosre. Hec dicit dominus. Super tribus sceleribus filiorum amon
et super quattuor non convertam eum eo quod dissecuerit pregnan-
tes galaad ad dilatandum terminum suum. Et succen-
dam ignem in muro rabbath et devorabit edes
eius in ululatu in die belli et in turbine in die
commotionis. Et ibit melchom in captivitatem ipse
et principes eius simul dicit dominus. Hec dicit dominus. Super tribus
sceleribus moab et super quattuor non convertam eum eo quod incende-
rit ossa regis ydumee usque ad cinerem. Et mit-
tam ignem in moab et devorabit edes carioth
et morietur in sonitu moab in clangore tube
et disperdam iudicem de medio eius et omnes principes
eius interficiam cum eo dicit dominus.
II Hec dicit dominus. Super tribus sceleribus iuda et super quat-
tuor non convertam eum eo quod abiecerit legem domini et
mandata eius non custodierint. Deceperunt enim e-
os ydola sua post que abierant patres eorum. Et mit-
tam ignem in iuda et devorabit edes iherusalem.
Hec dicit dominus. Super tribus sceleribus israel et super quattuor non conver-
tam eum pro eo quod vendiderit argento iustum et pauperem
pro calciamentis qui conterunt super pulverem terre capi-
ta pauperum et viam humilium declinant. Et fili-
us et pater eius ierunt ad puellam ut violarent no-
men sanctum meum. Et super vestimentis pignoratis
accubuerunt iuxta omne altare et vinum dampna-
torum bibebant in domo dei sui. Ego autem extermi-
navi amorreum a facie eorum cuius altitudo ce-
drorum altitudo eius et fortis ipse quasi quercus et contrivi
fructum eius desuper et radices eius subter. Ego sum qui
ascendere vos feci de terra egypti et duxi vos in
deserto quadraginta annis ut possideretis terram amor-
rei. Et suscitavi de filiis vestris in prophetas et de iu-
venibus vestris nazareos. Numquid non ita est filii
israel dicit dominus. Et propinabatis nazareis vinum: et
prophetis mandabatis dicentes: Ne prophetetis. Ecce
ego stridam subter vos sicut stridet plaustrum onus-
tum feno. Et peribit fuga a veloce: et fortis non
obtinebit virtutem suam: et robustus non salva-
bit animam suam. Et tenens arcum non stabit:
et velox pedibus suis non salvabitur: et ascensor equi
non salvabit animam suam: et robustus corde inter
fortes nudus fugiet in die illa dicit dominus.
Audite verbum quod locutus est dominus super vos filii III
israel super omnem cognationem quam eduxi de terra
egypti dicens. Tantummodo vos cognovi ex omnibus
cognationibus terre. Ideo visitabo super vos omnes iniquita-
tes vestras. Numquid ambulabunt duo pariter nisi con-
venerit eis? Numquid rugiet leo in saltu nisi
habuerit predam? Numquid dabit catulus leonis
vocem de cubili suo nisi aliquid apprehenderit?
Numquid cadet avis in laqueum terre absque aucupe?
Numquid auferetur laqueus de terra antequam quid
ceperit? Si clanget tuba in civitate et populus non
expavescet? Si erit malum in civitate quod dominus
non fecerit? Quia non faciet dominus deus verbum nisi re-
velaverit secretum suum ad servos suos prophetas.
Leo rugiet quis non timebit? Dominus deus locutus
est quis non prophetabit? Auditum facite in edibus azo-
ti et in edibus terre egypti et dicite. Congregamini
super montes samarie et videte insanias multas
in medio eius et calumpniam patientes in penetra-
libus eius. Et nescierunt facere rectum dicit do-
minus thesaurizantes iniquitatem et rapinas in edi-
bus suis. Propterea hec dicit dominus deus. Tribulabitur et circuietur
terra: et detrahetur ex te fortitudo tua et diripientur edes
tue. Hec dicit dominus. Quomodo si eruat pastor de ore leo-
nis duo crura aut extremum auricule sic eruen-
tur filii israel qui habitant in samaria in plaga
lectuli et in damasci grabato. Audite et contestamini
in domo iacob dicit dominus deus exercituum. Quia in die
cum visitare cepero prevaricationes israel super eum vi-
sitabo et super altaria bethel et amputabuntur cornua
altaris et cadent in terram. Et percutiam domum yema-
lem cum domo estiva et peribunt domus eburnee et dis-
sipabuntur edes multe dicit dominus.
Audite verbum hoc vacce pingues que estis in IIII
monte samarie que calumpniam facitis egenis
et confringitis pauperes. Que dicitis dominis vestris: Affer-
te et bibemus. Iuravit dominus deus in sancto suo quia ecce
dies venient super vos et levabunt vos in contis et reli-
quias vestras in ollis ferventibus. Et per aperturas exibitis
altera contra alteram et proiciemini in armon dicit dominus. Ve-
nite ad bethel et impie agite ad galgalam et multi-
plicate prevaricationem. Et offerte mane victimas
vestras tribus diebus decimas vestras. Et sacrificate de fer-
mentato laudem et vocate voluntarias oblationes.

annuntiate: sic enim voluistis filii Israel, dicit Dominus Deus. Unde et ego dedi vobis stuporem dentium in cunctis urbibus vestris, et indigentiam panum in omnibus locis vestris: et non estis reversi ad me, dicit Dominus. Ego quoque prohibui a vobis imbrem, cum adhuc tres menses superessent usque ad messem: et plui super civitatem unam, et super civitatem alteram non plui: pars una compluta est, et pars super quam non plui aruit. Et venerunt duae et tres civitates ad civitatem unam ut biberent aquam, et non sunt satiatae: et non redistis ad me, dicit Dominus. Percussi vos in vento urente, et in aurugine multitudinem hortorum vestrorum, et vinearum vestrarum: oliveta vestra, et ficeta vestra comedit eruca: et non redistis ad me, dicit Dominus. Misi in vos mortem in via Aegypti, percussi in gladio iuvenes vestros, usque ad captivitatem equorum vestrorum: et ascendere feci putredinem castrorum vestrorum in nares vestras: et non redistis ad me, dicit Dominus. Subverti vos sicut subvertit Deus Sodomam et Gomorram, et facti estis quasi torris raptus ab incendio: et non redistis ad me, dicit Dominus. Quapropter haec faciam tibi Israel: postquam autem haec fecero tibi, praeparare in occursum Dei tui Israel. Quia ecce formans montes, et creans ventum, et annuntians homini eloquium suum, faciens matutinam nebulam, et gradiens super excelsa terrae: Dominus Deus exercituum nomen eius.

V Audite verbum istud, quod ego levo super vos planctum. Domus Israel cecidit, et non adiciet ut resurgat. Virgo Israel proiecta est in terram suam, non est qui suscitet eam. Quia haec dicit Dominus Deus: Urbs de qua egrediebantur mille, relinquentur in ea centum: et de qua egrediebantur centum, relinquentur in ea decem in domo Israel. Quia haec dicit Dominus domui Israel: Quaerite me et vivetis. Et nolite quaerere Bethel, et in Galgala nolite intrare, et in Bersabee non transibitis: quia Galgala captiva ducetur, et Bethel erit inutilis. Quaerite Dominum et vivite: ne forte comburatur ut ignis domus Ioseph, et devorabit, et non erit qui extinguat Bethel. Qui convertitis in absinthium iudicium, et iustitiam in terra relinquitis, facientem Arcturum et Orionem, et convertentem in mane tenebras, et diem in noctem mutantem: qui vocat aquas maris, et effundit eas super faciem terrae: Dominus nomen est eius. Qui subridet vastitatem super robustum, et depopulationem super potentem affert. Odio habuerunt in porta corripientem: et loquentem perfecte abominati sunt. Idcirco pro eo quod diripiebatis pauperem, et praedam electam tollebatis ab eo: domos quadro lapide aedificabitis, et non habitabitis in eis: vineas amantissimas plantabitis, et non bibetis vinum earum. Quia cognovi multa scelera vestra, et fortia peccata vestra: hostes iusti, accipientes munus, et pauperes in porta deprimentes. Ideo prudens in tempore illo tacebit, quia tempus malum est. Quaerite bonum, et non malum, ut vivatis: et erit Dominus Deus exercituum vobiscum, sicut dixistis. Odite malum et diligite bonum, et constituite in porta iudicium: si forte misereatur Dominus Deus exercituum reliquiis Ioseph. Propterea haec dicit Dominus Deus exercituum dominator: In omnibus plateis planctus: et in cunctis quae foris sunt, dicetur vae, vae: et vocabunt agricolam ad luctum, et ad planctum eos qui sciunt plangere. Et in omnibus vineis erit planctus: quia pertransibo in medio tui, dicit Dominus. Vae desiderantibus diem Domini: ad quid eam vobis? Dies Domini ista, tenebrae, et non lux. Quomodo si fugiat vir a facie leonis, et occurrat ei ursus: et ingrediatur domum, et innitatur manu sua super parietem, et mordeat eum coluber. Numquid non tenebrae dies Domini, et non lux: et caligo, et non splendor in ea? Odi et proieci festivitates vestras: et non capiam odorem coetuum vestrorum. Quod si obtuleritis mihi holocautomata, et munera vestra, non suscipiam: et vota pinguium vestrorum non respiciam. Aufer a me tumultum carminum tuorum, et cantica lyrae tuae non audiam. Et revelabitur quasi aqua iudicium, et iustitia quasi torrens fortis. Numquid hostias et sacrificium obtulistis mihi in deserto quadraginta annis domus Israel? Et portastis tabernaculum Moloch vestro, et imaginem idolorum vestrorum, sidus dei vestri, quae fecistis vobis. Et migrare vos faciam trans Damascum, dicit Dominus, Deus exercituum nomen eius.

VI Vae qui opulenti estis in Sion, et confiditis in monte Samariae: optimates capita populorum, ingredientes pompatice domum Israel. Transite in Chalanne, et videte, et ite inde in Emath magnam: et descendite in Geth Palaestinorum, et ad optima quaeque regna horum: si latior terminus eorum termino vestro est. Qui separati estis in diem malum: et appropinquatis solio iniquitatis. Qui dormitis in lectis eburneis, et lascivitis in stratis vestris: qui comeditis agnum de grege, et vitulos de medio armenti. Qui canitis ad vocem psalterii: sicut David putaverunt se habere vasa cantici, bibentes in phialis vinum, et optimo unguento delibuti: et nihil patiebantur super contritione Ioseph. Quapropter nunc migrabunt in capite transmigrantium: et auferetur factio lascivientium. Iuravit Dominus Deus in anima sua, dicit Dominus Deus exercituum: Detestor ego superbiam Iacob, et domos eius odi, et tradam civitates cum habitatoribus suis. Quod si reliqui fuerint decem viri in domo una, et ipsi morientur. Et tollet eum propinquus suus, et comburet eum, ut efferat ossa de domo: et dicet ei qui in penetralibus domus est: Numquid adhuc est penes te?

sunt? Et dicet ei: Tace et non recordaberis nomen domini. Quia ecce dominus mandabit et percutiet domum maiorem ruinis et domum minorem scissionibus. Numquid currere queunt in petris equi aut arari potest in bubalis? Quoniam convertistis in amaritudinem iudicium et fructum iustitiae in absinthium. Qui letamini in nichili, qui dicitis: Numquid non in fortitudine nostra assumpsimus nobis cornua? Ecce ego suscitabo super vos domus Israel, dicit dominus deus exercituum, gentem, et conteret vos ab introitu Emath usque ad torrentem deserti.

Haec ostendit mihi dominus deus: et ecce fictor locuste in principio germinantium serotini ymbris, et ecce serotinus post tonsorem gregis. Et factum est cum consummasset comedere herbam terrae, dixi: Domine deus, propitius esto obsecro. Quis suscitabit Iacob quia parvulus est? Misertus est dominus super hoc: Non erit, dixit dominus. Haec ostendit mihi dominus deus: et ecce vocabit iudicium ad ignem dominus deus, et devorabit abyssum multam, et comedit simul partem. Et dixi: Domine deus, quiesce obsecro. Quis suscitabit Iacob quia parvulus est? Misertus est dominus super hoc: Sed et istud non erit, dixit dominus deus. Haec ostendit mihi dominus: et ecce dominus stans super murum litum et in manu eius trulla cementarii. Et dixit dominus ad me: Quid tu vides Amos? Et dixi: Trullam cementarii. Et dixit dominus: Ecce ego ponam trullam in medio populi mei Israel; non adiciam ultra superinducere eum. Et demolientur excelsa idoli, et sanctificationes Israel desolabuntur, et consurgam super domum Ieroboam in gladio. Et misit Amasias sacerdos Bethel ad Ieroboam regem Israel, dicens: Rebellavit contra te Amos in medio domus Israel; non poterit terra sustinere universos sermones eius. Haec enim dicit Amos: In gladio morietur Ieroboam, et Israel captivus migrabit de terra sua. Et dixit Amasias ad Amos: Qui vides, gradere, fuge in terram Iuda, et comede ibi panem, et prophetabis ibi. Et in Bethel non adicies ultra ut prophetes, quia sanctificatio regis est et domus regni est. Responditque Amos et dixit ad Amasiam: Non sum propheta et non sum filius prophete, sed armentarius ego sum vellicans sicomoros. Et tulit me dominus cum sequerer gregem, et dixit ad me dominus: Vade, propheta ad populum meum Israel. Et nunc audi verbum domini: Tu dicis: Non prophetabis super Israel, et non stillabis super domum idoli. Propter hoc haec dicit dominus: Uxor tua in civitate fornicabitur, et filii tui et filiae tuae in gladio cadent, et humus tua funiculo metietur, et tu in terra polluta morieris, et Israel captivus migrabit de terra sua.

VIII Haec ostendit mihi dominus deus: et ecce uncinus pomorum. Et dixit: Quid tu vides Amos? Et dixi: Uncinum pomorum. Et dixit dominus ad me: Venit finis super populum meum Israel; non adiciam ultra ut pertranseam eum. Et stridebunt cardines templi in die illa, dicit dominus: Multi morientur; in omni loco proicietur silentium. Audite hoc qui conteritis pauperem et deficere facitis egenos terrae, dicentes: Quando transibit mensis et venundabimus merces, et sabbatum et aperiemus frumentum, ut imminuamus mensuram et augeamus siclum et supponamus stateras dolosas, ut possideamus in argento egenos et pauperes pro calciamentis, et quisquilias frumenti vendamus? Iuravit dominus in superbiam Iacob: Si oblitus fuero usque ad finem omnia opera eorum. Numquid super isto non commovebitur terra, et lugebit omnis habitator eius? Et ascendet quasi fluvius universus, et eicietur et defluet quasi rivus Egypti. Et erit in die illa, dicit dominus deus: Occidet sol in meridie, et tenebrescere faciam terram in die luminis, et convertam festivitates vestras in luctum, et omnia cantica vestra in planctum, et inducam super omne dorsum vestrum saccum et super omne caput calvitium, et ponam eam quasi luctum unigeniti, et novissima eius quasi diem amarum. Ecce dies veniunt, dicit dominus, et mittam famem in terram: non famem panis neque sitim aquae, sed audiendi verbum domini. Et commovebuntur a mari usque ad mare, et ab aquilone usque ad orientem; circuibunt querentes verbum domini et non invenient. In die illa deficient virgines pulchre et adolescentes in siti, qui iurant in delicto Samarie et dicunt: Vivit deus tuus Dan, et vivit via Bersabee; et cadent et non resurgent ultra.

IX Vidi dominum stantem super altare, et dixit: Percute cardinem et commoveantur superliminaria; avaritia enim in capite omnium, et novissimum eorum in gladio interficiam; non erit fuga eis; fugient et non salvabitur ex eis qui fugerit. Si descenderint usque ad infernum, inde manus mea educet eos; et si ascenderint usque in celum, inde detraham eos. Et si absconditi fuerint in vertice Carmeli, inde scrutans auferam eos; et si celaverint se ab oculis meis in profundo maris, ibi mandabo serpenti et mordebit eos. Et si abierint in captivitatem coram inimicis suis, ibi mandabo gladio et occidet eos; et ponam oculos meos super eos in malum et non in bonum. Et dominus deus exercituum qui tangit terram et tabescet, et lugebunt omnes habitantes in ea; et ascendet sicut rivus omnis, et defluet sicut fluvius Egypti. Qui edificat in celo ascensionem suam, et fasciculum suum super terram fundavit; qui vocat aquas maris et effundit eas super faciem terrae: dominus nomen eius. Numquid non ut filii Ethiopum vos estis mihi filii Israel? ait dominus. Numquid non Israel ascendere feci de terra Egypti, et Palestinos de Capadocia, et Syros de Cyrene? Ecce oculi domini dei super regnum peccans, et conteram illud a facie terrae; verumtamen conterens non conteram domum Iacob, dicit dominus. Ecce enim ego mandabo et concutiam in omnibus

gentibus domum israel sicut concutitur in cribro et non cadet lapillus super terram. In gladio morientur omnes peccatores populi mei qui dicunt non appropinquabit et veniet super nos malum. In die illo suscitabo tabernaculum david quod cecidit et reedificabo aperturas murorum eius et ea que corruerant instaurabo et reedificabo eum sicut diebus antiquis ut possideant reliquias ydumee et omnes nationes eo quod invocatum sit nomen meum super eos dicit dominus faciens hec. Ecce dies veniunt dicit dominus et comprehendet arator messorem et calcator uve mittentem semen et stillabunt montes dulcedinem et omnes colles culti erunt. Et convertam captivitatem populi mei israel et edificabunt civitates desertas et inhabitabunt et plantabunt vineas et bibent vinum earum et facient hortos et comedent fructus eorum. Et plantabo eos super humum suam et non evellam eos ultra de terra sua quam dedi eis dicit dominus deus tuus.

Iacob patriarcha fratrem habuit esau qui ob ruborem corporis sui edom hebrea lingua appellatus est quasi rubens sanguine dictus. Is in memoriam fratrem suum cum israel nomen acceperat eum odio commotus [illegible] inimice conatus est. Quapropter omnes qui populum israel hoc est filios patriarche iacob predicti esau odio imitati persecuti sunt esau et edom appellati sunt. Et tempore quo israel de captivitate caldeorum per cyrum regem persarum nutu dei revocatus in iudeam ab alio regno graviter afflictus atque oppressus est. Ideo in regnum gentis esau predicti populum persecutum est per denunciationem abdye prophete increpat et dei indignatione et sua [illegible] propheta [illegible] gloriatur de quo regno olim per david in psalmo cxxxvi dictum est: Memor esto domine filiorum edom in die ierusalem. Quam religiosi ex devotione contemplantes futuram in generali iudicio ob causam electorum contemplationis regnum dei in populo israel significant. Hebrei hunc esse dicunt qui sub rege samarie achab et impiissima iezabel pavit centum prophetas in speluncis qui non curvaverunt genua baal et de vii milibus eratque quoque helyas angustiam ignorasse. Sepulchrum huius est usque hodie cum mausoleo helisei prophete et iohannis baptiste in sebaste [illegible] que olim samaria dicebatur. Hanc herodes rex antipatris filius in honore augusti cesaris greco nomine vocavit augustam. Igitur centum prophetas paverat atque gratiam prophetie a duce exercitus [illegible] ecclesie in samaria parvum gregem paverat [illegible] in toto orbe [illegible] stephanus coronam meruit passionis sic et servitute dei [illegible] cum paulo apostolo nomine sociatur quia abdias servus domini interpretatur consonat eloquium.

Abdias qui interpretatur servus domini pronuntiat contra edom sanguineum terrenumque [illegible]

[illegible] spiritali [illegible]

Visio abdie. Hec dicit dominus deus ad edom. Auditum audivimus a domino et legatum ad gentes misit. Surgite et consurgamus adversus eum in prelium. Ecce parvulum dedi te in gentibus contemptibilis tu es valde. Superbia cordis tui extulit te habitantem in scissuris petre exaltantem solium tuum qui dicis in corde tuo: Quis detrahet me in terram? Si exaltatus fueris ut aquila et si inter sydera posueris nidum tuum inde detraham te dicit dominus. Si fures introissent ad te si latrones per noctem quomodo conticuisses? Nonne furati essent sufficientia sibi? Si vindemiatores introissent ad te numquid saltem racemum reliquissent tibi? Quomodo scrutati sunt esau investigaverunt abscondita eius? Usque ad terminum emiserunt te omnes viri federis tui illuserunt tibi invaluerunt adversum te viri pacis tue, comedentes tecum ponent insidias subter te, non est prudentia in eo. Numquid non in die illa dicit dominus perdam sapientes de ydumea et prudentiam de monte esau? Et timebunt fortes tui a meridie ut intereat vir de monte esau. Propter interfectionem et propter iniquitatem in fratrem tuum iacob operiet te confusio et peribis in eternum. In die cum stares adversus eum quando capiebant alieni exercitum eius et extranei ingrediebantur portas eius et super ierusalem mittebant sortem tu quoque eras quasi unus ex eis. Et non despicies in die fratris tui in die peregrinationis eius et non letaberis super filios iuda in die perditionis eorum et non magnificabis os tuum in die angustie, neque ingredieris portam populi mei in die ruine eorum, neque despicies et tu in malis eius in die vastitatis illius, et non emitteris adversum exercitum eius in die vastitatis illius, neque stabis in exitibus ut interficias eos qui fugerint et non concludes reliquos eius in die tribulationis. Quoniam iuxta est dies domini super omnes gentes. Sicut fecisti fiet tibi retributionem tuam convertet in caput tuum. Quomodo enim bibistis super montem sanctum meum bibent omnes gentes iugiter et bibent et absorbebunt et erunt quasi non sint. Et in monte syon erit salvatio et erit sanctus et possidebit domus iacob eos qui se possederant. Et erit domus iacob ignis et domus ioseph flamma et domus esau stipula et succendentur in eis et devorabunt eos et non erunt reliquie domus esau quia dominus locutus est. Et hereditabunt hii qui ad austrum montem esau et qui in campestribus philistiim et possidebunt regionem ephraim et regionem samarie et beniamin possidebit galaad. Et transmigratio exercitus huius filiorum israel omnia chananeorum usque ad saraptam et transmigratio ierusalem que in bosphoro est possidebit civitates austri. Et ascendent salvatores in montem syon iudicare montem esau et erit domino regnum.

Sanctum Ionam Hebrei affirm-
ant filium fuisse mulieris vidue Sa-
reptane, quem Helias propheta mortuum
suscitavit, matre postea dicente ad eum:
Nunc cognovi quia vir Dei es tu, et verbum Dei in
ore tuo est veritas. Ob hanc causam etiam ipsum puerum
sic vocatum Amathi; Amathi enim veritatem
sonat; et ex eo quod verum Helias locutus est, ille qui
suscitatus est filius esse dicitur veritatis. Idcirco de veritate
columba nascitur, quia Iona columba sonat. In
[illegible] Ionas ad gentes mittitur, ut
Ninive agente penitentiam illi in malitia perse-
verant. Eo enim temporibus quibus Ieroboam regis Israhel a
Deo relicto cum populo suo in Samariam idolis
sacrificabant, Ionam prophetam fuisse scriptus
liber Regum indicat, qui cum [illegible]
re peccatis civitatis Ninive deleri iussam conspi-
ceret, timeret ne falsa predicare videretur, ad de-
nuntiandum interitum eiusdem civitatis ire no-
lebat. Sicut enim sicut ad Abraham de impieta-
te Sodomorum et Gomorreorum locutus est: Clamor
Sodomorum et Gomorreorum pervenit ad me, ita et
de Ninive dixit, eo quod ascendit clamor malitie
eius ad eum. Et quia sententia Dei de Sodomis facta, Ninive
revocata est, ita Ionas ad illum Ninive pro-
latam sententiam revocari nolebat, divine dispen-
sationis ignarus, qui salutem hominum ad se conver-
tentium magis vult quam interitum; quod ipsi accide-
rat prophete Heliseo, qui filium Sunamitis mulie-
ris mortuum ignoravit. Idcirco a conspectu Dei Io-
nas fugere se putabat, humanum quod passus di-
citur [illegible] in eo inquirere.
Ionam columba pulcherrima naufragio
suo passionem Domini prefigurans, in [illegible] ad penitentiam
revocat, et sub nomine Ninive salutem gentibus nuntiat.

Et factum est verbum Domini ad Ionam
filium Amathi dicens: Surge et
vade in Nineven civitatem
grandem et predica in ea, quia ascendit
malitia eius coram me. Et sur-
rexit Ionas ut fugeret in Thars-
is a facie Domini, et descendit Ioppen, et invenit na-
vem euntem in Tharsis, et dedit naulum eius et des-
cendit in eam, ut iret cum eis in Tharsis a facie
Domini. Dominus autem misit ventum magnum in mare, et fac-
ta est tempestas magna in mari, et navis pericli-
tabatur conteri. Et timuerunt nautae, et clamaverunt
viri ad deum suum, et miserunt vasa quae erant in
navi in mare ut alleviaretur ab eis. Et Ionas
descendit ad interiora navis et dormiebat sopore
gravi. Et accessit ad eum gubernator et dixit ei:
Quid tu sopore deprimeris? Surge, invoca Deum
tuum, si forte recogitet Deus de nobis et non pereamus. Et
dixit vir ad collegam suum: Venite et mitta-
mus sortes, et sciamus quare hoc malum sit nobis. Et
miserunt sortes, et cecidit sors super Ionam. Et dixe-
runt ad eum: Indica nobis cuius causa malum istud nobis
sit. Quod est opus tuum? Quae terra tua? Et quo vadis,
vel ex quo populo tu es? Et dixit ad eos: Hebreus ego
sum, et Dominum Deum caeli ego timeo, qui fecit mare
et aridam. Et timuerunt viri timore magno, et
dixerunt ad eum: Quid hoc fecisti? Cognoverunt enim
viri quod a facie Domini fugeret, quia indicaverat eis.
Et dixerunt: Quid faciemus tibi, et cessabit mare a
nobis? Quia mare ibat et intumescebat super eos.
Et dixit ad eos: Tollite me et mittite in mare, et
cessabit mare a vobis; scio enim quoniam propter me tempes-
tas grandis haec venit. Et remigabant viri ut reverte-
rentur ad aridam, et non valebant, quia mare ibat
et intumescebat super eos. Et clamaverunt ad Do-
minum et dixerunt: Quaesumus Domine, ne pereamus in anima vi-
ri istius, et ne des super nos sanguinem innocentem,
quia tu Domine sicut voluisti fecisti. II
Et tulerunt Ionam et miserunt in mare, et
stetit mare a fervore suo. Et timuerunt viri
timore magno Dominum, et immolaverunt hostias Domino
et voverunt vota. Et preparavit Dominus piscem magnum
ut deglutiret Ionam. Et erat Ionas in ventre
piscis tribus diebus et tribus noctibus. Et oravit Ionas
ad Dominum Deum suum de ventre piscis, et dixit: Clamavi ad Dominum de
tribulatione mea, et exaudivit me; de ventre in-
feri clamavi, et exaudisti vocem meam. Et proie-
cisti me in profundum in corde maris, et flumen circum-
dedit me; omnes gurgites tui et fluctus tui super me tran-
sierunt. Et ego dixi: Abiectus sum a conspectu oculo-
rum tuorum; verumtamen rursus videbo templum sanc-
tum tuum. Circumdederunt me aquae usque ad animam meam.
Abyssus vallavit me, pelagus operuit caput me-
um. Ad extrema montium descendi; terrae vec-
tes concluserunt me in aeternum;
et sublevabis de corruptione vitam meam, Domine De-
us meus. Cum angustiaretur in me anima mea, Domini
recordatus sum, ut veniat ad te oratio mea ad
templum sanctum tuum. Qui custodiunt vanitates
frustra misericordiam suam derelinquunt. Ego autem in voce
laudis immolabo tibi; quaecumque vovi reddam pro
salute Domino. Et dixit Dominus pisci, et evomuit Ionam in a- III
ridam. Et factum est verbum Domini ad Ionam secundo
dicens: Surge et vade in Nineven civita-
tem magnam, et predica in ea predicationem quam ego
loquor ad te. Et surrexit Ionas et abiit in Nineven
iuxta verbum Domini. Et Ninive erat civitas magna
itinere dierum trium. Et coepit Ionas introire in civi-
tatem itinere diei unius, et clamavit et dixit:
Adhuc .xl. dies et Ninive subvertetur. Et credide-
runt viri Ninivitae Deo, et predicaverunt ieiunium

vestiti sunt saccis a maiore usque ad minorem.
Et pervenit verbum usque ad regem ninive et sur-
rexit de solio suo et abiecit vestimentum suum
a se et indutus est sacco et sedit in cinere et cla-
mavit et dixit in ninive ex ore regis et principum
eius dicens homines et iumenta et boves et pecora non
gustent quicquam nec pascantur et aquam non bibant
et operiantur hominibus saccis et iumenta et clament
ad dominum in fortitudine et convertatur unusquis-
que a via sua mala et ab iniquitate que est in ma-
nibus eorum. Quis scit si convertatur et ignoscat deus
et revertatur a furore ire sue et non peribimus. Et vidit
deus opera eorum quia conversi sunt de via sua mala.
Et misertus est deus super malitiam quam locutus est
ut faceret eis et non fecit.

IIII Et afflictus est ionas afflictione magna et ira-
tus est et oravit dominum et dixit. Obsecro domine numquid
non hoc est verbum meum cum adhuc essem in terra
mea? propter hoc preoccupavi ut fugerem in tharsis. Scio
enim quia tu deus clemens et misericors es patiens et
multe miserationis et ignoscens super mali-
tia. Et nunc domine tolle queso animam meam a me
quia melior est mihi mors quam vita. Et dixit dominus. Pu-
tasne bene irasceris tu? Et egressus est ionas de civi-
tate et sedit contra orientem civitatis et fecit sibimet
umbraculum ibi et sedebat subter illud in umbra
donec videret quid accideret civitati. Et preparavit
dominus deus ederam et ascendit super caput ione ut
esset umbra super caput eius et protegeret eum. laboraverat
enim. Et letatus est ionas super ederam leticia magna.
Et paravit deus vermem et percussit ederam et exa-
ruit. Et cum ortus fuisset sol precepit dominus vento
calido et urenti et percussit sol super caput ione et es-
tuabat et petivit anime sue ut moreretur et dixit.
Melius est mihi mori quam vivere. Et dixit dominus
ad ionam. Putasne bene irasceris tu super ede-
ram? Et dixit. Bene irascor ego usque ad mortem.
Et dixit dominus. Tu doles super ederam in qua non labo-
rasti neque fecisti ut cresceret que sub una nocte
nata est et una nocte periit et ego non parcam ni-
nive civitati magne in qua sunt plus quam cen-
tum viginti milia hominum qui nesciunt quid sit inter dexteram
et sinistram et iumenta multa.

Temporibus ioathe et achaz et
ezechie regum iuda micheam
morasthiten spiritu sancto repletum fuisse lec-
tio ipsa demonstrat. Sed de supradicto numero
regum ioatham et ezechiam deo ob religi-
onem placuisse hystoria que in libris regum
et dierum paralipomenon indicatur. Achaz vero relicto deo
ydola samarie quibus et filios suos sacrifi-
cium igni concremantes consuluerat coluisse con-
stat. Quamobrem deus samariam que reges
israel et iuda et veneratores simulachrorum super ex-
celsa fecerat in tempore suis indignationem suam
in eum per assiriam comminatus est populo et israel
prevaricatori et principibus eius qui eundem populum
fallaci suasione ad colenda ydola provocarunt
cum regibus captivitatem et interitum
ad futuram denunciavit.
Micheas de morasthi coheres christi
vastationem filie latronis annun-
ciat ob obsidionem contra eam quia maxillam
percussit iudicis israel.

Verbum domini quod factum est ad micheam
morasthiten in diebus ioatham
achaz ezechie regum iuda quod
vidit super samariam et ierusalem.
Audite populi omnes et attendat ter-
ra et plenitudo eius et sit dominus deus
vobis in testem dominus de templo sancto suo. Quia ecce dominus
egredietur de loco suo et descendet et calcabit super ex-
celsa terre. Et consumentur montes subtus eum et valles
scindentur sicut cera a facie ignis sicut aque que de-
currunt in preceps. In scelere iacob omne istud
et in peccatis domus israel. Quod scelus iacob nonne
samaria? Et que excelsa iude nonne ierusalem? Et
ponam samariam quasi acervum lapidum in agro
cum plantatur vinea et detraham in vallem la-
pides eius et fundamenta eius revelabo. Et omnia sculp-
tilia eius concidentur et omnes mercedes eius comburen-
tur igni et cuncta ydola eius ponam in perditionem
quia de mercedibus meretricis congregata sunt et usque
ad mercedem meretricis revertentur. Super hoc plangam
et ululabo vadam spoliatus et nudus faciam
planctum velud draconum et luctum quasi struc- III
cionum quia desperata est plaga eius quia venit usque ad
iudam. tetigit portam populi mei usque ad ierusalem.
In geth nolite annunciare lacrimis ne plore-
tis in domo pulveris pulvere vos conspergite. Et transi-
te vobis habitatio pulchra confusa ignominia.
Non est egressa que habitat in exitu planctum
domus vicina accipiet a vobis que stetit sibimet.
Quia infirmata est in bonum que habitat in amaritudine quia
descendit malum a domino in portam ierusalem. Tu-
multus quadrige stuporis habitanti lachis.
Principium peccati est filie syon quia in te inventa
sunt scelera israel. Propterea dabit emissarios super he-
reditatem geth domus mendacii in deceptionem
regibus israel. Adhuc heredem adducam tibi que
habitas in maresa usque ad odollam veniet
gloria israel. Decalvare et tondere super filios
deliciarum tuarum. Dilata calvicium tuum II
sicut aquila quia captivi ducti sunt ex te. Ve
qui cogitatis inutile et operamini malum in
cubilibus vestris. In luce matutina faciunt illud

quoniam contra deum est manus eorum. Et concupierunt agros
et violenter tulerunt, et calumpniabantur virum
et domum eius, virum et hereditatem eius. Idcirco hec dicit
dominus: Ecce ego cogito super familiam istam malum,
unde non auferetis colla vestra, et non ambulabitis su-
perbi, quoniam tempus pessimum est. In die illa sumetur
super vos parabola, et cantabitur canticum in suavita-
te dicentium: Depopulatione vastati sumus; pars po-
puli mei commutata est. Quomodo recedet a me, cum
revertatur qui regiones vestras dividat? Propter hoc
non erit tibi mittens funiculum sortis in cetu domi-
ni. Ne loquamini loquentes; non stillabit super istos,
non comprehendet confusio. Dicit domus Iacob: Numquid abbre-
viatus est spiritus domini, aut tales sunt cogitationes eius?
Nonne verba mea bona sunt cum eo qui recte gre-
ditur? Et econtrario populus meus in adversarium consurrexit:
desuper tunicam pallium sustulistis, et eos qui tran-
sibant simpliciter convertistis in bellum. Mulie-
res populi mei eiecistis de domo deliciarum suarum;
a parvulis earum tulistis laudem meam in perpe-
tuum. Surgite et ite, quia non habetis hic requiem. Prop-
ter immunditiam eius corrumpetur putredine pessi-
ma. Utinam non essem vir habens spiritum, et mendacium
potius loquerer: stillabo tibi in vinum et in ebrie-
tatem; et erit super quem stillatur populus iste. Congrega-
tione congregabo Iacob totum te; in unum conducam
reliquias Israel; pariter ponam illum quasi gregem
in ovili, quasi pecus in medio caularum; tumultu-
abuntur a multitudine hominum. Ascen-
det enim pandens iter ante eos; divident et transibunt
portam, et egredientur per eam; et transibit rex eorum
coram eis, et dominus in capite eorum.
III Et dixi: Audite, principes Iacob, et duces domus
Israel: Numquid non vestrum est scire iudicium? Qui odio
habetis bonum et diligitis malum; qui violenter
tollitis pelles eorum desuper eis, et carnem eorum desuper
ossibus eorum; qui comederunt carnem populi mei,
et pellem eorum desuper excoriaverunt, et ossa eorum con-
fregerunt, et conciderunt sicut in lebete, et quasi carnem in
medio olle. Tunc clamabunt ad dominum, et non exau-
diet eos, et abscondet faciem suam ab eis
in tempore illo, sicut nequiter egerunt in adinventioni-
bus suis. Hec dicit dominus deus super prophetas qui seducunt
populum meum, qui mordent dentibus et predicant
pacem; et si quis non dederit in ore eorum quippiam,
sanctificant super eum prelium. Propterea nox vobis pro vi-
sione erit, et tenebre vobis pro divinatione; et occum-
bet sol super prophetas, et obtenebrabitur super eos dies.
Et confundentur qui vident visiones, et confunden-
tur divini; et operient omnes vultus suos, quia non est
responsum dei. Verumtamen ego repletus sum forti-
tudine spiritus domini, iudicio et virtute, ut annunti-
em Iacob scelus suum et Israel peccatum suum. Audi-
te hoc, principes domus Iacob, et iudices domus
Israel, qui abominamini iudicium et omnia rec-
ta pervertitis; qui edificatis Syon in sangui-
nibus et Ierusalem in iniquitate. Principes eius in mune-
ribus iudicabant, et sacerdotes eius in mercede
docebant, et prophete eius in pecunia divinabant;
et super dominum requiescebant dicentes: Numquid non dominus
in medio nostrum? Non venient super nos ma-
la. Propter hoc causa vestri Syon quasi ager arabitur, et Ierusalem quasi
acervus lapidum erit, et mons templi in
Et in novissimo dierum ⸢ excelsa silvarum. IIII
erit mons domus domini preparatus in vertice mon-
tium, et sublimis super colles; et fluent ad eum
populi, et properabunt gentes multe, et dicent: Venite,
ascendamus ad montem domini et ad domum
dei Iacob, et docebit nos de viis suis, et ibimus in
semitis eius, quia de Syon egredietur lex, et verbum
domini de Ierusalem. Et iudicabit inter populos multos,
et corripiet gentes fortes usque in longinquum; et
concident gladios suos in vomeres, et hastas suas
in ligones. Non sumet gens adversus
gentem gladium, et non discent ultra bellige-
rare. Et sedebit vir subtus vineam suam et subtus
ficum suam, et non erit qui deterreat, quia os domini
exercituum locutum est. Quia omnes populi ambulabunt unusquisque
in nomine dei sui; nos autem ambulabimus in nomine
domini dei nostri in eternum et ultra. In die illa, dicit
dominus, congregabo claudicantem, et eam quam eiece-
ram colligam, et quam afflixeram. Et ponam
claudicantem in reliquias, et eam que laboraverat
in gentem robustam; et regnabit dominus super
eos in monte Syon ex hoc nunc et usque in eternum.
Et tu turris gregis nebulosa filie Syon usque ad
te veniet, et veniet potestas prima, regnum
filie Ierusalem. Nunc quare merore contraheris? Numquid
rex non est tibi, aut consiliarius tuus periit, quia comprehendit te
dolor sicut parturientem? Dole et satage, filia
Syon, quasi parturiens, quia nunc egredieris de civita-
te, et habitabis in regione, et venies usque ad Babilo-
nem; ibi liberaberis, ibi redimet te dominus de manu
inimicorum tuorum. Et nunc congregate sunt super te gen-
tes multe, que dicunt: Lapidetur, et aspiciat in Syon
oculus noster. Ipsi autem non cognoverunt cogitationes domini, et
non intellexerunt consilium eius, quia congregavit eos quasi
fenum aree. Surge et tritura, filia Syon, quia cor-
nu tuum ponam ferreum, et ungulas tuas ponam
ereas, et comminues populos multos, et interficiam
domino rapinas eorum, et fortitudinem eorum domino universe
Nunc vastaberis, filia latronis; obsi- ⸢ terre. V
dionem posuerunt super nos, in virga percutient
maxillam iudicis Israel. Et tu Bethleem Effrata
parvulus es in milibus Iuda; ex te egredietur qui
sit dominator in Israel, et egressus eius ab initio, a diebus

eternitatis. Propter hoc dabit eos usque ad tempus in quo parturiens pariet; et reliquie fratrum eius convertentur ad filios Israel. Et stabit et pascet in fortitudine Domini, in sublimitate nominis Domini Dei sui; et convertentur, quia nunc magnificabitur usque ad terminos terre. Et erit iste pax, cum venerit Assyrius in terram nostram et quando calcaverit in domibus nostris; et suscitabimus super eum septem pastores et octo primates homines. Et pascent terram Assur in gladio et terram Nemroth in lanceis eius; et liberabit ab Assur cum venerit in terram nostram et quando calcaverit in finibus nostris. Et erunt reliquie Iacob in medio populorum multorum quasi ros a Domino et quasi stille super herbam, que non expectat virum et non prestolabitur filios hominum. Et erunt reliquie Iacob in gentibus, in medio populorum multorum, quasi leo in iumentis silvarum et quasi catulus leonis in gregibus pecorum, qui cum transierit et conculcaverit et ceperit, non est qui eruat. Exaltabitur manus tua super hostes tuos, et omnes inimici tui peribunt. Et erit in die illa, dicit Dominus, auferam equos tuos de medio tui et disperdam quadrigas tuas; et perdam civitates terre tue et destruam omnes munitiones tuas; et auferam maleficia de manu tua, et divinationes non erunt in te; et perire faciam sculptilia tua et statuas tuas de medio tui, et non adorabis ultra opera manuum tuarum; et evellam lucos tuos de medio tui, et conteram civitates tuas; et faciam in furore et in indignatione ultionem in omnibus gentibus que non audierunt.

VI

Audite que Dominus loquitur: Surge, contende iudicio adversum montes, et audiant colles vocem tuam. Audiant montes iudicium Domini, et fortia fundamenta terre; quia iudicium Domini cum populo suo, et cum Israel diiudicabitur. Popule meus, quid feci tibi, aut quid molestus fui tibi? Responde mihi. Quia eduxi te de terra Egypti, et de domo servientium liberavi te, et misi ante faciem tuam Moysen et Aaron et Mariam. Popule meus, memento, queso, quid cogitaverit Balach rex Moab, et quid responderit ei Balaam filius Beor, de Sethim usque ad Galgalam, ut cognosceres iustitias Domini. Quid dignum offeram Domino? Curvabo genu Deo excelso? Numquid offeram ei holocaustomata et vitulos anniculos? Numquid placari potest Dominus in milibus arietum, aut in multis milibus hircorum pinguium? Numquid dabo primogenitum meum pro scelere meo, fructum ventris mei pro peccato anime mee? Indicabo tibi, o homo, quid sit bonum, et quid Dominus querat a te: utique facere iudicium, et diligere misericordiam, et sollicitum ambulare cum Deo tuo. Vox Domini ad civitatem clamat, et salus erit timentibus nomen tuum. Audite tribus, et quis approbabit illud? Adhuc ignis in domo impii thesauri iniquitatis, et mensura minor ire plena.

Numquid iustificabo stateram impiam et saccelli pondera dolosa? In quibus divites eius repleti sunt iniquitate, et habitantes in ea loquebantur mendacium, et lingua eorum fraudulenta in ore eorum. Et ego ergo cepi percutere te perditione super peccatis tuis. Tu comedes, et non saturaberis, et humiliatio tua in medio tui; et apprehendes, et non salvabis; et quos salvaveris, in gladium dabo. Tu seminabis, et non metes; tu calcabis olivam, et non ungeris oleo; et mustum, et non bibes vinum. Et custodisti precepta Amri, et omne opus domus Achab, et ambulasti in voluntatibus eorum, ut darem te in perditionem, et habitantes in ea in sibilum; et opprobrium populi mei portabitis.

VII

Ve mihi, quia factus sum sicut qui colligit in autumno racemos vindemie: non est botrus ad comedendum, precoquas ficus desideravit anima mea. Periit sanctus de terra, et rectus in hominibus non est; omnes in sanguine insidiantur, vir fratrem suum venatur ad mortem. Malum manuum suarum dicunt bonum: princeps postulat, et iudex in reddendo est; et magnus locutus est desiderium anime sue, et conturbaverunt eam. Qui optimus in eis est, quasi paliurus; et qui rectus, quasi spina de sepe. Dies speculationis tue, visitatio tua venit; nunc erit vastitas eorum. Nolite credere amico, et nolite confidere in duce; ab ea que dormit in sinu tuo custodi claustra oris tui. Quia filius contumeliam facit patri, et filia consurgit adversus matrem suam, nurus adversus socrum suam, et inimici hominis domestici eius. Ego autem ad Dominum aspiciam, expectabo Deum salvatorem meum; audiet me Deus meus. Ne leteris, inimica mea, super me, quia cecidi; consurgam cum sedero in tenebris, Dominus lux mea est. Iram Domini portabo, quoniam peccavi ei, donec causam meam iudicet et faciat iudicium meum. Educet me in lucem, videbo iustitiam eius. Et aspiciet inimica mea, et operietur confusione, que dicit ad me: Ubi est Dominus Deus tuus? Oculi mei videbunt eam; nunc erit in conculcationem ut lutum platearum. Dies ut edificentur macerie tue; in die illa longe fiet lex. In die illa et usque ad te veniet Assur, et usque ad civitates munitas, et a civitatibus munitis usque ad flumen, et ad mare de mari, et ad montem de monte. Et terra erit in desolationem propter habitatores suos, et propter fructum cogitationum suarum. Pasce populum tuum in virga tua, gregem hereditatis tue, habitantes solos in saltu, in medio Carmeli; pascentur Basan et Galaad iuxta dies antiquos. Secundum dies egressionis tue de terra Egypti ostendam ei mirabilia. Videbunt gentes, et confundentur super omni fortitudine sua; ponent manum super os, aures eorum surde erunt. Lingent pulverem sicut serpentes, velut reptilia terre perturbabuntur in edibus suis; Dominum Deum nostrum desiderabunt, et timebunt te. Quis Deus similis tui, qui aufers iniquitatem et transis peccatum

120

reliquiarum hereditatis tue? Non inmittet ultra
furorem suum quoniam volens misericordiam est. Revertetur et mi-
serebitur nostri; deponet iniquitates nostras, et proiciet in pro-
fundum maris omnia peccata nostra. Dabis veritatem Ia-
cob, misericordiam Abraham, que iurasti patribus nostris a
diebus antiquis.

Naum prophetam ante adventum regis
Assyriorum qui ipsum Israel captivum
in suas regiones transtulit fuisse
Hebreorum traditio confirmat. Siquidem in titulo hu-
lectionis predicti regis adventum idem propheta annunti-
are monstratur. Sed cum habitatores Ninive
Iona initium civitatis pereunte ne divina va-
deret minatio in tantum sustinere terrorem et impie-
tatis pristinam egissent accepta dei ira germinis
se criminibus implicuit. Quia de tam memoratus
propheta spiritu sancto plenus iudicium dei annuntiavit ira e
locutus: Deus zelans et ulciscens dominus. Sane iste x tribus
ab Assiriis ducte fuerant in captivitatem sub Eze-
chia rege Iuda sub quo iste tunc consolatorem prophe-
tis migratis adversum Niniven visio terminum
erat pariter consolatio tam his qui iam Assiriis
serviebant quam reliquiis qui sub Ezechia de tri-
bu Iuda et Beniamin ab eisdem hostibus obsi-
debantur, ut audirent Assyrios quoque a Caldeis esse
capiendos, sicut in sequentibus libri huius demonstrabi-
tur. Sciendum quod Ninive in nostram linguam de Heb-
reo speciosam sonat. Consonat autem mundus dici-
tur qui et apud Grecos cosmos ab ornatu nomen accepit.
Quia ergo Ninive adversus Niniven id est mundum designa-
tatur hec predicatur. Quam ob causam et assumptio sive
lxx interpretes lemma Aquila assumptio interpretati sunt
apud Hebreos massa ponitur. Generaliter omnis eo quod
adversum quem loquitur premittat. Nec mirum est elevare
cervicem. Porro quod addit Naum Helcesei quidam putant
Helcesei esse patrem Naum, sed Hebream traditionem
et ipsum prophetam fuisse de Helcesei in Galilea vi-
culo, sicut parvum quidem fuit ruinis veterum edi-
ficiorum indicans vestigia. Sed tamen notum iudeis est et
mihi quoque a circumducente monstratum. Sunt autem
de hoc ipsa via nostra assumptio in Roma ut fundus prophe-
tie Sion et Israel loquitur extra hec monstrantur ...
plena mari ultra quod destruetur. Sed prophetia liber est in
omni intelligentia universa quod loquitur et fundat
hostium facientis suo ipso visionem. De consumma-
tione ita mundi et anagogen consolatorem scrip-
tura servetur: ut et si tempus in multis videmus quod post
tempora tradita contemplantur et apparent se ad iu-
dicii diem ubi istorum adversus vetera
Assyrios venturum est dominum.

Onus Ninive. Liber visionis Naum
Helcesei. Deus emulator et ulciscens
dominus. Ulciscens dominus et habens furorem. Ul-
ciscens dominus in hostes suos et irascens ipse inimi-
cis suis. Dominus patiens et magnus fortitudine et
mundans non faciet innocentem. Dominus in tempestate
et turbine vie eius et nebule pulvis pedum eius.
Increpans mare et exsiccans illud, et omnia flumi-
na ad desertum adducens. Infirmatus est
Basan et Carmelus, et flos Libani elanguit.
Montes commoti sunt ab eo, et colles desolati
sunt, et contremuit terra a facie eius et orbis et omnes in-
habitantes in eo. Ante faciem indignationis
eius quis stabit? Et quis resistet in ira furoris
eius? Indignatio eius effusa est ut ignis, et petre dis-
solute sunt ab eo. Bonus dominus et confortans in
die tribulationis, et sciens sperantes in se. Et in dilu-
vio pretereunte consummationem faciet loci eius, et
inimicos eius persequentur tenebre. Quid cogi-
tatis contra dominum? Consummationem ipse faciet; non
consurget duplex tribulatio. Quia sicut spine invicem
se complectuntur, sic convivium eorum pariter potanti-
um consumentur quasi stipula ariditate plena.
Ex te exibit cogitans contra dominum malitiam, mente
pertractans prevaricationem. Hec dicit dominus: Si perfecti fu-
erint et ita plures, sic quoque attondentur et pertransi-
bit. Afflixi te, et non affligam te ultra. Et nunc
conteram virgam eius de dorso tuo, et vincula tua
disrumpam. Et precipiet super te dominus, non seminabi-
tur ex nomine tuo amplius; de domo dei tui interfi-
ciam sculptile et conflatile, ponam sepulchrum
tuum quia inhonoratus es. Ecce super montes pedes
evangelizantis et annuntiantis pacem. II
Celebra Iuda festivitates tuas et redde vo-
ta tua, quia non adiciet ultra ut pertranseat in te Be-
lial; universus interiit. Ascendit qui dispergat
coram te, qui custodiat obsidionem. Contemplare
viam, conforta lumbos, robora virtutem val-
de. Quia reddidit dominus superbiam Iacob sicut su-
perbiam Israel, quia vastatores dissipaverunt eos et
propagines eorum corruperunt. Clipeus fortium
eius ignitus, viri exercitus in coccineis; ignee
habene curruum in die preparationis eius, et agitatores
consopiti sunt. In itineribus conturbati sunt; quadri-
ge collise sunt in plateis; aspectus eorum quasi
lampades, quasi fulgura discurrentia. Recorda-
bitur fortium suorum, ruent in itineribus suis; velociter as-
cendent muros eius, et preparabitur umbraculum. Porte
fluviorum aperte sunt, et templum ad solum di-
rutum. Et miles captivus abductus est, et ancille eius mi-
nabantur gementes ut columbe, murmurantes
in cordibus suis. Et Ninive quasi piscina aquarum aque
eius; ipsi vero fugerunt. State, state, et non est qui revertatur.
Diripite argentum, diripite aurum, et non est finis
divitiarum ex omnibus vasis desiderabilibus. Dissipa-
ta est et scissa et dilacerata, et cor tabescens et

dissolutio geniculorum et defectio in cunctis renibus
et facies omnium sicut nigredo olle. Ubi est habitaculum
leonum et pascua catulorum leonum? Ad quam
ivit leo ut ingrederetur illuc catulus leonis et non
est qui exterreat. Leo cepit sufficienter catulis suis et ne
cavit leenis suis et implevit preda speluncas suas
et cubile suum rapina. Ecce ego ad te dicit dominus
deus exercituum et succendam usque ad fumum quadrigas
tuas et leunculos tuos comedet gladius. Et exterminabo
de terra predam tuam et non audietur ultra vox nun
Ve civitas sanguinum universa | tiorum tuorum
mendacii dilaceratione plena non recedet a te ra
pina. Vox flagelli et vox impetus rote et equi fre
mentis et quadrige ferventis et equitis ascendentis et
micantis gladii et fulgurantis haste et multi
tudinis interfecte et gravis ruine nec est finis cadave
rum et corruent in corporibus suis propter multitudi
nem fornicationum meretricis speciose et grate et
habentis maleficia que vendidit gentes in forni
cationibus suis et familias in maleficiis suis. Ecce
ego ad te dicit dominus exercituum et revelabo pudenda
tua in facie tua. Et ostendam gentibus nudita
tem tuam et regnis ignominiam tuam. Et proiciam
super te abominationes et contumeliis te afficiam et
ponam te in exemplum. Et erit omnis qui viderit
te resiliet a te et dicet: Vastata est Ninive. Quis com
movebit super te caput? Unde queram consolatorem tibi?
Numquid melior es ab Alexandria populorum que ha
bitat in fluminibus? Aque in circuitu eius cuius divitie
mare aque muri eius. Ethiopia fortitudo eius et E
gyptus et non est finis. Africa et Libies fuerunt in auxi
lio tuo. Sed et ipsa in transmigrationem ducta est in cap
tivitatem. Parvuli eius elisi sunt in capite omnium
viarum et super inclitos eius miserunt sortem et omnes op
timates eius confixi sunt in compedibus. Et tu ergo inebri
aberis et eris despecta et tu queres auxilium ab inimico.
Omnes munitiones tue sicut ficus cum grossis suis: si con
cusse fuerint cadent in os comedentis. Ecce populus
tuus mulieres in medio tui. Inimicis tuis ad
apertionem pandentur porte terre tue; devorabit ig
nis vectes tuos. Aquam propter obsidionem hauri tibi;
extrue munitiones tuas; intra in lutum et calca,
subigens tene laterem. Ibi comedet te ig
nis, peribis gladio, devorabit te ut bruchus. Congre
gare ut bruchus, multiplicare ut locusta. Plu
res fecisti negotiationes tuas quam stelle sunt
celi. Bruchus expansus est et avolavit. Custodes
tui quasi locusta et parvuli tui quasi locuste locus
tarum que considunt in sepibus in die frigoris. Sol
ortus est et avolaverunt et non est cognitus locus eorum
ubi fuerint. Dormitaverunt pastores tui rex As
sur; sepelientur principes tui; latitavit populus tuus
in montibus et non est qui congreget. Non est obscura con

tritio tua; pessima est plaga tua. Omnes qui audie
runt auditionem tuam compresserunt manum super
te, quia super quem non transiit malitia tua semper?

Quatuor prophete in xii. prophetarum volumine
sunt qui habent titulum in principio onus: Naum,
Abacuch et Malachias. Ieremias .i. ...
onus titulum habet. Zacharias in me
dio et circa finem duos habet titulos cuius
unus est: Onus ubi dicitur in terra Adrach Damasci re
quies eius. Alterum sine: Onus ubi dicitur super Israel. Secun
dum Abacuch interpretatur qui amabilis domino est vocatur
amplexatio vel quia certamen in luctam vocatur
amplexatio cum deo contenditur amplexantis et
luctantis fortitudinis est nomen. Nullus enim tam auda
ci voce deum ad disceptationem iustitie ausus est
provocare et dicere ei: Cur in rebus humanis et in
mundi huius dispensatione tanta rerum versatur iniquitas?
Usquequo domine clamabo et non exaudies? Vociferabor ad
te vim patiens et non salvabis? Quare ostendisti mihi
iniquitatem et laborem videre? Lacerata est lex et non per
venit usque ad finem iudicium. Quia impius preva
let adversus iustum, ideo egreditur perversum iudi
cium. Vides quam temeraria vox sit et quodammodo
blasphemantis in creatorem suum provocare tuas
flagella adversus figulum. Cur talem fecisti dispo
nitatem se loci et ad hec tacendum quia assumptio ista
duos quas graviora esse ostendit propheta et ipso est ad quod
in omnia doctrina prius sum intelligit quia videtur
amens loquitur nec in morte infamentem femi
nam dactam interiori sonum. Unde et apostolus iubet ut his
partibus alius alii sunt revelatum ei tacens qui
prius loquebatur statim hic est rixe dissensio
nis deus sed pacis. Et spiritum misit eum qui sua vo
luntate tacet et alii locum dat ad loquendum pos
se loqui et tacere cum velit. Sunt autem carnales i.
animales loquitur ut tacere ut loqui in sua potes
tate sit. Hic secundum propheta iam hanc esse contra Babylonem
Chaldeorum in quo formis prophetia namque Abacuch
sequitur vaticinium huius contra Ninivem et Assyrios
qui vastaverant decem tribus que vocabantur Israel. Ita
Abacuch propheta iam hanc ad versum Babylonem
Nabugodonosor qui subvertit Iudeam et templum quod subvertit
fuisset. Sicuti legitur eo tempore fuisse Abacuch quo tam
duce tribus que vocabantur Iuda ducebantur in
captivitatem Daniel docere fertur ad quem in
lacum leonum Abacuch cum prandio mittitur
que equidem apud Hebreos hec ipsa non legatur historia
scilicet sint quis recipit scripturam illam sed non recipit
utrumque quia nobis est auctoritas et per scientiam temporis liber
Abacuch repetitur. Aut hic non recepit quid propheta scilicet
quod ventura cognoscentem Ierusalem Babylonem tractatur ad
usum domini prophetam tunc Nabuchodonosor templum vastavit
Iudeam et Ierusalem quondam urbs domini destruxit

est. Clamat propheta et non audiatur, vociferetur ad dominum oppressus a Chaldaeis et non salvetur. Qui et ipse propheta ut impleret ex tunc persona nunc loquitur adhuc ipse terminum in providus struit iniquitatem hostium et suum invectum laborem. Sicut in iustitia praevaleat adversum sum lex et cor dei ipsi providere angustiae nesciens animi in igne conflari et vel pueri et a camino purgari eruisse quam inveniantur. Qui et gratis atque presumptque ex persona humanae impatientiae loquitur inter querulam vocem et plenam doloris erumpat dicens. Quare respicis contemptores et taces calcante impio iustiorem se et facis homines quasi pisces maris et quasi reptilia non habentia ducem. Hoc a Iona nesciens iudicia dei investigabilia et profunda divinitatis sapientiae est. Quod non ita videatur inter homo et homo tamen sic secta respondet deus summa recta cognoscens. Sicut quomodo si egrotus et estuans febribus aquam frigidam postulet et dicat ad medicum unum palam cetera ut more ex animo iussu medice clamabo et non exaudies. Et respondet ei sapientissimus et clementissimus medicus. Scio non tibi debeam dare quod postulat non misericordia tua quia omnia medicina crudelitas est et voluntas tua te perdita. Et dominus non sicut clemens sine pondera et quod iusta ira non exaudit clamantem et cum pater et magister providet ad rogandum et congruentem ex doctrinam institutionem et proponere facit qui intelligens apostolus to illam iam est consecutus a domino aut sufficit tibi gratia mea. Et videbit dominum in omni tempore sicut est quod plenitudinem in finem: hic salvus erit, et gloriatur in labore et dolore et cum Ieremia dicit: Tribulationem et miseriam invocabo atque non alium invocat deum si est ut et bellator invictus ad extremum se per planctum tribulationem et miseriam venire desiderat.

Abacuch amplexans qui vel ex eo quod amabilis domini fuit vocatur amplexans aut eo quod in certamen cum deo congreditur amplexantis id est luctantis sortitur vocabulum. Nullus enim tam audaci voce ausus est deum ad disceptationem iustitiae provocare cur in rebus humanis et in mundo tanta iniquitas regnare et agna. Respondet tamen ut initio in principio voluminis sui describit dialogum cum hominibus suis. In fine vero pronuntiat adventum passionemque domini salvatoris. Iam de quo alio quam de Christi adventu qui venturus fuerat intellegi dicit. Ergo dominus ad me et dixit: Scribe visum aperte in buxo ut assequatur qui legerit eum quia adhuc visio ad tempus et apparebit in finem et non mentietur. Si moram fecerit expecta eum quia veniens veniet et non tardabit. De passione autem locutus est ubi dicit: Domine audivi auditum audientem tuam et timui. Domine opus tuum et ipsum. Quid de hoc est nisi progenitor et novae ac reparatione salutis hominum ineffabilis fiat duritatis. In medio duorum animalium cognosceris. Quod est nisi aut in medio duorum testamentorum aut in medio Moysi et Heliae cum illo in monte sermocinantium. Dum appropinquaverint anni cognosceris in adventu Christi ostendentes quod cornua in manibus eius. Quid est nisi trophaeum crucis, vocabulum quasi salvatoris hic ipse propheta ponit dicens: Ego autem in domino gaudebo et exultabo in deo Iesu meo. Quae omnia cui dulce et notare et praedicare.

Onus quod vidit Abacuch propheta. Usquequo domine clamabo et non exaudies, vociferabor ad te vim patiens et non salvabis? Quare ostendisti mihi iniquitatem et laborem videre praedam et iniustitiam contra me? Quare respicis contemptores et taces conculcante impio iustiorem se, et facies homines quasi pisces maris et quasi reptilia non habentia ducem? Et factum est iudicium et contradictio potentior. Propter hoc lacerata est lex et non pervenit ad finem iudicium, quia impius praevalet adversus iustum; propterea egreditur iudicium perversum. Aspicite in gentibus et videte, admiramini et obstupescite, quia opus factum est in diebus vestris quod nemo credet cum narrabitur. Quia ecce ego suscitabo Chaldaeos, gentem amaram et velocem, ambulantem super latitudinem terrae ut possideat tabernacula non sua. Horribilis et terribilis est; ex semetipsa iudicium et onus eius egredietur. Leviores pardis equi eius et velociores lupis vespertinis; et diffundentur equites eius. Equites namque eius de longe venient, volabunt quasi aquila festinans ad comedendum. Omnes ad praedam venient, facies eorum ventus urens, et congregabit quasi harenam captivitatem. Et ipse de regibus triumphabit et tyranni ridiculi eius erunt. Ipse super omnem munitionem ridebit et comportabit aggerem et capiet eam. Tunc mutabitur spiritus et pertransibit et corruet. Haec est fortitudo eius dei sui. Numquid non tu a principio domine deus meus sancte meus, et non moriemur? Domine in iudicium posuisti eum, et fortem ut corriperet fundasti eum. Mundi sunt oculi tui ne videas malum, et respicere ad iniquitatem non poteris. Quare non respicis super inique agentes et taces devorante impio iustiorem se, et facies homines quasi pisces maris et quasi reptile non habens principem? Totum in hamo sublevavit, traxit illud in sagena sua et congregavit in rete suo. Super hoc laetabitur et exultabit. Propterea immolabit sagenae suae et sacrificabit reti suo, quia in ipsis incrassata est pars eius et cibus eius electus.

II

Propter hoc ergo expandit sagenam suam et semper interficere gentes non parcet. Super custodiam meam stabo et figam gradum meum super munitionem et contemplabor ut videam quid dicatur mihi et quid respondeam ad arguentem me. Et respondit mihi dominus et dixit: Scribe

sum et explana eum super tabulas ut percurrat qui
legerit eum. quia adhuc visus procul et apparebit in
finem et non mentietur. si moram fecerit expecta eum
quia veniens veniet et non tardabit. Ecce qui incre-
dulus est non erit recta anima eius in semetipso. Iustus autem
in sua fide vivet. Et quomodo vinum potantem decipit
sic erit vir superbus et non decorabitur. qui dilatavit quasi
infernus animam suam et ipse quasi mors et non adim-
pletur. et congregabit ad se omnes gentes et coacervabit ad se omnes
populos. Numquid non omnes isti super eum parabolam su-
ment et loquelam enigmatum eius et dicetur. Ve ei
qui multiplicat non sua. usquequo et aggravat contra se
densum lutum. Numquid non repente consurgent qui
mordeant te et suscitabuntur lacerantes te. Et
eris in rapinam eis. quia tu spoliasti gentes multas
spoliabunt te qui reliqui fuerint de populis propter sangui-
nem hominis et iniquitatem terre civitatis et omnium
habitantium in ea. Ve qui congregat avaritiam
malam domui sue ut sit in excelso nidus eius et
liberari se putat de manu mali. Cogitasti confu-
sionem domui tue concidisti populos multos et pec-
cavit anima tua. quia lapis de pariete clamabit et
lignum quod inter iuncturas edificiorum est respondebit. Ve
qui edificat civitatem in sanguinibus et preparat
urbem in iniquitate. Numquid non hec sunt a domino exer-
cituum. Laborabunt enim populi in multo igne et gentes
in vacuum et deficient. quia replebitur terra ut cognos-
cat gloriam domini quasi aque operientes mare. Ve qui
potum dat amico suo mittens fel suum et inhe-
brians ut aspiciat nuditatem eius. Repletus es ig-
nominia pro gloria. Bibe tu quoque et consopire. Circumdabit
te calix dextere domini et vomitus ignominie super
gloriam tuam. quia iniquitas libani operiet te et vas-
titas animalium deterrebit eos de sanguinibus hominis et
iniquitate terre civitatis et omnium habitantium
in ea. Quid prodest sculptile quia sculpsit illud fictor
suus. conflatile et imaginem falsam quia speravit
in figmento fictor eius ut faceret simulacra mu-
ta. Ve qui dicit ligno expergiscere. surge lapidi
tacenti. Numquid ipse docere poterit. Ecce iste coopera-
tus est auro et argento et omnis spiritus non est in visce-
ribus eius. Dominus autem in templo sancto suo. sileat a fa-
cie eius omnis terra. Oratio abacuc prophete pro ignorationibus.
Domine audivi auditionem tuam et ti- mui.
Domine opus tuum in medio annorum vi-
vifica illud. In medio annorum notum facies. Cum
iratus fueris misericordie recordaberis. Deus ab austro ve-
niet et sanctus de monte pharan. Operuit celos gloria eius et
laudis eius plena est terra. Splendor eius ut lux erit
cornua in manibus eius. Ibi abscondita est forti-
tudo eius. Ante faciem eius ibit mors. Et egredietur dia-
bolus ante pedes eius. Stetit et mensus est terram. Aspexit et
dissolvit gentes et contriti sunt montes seculi. Incurvati
sunt colles mundi ab itineribus eternitatis eius. Pro
iniquitate vidi tentoria ethiopie. turbabuntur pel-
les terre madian. Numquid in fluminibus ira-
tus es domine. aut in fluminibus furor tuus. vel in ma-
ri indignatio tua. Qui ascendis super equos tuos
et quadrige tue salvatio. Suscitans suscitabis arcum
tuum iuramenta tribubus que locutus es. Fluvios
scindes terre. viderunt te et doluerunt montes. gurges
aquarum transiit. Dedit abyssus vocem suam. altitu-
do manus suas levavit. Sol et luna steterunt in ha-
bitaculo suo. in luce sagittarum tuarum ibunt in splen-
dore fulgurantis haste tue. In fremitu conculca-
bis terram. in furore obstupefacies gentes. Egressus es in
salutem populi tui. in salutem cum christo tuo. Percussi-
sti caput de domo impii. denudasti fundamentum
usque ad collum. Maledixisti sceptris eius. capiti
bellatorum eius venientibus ut turbo ad dispergendum
me. Exultatio eorum sicut eius qui devorat pauperem
in abscondito. Viam fecisti in mari equis tuis
in luto aquarum multarum. Audivi et conturbatus
est venter meus. a voce contremuerunt labia mea. Ingre-
diatur putredo in ossibus meis. et subter me scate-
at. Ut requiescam in die tribulationis. et ascendam
ad populum accinctum nostrum. Ficus enim non florebit et non
erit germen in vineis. Mentietur opus olive
et arva non afferent cibum. Abscindetur de ovili
pecus et non erit armentum in presepibus. Ego autem in
domino gaudebo. et exultabo in deo ihesu meo. Deus
dominus fortitudo mea. et ponet pedes meos quasi cer-
vorum. et super excelsa mea deducet me victor in
psalmis canentem.

Tradunt hebrei cuius cumque prophete
pater aut avus ponatur in titulo ipsos quoque
prophetas fuisse. [illegible]
[illegible] quia dicat non sum propheta nec filius prophete sed pastor
caprarum vellicans sicamina. prius nomen in titulo non
habet. [illegible] est sophonias propheta qui ut ita dicam
cognatione prophetica et gloria maiorum suorum stirpe generatus
est. Sub iosia rege iuda prophetavit. habuit patrem
cusi avum godoliam proavum [illegible]
complevit. Sophoniam autem alii speculam alii ar-
chanum domini interpretantur. Sive ergo specula sive archa-
num sive absconditum domini interpretatur. utrumque
prophete convenit. Dicitur enim ezechieli fili hominis speculato-
rem te dedi domui israel. Iste quoque propheta qui erat
in specula et in sublimibus constitutus et noverat mis-
teria domini filius erat cusi qui interpretatur humili-
tatis hebraice. avum godoliam qui dicitur magnitu-
do domini. proavum amariam qui interpretatur in ser-
mone domini. atavum ezechiam qui loquitur forti-
tudo domini. De fortitudine ergo domini nata est humi-
litas cum venerit quis ad perfectum dicat quia non sum dignus
vocari apostolus. Et illud in psalmo. Domine non est exaltatum

SOPHONIAS

Iosiam regem iude cuius temporibus sophoniam prophe-
tasse in ueritatem deo pre omnibus regibus iuste placu-
isse historia libri dierum regum et paralipomenon
demonstrat. Is omnia simulacra que pater suus amon et a-
uus eius manasses in templo collocauerat deiecta
comminuisse monstratur. pascha quoque in multis
temporibus intermissum solus celebrasse perhibetur. Ideo et
prophetam sophoniam iosie temporibus memorari regnum quidem
preeminentia etiam ostendens gentibus, item iosie
competentia ad futurum iudicium ipso uoluisse et sa-
lutem et ciuitati ierusalem restaurationem. Tunc
temporibus tribuendam terre lesionis ueni-
re. Sophonias speculator erat
archanorum dei cognitor. audiuit
clamorem a porta piscium et eiula-
tum a secunda et contritionem a collibus. Indicit quoque ululatum
habitatoribus pile quia conticuit omnis populus cha-
naan disperierunt uniuersi qui inuoluti erant
argento.

Verbum domini quod factum est ad sopho-
niam filium chusi filii godolie
filii amarie filii ezechie in die-
bus iosie filii amon regis iude.
Congregans congregabo omnia a fa-
cie terre dicit dominus. Congregans hominem et pecus con-
gregans uolatilia celi et pisces maris et ruine im-
piorum erunt et disperdam homines a facie terre dicit dominus.
Et extendam manum meam super iudam et super omnes
habitantes ierusalem. Et disperdam de loco hoc reliqui-
as baal et nomina edituorum cum sacerdotibus et eos
qui adorant super tecta militiam celi et adorant
et iurant in domino et iurant in melchom et qui a-
uertuntur de post tergum domini. Et qui non quesierunt do-
minum nec inuestigauerunt eum. Silete a facie
domini dei quia iuxta est dies domini quia preparauit dominus hostiam
sanctificauit uocatos suos. Et erit in die hostie do-
mini uisitabo super principes et super filios regis et
super omnes qui induti sunt ueste peregrina. Et uisi-
tabo omnem qui arroganter ingreditur super limen
in die illa. Qui complent domum domini sui iniquita-
te et dolo. Et erit in die illa uox clamoris a por-
ta piscium et ululatus a secunda et contritio mag-
na a collibus. Ululate habitatores pile quia con-
ticuit omnis populus chanaan. Disperierunt omnes inuolu-
ti argento. Et erit in tempore illo scrutabor ierusalem in
lucernis et uisitabo super uiros defixos in fecibus suis.
Qui dicunt in cordibus suis non faciet bene dominus et non
faciet male. Et erit fortitudo eorum in direptio-
nem et domus eorum in desertum. Et edificabunt
domos et non habitabunt et plantabunt uineas et
non bibent uinum earum. Iuxta est dies domini magnus
iuxta et uelox nimis. Vox diei domini amara tribu-
labitur ibi fortis. Dies ire dies illa dies tribulationis
et angustie dies calamitatis et miserie dies te-
nebrarum et caliginis dies nebule et turbinis dies
tube et clangoris super ciuitates munitas et
super angulos excelsos. Et tribulabo homines et am-
bulabunt ut ceci quia domino peccauerunt et effun-
detur sanguis eorum sicut humus et corpora eorum sicut
stercora. Sed et argentum eorum et aurum non poterit libe-
rare eos in die ire domini. In igne zeli eius deuo-
rabitur omnis terra quia consummationem cum festinatione
faciet cunctis habitantibus terram. II
Conuenite congregamini gens non amabilis prius
quam pariat iussio quasi puluerem transeuntem
diem antequam ueniat super uos ira furoris domini.
Querite dominum omnes mansueti terre qui iu-
dicium eius estis operati. Querite iustum querite
mansuetum si quomodo abscondamini in die
furoris domini. Quia gaza destructa erit et aschalon
in desertum. Azotum in meridie eicient et ac-
charon eradicabitur. Ve qui habitatis funi-
culum maris gens perditorum. Verbum domini super uos
chanaan terra philisthinorum et disperdam te ita ut non
sit inhabitator. Et erit funiculus maris requi-
es pastorum et caule pecorum. Et erit funiculus eius qui
remanserit de domo iuda ibi pascentur in
domibus aschalonis ad uesperum requiescent
quia uisitabit eos dominus deus eorum et auertet captiui-
tatem eorum. Audiui opprobrium moab et blas-
phemias filiorum amon quibus exprobrauerunt popu-
lo meo et magnificati sunt super terminos eorum. Propterea ui-
uo ego dicit dominus exercituum deus israel quia moab ut
sodoma erit et filii amon quasi gomorra. Siccitas
spinarum et aceui salis et desertum usque in eternum. Re-
liquie populi mei diripient illos. Residui gen-
tis mee possidebunt eos. Hoc eis eueniet pro su-
perbia sua quia blasphemauerunt et magnificati sunt
super populum domini exercituum. Horribilis dominus super eos et at-
tenuabit omnes deos terre et adorabunt eum uiri de
loco suo omnes insule gentium. Sed et uos ethiopes
interfecti gladio meo eritis. Et extendet ma-
num suam super aquilonem et perdet assur et po-
net speciosam in solitudinem et in inuium quasi de-
sertum. Et accubabunt in medio eius omnes bes-
tie gentium et onocrotalus et ericius in liminibus
eius morabuntur. Vox cantantis in fene-
stra coruus in superliminari quoniam attenu-
abo robur eius. Hec est ciuitas gloriosa habitans in con-
fidentia que dicebat in corde suo ego sum et
extra me non est alia amplius. Quomodo facta est in desertum
cubile bestie. Omnis qui transit per eam sibilabit
et mouebit manum suam. III
Ve prouocatrix et redempta ciuitas columba.
Non audiuit uocem non suscepit disciplinam. In do-
mino non est confisa ad deum suum non appropinquauit.

principes eius in medio eius quasi leones rugientes, iudices eius lupi vespere, non relinquebant in mane. Prophete eius vesani, viri infideles; sacerdotes eius polluerunt sanctum, iniuste egerunt contra legem. Dominus iustus in medio eius non faciet iniquitatem; mane mane iudicium suum dabit in luce et non abscondetur; nescivit autem iniquus confusionem. Disperdidi gentes et dissipati sunt anguli eorum; desertas feci vias eorum, dum non est qui transeat; desolate sunt civitates eorum, non remanente viro neque ullo habitatore. Dixi: attamen timebis me, suscipies disciplinam, et non peribit habitaculum eius propter omnia in quibus visitavi eam; verumtamen diluculo surgentes corruperunt omnes cogitationes suas. Quapropter expecta me, dicit Dominus, in die resurrectionis mee in futurum, quia iudicium meum ut congregem gentes et colligam regna et effundam super eos indignationem meam, omnem iram furoris mei; in igne enim zeli mei devorabitur omnis terra. Quia tunc reddam populis labium electum, ut invocent omnes in nomine Domini et serviant ei humero uno. Ultra flumina Ethiopie inde supplices mei, filii dispersorum meorum, deferent munus mihi. In die illa non confunderis super cunctis adinventionibus tuis quibus prevaricata es in me, quia tunc auferam de medio tui magniloquos superbie tue, et non adicies exaltari amplius in monte sancto meo. Et derelinquam in medio tui populum pauperem et egenum, et sperabunt in nomine Domini. Reliquie Israhel non facient iniquitatem nec loquentur mendacium, et non invenietur in ore eorum lingua dolosa, quoniam ipsi pascentur et accubabunt et non erit qui exterreat. Lauda filia Syon, iubila Israhel, letare et exulta in omni corde, filia Ierusalem. Abstulit Dominus iudicium tuum, avertit inimicos tuos; rex Israhel Dominus in medio tui, non timebis malum ultra. In die illa dicetur Ierusalem: Noli timere; Syon, non dissolvantur manus tue. Dominus Deus tuus in medio tui fortis, ipse salvabit; gaudebit super te in letitia, silebit in dilectione sua, exultabit super te in laude. Nugas qui a lege recesserant congregabo, quia ex te erant, ut non habeas super eis obprobrium. Ecce ego interficiam omnes qui affligunt te in tempore illo, et salvabo claudicantem, et eam que eiecta fuerat congregabo, et ponam eos in laudem et in nomine in omni terra confusionis eorum, in tempore illo quo adducam vos, et in tempore quo congregabo vos. Dabo enim vos in nomen et in laudem omnibus populis terre, cum convertero captivitatem vestram coram oculis vestris, dicit Dominus.

Aggeus festivus et letus, qui seminavit in lacrimis ut gaudio meteret, destructum templum edificabat, Dominumque patrem inducit loquentem: Adhuc unum modicum, et ego movebo celum et terram et mare et aridam, et movebo omnes gentes …

tribus

Sedente Dario rege Medorum et succedente in regno Cyro rege Persarum, primo anno eius, sermonem Dei completum per eundem regem ipsorum Israhel reducto historia scribit Paralipomenon et initium Esdre prophete continet. Cum a populo Israhel et senioribus templum Dei edificari cepisset, mortuo Cyro rege et regnante Dario Persarum, qui memorato successerat, inimici gentes cunctis Israhel, uti idem Esdras refert, restaurationem templi et civitatis Israhel uti idem resistendo impedire ceperunt. Quia tunc ceperunt Israhel reparationem super edem templi Domini, nec dum sue permissione concessum est ipsis. In secundo anno regni memorati Darii regis Persarum Aggeus propheta a Deo ipsis missus Zorobabel, qui de tribu erat Iuda, qui potestatem regni susceperat, et Ihesum filium Iosedech summum sacerdotem arguit, ut tunc completo numero annorum captivitatis Israhel advenisse, id est a Deo, ne credulitatem ipsi vellent invertere, tertio Deus per eum dixit: Hic dicens: Non dum venit tempus reedificari domum Dei. Omnia a quo tertium propheta continentur: revisionem ipsis edificationem templi, renovationem civitatis, observantiam sacerdotalem, et initium regnorum gentium casumque significat.

I In anno secundo Darii regis Persarum in mense sexto, in die prima mensis, factum est verbum Domini in manu Aggei prophete ad Zorobabel filium Salathiel ducem Iuda et ad Ihesum filium Iosedech sacerdotem magnum, dicens: Hec dicit Dominus exercituum dicens: Populus iste dicit: Nondum venit tempus domus Domini edificande. Et factum est verbum Domini in manu Aggei prophete dicens: Numquid tempus vobis est ut habitetis in domibus laqueatis, et domus ista deserta? Et nunc hec dicit Dominus exercituum: Ponite corda vestra super vias vestras. Seminastis multum et intulistis parum; comedistis et non estis satiati; bibistis et non estis inebriati; operuistis vos et non estis calefacti; et qui mercedes congregavit misit eas in saccum pertusum. Hec dicit Dominus exercituum: Ponite corda vestra super vias vestras. Ascendite in montem, portate ligna et edificate domum, et acceptabilis mihi erit et glorificabor, dicit Dominus. Respexistis ad amplius, et ecce factum est minus, et intulistis in domum, et exsufflavi illud. Quam ob causam, dicit Dominus exercituum? Quia domus mea deserta est, et vos festinatis unusquisque in domum suam. Propter hoc super vos prohibiti sunt celi ne darent rorem, et terra prohibita est ne daret germen suum. Et vocavi siccitatem super terram et super montes et super triticum et super vinum et super oleum, et quecumque profert humus, et super homines et super iumenta et super omnem laborem manuum. Et audivit Zorobabel filius Salathiel et Ihesus filius Iosedech sacerdos magnus et omnes reliquie populi vocem Dei sui et verba Aggei prophete, sicut misit eum

dominus deus eorum ad ipsos et timuit populus a facie
domini. Et dixit aggeus nuntius domini de nuntiis domini
populo dicens: Ego vobiscum dicit dominus. Et suscitavit
dominus spiritum zorobabel filii salathiel ducis iuda et
spiritum ihesu filii iosedech sacerdotis magni et spiritum
reliquorum de omni populo et ingressi sunt et faciebant
opus in domo domini exercituum dei eorum
II In die xx. iiii. mensis in vi. mense. In anno secundo da-
rii regis in vii. mense xx. et prima mensis factum est verbum
domini in manu aggei prophete dicens: Loquere ad
zorobabel filium salathiel ducem iuda et ad ihesum
filium iosedech sacerdotem magnum et ad reliquos
populi dicens: Quis in vobis est derelictus qui vidit
domum istam in gloria sua prima et quid vos videtis
hanc nunc. Numquid non ita est quasi non sit in oculis vestris.
Et nunc confortare zorobabel dicit dominus et confortare
ihesu fili iosedech sacerdos magne et confortare omnis
populus terre dicit dominus exercituum et facite quia ego vobiscum
sum dicit dominus exercituum. Verbum quod pepigi vobis-
cum cum egrederemini de terra egipti et spiritus meus erit in
medio vestrum nolite timere. Quia hec dicit dominus exercituum.
Adhuc unum modicum est et ego movebo celum et
terram et mare et aridam et movebo omnes gentes et ve-
niet desideratus cunctis gentibus et implebo domum
istam gloria dicit dominus exercituum. Meum est argentum
et meum est aurum dicit dominus exercituum. Magna erit
gloria domus istius novissime plus quam prime dicit
dominus exercituum. Et in loco isto dabo pacem dicit dominus
exercituum. In xx. iiii. ix. mensis in anno secundo darii
factum est verbum domini ad aggeum prophetam dicens: Hec
dicit dominus exercituum. Interroga sacerdotes legem dicens:
Si tulerit homo carnem sanctificatam in ora vesti-
menti sui et tetigerit de summitate eius panem aut
pulmentum aut vinum aut oleum aut omnem
cibum numquid sanctificabitur. Respondentes autem sacerdotes dixe-
runt: Non. Et dixit aggeus: Si tetigerit pollutus in
anima ex omnibus his numquid contaminabitur? Et re-
sponderunt sacerdotes et dixerunt: Contaminabitur. Et respondit
aggeus et dixit: Sic populus iste et sic gens ista ante faci-
em meam dicit dominus et sic omne opus manuum eorum
et omnia que obtulerunt ibi contaminata erunt. Et
nunc ponite corda vestra a die hac et supra antequam
poneretur lapis super lapidem in templo domini.
Cum accederetis ad acervum xx. modiorum et fierent
x. Intraretis ad torcular ut exprimeretis l. lage-
nas et fiebant xx. Percussi vos vento urente et auru-
gine et grandine omnia opera manuum vestrarum et non fu-
it in vobis qui reverteretur ad me dicit dominus. Ponite cor-
da vestra ex die ista et in futurum a die xx. iiii. ix. men-
sis a die qua fundamenta iacta sunt templi do-
mini. Ponite super cor vestrum. Numquid iam semen in germi-
ne est et adhuc vinea et ficus et malogranatum et lig-
num olive non floruit. Ex die ista benedicam. Et

factum est verbum domini ad aggeum secundo xx. iiii. mensis di-
cens: Loquere ad zorobabel ducem iuda dicens:
Ecce movebo celum pariter et terram et subvertam
solium regnorum et conteram fortitudinem regni gen-
tium et subvertam quadrigam et ascensorem eius et descen-
dent equi et ascensores eorum vir gla-
dio fratris sui. In die illo dicit dominus exercituum assumam
te zorobabel fili salathiel serve meus dicit dominus et po-
nam te quasi signaculum quia te elegi dicit dominus exer-
cituum. [illegible]

Zacharias memor domini sui multiplex
in prophetia ihesum sordidis vestibus et lapide
oculorum vii. candelabrum aureum cum
totidem lucernis quot oculis. Duas quoque olivas a sinis-
tris lampadis cernit et dextris ut post equos nigros
varios albos et dissipatas quadrigas ex effraim et
equum de ierusalem pauperem regem vaticinetur. Et
dicit sedentem super pullum filium asine subiu-

Secundo anno darii [illegible] gab[illegible]
regis medorum aggeum et zachariam
prophetasse lectores eorum declarant [illegible]
adhuc de eadem agens zacharie in ordi-
ne prophetarum. Placuit uideri [illegible] duobus mensibus
ut post posteriores ostenditur in prophetiam precessisse
inveniuntur ad restaurationem templi prophetan-
dei populum animasse esdras refert dicens: In secundo
anno darii regis prophetavit aggeus et zacharias
filius addo prophete super iudeos qui erant in iudea et
in ierusalem in nomine dei israel. Tunc surrexerunt zo-
robabel filius salathiel et ihesus filius iosedech et
ceperunt edificare domum dei que est
in ierusalem. Cum quibus erant prophete dei hortantes
eos adiuvantes eos [illegible] populum israel [illegible]
plurimorum delictorum [illegible] innocentem [illegible]
[illegible] lectione [illegible] Vidi
noctem et ecce vir ascendebat super equum rufum et ipse
[illegible] stantem
in medio mirtetorum umbrosorum. Cuius visionis hic
sensus est. Vir ascendens equum rufum [illegible] angelus
intelligatur [illegible] color equi [illegible]
[illegible] sanguinis in eadem gente signi-
ficat [illegible] populum israel in captivitatem
[illegible] in medio mirtetorum [illegible]
[illegible]
[illegible] moyses in
[illegible] die
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

de Babilone ubi ac eiusdem ac redditus captivita-
tis terre Chaldeorum per noctem prophetie est revelata.
Secundo anno Darii filii Hitaspis
septuagesimum desolationis templi
annum qui ab Ieremia predictus est
fuisse completum Zacharias propheta te-
statur dicens: Domine exercituum usque non misereberis
Ierusalem et urbium Iuda quibus iratus es? Iussit quidem
... quintus rex Persarum qui in Chaldeorum destruxit
imperium primo anno regni sui L. milia
hominum captivorum per Zorobabel remiserit in iu-
deam. Qui in vasa que Nabugodonosor abstulerat reddi-
dit templum edificari iussit in Ierusalem. Principes
quoque ipsi qui reversi sunt constituit Zorobabel filium
Salathiel et Ihesum sacerdotem magnum. Interfecto quoque
apud Massagetas Cyro qui xxx. annis regnavit in
Persis a Tamiri regina Massagetarum, Cambises filius
eius successit in regnum. Qui expletis viii. an-
nis et magis fratribus hinc successerunt. Quibus occisis
a Persis Darius filius Hystaspis exsurgit vii. fami-
liarum rex Persarum constitutus est. Cuius regni anno
secundo factus est sermo Domini ad Aggeum prophetam et ad Za-
chariam filium Addo. Quem intelliges Zachariam
cum sit filius Barachie. Queritur quare dicatur
filius Addo. Sed ambiguitatem illius Paralipomenon
librum quem ipse fecit Addo qui missus est ad Iero-
boam filium Nabath sub quo altare divinum
est ... regis ... annis ... ad plenissimum
restituta est. Agitur a primo anno Cyri regis usque
ad secundum annum Darii filii Hystaspis supputantur
anni xl. in quibus in altare fuit extructum
et iacta templi fundamenta ... in ...
omnibus opus prohibentibus et causam ... rege Persarum
qui super ... et principes Syrie Celes et Phenicie
ac Samarie litteras miserat, super quo plenius Esdras
scribit historiam. Sed Aggeus in mense vi. in die
prima eiusdem mensis prophetare iussus est, Zacharias
vero eodem quidem anno sed non in eodem mense. Hic autem
producit mense viii. anni ... iuxta ...
vii. recte in ordine xii. prophetarum ille decimus ...
ponitur. Quo tempore apud Romanos vii. a Romulo reg-
nabat Tarquinius Superbus, hic annum imperii xxv.
qui post xxxv. annos pulsus est ab urbe ac deinde
rem publicam per annos ccccxliiii. consules tenue-
runt. Hoc etiam discimus quod eiusdem etate Zacharias propheta
cecinit. Agnoscatur secundum Esdre librum ...
magnum ... Aggeum fuisse et Zachariam prophetam ...
... Artaxersis regis edictum et Samaritanorum
gentes ... per circuitum edificationem templi
impedientes ... templum extructum Zoro-
babel quoque et Ihesus ... cum cessaverant ... mino-
ris ... magis audirent ...
prohibentis regis imperium.

124

In mense octavo in anno secundo Darii regis factum est
verbum Domini ad Zachariam filium Barachie filii
Addo prophetam dicens: Iratus est Dominus super patres vestros ira-
cundia. Et dices ad eos: Hec dicit Dominus exercituum: Converti-
mini ad me, dicit Dominus exercituum, et convertar ad vos, dicit
Dominus exercituum. Non sitis sicut patres vestri, ad quos clama-
bant prophete priores dicentes: Hec dicit Dominus exercituum: Convertimi-
ni de viis vestris malis et cogitationibus vestris pessimis. Et
non audierunt, neque attenderunt ad me, dicit Dominus. Patres
vestri ubi sunt? et prophete numquid in sempiternum vi-
vent? Verumtamen verba mea et legitima mea que
mandavi servis meis prophetis, numquid non comprehenderunt
patres vestros? Et conversi sunt et dixerunt: Sicut cogitavit Dominus
exercituum facere nobis secundum vias nostras et secundum adinven-
tiones nostras fecit nobis. In die xxiiii. xi. mense Sabath
in anno secundo Darii regis factum est verbum Domini ad Zacha-
riam filium Barachie filii Addo prophetam dicens:
Vidi per noctem et ecce vir ascendens super equum
rufum, et ipse stabat inter mirteta que erant in
profundo, et post eum equi rufi, varii et albi. Et dixi: Quid
sunt isti, domine mi? Et dixit ad me angelus qui loque-
batur in me: Ego ostendam tibi quid sint hec. Et
respondit vir qui stabat inter mirteta et dixit: Isti sunt
quos misit Dominus ut ambularent terram. Et responderunt
angelo Domini qui stabat inter mirteta et dixerunt:
Perambulavimus terram, et ecce omnis terra habitatur et
quiescit. Et respondit angelus Domini et dixit: Domine exercituum
usquequo tu non misereberis Ierusalem et urbium Iuda quibus
iratus es? Iste iam lxx. annus est. Et respondit Dominus
angelo qui loquebatur in me verba bona, ver-
ba consolatoria. Et dixit angelus ad me qui loque-
batur in me: Clama dicens: Hec dicit Dominus exercituum:
Zelatus sum Ierusalem et Syon zelo magno, et ira
magna ego irascar super gentes opulentas, quia ego
iratus sum parum, ipsi vero adiuverunt in ma-
lum. Propterea hec dicit Dominus: Revertar ad Ierusalem in miseri-
cordiis; domus mea edificabitur in ea, ait Dominus exercituum,
et perpendiculum extendetur super Ierusalem. Adhuc cla-
ma dicens: Hec dicit Dominus exercituum: Adhuc affluent
civitates mee bonis, et consolabitur Dominus adhuc Syon,
et eliget adhuc Ierusalem. II
Et levavi oculos meos et vidi, et ecce iiii. cor-
nua. Et dixi angelo qui loquebatur in me: Quid
sunt hec? Et dixit ad me: Hec sunt cornua que ventila-
verunt Iudam et Israel et Ierusalem. Et ostendit mihi Dominus qua-
tuor fabros. Et dixi: Quid isti veniunt facere?
Qui ait dicens: Hec sunt cornua que ventilave-
runt Iudam et Israel per singulos viros, et nemo eo-
rum levavit caput suum. Et venerunt isti deter-
rere ea, ut deiciant cornua gentium que
levaverunt cornu super terram Iuda ut dispergerent eam.
Et levavi oculos meos et vidi, et ecce vir, et in ma-
nu eius funiculus mensorum. Et dixi: Quo tu va-

dixit. Et dixit ad me: Ut metiar Ierusalem, et videam quan-
ta sit latitudo eius, et quanta longitudo eius. Et ecce
angelus qui loquebatur in me egrediebatur, et a-
lius angelus egrediebatur in occursum eius, et dixit
ad eum: Curre, loquere ad puerum istum, dicens:
Absque muro habitabitur Ierusalem prae multitudine
hominum et iumentorum in medio eius. Et ego ero ei, ait
Dominus, murus ignis in circuitu, et in gloria ero in me-
dio eius. O, o, o, fugite de terra aquilonis, dicit Domi-
nus, quoniam in quattuor ventos caeli dispersi vos, dicit Dominus. O Si-
on, fuge, quae habitas apud filiam Babylonis,
quia haec dicit Dominus exercituum: Post gloriam misit me ad gentes
quae spoliaverunt vos: qui enim tetigerit vos, tangit
pupillam oculi mei. Quia ecce ego levo manum
meam super eos, et erunt praedae his qui serviebant
sibi, et cognoscetis quia Dominus exercituum misit me
ad vos. Lauda et laetare, filia Sion, quia ecce ego
venio, et habitabo in medio tui, ait Dominus. Et appli-
cabuntur gentes multae ad Dominum in die illa, et erunt
mihi in populum, et habitabo in medio tui, et scies quia
Dominus exercituum misit me ad te. Et possidebit Dominus
Iudam partem suam in terra sanctificata, et eliget
III Sileat omnis caro a facie Domini: quia consurrexit de habitaculo sancto suo.
adhuc Ierusalem.
Et ostendit mihi Dominus Iesum sacerdotem magnum stantem
coram angelo Domini: et Satan stabat a dextris
eius ut adversaretur ei. Et dixit Dominus ad Satan: Incre-
pet Dominus in te, Satan, et increpet Dominus in te, qui
elegit Ierusalem: numquid non iste torris est erutus
de igne? Et Iesus erat indutus vestibus sordidis, et
stabat ante faciem angeli. Qui respondit et ait ad eos
qui stabant coram se, dicens: Auferte vesti-
menta sordida ab eo. Et dixit ad eum: Ecce abs-
tuli a te iniquitatem tuam, et indui te muta-
toriis. Et dixit: Ponite cidarim mundam super
caput eius. Et induerunt eum vestibus, et angelus Domini
stabat. Et contestabatur Iesum, dicens: Haec dicit Dominus
Deus exercituum: Si in viis meis ambulaveris, et cus-
todiam meam custodieris, tu quoque iudicabis
domum meam, et custodies atria mea, et dabo
tibi ambulantes de his qui nunc hic assistunt.
Audi, Iesu sacerdos magne, tu et amici tui qui ha-
bitant coram te, quia viri portendentes sunt: ecce
enim adducam servum meum Orientem. Quia ecce lapis
quem dedi coram Iesu: super lapidem unum septem oculi
sunt. Ecce ego caelabo sculpturam eius, ait Dominus exer-
cituum, et auferam iniquitatem terrae illius in die
una. In die illa, dicit Dominus exercituum, vocabit vir
amicum suum subter vineam et subter ficum.
IIII Et reversus est angelus qui loquebatur in me, et
suscitavit me quasi virum qui suscitatur
de somno suo. Et dixit ad me: Quid tu vides?
Et dixi: Vidi, et ecce candelabrum aureum totum,
et lampas eius super caput ipsius, et septem lucernae eius super
illud, et septem infusoria lucernis quae erant super caput
illius. Et duae olivae super illud, una a dextris lampa-
dis, et una a sinistris eius. Et respondi, et aio ad angelum
qui loquebatur in me, dicens: Quid sunt haec, domi-
ne mi? Et respondit angelus qui loquebatur in me, et dixit
ad me: Numquid nescis quid sunt haec? Et dixi: Non,
domine mi. Et respondit, et ait ad me dicens: Hoc est verbum
Domini ad Zorobabel dicens: Non in exercitu, nec in
robore, sed in spiritu meo, dicit Dominus exercituum.
Quis tu, mons magne, coram Zorobabel? in pla-
num. Et educet lapidem primarium, et exaequabit
gratiam gratiae eius. Et factum est verbum Domini ad me dicens:
Manus Zorobabel fundaverunt domum istam, et
manus eius perficient eam: et scietis quia Dominus exercituum
misit me ad vos. Quis enim despexit dies parvos?
Et laetabuntur, et videbunt lapidem stagneum
in manu Zorobabel. Septem isti oculi sunt Domini qui dis-
currunt in universam terram. Et respondi, et dixi ad eum: Quid
sunt duae olivae istae ad dexteram candelabri et ad
sinistram eius? Et respondi secundo, et dixi ad eum: Quid
sunt duae spicae olivarum, quae sunt iuxta duo rostra aurea,
in quibus sunt suffusoria ex auro? Et ait ad me, di-
cens: Numquid nescis quid sunt haec? Et dixi: Non, domi-
ne mi. Et dixit: Isti sunt duo filii olei splendoris, qui assi-
stunt dominatori universae terrae. V
Et conversus sum, et levavi oculos meos, et vidi, et ecce
volumen volans. Et dixit ad me: Quid tu vides?
Et dixi: Ego video volumen volans: longitudo
eius viginti cubitorum, et latitudo eius decem cubitorum. Et dixit
ad me: Haec est maledictio quae egreditur super faciem
omnis terrae: quia omnis fur, sicut ibi scriptum est, iudicabitur:
et omnis iurans ex hoc similiter iudicabitur. Educam
illud, dicit Dominus exercituum: et veniet ad domum furis,
et ad domum iurantis in nomine meo mendaciter: et com-
morabitur in medio domus eius, et consumet eam, et
ligna eius, et lapides eius. Et egressus est angelus qui lo-
quebatur in me, et dixit ad me: Leva oculos tuos, et
vide quid est hoc quod egreditur. Et dixi: Quidnam
est? Et ait: Haec est amphora egrediens. Et dixit: Haec est ocu-
lus eorum in universa terra. Et ecce talentum plumbi porta-
batur: et ecce mulier una sedens in medio
amphorae. Et dixit: Haec est impietas. Et proiecit eam
in medio amphorae, et misit massam plum-
beam in os eius. Et levavi oculos meos, et vidi: et
ecce duae mulieres egredientes, et spiritus in alis earum,
et habebant alas quasi alas milvi: et levaverunt am-
phoram inter caelum et terram. Et dixi ad angelum
qui loquebatur in me: Quo istae deferunt amphoram?
Et dixit ad me: Ut aedificetur ei domus in
terra Sennaar, et stabiliatur, et ponatur ibi su-
per basem suam.
Et conversus sum, et levavi oculos meos, et vidi, et ecce quattuor quadrigae egre- VI

dientes de medio duorum montium et montes
montes erei. In quadriga prima equi rufi. In qua
driga secunda equi nigri. In quadriga tertia equi albi.
In quadriga quarta equi varii fortes. Et respondi et dixi
ad angelum qui loquebatur in me: Quid sunt hec
domine mi? Et respondit angelus et ait ad me: Isti sunt
quattuor venti celi qui egrediuntur ut stent coram
dominatore omnis terre. In qua erant equi nigri et
egrediebantur in terram aquilonis. Et albi egressi
sunt post eos. Et varii egressi sunt ad terram austri. Qui
autem erant robustissimi exierunt et querebant ire et
discurrere per omnem terram. Et dixit: Ite perambu
late terram. Et perambulaverunt terram. Et vocavit
me et locutus est ad me dicens: Ecce qui egredi
untur terram aquilonis requiescere fecerunt
spiritum meum in terra aquilonis. Et factum est verbum
domini ad me dicens: Sume a transmigratione ab Ol
dai et a Thobia et ab Idaia et venies tu in die
illa et intrabis domum Iosie filii Sophonie qui
venerunt de Babilone. Et sumes aurum et ar
gentum et facies coronas et pones in capite Io
sue filii Iosedech sacerdotis magni. Et loqueris
ad eum dicens: Hec dicit dominus exercituum dicens: Ecce
vir oriens nomen eius et subter eum orietur et edifi
cabit templum domino et ipse portabit gloriam et sedebit
et dominabitur super solio suo et erit sacerdos super solio suo et
consilium pacis erit inter duos illos. Et corone erunt
Helem et Thobie et Idaie et Hen filio Sophonie
memoriale in templo domini. Et qui procul sunt
venient et edificabunt in templo domini. Et scietis
quia dominus exercituum misit me ad vos. Erit autem hoc si au
dieritis vocem domini dei vestri.
VI Et factum est in anno quarto Darii regis factum est verbum
domini ad Zachariam in quarta noni mensis qui est Casleu
et miserunt ad domum dei Sarasar et Regummelech
et viri qui erant cum eis ad deprecandam faciem domini
ut dicerent sacerdotibus domus domini exercituum et prophetis
loquentes: Numquid flendum est mihi in quinto mense vel sancti
ficare me debeo sicuti feci iam multis annis? Et
factum est verbum domini exercituum ad me dicens: Loquere
ad omnem populum terre et ad sacerdotes dicens: Cum ie
iunaretis et plangeretis in quinto et septimo per hos lxx an
nos numquid ieiunium ieiunastis mihi? Et cum co
medistis et bibistis numquid non vobis comedistis
et vobismetipsis bibistis? Numquid non sunt verba
que locutus est dominus in manu prophetarum priorum cum
adhuc Ierusalem habitaretur et esset opulenta et ipsa
et urbes in circuitu eius et ad austrum et in campes
tribus habitaretur? Et factum est verbum domini ad Za
chariam dicens: Hec dicit dominus exercituum dicens: Iu
dicium verum iudicate et misericordiam et miserationes
facite unusquisque cum fratre suo. Et viduam et pupil
lum et advenam et pauperem nolite calumpni

ari et malum vir fratri suo non cogitet in corde suo.
Et noluerunt attendere et averterunt scapulam rece
dentem et aures suas aggravaverunt ne audirent
et cor suum posuerunt ut adamantem ne audirent le
gem et verba que misit dominus exercituum in spiritu suo per
manum prophetarum priorum. Et facta est indignatio mag
na a domino exercituum. Et factum est sicut locutus est et non
audierunt: sic clamabunt et non exaudiam dicit dominus ex
ercituum. Et dispersi eos per omnia regna que nescierunt
et terra desolata est ab eis eo quod non esset transiens et rever
tens. Et posuerunt terram desiderabilem in desertum.
Et factum est verbum domini exercituum dicens: Hec dicit dominus exer
cituum: Zelatus sum Syon zelo magno et indig
Hec dicit dominus natione magna zelatus sum eam. VIII
exercituum: Reversus sum ad Syon et habitabo
in medio Ierusalem et vocabitur Ierusalem civitas veritatis
et mons domini exercituum mons sanctificatus. Hec dicit dominus
exercituum: Adhuc habitabunt senes et anus in pla
teis Ierusalem et viri baculus in manu eius pre multitudi
ne dierum. Et platee civitatis complebuntur infan
tibus et puellis ludentibus in plateis eius. Hec dicit dominus
exercituum: Si videbitur difficile in oculis reliquiarum
populi huius in diebus illis. In diebus illis dicit dominus exercitu
um: numquid in oculis meis difficile erit dicit dominus exercituum?
Hec dicit dominus exercituum: Ecce ego salvabo populum meum
de terra orientis et de terra occasus solis et adducam
eos et habitabunt in medio Ierusalem et erunt mihi in
populum et ego ero eis in deum in veritate et in iustitia.
Hec dicit dominus exercituum: Confortentur manus vestre qui
auditis in diebus his sermones istos per os propheta
rum in die qua fundata est domus domini exercituum ut
templum edificaretur. Siquidem ante dies illos
merces hominum non erat nec merces iumentorum erat
neque introeunti et exeunti erat pax pre tribulatione.
Et dimisi omnes homines unumquemque contra proximum suum.
Nunc autem non iuxta dies priores ego faciam reliquiis po
puli huius dicit dominus exercituum. Sed semen pacis erit: vinea da
bit fructum suum et terra dabit germen suum et celi da
bunt rorem suum. Et possidere faciam reliquias populi hu
ius universa hec. Et erit sicut eratis maledictio in gen
tibus domus Iuda et domus Israel sic salvabo vos et e
ritis benedictio. Nolite timere: confortentur ma
nus vestre. Quia hec dicit dominus exercituum: Sicut cogitavi ut
affligerem vos cum ad iracundiam provocassent
patres vestri me dicit dominus et non sum misertus, sic conver
sus cogitavi in diebus istis ut bene faciam Ierusalem
et domui Iuda. Nolite timere. Hec sunt ergo verba que
facietis: Loquimini veritatem unusquisque cum proximo
suo. Veritatem et iudicium pacis iudicate in por
tis vestris. Et unusquisque malum contra amicum suum non co
gitetis in cordibus vestris et iuramentum mendax ne
diligatis. Omnia enim hec sunt que odi dicit dominus. Et factum
est verbum domini exercituum ad me dicens: Hec dicit dominus

exercituum. Ieiunium quarti et ieiunium quinti et ieiu-
nium septimi et ieiunium decimi erit domui
Iuda in gaudium et in letitiam et in solemnita-
tes preclaras. Veritatem tantum et pacem diligite.
Hec dicit dominus exercituum. Usquequo veniant populi et habitent
in civitatibus multis, et vadant habitatores
unus ad alterum dicentes: Eamus et deprecemur
faciem domini et queramus dominum exercituum. Vadam
et ego. Et venient populi multi et gentes robuste ad que-
rendum dominum exercituum in Ierusalem et deprecandam faciem
domini. Hec dicit dominus exercituum. In diebus illis in quibus
apprehendent decem homines ex omnibus linguis gentium
et apprehendent fimbriam viri Iudei dicentes:
Ibimus vobiscum. Audivimus enim quoniam deus vobiscum est.

IX Onus verbi domini in terra Adrach et Damasci re-
quiei eius, quia domini est oculus hominis et omnium tribuum
Israel. Et Emath quoque in terminis eius, et Tyrus et Sidon, assump-
serunt sibi quippe sapientiam valde. Et edificavit
Tyrus munitionem suam et coacervavit argen-
tum quasi humum et aurum ut lutum platearum. Ec-
ce dominus possidebit eam et percutiet in mari forti-
tudinem eius, et hec igni devorabitur. Videbit Ascha-
lon et timebit, et Gaza et dolebit nimis, et Accha-
ron, quoniam confusa est spes eius; et peribit rex de Gaza et Ascha-
lon non habitabitur. Et sedebit separator in Azoto, et
disperdam superbiam Philistinorum. Et auferam san-
guinem eius de ore eius et abominationes eius de medio
dentium eius, et relinquetur etiam ipse deo nostro, et erit quasi
dux in Iuda, et Accharon quasi Iebuseus. Et circumdabo
domum meam ex his qui militant mihi euntes
et revertentes, et non transibit super eos ultra exactor,
quia nunc vidi in oculis meis. Exulta satis filia
Syon. Ecce rex tuus veniet tibi iustus et salvator.
Ipse pauper et ascendens super asinam et pullum
asine. Et disperdam quadrigam ex Effraim et equum
ex Ierusalem, et dissipabitur arcus belli, et loquetur pacem
gentibus, et potestas eius a mari usque ad mare et a
fluminibus usque ad fines terre. Tu vero in sangui-
ne testamenti tui emisisti vinctos tuos de la-
cu in quo non est aqua. Convertimini ad muni-
tionem vincti spei. Hodie quoque annuntians dup-
plicia reddam tibi. Quoniam extendi mihi Iudam quasi
arcum, implevi Effraim. Et suscitabo filios
tuos Syon super filios tuos Grecia, et ponam te quasi
gladium fortium. Et dominus deus super eos videbitur, et
exibit ut fulgur iaculum eius. Et dominus deus in
tuba canet et vadet in turbine austri. Dominus
exercituum proteget eos, et devorabunt et subicient
lapidibus funde, et bibentes inebriabuntur
quasi vino et replebuntur ut phiale et quasi cornua
altaris. Et salvabit eos dominus deus eorum in die
illa ut gregem populi sui, quia lapides sancti elevabun-
tur super terram eius. Quid enim bonum eius est et quid
pulchrum eius nisi frumentum electorum et vinum germinans virgines.

Petite pluviam X
a domino in tempore serotino, et dominus faciet nives,
et pluviam ymbris dabit eis, singulis herbam
in agro. Quia simulacra locuta sunt inutile,
et divini viderunt mendacium, et somniatores frustra
locuti sunt, vane consolabantur. Ideo abducti
sunt quasi grex, affligentur quia non est eis pastor. Super
pastores iratus est furor meus, et super hyrcos visita-
bo. Quia visitavit dominus exercituum gregem suum, domum
Iuda, et posuit eos quasi equum glorie sue in bello. Ex
ipso angulus, ex ipso paxillus, ex ipso arcus pre-
lii, ex ipso egredietur omnis exactor simul. Et erunt
quasi fortes conculcantes lutum viarum in prelio, et bel-
labunt quia dominus cum eis, et confundentur ascen-
sores equorum. Et confortabo domum Iuda et domum
Ioseph salvabo, et convertam eos, quia miserebor eo-
rum, et erunt sicut fuerunt quando non proieceram eos. Ego enim dominus deus
eorum et exaudiam eos. Et erunt quasi fortes Effraim, et le-
tabitur cor eorum quasi a vino, et filii eorum videbunt et le-
tabuntur, et exultabit cor eorum in domino. Sibilabo
eis et congregabo illos, quia redemi eos, et multipli-
cabo eos sicut ante fuerant multiplicati. Et semi-
nabo eos in populis, et de longe recordabuntur
mei, et vivent cum filiis suis et revertentur.
Et reducam eos de terra Egypti et de Assyriis congre-
gabo eos, et reducam eos ad terram Galaad
et Libani, et non invenietur eis
locus. Et transibit in mari freto et percutiet
in mari fluctus, et confundentur omnia profun-
da fluminis, et humiliabitur superbia Assur, et scep-
trum Egypti recedet. Confortabo eos in domino,
et in nomine eius ambulabunt, dicit dominus. XI

Aperi Libane portas tuas, et comedat ignis ce-
dros tuas. Ulula abies, quia cecidit cedrus, quo-
niam magnifici vastati sunt. Ululate quercus
Basan, quoniam succisus est saltus munitus. Vox
ululatus pastorum, quia vastata est magnifi-
centia eorum. Vox rugitus leonum, quia vastata est
superbia Iordanis. Hec dicit dominus deus meus: Pasce peco-
ra occisionis, que qui possidebant occidebant et
non dolebant, et vendebant ea dicentes: Bene-
dictus dominus, divites facti sumus. Et pastores eorum
non parcebant eis. Et ego non parcam ultra super
habitantes terram, dicit dominus. Ecce ego tradam
homines unumquemque in manu proximi sui et in ma-
nu regis sui, et concident terram, et non eruam de ma-
nu eorum. Et pascam pecus occisionis propter hoc, o
pauperes gregis. Et assumpsi mihi duas virgas:
unam vocavi decorem, et alteram vocavi
funiculum, et pavi gregem. Et succidi tres pastores
in mense uno, et contracta est anima mea in eis. Si-
quidem et anima eorum variavit in me. Et dixi:

Non pascam vos. quod moritur moriatur. et quod succi-
ditur succidatur. et reliqui devorent unusquisque
carnem proximi sui. Et tuli virgam meam que vocabatur
decus. et abscidi eam ut irritum facerem fedus
meum quod percussi cum omnibus populis. et in irritum deductum
est in die illa. Et cognoverunt pauperes gregis
qui custodiunt mihi quia verbum domini est. Et dixi ad
eos. Si bonum est in oculis vestris afferte mercedem
meam. Et si non quiescite. Et appenderunt mercedem
meam .xxx. argenteos. Et dixit dominus ad me.
Proice illud ad statuarium decorum pretium quo appre-
tiatus sum ab eis. Et tuli .xxx. argenteos. et proieci
illos in domum domini ad statuarium. Et precidi vir-
gam meam secundam que appellabatur funiculus. ut
dissolverem germanitatem inter iudam et israel. Et
dixit dominus ad me. Adhuc sume tibi vasa pastoris
stulti. Quia ecce ego suscitabo pastorem in terra
qui derelicta non visitabit. dispersum non queret. et
contritum non sanabit. et id quod stat non enutriet. et
carnes pinguium comedet. et ungulas eorum dis-
solvet. O pastor et ydolum derelinquens gregem
gladius super brachium eius et super oculum dextrum eius.
Brachium eius ariditate siccabitur. et oculus dexter eius
tenebrescens obscurabitur.
Onus verbi domini super israel. Dixit dominus extendens
celum et fundans terram. et fingens spiritum hominis in
eo. Ecce ego ponam ierusalem superliminare crapule
in omnibus populis in circuitu. sed et iuda erit in obsi-
dione contra ierusalem. Et erit in die illa ponam ierusalem la-
pidem oneris cunctis populis. Omnes qui levabunt
eum concisione lacerabuntur et colligentur ad-
versus eam omnia regna terre. In die illa dicit dominus percu-
tiam omnem equum in stuporem et ascensorem
eius in amentiam. Et super domum iuda aperiam oculos
meos. et omnem equum populorum percutiam cecitate. Et
dicent duces iuda in corde suo. Confortentur
mihi habitatores ierusalem in domino exercituum deo eorum.
In die illa ponam duces iuda sicut caminum
ignis in lignis. et sicut facem ignis in feno.
Et devorabunt ad dexteram et ad sinistram omnes
populos in circuitu. Et habitabitur ierusalem rursum in
loco suo in ierusalem. Et salvabit dominus tabernacula
iuda sicut in principio ut non magnifice glorietur do-
mus david. et gloria habitantium ierusalem contra iudam. In
die illa proteget dominus habitatores ierusalem. et erit
qui offenderit ex eis in die illa quasi david. et domus david
quasi dei. sicut angelus domini in conspectu eorum. Et erit in die
illa. queram conterere omnes gentes que veniunt contra ierusalem.
et effundam super domum david. et super habitatores
ierusalem spiritum gratie et precum. et aspicient ad me quem
confixerunt. et plangent eum planctu quasi super u-
nigenitum. et dolebunt super eum sicut doleri solet
in morte primogeniti. In die illa magnus
erit planctus in ierusalem. sicut planctus adadremmon
in campo mageddon. Et planget terra familie
et familie seorsum. familie domus david seorsum.
et mulieres eorum seorsum. familie domus nathan
seorsum. et mulieres eorum seorsum. familie do-
mus levi seorsum. et mulieres eorum seorsum. fam-
ilie domus semei seorsum. et mulieres eorum seorsum.
Omnes familie reliquie familie et familie seorsum.
et mulieres eorum seorsum. In die illa erit fons pa-
tens domui david et habitantibus ierusalem in ablutionem
Et erit in die illa peccatoris et menstruate. XII
dicit dominus exercituum disperdam nomina ydolorum de
terra et non memorabuntur ultra. et prophetas et spiritum in-
mundum auferam de terra. Et erit cum prophetaverit
quispiam ultra dicent ei pater eius et mater eius qui genuerunt
eum. Non vives. quia mendacium locutus es in nomine
domini. Et configent eum pater eius et mater eius genitores eius
cum prophetaverit. Et erit in die illa confundentur prophete
unusquisque ex visione sua cum prophetaverit. nec operientur
pallio saccino ut mentiantur. sed dicet. Non sum propheta
homo agricola ego sum. quoniam adam exemplum
meum ab adolescentia mea. Et dicetur ei. Quid
sunt plage iste in medio manuum tuarum. Et dicet.
His plagatus sum in domo eorum qui diligebant
me. Framea suscitare super pastorem meum et super
virum coherentem mihi dicit dominus exercituum. Percute pas-
torem et dispergentur oves. Et convertam manum
meam ad parvulos. Et erunt in omni terra dicit dominus partes
due in ea dispergentur et deficient. Et tercia pars re-
linquetur in eo. Et ducam terciam partem per ignem et
uram eos sicut uritur argentum. et probabo eos sicut
probatur aurum. Ipse vocabit nomen meum. et ego ex-
audiam eum. Dicam populus meus es. et ipse dicet dominus deus meus.
Ecce dies veniunt domini. et dividentur spo-
lia tua in medio tui. et congregabo omnes gentes ad XIII
ierusalem in prelium. et capietur civitas. et vastabuntur
domus. et mulieres violabuntur. Et egredietur me-
dia pars civitatis in captivitatem. et reliquum
populi non auferetur ex urbe. Et egredietur dominus et pre-
liabitur contra gentes illas sicut preliatus est in die certaminis. Et
stabunt pedes eius in die illa super montem olivarum
qui est contra ierusalem ad orientem. Et scindetur mons o-
livarum ex media parte sui ad orientem et ad occi-
dentem prerupto grandi valde. Et separabitur montis
medium ad aquilonem et medium eius ad meridi-
em. Et fugietis ad vallem montium meorum quoniam con-
iungetur vallis montium usque ad proximum. Et fugi-
etis sicut fugistis a facie terre motus in diebus o-
zie regis iuda. Et veniet dominus deus meus omnes-
que sancti cum eo. Et erit in die illa non erit lux sed fri-
gus et gelu. Et erit dies una que nota est domino non
dies neque nox. Et in tempore vesperi erit lux. Et erit in
die illa exibunt aque vive de ierusalem. Medium

eorum ad mare orientale et medium eorum ad mare novissimum. In estate et in hyeme erunt. Et erit dominus rex super omnem terram. In die illa erit dominus unus et erit nomen eius unum. Et revertetur omnis terra usque ad desertum de colle Ademon ad austrum Ierusalem. Et exaltabitur et habitabitur in loco suo a porta Beniamin usque ad locum porte prioris et usque ad portam angulorum. Et a turre Ananehel usque ad torcularia regis. Et habitabunt in ea et anathema non erit amplius, sed sedebit Ierusalem secura. Et hec erit plaga qua percutiet dominus omnes gentes que pugnaverunt adversus Ierusalem. Tabescet caro uniuscuiusque stantis super pedes suos, et oculi eius contabescent in foraminibus suis, et lingua eorum contabescet in ore suo. In die illa erit tumultus domini magnus in eis. Et apprehendet vir manum proximi sui et conseretur manus eius super manum proximi sui. Sed et Iudas pugnabit adversus Ierusalem et congregabuntur divicie omnium gentium in circuitu auri et argenti et vestium multe satis. Sic erit ruina equi et muli et cameli et asini et omnium iumentorum que fuerint in castris illis sicut ruina hec. Et omnes qui reliqui fuerint de universis gentibus que venerunt contra Ierusalem ascendent ab anno in annum ut adorent regem dominum exercituum et celebrent festivitatem tabernaculorum. Et erit qui non ascenderit de familiis terre ad Ierusalem ut adoret regem dominum exercituum non erit super eos ymber. Quod et si familia Egypti non ascenderit et non venerit nec super eos erit, sed erit ruina qua percutiet dominus omnes gentes que non ascenderint ad celebrandam festivitatem tabernaculorum. Hoc erit peccatum Egypti et hoc peccatum omnium gentium que non ascenderint ad celebrandam festivitatem tabernaculorum. In die illa erit quod super frenum equi est sanctum domino. Et erunt lebetes in domo domini quasi phiale coram altari. Et erit omnis lebes in Ierusalem et in Iuda sanctificatus domino exercituum. Et venient omnes immolantes et sument ex eis et coquent in eis et non erit mercator ultra in domo domini exercituum in die illa.

Malachias aperte et in fine omnium prophetarum de abiectione Israel et vocatione gentium: Non est mihi, ait, voluntas in vobis, dicit dominus exercituum, et munus non suscipiam de manu vestra. Ab ortu enim solis usque ad occasum magnum est nomen meum in gentibus et in omni loco sacrificatur et offertur nomini meo oblatio munda.

Ultimum xii prophetarum Malachi interpretari volumus cuius nomen LXX transtulerunt angelus eius dicentes assumptio ubi dominus suscipiet in manu angeli eius, pro quo in hebreo legitur malachim, quod restituimus [illegible] angelus, et nimirum veteres putando esse quorundam opinionem angelum venisse de celo et assumpsisse corpus humanum ut Israeli que a domino sunt commandata loqueretur. Si enim interpretandi sunt nomina et ex nominibus non spiritualis intelligentia sed historie ordo texendus est, et Osee qui salvator dicitur et Iohel qui interpretatur dominus deus sive incipiens et ceteri prophete non erunt homines sed angeli vel domini atque salvatores quia eorum nomina resonant, deum [illegible] excepto. Alii interpretem nominis Malachi ita ut in hebreo legitur sustulerunt. Malachi autem Hebrei Esdram existimant sacerdotem, quoniam omnia que in libro eius continentur et hic propheta commemorat dicens: Labia sacerdotis custodiunt scientiam et legem requirunt ex ore eius, quia angelus domini exercituum est. Tempus quoque et titulus conveniunt, quia et in psalmum diximus qui titulos non habent eorum esse credendos quorum priores psalmi nominibus prenotati sunt. Igitur Malachi id est Esdras post Aggeum et Zachariam qui sub Dario prophetaverunt fuisse credendus est et postea cum Ierusalem non haberet [illegible] pro titulo suo. In quo discimus quod in regno Artaxersis regis Persarum Esdras filius Saraie et ceterorum usque ad eum locum ubi dicitur filius Phinees filii Eleazar filii Aaron sacerdotis ab initio ascendit de Babilone et dedit ei rex secundum manum domini dei sui omnem peticionem eius et ascenderunt cum illo de filiis Israel et de filiis sacerdotum et de filiis levitarum et de cantoribus et de ianitoribus et de nathinneis in Ierusalem anno vii Artaxersis regis et venerunt in Ierusalem mense quinto, ipse est annus vii regis, qui in primo die mensis primi cepit ascendere de Babilone et in primo mensis quinti venit in Ierusalem.

Onus verbi domini ad Israel in manu Malachie. Dilexi vos, dicit dominus, et dixistis: In quo dilexisti nos? Nonne frater erat Esau Iacob, dicit dominus, et dilexi Iacob, Esau autem odio habui. Et posui montes eius in solitudinem et hereditatem eius in dracones deserti. Quod si dixerit Ydumea: Destructi sumus, sed revertentes edificabimus que destructa sunt, hec dicit dominus exercituum: Isti edificabunt et ego destruam, et vocabuntur termini impietatis et populus cui iratus est dominus usque in eternum. Et oculi vestri videbunt et dicetis: Magnificetur dominus super terminum Israel. Filius honorat patrem et servus dominum suum. Si ergo pater ego sum, ubi est honor meus? Et si dominus ego sum, ubi est timor meus? dicit dominus exercituum. Ad vos, o sacerdotes, qui despicitis nomen meum et dixistis: In quo despeximus nomen tuum? Offertis super altare meum panem pollutum et dicitis: In quo polluimus te? In eo quod dicitis: Mensa domini despecta est. Si offeratis cecum ad offerendum immolandum, nonne malum est? Et si offeratis claudum et languidum, nonne malum est? Offer illud

duci tuo. Si placuerit ei aut si susceperit faciem
tuam, dicit dominus exercituum. Et nunc deprecamini vul-
tum dei ut misereatur vestri. De manu enim vestra
factum est hoc, si quomodo suscipiat facies vestras dicit exerci-
tuum. Quis est in vobis qui claudat ostia et incen-
dat altare meum gratuito? Non est mihi voluntas in
vobis dicit dominus exercituum, et munus non suscipiam de manu
vestra. Ab ortu enim solis usque ad occasum magnum
est nomen meum in gentibus, et in omni loco sacrifi-
catur et offertur nomini meo oblatio munda, quia
magnum est nomen meum in gentibus, dicit dominus exerci-
tuum. Et vos polluistis illud in eo quod dicitis: Mensa
domini contaminata est, et quod superponitur contemptibile
cum igne qui illud devorat. Et dixistis: Ecce de la-
bore, et exsufflastis illud dicit dominus exercituum. Et intulis-
tis de rapinis claudum et languidum et intulistis mu-
nus. Numquid suscipiam illud de manu vestra dicit dominus?
Maledictus dolosus qui habet in grege suo masculum
et votum faciens immolat debile domino, quia rex ego
magnus ego dicit dominus exercituum, et nomen meum horri-
Et nunc ad vos man- bile in gentibus.
datum hoc, o sacerdotes. Si nolueritis audire et si no-
lueritis ponere super cor ut detis gloriam nomini meo
ait dominus exercituum, mittam in vos egestatem et maledi-
cam benedictionibus vestris, et maledicam illis quoniam non
posuistis super cor. Ecce ego proiciam vobis brachium et
dispergam super vultum vestrum stercus sollemnitatum
vestrarum, et assumet vos secum. Et scietis quia misi ad vos
mandatum istud ut esset pactum meum cum Levi
dicit dominus exercituum. Pactum meum fuit cum eo vitae
et pacis. Et dedi ei timorem et timuit me, et a facie
nominis mei pavebat. Lex veritatis fuit in ore eius, et
iniquitas non est inventa in labiis eius. In pace et in
aequitate ambulavit mecum et multos avertit
ab iniquitate. Labia enim sacerdotis custodient
scientiam, et legem requirent ex ore eius, quia angelus domini
exercituum est. Vos autem recessistis de via et scandalizastis
plurimos in lege, irritum fecistis pactum
Levi dicit dominus exercituum. Propter quod et ego dedi vos contempti-
biles et humiles omnibus populis, sicut non servastis vias
meas et accepistis faciem in lege. Numquid non pater
unus omnium nostrum? Numquid non deus unus crea-
vit nos? Quare ergo despicit unusquisque nostrum fratrem suum,
violans pactum patrum nostrorum? Transgressus est Iuda,
et abominatio facta est in Israel et in Ierusalem, quia contami-
navit Iudas sanctificationem domini quam dilexit, et ha-
buit filiam dei alieni. Disperdat dominus virum qui
fecerit hoc, magistrum et discipulum, de tabernaculis Iacob,
et offerentem munus domino exercituum. Et hoc rursum
fecistis, operiebatis lacrimis altare domini, fletu et
gemitu, ita ut non respiciam ultra ad sacrifici-
um, nec accipiam placabile quid de manu vestra.
Et dixistis: Quam ob causam? Quia dominus testificatus est
inter te et uxorem pubertatis tuae, quam tu despexisti,
et haec particeps tua et uxor foederis tui. Nonne unus
fecit et residuum spiritus eius est? Et quid unus quaerit nisi semen
dei? Custodite ergo spiritum vestrum, et uxorem adolescentiae
tuae noli despicere. Cum odio habueris eam, dimit-
te dicit dominus deus Israel, operiet autem iniquitas vestimentum eius
dicit dominus exercituum. Custodite spiritum vestrum et nolite des-
picere. Laborare fecistis dominum in sermonibus vestris, et dixi-
stis: In quo eum fecimus laborare? In eo quod dici-
tis: Omnis qui facit malum bonus est in conspectu domini,
et tales ei placent, aut certe ubi est deus iudicii? III
Ecce ego mittam angelum meum, et praeparabit vi-
am ante faciem meam. Et statim veniet ad templum
suum dominator quem vos quaeritis, et angelus testamenti quem
vos vultis. Ecce venit dicit dominus exercituum. Et quis poterit
cogitare diem adventus eius? Et quis stabit ad vi-
dendum eum? Ipse enim quasi ignis conflans et quasi herba fullonum.
Et sedebit conflans et emundans argentum, et pur-
gabit filios Levi, et colabit eos quasi aurum et quasi ar-
gentum. Et erunt domino offerentes sacrificia in
iustitia. Et placebit domino sacrificium Iuda et Ierusalem
sicut dies saeculi et sicut anni antiqui. Et accedam ad
vos in iudicio, et ero testis velox maleficis et adul-
teris et periuris, et qui calumniantur mercedem mer-
cennarii, viduas et pupillos, et opprimunt peregrinum,
nec timuerunt me dicit dominus exercituum. Ego enim dominus et non
mutor, et vos filii Iacob non estis consumpti. A diebus enim
patrum vestrorum recessistis a legitimis meis et non cus-
todistis. Revertimini ad me et revertar ad vos dicit
dominus exercituum. Et dixistis: In quo revertemur? Si
affliget homo deum, quia vos configitis me. Et dixistis:
In quo configimus te? In decimis et in primitiis. Et in
penuria vos maledicti estis, et me vos configitis,
gens tota. Inferte omnem decimam in horreum meum,
ut sit cibus in domo mea. Et probate me super hoc dicit
dominus: si non aperuero vobis cataractas caeli, et effudero
vobis benedictionem usque ad abundantiam. Et increpa-
bo pro vobis devorantem, et non corrumpet fructum terrae vestrae,
nec erit sterilis vinea in agro dicit dominus exercituum. Et bea-
tos vos dicent omnes gentes. Eritis enim vos terra desiderabilis
dicit dominus exercituum. Invaluerunt super me verba vestra dicit dominus. Ioh. II c.
Et dixistis: Quid locuti sumus contra te? Et dixistis: Va-
nus est qui servit deo, et quod emolumentum quia custodi-
vimus praecepta eius, et quia ambulavimus tristes coram domino
exercituum? Ergo nunc beatos dicimus arrogantes. Siquidem
aedificati sunt facientes impietatem, et temptaverunt
deum et salvi facti sunt. Tunc locuti sunt timentes deum unus-
quisque cum proximo suo. Et attendit dominus et audivit,
et scriptus est liber monumenti coram eo timentibus dominum
et cogitantibus nomen eius. Et erunt mihi ait dominus exercituum in
die qua ego facio in peculium, et parcam eis sicut
parcit vir filio suo servienti sibi. Et convertimini
et videbitis quid sit inter iustum et impium et inter

serviente deo et non servientem ei. Ecce enim dies veniet succensa quasi caminus, et erunt omnes superbi et omnes facientes impietatem stipula, et inflammabit eos dies veniens, dicit Dominus exercituum, quae non derelinquet eis radicem et germen. Et orietur vobis timentibus nomen meum sol iustitiae, et sanitas in pennis eius. Et egrediemini et salietis sicut vituli de armento, et calcabitis impios cum fuerint cinis sub planta pedum vestrorum in die qua ego facio, dicit Dominus exercituum. Mementote legis Moysi servi mei quam mandavi ei in Horeb ad omnem Israel praecepta et iudicia. Ecce ego mittam vobis Helyam prophetam antequam veniat dies Domini magnus et horribilis. Et convertet cor patrum ad filios et cor filiorum ad patres eorum, ne forte veniam et percutiam terram anathemate.

Machabeorum libri duo praenotant praelia inter Hebraeorum duces gentemque Persarum, pugnamque sabbatorum et nobiles Machabei ducis triumphos, ex cuius nomine et libri nuncupantur. Hec quoque hystoria continet inclita gesta illa Machabeorum fratrum qui sub Antiocho rege pro sacris legibus dira tormenta passi sunt, quorum mater cum duplici supplicio ingenti non solum non flevit, sed et gaudens hortabatur ad gloriam passionis.

Et factum est postquam percussit Alexander Philippi Macedo qui primus regnavit in Graecia, egressus de terra Cethym, percussit Darium regem Persarum et Medorum, constituit proelia multa, et obtinuit omnium munitiones, et interfecit reges terrae, et pertransiit usque ad fines terrae, et accepit spolia multitudinis gentium. Et siluit terra in conspectu eius. Et congregavit virtutem et exercitum fortem nimis, et exaltatum est et elevatum cor eius. Et obtinuit regiones gentium et tyrannos, et facti sunt illi in tributum. Et post haec decidit in lectum et cognovit quia moreretur. Et vocavit pueros suos nobiles qui secum erant nutriti a iuventute sua, et divisit illis regnum suum cum adhuc viveret. Et regnavit Alexander annis .xii. et mortuus est. Et obtinuerunt pueri eius regnum unusquisque in locum suum, et imposuerunt sibi omnes diademata post mortem eius, et filii eorum post eos annis multis, et multiplicata sunt mala in terra. Et exiit ex eis radix peccatrix Antiochus Illustris filius Antiochi regis qui fuerat Romae obses. Et regnavit anno centesimo tricesimo .vii. regni Graecorum. In diebus illis exierunt ex Israel filii iniqui et suaserunt multis dicentes: Eamus et disponamus testamentum cum gentibus quae circa nos sunt, quia ex quo recessimus ab eis invenerunt nos multa mala. Et bonus visus est sermo in oculis eorum. Et destinaverunt aliqui de populo et abierunt ad regem, et dedit illis potestatem ut facerent iustitiam gentium. Et aedificaverunt gymnasium in Ierusalem secundum leges nationum, et fecerunt sibi praeputia, et recesserunt a testamento sancto, et iuncti sunt nationibus, et venundati sunt ut facerent malum. Et paratum est regnum in conspectu Antiochi. Et coepit regnare in terra Aegypti ut regnaret super duo regna. Et intravit in Aegyptum cum multitudine gravi, in curribus et elephantis et equitibus et copiosa navium multitudine. Et constituit bellum adversus Ptolomeum regem Aegypti, et veritus est Ptolomeus a facie eius et fugit. Et ceciderunt vulnerati multi, et comprehendit civitates munitas in terra Aegypti, et accepit spolia terrae Aegypti. Et convertit Antiochus postquam percussit Aegyptum in .c.xl.iii. anno. Et ascendit Ierosolimam in multitudine gravi. Et intravit in sanctificationem cum superbia. Et accepit altare aureum et candelabrum luminis et universa vasa eius, et mensam propositionis et libatoria et fialas et mortariola aurea et velum et coronas et ornamentum aureum quod erat in facie templi, et comminuit omnia. Et accepit argentum et aurum et vasa concupiscibilia. Et accepit thesauros occultos quos invenit. Et sublatis omnibus abiit in terram suam. Et fecit caedem hominum, et locutus est in superbia magna. Et factus est planctus magnus in Israel et in omni loco eorum. Et ingemuerunt principes et seniores, iuvenes et virgines infirmati sunt, et speciositas mulierum inmutata est. Omnis maritus sumpsit lamentum, et quae sedebant in thoro maritali lugebant. Et mota est terra super habitantes in ea, et universa domus Iacob induit confusionem. Et post duos annos dierum misit rex principem tributorum in civitates Iuda, et venit Ierusalem cum turba magna. Et locutus est ad eos verba pacifica in dolo, et crediderunt ei. Et irruit super civitatem repente, et percussit eam plaga magna, et perdidit populum multum ex Israel. Et accepit spolia civitatis et succendit eam igni, et destruxit domos eius et muros eius in circuitu. Et captivas duxerunt mulieres et natos, et pecora possederunt. Et aedificaverunt civitatem David muro magno et firmo et turribus firmis, et facta est illis in arcem. Et posuerunt illic gentem peccatricem, viros iniquos, et convaluerunt in ea. Et posuerunt arma et escas, et congregaverunt spolia Ierusalem et reposuerunt illic, et facti sunt in laqueum magnum. Et factum est hoc ad insidias sanctificationi et in diabolum malum in Israel. Et effuderunt sanguinem innocentem per circuitum sanctificationis, et contaminaverunt sanctificationem. Et fugerunt habitatores Ierusalem propter eos, et facta est habitatio exterorum, et facta est extera semini suo, et nati eius

relinquerunt eam. Sanctificatio eius desolata est sicut
solitudo. Dies festi eius conversi sunt in luctum, et sabbata
eius in obprobrium, honores eius in nichilum. Secundum
gloriam eius multiplicata est ignominia eius, et sub-
limitas eius conversa est in luctum. Et scripsit rex
Antiochus omni regno suo ut esset omnis populus unus,
et relinqueret unusquisque legem suam. Et consense-
runt omnes gentes secundum verbum regis Antiochi. Et multi
ex Israel consenserunt ei, et sacrificaverunt ydolis et coin-
quinaverunt sabbatum. Et misit rex Antiochus libros
per manus nunciorum in Ierusalem et in omnes civitates
Iude ut sequerentur leges gentium terre, et prohibe-
rent holocausta et sacrificia et placationes fieri in
templo dei, et prohiberent celebrari sabbatum et dies so-
lempnes, et coinquinari sancta et sanctum populum Israel. Et iussit
edificari aras et templa et ydola. Et immola-
ri carnes suillas et pecora communia. Et relinquere
filios suos incircumcisos, et coinquinari animas eorum
in omnibus inmundis et abominationibus, ita ut
obliviscerentur legem et immutarent omnes
iustificationes dei. Et quicumque non fecissent secundum verbum
regis Antiochi morerentur. Secundum omnia verba hec
scripsit omni regno suo. Et preposuit principes populo qui
hec cogerent. Et iusserunt civitatibus Iude sacrificare.
Et congregati sunt multi de populo ad eos qui dereli-
querant legem domini. Et fecerunt mala super terram.
Et effugaverunt populum Israel in abditis et abscon-
ditis fugitivorum locis. Die xv. mensis casleu cx-
lv. anno edificavit rex Antiochus abomi-
nandum ydolum desolationis super altare dei, et in univer-
sas civitates Iude in circuitu edificaverunt aras.
Et ante ianuas domorum et in plateis incendebant
thura et sacrificabant. Et libros legis dei com-
busserunt igni scindentes eos. Et apud quemcumque
inveniebantur libri testamenti domini, et quicumque
observabant legem domini, secundum edictum regis trucida-
bantur. In virtute sua faciebant hec populo Israel
qui inveniebantur in omni mense in civitatibus,
et xxv. die mensis sacrificabant super aram que
erat contra altare. Et mulieres que circumcidebant
filios suos trucidabantur secundum iussum regis An-
tiochi, et suspendebant pueros a cervicibus per u-
niversas domos eorum, et eos qui circumciderant eos
trucidabant. Et multi de populo Israel definierunt
apud se ut non manducarent inmunda. Et ele-
gerunt magis mori quam cibis illicitis coinqui-
nari. Et noluerunt infringere legem dei sanctam et
trucidati sunt. Et facta est ira magna super populum valde.
II In diebus illis surrexit Mathathias filius Iohannis
filii Simeonis sacerdos ex filiis Ioarib ab Ierusalem,
et consedit in monte Modin. Et habebat filios v.
Iohannem qui cognominabatur Gaddis, et Simo-
nem qui cognominabatur Thasi, et Iudas
qui cognominabatur Machabeus, et Eleaza-
rus qui cognominabatur Abaron, et Ionathas
qui cognominabatur Apphus. Hii viderunt ma-
la que fiebant in populo Iuda et in Ierusalem. Et dixit Ma-
thathias: Ve mihi, ut quid natus sum videre con-
tritionem populi mei et contritionem civitatis sancte, et se-
dere illic cum datur in manibus inimicorum?
Sancta in manus extraneorum facta sunt. Templum
eius sicut homo ignobilis. Vasa glorie eius captiva ab-
ducta sunt. Trucidati sunt iuvenes eius in plateis,
et iuvenes eius ceciderunt in gladio inimicorum.
Que gens non hereditavit regnum eius et non obtinuit
spolia eius? Omnis compositio eius ablata est. Que erat libera
facta est ancilla. Et ecce sancta nostra et pulchritudo nostra et cla-
ritas nostra desolata est, et coinquinaverunt eam gentes. Quo
ergo nobis adhuc vivere? Et scidit Mathathias et filii
eius vestimenta sua, et operuerunt se ciliciis, et planxerunt
valde. Et venerunt illuc qui missi erant a rege
Antiocho ut cogerent eos qui confugerant in civitatem
Modin immolare et accendere thura et a lege dei
discedere. Et multi de populo Israel consentientes acces-
serunt ad eos. Sed Mathathias et filii eius constanter stete-
runt. Et respondentes qui missi erant ab Antiocho
dixerunt Mathathie: Princeps et clarissimus et mag-
nus es in hac civitate, et ornatus filiis et fratribus.
Ergo accede prior et fac iussum regis sicut fecerunt omnes
gentes et viri Iuda et qui remanserunt in Ierusalem, et eris tu
et filii tui inter amicos regis, et amplificatus
argento et auro et muneribus multis. Et respondit
Mathathias et dixit voce magna: Et si omnes gentes
regi Antiocho obediunt, et discedat unusquisque
a servitute patrum suorum, et consentiunt mandatis eius,
ego et filii mei et fratres mei obediemus legi patrum
nostrorum. Propitius sit nobis deus. Non est nobis utile re-
linquere legem et iustitias dei. Non audiemus
verba regis Antiochi, nec sacrificabimus transgredien-
tes legis nostre mandata ut eamus altera via. Et
ut cessavit loqui hec verba, accessit quidam Iudeus
in omnium oculis sacrificare ydolis super aram in civi-
tate Modin secundum iussum regis. Et vidit Matha-
thias et doluit, et contremuerunt renes eius, et accensus
est furor eius secundum iudicium legis, et insiliens trucidavit
eum super aram. Sed et virum quem miserat rex An-
tiochus qui cogebat immolare occidit in ipso
tempore, et aram destruxit. Et zelatus est legem sicut fecit
Phinees Zambri filio Salomoni. Et exclamavit
Mathathias voce magna dicens: Omnis qui ze-
lum habet legis statuens testamentum exeat post me. Et
fugit ipse et filii eius in montes, et reliquerunt quecumque
habebant in civitate. Tunc descenderunt multi
querentes iudicium et iustitiam in desertum, ut sede-
rent ibi ipsi et filii eorum et mulieres eorum et pecora eorum,
quoniam induraverunt super eos mala. Et renunciatum

est viris regis et exercitui qui erant in Ierusalem civitate David quia discessissent viri quidam qui dissipaverunt mandatum regis in loca occulta in deserto et abissent post illos multi. Et statim perrexerunt ad eos et constituerunt adversus eos prelium in die sabbatorum. Et dixerunt ad eos: Resistitis et nunc adhuc? Exite et facite secundum verbum regis et vivetis. Et dixerunt: Non exibimus neque faciemus verbum regis ut polluamus diem sabbatorum. Et concitaverunt adversus eos prelium. Et non responderunt eis nec lapidem miserunt in eos nec oppilaverunt loca occulta dicentes: Moriamur omnes in simplicitate nostra et testes erunt super nos celum et terra quia iniuste perditis nos. Et intulerunt eis bellum sabbatis et mortui sunt ipsi et uxores eorum et filii eorum et pecora eorum usque ad mille animas hominum. Et cognovit Mathathias et amici eius et luctum habuerunt super eos valde. Et dixit vir proximo suo: Si omnes fecerimus sicut fratres nostri fecerunt et non pugnaverimus adversus gentes pro animabus nostris et iustificationibus nostris nunc citius disperdent nos a terra. Et cogitaverunt die illa dicentes: Omnis homo quicumque venerit ad nos in bello die sabbatorum pugnemus adversus eum et non moriemur omnes sicut mortui sunt fratres nostri in occultis. Tunc congregata est ad eos synagoga Assideorum fortis viribus ex Israel omnis voluntarius in lege. Et omnes qui fugiebant a malis additi sunt ad eos et facti sunt illis ad firmamentum. Et collegerunt exercitum et percusserunt peccatores in ira sua et viros iniquos in indignatione sua et ceteri fugerunt ad nationes ut evaderent. Et circuivit Mathathias et amici eius et destruxerunt aras et circumciderunt pueros incircumcisos quotquot invenerunt in finibus Israel in fortitudine. Et persecuti sunt filios superbie et prosperatum est opus in manu eorum. Et obtinuerunt legem de manibus gentium et de manibus regum et non dederunt cornu peccatori. Et appropinquaverunt dies Mathathie moriendi et dixit filiis suis: Nunc confortata est superbia et castigatio et tempus eversionis et ira indignationis. Nunc ergo, o filii, emulatores estote legis et date animas vestras pro testamento patrum. Et mementote operum patrum que fecerunt in generationibus suis et accipietis gloriam magnam et nomen eternum. Abraham in temptatione inventus est fidelis et reputatum est ei ad iustitiam. Ioseph in tempore angustie sue custodivit mandatum et factus est dominus Egypti. Phinees pater noster zelando zelum Dei accepit testamentum sacerdotii eterni. Iesus dum implevit verbum factus est dux in Israel. Caleb dum testificatur in ecclesia accepit hereditatem. David in sua misericordia consecutus est sedem regni in secula. Helyas dum zelat zelum legis receptus est in celum. Ananyas Azarias Misael credentes liberati sunt de flamma. Daniel in sua simplicitate liberatus est de ore leonum. Et ita cogitate per generationem et generationem quia omnes qui sperant in eum non infirmantur. Et a verbis viri peccatoris non timueritis quia gloria eius stercus et vermis est. Hodie extollitur et cras non invenietur quia conversus est in terram suam et cogitatio eius periit. Vos ergo filii confortamini et viriliter agite in lege quia in ipsa gloriosi eritis. Et ecce Simeon frater vester: scio quia vir consilii est, ipsum audite semper et ipse erit vobis pater. Et Iudas Machabeus fortis viribus a iuventute sua sit vobis princeps militie et ipse aget bellum populi. Et adducetis ad vos omnes factores legis et vindicate vindictam populi vestri. Retribuite retributionem gentibus et intendite in preceptum legis. Et benedixit eos et appositus est ad patres suos. Et defunctus est anno .c.xl.vi. et sepultus est a filiis suis in sepulcris patrum suorum in Modin. Et planxerunt eum omnis Israel planctu magno.

III Et surrexit Iudas qui vocabatur Machabeus filius eius pro eo. Et adiuvabant eum omnes fratres eius et universi qui se iunxerant patri eius et preliabantur prelium Israel cum letitia. Et dilatavit gloriam populo suo et induit se loricam sicut gigas et succinxit se arma bellica sua in preliis et protegebat castra gladio suo. Similis factus est leoni in operibus suis et sicut catulus leonis rugiens in venatione. Et persecutus est iniquos perscrutans eos et qui conturbabant populum suum eos succendit flammis. Et repulsi sunt inimici eius pre timore eius et omnes operarii iniquitatis conturbati sunt et directa est salus in manu eius. Et exacerbabat reges multos et letificabat Iacob in operibus suis et in seculum memoria eius in benedictione. Et perambulavit civitates Iuda et perdidit impios ex eis et avertit iram ab Israel. Et nominatus est usque ad novissimum terre et congregavit pereuntes. Et congregavit Apollonius gentes et a Samaria virtutem multam et magnam ad bellandum contra Israel. Et cognovit Iudas et exiit obviam illi et percussit et occidit illum. Et ceciderunt vulnerati multi et reliqui fugerunt. Et accepit spolia eorum et gladium Apollonii abstulit Iudas et erat pugnans in eo omnibus diebus. Et audivit Seron princeps exercitus Syrie quia congregavit Iudas congregationem et ecclesiam fidelium secum et ait: Faciam mihi nomen et glorificabor in regno et debellabo Iudam et eos qui cum ipso sunt qui spernunt verbum regis. Et accinxit se et ascenderunt cum eo castra impiorum fortes auxiliari ut facerent vindictam in filios Israel. Et appropinquaverunt usque ad Betheron. Et exivit Iudas obviam illi cum paucis. Ut autem viderunt exercitum venientem sibi obviam dixerunt Iude: Quomodo possumus pauci pugnare ad multitudinem tantam

tantam fortem. Et nos fatigati sumus ieiunio
hodie. Et ait iudas: Facile est concludi multos in ma-
nu paucorum, et non est differentia in conspectu dei ce-
li liberare in multis et in paucis, quoniam non in multitu-
dine exercitus victoria belli, sed de celo fortitudo
est. Ipsi veniunt ad nos in multitudine contuma-
ci et superbia ut disperdant nos et uxores nostras et fi-
lios nostros et ut spolient nos. Nos vero pugna-
bimus pro animabus nostris et legibus nostris, et ipse dominus conte-
ret eos ante faciem nostram. Vos autem ne timueritis
eos. Ut cessavit autem loqui, insilivit in eos subito.
Et contritus est seron et exercitus eius in conspectu eius. Et per-
secutus est eum in descensu bethoron usque in cam-
pum. Et ceciderunt ex eis octingenti viri. Re-
liqui autem fugerunt in terram philistiim. Et cecidit
timor iude ac fratrum eius et formido super omnes gentes in cir-
cuitu eorum. Et pervenit ad regem nomen ei-
us, et de preliis iude narrabant omnes gentes. Ut autem
audivit antiochus rex sermones istos, ira-
tus est animo. Et misit et congregavit exercitum uni-
versi regni sui castra fortia valde. Et aperu-
it erarium suum et dedit stipendia exercitui in
annum. Et mandavit illis ut essent parati
ad omnia. Et vidit quod defecit pecunia de thesau-
ris et tributa regionis modica propter dissensionem
et plagam quam fecit in terram ut tolleret legi-
tima que erant a primis diebus, et timuit ne non
haberet ut semel et bis in sumptus et donativa que
dederat ante larga manu, et habundaverat super reges
qui ante eum fuerant. Et consternatus erat animo valde.
Et cogitavit ire in persidem ut acciperet tributa
regionum et congregaret argentum multum. Et re-
liquit lisiam hominem nobilem de genere regali
super negotia regalia a flumine eufraten
usque ad flumen egipti. Et ut nutriret antiochum
filium suum donec rediret. Et tradidit ei medi-
um exercitum et elephantes. Et mandavit ei
de omnibus que volebat, et de inhabitantibus iude-
am et ierusalem, ut mitteret ad eos exercitum ad conteren-
dam et extirpandam virtutem israel et reliquias
ierusalem, et auferendam memoriam eorum de loco.
Et ut constitueret habitatores filios alienige-
nas in omnibus finibus eorum et sorte distribueret
terram eorum. Et rex assumpsit partem exercitus reli-
quam et exivit ab antiochia civitate regni
sui anno c. xlvii. Et transfretavit eufraten
flumen. Et perambulabat superiores regiones. Et
elegit lisias ptolomeum filium dorimini et ni-
chanorem et gorgiam viros potentes ex amici
s regis. Et misit cum eis xl. milia virorum et vii. milia
equitum ut venirent in terram iuda et disperderent
eam secundum verbum regis. Et processerunt cum
universa virtute sua. Et venerunt et applicue-
runt amaum in terra campestri. Et audierunt
mercatores regionum nomen eorum, et acceperunt
aurum et argentum multum valde et pueros,
et venerunt in castra ut acciperent filios israel in
servos. Et additi sunt ad eos exercitus syrie et ter-
re alienigenarum. Et vidit iudas et fratres eius quia multi-
plicata sunt mala, et exercitus applicabat ad fi-
nes eorum. Et cognoverunt verba regis que manda-
vit populo facere in interitum et consummationem. Et
dixerunt unusquisque ad proximum suum: Erigamus
deiectionem populi nostri, et pugnemus pro populo nostro et sanc-
tis. Et congregatus est conventus ut essent parati in
prelium, et ut orarent et peterent misericordiam et misera-
tiones. Et ierusalem non habitabatur, sed erat sicut desertum;
non erat qui ingrederetur et egrederetur de natis eius. Et
sanctum conculcabatur, et filii alienigenarum erant
in arce, ibi erat habitatio gentium. Et abla-
ta est voluptas ab iacob, et defecit ibi tibia et cy-
thara. Et congregati sunt et venerunt in masphat
contra ierusalem, quia locus orationis erat in masphat ante
in israel. Et ieiunaverunt illa die, et induerunt se ci-
liciis, et miserunt cinerem in capud suum. Et disciderunt
vestimenta sua. Et expanderunt libros legis de
quibus scrutabantur gentes similitudinem simula-
chrorum suorum. Et attulerunt ornamenta sacerdota-
lia et primitias et decimas, et suscitaverunt nazareos
qui impleverant dies. Et clamaverunt voce mag-
na in celum dicentes: Quid faciemus istis, et quo
eos ducemus? Et sancta tua conculcata sunt et contamina-
ta sunt, et sacerdotes tui facti sunt in luctu et humilita-
te. Et ecce nationes convenerunt adversum nos ut nos
disperdant. Tu scis que cogitant in nos. Quomodo po-
terimus subsistere ante faciem illorum nisi tu ad-
iuves nos? Et tubis exclamaverunt voce magna. Et
post hec constituit iudas duces populi, tribunos et centu-
riones et pentacontarchos et decuriones. Et dixit
his qui edificabant domos et sponsabant uxores et
plantabant vineas et formidolosis ut redirent
unusquisque in domum suam secundum legem. Et moverunt
castra et collocaverunt ad austrum ammaum. Et ait
iudas: Accingimini et estote filii potentes, et para-
ti estote ad prelium in mane, ut pugnetis adver-
sus nationes has que convenerunt disperdere nos et sancta
nostra, quoniam melius est nos mori in bello quam videre
mala gentis nostre et sanctorum. Sicut autem fuerit voluntas in
celo sic fiat.

IIII

Et assumpsit gorgias v. milia
virorum et mille equites electos, et moverunt castra
nocte ut applicarent ad castra iudeorum et percuterent
eos subito. Et filii qui erant ex arce erant illi du-
ces. Et audivit iudas, et surrexit ipse et potentes percu-
tere virtutem exercituum regis que erat in ammaum.
Adhuc enim dispersus erat exercitus a castris. Et venit
gorgias in castra iude noctu, et neminem invenit

Et querebant eos in montibus quoniam dixit fugiunt hii
a nobis. Et cum dies factus esset apparuit iudas in campo
cum tribus milibus virorum tantum qui tegumenta et gladios
non habebant. Et viderunt castra gentium valida et
loricatos et equitatus in circuitu eorum et hii docti ad
prelium. Et ait iudas viris qui secum erant. Ne ti-
mueritis multitudinem eorum et impetum eorum ne
formidetis. Mementote qualiter salvi facti sunt patres nostri
in mari rubro cum sequeretur eos pharao cum ex-
ercitu multo. Et nunc clamemus in celum et miserebi-
tur nostri dominus et memor erit testamenti patrum nostrorum et conteret
exercitum istum ante faciem nostram hodie. Et sci-
ent omnes gentes quia est qui redimat et liberet israel. Et leva-
verunt alienigene oculos suos et viderunt eos venien-
tes ex adverso. Et exierunt de castris in prelium. Et
tuba cecinerunt hii qui erant cum iuda et congressi
sunt. Et contrite sunt gentes et fugerunt in campum. Novissimi
autem ceciderunt in gladio et persecuti sunt eos usque gaze-
ron et usque in campos ydumee et azoti et iamnie. Et
ceciderunt ex illis ad tria milia virorum. Et reversus est iu-
das et exercitus eius sequens eum. Et dixit ad populum. Non
concupiscatis spolia quia bellum contra nos est. Et gorgias
et exercitus eius in monte prope nos est. Sed state nunc contra ini-
micos nostros et expugnate eos et postea sumetis spolia se-
curi. Et adhuc loquente iuda ecce apparuit pars
quedam prospiciens de monte. Et vidit gorgias quod
in fugam conversi sunt sui et succensa sunt castra. Fumus
enim qui videbatur declarabat quod factum est. Quibus illi
conspectis timuerunt valde aspicientes simul et iu-
dam et exercitum in campo paratum ad prelium. Et
fugerunt omnes in campo alienigenarum. Et iudas
reversus est ad spolia castrorum. Et acceperunt au-
rum multum et argentum et iacinctum et purpu-
ram marinam et opes magnas. Et conversi ymnum
canebant et benedicebant deum in celum quoniam bonus
quoniam in seculum misericordia eius. Et facta est salus magna in israel
in illa die. Quicumque autem alienigenarum evaserunt
venerunt et nuntiaverunt lysie universa que acci-
derant. Quibus auditis ille consternatus animo deficie-
bat quod non qualia voluit talia contigerunt in israel et
qualia mandavit rex. Et sequenti anno congregavit
electorum virorum LX milia et equitum V milia ut debellaret
eos. Et venerunt in iudeam et castra posuerunt in be-
thoron. Et occurrit illis iudas cum X milibus virorum.
Et viderunt exercitum fortem et oravit et dixit. Bene-
dictus es salvator israel qui contrivisti impetum
potentis in manu servi tui david et tradidisti cas-
tra alienigenarum in manu ionathe filii sa-
ulis et armigeri eius. Conclude exercitum istum in manu
populi tui israel et confundantur in exercitu suo et equiti-
bus. Da illis formidinem et tabefac audaciam vir-
tutis eorum et commoveantur contritione sua. Deice eos gla-
dio diligentium te et collaudent te omnes qui no-
verunt nomen tuum in ymnis. Et commiserunt
prelium et ceciderunt de exercitu lysie V milia virorum.
Videns autem lysias suorum fugam et iudeorum audaciam
et quia parati sunt aut vivere aut mori fortiter a-
biit antiochiam et elegit milites ut multiplica-
ti rursus venirent in iudeam. Dixit autem iudas
et fratres eius. Ecce contriti sunt inimici nostri. Ascendamus
nunc mundare sancta et renovare. Et congregatus est
omnis exercitus et ascenderunt in montem syon.
Et viderunt sanctificationem desertam et altare prophana-
tum et portas exustas et in atriis virgulta
nata sicut in saltu vel montibus. Et pastophoria
diruta. Et sciderunt vestimenta sua et planxerunt plan-
ctu magno et imposuerunt cinerem super
caput suum et ceciderunt in faciem super terram. Et ex-
clamaverunt tubis signorum et clamaverunt in celum.
Tunc ordinavit iudas viros ut pugnarent
adversus eos qui erant in arce donec emunda-
rent sancta. Et elegit sacerdotes sine macula volun-
tatem habentes in lege dei et mundaverunt sancta et tu-
lerunt lapides contaminationis in locum immun-
dum. Et cogitavit de altari holocaustorum quod prophanatum
erat quid de eo faceret. Et incidit illis con-
silium bonum ut destruerent illud ne forte esset illis
in opprobrium quia contaminaverunt illud gentes et demoli-
ti sunt illud. Et reposuerunt lapides in monte domus in loco
apto quoadusque veniret propheta et responderet de eis.
Et acceperunt lapides integros secundum legem et edifi-
caverunt altare novum secundum illud quod fuit prius. Et edi-
ficaverunt sancta et que intra domum erant intrinsecus et
edem et atria sanctificaverunt. Et fecerunt vasa nova
sancta. Et intulerunt candelabrum et altare incensorum
et mensam in templum. Et incensum posuerunt
super altare et accenderunt lucernas que super candela-
brum erant et lucebant in templo. Et posuerunt super
mensam panes et appenderunt vela et consummaverunt
omnia opera que fecerant. Et ante matutinum surrexe-
runt V et XX die mensis noni hic est mensis casleu CXL
VIII anni. Et obtulerunt sacrificium secundum legem super
altare holocaustorum novum quod fecerunt secundum tempus et secundum diem
in qua contaminaverunt illud gentes. In ipsa renovatum
est in canticis et cytharis et cymbalis. Et cecidit omnis
populus in faciem et adoraverunt et benedixerunt in celum
eum qui prosperavit eis. Et fecerunt dedicationem al-
taris diebus VIII. Et obtulerunt holocausta cum
letitia et salutaria laudis. Et ornaverunt faciem templi
coronis aureis et scutulis. Et dedicaverunt portas et pas-
tophoria et imposuerunt eis ianuas. Et facta est letitia
magna in populo valde. Et aversum est opprobrium
gentium. Et statuit iudas et fratres eius et universa ecclesia
israel ut agatur dies dedicationis altaris in temporibus
suis ab anno in annum per dies VIII a V et XX
die mensis casleu cum letitia et gaudio. Et edi-

ficaverunt in tempore illo montem Syon per circuitum
muros altos et turres firmas ne quando venirent
gentes et conculcarent eum sicut antea fecerunt. Et colloca-
vit illic exercitum ut servarent eum. Et munivit
eum ad custodiendam Bethsuram ut haberet popu-
lus munitionem contra faciem Ydumee.

Et factum est ut audierunt gentes in circuitu quia edificatum
est altare et sanctuarium sicut prius irate sunt valde et co-
gitabant tollere genus Iacob qui erant inter eos et
ceperunt occidere de populo et persequi. Et debellabat
Iudas filios Esau in Ydumea et eos qui erant
in Arabathane quia circumsedebant israel. Et per-
cussit eos plaga magna. Et recordatus est mali-
cie filiorum Bean qui erant populo in laqueum et scan-
dalum insidiantes ei in via. Et conclusi sunt
ab eo in turribus et applicuit ad eos et anathema-
tizavit eos et incendit turres eorum igni cum omnibus
qui in eis erant. Et transiit ad filios Amon et inve-
nit manum fortem et populum copiosum et Timo-
theum ducem ipsorum. Et commisit cum eis prelia mul-
ta et contriti sunt in conspectu eius et percussit eos. Et cepit
Iazer civitatem et filias eius et reversus est in Iudeam.
Et congregate sunt gentes que sunt in Galaad adversus
israhelitas qui erant in finibus eorum ut tollerent eos
et fugerunt in Datheman munitionem. Et mise-
runt litteras ad Iudam et fratres eius dicentes: Congregate sunt
gentes adversum nos per circuitum ut auferant nos. Et pa-
rant venire et occupare munitionem in quam confu-
gimus. Et Timotheus dux est exercitus eorum. Nunc ergo
veni et eripe nos de manibus eorum quia cecidit multi-
tudo de nobis. Et omnes fratres nostri qui erant in locis Tub-
in interfecti sunt et captivas abduxerunt uxores eorum et
natos et spolia. Et peremerunt illic fere mille viros. Et
adhuc epistole legebantur et ecce alii nuncii vene-
runt de Galilea conscissis tunicis nunciantes se-
cundum verba ista dicentes convenisse adversum se a Ptoloma-
ida et Tyro et Sydone. Et repleta est omnis Galilea
alienigenis ut consumant nos. Ut audivit autem Iudas et
populus sermones istos convenit ecclesia magna cogita-
re quid facerent fratribus suis qui in tribulatione erant
et expugnabantur ab eis. Dixitque Iudas Symoni
fratri suo: Elige tibi viros et vade et libera fratres tuos in Ga-
lilea. Ego autem et frater meus Ionathas ibimus in Galadi-
tidim. Et reliquit Iosephum filium Zacharie et Aza-
riam duces populi cum residuo exercitu in Iudea ad
custodiam. Et precepit illis dicens: Prestote populo huic
et nolite bellum committere adversum gentes donec reverta-
mur. Et dati sunt Simoni viri tria milia ut iret in
Galileam. Iude autem octo milia in Galaditim. Et ab-
iit Simon in Galileam et commisit prelia multa cum
gentibus. Et contrite sunt gentes a facie eius et persecutus est
eos usque ad portam Ptolomaidis. Et ceciderunt de
gentibus fere tria milia virorum. Et accepit spolia eorum. Et

sumpsit eos qui erant in Galilea et in Arbatis
cum uxoribus et natis et omnibus que illis erant et addu-
xit in Iudeam cum leticia magna. Et Iudas Macha-
beus et Ionathas frater eius transierunt Iordanem et abie-
runt viam trium dierum per desertum. Et occurrerunt
eis Nabuthei et susceperunt eos pacifice et narrave-
runt eis omnia que acciderant fratribus eorum in Gala-
aditide et quia multi ex eis comprehensi sunt in Barasa
et Bosor et in Alimis et in Casphor et Mageth et Car-
naim. Hee omnes civitates munite et magne. Sed
et in ceteris civitatibus Galaaditidis tenentur compre-
hensi. Et in crastinum constituerunt admovere exer-
citum civitatibus his et comprehendere et tollere eos in
una die. Et convertit Iudas exercitum suum viam in deser-
tum Bosor repente et occupavit civitatem et occidit
omnem masculum in ore gladii. Et accepit omnia
spolia eorum et succendit eam igni. Et surrexerunt inde
nocte et ibant usque ad munitionem. Et factum est diluculo cum
allevassent oculos suos ecce populus multus cuius non erat
numerus portantes scalas et machinas ut comprehen-
derent munitionem et expugnarent eos. Et vidit Iudas
quia cepit bellum et clamor belli ascendit ad celum sicut
tuba. Et clamor magnus de civitate. Dixit exercitui
suo: Pugnate hodie pro fratribus vestris. Et venit tribus ordi-
nibus post eos. Et exclamaverunt tubis et clamaverunt in oratione.
Et cognoverunt castra Timothei quia Machabeus est et
fugerunt a facie eius. Et percussit eos plaga magna et
ceciderunt ex eis in illa die fere octo milia virorum. Et
divertit Iudas in Maspha et expugnavit eam et cepit eam
et occidit omnem masculum eius et sumpsit spolia eius et succen-
dit eam igni. Inde perrexit et cepit Casbon et Mageth et
Bosor et reliquas civitates Galaaditidis. Post hec autem verba
congregavit Timotheus exercitum alium et castra po-
suit contra Raphon trans torrentem. Et misit Iudas specula-
ri exercitum. Et renunciaverunt ei dicentes quia convene-
runt ad eum omnes gentes que in circuitu nostro sunt exercitus
multus nimis. Et Arabas conduxit in auxilium sibi et
castra posuerunt trans torrentem parati venire ad te
in prelium. Et abiit Iudas obviam illis. Et ait Ti-
motheus principibus exercitus sui: Cum appropinquave-
rit Iudas et exercitus eius ad torrentem aque si transie-
rit ad nos prior non poterimus sustinere eum quia potens poterit
adversum nos. Si vero timuerit transire et posuerit castra
extra flumen transfretemus ad eos et poterimus adversus illum.
Ut autem appropinquavit Iudas ad torrentem aque statuit
scribas populi secus torrentem et mandavit eis dicens:
Neminem hominum reliqueritis sed veniant omnes in prelium.
Et transfretavit ad illos prior et omnis populus post eum. Et
contrite sunt omnes gentes a facie eorum et proiecerunt ar-
ma sua et fugerunt ad phanum quod erat in Carnaim. Et
occupavit ipsam civitatem et phanum succendit igni
cum omnibus qui erant in ipso. Et oppressa est Carna-
im et non potuit sustinere contra faciem Iude. Et congrega-

uit Iudas universos Israhelitas qui erant in Galaa-
diti a minimo usque ad maximum et uxores eo-
rum et natos et exercitum magnum valde ut venirent
in terram Iuda. Et venerunt usque Ephron. Et hec civitas
magna in ingressu posita munita valde. Et non
erat declinare ab ea dextra vel sinistra sed per me-
diam iter erat. Et incluserunt se qui erant in ci-
vitate et obstruxerunt portas lapidibus. Et misit ad
eos Iudas verbis pacificis dicens: Transeamus per ter-
ram vestram ut eamus ad terram nostram et nemo vobis no-
cebit tantum pedibus transibimus. Et nolebant eis aperire.
Et precepit Iudas predicare in castris ut applicarent
unusquisque in quo erat loco. Et applicuerunt se
viri virtutis. Et obpugnavit civitatem illam
tota die et tota nocte et tradita est civitas in ma-
nu eius. Et peremerunt omnem masculum in ore gladii.
Et eradicavit eam et accepit spolia eius. Et transiit per
totam civitatem super interfectos. Et transgressi sunt Iorda-
nem in campo magno contra faciem Bethsan. Et erat
Iudas congregans extremos et exhortabatur populum per
totam viam donec venirent in terram Iuda. Et ascen-
derunt in montem Syon cum letitia et gaudio. Et ob-
tulerunt holocausta quod nemo ex eis cecidisset donec
reverterentur in pace. Et in diebus quibus erat Iudas
et Ionathas in terra Galaad et Simon frater eius in Gali-
lea contra faciem Ptolemaidis, audivit Iosephus
Zacharie filius et Azarias princeps virtutis res
bene gestas et prelia que facta sunt. Et dixit: Faciamus et ipsi
nobis nomen et eamus pugnare adversus gentes que in
circuitu nostro sunt. Et precepit his qui in exercitu suo
erant et abierunt Iamniam. Et exivit Gorgias de
civitate et viri eius obviam illis in pugnam.
Et fugati sunt Iosephus et Azarias usque in fines
Iudee. Et ceciderunt illa die de populo Israel ad duo mil-
lia. Et facta est fuga magna in populo quia non audi-
erunt Iudam et fratres eius existimantes se fortiter factu-
ros. Ipsi autem non erant de semine virorum illorum per quos
salus facta est in Israel. Et viri Iuda magnificati sunt
valde in conspectu omnis Israel et gentium omnium ubi
audiebatur nomen eorum. Et convenerunt ad eos fau-
sta clamantes. Et exivit Iudas et fratres eius et expug-
nabant filios Esau in terra que ad austrum est. Et
percussit Chebron et filias eius et muros eius et turres suc-
cendit in circuitu. Et movit castra ut iret in terram
alienigenarum et perambulabat Samariam. In illa
die ceciderunt sacerdotes in bello dum volunt for-
titer facere dum sine consilio exeunt in prelium. Et
declinavit Iudas in Azotum in terram alienige-
narum et diruit aras eorum et sculptilia deorum ipsorum succen-
dit igni et cepit spolia civitatum et reversus est in terram

VI. Et rex Antiochus perambulabat super- ... iuda.
iores regiones et audivit esse civitatem Elym-
aidem in Perside nobilissimam et copiosam in ar-

gento et auro templumque in ea locuples valde
et illic velamina aurea et lorice et scuta que re-
liquit Alexander Philippi rex Macedo qui regna-
vit primus in Grecia. Et venit et querebat civita-
tem capere et predari eam et non potuit quoniam innotuit
sermo his qui erant in civitate. Et surrexerunt
in prelium et fugit inde et abiit cum tristitia mag-
na et reversus est Babyloniam. Et venit qui nuntiaret
ei in Perside quia fugata sunt castra que erant in terra
Iuda. Et quia abiit Lysias cum virtute forti in pri-
mis et fugatus est a facie Iudeorum et invaluerunt armis
et viribus et spoliis multis que ceperunt de castris que con-
triverunt. Et quia diruerunt abominationem quam edifica-
verat super altare quod erat in Ierusalem et sanctificationem sic-
ut prius circumdederunt muris excelsis et Bethsuram
civitatem suam. Et factum est ut audivit rex ser-
mones istos expavit et commotus est valde et deci-
dit in lectum et incidit in languorem pre tristitia
quia non est factum sicut cogitabat. Et erat illic dies mul-
tos quia renovata est in eo tristitia magna et ar-
bitratus est se mori. Et vocavit omnes amicos su-
os et dixit illis: Recessit somnus ab oculis meis et con-
cidi et corrui corde pre sollicitudine et dixi in corde meo
in quantam tribulationem deveni et in quos fluc-
tus tristitie in qua nunc sum qui iocundus eram et dilec-
tus in potestate mea. Nunc vero reminiscor malorum
que feci in Ierusalem unde abstuli omnia spolia argen-
tea et aurea que erant in ea. Et misi auferri ha-
bitantes Iudeam sine causa. Cognovi ergo quia propterea inve-
nerunt me mala ista et ecce pereo tristitia magna
in terra aliena. Et vocavit Philippum unum de ami-
cis suis et preposuit eum super universum regnum
suum. Et dedit ei diadema et stolam suam et a-
nulum ut adduceret Antiochum filium suum
et nutriret eum et regnaret. Et mortuus est illic
Antiochus rex anno .c.xl.ix. Et cognovit Lysi-
as quoniam mortuus est rex et constituit regnare Anti-
ochum filium eius quem nutrivit adolescentem et vo-
cavit nomen eius Eupator. Et hii qui erant in arce
concluserant Israel in circuitu sanctorum et querebant eis ma-
la semper ad firmamentum gentium. Et cogitavit Iudas
disperdere eos et convocavit universum populum et con-
venerunt simul ut obsiderent eos. Et venerunt simul et
obsiderunt eos anno .c.l. Et fecerunt balistas et ma-
chinas. Et exierunt quidam ex eis qui obsidebantur
et adiunxerunt se illis aliqui impii ex Israel et ab-
ierunt ad regem et dixerunt: Quousque non facies iudi-
cium et vindicas fratres nostros? Nos decrevimus ser-
vire patri tuo et ambulare in preceptis eius et obse-
qui edictis eius. Et filii populi nostri propter hoc alienabant se a
nobis et quicumque inveniebantur ex nobis interfici-
ebantur et hereditates nostre diripiebantur. Et non
ad nos tantum extenderunt manum sed in omnes fines

sinis vite. Et ecce applicuerunt hodie ad arcem
in Ierusalem occupare eam et munitionem in Bethsuram
munierunt. Et nisi preveneris eos velocius maiora quam
hec facient, nec poteris optinere eos. Et iratus est rex
ut audivit, et convocavit omnes amicos suos et principes
exercitus sui et eos qui super equites erant. Sed et de reg-
nis aliis et de insulis maritimis venerunt ad eum
exercitus conducticii. Et erat numerus exercitus eius c.
milia peditum et xx. milia equitum et elephanti xxxii. do-
cti ad prelium. Et venerunt per Ydumeam et applica-
verunt ad Bethsuram et pugnaverunt dies multos et
fecerunt machinas et exierunt et succenderunt eas
igni et pugnaverunt viriliter. Et recessit Iudas ab
arce et movit castra ad Bethzacharam contra castra
regis. Et surrexit rex ante lucem et concitavit exercitus in
impetum contra viam Bethzachara. Et comparaverunt se ex-
ercitus in prelium et tubis cecinerunt, et elephantis os-
tenderunt sanguinem uve et mori ad acuendos
eos in prelium. Et diviserunt bestias per legiones.
Et astiterunt singulis elephantis mille viri in
loricis concatenatis et galee eree in capitibus
eorum. Et quingenti equites ordinati unicuique
bestie electi erant. Hii ante tempus ubicumque erat bes-
tia ibi erant. Et quocumque ibat, ibant et non disce-
debant ab ea. Sed et turres lignee super eas firme
protegentes super singulas bestias, et super eas machi-
ne. Et super singulas viri virtutis xxxii. qui pug-
nabant desuper. Et intus magister bestie. Et residuum
equitatum hinc et inde statuit in duas partes, tub-
is exercitum commovere et urgere conclusos in legi-
onibus eius. Et ut refulsit sol in clipeos aureos et ere-
os, et resplenduerunt montes ab eis et resplendu-
erunt sicut lampades ignis. Et distincta est pars
exercitus regis per montes excelsos et alia per loca hu-
milia, et ibant caute et ordinate. Et commovebantur
omnes inhabitantes a voce multitudinis eorum et
incessu turbe et collisione armorum. Erat enim exercitus
magnus valde et fortis. Et appropiavit Iudas et exercitus
eius in prelium. Et ceciderunt de exercitu regis dc. viri. Et
vidit Eleazar filius Saura unam de bestiis loricatam
loricis regis, et erat eminens super ceteras bestias. Et vi-
sum est ei quod in ea esset rex. Et dedit se ut liberaret populum
suum et acquireret sibi nomen eternum. Et cucurrit
ad eam audacter in medio legionis, interficiens
a dextris et a sinistris, et cadebant ab eo huc atque il-
luc. Et ivit sub pedes elephanti et supposuit se ei et
occidit eum, et cecidit in terram super eum et mortuus est
illic. Et videntes virtutem regis et impetum exercitus
eius diverterunt ab eis. Castra autem regis ascenderunt contra
eos in Ierusalem. Et applicuerunt castra regis ad Iudeam
et montem Syon. Et fecit pacem cum hiis qui erant
in Bethsuram. Et exierunt de civitate, quia non erant
eis ibi alimenta conclusis, quia sabbata erant terre. Et com-
prehendit rex Bethsuram et constituit illic custodiam
servare eam. Et convertit castra ad locum sanctificationis
per dies multos. Et statuit illic balistas et machinas et
ignis iacula et tormenta ad lapides iactandos
et spicula et scorpios ad mittendas sagittas et fun-
dibula. Fecerunt autem et ipsi machinas adversus
machinas eorum et pugnaverunt dies multos. Esce
autem non erant in civitate eo quod septimus annus esset. Et qui
remanserant in Iudea de gentibus consumpserant
reliquias eorum que reposita fuerant. Et reman-
serunt in sanctis viri pauci, quoniam optinuerat eos
fames, et dispersi sunt unusquisque in locum suum. Et au-
divit Lisias quod Philippus, quem constituerat rex An-
tiochus cum adhuc viveret ut nutriret Anti-
ochum filium suum ut regnaret, et reversus esset a
Perside et Media et exercitus qui abierat cum ip-
so, et quia querit suscipere regni negotia, festinavit ire
et dicere ad regem et duces exercitus: Deficimus co-
tidie, et esca nobis modica est, et locus quem obsidemus
est munitus, et incumbit nobis ordinare de regno.
Nunc itaque demus dextras hominibus istis et faciamus cum
illis pacem et cum omni gente eorum. Et constituamus
illis ut ambulent in legitimis suis sicut prius. Propter
legitima enim ipsorum que despeximus irati sunt et fecerunt
omnia hec. Et placuit sermo in conspectu regis et princi-
pum. Et misit ad eos pacem facere, et receperunt
illam. Et iuravit illis rex et principes, et exierunt de
munitione. Et intravit rex in montem Syon et vi-
dit munitionem loci. Et rupit cito iuramentum
quod iuravit, et mandavit destruere murum in gy-
ro. Et discessit festinanter et reversus est Antiochiam
et invenit Philippum dominantem civitati, et pug-
navit adversus eum et occupavit civitatem.

VII

Anno .c.l. primo exiit Demetrius Seleuci fili-
us ab urbe Roma et ascendit cum paucis viris in ci-
vitatem maritimam et regnavit illic. Et factum
est ut ingressus est in domum regni patrum suorum, com-
prehendit exercitus Antiochum et Lysiam ut adduce-
rent eos ad eum. Et res ei innotuit, et ait: Nolite
mihi ostendere faciem eorum. Et occidit eos exercitus. Et
sedit Demetrius super sedem regni sui. Et venerunt
ad eum viri iniqui et impii ex Israel, et Alchimus
dux eorum, qui volebat fieri sacerdos. Et accusa-
verunt populum apud regem dicentes: Perdidit Iudas et fra-
tres eius omnes amicos tuos et nos dispersit de terra nostra. Nunc ergo
mitte virum cui credis, ut eat et videat extermi-
nium omne quod fecit nobis et regionibus regis, et puniat
omnes amicos eius et adiutores eius. Et elegit rex ex
amicis suis Bachidem qui dominabatur trans
flumen magnum in regno et fidelem regi, et mi-
sit eum et Alchimum impium, et constituit ei sacer-
dotium, et mandavit ei facere ultionem in fi-
liis Israel. Et surrexerunt et venerunt cum exercitu

magno in terram Iuda. Et miserunt nuntios et locuti sunt ad Iudam et fratres eius verbis pacificis in dolo. Et non intenderunt sermonibus eorum. Viderunt enim quia venerunt cum exercitu magno. Et convenerunt ad Alchimum et Bachidem congregatio scribarum requirere que iusta sunt. Et primi Assidei qui erant in filiis Israel et exquirebant ab eis pacem. Dixerunt enim: Homo sacerdos de semine Aaron venit, non decipiet nos. Et locutus cum eis verba pacifica et iuravit illis dicens: Non inferemus vobis malum neque amicis vestris. Et crediderunt ei. Et comprehendit ex eis lx viros et occidit eos in una die secundum verbum quod scriptum est: Carnes sanctorum tuorum et sanguinem ipsorum effuderunt in circuitu Ierusalem et non erat qui sepeliret. Et incubuit timor et tremor in omnem populum quia dixerunt: Non est in eis veritas et iudicium, transgressi sunt enim constitutum et iusiurandum quod iuraverunt. Et movit Bachides castra ab Ierusalem et applicuit in Bezecha et misit et comprehendit multos ex eis qui a se refugerant et quosdam de populo mactavit et in puteum magnum proiecit. Et commisit regionem Alchimo et reliquit cum eo auxilium in adiutorium ipsi et abiit Bachides ad regem. Et satis agebat Alchimus pro principatu sacerdotii sui. Et convenerunt ad eum omnes qui perturbabant populum suum. Et obtinuerunt terram Iuda et fecerunt plagam magnam in Israel. Et vidit Iudas omnia mala que fecit Alchimus et qui cum eo erant filiis Israel multo plus quam gentes. Et exiit in omnes fines Iudee in circuitu et fecit vindictam in viros desertores. Et cessaverunt ultra exire in regionem. Vidit autem Alchimus quod prevaluit Iudas et qui cum eo erant et cognovit quia non potest sustinere eos et regressus est ad regem et accusavit eos multis criminibus. Et misit rex Nychanorem unum ex principibus suis nobilioribus qui erat inimicitias exercens contra Israel. Et mandavit ei evertere populum. Et venit Nychanor in Ierusalem cum exercitu magno et misit ad Iudam et ad fratres eius cum dolo verbis pacificis dicens: Non sit pugna inter me et vos. Veniam cum viris paucis ut videam facies vestras cum pace. Et venit ad Iudam et salutaverunt se invicem pacifice. Et hostes parati erant rapere Iudam. Et innotuit sermo Iude quoniam cum dolo venerat ad eum et conterritus est ab eo. Et amplius noluit videre faciem eius. Et cognovit Nychanor quoniam denudatum est consilium eius et exivit obviam Iude ad pugnam iuxta Chapharsalama. Et ceciderunt de Nychanoris exercitu fere v milia viri. Et fugerunt in civitatem David. Et post hec ascendit Nychanor in montem Syon et exierunt de sacerdotibus populi salutare eum cum pace et demonstrare ei holocaustomata que offerebantur pro rege. Et irridens sprevit eos et polluit et locutus est superbe et iuravit cum ira dicens: Nisi traditus fuerit Iudas et exercitus eius in manus meas, continuo cum regressus fuero in pace succendam domum istam. Et exiit cum ira magna. Et intraverunt sacerdotes et steterunt ante faciem altaris et templi et flentes dixerunt: Tu elegisti Domine domum istam ad invocandum nomen tuum in ea ut esset domus orationis et obsecrationis populo tuo. Fac vindictam in homine isto et exercitu eius et cadant in gladio. Memento blasphemias eorum et ne dederis eis ut permanerent. Et exiit Nychanor ab Ierusalem et castra applicuit ad Bethoron. Et occurrit illi exercitus Syrie. Et applicuit Iudas in Adarsa cum tribus milibus viris. Et oravit Iudas et dixit: Qui missi erant a rege Sennacherib, Domine, qui blasphemaverunt te, exiit angelus et percussit ex eis c.lxxx.v. Sic contere exercitum istum in conspectu nostro hodie et sciant ceteri quia male locutus est super sancta tua et iudica illum secundum malitiam eius. Et commiserunt exercitus prelium xiii die mensis Adar. Et contrita sunt castra Nychanoris et cecidit ipse primus in prelio. Ut autem vidit exercitus eius quia cecidit Nychanor, proiecerunt arma sua et fugerunt. Et persecuti sunt eos viam unius diei ab Adasor usque veniatur in Gazera. Et tubis cecinerunt post eos cum significationibus. Et exierunt de omnibus castellis Iudee in circuitu et ventilabant eos cornibus et convertebantur iterum ad eos et ceciderunt omnes gladio et non est relictus ex eis nec unus. Et acceperunt spolia eorum in predam. Et caput Nychanoris amputaverunt et dexteram eius quam extenderat superbe et attulerunt et suspenderunt contra Ierusalem. Et letatus est populus valde. Et egerunt diem illam in letitia magna. Et constituit agi diem istam omnibus annis xiii die mensis Adar. Et siluit terra Iuda dies paucos. VIII

Et audivit Iudas nomen Romanorum quia sunt potentes viribus et adquiescunt ad omnia que postulantur ab eis. Et quicumque accesserunt ad eos statuerunt cum eis amicitias. Et quia sunt potentes viribus audierunt prelia eorum et virtutes bonas quas fecerunt in Galatia, quod obtinuerunt eos et duxerunt sub tributo. Et quanta fecerunt in regione Hyspanie. Et quod in potestatem redegerunt metalla auri et argenti que illic sunt. Et possederunt omnem locum consilio suo et patientia. Loca que longe erant valde ab eis. Et reges qui supervenerant illis ab extremis terre contriverunt et percusserunt eos plaga magna. Ceteri autem dant eis tributum omnibus annis. Et Philippum et Persen Cetheorum regem et ceteros qui adversum eos arma tulerant contriverunt in bello et obtinuerunt eos. Et Antiochum magnum regem Asie qui eis pugnam intulerat habentem c.xx elephantos et exercitum valde magnum contritum ab eis et quia ceperunt eum vivum et statuerunt ei ut daret ipse et qui

regnaverunt super eum tributum magnum et daret
obsides et constitutum. Et regionem medorum et liddos et me-
dos de optimis regionibus eorum et acceptas eas ab illo
dederunt eumeni regi. Et quia qui erant apud eladam
voluerunt ire et tollere eos. Et innotuit sermo eis. et
miserunt ad eos ducem unum et pugnaverunt contra
illos. et ceciderunt ex eis multi. Et captivas duxerunt
uxores eorum et filios. et diripuerunt eos et terram eorum pos-
sederunt et destruxerunt muros eorum. Et in servitutem
illos redegerunt usque in hunc diem. Et residua regna
et insulas que aliquando restiterant illis exterminaverunt et in
potestatem redegerunt. Cum amicis autem suis et qui in
ipsis requiem habebant conservaverunt amicitiam.
Et optinuerunt regna que erant proxima et que longe.
quia quicumque audiebant nomen eorum timebant eos. Qui-
bus vero vellent auxilio esse ut regnarent regnab-
ant. Quos autem vellent regno deturbabant. Et ex-
altati sunt valde. et in omnibus istis nemo portabat
diadema nec induebatur purpura ut magni-
ficaretur in ea. Et quia curiam fecerunt sibi et cotidie
consulebant .ccc.xx. consilium agentes semper de multi-
tudine ut que digna sunt gerant. Et committunt
uni homini magistratum suum per singulos annos do-
minari universe terre sue. et omnes obediunt uni. et non
est invidia neque zelus inter eos. Et elegit Iudas eu-
polemum filium Iohannis filii Iacob et Iasonem filium
eleazari et misit eos Romam constituere cum illis
amicitiam et societatem. et ut auferrent ab eis
iugum grecorum quia viderunt quod in servitutem preme-
rent Israhel. Et abierunt Romam viam multam valde
et introierunt curiam et dixerunt. Iudas Machabeus
et fratres eius et populus Iudeorum miserunt nos ad vos statuere
vobiscum societatem et pacem. et conscribere nos socios et
amicos vestros. Et placuit sermo in conspectu eorum. Et
hoc rescriptum quod rescripserunt in tabulis ereis et mise-
runt in Ierusalem ut esset apud eos ibi memoriale pacis
et societatis. Bene sit Romanis et genti Iudeorum in
mari et in terra in eternum. gladiusque et hostis procul
sit ab eis. Quod si institerit bellum Romanis prius
aut omnibus sociis eorum in omni dominatione eorum. auxi-
lium feret gens Iudeorum prout tempus dictaverit corde
pleno. et prelianti non dabunt neque subministrabunt
triticum arma pecuniam naves sicut placuit Romanis. et
custodient mandata eorum nichil ab eis accipien-
tes. Similiter autem et si genti Iudeorum prius acciderit bel-
lum. adiuvabunt Romani ex animo prout eis tempus
permiserit. et adiuvantibus non dabitur triticum arma
pecunia naves sicut placuit Romanis. et
custodiant mandata eorum absque dolo. Secundum hec
verba constituerunt Romani populo Iudeorum. Quod si post hec verba
hii aut illi addere aut demere ad hec aliquid vo-
luerint facient ex proposito suo. et quecumque addi-
derint vel dempserint rata erunt. Sed et de malis que

Demetrius rex fecit in eos scripsimus ei dicentes.
Quare gravasti iugum tuum super amicos nostros et
socios Iudeos. Si ergo iterum adierint nos adversum
te faciemus illis iudicium et pugnabimus tecum
mari et terra. Interea ut audivit Demetrius quia cecidit Nicanor IX
et exercitus eius in prelio
apposuit Bachidem et Alchimum rursum mit-
tere in Iudeam et dextrum cornu cum illis. Et
abierunt viam que ducit in Galgala et castra po-
suerunt in Mesaloth que est in Arbellis et occupa-
verunt eam et peremerunt animas hominum multas. In
mense primo anni centesimi quinquagesimi secundi ap-
plicuerunt exercitum ad Ierusalem et surrexerunt et abi-
erunt in Berea .xx. milia virorum et .ii. milia equitum. Et
Iudas castra posuerat in Laisa et .iii. milia viri cum eo
electi. Et viderunt multitudinem exercitus quia multi
sunt et timuerunt valde. Et multi subtraxerunt se
de castris et non remanserunt ex eis nisi .dccc. viri.
Et vidit Iudas quod defluxit exercitus suus et bellum
perurgebat eum. Et confractus est corde quia non habe-
bat tempus congregandi eos et dissolutus est. Et dixit his qui
residui erant. Surgamus et eamus ad adversarios
nostros si poterimus pugnare adversus eos. Et avertere-
bant eum dicentes. Non poterimus sed liberemus ani-
mas nostras modo et revertemur ad fratres nostros et tunc pugnabi-
mus adversus eos. nos autem pauci sumus. Et ait Iudas.
Absit istam rem facere ut fugiamus ab eis. Et si
appropiavit tempus nostrum moriamur in virtute propter fra-
tres nostros et non inferamus crimen glorie nostre. Et movit ex-
ercitus de castris et steterunt illis obviam. Et divisi
sunt equites in duas partes et fundibularii et sagit-
tarii precedebant exercitum et primi certaminis potentes
omnes. Bachides autem erat in dextro cornu. Et proxima-
vit legio ex duabus partibus et clamabant tubis.
Exclamaverunt autem et hii qui erant ex parte Iude et ipsi. et
commota est terra a facie exercituum. Et commissum est pre-
lium a mane usque ad vesperam. Et vidit Iudas quod
firmior est pars exercitus Bachidis in dextris. et con-
venerunt cum ipso omnes constantes corde. Et contrita est dex-
tera pars ab eis. et persecutus est eos usque ad montem Azo-
ti. Et qui in sinistro cornu erant viderunt quod con-
tritum est dextrum cornu et secuti sunt post Iudam et
eos qui cum eo erant a tergo. Et ingravatum est prelium et
ceciderunt vulnerati multi ex his et ex illis. Et Iudas ceci-
dit et ceteri fugerunt. Et Ionathas et Simon tulerunt
Iudam fratrem suum et sepelierunt eum in sepulchro
patrum suorum in civitate Modin. Et fleverunt eum
omnis populus Israhel planctu magno. Et lugebant
dies multos et dixerunt. Quomodo cecidit potens qui
salvum faciebat Israhel. Et cetera verba bellorum Iude et
virtutum quas fecit et magnitudinis non sunt descripta multa enim erant
valde. Et factum est postquam obiit Iudas emerserunt iniqui
in omnibus finibus Israhel. Et exorti sunt omnes qui opera-

bantur iniquitatem. In diebus illis facta est fames
magna valde et tradidit se Bachidi omnis regio
eorum cum ipsis. Et elegit Bachides impios viros et
constituit eos dominos regionis. Et exquirebant et perscru-
tabantur amicos Iude et adducebant eos ad
Bachidem et vindicabat in illos et illudebat. Et
facta est tribulatio magna in Israel qualis non fuit ex qua
die non est visus propheta in Israel. Et congregati sunt omnes
amici Iude et dixerunt Ionathe: Ex quo frater tuus Iu-
das defunctus est, vir similis ei non est qui exeat contra in-
imicos nostros Bachidem et eos qui inimici sunt gentis
nostre. Nunc itaque te elegimus hodie pro eo nobis esse in
principem et ducem ad bellandum bellum nostrum. Et sus-
cepit Ionathas tempore illo principatum et surrexit in
loco Iude fratris sui. Et cognovit Bachides et que-
rebat illum occidere. Et cognovit Ionathas et Sy-
mon frater eius et omnes qui cum eo erant. Et fugerunt
in desertum Thecue et consederunt ad aquam lacus As-
phar. Et cognovit Bachides et die sabbatorum venit
ipse et omnis exercitus eius trans Iordanem. Et misit fratrem su-
um ducem populi et rogavit Nabutheos amicos
suos ut commodarent illis apparatum suum qui erat
copiosus. Et exierunt filii Iambri ex Madaba et
comprehenderunt Iohannem et omnia que habebat et abierunt
habentes ea. Post hec verba renuntiatum est Ionathe et Sy-
moni fratri eius quia filii Iambri faciunt nuptias mag-
nas et ducunt sponsam ex Madaba filiam unius
de magnis principibus Chanaan cum ambitione
magna. Et recordati sunt sanguinis Iohannis fratris
sui et ascenderunt et absconderunt se sub tegumento
montis. Et levaverunt oculos suos et viderunt et ecce
tumultus et apparatus multus et sponsus processit et
amici eius et fratres eius obviam illis cum tympanis et
musicis et armis multis. Et surrexerunt ad eos de insi-
diis et occiderunt eos et ceciderunt vulnerati multi et
residui fugerunt in montem. Et acceperunt omnia
spolia eorum et converse sunt nuptie in luctum et vox
musicorum ipsorum in lamentum. Et vindicaverunt vin-
dictam sanguinis fratris sui. Et reversi sunt ad ripam
Iordanis. Et audivit Bachides et venit die sab-
batorum usque ad oram Iordanis in virtute multa.
Et dixit ad suos Ionathas: Surgamus et pugnemus
contra inimicos nostros. Non est enim hodie sicut heri et nudi-
usterius. Ecce enim bellum ex adverso, aqua vero Iordanis
hinc et inde et ripe et paludes et saltus, et non est locus di-
vertendi. Nunc ergo clamate in celum ut liberemi-
ni de manibus inimicorum vestrorum. Et commissum est
bellum. Et extendit Ionathas manum suam per-
cutere Bachidem et divertit ab eo retro. Et desilu-
it Ionathas et qui cum eo erant in Iordanem
et transnataverunt ad eos. Et ceciderunt de parte Bachi-
dis die illa mille viri. Et reversi sunt Ierusalem. Et edifica-
verunt civitates munitas in Iudea, munitionem

que erat in Iericho et in Amaum et in Bethoron
et Bethel et Thamnatha et Phara et Thopo muris
excelsis et portis et seris. Et posuit custodiam in eis
ut inimicitias exercerent in Israel. Et munivit ci-
vitatem Bethsuram et Gazaram et arcem et posu-
it in eis auxilia et apparatum escarum. Et accepit
filios principum regionis obsides et posuit eos in
arce in Ierusalem in custodia. Et anno CLIII mense
secundo precepit Alchimus destrui muros domus sancte
interioris et destrui opera prophetarum et cepit destruere. In
tempore illo percussus est Alchimus et impedita sunt
opera illius et occlusum est os eius et dissolutus est
paralysi nec ultra potuit loqui verbum et man-
dare de domo sua. Et mortuus est Alchimus in
tempore illo cum tormento magno. Et vidit Bachides
quoniam mortuus est Alchimus et reversus est ad regem. Et
siluit terra annis duobus. Et cogitaverunt omnes
iniqui dicentes: Ecce Ionathas et qui cum eo sunt
silentio habitant confidentes. Nunc ergo adducamus
Bachidem et comprehendet eos omnes una nocte.
Et abierunt et consilium ei dederunt. Et surrexit ut ve-
niret cum exercitu multo. Et misit epistolas sociis
suis occulte qui erant in Iudea ut comprehende-
rent Ionatham et eos qui cum eo erant. Sed non
potuerunt, quia innotuit eis consilium eorum. Et apprehendit
de viris regionis qui principes erant malicie quinquaginta
viros et occidit eos. Et secessit Ionathas et Simon
et qui cum eo erant in Bethbessen que est in deserto
et extruxit diruta eius et firmaverunt eam. Et cognovit
Bachides et congregavit universam multitudinem
suam et his qui de Iudea erant denuntiavit. Et
venit et castra posuit desuper a Bethbesse et oppug-
navit eam dies multos et fecit machinas. Et re-
liquit Ionathas Simonem fratrem suum in civitate
et exiit in regionem et venit cum numero et percussit
Odarem et fratres eius et filios Phaseron in tabernaculo
ipsorum. Et cepit cedere et crescere in virtutibus. Simon
vero et qui cum ipso erant exierunt de civitate et suc-
cenderunt machinas et pugnaverunt contra Bachidem et
contritus est ab eis et affligebant eum valde quia con-
silium eius et congressus eius erat inanis. Et iratus contra
viros iniquos qui ei consilium dederant ut veni-
ret in regionem ipsorum multos ex eis occidit. Ipse
autem cogitavit cum reliquis abire in regionem
suam. Et cognovit Ionathas et misit ad eum
legatos componere cum ipso pacem et reddere ei
captivitatem. Et libenter accepit. Et fecit secundum verba eius.
Et iuravit nichil se ei facturum mali omnibus
diebus vite eius. Et reddidit ei captivitatem quam
prius erat predatus de terra Iuda. Et conversus abiit in
terram suam, et non apposuit amplius venire in fi-
nes eius. Et cessavit gladius ex Israel. Et habitavit
Ionathas in Machmas. Et cepit Ionathas ibi

supplicare ipsum et exterminauit impios ex israel.
Et anno centesimo sexagesimo ascendit alexander antiochi
filius qui cognominatus est nobilis: et occu
pauit ptolomaidam: et receperunt eum et reg
nauit illic. Et audiuit demetrius rex: et congrega
uit exercitum ualde copiosum: et exiuit obuiam
illi in prelium. Et misit demetrius ad ionatham
epistolam uerbis pacificis ut magnificaret eum. Di
xit enim: Anticipemus pacem facere cum eo priusquam
faciat cum alexandro aduersum nos. Recorda
bitur enim omnium malorum que fecimus ei et in fratrem
eius et in gentem eius. Et dedit ei potestatem congregandi exer
citum et fabricare arma et ipsum esse socium eius. Et
obsides qui erant in arce iussit ei tradi. Et ue
nit ionathas in ierusalem et legit epistolas in auditu
omnis populi et eorum qui in arce erant. Et timuerunt
timore magno quoniam audierunt quod dedit ei rex po
testatem congregandi exercitum. Et traditi sunt iona
the obsides et reddidit eos parentibus suis. Et ha
bitauit ionathas in ierusalem et cepit edificare et in
nouare ciuitatem. Et dixit facientibus opera ut
extruerent muros et montem syon in circui
tu lapidibus quadratis ad muniendum et ita fecerunt.
Et fugerunt alienigene qui erant in munitioni
bus quas edificauerat bachides et reliquit unusquisque
locum suum et abiit in terram suam. Tantum in beth
suram remanserunt aliqui ex his qui reliquer
rant legem et precepta dei. Erat enim eis hec ad refu
gium. Et audiuit alexander rex promissa que pro
misit demetrius ionathe et narrauerunt ei prelia et
uirtutes quas ipse fecit et fratres eius et labores quos labora
uerunt et ait: Numquid inueniemus aliquem uirum
talem? Et nunc faciemus eum amicum et socium
nostrum. Et scripsit epistolam et misit ei secundum hec uerba dicens:
Rex alexander fratri ionathe salutem. Audiuimus
de te quod uir potens uiribus et aptus es ut sis ami
cus noster. Et nunc constituimus te hodie summum sacer
dotem gentis tue et ut amicus uoceris regis.
Et misit ei purpuram et coronam auream et que
nostra sunt sentias nobiscum et conserues amicitias
ad nos. Et induit se ionathas stola sancta ponti
ficali mense septimo anno centesimo sexagesimo in die solemni sceno
phegie. Et congregauit exercitum et fecit arma copi
osa. Et audiuit demetrius uerba ista et contrista
tus est nimis et ait: Quid hoc fecimus quod preoccupa
uit nos alexander apprehendere amicitiam
iudeorum ad munimen suum? Scribam et ego illis
uerba deprecatoria et dignitates et dona ut sint
mecum in adiutorio. Et scripsit in hec uerba: Rex
demetrius genti iudeorum salutem. Quoniam seruastis
ad nos pactum et mansistis in amicitia nostra
et non accessistis ad inimicos nostros audiuimus
et gauisi sumus. Et nunc perseuerate adhuc

133

conseruare ad nos fidem et retribuemus uobis
bona pro his que fecistis nobiscum. Et remittemus
uobis prestationes multas et dabimus uobis donationes. Et
nunc absoluo uos et omnes iudeos a tributis et precia
salis indulgeo et coronas remitto. Et tertias semi
nis et dimidiam partem fructus ligni quod est portio
nis mee relinquo uobis ex hodierno et deinceps
ne accipiantur a terra iuda et a tribus ciuitatibus
que addite sunt illi ex samaria et galilea ex hodi
erna die et in totum tempus. Et ierusalem sit sancta et libera
cum finibus suis et decime et tributa ipsius sint.
Remitto et potestatem arcis que est in ierusalem et do eam
summo sacerdoti ut constituat in ea uiros quoscumque
ipse elegerit qui custodiant eam. Et omnem animam
iudeorum que captiua est a terra iuda in omni regno
meo relinquo liberam gratis ut omnes a tributis
soluantur etiam pecorum suorum. Et omnes dies solemnes et
sabbata et neomenie et dies decreti et tres dies ante
diem solemnem et tres post diem solemnem sint omnes
immunitatis et remissionis omnibus iudeis qui sunt
in regno meo. Et nemo habebit potestatem agere et
mouere negotia aduersus aliquem eorum in omni
causa. Et ut ascribantur ex iudeis in exercitu regis ad tri
ginta milia uirorum et dabuntur illis copie ut oportet omnibus exer
citibus regis. Et ex eis ordinabuntur qui sint in mu
nitionibus regis magni. Et ex his constituentur super
negotia regni que aguntur ex fide. Et principes
sint ex eis et ambulent in legibus suis sicut precepit rex in
terra iuda. Et tres ciuitates que addite sunt iudee ex
regione samarie cum iudea reputentur ut sint
sub uno et non obediant alii potestati nisi summi
sacerdotis. Ptolomaidam et fines eius quas dedi donum
sanctis qui sunt in ierusalem ad necessarios sumptus sanctorum.
Et ego singulis annis dabo quindecim milia siclorum argenti
de rationibus regis que me contingunt. Et omne quod reliquum
fuit ex quo reddiderant qui super negotia erant annis
prioribus hoc dabunt in opera domus. Et super hec quinque milia
siclorum argenti que accipiebant de sanctorum ratione per singulos
annos. Et hec ad sacerdotes pertineant qui ministerio
funguntur. Et quicumque confugerint ad templum quod est in
ierosolimis et in omnibus finibus eius obnoxii regi in
omni negotio dimittantur et uniuersa que sunt eis in
regno meo libera habeant. Et ad edificanda uel restau
randa opera sanctorum sumptus dabuntur de ratione regis. Et
ad extruendos muros ierusalem et communiendos in cir
cuitu sumptus dabuntur de ratione regis et ad construen
dos muros in iudea. Ut audiuit autem ionathas et populus
sermones istos non crediderunt eis nec receperunt eos
quia recordati sunt malitie magne quam fecerat in israel
et tribulauerat eos ualde. Et complacuit eis in alexan
drum quia ipse fuerat eis princeps sermonum pacis et ipsi
auxilium ferebant omnibus diebus. Et congregauit rex
alexander exercitum magnum et admouit castra

ad demetrium, et commiserunt prelium reges. et fu-
git exercitus demetrii. et insecutus est eum alexan-
der. Et incubuit super eos, et invaluit prelium nimis
donec occidit sol. et cecidit demetrius in die
illa. Et misit alexander ad ptolomeum regem egip-
ti legatos per hec verba dicens. Quoniam regressus sum in reg-
num meum et sedi in sede patrum meorum, et optinui
principatum et contrivi demetrium, et possedi regionem
nostram, et commisi pugnam cum eo, et contritus est ipse et
castra eius a nobis, et sedimus in sede regni eius. et nunc
statuamus ad invicem amicitiam, et da mihi filiam
tuam uxorem, et ego ero gener tuus, et dabo tibi dona et
dignitatem. Et respondit ptolomeus rex dicens. felix
dies in qua reversus es ad terram patrum tuorum, et sedis-
ti in sede regni eorum. et nunc faciam tibi quod scripsisti. sed
occurre ptolomaydem ut videamus nos invicem
et spondeam tibi sicut dixisti. Et exiit ptolomeus de e-
gipto ipse et cleopatra filia eius, et venit ptolomayde
anno .c.lx.ii. et occurrit ei alexander rex, et dedit ei
cleopatram filiam suam. Et fecit nuptias eius ptolo-
mayde sicut reges in magna gloria. et scripsit rex alex-
ander ionathe ut veniret obviam sibi. Et abiit
cum gloria ptolomayde. et occurrit ibi duobus regi-
bus, et dedit illis argentum multum et aurum et dona.
Et invenit gratiam in conspectu eorum. et convenerunt ad-
versus eum viri pestilentes ex israel viri iniqui inter-
pellantes adversus eum. et non intendit rex ad eos.
Et iussit spoliari ionatham vestimentis suis et indui
eum purpura. et ita fecerunt. Et collocavit eum rex se-
dere secum. Dixitque principibus. Exite cum eo in me-
dio civitatis, et predicate ut nemo interpellet ad-
versus eum de ullo negotio, nec quisquam ei molestus
sit de ulla ratione. et factum est ut viderunt qui interpella-
bant gloriam eius que predicabatur, et opertum eum
purpura fugerunt omnes. Et magnificavit eum rex
et scripsit eum inter primos amicos. et posuit eum ducem
et participem principatus. Et reversus est ionathas in
ierusalem cum pace et leticia. In anno .c.lx.v. venit de-
metrius filius demetrii a creta in terram patrum suorum.
et audivit alexander rex et contristatus est valde et rever-
sus est antiochiam. Et constituit demetrius apollo-
nium qui preerat syrie choele, et congregavit exer-
citum magnum, et accessit ad iamniam, et misit
ad ionatham summum sacerdotem dicens. Tu solus
resistis nobis. ego autem factus sum in derisum et in oppro-
brium propterea quia tu potestatem exerces adversum nos
in montibus. Nunc ergo si confidis in virtutibus tuis
descende ad nos in campum, et comparemus illic invi-
cem, quoniam mecum est virtus bellorum. Interroga et disce
quis sum ego et ceteri qui auxilio sunt mihi. Qui et
dicunt quia non potest stare pes vester ante faciem nostram, qua-
bis in fugam conversi sunt patres tui in terra sua. et nunc
quomodo poteris sustinere equitatum et exercitum tantum
in campo ubi non est lapis neque saxum neque locus
fugiendi. Ut autem audivit ionathas sermones
apollonii motus est animo. Et elegit .x. milia virorum
et exiit ab ierusalem. et occurrit ei simon frater eius in adiu-
torium. et applicuerunt castra in ioppen, et exclusit
eum a civitate, quia custodia apollonii erat io-
pe, et obpugnavit eam. Et exterriti qui erant in
civitate aperuerunt ei. et optinuit ionathas io-
pen. Et audivit apollonius, et admovit .iii. milia
equitum et exercitum multum, abiit azotum tamquam iter
faciens. et statim exiit in campum eo quod haberet mul-
titudinem equitum et confideret in eum. et insecutus
est eum ionathas in azotum, et prelium commiserunt.
Et reliquit apollonius in castris .m. equites post eos
occulte. et cognovit ionathas quoniam insidie post
se, et circuierunt castra eius a mane usque ad vesperam. populus
autem stabat sicut preceperat ionathas, et laboraverunt equi eorum.
Et eiecit simon exercitum suum et commisit contra legionem.
equites enim fatigati erant, et contriti sunt ab eo, et fugerunt.
Et qui dispersi sunt in campum fugerunt in azotum.
et intraverunt in bethdagon ydolum suum ut se ibi libera-
rent. Et succendit ionathas azotum et civitates
que erant in circuitu eius, et accepit spolia eorum et tem-
plum dagon, et eos qui fugerant in illud succendit
igni. Et fuerunt qui ceciderunt gladio cum his
qui succensi sunt fere .viii. milia virorum. et movit in-
de ionathas castra et applicuit ea ascalonam. et ex-
ierunt de civitate obviam illi in magna gloria.
Et reversus est ionathas in ierusalem cum suis habentibus
spolia multa. et factum est ut audivit alexander ser-
mones istos, addidit adhuc glorificare ionatham.
Et misit ei fibulam auream sicut consuetudo est
dari cognatis regum. et dedit ei accharon et omnes
fines eius in possessionem.

XI

Et rex egipti congregavit
exercitum sicut arenam que est circa oram ma-
ris et naves multas. Et querebat optinere regnum
alexandri dolo, et addere illud regno suo. et exiit
in syriam verbis pacificis, et aperiebant ei civitates et
occurrebant ei, quia mandaverat alexander
rex exire ei obviam eo quod socer suus esset. Cum
autem introiret ptolomeus civitatem, ponebat cus-
todias militum in singulis civitatibus. et ut ap-
propiavit azoto ostenderunt ei templum dagon
succensum igni et azotum et cetera eius demolita et cor-
pora proiecta et eorum qui cesi erant in bello tumu-
los quos fecerant secus viam. et narraverunt regi
quia hec fecit ionathas ut invidiam facerent ei. Et
tacuit rex. et occurrit ionathas regi in io-
pen in gloria. Et invicem se salutaverunt et dormi-
erunt illic. et abiit ionathas cum rege usque ad
fluvium qui vocatur eleutherus, et reversus est in
ierusalem. Rex autem ptolomeus obtinuit dominium
civitatum usque seleuciam maritimam, et cogi-

cabat in alexandrum consilia mala. Et misit
legatos ad demetrium dicens: Veni componamus
inter nos pactum, et dabo tibi filiam meam quam
habet alexander, et regnabis in regno patris tui. Peni
tet enim me quod dederim illi filiam meam: quesivit enim
me occidere. Et vituperavit eum propterea quod concupi
sceret regnum eius. Et abstulit filiam suam et
dedit eam demetrio, et abalienavit se ab a
lexandro. Et manifeste facte sunt inimicitie eius.
Et intravit ptolomeus antiochiam et inposu
it duo diademata capiti suo egypti et asye.
Ptolomeus autem rex in cilicia illis temporibus, quia rebella
bant qui erant in locis illis. Et audivit alexan
der et venit ad eum in bello. Et produxit ptolome
us exercitum et occurrit ei in manu valida et fu
gavit eum. Et fugit alexander in arabiam ut
ibi protegeretur. Rex autem ptolomeus exaltatus est.
Et abstulit gabdiel arabs caput alexandri et mi
sit ptolomeo. Et rex ptolomeus mortuus est in
die tertia. Et qui erant in munitionibus perierunt
ab his qui erant intra castra. Et regnavit de
metrius anno ·c·lx·vii·. In diebus illis congregavit
ionathas eos qui erant in iudea ut expugna
rent arcem que est in ierusalem, et fecerunt contra eam
machinas multas. Et abierunt quidam qui
oderant gentem suam viri iniqui ad regem
et renunciaverunt ei quod ionathas obsideret arcem.
Et ut audivit, iratus est, et statim venit ptolo
maydam. Et scripsit ionathe ne obsideret arcem sed oc
curreret sibi ad colloquium festinato. Ut autem au
divit ionathas, iussit obsidere, et elegit de se
nioribus israel et de sacerdotibus et dedit se periculo. Et acce
pit aurum et argentum et vestem et alia exenia
quam multa. Et abiit ad regem ptolomaydam et
invenit gratiam in conspectu eius. Et interpellabant
adversus eum quidam iniqui ex gente sua. Et
fecit ei rex sicut fecerant ei qui ante ipsum fuerant. Et
exaltavit eum in conspectu omnium amicorum eius.
Et statuit ei principatum sacerdotii et quecumque
alia habuit prius pretiosa, et fecit eum principem amicorum.
Et postulavit ionathas a rege ut immunem
faceret iudeam et tres toparchias et samariam
et confines eius, et promisit ei talenta ·ccc·. Et consensit rex
et scripsit ionathe epistolas de his omnibus hunc modum
continentes: Rex demetrius ionathe fratri salutem et genti
iudeorum. Exemplum epistole quam scripsimus lasteni pa
renti nostro de vobis misimus ad vos ut sciretis. Rex
demetrius lasteni parenti salutem. Genti iudeorum
amicis nostris et conservantibus que iusta sunt apud nos decre
vimus benefacere propter benignitatem ipsorum quam erga nos
habent. Statuimus ergo illis omnes fines iudee et tres civi
tates: apheredam, lyddam et ramathe que addi
te sunt iudee ex samaria et omnes confines earum se

questrari omnibus sacrificantibus in ierosolimis
pro his que ab eis prius rex accipiebat per singulos
annos et pro fructibus terre et pomorum. Et alia que ad
nos pertinebant decimarum et tributorum ex hoc tempore
remittimus eis, et areas salinarum et coronas que
nobis deferebantur omnia ipsis concedimus. Et nichil
horum irritum erit ex hoc et in omne tempus. Nunc ergo
curate facere horum exemplum et detur ionathe
et ponatur in monte syon sancto in loco celebri.
Et vidit demetrius rex quia siluit terra in conspectu
suo et nichil ei resistit: dimisit exercitum suum
unumquemque in locum suum excepto peregrino exerci
tu quem contraxit ab insulis gentium, et inimici erant
ei omnes exercitus patrum eius. Tryphon autem erat
quidam partium alexandri prius, et vidit quia omnis ex
ercitus murmurabat contra demetrium, et ivit ad emal
chuel arabum qui nutriebat antiochum filium
alexandri, et assidebat ei ut traderet eum ipsi
ut regnaret in regno patris sui, et enunciavit
ei quanta fecit demetrius et inimicitias exercituum
eius adversus illum. Et mansit ibi diebus multis. Et mi
sit ionathas ad demetrium regem ut eiceret eos
qui in arce erant, quia impugnabant israel. Et mi
sit demetrius ad ionathan dicens: Non hoc
tantum faciam tibi et genti tue, sed gloria illustrabo te et
gentem tuam cum fuerit oportunum. Nunc ergo recte
feceris si miseris michi viros in auxilium, quia discessit
omnis exercitus meus. Et misit ei ionathas tria
milia virorum fortium antiochiam. Et venerunt an
tiochiam, et delectatus est rex in adventu eorum. Et
convenerunt qui erant de civitate ·c·xx· milia virorum
et volebant interficere regem. Et fugit rex in aulam.
Et occupaverunt qui erant de civitate itinera ci
vitatis et ceperunt pugnare. Et vocavit rex iu
deos in auxilium et convenerunt omnes simul ad
eum, et dispersi sunt omnes per civitatem et occiderunt
in die illa ·c· milia hominum et succenderunt civitatem
et ceperunt spolia multa in illa die et liberaverunt
regem. Et viderunt qui erant de civitate quod obti
nuissent iudei civitatem sicut volebant, et infir
mati sunt mente sua. Et clamaverunt ad regem
cum precibus dicentes: Da nobis dextras et cessent iu
dei oppugnare nos et civitatem. Et proiecerunt
arma et pacem fecerunt. Et glorificati sunt iudei
in conspectu regis et in conspectu omnium qui erant
in regno eius, et nominati sunt in regno et regressi
sunt in ierusalem habentes spolia multa. Et sedit deme
trius rex in sede regni sui et siluit terra in con
spectu eius. Et mentitus est omnia quecumque dixit, et abali
enavit se a ionatha et non retribuit ei secundum
beneficia que sibi tribuerat, et vexabat eum
valde. Post hec autem reversus est tryphon et antiochus
cum eo puer adolescens, et regnavit et imposuit

diadema. Et congregati sunt ad eum omnes exercitus
quos disperserat Demetrius, et pugnaverunt contra eum,
et fugit et terga vertit. Et accepit Tryphon bestias et
obtinuit Antiochiam. Et scripsit Antiochus ado-
lescens Ionathe dicens: Constituo tibi sacerdotium
et constituo te super quatuor civitates ut sis de amicis
regis. Et misit illi vasa aurea ad ministerium, et dedit
ei potestatem bibendi in auro, et esse in purpura, et
habere fibulam auream. Et Simonem fratrem eius consti-
tuit ducem a terminis Tyri usque ad fines Egypti.
Et exiit Ionathas et perambulabat trans flumen ci-
vitates. Et congregatus est ad eum omnis exercitus
Syrie in auxilium. Et venit Ascalonem, et oc-
currerunt ei de civitate honorifice. Et abiit
inde Gazam, et concluserunt se qui erant Gaze,
et obsedit eam, et succendit que in circuitu erant
civitates, et predatus est eas. Et rogaverunt Gazen-
ses Ionathan, et dedit illis dextram, et accepit filios
eorum obsides et misit illos in Ierusalem. Et perambula-
vit regionem usque ad Damascum. Et audivit
Ionathas quod prevaricati sunt principes Demetrii
in Cades que est in Galilea cum exercitu multo, quod
volebant eum removere a negotio regni. Et
occurrit illis. Fratrem autem suum Simonem reliquit in-
tra provinciam. Et applicuit Simon ad Bethsuram
et expugnabat eam diebus multis et conclusit eos.
Et postulaverunt ab eo dextras accipere, et dedit illis
et eiecit eos inde et cepit civitatem et posuit in ea pre-
sidium. Et Ionathas et castra eius applicuit ad aquam
Genesar. Et ante lucem vigilaverunt in campo
Asor. Et ecce castra alienigenarum occurrebant
in campo et tendebant ei insidias in montibus;
ipse autem occurrit ex adverso. Insidie vero exsurrex-
erunt de locis suis et commiserunt prelium. Et fugerunt
qui erant ex parte Ionathe omnes, et nemo relictus
est ex eis nisi Mathathias filius Absolomi et Iu-
das filius Calphi princeps militie exercitus. Et sci-
dit Ionathas vestimenta sua et posuit terram in
capite suo et oravit. Et reversus est ad eos Ionathas
in prelium et convertit illos in fugam et pugnave-
runt. Et viderunt qui fugiebant partis illius et re-
versi sunt ad eum et insequebantur cum eo usque
ad Cades ad castra sua, et pervenerunt usque illuc. Et
ceciderunt de alienigenis in die illa tria milia virorum,
et reversus est Ionathas in Ierusalem.
XII Et vidit Ionathas quia tempus eum iuvat, et ele-
git viros et misit Romam statuere et renovare cum
eis amicitiam. Et ad Spartiatas et ad alia loca
misit epistolas secundum eandem formam. Et abierunt
Romam et intraverunt curiam et dixerunt: Iona-
thas summus sacerdos et gens Iudeorum miserunt
nos ut renovaremus amicitiam et societatem secundum pri-
stinum. Et dederunt illis epistolas ad ipsos per loca ut
reducerent eos in terram Iuda cum pace. Et hoc
exemplum epistolarum quas scripsit Ionathas Spartia-
tis: Ionathas summus sacerdos et seniores gen-
tis et sacerdotes et reliquus populus Iudeorum Spartia-
tis fratribus salutem. Iam pridem misse erant epistole ad
Oniam summum sacerdotem a Dario qui regnabat
apud vos, quoniam estis fratres nostri sicut rescriptum continet quod
subiectum est. Et suscepit Onias virum qui fuerat
missus cum honore, et accepit epistolas quibus signi-
ficabatur de societate et amicitia. Nos cum nullo
horum indigeremus, habentes solatium sanctos libros qui
sunt in manibus nostris, maluimus mittere ad vos
renovare fraternitatem et amicitiam ne forte ali-
eni efficiamur a vobis. Multa enim tempora transierunt
ex quo misistis ad nos. Nos ergo in omni tempore sine
intermissione in diebus sollemnibus et ceteris quibus
oportet memores sumus vestri in sacrificiis que offeri-
mus et observationibus, sicut fas est et decet meminisse
fratrum. Letamur itaque de gloria vestra. Nos autem circumde-
derunt multe tribulationes et multa prelia, et impugna-
verunt nos reges qui sunt in circuitu nostro. Noluimus
ergo vobis molesti esse neque ceteris sociis et amicis nostris in
his preliis. Habuimus enim de celo auxilium et liberati su-
mus, et humiliati sunt inimici nostri. Elegimus
itaque Numenium Antiochi et Antipatrum Iasonis
filium, et misimus ad Romanos renovare cum eis
amicitiam et societatem pristinam. Mandavimus
itaque eis ut veniant et ad vos et salutent vos et
reddant vobis epistolas nostras de innovatione fraterni-
tatis nostre. Et nunc bene facietis rescribentes nobis ad hec.
Et hoc rescriptum epistolarum quod miserat Onie Arius rex Spar-
tiatarum: Onie sacerdoti magno salutem. In-
ventum est in scriptura de Spartiatis et Iudeis quoniam
sunt fratres et quod sunt de genere Abraham. Et nunc ex quo
hec cognovimus, benefacitis scribentes nobis de pace
vestra. Sed et nos rescripsimus vobis: pecora vestra et possessi-
ones vestre nostre sunt, et nostre vestre. Mandavimus itaque hec
nuntiari vobis. Et audivit Ionathas quoniam egressi
sunt principes Demetrii cum exercitu multo supra
quam prius pugnare adversus eum. Et exiit ab Ierusalem
et occurrit eis in Amathitide regione; non enim de-
derat eis spatium ut ingrederentur regionem eius. Et misit
speculatores in castra eorum, et reversi renuncia-
verunt quod constituunt supervenire illuc nocte. Cum autem
occidisset sol, precepit Ionathas suis vigilare et esse
in armis paratos ad pugnam tota nocte. Et
posuit custodes per circuitum castrorum. Et audierunt
adversarii quod paratus esset Ionathas cum suis in bello,
et timuerunt et formidaverunt in corde suo. Et accende-
runt focos in castris suis. Ionathas autem et qui cum
eo erant non cognoverunt usque mane; videbant enim
luminaria ardentia. Et secutus est Ionathas eos
et non comprehendit eos. Transierant enim flumen Eleutherum.

rum. Et diuertit ionathas ad arabas qui uoca-
ntur zabadei et percussit eos et accepit spolia eorum. Et
iunxit et uenit damascum et perambulabat omnem
regionem illam. Simon autem exiit et uenit usque ad
ascalonem et ad proxima presidia et declinauit
in ioppen et occupauit eam. Audiuit enim quod uel-
lent presidium tradere partibus demetrii et posuit
ibi custodes ut custodirent eam. Et reuersus est
ionathas et conuocauit seniores populi et cogita-
uit cum eis edificare presidia in iudea et edifica-
re muros in iherusalem et exaltare altitudinem mag-
nam inter medium arcis et ciuitatis ut separa-
ret eam a ciuitate ut esset ipsa singulariter et
ne emant neque uendant. Et conuenerunt ut edifi-
carent ciuitatem. Et cecidit murus qui erat super tor-
rentem ab ortu solis et reparauit eum qui uocatur
chaphetetha. Et simon edificauit adyada in
sephala et muniuit eam et imposuit portas et se-
ras. Et cum cogitasset triphon regnare asye et
assumere diadema et extendere manum in an-
tiochum regem timens ne forte non permitteret eum
ionathas sed pugnaret aduersus eum querebat
comprehendere et occidere. Et exurgens abiit in bethsan.
Et exiuit ionathas obuiam ei cum .xl. milibus ui-
rorum electorum in prelium et uenit in bethsan. Et
uidit triphon quia uenit ionathas cum exercitu
multo ut extenderet in eum manus et timuit
et excepit eum cum honore et commendauit eum omnibus
amicis suis et dedit ei munera. Et precepit exerciti-
bus suis ut obedirent ei sicut sibi. Et dixit ionathe.
Ut quid uexasti uniuersum populum cum bellum
nobis non sit. Et nunc remitte eos in domos suas. Elige
autem tibi paucos uiros qui tecum sint et ueni mecum
ptolomaydam et tradam illam tibi et reliqua presidia et
exercitum et uniuersos prepositos negotii et conuersus ab-
ibo propterea enim ueni. Et credidit ei et fecit sicut dixit. Et di-
misit exercitum et abierunt in terram iuda. Retin-
uit autem secum .iii. milia uirorum ex quibus remisit in
galileam .ii. milia. Ii autem cum eo uenerunt. Ut autem intra-
uit ionathas ptolomaydam clauserunt por-
tas ptolomenses et comprehenderunt eum et omnes qui
cum eo intrauerant in gladio interfecerunt. Et misit
triphon exercitum et equites in galileam et in
campum magnum ut perderet omnes socios ionathe.
At illi cum cognouissent quia comprehensus est ionathas
et periit et omnes qui cum eo erant hortati sunt se-
metipsos et exierunt parati in prelium. Et uiden-
tes hii qui insecuti fuerant quia pro anima res est illis
reuersi sunt. Illi autem uenerunt omnes cum pace in terram
iuda et planxerunt ionatham et omnes qui cum eo
erant ualde. Et luxit israel luctu magno. Et quesi-
erunt omnes gentes que erant in circuitu eorum conte-
rere. Dixerunt enim non habent principem et adiutorem.
Nunc ergo expugnemus illos et tollamus ex hominibus me-
moriam eorum.

XIII

Et audiuit simon quod congregasset
triphon exercitum copiosum ut ueniret
in terram iuda et attereret eam. Uidensque quia in tre-
more populus est et timore ascendit ierusalem et congregauit
populum et adhortans dixit. Uos scitis quanta ego et fra-
tres mei et domus patris mei fecimus pro legibus et pro sanctis prelia
et angustias quales uidimus. Horum gratia perierunt fra-
tres mei omnes propter israel et relictus sum ego solus. Et nunc
non michi contingat parcere anime mee in omni tempore tri-
bulationis. Non enim melior sum fratribus meis. Uindicabo
itaque gentem meam et sancta natos quoque nostros et uxores
quia congregate sunt uniuerse gentes conterere nos inimicitie gra-
tia. Et accensus est spiritus populi simul ut audiuit sermo-
nes istos et responderunt uoce magna dicentes. Tu
es dux noster loco iude et ionathe fratris tui. Pugna pre-
lium nostrum et omnia quecumque dixeris nobis faciemus. Et congre-
gans omnes uiros bellatores accelerauit consummare uniuersos mu-
ros ierusalem et muniuit eam in gyro.
Et misit ionathan filium absalon et cum eo exer-
citum nouum in ioppen et eiectis hiis qui erant in
ea mansit illic ipse. Et mouit triphon a pto-
lomaida cum exercitu multo ut ueniret in terram
iuda et ionathas cum eo in custodia. Simon
autem applicuit in addus contra faciem campi. Et ut cog-
nouit triphon quia surrexit simon loco ionathe fratris
sui et quia commissurus erat cum eo prelium misit
ad eum legatos dicens. Pro argento quod debebat
frater tuus ionathas in ratione regis detinuimus eum.
Et nunc mitte argenti talenta .c. et duos filios eius
obsides ut non dimissus fugiat a nobis et
remittemus eum. Et cognouit simon quia cum dolo
loqueretur secum. Iussit tamen dari argentum et
pueros ne inimicitiam magnam sumeret. Et
misit pueros et .c. talenta ad populum israel dicentem.
Quia non misit argentum et pueros propterea periit. Et men-
titus est et non dimisit ionathan. Et post hec uenit tri-
phon intra regionem ut contereret eam et gyrauerunt
per uiam que ducit ad dor. Et simon et castra eius am-
bulabant in omnem locum quocumque ibant. Qui
autem in arce erant miserunt ad triphonem legatos
ut festinaret uenire per desertum et mitteret illis a-
limonias. Et parauit simon omnem equitatem ut
ueniret illa nocte. Erat autem nix multa ualde et [illegible]
et non uenit in galaadithim. Et cum appropinquasset
baschama occidit ionathan et filios eius. Et conuer-
tit triphon et abiit in terram suam. Et misit si-
mon et accepit ossa ionathe fratris sui et sepelierunt
ea in modyn ciuitate patrum suorum. Et planxe-
runt eum omnis israel planctu magno et luxerunt eum
dies multos. Et edificauit simon super sepulchrum
patris sui et fratrum suorum edificium altum uisu lapi-
de polito retro et ante. Et statuit .vii. pyramides

XIII

pyramidas, contra unam patri et matri et quattuor fratribus. Et his
circumposuit columpnas magnas, et super columpnas
arma ad memoriam eternam, et iuxta arma na-
ves sculptas, que viderentur ab hominibus navigan-
tibus mare. Hoc est sepulchrum quod fecit in Modyn usque
in hunc diem. Tryphon autem cum iter faceret cum
Antiocho rege adolescente, dolo occidit eum, et
regnavit loco eius, et imposuit sibi diadema Asi-
e, et fecit plagam magnam in terra. Et edificavit
Simon presidia Iudee, muniens ea turribus ex-
celsis et muris magnis et portis et seris. Et posuit
alimenta in munitionibus. Et elegit Simon viros et mi-
sit ad Demetrium regem ut faceret remissio-
nem regioni, quia actus omnes Tryphonis per direptio-
nem fuerant gesti. Et Demetrius ad hec verba respondit ei et
scripsit epistolam talem: Rex Demetrius Simoni sum-
mo sacerdoti et amico regum et senioribus genti
Iudeorum salutem. Coronam auream et bahem quam misistis
suscepimus, et parati sumus facere vobiscum mag-
nam pacem, et scribere prepositis regis remittere
vobis que indulsimus. Quecumque enim constituimus vobis con-
stant. Munitiones que edificastis vestre sint. Remitti-
mus quoque ignorantias et peccata usque in hodiernum diem,
et coronam quam debebatis. Et si quid aliud erat tribu-
tarium in Ierusalem, iam non sit tributarium. Et si qui ex vobis apti
sunt conscribi inter nostros, conscribantur, et sit inter nos et vos
pax. Anno centesimo septuagesimo ablatum est iugum gentium
ab Israel. Et cepit populus Israel scribere in tabulis et gestis
publicis: Anno primo sub Simone summo sacer-
dote magno duce et principe Iudeorum. In illis die-
bus Simon applicuit ad Gazam, et circumdedit eam
castris, et fecit machinas, et applicuit ad civita-
tem, et percussit turrim unam et comprehendit. Et ex-
ruperant qui erant intus machinam in civitatem,
et factus est motus magnus in civitate. Et ascen-
derunt qui erant in civitate cum uxoribus et filiis
super murum, scissis tunicis suis, et clamaverunt voce
magna postulantes a Simone dextras sibi dari,
et dixerunt: Non nobis reddas secundum malitias nostras,
sed secundum misericordias tuas. Et flexus Simon non debellavit eos,
sed eiecit eos de civitate, et mundavit edes in
quibus fuerant simulacra, et tunc intravit in eam cum
ymnis benedicens Dominum. Et eiecta ab ea omni
immunditia, collocavit in ea viros qui legem
facerent, et munivit eam, et fecit sibi habitatio-
nem. Qui autem erant in arce Ierusalem prohibebantur
egredi et ingredi in regionem et emere et vendere,
et esurierunt valde, et multi ex eis fame peri-
erunt. Et clamaverunt ad Simonem ut dextras acciperent,
et dedit illis. Et eiecit eos inde, et mundavit arcem
a contaminationibus. Et intraverunt in eam vicesima tertia die
secundi mensis, anno centesimo septuagesimo primo, cum laude et ramis pal-
marum et cytharis et cymbalis et nablis et ymnis et
canticis, quia contritus est inimicus magnus ex Isra-
el. Et constituit ut omnibus annis agerentur dies hii
cum leticia. Et munivit montem templi qui
erat secus arcem, et habitavit ibi ipse et qui cum
eo erant. Et vidit Simon Iohannem filium suum quod vir
esset prelii, et posuit eum ducem virtutum universarum, et
habitavit in Gazaris.

XIIII

Anno centesimo septuagesimo secundo con-
gregavit Demetrius exercitum suum et abiit in Mediam
ad contrahenda sibi auxilia ut expugnaret Tryphonem.
Et audivit Arsaces rex Persidis et Medie quia intra-
vit rex Demetrius confines suos, et misit unum de
principibus suis ut comprehenderet eum vivum, et ad-
duceret eum ad se. Et abiit et percussit castra Deme-
trii, et comprehendit eum, et duxit ad Arsacem, et posuit
eum in custodia. Et siluit terra Iuda omnibus diebus
Simonis, et quesivit bona genti sue, et placuit illis
potestas eius et gloria eius omnibus diebus. Et cum omni glo-
ria sua accepit Ioppen in portum, et fecit introitum in in-
sulis maris. Et dilatavit fines gentis sue, et ob-
tinuit regionem. Et congregavit captivitatem
multam, et dominatus est Gazare et Bethsure et arcis. Et
abstulit immunditias ex ea, et non erat qui resiste-
ret ei. Et unusquisque colebat terram suam cum pace,
et terra Iuda dabat fructus suos, et ligna campo-
rum fructum suum. Seniores in plateis sedebant omnes
et de bonis terre tractabant, et iuvenes induebant
se gloriam et stolas belli. Et civitatibus tribuebat ali-
monias, et constituebat eas ut essent vasa munitionis,
quoadusque nominatum est nomen glorie eius usque ad
extremum terre. Fecit pacem super terram, et letatus est
Israel letitia magna. Et sedit unusquisque sub vite
sua et sub ficulnea sua, et non erat qui terreret eos.
Defecit impugnans eos super terram. Reges contriti
sunt in diebus illis. Et confirmavit omnes humiles populi
sui, et legem exquisivit, et abstulit omnem iniquum
et malum. Sancta glorificavit, et multiplicavit vasa
sanctorum. Et auditum est Rome quia defunctus esset Io-
nathas, et usque in Spartiatas, et contristati sunt valde. Ut
autem audierunt quod Simon frater eius factus esset summus
sacerdos loco eius, et ipse obtineret regionem et civita-
tes in ea, scripserunt ad eum in tabulis ereis ut re-
novarent amicitias et societatem quam fe-
cerant cum Iuda et Ionatha fratribus eius. Et lecte
sunt in conspectu ecclesie in Ierusalem. Et hoc exemplum epistole
epistolarum quas miserunt Spartiathe: Spartianorum
principes et civitates Simoni sacerdoti magno
et senioribus et sacerdotibus et reliquo populo Iudeorum
fratribus salutem. Legati qui missi sunt ad populum nostrum
nuntiaverunt nobis de vestra gloria et honore ac le-
titia, et gavisi sumus in introitu eorum, et scripsimus
que ab ipsis erant dicta in conciliis populi sic: Nume-
nius Antiochi et Antipater Iasonis filius legati Iu-
deorum venerunt ad nos renovantes nobiscum

amicitiam pristinam. Et placuit populo excipere viros gloriose et ponere exemplum sermonum eorum in segregatis populi libris ut sit ad memoriam populo Spartiatarum. Exemplum autem horum scripsimus Simoni magno sacerdoti. Post haec autem misit Simon Numenium Romam habentem clipeum aureum magnum pondo mnarum mille ad statuendam cum eis societatem. Cum autem audisset populus Romanus sermones istos dixerunt: Quam gratiarum actionem reddemus Simoni et filiis eius? Restituit enim ipse fratres suos et expugnavit inimicos Israhel ab eis. Et statuerunt ei libertatem et descripserunt in tabulis aereis et posuerunt in titulis in monte Syon. Et hoc est exemplum scripturae: Octavodecimo die mensis Elul anno centesimo septuagesimo secundo, anno tertio sub Simone sacerdote magno in Asaramel in conventu magno sacerdotum et populi et principum gentis et seniorum regionis nota facta sunt haec: quoniam frequenter facta sunt proelia in regione nostra. Simon autem Mathathiae filius ex filiis Iarib et fratres eius dederunt se periculo et restiterunt adversariis gentis suae ut starent sancta ipsorum et lex, et gloria magna glorificaverunt gentem suam. Et congregavit Ionathas gentem suam et factus est illis sacerdos magnus, et appositus est ad populum suum. Et voluerunt inimici eorum calcare sancta et atterere regionem eorum et extendere manum in sancta eorum. Tunc restitit Simon et pugnavit pro gente sua et erogavit multas pecunias et armavit viros virtutis gentis suae et dedit eis stipendia. Et munivit civitates Iudaeae et Bethsuram quae erat in finibus Iudaeae ubi erant arma hostium antea, et posuit illic praesidium viros Iudaeos. Et Ioppen munivit quae erat ad mare, et Gazaram quae est in finibus Azoti in qua hostes ante habitabant, et collocavit illic Iudaeos, et quaecumque apta erant ad correptionem eorum posuit in eis. Et vidit populus actum Simonis et gloriam quam cogitabat facere genti suae, et posuerunt eum ducem suum et principem sacerdotum eo quod ipse fecerat haec omnia et iustitiam et fidem quam conservavit genti suae, et exquisivit omni modo exaltare populum suum. Et in diebus eius prosperatum est in manibus eius ut tollerentur gentes de regione ipsorum et qui in civitate David erant in Ierusalem in arce de qua procedebant et contaminabant omnia quae in circuitu sanctorum sunt, et inferebant plagam magnam castitati. Et collocavit in ea viros Iudaeos ad tutamentum regionis et civitatis, et exaltavit muros Ierusalem. Et rex Demetrius statuit illi summum sacerdotium. Secundum haec fecit eum amicum suum et glorificavit eum gloria magna. Audivit enim quod appellati sunt Iudaei a Romanis amici et socii et fratres, et quia susceperunt legatos Simonis gloriose, et quia Iudaei et sacerdotes eorum consenserunt eum esse ducem et summum sacerdotem in aeternum donec surgat propheta fidelis. Et ut sit super eos dux et ut cura esset illi pro sanctis, et ut constitueret praepositos super opera eorum et super regionem et super arma et super praesidia, et cura sit illi de sanctis, et ut audiatur ab omnibus, et scribantur in nomine eius omnes conscriptiones in regione, et ut operiatur purpura et auro, et ne liceat ulli ex populo et ex sacerdotibus irritum facere aliquid horum et contradicere his quae ab eo dicuntur, aut convocare conventum in regione sine ipso, et vestiri purpura et uti fibula aurea. Qui autem fecerit extra haec aut irritum fecerit aliquid horum reus erit. Et complacuit omni populo statuere Simonem et facere secundum verba ista. Et suscepit Simon et placuit ei ut summo sacerdotio fungeretur et esset dux et princeps gentis Iudaeorum et sacerdotum et praeesset omnibus. Et scripturam istam dixerunt ponere in tabulis aereis et ponere eas in peribolo sanctorum in loco celebri, exemplum autem eorum ponere in aerario ut habeat Simon et filii eius.

XV

Et misit rex Antiochus filius Demetrii epistolas ab insulis maris Simoni sacerdoti et principi gentis Iudaeorum et universae genti, et erant continentes hunc modum: Rex Antiochus Simoni sacerdoti magno et genti Iudaeorum salutem. Quoniam quidem pestilentes obtinuerunt regnum patrum nostrorum, volo autem vindicare regnum et restituere illud sicut erat antea, electam feci multitudinem exercitus et feci naves bellicas. Volo autem procedere per regionem ut ulciscar in eos qui corruperunt regionem nostram et qui desolaverunt civitates multas in regno meo. Et nunc statuo tibi omnes oblationes quas remiserunt tibi ante me reges, et quaecumque alia dona remiserunt tibi. Et permitto tibi facere percussuram proprii numismatis in regione tua. Ierusalem autem sanctam esse et liberam, et omnia arma quae fabricata sunt et praesidia quae exstruxisti quae tenes maneant tibi. Et omne debitum regis et quae futura sunt regia ex hoc et in totum tempus remittuntur tibi. Cum autem obtinuerimus regnum nostrum, glorificabimus te et gentem tuam et templum gloria magna ita ut manifestetur gloria vestra in universa terra. Anno centesimo septuagesimo quarto exiit Antiochus in terram patrum suorum, et convenerunt ad eum omnes exercitus ita ut pauci relicti essent cum Tryphone. Et insecutus est eum Antiochus rex et venit Doram fugiens per maritimam. Sciebat enim quod congregata sunt mala in eum et reliquit eum exercitus. Et applicuit Antiochus super Doram cum centum viginti milibus virorum bellatorum et octo milibus equitum, et circuivit civitatem, et naves a mari accesserunt, et vexabant civitatem a terra et mari, et neminem sinebant ingredi et egredi. Venit autem Numenius et qui cum eo fuerant ab urbe Roma habentes epistolas regibus et regionibus scriptas in quibus continebantur haec: Lucius consul Romanorum Ptolomeo regi salutem. Legati Iudaeorum venerunt ad nos amici nostri renovantes pristinam

amicitiam et societatem missi a simone sacer
dotum principe et populo iudeorum. Attulerunt autem et cli
peum aureum in mnarum mille. Placuit itaque nobis
scribere regibus et regionibus ut non inferant illis ma
la neque impugnent eos et civitates eorum et regiones
eorum et ut non ferant auxilium impugnantibus
adversum eos. Visum est autem nobis accipere ab eis clipe
um. Si qui ergo pestilentes refugerint de regione
ipsorum ad vos tradite eos simoni principi sacerdo
tum ut vindicet in eos secundum legem suam. Hec eadem
scripta sunt demetrio regi et attalo et ariarathi et ar
saci et in omnes regiones et lampsacho et spartiatis et
delo et mindo et sicione et chariae et samum et pamphi
liam et lyciam et alicarnasum et rodum et faselida
et choo et sydon et arado et gortynam et cnidum et
cyprum et cyrenen. Exemplum autem eorum scripserunt
simoni principi sacerdotum et populo iudeorum. Antiochus
XV autem rex applicuit castra in doram secundo admovens
ei semper manus et machinas faciens et conclusit tripho
nem ne procederet. Et misit ad eum simon duo milia vi
rorum electorum in auxilium et argentum et aurum
et vasa copiosa. Et noluit ea accipere sed rupit
omnia que pactus est cum eo antea et alienavit se ab
eo. Et misit ad eum athenobium unum de amicis
suis ut tractaret cum ipso dicens. Vos tenetis io
pen et gazaram et arcem que est in ierusalem civita
tes regni mei. Fines earum desolastis et fecistis pla
gam magnam in terra et dominati estis per loca mul
ta in regno meo. Nunc ergo tradite civitates quas
occupastis et tributa locorum quibus dominati estis extra
fines iudee. Sin autem date pro illis quingenta talenta argen
ti et exterminii quod exterminastis et tributorum civitatum
alia talenta quingenta. Sin autem venientes expugnabi
mus vos. Et venit athenobius amicus regis in
ierusalem et vidit gloriam simonis et claritatem in au
ro et in argento et apparatum copiosum et obstu
puit et retulit ei verba regis. Et respondit simon et dix
it ei. Neque alienam terram sumpsimus neque aliena detine
mus sed hereditatem patrum nostrorum que ab inimicis
nostris iniuste aliquo tempore possessa est. Nos vero tem
pus habentes vindicamus hereditatem patrum nostrorum. Nam de
ioppe et gazara que expostulas ipsi faciebant in populo
plagam magnam in regione nostra. Horum damus
talenta .c. Et non respondit illi verbum. Reversus autem cum
ira ad regem renuntiavit ei verba ista et gloriam si
monis et universa que vidit. Et iratus est rex ira mag
na. Et triphon autem fugit navi in orthosiada. Et consti
tuit rex cendebeum ducem maritimum et exercitum
peditum et equitum dedit illi. Et mandavit ei mo
vere castra contra faciem iudee et mandavit ei edifi
care cedronem et obstruere portas civitatis et debel
lare populum. Rex autem persequebatur triphonem. Et pervenit
cendebeus iamniam et cepit irritare plebem

et conculcare iudeam et captivare populum et inter
ficere et edificare cedronem. Et collocavit illic
equites et exercitum ut egressi perambularent viam
iudee sicut constituit ei rex. Et ascendit de gazaris
iohannes et nuntiavit simoni patri suo que fecit cen
debeus in populo ipsorum. Et vocavit simon duos
filios suos seniores iudam et iohannem et ait illis.
Ego et fratres mei et domus patris mei expugnavimus
hostes israel ab adolescentia usque in hunc diem
et prosperatum est in manibus nostris liberare israel ali
quotiens. Nunc autem senui sed estote loco meo et fratris
mei et egressi pugnate pro gente nostra. Auxilium
vero de celo vobiscum sit. Et elegit de regione vigin
ti milia virorum belligeratorum et equites et profecti sunt ad
cendebeum. Et dormierunt in modin. Et surre
xerunt mane et abierunt in campum. Et ecce exer
citus copiosus in obviam illis peditum et eq
uitum et fluvius torrens erat inter medium ipsorum. Et
admovit castra contra faciem eorum ipse et populus eius. Et
vidit populum trepidantem ad transfretandum torrentem
et transfretavit primus. Et viderunt eum viri et trans
ierunt post eum. Et divisit populum et equites in
medio peditum. Erat autem equitatus adversariorum
copiosus nimis. Et exclamaverunt sacris tubis.
Et in fugam conversus est cendebeus et castra eius. Et
ceciderunt ex eis multi vulnerati. Residui autem
fugerunt in munitionem. Tunc vulneratus est iu
das frater iohannis. Iohannes autem insecutus est eos donec ve
nit cedronam quam edificavit. Et fugerunt usque
ad turres que erant in agris azoti et succen
dit eam igni. Et ceciderunt ex illis .ii. milia virorum.
Et reversus est in iudeam in pace. Et ptolomeus filius
abobi constitutus erat in campo iericho et habe
bat argentum et aurum multum nimis. Erat autem
gener summi sacerdotis et exaltatum est cor eius et vo
lebat obtinere regionem et cogitabat dolum adver
sus simonem et filios eius ut tolleret eos. Simon autem
perambulans civitates que erant in regione iu
dee et sollicitudinem gerens earum descendit ieri
cho ipse et mathathias filius eius et iudas anno
.c.lxxvii. mense .xi. hic est mensis sabath. Et suscepit
eos filius abobi in munitiunculam que vocatur
doch cum dolo quam edificavit. Et fecit eis convi
vium magnum et abscondit illic viros. Et cum
inebriatus esset simon et filii eius surrexit pto
lomeus cum suis et sumpserunt arma sua et intra
verunt in convivium et occiderunt eum et duos filios
eius et quosdam pueros eius. Et fecit deceptionem
magnam in israel et reddidit mala pro bonis. Et scrip
sit hec ptolomeus et misit regi ut mitteret ei
exercitum in auxilium et traderet regionem et civita
tes eorum et tributa. Et misit alios in gazaram
tollere iohannem. Et tribunis misit epistolas ut ve

...venit ad se ut daret ei argentum et aurum et
dona. Et cum iste aliquis occupatus esset in oratione
templi, et precurrens quidam nuntiavit Hir-
cano eum quod pater eius et fratres eius mortui essent et quod misit de ex-
peditione. Ut autem audivit vehementer expavit et con-
prehendit viros qui venerant perdere eum et oc-
cidit eos. Cognovit enim quod querebant eum perde-
re. Et cetera sermonum Iohannis et bellorum eius et bonarum
virtutum quibus fortiter gessit et edificia mu-
rorum que extruxit et rerum gestarum eius, ecce hec
scripta sunt in libro dierum sacerdotii eius ex quo
factus est princeps sacerdotum post patrem suum.

Fratribus qui sunt per Egyptum iu-
deis salutem. Dicunt fratres qui sunt Iero-
solimis iudei et qui in regione
Iudee pacem bonam. Benefaci-
at vobis deus et meminerit testa-
menti sui quod ad Abraham et Ysaac et Iacob lo-
cutus est servorum suorum fidelium, et det vobis omnibus
cor ut colatis eum et faciatis eius voluntatem
corde magno et animo volenti. Adaperiat cor ve-
strum in lege sua et in preceptis suis et faciat pa-
cem. Exaudiat orationes vestras et reconcilietur
vobis nec vos deserat in tempore malo. Et nunc hic
sumus orantes pro vobis. Regnante Demetrio an-
no centesimo lxix nos Iudei scripsimus vobis in tribula-
tione et impetu qui supervenit nobis in istis annis ex
quo recessit Iason a sancta terra et a regno. Portam
succenderunt et effuderunt sanguinem innocen-
tem. Et oravimus ad dominum et exauditi sumus
et obtulimus sacrificium et similaginem et accendimus
lucernas et proposuimus panes. Et nunc frequentate di-
es scenophegie mensis casleu. Anno centesimo octogesi-
mo viii populus qui est Ierosolimis et in Iudea se-
natusque et Iudas Aristobolo magistro Ptolo-
mei regis qui est de genere christorum sacerdotum et his
qui in Egypto sunt iudeis salutem et sanitatem. De
magnis periculis a deo liberati magnifice gratias
agimus ipsi utpote qui adversus talem regem
dimicavimus. Ipse enim ebullire fecit de Perside eos
qui pugnaverunt contra nos et sanctam civitatem. Nam
cum in Perside esset dux ipse et cum ipso inmensus
exercitus cecidit in templo Naneae consilio de-
ceptus sacerdotum Naneae. Etenim cum ea habitaturus ve-
nit ad locum Antiochus et amici eius ut acciperet
pecunias multas dotis nomine. Cumque proposu-
issent eas sacerdotes Naneae et ipse cum paucis
ingressus esset intra ambitum fani clauserunt
templum. Cum intrasset Antiochus, apertoque occul-
to aditu templi mittentes lapides percusse-
runt ducem et eos qui cum eo erant et diviserunt
membratim et capitibus amputatis foras
proiecerunt. Per omnia benedictus deus qui tradidit
impios. Facturi ergo quinta et vicesima die mensis casleu purifi-
cationem templi, necessarium duximus significare
vobis ut et vos quoque agatis diem scenophegie et di-
em ignis qui datus est quando Neemias edificato tem-
plo et altari obtulit sacrificia. Nam cum in Persi-
dem ducerentur patres nostri, sacerdotes qui tunc culto-
res erant dei, acceptum ignem de altari occulte
absconderunt in valle ubi erat puteus altus
et siccus, et in eo contutati sunt eum ita ut omnibus esset
ignotus locus. Cum autem preterissent anni multi
et placuit deo ut mitteretur Neemias a rege
Persidis, nepotes sacerdotum illorum qui abscon-
derant misit ad requirendum ignem. Et sicut
narraverunt nobis, non invenerunt ignem sed aquam
crassam. Et iussit eos haurire et afferre sibi,
et sacrificia que imposita erant iussit sacerdos Nee-
mias aspergi ipsa aqua et ligna et que erant super
posita. Utque hoc factum est et tempus affuit quo sol re-
fulsit qui prius erat in nubilo, accensus est ig-
nis magnus ita ut omnes mirarentur. Orationem
autem faciebant omnes sacerdotes dum consummaretur
sacrificium, Ionatha inchoante, ceteris autem respondentibus.
Et Neemie erat oratio hunc habens modum: Domine
deus omnium creator, terribilis et fortis, iustus et mi-
sericors, qui solus es bonus rex, solus prestans,
solus iustus et omnipotens et eternus, qui liberas Israel de omni
malo, qui fecisti patres electos et sanctificasti eos, ac-
cipe sacrificium pro universo populo tuo Israel et custo-
di partem tuam et sanctifica. Congrega dispersionem
nostram, libera eos qui serviunt gentibus, et contemp-
tos et abominatos respice, ut sciant gentes quia tu
es deus noster. Afflige opprimentes nos et contumeliam
facientes in superbia. Constitue populum tuum in
loco sancto tuo, sicut dixit Moyses. Sacerdotes autem
psallebant ympnos usque quo consumptum esset sacri-
ficium. Cum autem consumptum esset sacrificium ex resi-
dua aqua Neemias iussit lapides maiores
perfundi. Quod ut factum est, ex eis flamma accensa est,
sed ex lumine quod refulsit ab altari consumpta est.
Ut vero manifesta est res, renuntiatum est regi
Persarum quod in loco in quo ignem absconderant
hii qui translati fuerant sacerdotes, aqua apparuit
de qua Neemias et qui cum eo erant [illegible]
ter quod factum erat purificaverunt sacrificia. Conside-
rans autem rex et rem diligenter examinans fecit
ei templum sacrificiis. Et si quibus donaverat
rex multa bona accipiebat et his dividebat.
Appellavit autem Neemias hunc locum Nephtar quod
interpretatur purificatio. Vocatur autem apud plures Nephi.
Invenitur autem in descriptionibus Ieremie prophete quod II
iussit accipere ignem eos qui transmigrabant,
ut significatum est, et ut mandavit transmigratis.
Et dedit illis legem ne obliviscerentur precepta

domini, et ut non exerrarent mentibus, videntes simu-
lacra aurea et argentea et ornamenta eorum. Et a-
lia huiusmodi dicens hortabatur ne legem amoverent
a corde suo. Erat autem in ipsa scriptura quomodo taberna-
culum et archam iussit propheta divino responso ad se facto
comitari secum, usque exiit in montem in quo Moy-
ses ascendit et vidit dei hereditatem. Et veniens
ibi Ieremias invenit locum spelunce et taber-
naculum et archam et altare incensi intulit il-
luc et hostium obstruxit. Et accesserunt quidam
simul qui sequebantur ut notarent sibi locum,
et non potuerunt invenire. Ut autem cognovit Ieremias
culpans illos dixit, quia ignotus erit locus donec con-
greget deus congregationem populi et propicius fiat, et tunc
dominus ostendet hec, et apparebit maiestas domini, et nu-
bes erit sicut et Moysi manifestabatur. Et sicut cum
Salomon peciit ut locus sanctificaretur magno
deo manifestabatur hoc. Magnifice etenim sapientiam
tractabat, et sicut erat sapientiam habens optulit sa-
crificium dedicationis et consummationis templi. Sicut et
Moyses orabat ad dominum et descendit ignis de
celo et consumpsit sacrificium, sic et Salomon oravit
et descendit ignis de celo et consumpsit holocaustum.
Et dixit Moyses, eo quod non sit comestum quod erat
pro peccato consumptum est. Similiter et Salomon VIII di-
ebus celebravit dedicationem. Inferebantur autem in
descriptionibus et commentariis Neemie hec eadem. Et ut
construens bibliothecam congregavit de regionibus
libros et prophetarum et David et epistolas regum et de donariis. Si-
militer autem et Iudas ea que deciderant per bellum quod nob-
accidarat congregavit omnia, et sunt apud nos. Si ergo de-
sideratis hec, mittite qui perferant vobis. Acturi itaque
purificationem scripsimus vobis. Bene ergo facietis si
egeritis hos dies. Deus autem qui liberavit populum suum
et reddidit hereditatem omnibus et regnum et sacer-
docium et sanctificationem sicut promisit in lege, speramus
quod cito nostri miserebitur et congregabit de sub celo
in locum sanctum. Eripuit enim nos de magnis periculis
et locum purgavit. De Iuda vero Machabeo et fratri-
bus eius et templi magni purificatione et de are de-
dicatione, sed et de preliis que pertinent ad Antiochum
nobilem et filium eius Eupatorem, et de illumi-
nationibus que de celo facte sunt ad eos qui pro Iudeis
fortiter fecerunt, ita ut universam regionem cum pau-
ci essent vindicarent, et barbaram multitudinem
fugarent, et famosissimum toto orbe templum iterum
recuperarent, et civitatem liberarent, et leges que
abolite erant restituerentur, domino cum omni
tranquillitate propicio facto illis, et ab Iasone Cy-
reneo V libris comprehensa temptavimus nos uno
volumine breviare. Considerantes enim multi-
confusionem tudinem librorum et difficultatem volentibus aggredi
narrationes historiarum propter multitudinem rerum
sistere curavimus volentibus quidem legere ut
esset animi oblectatio, studiosis vero ut possint faci-
lius memorie commendare, omnibus autem legentibus uti-
litas conferatur. Et nobis quidem ipsis qui hoc opus
breviandi causa suscepimus non facilem laborem immo
vero negocium plenum vigiliarum et sudoris assump-
simus. Sicut hii qui preparant convivium et querunt aliorum vo-
luntati parere propter multorum gratiam libenter laborem
sustinemus. Veritatem quidem de singulis auctoribus
concedentes, ipsi autem secundum datam formam brevitati
studentes. Sicut enim nove domus architecto de uni-
versa structura curandum est, ei vero qui pingere cu-
rat que apta sunt ad ornatum exquirenda sunt, ita esti-
mandum est et in nobis. Etenim intellectum colligere et ordina-
re sermonem et curiosius partes singulas queque inqui-
rere historie congruit auctori. Brevitatem vero dicti-
onis sectari et executionem rerum vitare brevianti con-
cedendum est. Hinc ergo narrationem incipiemus de prefatio-
ne tantum dixisse sufficiat. Stultum etenim est ante his-
toriam effluere, in ipsa autem historia succingi. III
Igitur cum sancta civitas habitaretur in omni
pace, leges etiam adhuc optime custodirentur propter
Onie pontificis pietatem et animos o-
dio habentes mala, fiebat ut et ipsi reges et prin- reges
cipes locum summo honore dignum ducerent et
templum maximis muneribus illustrarent, ita ut
Seleucus Asie rex de reditibus suis prestaret
omnes sumptus ad ministerium sacrificiorum pertinentes.
Simon autem de tribu Beniamin prepositus templi
constitutus contendebat obsistente sibi principe sacer-
dotum iniquum aliquid in civitate moliri. Sed
cum vincere Oniam non posset, venit ad Apollo-
nium Tharsee filium qui illo tempore erat dux Celes-
syrie et Fenicis, et nunciavit ei pecuniis innu-
merabilibus plenum esse erarium Ierosolimis
et communes copias immensas esse que non pertinent
ad rationem sacrificiorum, esse autem possibile sub potestate
regis cadere universa. Cumque retulisset Apollonius
ad regem de pecuniis que delate erant, ille accitum
Heliodorum qui erat super negocia eius misit cum
mandatis ut predictam pecuniam transportaret.
Statimque Heliodorus iter est aggressus specie qui-
dem quasi per Celesyriam et Fenicem civitates esset peragra-
turus, re autem vera regis propositum perfecturus. Sed cum
venisset Ierosolimam et benigne a summo sacer-
dote in civitate esset exceptus, narravit de da-
to indicio pecuniarum, et cuius rei gratia adesset aperu-
it. Interrogabat autem si hec ita essent. Tunc summus vere
sacerdos ostendit deposita esse hec et victualia vidu-
arum et pupillorum. Quedam vero esse Hircani Tobie
viri valde eminentis in hiis que detulerat im-
pius Symon, universa autem argenti talenta esse CCCC
et auri CC. Decipi vero eos qui credidissent loco

et templo quod per univerſum mundum honoratur,
pro ſui veneratione et ſanctitate, impoſſibile omnino eſſe.
At ille pro his quae habebat in mandatis a rege di-
cebat omni genere regi ea eſſe deferenda. Conſtituta
autem die intrabat de his Heliodorus ordinaturus.
Non modica vero per univerſam civitatem erat trepi-
datio. Sacerdotes autem ante altare cum ſacerdotalibus ſto-
lis iactaverunt ſe, et invocabant de caelo eum qui depo-
ſitis legem poſuit, ut his qui depoſuerant ea ſal-
va cuſtodiret. Iam vero qui videbat ſummi ſacerdotis
vultum mente vulnerabatur; facies enim et color im-
mutatus declarabat internum animi dolorem. Circum-
fuſa enim erat maeſtitia viro quaedam et horror corporis,
per quem manifeſtus aſpicientibus dolor cordis eius
efficiebatur. Alii autem congregatim de domibus confluebant,
publica ſupplicatione obſecrantes pro eo quod in contemp-
tum locus eſſet venturus. Accinctaeque mulieres cili-
ciis pectus per plateas confluebant. Sed et virgines quae
concluſae erant procurrebant ad Oniam, aliae autem
ad muros, quaedam vero per feneſtras aſpiciebant.
Univerſae autem protendentes manus in caelum depreca-
bantur. Erat enim miſera commixtae multitudinis
et magni ſacerdotis in agone conſtituti exſpecta-
tio. Et hi quidem invocabant omnipotentem Dominum ut
credita ſibi his qui crediderant cum omni integritate
conſervarentur. Heliodorus autem quod decreverat per-
ficiebat, eodem loco ipſe cum ſatellitibus ſuis circa
aerarium praeſens. Sed ſpiritus omnipotentis Dei magnam fecit ſuae oſ-
tenſionis evidentiam, ita ut omnes qui auſi fu-
erant parere ei ruentes Dei virtute in diſſo-
lutionem et formidinem converterentur. Apparuit enim illis
quidam equus terribilem habens ſeſſorem optimis
operimentis adornatus, iſque cum impetu Heliodo-
ro priores calces eliſit. Qui autem ei ſedebat videbatur
arma habere aurea. Alii autem apparuerunt duo iuve-
nes virtute decori, optimi gloria, ſpecioſique amic-
tu, qui circumſteterunt eum, et ex utraque parte flagella-
bant ſine intermiſſione multis plagis verberan-
tes. Subito autem Heliodorus concidit in terram, eumque
multa caligine circumfuſum rapuerunt atque in
ſella geſtatoria poſitum eiecerunt. Et is qui cum
multis curſoribus et ſatellitibus praedictum ingreſſus
eſt aerarium portabatur nullo ſibi auxilium feren-
te, manifeſta cognita Dei virtute. Et ille quidem
per divinam virtutem iacebat mutus atque omni ſpe
et ſalute privatus. Hi autem Dominum benedicebant quia
magnificabat locum ſuum, et templum quod paulo
ante timore ac tumultu erat plenum, apparente
omnipotente Domino gaudio et laetitia impletum eſt.
Tunc vero ex amicis Heliodori quidam rogabant
confeſtim Oniam ut invocaret Altiſſimum ut
vitam donaret ei qui in ſupremo ſpiritu erat conſtitu-
tus. Conſiderans autem ſummus ſacerdos ne forte rex

138

ſuſpicaretur malitiam aliquam ex Iudaeis circa
Heliodorum conſummatam, obtulit pro ſalute viri
hoſtiam ſalutarem. Cumque ſummus ſacerdos exora-
ret, iidem iuvenes eiſdem veſtibus amicti aſtan-
tes Heliodoro dixerunt: Oniae ſacerdoti gratias age,
nam propter eum tibi Dominus vitam donavit. Tu autem ab
eo flagellatus nuntia omnibus magnalia Dei
et poteſtatem. Et his dictis non comparuerunt. Helio-
dorus autem hoſtia Deo oblata et votis magnis pro-
miſſis ei qui vivere illi conceſſit, et Oniae gratias a-
gens, recepto exercitu repedabat ad regem.
Teſtabatur autem omnibus ea quae ſub oculis ſuis viderat
opera magni Dei. Cum autem rex interrogaſſet Heli-
odorum quis eſſet aptus adhuc ſemel Hieroſoly-
mam mitti, ait: Si quem habes hoſtem aut reg-
ni tui inſidiatorem, mitte illuc, et flagella-
tum eum recipies, ſi tamen evaſerit, eo quod in
loco vere ſit Dei quaedam virtus. Nam ipſe qui
habet in caelis habitationem viſitator et adiutor eſt
loci illius, et venientes ad malefaciendum per-
cutit ac perdit. Igitur de Heliodoro et aerarii cuſtodia ita
ſe res habet.

Simon autem praedictus pecuniarum et IIII
patriae delator male loquebatur de Onia,
tamquam ipſe Heliodorum inſtigaſſet ad haec, et ipſe fuiſſet
incentor malorum, proviſoremque civitatis ac de-
fenſorem gentis ſuae et aemulatorem legis Dei au-
debat inſidiatorem regni dicere. Sed cum in-
imicitiae in tantum procederent ut et per quoſdam Simo-
nis neceſſarios homicidia fierent, conſiderans
Onias periculum contentionis, et Apollonium inſanire,
utpote ducem Coeleſyriae et Phoenicis, ad au-
gendam malitiam Simonis, ad regem ſe contu-
lit, non ut civium accuſator, ſed communem utilitatem
apud ſemetipſum univerſae multitudinis conſiderans.
Videbat enim ſine regali providentia eſſe impoſſibile
pacem rebus dari, nec Simonem poſſe ceſſare a
ſtultitia ſua. Sed poſt Seleuci vitae exceſſum, cum
ſuſcepiſſet regnum Antiochus qui Nobilis appella-
batur, ambiebat Iaſon frater Oniae ſummum ſa-
cerdotium, adito rege promittens ei argenti talen-
ta CCCLX et ex redditibus aliis talenta LXXX. Super haec
promittebat et alia CL ſi poteſtati eius concederetur gym-
naſium et ephebiam ſibi conſtituere, et eos qui
in Hieroſolymis erant Antiochenos ſcribere. Quod
cum rex annuiſſet, et obtinuiſſet principatum, ſtatim
ad gentilem ritum contribules ſuos transferre coepit.
Et amotis his quae humanitatis cauſa Iudaeis a re-
gibus fuerant conſtituta per Iohannem patrem Eupolemi,
qui apud Romanos de amicitia et ſocietate func-
tus eſt legatione, legitima civium iura deſtitu-
ens prava inſtituta ſanciebat. Etenim auſus eſt
ſub ipſa arce gymnaſium conſtituere, et optimos
quoſque epheborum in lupanaribus ponere. Erat autem

hoc non initium sed incrementum quoddam et profectus
gentilis et alienigene conuersationis propter impii et non sacer
dotis iasonis nefarium et inauditum scelus
ita ut sacerdotes iam non circa altaris officia dediti essent
sed contempto templo et sacrificiis neglectis fes
tinarent participes fieri palestre et prebitionis eius in
iuste et in exercitiis disci. Et patrios quidem honores
nichil habentes grecas glorias optimas arbitrabantur
quarum gratia periculosa eos contentio habebat et eorum
instituta emulabantur ac per omnia his consi
miles esse cupiebant quos hostes et peremptores ha
buerant. In leges enim diuinas impie agere in
pune non cedit. Sed hoc sequens tempus declarabit. Cum
autem quinquennalis agon tyro celebraretur et rex pre
sens esset misit iason facinorosus ab ierosoli
mis uiros peccatores portantes argenti didrag
mas .ccc. in sacrificium herculis quas postulauerunt hii
qui asportauerant ne in sacrificiis erogarentur
quia non oporteret sed in alios sumptus eas deputari. Sed hee
oblate sunt quidem ab eo qui miserat in sacrifici
um herculis propter presentes autem date sunt in fabricam
nauium triremium. Misso autem in egiptum apol
lonio mnestei filio propter primates philometoris regis
cum cognouisset antiochus alienum se a negotiis
regni effectum propriis utilitatibus consulens profec
tus inde uenit ioppen et inde ierosolimam. Et
magnifice a iasone et ciuitate susceptus cum
facularum luminibus et laudibus ingressus est et inde
in phenicen exercitum conuertit. Et post triennii
tempus misit iason menelaum supradicti simonis
fratrem portantem pecunias regi et de negotiis ne
cessariis responsa perlaturum. At ille commendatus
regi cum magnificasset faciem potestatis eius in
semet ipsum retorsit summum sacerdotium superponens
iasoni talenta argenti .ccc. Acceptisque a rege
mandatis uenit nichil quidem habens dignum sacerdotio
animos uero crudelis tyranni et fere belue iram
gerens. Et iason quidem qui proprium fratrem captiua
uerat ipse deceptus profugus in ammanitem
expulsus est regionem. Menelaus autem principa
tum quidem obtinuit de pecuniis uero regi promis
sis nichil agebat cum exactionem faceret sostratus
qui arci erat prepositus. Nam ad hunc exactio uec
tigalium pertinebat. Quam ob causam utrique ad re
gem sunt euocati et menelaus amotus est a sa
cerdotio succedente lysimacho fratre suo. Sostra
tus autem prelatus est cypriis. Et cum hec agerentur con
tigit tarsenses et mallotas seditionem mouere
eo quod antiochidi concubine regis dono
essent dati. Festinanter itaque rex uenit sedare illos
relicto suffecto uno e comitibus suis andronico.
Ratus autem menelaus accepisse se tempus oportu
num aurea quedam uasa e templo furatus
donauit andronico et alia uendiderat tyro et per
uicinas ciuitates. Quod cum certissime cogno
uisset onias arguebat eum ipse in loco tuto se
continens antiochie secus daphnen. Unde mene
laus accedens ad andronicum rogabat ut oniam
interficeret. Qui cum uenisset ad oniam et datis dex
tris cum iureiurando quamuis esset ei suspectus per
suasisset de asylo procedere statim eum peremit non
ueritus iustitiam. Ob quam causam non solum iudei sed et
alie nationes indignabantur et moleste ferebant
de nece tanti uiri iniusta. Sed regressum regem
de cilicie locis adierunt iudei apud antiochiam si
mul et greci conquerentes de iniqua nece onie. Contrista
tus animo propter oniam antiochus et flexus ad miseri
cordiam lacrimas fudit recordatus defuncti sobrietatem
et modestiam. Accensisque animis andronicum pur
pura exutum circumduci per totam ciuitatem iubet
et in eodem loco quo in oniam impietatem com
miserat sacrilegum uita priuari domino illi dignam
penam retribuente. Multis autem sacrilegiis in tem
plo a lysimacho commissis menelai consilio et diuul
gata fama congregata est multitudo aduersum lysi
machum multo iam auro exportato. Turbis
autem insurgentibus et animis ira repletis lysimachus ar
matis fere tribus milibus iniquis manibus uti coe
pit duce quodam tyranno etate pariter et dementia
prouecto. Sed ut intellexerunt conatum lysimachi
alii lapides alii fustes ualidos arripuere.
Quidam uero cinerem in lysimachum iacere. Et mul
ti quidem uulnerati quidam autem et prostrati omnes uero in
fugam uersi sunt ipsum etiam sacrilegum secus erarium
interfecerunt. De his ergo cepit iudicium aduer
sus menelaum agitari. Et cum uenisset rex tyrum
ad ipsum negotium detulerunt missi tres uiri a
senioribus. Et cum superaretur menelaus promisit
ptolomeo multas pecunias dare ad suadendum
regem. Itaque ptolomeus in quodam atrio posi
tum quasi refrigerandi gratia regem adiit et deduxit
et menelaum quidem uniuerse malicie reum crim
inibus absoluit miseros autem qui et si apud scythas causam dix
issent innocentes iudicarentur hos morte dam
nauit. Cito ergo iniustam penam dederunt qui pro
ciuitate et populo et sacris uasis causam prosecuti sunt. Quam
ob rem tyrii quoque indignati erga sepulturam
eorum liberalissimi extiterunt. Menelaus autem propter eorum qui in
potentia erant auaritiam permanebat in potes
tate crescens in malitia et ad insidias ciuium.
V
Eodem tempore antiochus secundam profectionem parauit
in egiptum. Contigit autem per uniuersam ierosoli
morum ciuitatem uideri diebus .xl. per aera equites discur
rentes auratas stolas habentes et hastas quasi co
hortes armatas et cursus equorum per ordines diges
tos et congressiones fieri comminus et scutorum motus

et galeatorum multitudine gladiis districtis et te-
lorum iactus et aureorum armorum splendorem omnis ge-
neris loricarum. Quapropter omnes rogabant in bonum
monstra converti. Sed cum falsus rumor exisset tam-
quam vita excessisset Antiochus, assumptis Iason non mi-
nus quam mille viris repente aggressus est civitatem.
Et civibus ad murum convolantibus, ad ultimum
apprehensa civitate Menelaus fugit in arcem.
Iason vero non parcebat in cede civibus suis, nec cogi-
tabat prosperitatem adversus cognatos malum esse
maximum, arbitrans hostium et non civium trofea
capturum; et principatum quidem non obtinuit,
finem vero insidiarum suarum confusionem recepit, et profu-
gus iterum abiit in Ammanitem. Ad ultimum in ex-
itium sui conclusus ab Aretha Arabum tyranno,
fugiens de civitate in civitatem, omnibus odi-
osus ut refuga legum et execrabilis ut patrie
et civium hostis in Egiptum extrusus est. Et qui
multos de patria expulerat, peregre periit, Lace-
demonas profectus quasi pro cognatione ibi refugi-
um habiturus. Et qui insepultos abiecerat
multos, ipse et illamentatus et insepultus abicitur,
sepultura neque peregrina usus neque patrio se-
pulchro participans. His itaque gestis suspica-
tus est rex societatem deserturos Iudeos, et ob hoc
profectus ex Egipto efferatis animis civitatem
quidem armis cepit. Iussit autem militibus interficere
nec parcere occursantibus et per domos ascenden-
tes trucidare. Fiebant ergo cedes iuvenum ac seni-
orum, mulierum et natorum exterminia, virginumque
et parvulorum neces. Erant autem toto triduo .lxxx. milia
interfecti, .xl. milia vincti, non minus autem venundati.
Sed nec ista sufficiunt; ausus est etiam intrare templum
universa terra sanctius, Menelao ductore qui le-
gum et patrie fuit proditor. Et scelestis manibus
sumens sancta vasa que ab aliis regibus et civita-
tibus erant posita ad ornatum loci et gloriam contrec-
tabat indigne et contaminabat. Ita alienatus
mente Antiochus non considerabat quod propter peccata habitan-
tium civitatem modicum deus fuerat iratus, propter
quod et accidit circa locum despectio. Alioquin nisi con-
tigisset eos multis peccatis esse involutos, sicut Heli-
odorus qui missus est a Seleucho rege ad expo-
liandum erarium, etiam hic statim adveniens flagel-
latus et repulsus utique fuisset ab audacia. Verum-
tamen non propter locum gentem, sed propter gentem locum deus
elegit. Ideoque et ipse locus particeps factus est populi ma-
lorum, postea autem fiet socius et bonorum. Et qui derelictus
est in ira dei omnipotentis, iterum in magni domini recon-
ciliatione cum summa gloria exaltabitur. Igitur Antiochus
mille octingentis ablatis de templo talen-
tis velociter Antiochiam regressus est, existimans
se pre superbia terram ad navigandum, pelagus vero
ad iter agendum deducturum, propter mentis elationem. Reli-
quit autem et prepositos ad affligendam gentem: Ieroso-
limis quidem Philippum genere Frigem, moribus con-
crudeliorem eo ipso a quo constitutus est; in Gari-
zim autem Andronicum et Menelaum, qui gravius
quam ceteri imminebant civibus. Cumque appositus esset
contra Iudeos, misit odiosum principem Apollo-
nium cum exercitu .xxii. milia, precipiens ei omnes perfec-
te etatis interficere, mulieres ac iuvenes ven-
dere. Qui cum venisset Ierosolimam, pacem si-
mulans quievit usque ad sanctum diem sabbati. Et tunc
feriatis Iudeis arma capere suis precepit, omnesque
qui simul ad expectaculum processerant trucida-
vit. Et per civitatem cum armatis discurrens
ingentem multitudinem peremit.
VI Iudas autem Machabeus qui decimus fuerat secesse-
rat in desertum locum, ibique inter feras vitam
in montibus cum suis agebat, et feni cibo ves-
centes demorabantur ne participes essent co-
inquinationis. Sed non post multum temporis misit rex
senem quendam Antiochenum qui compelleret
Iudeos ut se transferrent a patriis et dei legibus;
contaminare etiam quod in Ierosolimis erat templum
et cognominare Iovis Olimpii, et in Gari-
zim prout erant hii qui locum inhabitabant,
Iovis hospitalis. Pessima autem et universis gravis
malorum erat incursio. Nam templum luxuria
et comessationibus erat plenum et scortantium cum
meretricibus, sacratisque edibus mulieres se ul-
tro ingerebant, intro ferentes ea que non licebat.
Altare etiam plenum erat illicitis que legibus
prohibebantur. Neque sabbata custodiebantur, neque
sollempnes dies patrum servabantur, nec simpliciter
quisquam Iudeum se esse confitebatur. Ducebantur autem cum
amara necessitate in die natalis regis ad sacri-
ficia. Et cum liberi sacra celebrarentur, cogeban-
tur hedera coronati Libero circuire. Decretum
autem exiit in proximas gentilium civitates sugger-
entibus Ptolomeis, ut pari modo et ipsi adversus Iudeos
agerent ut sacrificarent; eos autem qui nollent con-
transire ad instituta gentium interficerent.
Erat ergo videre miseriam. Due enim mulieres de-
late sunt natos suos circumcidisse; quas infantibus
ad ubera suspensis, cum publice per civitatem circum-
duxissent, per muros precipitaverunt. Alii vero ad pro-
ximas coeuntes speluncas et latenter sabbati diem
celebrantes, cum indicati essent Philippo, flam-
mis succensi sunt eo quod verebantur propter religio-
nem et observantiam manu sibimet auxilium
ferre. Obsecro autem eos qui hunc librum lecturi sunt
ne abhorrescant propter adversos casus, sed reputent
ea que acciderunt non ad interitum sed ad correptio-
nem generis esse nostri. Etenim multo tempore non sinere pec-

catoribus ex sententia agere sed statim ultiones adhi-
bere magni beneficii est iudicium. Non enim sicut
in aliis nationibus dominus patienter expectat ut eas
cum iudicii dies venerit in plenitudine pec-
catorum puniat: ita et in nobis statuit ut peccatis
nostris in finem devolutis ita demum in nos vin-
dicet. Propter quod numquam quidem a nobis misericordiam suam ar-
guet: corripiens vero in adversis populum suum
non derelinquit. Sed hec nobis ad commonitionem legenti-
um dicta sint paucis. Iam autem veniendum est ad
narrationem. Igitur Eleazarus unus de primoribus scri-
barum vir etate provectus et vultu decorus aperto
ore hians compellebatur carnem porcinam mandu-
care. At ille gloriosissimam mortem magis quam odibilem
vitam complectens voluntarie preibat ad supplicium. Intuens
autem quemadmodum oporteret accedere patienter sustinens con-
destinavit non admittere illicita propter vite amorem.
Hii autem qui astabant iniqua miseratione commoti
propter antiquam viri amicitiam tollentes eum se-
creto rogabant afferri carnes quibus vesci ei
licebat ut simularetur manducasse sicut rex
imperaverat de sacrificii carnibus, ut hoc facto a mor-
te liberaretur: et propter veterem viri amicitiam hanc
in eo faciebant humanitatem. At ille cogitare ce-
pit etatis ac senectutis sue eminentiam dig-
nam et ingenuitatem nobilitatis caniciem atque
a puero optime conversationis actus: et sancte et a deo condite
legis constituta respondit cito dicens premitti se velle
in infernum. Non enim etati nostre dignum
inquit est fingere ut multi adolescentium arbitrantes
Eleazarum nonaginta annorum transisse ad vitam alie-
nigenarum: et ipsi propter meam simulationem et propter modi-
cum corruptibilis vite tempus decipiantur et per hoc
maculam atque execrationem mee senectuti con-
quiram. Nam etsi in presenti tempore suppliciis ho-
minum eripiar: sed manum omnipotentis nec vivus nec
defunctus effugiam. Quamobrem fortiter vita
excedendo senectute quidem dignus apparebo.
Adolescentibus autem exemplum forte relinquam si
prompto animo ac fortiter pro gravissimis ac sanctissimis le-
gibus honesta morte perfungar. His dictis confes-
tim ad supplicium trahebatur. Hii autem qui eum
ducebant et paulo ante fuerant mitiores in iram
versi sunt propter sermones ab eo dictos quos illi per
arrogantiam prolatos arbitrabantur. Sed cum
plagis perimeretur ingemuit et dixit: Domine qui
habes sanctam scientiam manifeste tu scis quia a mor-
te possem liberari duros corporis sustineo dolores:
secundum animam vero propter timorem tuum libenter hec
patior. Et iste quidem hoc modo vita decessit non so-
lum iuvenibus sed et universe genti memoriam
mortis sue ad exemplum virtutis et fortitu-
dinis derelinquens.

VII

Contigit autem et vii fratres cum matre apprehensos com-
pelli a rege contingere contra fas carnes porcinas
flagris et taureis cruciatos. Unus autem ex illis qui
erat primus sic ait: Quid queris et quid vis disce-
re a nobis? parati sumus mori magis quam patri-
as dei leges prevaricari. Iratus itaque rex iussit sar-
tagines et ollas eneas succendi. Quibus statim
succensis iussit ei qui prior fuerat locutus am-
putari linguam et cute capitis abstracta summas
quoque manus ei et pedes precidi ceteris eius fratribus et matre
inspicientibus. Et cum iam per omnia inutilis factus
esset iussit ignem admoveri et adhuc spiran-
tem torreri in sartagine: in qua cum diu crucia-
retur ceteri una cum matre invicem se hortaban-
tur mori fortiter dicentes: Dominus deus aspiciet
veritatem et consolabitur in nobis quemadmodum per pro-
testationem cantici declaravit Moyses: Et in servis suis
consolabitur. Mortuo itaque primo illo hoc modo sequentem
deducebant ad illudendum: et cute capitis eius cum
capillis abstracta interrogabant si manducaret
priusquam toto corpore per membra singula puniretur.
At ille respondens patria voce dixit: Non faciam. Propter
quod et iste sequenti loco primi tormenta suscepit: et in
ultimo spiritu constitutus sic ait: Tu quidem scelestissi-
me in presenti vita nos perdis sed rex mundi defunc-
tos nos pro suis legibus in eterne vite resurrectione con-
suscitabit. Post hunc tertius illudebatur et linguam
postulatus cito protulit et manus constanter extendit
et cum fiducia ait: E celo ista possideo: sed propter dei
leges nunc hec ipsa despicio: quoniam ab ipso me ea re-
cepturum spero. Ita ut rex et qui cum ipso erant mi-
rarentur adolescentis animum quod tamquam ni-
chilum duceret cruciatus. Et hoc ita defuncto quar-
tum similiter vexabant torquentes. Et cum iam
esset ad mortem sic ait: Potius est ab hominibus morti da-
tos spem expectare a deo iterum ab ipso resuscitan-
dos. Tibi enim resurrectio ad vitam non erit. Et cum ad-
movissent quintum vexabant eum. At ille res-
piciens in eum dixit: Potestatem inter homines habens
cum sis corruptibilis facis quod vis. Noli autem puta-
re genus nostrum a deo esse derelictum. Patienter
sustine et videbis magnam potestatem ipsius
qualiter te et semen tuum torquebit. Post hunc ducebant
et sextum: et is mori incipiens sic ait: Noli frustra
errare. Nos enim propter nosmetipsos hec patimur pec-
cantes in deum nostrum et digna admiratione facta sunt
in nobis. Tu autem ne existimes tibi impune futurum quod
contra deum pugnare temptaveris. Supra modum autem mater
mirabilis et bonorum memoria digna que pereun-
tes vii filios sub unius diei tempore conspiciens bo-
no animo ferebat propter spem quam in deum habebat.
Singulos illorum hortabatur patria voce fortiter
repleta sapientia et feminee cogitationi in masculum

masculinum animum inserens dixit ad eos: Nescio
qualiter in utero meo apparuistis: neque enim ego spiritum
et animam donavi vobis et vitam et singulorum membra
non ego ipsa compegi, sed enim mundi creator qui form
avit hominis nativitatem quique omnium inve
nit originem, et spiritum vobis iterum cum misericordia reddet
et vitam, sicut nunc vosmetipsos despicitis propter leges
eius. Antiochus autem contemni se arbitratus simul et
exprobrantis voce despecta, cum adhuc adoles
centior superesset, non solum verbis hortabatur sed et iu
ramento affirmabat divitem se et beatum factu
rum et translatum a patriis legibus amicum ha
biturum et res necessarias praebiturum. Sed ad haec
cum adolescens nequaquam inclinaretur, voca
vit rex matrem et suadebat ei ut adolescenti fie
ret in salutem. Cum autem multis eam verbis esset
hortatus, promisit suasuram se filio suo. Itaque
inclinata ad illum irridens crudelem tyran
num ait patria voce: Fili mi, miserere mei, quae
te in utero novem mensibus portavi et lac triennio dedi
et alui et in aetatem istam perduxi. Peto a te nate ut as
picias in caelum et terram et omnia quae in eis sunt,
et intelligas quia ex nihilo fecit illa deus et hominum ge
nus: ita fiet ut non timeas carnificem istum, sed dignus
fratribus tuis effectus suscipe mortem, ut in illa mise
ratione cum fratribus tuis te recipiam. Cum haec illa
adhuc diceret, ait adolescens: Quem sustine
tis? Non obedio praecepto regis, sed praecepto legis
quae data est nobis per Moysen. Tu vero qui inventor
omnis malitiae factus es in Hebraeos, non effugies ma
num dei. Nos enim pro peccatis nostris haec patimur. Et
si nobis propter increpationem et correptionem dominus deus noster mo
dicum iratus est, sed iterum reconciliabitur servis suis.
Tu autem o sceleste et omnium hominum flagitiosissime, no
li frustra extolli vanis spebus in servos eius inflam
matus. Nondum enim omnipotentis et omnia inspicientis
iudicium effugisti. Nam fratres mei modico nunc
dolore sustentato sub testamento aeternae vitae effec
ti sunt. Tu vero iudicio dei iustas superbiae poenas sol
ves. Ego autem sicut et fratres mei animam et corpus meum trado
pro patriis legibus, invocans deum maturius genti
nostrae propitium fieri, teque cum tormentis et verberibus con
fiteri quia ipse est deus solus. In me vero et in fratribus me
is desinet omnipotentis ira quae super omne genus nostrum iuste
superducta est. Tunc rex accensus ira in hunc super
omnes crudelius desaevit, indigne ferens se derisum
se esse. Et hic itaque mundus obiit, per omnia in domino con
fidens. Novissime autem et mater consumpta est. Igitur
de sacrificiis et de nimiis crudelitatibus satis dic
tum est.

VIII

Iudas vero Machabeus et qui cum
illo erant introibant latenter in castella et con
vocantes cognatos et eos qui permanserant in
iudaismo assumentes eduxerunt ad sex milia virorum.
Et invocabant dominum ut respiceret in populum qui ab
omnibus calcabatur: misereretur templo quod contami
nabatur ab impiis, misereretur etiam exterminio civi
tatis quae esset illico complananda, et vocem sanguinis
ad se clamantis audiret: memoraretur quoque
et iniquissimas mortes innocentium parvulorum et bla
sphemias nomini suo illatas, et indignaretur
super his. At Machabeus congregata multitudine intol
erabilis gentibus efficiebatur: ira enim domini in miseri
cordiam conversa est. Et superveniens castellis et civitatibus impro
visus succendebat eas, et opportuna loca occupans non
paucas hostium strages dabat: maxime autem noc
tibus ad huiuscemodi excursus ferebatur, et fama
virtutis eius ubique diffundebatur. Videns autem Philip
pus paulatim virum ad profectum venire, ac fre
quentius res ei prospere cedere, ad Ptolomeum ducem Coe
lesyriae et Phoenicis scripsit ut auxilium ferret regis
negotiis. At ille velociter misit Nicanorem Patro
cli de primoribus amicum, datis ei permixtis gen
tibus armatis non minus viginti milibus, ut universum Iudaeorum
genus deleret, adiuncto ei Gorgia viro mili
tari et in bellicis rebus experientissimo. Constitu
it autem Nicanor ut regi tributum quod Romanis erat
dandum, duo milia talenta de captivitate Iudaeorum sup
pleret: statimque ad maritimas civitates mi
sit convocans ad coemptionem Iudaeorum manci
piorum, promittens se nonaginta mancipia talento dis
tracturum, non respiciens ad vindictam quae eum
ab omnipotente esset consecutura. Iudas autem ubi com
perit, indicavit his qui secum erant Iudaeis Ni
canoris adventum. Ex quibus quidam formidan
tes et non credentes dei iustitiae in fugam convertebantur.
Alii vero si qui de his superaverant vendebant, simul
que dominum deprecabantur ut eriperet eos ab impio
Nicanore, qui eos prius quam cominus veni
ret vendiderat: et si non propter eos, propter testamentum
quod erat ad patres eorum, et propter invocationem sancti et mag
nifici nominis sui super eos. Convocatis autem Machabeus septem mi
libus qui cum ipso erant, rogabat ne hostibus
reconciliarentur, neque metuerent inique veni
entium adversum se hostium multitudinem,
sed fortiter contenderent, ante oculos habentes contumeliam
quae in loco sancto ab his iniuste esset illata, itemque
et ludibrio habitae civitatis iniuriam, adhuc
et veterum instituta convulsa. Nam illi quidem
armis confidunt simul et audacia: nos autem in
omnipotente domino, qui potest et venientes adversum
nos et universum mundum uno nutu delere, confidi
mus. Admonuit autem eos et de auxiliis dei quae facta
sunt erga parentes, et quod sub Sennacherib .c.lxxx.v. milia
perierunt, et de proelio quod eis adversus Galathas fuit
in Babylonia, ut omnes ubi ad rem ventum est,
Macedonibus sociis haesitantibus, ipsi .vi. milia soli pe

meruerunt, centum viginti milia propter auxilium illis datum e celo. Et multa pro his plurima consecuti sunt. His verbis constantes effecti sunt pro legibus et pro patria mori parati. Constituit itaque fratres suos duces utrique ordini, Simonem et Josephum et Jonathan, subiciens unicuique millenos quingentenos. Ad hec et ab Esdra sancto lecto illis sancto libro, et dato signo adiutorio dei, in prima acie ipse dux commisit cum Nichanore. Et facto sibi adiutore omnipotente interfecerunt super novem milia hominum; maiorem autem partem exercitus Nichanoris vulneribus debilem factam fugere compulerunt. Pecuniis vero eorum qui ad emptionem ipsorum venerant sublatis ipsi ultra prosecuti sunt; sed reversi sunt hora conclusi. Nam erat ante sabbatum, quam ob causam non perseveraverunt insequentes. Arma autem ipsorum et spolia congregantes sabbatum agebant, benedicentes dominum qui liberavit eos in die isto, misericordie initium stillans in eos. Post sabbatum vero debilibus et orphanis et viduis diviserunt spolia, et residua ipsi cum suis habuere. His ita gestis et communi ab omnibus facta obsecratione misericordem dominum postulabant ut in finem servis suis reconciliaretur. Et hiis qui cum Thimotheo erant et Bachide contendentes supra viginti milia interfecerunt, et munitiones excelsas obtinuerunt, et plures predas diviserunt, equam portionem debilibus pupillis et viduis sed et senioribus facientes. Et cum arma eorum collegissent diligenter, omnia conposuerunt in locis oportunis. Residua vero spolia Ierosolimam detulerunt. Et Philarchen qui cum Thimotheo erat interfecerunt, virum sceleratum qui in multis iudeos afflixerat. Et cum epinicia agerent in Ierosolimis, eum qui sacras ianuas incenderat, id est Calistenem, cum in quadam domo refugisset, incenderunt, digna ei mercede pro impietatibus suis reddita. Facinorosissimus autem Nichanor qui mille negotiatores ad iudeorum venditionem adduxerat, humiliatus auxilio domini ab hiis quos nullos existimaverat, deposita veste glorie per mediterranea fugiens solus venit Antiochiam, summam infelicitatem de interitu sui exercitus consecutus. Et qui promiserat romanis se tributum restituere de captivitate Ierosolimorum, predicabat nunc protectorem deum habere iudeos, et ob hoc invulnerabiles esse quod sequerentur leges ab ipso constitutas.

IX

Eodem tempore Antiochus inhoneste revertebatur de Perside. Intraverat enim in eam que dicitur Persipolis, et temptavit spoliare templa et civitatem opprimere. Sed multitudine ad arma concurrente in fugam versi sunt. Et ita contigit ut Antiochus post fugam turpiter rediret. Et cum venisset circa Ecbatanam, recognovit que erga Nichanorem et Thimotheum gesta sunt. Elatus autem in ira arbitrabatur se iniuriam illorum qui se fugaverant posse in iudeos retorquere. Ideoque iussit agitari currum suum sine intermissione agens iter, celesti eum iudicio perurgente, eo quod ita superbe locutus est se venturum Ierosolimam et congeriem sepulchri iudeorum eam facturum. Sed qui universa conspicit dominus deus Israel percussit eum insanabili et invisibili plaga. Ut enim finivit hunc ipsum sermonem, apprehendit eum dolor dirus viscerum et amara internorum tormenta. Et quidem satis iuste, quippe qui multis et novis cruciatibus aliorum torserat viscera, licet ille nullo modo a sua malicia cessaret. Super hoc autem superbia repletus, ignem spirans animo in iudeos, et precipiens accelerare negotium, contigit illum impetu euntem de curru cadere et gravi corporis collisione membra vexari. Isque qui sibi videbatur etiam fluctibus maris imperare supra humanum modum superbia repletus, et montium altitudines in statera appendere, nunc humiliatus ad terram in gestatorio portabatur, manifestam dei virtutem in semetipso contestans. Ita ut de corpore impii vermes scaturirent, ac viventis in doloribus carnes eius effluerent, odore etiam illius et fetore exercitus gravaretur. Et qui paulo ante sidera celi contingere se arbitrabatur, eum nemo poterat propter intolerantiam fetoris portare. Hinc igitur cepit de gravi superbia deductus ad agnitionem sui venire divina admonitus plaga, per momenta singula doloribus suis augmenta capientibus. Et cum nec ipse iam fetorem suum ferre posset, ita ait: Iustum est subditum esse deo et mortalem non paria deo sentire. Orabat autem hic scelestus dominum a quo non esset misericordiam consecuturus. Et civitatem ad quam festinans veniebat ut eam ad solum deduceret ac sepulchrum congestorum faceret, nunc optat liberam reddere. Et iudeos quos nec sepultura quidem se dignos habiturum, sed avibus ac feris diripiendos traditurum, et cum parvulis exterminaturum dixerat, equales nunc atheniensibus facturum pollicetur. Templum etiam sanctum quod prius expoliaverat optimis donis ornaturum, et sancta vasa multiplicaturum, et pertinentes ad sacrificia sumptus de redditibus suis prestaturum. Super hec et iudeum se facturum, et omnem locum terre perambulaturum et predicaturum dei potestatem. Sed non cessantibus doloribus, supervenerat enim in eum iustum dei iudicium, desperans scripsit ad iudeos in modum deprecationis epistolam hec continentem: Optimis civibus iudeis plurimam salutem et bene valere et esse felices rex et princeps Antiochus. Si bene valetis et filii vestri, et ex sententia cuncta vobis sunt, maximas gratias agimus. Et ego in infirmitate

stimatus vestri autem benigne memini reversus de Per
sidis locis et infirmitate gravi apprehensus neces
sarium duxi pro communi utilitate curam habe
re non desperans memetipsum sed spem multam habens ef
fugiendi infirmitatem. Respiciens autem quod et pater
meus quibus temporibus in locis superioribus ducebat exer
citum ostendit qui post se susciperet principatum ut
si quid contrarium accideret aut difficile nunciaretur
scientes hii qui in regionibus erant cui esset re
rum summa derelicta non turbarentur. Ad hec consi
derans de proximo potentes quosque et vicinos temporibus
insidiantes et eventum expectantes designa
vi filium meum Antiochum regem quem
sepe recurrens in superiora regna multis vestrum com
mendabam et scripsi ad eum que subiecta sunt.
Oro itaque vos et peto memores beneficiorum publice et
qui privatim ut unusquisque conservet fidem ad me
et ad filium meum et sequentem propositum meum con
munem vobis fore. Igitur homicida et blasphemus pess
ime percussus ut et ipse alios tractaverat peregre in mon
tibus miserabili obitu vita functus est. Transfe
rebat autem corpus Philippus collectaneus eius qui metu
ens filium Antiochi ad Ptolomeum Philometo
X Machabeus autem et qui cum illo erant domino se protegente tem
plum quidem et civitatem recepit. Aras autem quas ali
enigene per plateas struxerant itemque delubra
demolitus est. Et purgato templo aliud altare
fecerunt. Et de ignitis lapidibus igne concepto obtu
lerunt sacrificia post biennium et incensum et lucer
nas et panes propositionis posuerunt. Quibus gestis roga
bant dominum prostrati in terram ut amplius malis
talibus inciderent sed et si quando peccassent ab ipso
mitius corriperentur et non barbaris ac blasphe
mis hominibus traderentur. Qua die autem templum
ab alienigenis pollutum fuerat contigit ea
dem die purgationem fieri .xxv. mensis qui
fuit casleu. Et cum leticia diebus .viii. egerunt
in modum tabernaculorum recordantes quod ante modicum tem
pus diem sollempnem tabernaculorum in montibus
more bestiarum egerant. Propter quod tyrsos et ramos viri
des et palmas preferebant ei qui prosperavit mun
dari locum suum. Et decreverunt communi precepto et
decreto universe genti iudeorum omnibus annis a
gere dies istos. Et Antiochi quidem qui appellatus
est nobilis vite excessus ita se habuit. Nunc autem de
eupatore Antiochi filio impii que gesta sunt
narrabimus breviantes mala que in bellis gesta
sunt. Hic suscepto regno constituit super negocia
regni lysiam quemdam fenicis et syrie mili
tie principem. Nam ptolomeus qui dicebatur
macer iusti tenax erga iudeos esse instituit et precipue
propter iniquitatem que facta erat in eos et
pacifice agere cum eis. Sed ob hoc accusatus ab
amicis apud eupatorem cum frequenter proditor
audiret eo quod cyprum creditam sibi a philo
metore deseruisset et ad antiochum nobilem
translatus etiam ab eo recessisset veneno vitam fini
vit. Gorgias autem cum esset dux locorum assumptis
advenis frequenter iudeos debellabat. Iudei vero
qui tenebant optimas munitiones fugatos
ab ierosolimis suscipiebant. Hii vero qui erant
cum machabeo per orationes dominum rogantes ut
esset sibi adiutor impetum fecerunt in mu
nitiones ydumeorum multaque vi insistentes loca
optinuerunt occurrentes interemerunt et omnes
simul non minus quam .xx. millibus trucidaverunt. Qui
dam autem cum confugissent in duas turres val
de munitas omnem apparatum ad repug
nandum habentes machabeus ad eorum expugna
tionem relicto symone et iosepho itemque zacha
beo eisque qui cum ipsis erant satis multis ipse
ad eas que amplius perurgebant pugnas con
versus est. Hii vero qui cum symone erant cupidi
tate ducti a quibusdam qui in turribus erant
suasi sunt pecunia et .lxx. millibus didragmis ac
ceptis dimiserunt quosdam effugere. Cum autem
machabeo nunciatum esset quod factum est congrega
tis principibus ipsis accusavit quod pecunia vendi
dissent fratres adversariis eorum dimissis. Hos igitur prodi
tores factos interfecit et confestim duas turres occu
pavit. Armis autem ac manibus omnia prospere agente
in duabus munitionibus plus quam .xx. milia peremit. Ti
motheus autem qui prius a iudeis fuerat superatus con
vocato exercitu peregrine multitudinis et congrega
to equitatu asyone advenit quasi armis iude
am capturus. Machabeus autem et qui cum ipso erant
appropinquante illo deprecabantur dominum capud terra asp
gentes lumbos ciliciis precincti ad altaris
crepidinem provoluti ut sibi propicius inimicis
autem eorum esset inimicus et adversariis adversaretur
sicut lex dicit. Et ita post orationem sumptis armis longius
de civitate procedentes et proximi hostibus effecti
resederunt. Primo autem solis ortu utrique commi
serunt. Isti quidem victorie et prosperitatis sponsorem cum
virtute dominum habentes. Illi autem ducem belli ani
mum habebant. Sed cum vehemens pugna
esset apparuerunt adversariis de celo viri .v. in
equis frenis aureis decori ducatum iudeis
prestantes. Ex quibus duo machabeum medium
habentes armis suis circumseptum incolumem
conservabant. In adversarios autem tela et fulmi
na iaciebant. Ex quo et cecitate confusi et re
pleti perturbatione cadebant. Interfecti sunt
autem .xx. milia quingenti et equites .dc. Timo
theus autem confugit in gazara presidium mu

nimium cum feritate et ira. Machabeus autem et qui cum
eo erant letantes obsederunt presidium diebus
quatuor. At hii qui intus erant loci firmitate confi-
si supra modum maledicebant et sermones ne-
fandos iactabant. Sed cum dies quinta illucesce-
ret, xx iuvenes ex hiis qui cum Machabeo erant
accensi animis propter blasphemiam viriliter accesse-
runt ad murum et feroci animo incedentes ascende-
bant. Sed et alii similiter ascendentes turres portas-
que succendere aggressi sunt atque ipsos maledicos vivos
concremare. Per continuum autem biduum presidio vastato
Timotheum occultantem se in quodam repertum
loco peremerunt et fratrem eius Chaream et Apollofanen
occiderunt. Quibus gestis in ympnis et confessioni-
bus benedicebant Dominum qui magna fecit in Israel et
XI Set post parvo | victoriam dedit illis.
tempus Lysias procurator regis et propinquus ac
negociorum prepositus graviter ferens de hiis que
acciderant congregatis lxxx milibus et equitatu univer-
so veniebat adversus Iudeos existimans se civi-
tatem quidem captam gentibus habitaculum fac-
turum, templum vero in pecunie questum sicut
cetera delubra gentium habiturum et per singulos an-
nos venale sacerdotium. Nusquam recogitans Dei
potestatem sed mente effrenatus in multitudine
peditum et milibus equitum et lxxx elephantibus con-
fidebat. Ingressus autem Iudeam et appropians Bethsu-
re que erat in angusto loco ab Ierosolima inter-
vallo v stadiorum illud presidium expugnabat.
Ut autem Machabeus et qui cum eo erant cognove-
runt expugnari presidia cum fletu et lacrimis
rogabant Dominum et omnis turba simul ut bonum
angelum mitteret ad salutem Israel. Et ipse primus
Machabeus sumptis armis ceteros exhortatus est si-
mul secum periculum subire et ferre auxilium
fratribus suis. Cumque pariter prompto animo procederent
Ierosolimis, apparuit precedens eos eques in ves-
te candida armis aureis hastam vibrans.
Tunc autem omnes simul benedixerunt Dominum Deum mise-
ricordem et convaluerunt animis non solum homines sed et
bestias ferocissimas et muros ferreos parati
penetrare. Ibant ergo prompti de celo habentes adiu-
torem et miserantem eos Dominum. Leonum autem more
impetum irruentes in hostes prostraverunt ex eis
xi milia peditum et equites mille dc. Universos autem in
fugam verterunt. Plures vero ex eis vulnerati
nudi evaserunt. Sed et ipse Lysias turpiter fugiens
evasit. Et quia non insensatus erat secum ipse repu-
tans factam erga se diminutionem et intelligens
invictos esse Hebreos Dei omnipotentis auxilio in-
nitentes misit ad eos promisitque consensurum se omnibus
que iusta sunt et regem compulsurum amicum fieri.
Annuit autem Machabeus precibus Lysie in omnibus utilitati
consulens. Et quecumque Machabeus scripsit Lysie de
Iudeis ea que rex concessit. Nam erant scripte
Iudeis epistole a Lysia quidem hunc modum continentes. Lysias
populo Iudeorum salutem. Iohannes et Abessalon qui missi
fuerant a vobis tradentes scripta postulabant ut ea que
per illos significabantur implerem. Quecumque igitur re-
gi potuerunt perferri exposui et que res permittebat
concessi. Si igitur in negociis fidem conservaveritis et
deinceps bonorum vobis causa esse temptabo. De ceteris
autem per singula verbo mandavi et istis et hiis qui a me
missi sunt colloqui vobiscum. Bene valete. Anno
c xl viii dyoscori xx die mensis et iiii. Regis
epistola ista continebat. Rex Antiochus Lysie fratri salutem.
Patre nostro inter deos translato nos volentes eos qui
sunt in regno nostro sine tumultu agere et rebus suis
adhibere diligentiam, audivimus Iudeos non con-
sensisse patri ut transferrentur ad ritum Grecorum
sed tenere velle suum institutum ac propterea postulare
a nobis concedi legitima sua sibi. Volentes igitur
hanc quoque gentem quietam esse statuentes iudica-
vimus templum restitui illis ut agerent secundum
maiorum suorum consuetudinem. Bene igitur feceris si mise-
ris ad eos et dexteram dederis ut cognita nostra volun-
tate bono animo sint et utilitatibus propriis deservi-
ant. Ad Iudeos autem regis epistola talis erat. Rex An-
tiochus senatui Iudeorum et ceteris Iudeis salutem. Si va-
letis sic estis ut volumus. Sed et ipsi bene valemus.
Adiit nos Menelaus dicens velle vos descen-
dere ad vestros qui sunt apud nos. Hiis igitur qui comme-
ant usque ad diem xxx mensis Xanthici damus dex-
tras securitatis ut Iudei utantur cibis et legi-
bus suis sicut et prius et nemo eorum ullo modo molestiam
patiatur de hiis que per ignoranciam gesta sunt.
Misi autem et Menelaum qui vos alloquatur. Valete.
Anno c xl viii Xanthici mensis xv die. Miserunt
et Romani epistolam ita se habentem. Quintus Me-
mmius et Titus Manlius legati Iudeorum Romanorum
populo Iudeorum salutem. De hiis que Lysias cognatus regis
concessit vobis et nos concessimus. De quibus autem iudicavit
ad regem referendum confestim aliquem mittite
diligentius inter vos conferentes ut decernamus
sicut congruit vobis. Nos enim Antiochiam accedimus.
Ideoque festinate rescribere ut nos quoque sciamus cu-
ius estis voluntatis. Bene valete. XII
Anno c xl viii xv die mensis Xanthici.
His factis pactionibus Lysias pergebat ad regem.
Iudei autem agriculture operam dabant. Sed hii
qui residerant Timotheus et Apollonius Gennei
filius sed et Ieronimus et Demofon super hos et Ni-
chanor Cyprius archiep non sinebant eos in
silencio agere et quiete. Ioppite vero tale quod-
dam flagicium perpetraverunt. Rogaverunt Iu-
deos cum quibus habitabant ascendere sca-

scaphas quas paraverant cum uxoribus et filiis quasi nullis inimicitiis inter eos subiacentibus. Secundum commune itaque decretum civitatis et ipsis adquiescentibus pacisque causa nihil suspectum habentibus, cum in altum processissent, submerserunt non minus ducentos. Quam crudelitatem Iudas in suae gentis homines factam ut cognovit, praecepit viris qui erant cum ipso, et invocato iusto iudice Deo venit adversus interfectores fratrum et portum quidem noctu succendit, scaphas exussit, eos autem qui ab igne refugerant gladio peremit. Et cum ita egisset, discessit quasi iterum reversurus et universos Ioppitas eradicaturus. Sed cum cognovisset et eos qui erant Iamniae velle pari modo facere habitantibus secum Iudaeis, Iamnitis quoque nocte supervenit et portum cum navibus succendit, ita ut lumen ignis appareret Ierosolimis a stadiis .cc.xl. Inde cum abissent .ix. stadiis et facerent iter ad Timotheum, commiserunt cum eo Arabes .v. milia viri et equites quingenti. Cumque pugna valida fieret et auxilio Dei prospere cessisset, residui victi Arabes petebant a Iuda dextras sibi dari, promittentes pascua se daturos et in ceteris profuturos. Iudas autem arbitratus vere in multis eos utiles, promisit pacem. Dextrisque acceptis discessere ad tabernacula sua. Aggressus est autem et civitatem quandam firmam pontibus murisque circumseptam, quae a turbis habitabatur gentium promiscuarum, cui nomen Casphin. Hii vero qui intus erant confidentes in stabilitate murorum et apparatu alimoniarum remissius agebant, maledictis lacessentes Iudam ac blasphemantes et loquentes quae fas non est. Machabeus autem invocato magno mundi principe qui sine arietibus et machinis temporibus Iesu praecipitavit Iericho, irruit ferociter muris. Et capta civitate per Dei voluntatem innumerabiles caedes fecit, ita ut adiacens stagnum stadiorum duum latitudinis sanguine interfectorum fluere videretur. Inde discesserunt stadia .dccl. et venerunt in Characha ad eos qui dicuntur Tubianei Iudaei, et Timotheum quidem in illis locis non comprehenderunt, nullo negotio perfecto regressum, relicto in quodam loco firmissimo praesidio. Dositheus autem et Sosipater qui erant duces cum Machabeo peremerunt a Timotheo relictos in praesidio .x. milia viros. At Machabeus ordinatis circum se .vi. milibus et constitutis per cohortes adversus Timotheum processit habentem secum .cxx. milia peditum equitumque .ii. milia .d. Cognito autem Iudae adventu, Timotheus praemisit mulieres et filios et reliquum apparatum in praesidium quod Charnion dicitur. Erat enim inexpugnabile et accessu difficile propter locorum angustias. Cumque cohors Iudae prima apparuisset, timor hostibus incussus est ex praesentia Dei qui universa conspicit, et in fugam versi sunt alius ab alio, ita ut magis a suis deicerentur et gladiorum suorum ictibus debilitarentur. Iudas autem vehementer instabat puniens profanos, et prostravit ex eis .xxx. milia virorum. Ipse vero Timotheus incidit in partes Dosithei et Sosipatris et multis precibus postulabat ut vivus dimitteretur, eo quod multorum ex Iudaeis parentes haberet ac fratres, quos morte eius decipi eveniret. Et cum fidem dedisset restituturum se eos secundum constitutum, illaesum eum dimiserunt propter fratrum salutem. Iudas autem regressus est ad Charnion, interfectis .xxv. milibus. Post horum fugam et necem movit exercitum ad Ephron civitatem munitam, in qua multitudo diversarum gentium inhabitabat, et robusti iuvenes pro muris consistentes fortiter repugnabant. In hac autem machinae multae et telorum erat apparatus. Sed cum Omnipotentem invocassent qui potestate vires hostium confringit, ceperunt civitatem, et ex eis qui intus erant .xxv. milia prostraverunt. Inde ad civitatem Scytharum abierunt, quae ab Ierosolimis .dc. stadiis aberat. Contestantibus autem his qui apud Scythopolitas erant Iudaeis quod benigne ab eis haberentur etiam temporibus infelicitatis quod modeste secum egerint, gratias agentes eis et exhortati etiam de cetero erga genus suum benignos esse, venerunt Ierosolimam die sollempni septimanarum instante. Et post pentecosten abierunt contra Gorgiam praepositum Idumeae. Exivit autem cum peditibus tribus milibus et equitibus .cccc. Quibus congressis contigit paucos ruere Iudaeorum. Dositheus vero quidam de Bachenoris eques, vir fortis, Gorgiam tenebat, et cum vellet illum capere vivum, eques quidam de Thracibus irruit in eum humerumque eius amputavit, atque ita Gorgias effugit in Maresa. At illis qui cum Hesdrin erant diutius pugnantibus et fatigatis, invocavit Iudas Dominum adiutorem et ducem belli fieri, incipiens patria voce et cum ymnis clamorem extollens fugam Gorgiae militibus incussit. Iudas autem collecto exercitu venit in civitatem Odollam, et cum septima dies superveniret, secundum consuetudinem purificati in eodem loco sabbatum egerunt. Et sequenti die venit cum suis Iudas ut corpora prostratorum tolleret et cum parentibus poneret in sepulchris paternis. Invenerunt autem sub tunicis interfectorum de donariis idolorum quae apud Iamniam fuerunt, a quibus lex prohibet Iudaeos. Omnibus ergo manifestum factum est ob hanc causam eos corruisse. Omnes itaque benedixerunt iustum iudicium Domini qui occulta fecerat manifesta. Atque ita ad preces conversi rogaverunt ut id quod factum erat delictum oblivioni traderetur. At vero fortissimus Iudas hortabatur populum conservare se sine peccato, sub oculis videntes

res que facta sunt pro peccatis eorum qui prostrati sunt.
Et facta collatione .xii. milia dragmas argenti misit
Ierosolimam offerri ea ibi pro peccatis sacrificium
mortuorum bene et religiose de resurrectione cogi-
tans. Nisi enim eos qui ceciderant resurrecturos sp-
eraret superfluum videretur et vanum orare pro mor-
tuis. Et quia considerabat quod hii qui cum pietate dor-
mitionem acceperant optimam haberent repositam
gratiam. Sancta ergo et salubris est cogitatio pro defunctis
exorare ut a peccatis solverentur.

XIII Anno .c.xl.ix. cognovit Iudas Antiochum
Eupatorem venire cum multitudine adversus
Iudeam et cum eo Lysiam procuratorem et prepositum
negotiorum secum habentem peditum .c.x. milia et equitum
.v. milia et elephantes .xxii. currus cum falcibus .ccc.
Commiscuit autem se illis et Menelaus et cum multa
fallacia deprecabatur Antiochum non pro patrie salute
sed sperans se constitui in principatum. Sed rex regum
suscitavit animos Antiochi in peccatorem et sug-
gerente Lysia hunc esse causam omnium malorum iussit
eum ut est consuetudo apud eos in eodem loco neca-
ri. Erat autem in eodem loco turris .l. cubitorum aggre-
stum undique habens cineris, hec prospectum habebat
in preceps. Inde in cinerem deici iussit sacrilegum
omnibus eum propellentibus ad interitum. Et tali lege
prevaricatorem legis contigit mori nec terre dari
Menelaum. Et quidem satis iuste. Nam quia multa
erga aram dei delicta commisit cuius ignis et cinis
erat sanctus ipse in cineris morte dampnatus est. Sed
rex mente effrenatus veniebat nequiorem se
patri suo Iudeis ostensurus. Quibus Iudas cognitis precepit
populo die ac nocte dominum invocare ut sicut et semper et nunc
adiuvaret eos. Quippe qui lege et patria sanctoque
templo privari vererentur ac populum qui nuper
paululum respirasset ne sineret blasphemis
rursus nationibus subdi. Omnibus itaque id simul fa-
cientibus et petentibus a domino misericordiam cum fletu et
ieiuniis per triduum continuum prostratis hortatus
est eos Iudas ut se prepararent. Ipse vero cum seni-
oribus cogitavit prius quam rex admoveret ex-
ercitum ad Iudeam et obtineret civitatem exi-
re et domini iudicio committere exitum rei. Dans itaque
potestatem omnium deo mundi creatori et hor-
tatus suos ut fortiter dimicarent et usque ad mor-
tem pro legibus templo civitate patria et civibus
starent circa Modin exercitum constituit. Et da-
to signo suis dei victoria iuvenibus fortissi-
mis electis nocte aggressus aulam regiam
in castris interfecit viros .iiii. milia et maximum ele-
fantorum cum hiis qui superpositi erant. Summo-
que metu ac perturbatione hostium castra replen-
tes rebus prospere gestis abierunt. Hoc autem factum est die
lucescente adiuvante eum domini protectione.
Sed rex accepto gustu audacie Iudeorum arte
difficultates locorum temptabat. Et Bethsure
que erat Iudeorum presidium munitum castra admo-
vebat sed fugabatur impingebat minue-
batur. Hiis autem qui intus erant Iudas neces-
saria mittebat. Enuntiavit autem mysteria hos-
tibus Rhodocus quidam de Iudaico exercitu qui requisi-
tus comprehensus conclusus est. Iterum rex sermonem
habuit ad eos qui erant in Bethsuris dextram
dedit accepit abiit commisit cum Iuda superatus
est. Ut autem cognovit rebellasse Philippum Antiochie
qui relictus erat super negotia mente consternatus
Iudeos deprecans subditusque eis iurat de omnibus
quibus iustum visum est et reconciliatus obtulit
sacrificium honoravit templum et munera
posuit. Machabeum amplexatus est et fecit eum a
Ptolomayde usque ad Gerrenos ducem et principem.
Ut autem venit Ptolomaidam graviter ferebant
Ptolomenses amicitie conventionem indignan-
tes ne forte federa irrumperent. Tunc ascendit Lysi-
as tribunal et exposuit rationem et populum seda-
vit. Reversus est Antiochiam et hoc modo regis profe-
ctio et reditus processit. XIIII

Sed post triennii tempus cognovit Iudas et qui cum eo erant
Demetrium Seleuci cum multitudine vali-
da et navibus per portum Tripolis ascendisse ad
loca opportuna et tenuisse regiones adversus
Antiochum et eius ducem Lysiam. Alchimus autem qui-
dam qui summus sacerdos fuerat sed voluntarie
coinquinatus est temporibus commixtionis considerans nullo
modo sibi esse salutem neque accessum ad altare ve-
nit ad regem Demetrium .c.l. anno offerens
ei auream coronam et palmam. Super hec et tha-
los qui templi esse videbantur; et ipsa quidem
die siluit. Tempus autem opportunum dementie sue
nactus convocatus a Demetrio ad consilium et
interrogatus quibus rebus et consiliis Iudei inniteren-
tur respondit. Ipsi qui dicuntur Assidei Iudeorum quibus pre-
est Iudas Machabeus bella nutriunt et seditio-
nes movent nec patiuntur regnum esse quietum.
Nam et ego defraudatus parentum gloria dico autem
summo sacerdotio huc veni primo quidem utilitatibus
regis fidem servans secundo autem et civibus consulens. Nam
illorum pravitate universum genus nostrum non
minime vexatur. Sed oro hiis singulis o rex cog-
nitis et regioni et generi secundum pervulgatam omnibus hu-
manitatem tuam prospice. Nam quamdiu superest
Iudas impossibile est pacem esse negotiis. Tali-
bus autem ab hoc dictis et ceteri amici hostiliter se habentes ad-
versus Iudam inflammaverunt Demetrium. Qui sta-
tim Nicanorem prepositum elephantorum ducem
misit in Iudeam datis mandatis ut ipsum quidem
Iudam caperet, eos vero qui cum illo erant disper-

gereret, et constitueret Alchimum maximi templi
summum sacerdotem. Tunc gentes que de Iudea fugerant Iudam
congregatim se Nichanori miscebant, miserias et
clades Iudeorum prosperitates rerum suarum existim
antes. Audito itaque Iudei Nichanoris adven
tu et conventu nationum conspersi terra rogabant eum
qui populum suum constituerat in eternum custodi
ret, quique suam portionem signis evidentibus
protegit. Imperante autem duce, statim inde move
runt, conveneruntque ad castellum Dessau. Simon
vero frater Iude commiserat cum Nichanore, sed conter
ritus est repentino adventu adversariorum. Nicha
nor tamen audiens virtutem comitum Iude et ani
mi magnitudinem quam pro patrie certaminibus ha
bebant, sanguine iudicium facere metuebat. Quam
obrem misit Posidonium et Theodotium et
Mathiam ut darent dextras atque acciperent. Et
cum diu de his consilium ageretur, et ipse dux ad
multitudinem retulisset, omnium una fuit sen
tentia amicitiis annuere. Itaque diem consti
tuerunt quo secreto inter se agerent, et singulis selle
prolate sunt et posite. Precepit autem Iudas armatos esse
locis opportunis, ne forte ab hostibus repente
mali aliquid oriretur, et congruum colloquium
fecerunt. Morabatur autem Nichanor Ierosolimis
nichilque inique agebat, gregesque turbarum que congregate
fuerant dimisit. Habebat autem Iudam carum ex
animo, et erat viro inclinatus. Rogavitque eum ducere
uxorem filiosque procreare. Nuptias fecit, quiete e
git, communiterque vivebant. Alchimus autem vide
ns caritatem illorum ad invicem et conventiones, ve
nit ad Demetrium, et dicebat Nichanorem rebus
alienis assentire, Iudamque regni insidiatorem
successorem sibi destinasse. Itaque rex exasperatus et
pessimis huius criminationibus irritatus scripsit
Nichanori dicens graviter quidem se ferre de ami
citie conventione, iubere tamen Machabeum citius
vinctum mittere Antiochiam. Quibus cogni
tis Nichanor consternabatur, et graviter ferebat si
ea que convenerant irrita faceret, nichil lesus a
viro. Sed quia regi resistere non poterat, opportunitatem
observabat qua preceptum perficeret. At Macha
beus videns austerius secum agere Nichanorem
et consuetum occursum ferocius exhibentem, intel
ligens non ex bono esse austeritatem istam, paucis
suorum congregatis occultavit se a Nichanore. Quod
cum ille cognovit fortiter se a viro preventum,
venit ad maximum et sanctissimum templum, et sa
cerdotibus solitas hostias offerentibus iussit sibi
tradi virum. Quibus cum iurantibus dicentibus
nescire se ubi esset qui querebatur, extendens
manum ad templum iuravit: Nisi michi
vinctum Iudam tradideritis, istud Dei fanum
in planitiem deducam, et altare effodiam, et
templum hoc Libero patri consecrabo. Et his dictis abi
it. Sacerdotes autem protendentes manus in celum in
vocabant eum qui semper propugnator esset gentis
ipsorum, hec dicentes: Tu Domine universorum qui nullius in
diges, voluisti templum habitationis tue fieri in
nobis. Et nunc sancte sanctorum omnium Domine, conserva in eter
num impollutam domum istam que nuper munda
ta est. Razias autem quidam de senioribus ab Ierosol
imis delatus est Nichanori, vir amator civi
tatis et bene audiens, qui pro affectu pater Iudeorum
appellabatur. Hic multis temporibus continentie pro
positum tenuit in iudaismo, corpusque et animam tra
dere contentus pro perseverantia.

XV

Volens autem Nichanor manifestare odium
quod habebat in Iudeos, misit milites quingentos
ut eum comprehenderent. Putabat enim si illum decepisset
se cladem maximam Iudeis illaturum.
Turbis autem irruere domum eius et ianuam dirumpere
atque ignem admovere cupientibus, cum iam comprehen
deretur, gladio se petiit, eligens nobili
ter mori quam subditus fieri peccatoribus, et contra nata
les suos indignis iniuriis agi. Sed cum per festina
tionem non certo ictu plagam dedisset, et turbe intra
hostia irrumperent, recurrens audacter ad
murum, precipitavit semetipsum viriliter in
turbas. Quibus velociter locum dantibus, casum
eius venit per mediam cervicem. Et cum
adhuc spiraret, accensus animo surrexit, et
cum sanguis eius magno fluxu deflueret, et
gravissimis vulneribus saucius esset, cursu tur
bam pertransiit, et stans supra petram quandam prerupta
m, et iam exsanguis effectus, complexus intestina sua
utrisque manibus proiecit super turbas, invocans
dominatorem vite ac spiritus ut hec illi iterum redderet,
atque ita vita defunctus est. Nichanor autem ut
comperit Iudam esse in locis Samarie, cogitavit
die sabbati cum omni impetu committere bellum. Iudeis vero
qui illum per necessitatem sequebantur dicentibus:
Ne ita ferociter et barbare feceris, sed honorem tribue
diei sanctificationis et honora eum qui universa conspi
cit. At ille infelix interrogavit si est potens in
celo qui imperavit agi diem sabbatorum. Et respon
dentibus illis: Est Dominus vivus ipse in celo potens qui ius
sit agi septimam diem. At ille ait: Et ego po
tens sum super terram qui impero sumi arma et
negocia regis impleri. Tamen non obtinuit ut consi
lium impleret. Et Nichanor quidem cum summa
superbia erectus cogitaverat commune tropheum
statuere de Iuda. Machabeus autem
confidebat semper cum omni spe auxilium sibi a Deo a
fore. Et hortabatur suos ne formidarent
ad adventum nationum, sed in mente haberent

ad invocanda sibi facta de celo, et nunc sperarent ab omnipotente affuturam sibi victoriam. Et allocutus illos de lege et prophetis, admonens etiam certamina que fecerant prius, promptiores eos constituit: et ita animis eorum erectis simul ostendebat gentium fallaciam et iuramentorum prevaricationem. Singulos autem illorum armavit non clipei et haste munitione, sed sermonibus optimis et exhortationibus, exposito digno fide somnio, per quod universos letificavit. Erat autem huiuscemodi visus: Oniam, qui fuerat summus sacerdos, virum bonum et benignum, verecundum visu, modestum moribus, et eloquio decorum, et qui a puero in virtutibus exercitatus sit, manus protendentem orare pro omni populo Iudeorum: post hoc apparuisse et alium virum etate et gloria mirabilem, et magni decoris habitudine circa illum. Respondentem vero Oniam dixisse: Hic est fratrum amator et populi Israel: hic est qui multum orat pro populo et universa sancta civitate, Ieremias propheta Dei. Extendisse autem Ieremiam dexteram et dedisse Iude gladium aureum, dicentem: Accipe gladium sanctum munus a Deo, in quo deicies adversarios populi mei Israel. Exhortati itaque Iude sermonibus bonis valde, de quibus extolli posset impetus et animi iuvenum confortari, statuerunt dimicare et confligere fortiter, ut virtus de negotiis iudicaret, eo quod civitas sancta et templum periclitaretur. Erat enim pro uxoribus et filiis, itemque pro fratribus et cognatis, minor sollicitudo: maximus vero et primus pro sanctitate erat timor templi. Sed et eos qui in civitate erant, non minima sollicitudo habebat pro his qui congressuri erant. Et cum iam omnes sperarent iudicium futurum, hostesque adessent, atque exercitus esset ordinatus, bestie equitesque opportuno in loco compositi, considerans Machabeus adventum multitudinis, et apparatum varium armorum, ac ferocitatem bestiarum, extendens manus in celum, prodigia facientem Dominum invocavit, qui non secundum armorum potentiam, sed prout ipsi placet, dat dignis victoriam. Dixit autem invocans hoc modo: Tu Domine, qui misisti angelum tuum sub Ezechia rege Iude, et interfecisti de castris Sennacherib CLXXXV milia: et nunc dominator celorum, mitte angelum tuum bonum ante nos in timore et tremore magnitudinis brachii tui, ut metuant qui cum blasphemia veniunt adversus sanctum populum tuum. Et hic quidem ita peroravit. Nicanor autem et qui cum ipso erant cum tubis et canticis admovebant. Iudas vero et qui cum eo erant, invocato Deo per orationes congressi sunt: manu quidem pugnantes, sed Dominum cordibus orantes, prostraverunt non minus XXXV milia, presentia Dei magnifice delectati. Cumque cessassent et cum gaudio redirent, cognoverunt Nicanorem ruisse cum armis suis. Facto itaque clamore et perturbatione,

excitata patria voce omnipotentem Dominum benedicebant. Precepit autem Iudas, qui per omnia corpore et animo mori pro civibus paratus erat, caput Nicanoris et manum cum humero abscisam Ierosolimam perferri. Quo cum pervenisset, convocatis contribulibus et sacerdotibus ad altare, accersiit et eos qui in arce erant. Et ostenso capite Nicanoris et manu nefaria, quam extendens contra domum sanctam omnipotentis Dei magnifice gloriatus est, linguam etiam impii Nicanoris precisam iussit particulatim avibus dari, manum autem dementis contra templum suspendi. Omnes igitur celi Dominum benedixerunt, dicentes: Benedictus qui locum suum incontaminatum conservavit. Suspendit autem Nicanoris caput in summa arce, ut evidens esset et manifestum signum auxilii Dei. Itaque omnes communi consilio decreverunt nullo modo diem istum absque celebritate preterire: habere autem celebritatem XIII die mensis Adar, quod dicitur voce syriaca pridie Mardochei diei. Igitur his erga Nicanorem gestis, et ex illis temporibus ab Hebreis civitate possessa, ego quoque in his faciam finem sermonis. Et siquidem bene et ut historie competit, hoc et ipse velim: sin autem minus digne, concedendum est mihi. Sicut enim vinum semper bibere aut semper aquam contrarium est, alternis autem uti delectabile: ita legentibus si semper exactus sit sermo, non erit gratus. Hic ergo erit consummatus.

Matheus ex Iudea sicut in ordine primus ponitur, ita evangelium in Iudea primus scripsit, cuius vocatio ad Deum ex publicanis actibus fuit, duorum in generatione Christi principia presumens, unius cuius prima circumcisio in carne, alterius cuius secundum cor electio fuit, et ex utrisque in patribus Christus. Sicque quaternario numero triformiter posito, principium a credendi fide in electionis tempus porrigens, et ex electione in transmigrationis diem dirigens, atque a transmigratione usque ad Christum definiens, decursam adventus Domini ostendit generationem, ut et numero satisfaciens et tempori, et se quod esset ostenderet, et Dei in se opus monstrans, etiam in his quorum genus exposuit, Christi operantis a principio testimonium non negaret. Quarum omnium rerum tempus, ordo, numerus, dispositio vel ratio, quod fidei necessarium est, Deus Christus est. Qui factus ex muliere, factus sub lege, natus ex virgine, passus in carne, omnia in cruce fixit, ut triumphans ea in semetipso, resurgens in corpore, et patris nomen in patribus filio, et filii nomen patri restituens in filiis, sine principio, sine fine ostendens, unum se cum patre esse, quia unus est. In quo evangelio utile est desiderantibus Deum sic prima vel media vel perfecta cognoscere, ut et vocationem apostoli et opus evangelii et dilectionem Dei in carne nascentis per universa legentes intelligant, atque id in eo in quo apprehensi sunt et apprehendere expetunt recognoscant. Nobis enim in studio ar-

querentibus fidem facte rei traderet operantis dei
intelligendam diligenter esse dispositionem querentibus
non tacere.
[L]iber generationis ihesu christi filii david filii ab-
raham. Abraham autem genuit ysaach.
Ysaach autem genuit iacob. Iacob autem genuit
iudam et fratres eius. Iudas autem genuit phares et za-
ram de thamar. Phares autem genuit esrom. Esrom autem
genuit aram. Aram autem genuit aminadab. Aminadab
autem genuit naasson. Naasson autem genuit salmon. Salmon
autem genuit booz de raab. Booz autem genuit obeth ex ruth. Obe-
th autem genuit iesse. Iesse autem genuit david regem. David autem rex
genuit salomonem ex ea que fuit urie. Salomon autem
genuit roboam. Roboas autem genuit abyam. Abyas autem genuit asa.
Asa autem genuit iosaphat. Iosaphat autem genuit ioram. Ioras
autem genuit oziam. Ozias autem genuit ioatham. Ioatham autem genuit
achaz. Achaz autem genuit ezechiam. Ezechias autem genuit ma-
nassen. Manasses autem genuit amon. Amon autem genuit iosy-
am. Iosyas autem genuit iechoniam et fratres eius in transmigra-
tionem babilonis. Et post transmigrationem babilonis
iechonias genuit salathiel. Salathiel autem genuit zoroba-
bel. Zorobabel autem genuit abyud. Abyud autem genuit elya-
chim. Elyachim autem genuit azor. Azor autem genuit sadoch.
Sadoch autem genuit achim. Achim autem genuit elyud. Ely-
ud autem genuit eleazar. Eleazar autem genuit mathan. Ma-
than autem genuit iacob. Iacob autem genuit ioseph virum ma-
rie de qua natus est ihesus qui vocatur christus. Omnes
ergo generationes ab abraham usque ad david generationes xiiii.
et a david usque ad transmigrationem babilonis generationes
xiiii. Et a transmigratione babilonis usque ad christum
generationes xiiii. Christi autem generatio sic erat. Cum esset de-
sponsata mater eius maria ioseph antequam conveni-
rent inventa est in utero habens de spiritu sancto. Ioseph
autem vir eius cum esset iustus et nollet eam tradu-
cere voluit occulte dimittere eam. Hec autem eo co-
gitante ecce angelus domini in sompnis apparuit ei
dicens. Ioseph fili david noli timere accipere mari-
am coniugem tuam. Quod enim in ea natum est de spiritu
sancto est. Pariet autem filium et vocabis nomen eius ihesum. Ipse enim
salvum faciet populum suum a peccatis eorum. Hoc autem totum
factum est ut adimpleretur quod dictum est a domino per prophetam
dicentem. Ecce virgo concipiet in utero et pariet fili-
um et vocabunt nomen eius emmanuel. Quod est interpreta-
tum nobiscum deus. Exsurgens autem ioseph a sompno
fecit sicut precepit ei angelus domini. Et accepit
coniugem suam et non cognoscebat eam donec pe-
perit filium suum primogenitum. Et vocavit nomen
[C]um ergo natus esset ihesus in bethle- eius ihesum.
em iude in diebus herodis regis ecce ma-
gi ab oriente venerunt ierosolimam dicentes.
Ubi est qui natus est rex iudeorum. Vidimus enim stel-
lam eius in oriente et venimus adorare eum. Au-
diens autem herodes rex turbatus est et omnis ieroso-
lima cum illo. Et congregans omnes principes sa-
cerdotum et scribas populi sciscitabatur ab eis ubi
christus nasceretur. At illi dixerunt ei. In bethleem
iude. Sic enim scriptum est per prophetam. Et tu bethleem ter-
ra iuda nequaquam minima es in principibus
iuda. Ex te enim exiet dux qui regat populum meum
israel. Tunc herodes clam vocatis magis diligenter
didicit ab eis tempus stelle que apparuit eis. Et mit-
tens eos in bethleem dixit. Ite et interrogate dili-
genter de puero. Et cum inveneritis renunciate
michi ut et ego veniens adorem eum. Qui cum
audissent regem abierunt. Et ecce stella quam
viderant in oriente antecedebat eos usque dum venien-
s staret supra ubi erat puer. Videntes autem stellam
gavisi sunt gaudio magno valde. Et intrantes
domum invenerunt puerum cum maria matre eius.
Et procidentes adoraverunt eum. Et apertis thesauris
suis obtulerunt ei munera. Aurum thus et mir-
ram. Et responso accepto in sompnis ne redirent
ad herodem. Per aliam viam reversi sunt in regionem
suam. Qui cum recessissent ecce angelus domini
apparuit in sompnis ioseph dicens. Surge et ac-
cipe puerum et matrem eius et fuge in egiptum et esto
ibi usque dum dicam tibi. Futurum est enim ut herodes querat
puerum ad perdendum eum. Qui consurgens accepit
puerum et mariam matrem eius nocte et secessit in
egiptum et erat ibi usque ad obitum herodis. Ut ad-
impleretur quod dictum est a domino per prophetam dicentem. Ex egi-
pto vocavi filium meum. Tunc herodes videns quoniam il-
lusus esset a magis iratus est valde. Et mittens oc-
cidit omnes pueros qui erant in bethleem et in omnibus
finibus eius a bimatu et infra secundum tempus quod exquisierat a
magis. Tunc adimpletum est quod dictum est a domino per iere-
miam prophetam dicentem. Vox in rama audita est
ploratus et ululatus multus rachel plorans fi-
lios suos et noluit consolari quia non sunt. Defuncto autem he-
rode ecce apparuit angelus domini in sompnis ioseph
in egipto dicens. Surge et accipe puerum et matrem
eius et vade in terram israel. Defuncti sunt enim qui querebant
animam pueri. Qui consurgens accepit puerum et matrem
eius et venit in terram israel. Audiens autem quod archelaus
regnaret in iudea pro herode patre suo timuit illo
ire. Et amonitus in sompnis secessit in partes ga-
lilee. Et veniens habitavit in civitate que vocatur III
nazareth. Ut adimpleretur quod dictum est per prophetam. Quoniam
[I]n diebus illis venit quoniam nazareus vocabi-
iohannes baptista predicans in deserto iudee dicens.
Penitentiam agite appropinquavit enim regnum celorum.
Hic est enim de quo dictum est per ysayam prophetam dicentem. Vox
clamantis in deserto parate viam domini rectas
facite semitas eius. Ipse autem iohannes habebat vestimentum de
pilis camelorum et zonam pelliceam circa lumbos
suos. Esca autem eius erat locuste et mel silvestre. Tunc ex-

144

ibat ad eum omnis Hierosolyma et omnis Iudaea et omnis regio circa Iordanem, et baptizabantur in Iordane ab eo confitentes peccata sua. Videns autem multos Pharisaeorum et Sadducaeorum venientes ad baptismum suum, dixit eis: Progenies viperarum, quis demonstravit vobis fugere a ventura ira? Facite ergo fructum dignum paenitentiae, et ne velitis dicere intra vos: Patrem habemus Abraham. Dico enim vobis quoniam potens est Deus de lapidibus istis suscitare filios Abrahae. Iam enim securis ad radicem arborum posita est. Omnis ergo arbor quae non facit fructum bonum excidetur et in ignem mittetur. Ego quidem vos baptizo in aqua in paenitentiam; qui autem post me venturus est fortior me est, cuius non sum dignus calciamenta portare: ipse vos baptizabit in Spiritu Sancto et igne. Cuius ventilabrum in manu sua, et permundabit aream suam, et congregabit triticum suum in horreum, paleas autem comburet igni inextinguibili. Tunc venit Iesus a Galilaea in Iordanem ad Iohannem ut baptizaretur ab eo. Iohannes autem prohibebat eum dicens: Ego a te debeo baptizari, et tu venis ad me? Respondens autem Iesus dixit ei: Sine modo, sic enim decet nos implere omnem iustitiam. Tunc dimisit eum. Baptizatus autem Iesus confestim ascendit de aqua, et ecce aperti sunt caeli, et vidit Spiritum Dei descendentem sicut columbam venientem super se. Et ecce vox de caelo dicens: Hic est Filius meus dilectus in quo mihi complacui.

IIII

Tunc Iesus ductus est in desertum a Spiritu ut temptaretur a diabolo. Et cum ieiunasset quadraginta diebus et quadraginta noctibus, postea esuriit. Et accedens temptator dixit ei: Si Filius Dei es, dic ut lapides isti panes fiant. Qui respondens dixit: Scriptum est: Non in solo pane vivit homo, sed in omni verbo quod procedit de ore Dei. Tunc assumpsit eum diabolus in sanctam civitatem, et statuit eum super pinnaculum templi, et dixit ei: Si Filius Dei es, mitte te deorsum. Scriptum est enim: Quia angelis suis mandavit de te, et in manibus tollent te, ne forte offendas ad lapidem pedem tuum. Ait illi Iesus rursum: Scriptum est: Non temptabis Dominum Deum tuum. Iterum assumpsit eum diabolus in montem excelsum valde, et ostendit ei omnia regna mundi et gloriam eorum, et dixit ei: Haec omnia tibi dabo si cadens adoraveris me. Tunc dixit ei Iesus: Vade Satana; scriptum est enim: Dominum Deum tuum adorabis et illi soli servies. Tunc reliquit eum diabolus, et ecce accesserunt angeli et ministrabant ei. Cum autem audisset Iesus quod Iohannes traditus esset, secessit in Galilaeam, et relicta civitate Nazareth venit et habitavit in Capharnaum maritimam in finibus Zabulon et Nephthalim, ut adimpleretur quod dictum est per Isaiam prophetam: Terra Zabulon et terra Nephthalim, via maris trans Iordanem, Galilaea gentium, populus qui ambulabat in tenebris vidit lucem magnam, et sedentibus in regione umbrae mortis lux orta est eis. Exinde coepit Iesus praedicare et dicere: Paenitentiam agite, appropinquavit enim regnum caelorum. Ambulans autem Iesus iuxta mare Galilaeae vidit duos fratres, Simonem qui vocatur Petrus et Andream fratrem eius, mittentes rete in mare; erant enim piscatores. Et ait illis: Venite post me, et faciam vos fieri piscatores hominum. At illi relictis retibus secuti sunt eum. Et procedens inde vidit alios duos fratres, Iacobum Zebedaei et Iohannem fratrem eius, in navi cum Zebedaeo patre eorum reficientes retia sua, et vocavit eos. Illi autem statim relictis retibus et patre secuti sunt eum. Et circumibat Iesus totam Galilaeam, docens in synagogis eorum et praedicans evangelium regni, et sanans omnem languorem et omnem infirmitatem in populo. Et abiit opinio eius in totam Syriam, et obtulerunt ei omnes male habentes variis languoribus et tormentis comprehensos, et qui daemonia habebant, et lunaticos et paralyticos, et curavit eos. Et secutae sunt eum turbae multae de Galilaea et Decapoli et Hierosolymis et de Iudaea et de trans Iordanem.

V

Videns autem turbas Iesus ascendit in montem, et cum sedisset, accesserunt ad eum discipuli eius, et aperiens os suum docebat eos dicens: Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum caelorum. Beati mites, quoniam ipsi possidebunt terram. Beati qui lugent, quoniam ipsi consolabuntur. Beati qui esuriunt et sitiunt iustitiam, quoniam ipsi saturabuntur. Beati misericordes, quoniam ipsi misericordiam consequentur. Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt. Beati pacifici, quoniam filii Dei vocabuntur. Beati qui persecutionem patiuntur propter iustitiam, quoniam ipsorum est regnum caelorum. Beati estis cum maledixerint vobis homines et persecuti vos fuerint et dixerint omne malum adversum vos mentientes propter me. Gaudete et exsultate, quoniam merces vestra multa est in caelis; sic enim persecuti sunt prophetas qui fuerunt ante vos. Vos estis sal terrae; quod si sal evanuerit, in quo salietur? Ad nihilum valet ultra nisi ut mittatur foras et conculcetur ab hominibus. Vos estis lux mundi. Non potest civitas abscondi supra montem posita. Neque accendunt lucernam et ponunt eam sub modio, sed super candelabrum, ut luceat omnibus qui in domo sunt. Sic luceat lux vestra coram hominibus, ut videant vestra opera bona et glorificent Patrem vestrum qui in caelis est. Nolite putare quoniam veni solvere legem aut prophetas; non veni solvere, sed adimplere. Amen quippe dico vobis, donec transeat caelum et terra, iota unum aut unus apex non praeteribit a lege donec omnia fiant. Qui ergo solverit unum de mandatis istis minimis et docuerit sic homines, minimus vocabitur in regno caelorum; qui autem fecerit et docuerit, hic magnus vocabitur in regno caelorum. Dico enim

nobis quia nisi habundaverit iustitia vestra plus quam
scribarum et phariseorum non intrabitis in regnum
celorum. Audistis quia dictum est antiquis: Non occides.
Qui autem occiderit reus erit iudicio. Ego autem dico
vobis quia omnis qui irascitur fratri suo reus erit
iudicio. Qui autem dixerit fratri suo racha, reus erit
concilio. Qui autem dixerit fatue, reus erit iudicio
gehenne ignis. Si ergo offers munus tuum ad al-
tare et ibi recordatus fueris quia frater tuus habet aliquid ad-
versum te, relinque ibi munus tuum ante altare
et vade reconciliari prius fratri tuo, et tunc veniens
offeres munus tuum. Esto consentiens adversa-
rio tuo cito dum es in via cum eo, ne forte
tradat te adversarius iudici, et iudex tradat
te ministro et in carcerem mittaris. Amen
dico tibi non exies inde donec reddas novissim-
um quadrantem. Audistis quia dictum est antiquis:
Non mechaberis. Ego autem dico vobis quia omnis
qui viderit mulierem ad concupiscendum eam
iam mechatus est eam in corde suo. Quod si o-
culus tuus dexter scandalizat te, erue eum
et proice abs te. Expedit enim tibi ut pereat unum mem-
brorum tuorum quam totum corpus tuum mittatur
in gehennam. Et si dextera manus tua scan-
dalizat te, abscide eam et proice abs te. Expe-
dit enim tibi ut pereat unum membrorum tuorum quam totum
corpus tuum eat in gehennam. Dictum est autem:
Quicumque dimiserit uxorem suam det illi
libellum repudii. Ego autem dico vobis quia omnis qui
dimiserit uxorem suam excepta fornicationis
causa facit eam mechari, et qui dimissam dux-
erit adulterat. Iterum audistis quia dictum est antiquis:
Non periurabis. Reddes autem domino iuramenta tua. Ego
autem dico vobis non iurare omnino, neque per celum quia thro-
nus dei est, neque per terram quia scabellum est pedum
eius, neque per Ierosolimam quia civitas est magni re-
gis, neque per caput tuum iurabis quia non potes unum
capillum facere album aut nigrum. Sit autem sermo
vester est est, non non. Quod autem his habundantius est a malo est.
Audistis quia dictum est: Oculum pro oculo et dentem pro den-
te. Ego autem dico vobis non resistere malo, sed si quis
te percusserit in dexteram maxillam tuam, prebe
illi et alteram. Et ei qui vult tecum in iudicio con-
tendere et tunicam tuam tollere, dimitte ei
et pallium. Et quicumque te angariaverit mille passus,
vade cum illo alia duo. Qui petit a te da ei, et
volenti mutuari a te ne avertaris. Audistis quia
dictum est: Diliges proximum tuum et odio habebis ini-
micum tuum. Ego autem dico vobis: Diligite inimicos ve-
stros, benefacite his qui oderunt vos, et orate pro per-
sequentibus et calumpniantibus vos, ut sitis filii patris
vestri qui in celis est, qui solem suum facit oriri super
bonos et malos et pluit super iustos et iniustos. Si enim
diligatis eos qui vos diligunt, quam mercedem ha-
bebitis? Nonne et publicani hoc faciunt? Et si salutave-
ritis fratres vestros tantum, quid amplius facitis? Nonne et
ethnici hoc faciunt? Estote ergo vos perfecti sicut et pater
vester celestis perfectus est.

VI

Attendite ne iustitiam vestram faciatis coram hominibus ut
videamini ab eis. Alioquin mercedem non habebitis
apud patrem vestrum qui in celis est. Cum ergo facis elemo-
sinam noli tuba canere ante te, sicut ypocrite fa-
ciunt in synagogis et in vicis ut honorificentur
ab hominibus. Amen dico vobis, receperunt mercedem suam.
Te autem faciente elemosinam nesciat sinistra tua
quid faciat dextera tua, ut sit elemosina tua in ab-
scondito, et pater tuus qui videt in abscondito
reddet tibi. Et cum oratis non eritis sicut ypocrite qui
amant in synagogis et angulis platearum stantes
orare ut videantur ab hominibus. Amen dico vobis
receperunt mercedem suam. Tu autem cum oraveris intra
in cubiculum tuum et clauso hostio tuo ora patrem
tuum in abscondito, et pater tuus qui videt in ab-
scondito reddet tibi. Orantes autem nolite multum loqui
sicut ethnici, putant enim quia in multiloquio suo exa-
udiantur. Nolite ergo assimilari eis. Scit enim
pater vester quid opus sit vobis antequam petatis eum.
Sic ergo vos orabitis: Pater noster qui es in celis, sanctificetur
nomen tuum. Adveniat regnum tuum. Fiat vo-
luntas tua sicut in celo et in terra. Panem nostrum coti-
dianum da nobis hodie, et dimitte nobis debita
nostra sicut et nos dimittimus debitoribus nostris, et ne
nos inducas in temptationem, sed libera nos a malo.
Amen. Si enim dimiseritis hominibus peccata eorum, dimittet et
vobis pater vester celestis delicta vestra. Si autem non dimiseri-
tis hominibus, nec pater vester dimittet peccata vestra. Cum
autem ieiunatis, nolite fieri sicut ypocrite tristes. Extermi-
nant enim facies suas ut pareant hominibus ieiunan-
tes. Amen dico vobis quia receperunt mercedem suam.
Tu autem cum ieiunas unge caput tuum et faciem tuam
lava, ne videaris hominibus ieiunans, sed patri tuo qui
est in abscondito, et pater tuus qui videt in abscon-
dito reddet tibi. Nolite thesaurizare vobis thesa-
uros in terra, ubi erugo et tinea demolitur, et ubi
fures effodiunt et furantur. Thesaurizate vo-
bis thesauros in celo, ubi neque erugo neque tinea de-
molitur, et ubi fures non effodiunt nec furantur.
Ubi enim est thesaurus tuus, ibi est et cor tuum. Lucerna
corporis tui est oculus tuus. Si oculus tuus fuerit simplex,
totum corpus tuum lucidum erit. Si oculus tuus
nequam fuerit, totum corpus tuum tenebrosum erit.
Si ergo lumen quod in te est tenebre sunt, ipse tenebre
quante erunt.

VII

Nemo potest duobus dominis servire.
Aut enim unum odio habebit et alterum diliget, aut u-
num sustinebit et alterum contempnet. Non po-
testis deo servire et mamone. Ideo dico vobis

ne solliciti sitis animae vestrae quid manducetis neque
corpori vestro quid induamini. Nonne anima
plus est quam esca et corpus plus quam vestimentum?
Respicite volatilia caeli quoniam non serunt neque me-
tunt neque congregant in horrea et pater vester caelestis
pascit illa. Nonne vos magis pluris estis illis?
Quis autem vestrum cogitans potest adicere ad staturam
suam cubitum unum? Et de vestimento quid
solliciti estis? Considerate lilia agri quomodo crescunt;
non laborant neque nent. Dico autem vobis quoniam nec Salomon
in omni gloria sua coopertus est sicut unum ex istis. Si
autem faenum agri quod hodie est et cras in clibanum mit-
titur Deus sic vestit, quanto magis vos minimae fidei?
Nolite ergo solliciti esse dicentes: Quid manducabi-
mus aut quid bibemus aut quo operiemur?
Haec enim omnia gentes inquirunt. Scit enim pater vester quia his
omnibus indigetis. Quaerite ergo primum regnum
Dei et iustitiam eius et haec omnia adicientur vobis.
Nolite ergo solliciti esse in crastinum. Crastinus enim dies
sollicitus erit sibi ipse. Sufficit diei malitia
sua. Nolite iudicare ut non iudicemini. In quo
enim iudicio iudicaveritis iudicabimini, et in qua
mensura mensi fueritis remetietur vobis. Quid autem
vides festucam in oculo fratris tui, trabem autem in
oculo tuo non vides? Aut quomodo dicis fratri tuo: Sine
eiciam festucam de oculo tuo, et ecce trabes est
in oculo tuo? Hypocrita, eice primum trabem de
oculo tuo et tunc videbis eicere festucam de o-
culo fratris tui. Nolite sanctum dare canibus neque mittatis
margaritas vestras ante porcos, ne forte conculcent
eas pedibus suis et conversi dirumpant vos. Peti-
te et dabitur vobis, quaerite et invenietis, pulsate et a-
perietur vobis. Omnis enim qui petit accipit, et qui quaerit
invenit, et pulsanti aperietur. Aut quis est ex vobis
homo quem si petierit filius suus panem, numquid
lapidem porriget ei? Aut si piscem petierit, num-
quid serpentem porriget ei? Si ergo vos cum sitis ma-
li nostis bona data dare filiis vestris, quanto magis
pater vester qui in caelis est dabit bona petentibus
se? Omnia ergo quaecumque vultis ut faciant vobis homi-
nes, et vos facite illis. Haec est enim lex et prophetae. Intrate per angustam
portam, quia lata porta et spatiosa via est quae ducit
ad perditionem, et multi sunt qui intrant per eam. Quam
angusta porta et arta via quae ducit ad vitam,
et pauci sunt qui inveniunt eam. Attendite a
falsis prophetis qui veniunt ad vos in vestimentis
ovium, intrinsecus autem sunt lupi rapaces. A fructi-
bus eorum cognoscetis eos. Numquid colligunt de
spinis uvas aut de tribulis ficus? Sic omnis arbor
bona fructus bonos facit, mala autem arbor fructus
malos facit. Non potest arbor bona fructus malos
facere neque arbor mala fructus bonos facere. Omnis
arbor quae non facit fructum bonum exciditur et
in ignem mittetur. Igitur ex fructibus eorum cognos-
cetis eos. Non omnis qui dicit mihi Domine Domine intra-
bit in regnum caelorum, sed qui facit voluntatem patris
mei qui in caelis est, ipse intrabit in regnum caelorum.
Multi dicent mihi in illa die: Domine Domine, nonne in
nomine tuo prophetavimus et in tuo nomine prophetavimus
daemonia eiecimus et in tuo nomine virtutes multas
fecimus? Et tunc confitebor illis quia numquam novi
vos. Discedite a me qui operamini iniquitatem.
Omnis ergo qui audit verba mea haec et facit ea assimilabi-
tur viro sapienti qui aedificavit domum suam supra
petram. Et descendit pluvia et venerunt flumina
et flaverunt venti et irruerunt in domum illam et
non cecidit; fundata enim erat super firmam petram.
Omnis qui audit verba mea haec et non facit ea similis
erit viro stulto qui aedificavit domum suam super
harenam. Et descendit pluvia et venerunt flumi-
na et flaverunt venti et irruerunt in domum illam et ce-
cidit et fuit ruina eius magna. Et factum est cum con-
summasset Iesus verba haec, admirabantur turbae super
doctrina eius. Erat enim docens eos sicut potestatem habens
et non sicut scribae eorum et pharisei.

VIII

Cum autem descendisset de monte, secutae sunt eum
turbae multae, et ecce leprosus veniens adorabat e-
um dicens: Domine, si vis potes me mundare. Et exten-
dens manum Iesus tetigit eum dicens: Volo, mun-
dare. Et confestim mundata est lepra eius. Et ait illi
Iesus: Vide nemini dixeris, sed vade ostende te sacerdo-
ti et offer munus quod praecepit Moyses in testimoni-
um illis. Cum autem introisset Capharnaum, accessit
centurio ad eum rogans eum et dicens: Domine,
puer meus iacet in domo paralyticus et male torquetur.
Et ait illi Iesus: Ego veniam et curabo eum. Et re-
spondens centurio ait: Domine, non sum dignus ut in-
tres sub tectum meum, sed tantum dic verbo et sanabitur
puer meus. Nam et ego homo sum sub potesta-
te constitutus habens sub me milites, et dico huic: Vade,
et vadit, et alio: Veni, et venit, et servo meo: Fac
hoc, et facit. Audiens autem Iesus miratus est et sequentibus se
dixit: Amen dico vobis, non inveni tantam fidem in Israel.
Dico autem vobis quod multi ab oriente et occidente veni-
ent et recumbent cum Abraham et Ysaac et Iacob
in regno caelorum; filii autem regni eicientur in tene-
bras exteriores; ibi erit fletus et stridor dentium. Et
dixit Iesus centurioni: Vade, et sicut credidisti fiat tibi. Et
sanatus est puer in illa hora. Et cum venisset Iesus in
domum Petri, vidit socrum eius iacentem et febricitan-
tem, et tetigit manum eius et dimisit eam febris, et
surrexit et ministrabat eis. Vespere autem facto obtulerunt
ei multos daemonia habentes, et eiciebat spiritus et
omnes male habentes curavit, ut adimpleretur quod
dictum est per Ysaiam prophetam dicentem: Ipse infirmita-
tes nostras accepit et aegrotationes portavit. Videns

autem multas turbas circum se iussit ire trans fretum.
Et accedens unus scriba ait illi: Magister, sequar te quo-
cumque ieris. Et dicit ei Iesus: Vulpes foveas habent et
volucres caeli nidos, filius autem hominis non habet ubi caput
suum reclinet. Alius autem de discipulis eius ait illi: Domine
permitte me primum ire et sepelire patrem meum.
Iesus autem ait illi: Sequere me, et dimitte mortuos sepe-
lire mortuos suos. Et ascendente eo in navicu-
lam secuti sunt eum discipuli eius. Et ecce motus
magnus factus est in mari, ita ut navicula operi-
retur fluctibus, ipse vero dormiebat. Et accesserunt ad eum
discipuli eius et suscitaverunt eum dicentes: Domine salva
nos, perimus. Et dicit eis: Quid timidi estis mo-
dicae fidei? Tunc surgens imperavit ventis
et mari, et facta est tranquillitas magna. Porro homines
mirati sunt dicentes: Qualis est hic, quia venti et mare
oboediunt ei? Et cum venisset trans fretum in regi-
onem Gerasenorum, occurrerunt ei duo habentes
daemonia de monumentis exeuntes, saevi nimis,
ita ut nemo posset transire per viam illam. Et ecce
clamaverunt dicentes: Quid nobis et tibi, fili Dei? Ve-
nisti huc ante tempus torquere nos? Erat autem non longe ab il-
lis grex multorum porcorum pascens. Daemones autem
rogabant eum dicentes: Si eicis nos, mitte nos
in gregem porcorum. Et ait illis: Ite. At illi exe-
untes abierunt in porcos, et ecce impetu abiit to-
tus grex per praeceps in mare et mortui sunt in a-
quis. Pastores autem fugerunt et venientes in civi-
tatem nuntiaverunt omnia et de his qui daemonia
habuerant. Et ecce tota civitas exiit obviam
Iesu, et viso eo rogabant ut transiret a finibus eorum.
Et ascendens Iesus in naviculam transfretavit et
venit in civitatem suam. Et ecce offerebant
ei paralyticum iacentem in lecto. Videns autem Iesus
fidem illorum dixit paralytico: Confide fili, remittuntur
tibi peccata tua. Et ecce quidam de scribis dixerunt
intra se: Hic blasphemat. Et cum vidisset Iesus
cogitationes eorum dixit: Ut quid cogitatis mala
in cordibus vestris? Quid est facilius dicere: Dimit-
tuntur tibi peccata tua, an dicere: Surge et ambula? Ut autem
sciatis quia filius hominis habet potestatem in terra dimitten-
di peccata, tunc ait paralytico: Surge, tolle lectum
tuum et vade in domum tuam. Et surrexit et abiit in
domum suam. Videntes autem turbae timuerunt et glo-
rificaverunt Deum qui dedit potestatem talem hominibus. Et
cum transiret inde Iesus vidit hominem sedentem
in teloneo Matthaeum nomine, et ait illi: Sequere
me. Et surgens secutus est eum. Et factum est dis-
cumbente eo in domo, ecce multi publicani
et peccatores venientes discumbebant cum Iesu
et discipulis eius. Quare cum publicanis et peccatoribus
manducat magister vester? At Iesus audiens ait: Non
est opus valentibus medicus sed male habentibus.

Euntes autem discite quid est: Misericordiam volo et non sacrifi-
cium. Non enim veni vocare iustos sed peccatores ad
paenitentiam. Tunc accesserunt ad eum discipuli Iohan-
nis dicentes: Quare nos et Pharisaei ieiunamus frequenter, discipuli
autem tui non ieiunant? Et ait illis Iesus: Numquid possunt
filii sponsi lugere quamdiu cum illis est sponsus? Veni-
ent autem dies cum auferetur ab eis sponsus, et tunc
ieiunabunt. Nemo autem immittit pannum rudis com-
missuram in vestimentum vetus. Tollit enim plenitu-
dinem eius a vestimento, et peior scissura fit. Neque mit-
tunt vinum novum in utres veteres, alioquin rumpun-
tur utres et vinum effunditur et utres pereunt. Sed vi-
num novum in utres novos mittunt et ambo con-
servantur. Haec illo loquente ad eos, ecce princeps u-
nus accessit et adorabat eum dicens: Domine, fili-
a mea modo defuncta est, sed veni, inpone manum tu-
am super eam et vivet. Et surgens Iesus sequebatur
eum et discipuli eius. Et ecce mulier quae sanguinis flu-
xum patiebatur xii annis, accessit retro et tetigit fimbri-
am vestimenti eius. Dicebat enim intra se: Si te-
tigero tantum vestimentum eius, salva ero. At Iesus conversus et
videns eam dixit: Confide filia, fides tua te salvam
fecit. Et salva facta est mulier ex illa hora. Et cum ve-
nisset Iesus in domum principis et vidisset tibicines et tur-
bam tumultuantem, dicebat: Recedite, non est enim mortua
puella, sed dormit. Et deridebant eum. Et cum eiecta
esset turba, intravit et tenuit manum eius, et surrexit
puella. Et exiit fama haec in universam terram illam.
Et transeunte inde Iesu secuti sunt eum duo caeci
clamantes et dicentes: Miserere nostri fili David. Cum
autem venisset domum, accesserunt ad eum caeci. Et dicit
eis Iesus: Creditis quia hoc possum facere vobis? Dicunt ei:
Utique Domine. Tunc tetigit oculos eorum dicens: Secundum fi-
dem vestram fiat vobis. Et aperti sunt oculi eorum. Et com-
minatus est eis Iesus dicens: Videte ne quis sciat.
Illi autem exeuntes diffamaverunt illum in tota terra il-
la. Egressis autem illis, ecce obtulerunt ei hominem mu-
tum daemonium habentem. Et eiecto daemone locu-
tus est mutus, et miratae sunt turbae dicentes: Numquam
apparuit sic in Israhel. Pharisaei autem dicebant: In prin-
cipe daemoniorum eicit daemonia. Et circuibat civi-
tates omnes et castella docens in synagogis eorum
et praedicans evangelium regni et curans omnem lan-
guorem et omnem infirmitatem. Videns autem turbas
misertus est eis, quia erant vexati et iacentes sicut
oves non habentes pastorem. Tunc dicit discipulis suis: Mes-
sis quidem multa, operarii autem pauci. Rogate ergo do-
minum messis ut mittat operarios in messem suam.
Et convocatis xii discipulis suis dedit illis pote- X
statem spirituum immundorum ut eicerent eos et
curarent omnem languorem et omnem infirmitatem.
Duodecim autem apostolorum nomina haec sunt: Primus Simon
qui dicitur Petrus, et Andreas frater eius, Philippus et Bartho-

lomeus. Iacobus zebedei et iohannes frater eius. Thomas et Ma-
theus publicanus. Iacobus alphei et taddeus. Simon
chananeus et iudas scarioth qui tradidit illum.
Hos .xii. misit ihesus precipiens eis dicens. In viam gen-
tium ne abieritis et in civitates samaritanorum
ne intraveritis, sed potius ite ad oves que perierunt domus
israel. Euntes autem predicate dicentes quia appropinquabit
regnum celorum. Infirmos curate, mortuos susci-
tate, leprosos mundate, demones eicite. Gratis
accepistis, gratis date. Nolite autem possidere aurum
neque argentum neque pecuniam in zonis vestris, non
peram in via, neque duas tunicas, neque calciamenta
neque virgam. Dignus enim est operarius cibo suo. In quam-
cumque autem civitatem aut castellum intraveritis, interro-
gate quis in eo dignus sit, et ibi manete done-
c exeatis. Intrantes autem in domum salutate eam dicen-
tes: Pax huic domui. Et si quidem fuerit domus illa
digna, veniat pax vestra super eam. Si autem non fu-
erit digna, pax vestra revertetur ad vos. Et quicumque
non receperit vos neque audierit sermones vestros, exe-
untes foras de domo vel civitate excutite pul-
verem de pedibus vestris in testimonium illis. Amen
dico vobis tolerabilius erit terre sodomorum et gomor-
reorum in die iudicii quam illi civitati. Ecce
ego mitto vos sicut oves in medio luporum. Estote
ergo prudentes sicut serpentes et simplices sicut columbe.
Cavete autem ab hominibus, tradent enim vos in conciliis et
in synagogis suis flagellabunt vos, et ad reges
et presides ducemini propter me in testimonium illis et
gentibus. Cum autem tradent vos, nolite cogitare
quomodo aut quid loquamini; dabitur enim vobis in illa
hora quid loquamini. Non enim vos estis qui loquimini,
sed spiritus patris vestri qui loquitur in vobis. Tradet autem frater
fratrem in mortem et pater filium, et insurgent filii in pa-
rentes et morte eos afficient. Et eritis odio omnibus
hominibus propter nomen meum. Qui autem perseveraverit usque in
finem hic salvus erit. Cum autem persequentur vos in
civitate ista, fugite in aliam. Amen dico vobis
non consummabitis civitates israel donec filius hominis
veniat. Non est discipulus sicut magister eius et servus
sicut dominus eius. Si patremfamilias beelzebub vocave-
runt, quanto magis domesticos eius. Ne ergo timueri-
tis eos. Nichil enim opertum quod non revelabitur et occul-
tum quod non scietur. Quod dico vobis in tenebris, di-
cite in lumine, et quod in aure auditis, predicate
super tecta. Et nolite timere eos qui occidunt
corpus, animam autem non possunt occidere, sed potius eum ti-
mete qui potest animam et corpus perdere in gehen-
nam. Nonne duo passeres asse veneunt, et unus
ex illis non cadet super terram sine patre vestro. Vestri autem ca-
pilli capitis omnes numerati sunt. Nolite ergo ti-
mere, multis passeribus meliores estis vos. Omnis
ergo qui confitebitur me coram hominibus, confitebor et ego
eum coram patre meo qui in celis est. Qui autem negaverit me coram
hominibus, negabo et ego eum coram
patre meo qui in celis est. Nolite arbitrari quia veni
mittere pacem in terram; non veni pacem mittere sed
gladium. Veni enim separare hominem adversus patrem
suum et filiam adversus matrem suam et nurum
adversus socrum suam, et inimici hominis domestici
eius. Qui amat patrem aut matrem plus quam me
non est me dignus. Et qui amat filium aut filiam
super me non est me dignus. Et qui non accipit
crucem suam et sequitur me non est me dignus.
Qui invenit animam suam perdet eam. Et qui
perdiderit animam suam propter me inveniet eam. Qui
recipit vos me recipit. Et qui me recipit recipit eum
qui me misit. Qui recipit prophetam in
nomine prophete mercedem prophete accipiet. Et qui re-
cipit iustum in nomine iusti mercedem iusti ac-
cipiet. Et quicumque potum dederit uni ex minimis is-
tis calicem aque frigide tantum in nomine discipuli,
amen dico vobis non perdet mercedem suam.

XI

Et factum est cum consummasset ihesus precipiens duo-
decim discipulis suis, transiit inde ut doceret et predica-
ret in civitatibus eorum. Iohannes autem cum audisset
in vinculis opera christi, mittens duos de discipu-
lis suis ait illi: Tu es qui venturus es an
alium expectamus? Respondens ihesus ait illis: Eun-
tes renuntiate iohanni que audistis et vidistis.
Ceci vident, claudi ambulant, leprosi mun-
dantur, surdi audiunt, mortui resurgunt,
pauperes evangelizantur. Et beatus est qui non
fuerit scandalizatus in me. Illis autem abeunti-
bus cepit ihesus dicere ad turbas de iohanne. Quid
existis in desertum videre? harundinem vento
agitatam? Sed quid existis videre? hominem
mollibus vestitum? Ecce qui mollibus vesti-
untur in domibus regum sunt. Sed quid exis-
tis videre? prophetam? Etiam dico vobis et plus quam prophe-
tam. Hic est enim de quo scriptum est: Ecce mitto angelum
meum ante faciem tuam qui preparabit viam tuam an-
te te. Amen dico vobis non surrexit inter natos mulie-
rum maior iohanne baptista. Qui autem minor est
in regno celorum maior est illo. A diebus autem iohan-
nis baptiste usque nunc regnum celorum vim patitur
et violenti rapiunt illud. Omnes enim prophete et lex usque
ad iohannem prophetaverunt. Et si vultis recipere, ipse est he-
lyas qui venturus est. Qui habet aures audien-
di audiat. Cui autem similem estimabo generationem
istam? Similis est pueris sedentibus in foro qui
clamantes coequalibus dicunt: Cecinimus
vobis et non saltastis; lamentavimus et non planxistis.
Venit enim iohannes neque manducans neque bibens et
dicunt: Demonium habet. Venit filius hominis mandu-
cans et bibens, et dicunt: Ecce homo vorax et pota-

rum uinum publicanorum et peccatorum amicus. Et iu-
stificata est sapientia a filiis suis. Tunc cepit ex-
probrare ciuitatibus in quibus facte sunt plurime
uirtutes eius quia non egissent penitentiam. Ve tibi cho-
rozaim. Ve tibi bethsayda quia si in tyro et sydo-
ne facte essent uirtutes que facte sunt in uobis
olim in cilicio et cinere penitentiam egissent. Ve-
rumtamen dico uobis tyro et sydoni remissius erit
in die iudicii quam uobis. Et tu capharnaum
numquid usque ad celum exaltaberis? usque in infer-
num descendes. Quia si in sodomis facte fuis-
sent uirtutes que facte sunt in te forte mansissent
usque ad hunc diem. Verumptamen dico uobis quia terre so-
domorum remissius erit in die iudicii quam tibi. In
illo tempore respondens ihesus dixit. Confiteor tibi pater domine
celi et terre quia abscondisti hec a sapientibus et pru-
dentibus et reuelasti ea paruulis. Ita pater quoniam
sic fuit placitum ante te. Omnia mihi tradita sunt
a patre meo. Et nemo nouit filium nisi pater, neque
patrem quis nouit nisi filius et cui filius uoluerit reue-
lare. Venite ad me omnes qui laboratis et o-
nerati estis et ego reficiam uos. Tollite iu-
gum meum super uos et discite a me quia mitis
sum et humilis corde et inuenietis requiem animabus
uestris. Iugum enim meum suaue est et onus meum
In illo tempore abiit ihesus sabbato per sata. leue.
discipuli autem eius esurientes ceperunt uellere spicas
et manducare. Pharisei autem uidentes dixerunt ei. Ecce
discipuli tui faciunt quod non licet eis facere sabbatis. At
ille dixit eis. Non legistis quid fecerit dauid quando esu-
riit et qui cum eo erant? quomodo intrauit in domum
dei et panes propositionis comedit quos non licebat ei ede-
re neque his qui cum eo erant nisi solis sacerdotibus?
Aut non legistis in lege quia sabbatis sacerdotes in tem-
plo sabbatum uiolant et sine crimine sunt? Dico autem uobis
quia templo maior est hic. Si autem sciretis quid est misericordiam
uolo et non sacrificium, numquam condempnassetis in-
nocentes. Dominus enim est filius hominis et sabbati. Et cum
inde transisset uenit in synagogam eorum. Et ecce ho-
mo manum habens aridam et interrogabant eum
dicentes. Si licet sabbatis curare ut accusarent eum.
Ipse autem dixit illis. Quis erit ex uobis homo qui habe-
at ouem unam et si ceciderit hec sabbatis in foueam nonne
tenebit et leuabit eam? Quanto magis melior
est homo oue. Itaque licet sabbatis bene facere. Tunc
ait homini. Extende manum tuam. Et extendit et
restituta est sanitati sicut altera. Exeuntes autem
pharisei consilium faciebant aduersus eum quomodo
eum perderent. Ihesus autem sciens recessit inde. Et secuti sunt
eum multi et curauit eos omnes. Et precepit eis ne
manifestum eum facerent. Ut adimpleretur quod
dictum est per ysaiam prophetam dicentem. Ecce puer
meus quem elegi dilectus meus in quo bene conplacuit

anime mee. Ponam spiritum meum super eum et iudi-
cium gentibus nuntiabit. Non contendet neque clama-
bit neque audiet aliquis in plateis uocem eius. Arun-
dinem quassatam non confringet et linum fumigans non
extinguet donec eiciat ad uictoriam iudicium
et in nomine eius gentes sperabunt. Tunc oblatus est ei ho-
mo demonium habens cecus et mutus et curauit eum ita
ut loqueretur et uideret. Et stupebant omnes turbe et di-
cebant. Numquid hic est filius dauid? Pharisei autem audien-
tes dixerunt. Hic non eicit demones nisi in beelze-
bub principe demoniorum. Ihesus autem sciens cogitationes
eorum dixit eis. Omne regnum diuisum contra se desola-
bitur. Et omnis ciuitas uel domus diuisa contra se non
stabit. Et si sathanas sathanam eicit aduersum
se diuisus est. Quomodo ergo stabit regnum eius? Et si ego XII
in beelzebub eicio demones, filii uestri in quo e-
iciunt? Ideo ipsi iudices uestri erunt. Si autem ego in spiritu
dei eicio demonia, igitur peruenit in uos regnum dei.
Aut quomodo potest quisquam intrare in domum fortis et
uasa eius diripere nisi prius alligauerit fortem? Et tunc
domum eius diripiet. Qui non est mecum contra me est et qui
non congregat mecum dispergit. Ideo dico uobis omne pecca-
tum et blasphemia remittetur hominibus. Spiritus autem blasphe-
mia non remittetur. Et quicumque dixerit uerbum contra filium
hominis remittetur ei. Qui autem dixerit uerbum contra spiritum
sanctum non remittetur ei neque in hoc seculo neque in futuro. Aut
facite arborem bonam et fructum eius bonum. Aut
facite arborem malam et fructum eius malum. Si quidem
ex fructu arbor cognoscitur. Progenies uiperarum quo-
modo potestis bona loqui cum sitis mali? Ex
habundantia enim cordis os loquitur. Bonus homo
de bono thesauro profert bona. Et malus homo
de malo thesauro profert mala. Dico autem uobis quoniam
omne uerbum otiosum quod locuti fuerint homines red-
dent rationem de eo in die iudicii. Ex uerbis enim tuis
condempnaberis et ex uerbis tuis iustificaberis. Tunc
responderunt ei quidam de scribis et phariseis dicentes. Ma-
gister uolumus a te signum uidere. Qui respondens
ait. Generatio mala et adultera signum querit
et signum non dabitur ei nisi signum ione prophete.
Sicut enim fuit ionas in uentre ceti tribus diebus et tribus
noctibus ita erit filius hominis in corde terre tribus di-
ebus et tribus noctibus. Viri niniuite surgent in iu-
dicio cum generatione ista et condempnabunt eam quia
penitentiam egerunt in predicatione ione. Et ecce plus quam
iona hic. Regina austri surget in iudicio cum
generatione ista et condempnabit eam quia penitentiam egerunt
in predicatione ione et ecce plus quam iona hic. Regi-
na austri in iudicio erit in cognatione ista et con-
dempnabit eam quia uenit a finibus terre audi-
re sapientiam salomonis et ecce plus quam salomon
hic. Cum autem inmundus spiritus exierit ab homine am-
bulabat per loca arida querens requiem et non

inveniens. Tunc dicit: Revertar in domum meam unde
exivi. Et veniens invenit eam vacantem,
scopis mundatam, et ornatam. Tunc vadit, et as-
sumit septem alios spiritus secum nequiores se, et intrantes
habitant ibi: et fiunt novissima hominis illius peiora
prioribus. Sic erit et generationi huic pessimae. Adhuc eo
loquente ad turbas, ecce mater eius et fratres stabant foris
quaerentes loqui ei. Dixit autem ei quidam: Ecce mater tua
et fratres tui foris stant, quaerentes te. At ille respondens
dicenti sibi ait: Quae est mater mea, et qui sunt fratres mei?
Et extendens manum in discipulos suos, ait: Ecce mater
mea, et fratres mei. Quicumque enim fecerit voluntatem patris
mei qui in caelis est, ipse meus et frater, et soror, et mater est.
XIII In illa die exiens Iesus de domo sedebat secus ma-
re. Et congregatae sunt ad eum turbae multae, ita ut in na-
viculam ascendens sederet: et omnis turba stabat
in litore, et locutus est eis multa in parabolis di-
cens: Ecce exiit qui seminat, seminare sem-
en suum. Et dum seminat, quaedam ceciderunt secus
viam, et venerunt volucres caeli, et comederunt ea.
Alia autem ceciderunt in petrosa, ubi non habebant terram
multam: et continuo exorta sunt, quia non habebant altitu-
dinem terrae. Sole autem orto aestuaverunt: et quia non habebant
radicem, aruerunt. Alia autem ceciderunt in spinas: et cre-
verunt spinae, et suffocaverunt ea. Alia vero ceciderunt
in terram bonam: et dabant fructum, aliud
centesimum, aliud sexagesimum, aliud trigesimum.
Qui habet aures audiendi, audiat. Et accedentes
discipuli dixerunt ei: Quare in parabolis loqueris eis?
Qui respondens ait illis: Quia vobis datum est nosse
mysterium regni caelorum: illis autem non est datum. Qui
enim habet, dabitur ei, et abundabit: qui autem non habet, et quod habet,
auferetur ab eo. Ideo in parabolis loquor eis: quia vi-
dentes non vident, et audientes non audiunt, neque in-
telligunt. Et adimpletur in eis prophetia Isaiae
dicentis: Auditu audietis, et non intelligetis: et viden-
tes videbitis, et non videbitis. Incrassatum est enim cor
populi huius, et auribus graviter audierunt, et oculos suos clau-
serunt: nequando oculis videant, et auribus audiant, et
corde intelligant, et convertantur, et sanem eos. Vestri
autem beati oculi quia vident, et aures vestrae quia audiunt.
Amen quippe dico vobis, quia multi prophetae et iusti cupi-
erunt videre quae videtis, et non viderunt: et audire
quae auditis, et non audierunt. Vos ergo audite parabolam
seminantis. Omnis qui audit verbum regni, et non
intelligit, venit malus, et rapit quod seminatum est
in corde eius: hic est qui secus viam seminatus est.
Qui autem in petrosa seminatus est, hic est qui verbum
audit, et continuo cum gaudio accipit illud: non
habet autem radicem in se, sed est temporalis: facta autem tribu-
latione et persecutione propter verbum, continuo scan-
dalizatur. Qui autem seminatus est in spinis, hic
est qui verbum audit, et sollicitudo saeculi istius, et
fallacia divitiarum suffocat verbum, et sine fruc-
tu efficitur. Qui vero in terram bonam semina-
tus est, hic est qui verbum audit, et intelligit, et fruc-
tum affert, et facit aliud quidem centum, aliud autem sexa-
ginta, aliud xxx. Aliam parabolam proposuit eis dicens:
Simile factum est regnum caelorum homini qui semina-
vit bonum semen in agro suo. Cum autem dormirent
homines, venit inimicus eius, et superseminavit zi-
zaniam in medio tritici, et abiit. Cum autem cre-
visset herba, et fructum fecisset, tunc apparuerunt et zi-
zania. Accedentes autem servi patrisfamilias dixerunt
ei: Domine, nonne bonum semen seminasti in agro
tuo? unde ergo habet zizania? Et ait illis: Inimicus homo
hoc fecit. Servi autem dixerunt ei: Vis, imus, et colligimus
ea? Et ait: Non: ne forte colligentes zizania
eradicetis simul cum eis et triticum. Sinite utraque
crescere usque ad messem, et in tempore messis dicam
messoribus: Colligite primum zizania, et alligate
ea in fasciculos ad comburendum, triticum
autem congregate in horreum meum. Aliam parabolam
proposuit eis dicens: Simile est regnum caelorum gra-
no sinapis, quod accipiens homo seminavit in agro
suo: quod minimum quidem est omnibus seminibus: cum autem cre-
verit, maius est omnibus holeribus, et fit arbor, ita ut
volucres caeli veniant, et habitent in ramis eius.
Aliam parabolam locutus est eis dicens: Simile
est regnum caelorum fermento, quod acceptum mulier ab-
scondit in farinae satis tribus, donec fermentatum
est totum. Haec omnia locutus est Iesus in parabolis ad
turbas: et sine parabolis non loquebatur eis: ut adimple-
retur quod dictum est per prophetam dicentem: Aperiam in pa-
rabolis os meum, eructabo abscondita a constitutione
mundi. Tunc dimissis turbis, venit in domum
suam, et accesserunt ad eum discipuli eius dicentes:
Dissere nobis parabolam zizaniorum agri. Qui re-
spondens ait: Qui seminat bonum semen, est filius
hominis. Ager autem est mundus. Bonum vero semen,
hi sunt filii regni. Zizania autem, filii sunt nequam.
Inimicus autem qui seminavit ea, diabolus est.
Messis vero consummatio saeculi est. Messores autem angeli
sunt. Sicut ergo colliguntur zizania, et igni com-
buruntur: sic erit in consummatione saeculi. Mittet filius
hominis angelos suos, et colligent de regno eius omnia
scandala, et eos qui faciunt iniquitatem: et mit-
tent eos in caminum ignis. Ibi erit fletus et
stridor dentium. Tunc iusti fulgebunt sicut sol
in regno patris eorum. Qui habet aures audiendi,
audiat. Simile est regnum caelorum thesauro ab-
scondito in agro: quem qui invenit homo,
abscondit, et prae gaudio illius vadit, et vendit
universa quae habet, et emit agrum illum. Iterum simile
est regnum caelorum homini negotiatori, quaerenti bo-
nas margaritas. Inventa autem una pretiosa

margaritam abiit et vendidit omnia que habuit et e-
mit eam. Iterum simile est regnum celorum sage-
ne misse in mare et ex omni genere piscium con-
greganti. Quam cum impleta esset educentes et
secus litus sedentes elegerunt bonos in vasa
sua malos autem foras miserunt. Sic erit in consum-
matione seculi. Exibunt angeli et separabunt malos de
medio iustorum et mittent eos in caminum ignis.
Ibi erit fletus et stridor dentium. Intellexistis hec
omnia? Dicunt ei: Etiam. Ait illis: Ideo omnis scri-
ba doctus in regno celorum similis est homini patrifami-
lias qui profert de thesauro suo nova et vetera. Et fa-
ctum est cum consummasset Ihesus parabolas istas transiit
inde. Et veniens in patriam suam docebat eos in
synagogis eorum ita ut mirarentur et dicerent:
Unde huic sapientia hec et virtutes? Nonne hic est fabri
filius? Nonne mater eius dicitur Maria? Et fratres eius Ioseph
et Iacobus et Simon et Iudas? Et sorores eius nonne omnes
apud nos sunt? Unde ergo huic omnia ista? Et sic scan-
dalizabantur in eo. Ihesus autem dixit eis: Non est propheta
sine honore nisi in patria sua et in domo sua. Et non
fecit ibi virtutes multas propter incredulitatem eorum.
In illo tempore audivit Herodes tetrarcha famam
Ihesu et ait pueris suis: Hic est Iohannes baptista;
ipse surrexit a mortuis et ideo virtutes operantur in
illo. Herodes enim tenuit Iohannem et alligavit eum
et posuit in carcerem propter Herodiadem uxorem fratris
sui. Dicebat enim illi Iohannes: Non licet tibi habere eam. Et
volens eum occidere timuit populum quia sicut prophetam
eum habebant. Die autem natalis Herodis saltavit fi-
lia Herodiadis in medio et placuit Herodi. Unde
cum iuramento pollicitus est ei dare quodcumque
postulasset ab eo. At illa premonita a matre sua:
Da michi inquit hic in disco caput Iohannis baptiste. Et con-
tristatus est rex; propter iusiurandum autem et eos qui simul
recumbebant iussit dari. Misitque et decolla-
vit Iohannem in carcere. Et allatum est caput eius in dis-
co et datum est puelle et tulit matri sue. Et acce-
dentes discipuli eius tulerunt corpus et sepelierunt
illud et venientes nuntiaverunt Ihesu. Quod cum au-
disset Ihesus secessit inde in navicula in locum deser-
tum seorsum. Et cum audissent turbe secute
sunt eum pedestres de civitatibus. Et exiens Ihesus
vidit turbam multam et misertus est eis et curavit
languidos eorum. Vespere autem facto accesserunt ad eum
discipuli eius dicentes: Desertus est locus et hora iam
preteriit; dimitte turbas ut euntes in castella e-
mant sibi escas. Ihesus autem dixit eis: Non habent necesse
ire; date illis vos manducare. Responderunt ei: Non
habemus hic nisi quinque panes et duos pisces. Qui ait:
Afferte michi illos. Et cum iussisset turbam discumbe-
re super fenum acceptis quinque panibus et duobus piscibus
aspiciens in celum benedixit ac fregit et dedit

discipulis suis panes. Discipuli autem dederunt turbis.
Et manducaverunt omnes et saturati sunt. Et tulerunt
reliquias duodecim cophinos fragmentorum plenos. Man-
ducantium autem fuit numerus quinque milia virorum exceptis
mulieribus et parvulis. Et statim iussit discipu-
los suos ascendere in naviculam et precedere eum
transfretum donec dimitteret turbam. Et dimissa
turba ascendit in montem solus orare. Vespere autem
facto solus erat ibi. Navicula autem in medio mari iac-
tabatur fluctibus. Erat enim illis contrarius ventus. Quarta
autem vigilia noctis venit ad eos ambulans supra
mare. Et videntes eum super mare ambulantem
turbati sunt dicentes quia fantasma est. Et pre timore
clamaverunt. Statimque Ihesus locutus est eis dicens: Ha-
bete fiduciam, ego sum, nolite timere. Respondens autem
Petrus dixit: Domine, si tu es, iube me venire ad te super
aquas. At ipse ait: Veni. Et descendens Petrus de navicu-
la ambulabat super aquas ut veniret ad Ihesum. Videns vero
ventum validum timuit. Et cum cepisset mergi
clamavit dicens: Domine, salvum me fac. Et continuo
Ihesus extendens manum apprehendit eum et ait illi:
Modice fidei, quare dubitasti? Et cum ascendissent
in naviculam cessavit ventus. Qui autem in navi-
cula erant venerunt et adoraverunt eum dicentes: Vere
filius Dei es. Et cum transfretassent venerunt in terram
Genesareth. Et cum cognovissent eum viri
loci illius miserunt in universam regionem illam et ob-
tulerunt ei omnes male habentes et rogabant eum ut
vel fimbriam vestimenti eius tangerent. Et quicumque te-
Tunc accesserunt ⌐ tigerunt salvi facti sunt. XV
ad eum ab Ierosolimis scribe et pharisei dicentes:
Quare discipuli tui transgrediuntur traditionem seniorum? Non e-
nim lavant manus suas cum panem manducant.
Ipse autem respondens ait illis: Quare et vos transgredimini man-
datum Dei propter traditionem vestram? Nam Deus dixit:
Honora patrem et matrem, et qui maledixerit patri vel
matri morte moriatur. Vos autem dicitis: Quicumque
dixerit patri vel matri: Munus quodcumque est ex me tibi proderit, et
non honorificavit patrem suum et matrem suam. Et irri-
tum fecistis mandatum Dei propter traditionem vestram. Hypo-
crite, bene prophetavit de vobis Isaias dicens: Populus hic
labiis me honorat, cor autem eorum longe est a me. Sine
causa autem colunt me docentes doctrinas et manda-
ta hominum. Et convocatis ad se turbis dixit eis: Au-
dite et intelligite. Non quod intrat in os coinquinat
hominem, sed quod procedit ex ore hoc coinquinat hominem. Tunc
accedentes discipuli eius dixerunt ei: Scis quia pha-
risei audito verbo scandalizati sunt? At ille res-
pondens ait: Omnis plantatio quam non plantavit
pater meus celestis eradicabitur. Sinite illos; ceci sunt
et duces cecorum. Cecus autem si ceco ducatum prestet,
ambo in foveam cadunt. Respondens autem Pe-
trus dixit ei: Edissere nobis parabolam istam. At

Ille dixit: Adhuc et vos sine intellectu estis? Non
intelligitis quia omne quod in os intrat in ventrem va-
dit, et in secessum emittitur? Quae autem procedunt de
ore, de corde exeunt, et ea coinquinant hominem. De
corde enim exeunt cogitationes malae, homicidia, adulte-
ria, fornicationes, furta, falsa testimonia, blasph-
emiae. Haec sunt quae coinquinant hominem. Non lotis
autem manibus manducare non coinquinat hominem. Et
egressus inde Iesus secessit in partes Tyri et Sidonis. Et
ecce mulier Chananaea a finibus illis egressa cla-
mavit dicens: Miserere mei, Domine fili David: filia
mea male a daemonio vexatur. Qui non respondit ei
verbum. Et accedentes discipuli eius rogabant eum
dicentes: Dimitte eam, quia clamat post nos. Ipse autem
respondens ait: Non sum missus nisi ad oves quae pe-
rierunt domus Israel. At illa venit et adoravit eum
dicens: Domine, adiuva me. Qui respondens ait: Non
est bonum sumere panem filiorum et mittere canibus.
At illa dixit: Etiam Domine: nam et catelli edunt de
micis quae cadunt de mensa dominorum suorum. Tunc respondens
Iesus ait illi: O mulier, magna est fides tua: fiat
tibi sicut vis. Et sanata est filia eius ex illa hora. Et cum
transisset inde Iesus, venit secus mare Galilaeae. Et as-
cendens in montem sedebat ibi. Et accesserunt
ad eum turbae multae habentes secum mutos, cae-
cos, claudos, surdos, debiles et alios multos, et proiecerunt
eos ad pedes eius, et curavit eos, ita ut turbae mira-
rentur videntes mutos loquentes, claudos am-
bulantes, caecos videntes: et magnificabant Deum
Israel. Iesus autem convocatis discipulis suis dixit: Misereor
turbae, quia triduo iam perseverant mecum et non habent quod
manducent: et dimittere eos ieiunos nolo, ne defi-
ciant in via. Et dicunt ei discipuli: Unde ergo nobis panes
in deserto tantos, ut saturemus turbam tantam?
Et ait illis Iesus: Quot panes habetis? At illi dixerunt:
Septem et paucos pisciculos. Et praecepit turbae ut dis-
cumberet super terram. Et accipiens septem panes et pis-
ces, gratias agens fregit et dedit discipulis suis, et
discipuli dederunt populo. Et comederunt omnes et satura-
ti sunt: et quod superfuit de fragmentis tulerunt septem
sportas plenas. Erant autem qui manducaverant iiii mi-
lia hominum extra parvulos et mulieres.
XVI Et dimissa turba ascendit in naviculam et ve-
nit in fines Magedan. Et accesserunt ad eum Pha-
risaei et Sadducaei tentantes, et rogaverunt eum ut
signum de caelo ostenderet eis. At ille respondens ait illis:
Facto vespere dicitis: Serenum erit, rubicundum est enim caelum.
Et mane: Hodie tempestas, rutilat enim triste caelum.
Faciem ergo caeli diiudicare nostis, signa autem temporum
non potestis scire. Generatio mala et adultera signum
quaerit, et signum non dabitur ei nisi signum Ionae prophetae. Et
relictis illis abiit. Et cum venissent discipuli eius
trans fretum, obliti sunt panes accipere. Qui dixit
illis: Intuemini et cavete a fermento Pharisaeorum
et Sadducaeorum. At illi cogitabant inter se dicentes: Quia pa-
nes non accepimus. Sciens autem Iesus dixit eis: Quid cogita-
tis inter vos, modicae fidei, quia panes non habetis? Non-
dum intelligitis, neque recordamini quinque panum, et
quinque milium hominum, et quot cophinos sumpsistis? Neque septem
panum et quattuor milium hominum, et quot sportas sump-
sistis? Quare non intelligitis quia non de pane dixi vobis:
Cavete a fermento Pharisaeorum et Sadducaeorum? Tunc
intellexerunt quia non dixit cavendum a fermento Phari-
saeorum, sed a doctrina Pharisaeorum et Sadducaeorum. Venit
autem Iesus in partes Caesareae Philippi, et interrogabat
discipulos suos dicens: Quem dicunt homines esse Filium
hominis? At illi dixerunt: Alii Iohannem Baptistam, alii autem
Heliam, alii vero Ieremiam aut unum ex prophetis.
Dicit illis Iesus: Vos autem quem me esse dicitis? Respondens
Simon Petrus dixit: Tu es Christus Filius Dei vivi. Respondens
autem Iesus dixit ei: Beatus es Simon Bar Iona, quia caro et
sanguis non revelavit tibi, sed Pater meus qui est in caelis.
Et ego dico tibi, quia tu es Petrus, et super hanc petram
aedificabo ecclesiam meam, et portae inferi non praeva-
lebunt adversus eam. Et tibi dabo claves regni cae-
lorum. Et quodcumque ligaveris super terram, erit ligatum et
in caelis: et quodcumque solveris super terram, erit solutum et
in caelis. Tunc praecepit discipulis suis ut nemini dicerent
quia ipse esset Iesus Christus. Exinde coepit Iesus ostendere disci-
pulis suis quia oporteret eum ire Ierosolymam et multa
pati a senioribus et scribis et principibus sacerdotum, et oc-
cidi et tertia die resurgere. Et assumens eum Petrus
coepit increpare eum dicens: Absit a te, Domine: non
erit tibi hoc. Qui conversus dixit Petro: Vade retro me, Sata-
na: scandalum es mihi, quia non sapis ea quae Dei sunt,
sed ea quae sunt hominum. Tunc Iesus dixit discipulis suis: Si quis
vult post me venire, abneget semetipsum et tollat
crucem suam et sequatur me. Qui enim voluerit animam
suam salvam facere, perdet eam. Qui autem perdiderit
animam suam propter me, inveniet eam. Quid enim prod-
est homini, si mundum universum lucretur, animae vero
suae detrimentum patiatur? Aut quam dabit homo commuta-
tionem pro anima sua? Filius enim hominis venturus est in glo-
ria Patris sui cum angelis suis, et tunc reddet unicuique secundum opera
eius. Amen dico vobis, sunt quidam de hic stantibus qui non
gustabunt mortem donec videant Filium hominis
Et post dies sex. venientem in regno suo. XVII
assumpsit Iesus Petrum et Iacobum et Iohannem fra-
trem eius, et duxit illos in montem excelsum seorsum:
et transfiguratus est ante eos. Et resplenduit facies
eius sicut sol, vestimenta autem eius facta sunt alba sicut nix. Et
ecce apparuerunt ei Moyses et Helias loquentes
cum eo. Respondens autem Petrus dixit ad Iesum: Domine, bonum
est nos hic esse: si vis, faciamus hic tria tabernacula,
tibi unum, Moysi unum, et Heliae unum. Adhuc eo
loquente, ecce nubes lucida obumbravit

eos. Et ecce vox de nube dicens: Hic est filius meus
dilectus in quo mihi bene complacui: ipsum audite. Et
audientes discipuli ceciderunt in faciem suam et
timuerunt valde. Et accessit Iesus et tetigit eos, dixitque
eis: Surgite et nolite timere. Levantes autem o-
culos suos, neminem viderunt nisi solum Iesum. Et
descendentibus illis de monte precepit eis Iesus di-
cens: Nemini dixeritis visionem, donec filius hominis
a mortuis resurgat. Et interrogaverunt eum disci-
puli eius dicentes: Quid ergo scribe dicunt quod Heliam opor-
tet primum venire? At ille respondens ait: Helias
quidem venturus est et restituet omnia. Dico autem vobis
quia Helias iam venit et non cognoverunt eum, sed fece-
runt in eo quecumque voluerunt. Sic et filius hominis passu-
rus est ab eis. Tunc intellexerunt discipuli quia de Iohanne
baptista dixisset eis. Et cum venissent ad turbam ac-
cessit ad eum homo genibus provolutus ante eum
dicens: Domine miserere filio meo quia lunaticus
est et male patitur, nam sepe cadit in ignem et
crebro in aquam. Et obtuli eum discipulis tuis et non
potuerunt curare eum. Respondens autem Iesus ait: O generatio
incredula et perversa, quousque ero vobiscum? usquequo patiar
vos? Afferte huc illum ad me. Et increpavit illum
Iesus et exiit ab eo demonium, et curatus est puer
ex illa hora. Tunc accesserunt discipuli ad Iesum secre-
to dixeruntque ei: Quare nos non potuimus eicere illum?
Dicit illis: Propter incredulitatem vestram. Amen quippe di-
co vobis, si habueritis fidem sicut granum sinapis, dicetis
monti huic: Transi hinc et transibit, et nichil impossibile
erit vobis. Hoc autem genus non eicitur nisi per orationem et ieiunium.
Conversantibus autem eis in Galilea dixit illis Iesus: Filius
hominis tradendus est in manus hominum et occident
eum et tertia die resurget. Et contristati sunt vehementer.
Et cum venissent Capharnaum accesserunt
qui didragma accipiebant ad Petrum et dixerunt
ei: Magister vester non solvit didragma? Ait: Etiam. Et cum
intrasset in domum, prevenit eum Iesus dicens: Quid
tibi videtur Simon? Reges terre a quibus accipiunt tributum
vel censum? a filiis suis an ab alienis? Et ille dixit:
Ab alienis. Dixit illi Iesus: Ergo liberi sunt filii. Ut autem non
scandalizemus eos, vade ad mare et mitte ha-
mum, et eum piscem qui primus ascenderit tol-
le, et aperto ore eius invenies staterem: illum autem su-
XVIII In illa hora acces- mens da eis pro me et te.
serunt discipuli ad Iesum dicentes: Quis putas ma-
ior est in regno celorum? Et advocans Iesus parvu-
lum statuit eum in medio eorum et dixit: Amen di-
co vobis, nisi conversi fueritis et efficiamini sicut parvuli,
non intrabitis in regnum celorum. Quicumque ergo humi-
liaverit se sicut parvulus iste, hic est maior in regno
celorum. Et qui susceperit unum parvulum talem in nomine
meo, me suscipit. Qui autem scandalizaverit unum
talem de pusillis istis qui in me credunt, ex-

pedit ei ut suspendatur mola asinaria in collo
eius et demergatur in profundum maris. Ve mundo
a scandalis. Necesse est enim ut veniant scandala.
Verumptamen ve homini illi per quem scandalum venit. Si
autem manus tua vel pes tuus scandalizat te, abscide
eum et proice abs te. Bonum est ad vitam ingredi
debilem vel claudum quam duas manus vel duos pe-
des habentem mitti in gehennam ignis eternum. Et
si oculus tuus scandalizat te, erue eum et proice ab
s te. Bonum est tecum uno oculo ad vitam intra-
re quam duos oculos habentem mitti in gehennam ig-
nis. Videte ne contempnatis unum de his pusillis.
Dico enim vobis quia angeli eorum in celis semper vident fa-
ciem patris mei qui in celis est. Venit enim filius hominis sal-
vare quod perierat. Quid vobis videtur? Si fuerint alicui
homini centum oves et erraverit una ex eis, nonne relin-
quid nonaginta novem in montibus et vadit querere eam que
erravit? Et si contigerit ut inveniat eam, amen dico
vobis quia gaudebit super eam magis quam super nonaginta novem que
non erraverunt. Sic non est voluntas ante patrem vestrum
qui in celis est ut pereat unus de pusillis istis. Si autem
peccaverit in te frater tuus, vade et corripe eum inter
te et ipsum solum. Si te audierit, lucratus es fratrem
tuum. Si autem non te audierit, adhibe tecum unum
vel duos ut in ore duorum vel trium testium stet
omne verbum. Quod si non audierit eos, dic ecclesie. Si
autem ecclesiam non audierit, sit tibi sicut ethnicus et publi-
canus. Amen dico vobis, quecumque alligaveritis super ter-
ram erunt ligata et in celo, et quecumque solveritis super terram
erunt soluta et in celo. Iterum dico vobis quia si duo ex
vobis consenserint super terram de omni re quamcumque pe-
tierint, fiet illis a patre meo qui in celis est. Ubi enim sunt
duo vel tres congregati in nomine meo, ibi sum in
medio eorum. Tunc accedens ad eum Petrus dixit:
Domine quotiens peccabit in me frater meus et dimittam
ei? usque septies? Dicit illi Iesus: Non dico tibi usque septies, sed
usque septuagies septies. Ideo assimilatum est
regnum celorum homini regi qui voluit rationem ponere
cum servis suis. Et cum cepisset rationem ponere,
oblatus est ei unus qui debebat decem milia talenta. Cum
autem non haberet unde redderet, iussit eum dominus venundari et
uxorem eius et filios et omnia que habebat et reddi. Procidens
autem servus ille rogabat eum dicens: Patientiam
habe in me et omnia reddam tibi. Misertus autem dominus
servi illius dimisit eum et debitum dimi-
sit ei. Egressus autem servus ille invenit unum de
conservis suis qui debebat ei centum denarios, et tenens
suffocabat eum dicens: Redde quod debes. Et procidens
conservus eius rogabat eum dicens: Patientiam ha-
be in me et omnia reddam tibi. Ille autem noluit, sed ab-
iit et misit eum in carcerem donec redderet univer-
sum debitum. Videntes autem conservi eius que fiebant
contristati sunt valde et venerunt et narraverunt do-

mino suo omnia que facta fuerant. Tunc vocavit
eum dominus suus et ait illi: Serve nequam, omne debi-
tum dimisi tibi quoniam rogasti me; nonne ergo oportuit
et te misereri conservi tui sicut et ego tui misertus
sum? Et iratus dominus eius tradidit eum tortoribus
quoadusque redderet universum debitum. Sic et pater
meus celestis faciet vobis si non remiseritis unus-
quisque fratri suo de cordibus vestris.
XIX Et factum est cum consummasset Ihesus sermones istos mi-
gravit a Galilea et venit in fines Iudee trans Ior-
danem, et secute sunt eum turbe multe, et cura-
vit eos ibi. Et accesserunt ad eum Pharisei temp-
tantes eum et dicentes: Si licet homini dimittere uxorem
suam quacumque ex causa? Qui respondens ait eis: Non
legistis quia qui fecit ab initio masculum et feminam
creavit eos? et dixit: Propter hoc dimittet homo patrem et
matrem, et adherebit uxori sue, et erunt duo in car-
ne una. Itaque iam non sunt duo, sed una caro. Quod ergo
deus coniunxit, homo non separet. Dicunt ei: Quid
ergo Moyses mandavit dare libellum repudii et di-
mittere? Et ait illis: Quoniam Moyses ad duritiam cor-
dis vestri permisit vobis dimittere uxores vestras; ab initio
autem non sic fuit. Dico autem vobis quia quicumque dimiserit
uxorem suam nisi ob fornicationem et aliam duxerit,
mechatur; et qui dimissam duxerit mechatur. Di-
cunt ei discipuli eius: Si ita est causa hominis cum uxore, non
expedit nubere. Qui dixit: Non omnes capiunt
verbum istud, sed quibus datum est. Sunt enim eunu-
chi qui de matris utero sic nati sunt, et sunt eunuchi
qui facti sunt ab hominibus, et sunt eunuchi qui se ipsos
castraverunt propter regnum celorum. Qui potest
capere capiat. Tunc oblati sunt ei parvuli ut manus
eis imponeret et oraret. Discipuli autem increpabant
eos. Ihesus vero ait illis: Sinite parvulos venire ad
me et nolite eos prohibere; talium enim est regnum
celorum. Et cum imposuisset eis manus abiit inde.
Et ecce unus accedens ait illi: Magister bone, quid
boni faciam ut habeam vitam eternam? Qui dixit
ei: Quid me interrogas de bono? Unus est bonus
deus. Si autem vis ad vitam ingredi, serva manda-
ta. Dicit illi: Que? Ihesus autem dixit: Non homici-
dium facies. Non adulterabis. Non facies furtum.
Non falsum testimonium dices. Honora patrem tuum
et matrem, et diliges proximum tuum sicut te ipsum. Dicit
illi adolescens: Omnia hec custodivi a iuventu-
te mea. Quid adhuc michi deest? Ait illi Ihesus: Si vis
perfectus esse, vade et vende omnia que habes et da pau-
peribus, et habebis thesaurum in celo, et veni, sequere
me. Cum autem audisset adolescens verbum, abiit tris-
tis; erat enim habens multas possessiones. Ihesus autem dixit
discipulis suis: Amen dico vobis quia dives difficile
intrabit in regnum celorum. Et iterum dico vobis: Facilius
est camelum per foramen acus transire quam divi-
tem intrare in regnum celorum. Auditis autem
his discipuli mirabantur valde dicentes: Quis
ergo poterit salvus esse? Aspiciens Ihesus dixit eis: Apud
homines hoc impossibile est, apud deum autem omnia possibi-
lia sunt. Tunc respondens Petrus dixit ei: Ecce nos reliqui-
mus omnia et secuti sumus te. Quid ergo nobis
erit? Ihesus autem dixit eis: Amen dico vobis quod vos qui se-
cuti estis me in regeneratione cum sederit fili-
us hominis in sede maiestatis sue, sedebitis et vos
super sedes xii iudicantes xii tribus Israel. Et omnis
qui reliquerit domum vel fratres aut sorores aut patrem
aut matrem aut uxorem aut filios aut agros propter
nomen meum, centuplum accipiet et vitam e-
ternam possidebit. Multi autem erunt primi novissimi
XX Simile est enim regnum et novissimi primi.
celorum homini patrifamilias qui exiit primo mane
conducere operarios in vineam suam. Conven-
tione autem facta cum operariis ex denario diurno, misit
eos in vineam suam. Et egressus circa horam
tertiam vidit alios stantes in foro otiosos, et dixit
illis: Ite et vos in vineam meam, et quod iustum fuerit
dabo vobis. Illi autem abierunt. Iterum autem exiit circa sextam
et nonam horam et fecit similiter. Circa undecimam
vero exiit et invenit alios stantes, et dicit illis: Quid
hic statis tota die otiosi? Dicunt ei: Quia nemo nos
conduxit. Dicit illis: Ite et vos in vineam meam.
Cum autem sero factum esset, dicit dominus vinee procuratori
suo: Voca operarios et redde illis mercedem, incipi-
ens a novissimis usque ad primos. Cum venissent
ergo qui circa undecimam horam venerant, acceperunt
singulos denarios. Venientes autem et primi arbitrati sunt
quod plus essent accepturi; acceperunt autem et ipsi singulos
denarios. Et accipientes murmurabant adversus
patremfamilias dicentes: Hii novissimi una hora
fecerunt, et pares illos nobis fecisti qui portavimus
pondus diei et estus. At ille respondens uni eorum dixit:
Amice, non facio tibi iniuriam. Nonne ex denario con-
venisti mecum? Tolle quod tuum est et vade. Volo autem et
huic novissimo dare sicut et tibi. Aut non licet michi quod vo-
lo facere? An oculus tuus nequam est quia ego bonus sum?
Sic erunt novissimi primi et primi novissimi. Mul-
ti enim sunt vocati, pauci vero electi. Et ascendens
Ihesus Ierosolimam assumpsit xii discipulos suos secre-
to et ait illis: Ecce ascendimus Ierosolimam, et filius
hominis tradetur principibus sacerdotum et scribis, et con-
dempnabunt eum morte, et tradent eum genti-
bus ad illudendum et flagellandum et crucifigendum, et
tertia die resurget. Tunc accessit ad eum mater filiorum
Zebedei cum filiis suis adorans et petens aliquid
ab eo. Qui dixit ei: Quid vis? Ait illi: Dic ut sede-
ant hii duo filii mei unus ad dexteram tuam et
unus ad sinistram in regno tuo. Respondens autem Ihesus
dixit: Nescitis quid petatis. Potestis bibere

calicem quem ego bibiturus sum? Dicunt ei:
Possumus. Ait illis: Calicem quidem meum bibetis:
sedere autem ad dexteram meam vel sinistram non est meum
dare vobis, sed quibus paratum est a patre meo. Et
audientes decem, indignati sunt de duobus fratribus.
Ihesus autem vocavit eos ad se, et ait: Scitis quia principes
gentium dominantur eorum, et qui maiores sunt po-
testatem exercent in eos. Non ita erit inter
vos, sed quicumque voluerit inter vos maior fieri, sit vester
minister. Et qui voluerit inter vos primus esse, erit
vester servus. Sicut filius hominis non venit ministrari, sed
ministrare, et dare animam suam redemptionem
pro multis. Et egredientibus illis ab Iericho, secuta
est eum turba multa. Et ecce duo ceci seden-
tes secus viam audierunt quia Ihesus transiret, et cla-
maverunt dicentes: Domine miserere nostri fili David. Tur-
ba autem increpabat eos ut tacerent. At illi magis
clamabant dicentes: Domine miserere nostri fili David.
Et stetit Ihesus et vocavit eos ad se et ait: Quid vul-
tis ut faciam vobis? Dicunt illi: Domine ut aperiantur
oculi nostri. Misertus autem Ihesus eorum tetigit oculos eorum.
Et confestim viderunt et secuti sunt eum.
Et cum appropinquasset Ierosolimis et ve-
nisset Bethphage ad montem Oliveti, tunc
Ihesus misit duos discipulos suos dicens eis: Ite in
castellum quod contra vos est, et statim invenietis asi-
nam alligatam et pullum cum ea: solvite
et adducite mihi. Et si quis vobis aliquid dixerit, dicite
quia dominus his opus habet, et confestim dimittet eos. Hoc autem
totum factum est ut adimpleretur quod dictum est per pro-
phetam dicentem: Dicite filie Syon: Ecce rex tuus
venit tibi mansuetus, sedens super asinam et pullum
filium subiugalis. Euntes autem discipuli fecerunt
sicut precepit eis Ihesus. Et adduxerunt asinam et pullum,
et imposuerunt super eos vestimenta sua, et eum desuper
sedere fecerunt. Plurima autem turba straverunt vestimen-
ta sua in via. Alii cedebant ramos de arbori-
bus et sternebant in via. Turbe autem que precedebant
et que sequebantur clamabant dicentes: Osanna
filio David: benedictus qui venit in nomine domini: osan-
na in altissimis. Et cum intrasset Ierosolimam, com-
mota est universa civitas dicens: Quis est hic?
Populi autem dicebant: Hic est Ihesus propheta a Nazare-
th Galilee. Et intravit Ihesus in templum Dei,
et eiciebat omnes vendentes et ementes in templo,
et mensas nummulariorum et cathedras vendentium co-
lumbas evertit, et dicit eis: Scriptum est: Domus
mea domus orationis vocabitur: vos autem fecistis illam
speluncam latronum. Et accesserunt ad eum ceci
et claudi in templo, et sanavit eos. Videntes autem
principes sacerdotum et scribe mirabilia que fecit,
et pueros clamantes in templo et dicentes: Osanna
filio David, indignati sunt et dixerunt ei: Audis quid

isti dicunt? Ihesus autem dixit illis: Utique. Numquam legistis quia ex
ore infantium et lactentium perfecisti laudem?
Et relictis illis abiit foras extra civitatem in Bethani-
am, ibique mansit, et docebat eos de regno Dei. Ma-
ne autem revertens in civitatem esuriit. Et videns fici
arborem unam secus viam, venit ad eam, et nihil inve-
nit in ea nisi folia tantum. Et ait illi: Numquam ex te
fructus nascatur in sempiternum. Et arefacta est continuo
ficulnea. Et videntes discipuli mirati sunt dicentes:
Quomodo continuo aruit? Respondens autem Ihesus ait illis: Amen
dico vobis, si habueritis fidem et non hesitaveritis, non so-
lum de ficulnea facietis, sed et si monti huic dixe-
ritis: Tolle et iacta te in mare, fiet. Et omnia quecumque
petieritis in oratione credentes accipietis. Et cum
venisset in templum, accesserunt ad eum docentem
principes sacerdotum et seniores populi dicentes: In qua
potestate hec facis? et quis tibi dedit hanc potestatem? Respondens Ihesus
dixit eis: Interrogabo vos et ego unum sermonem, quem
si dixeritis mihi, et ego vobis dicam in qua potestate hec facio.
Baptismus Iohannis unde erat? e celo an ex hominibus?
At illi cogitabant inter se dicentes: Si dixerimus: e celo,
dicet nobis: Quare ergo non credidistis illi? Si autem dixerimus: ex ho-
minibus, timemus turbam: omnes enim habebant Iohannem sicut prophetam. Et responden-
tes Ihesu dixerunt: Nescimus. Ait illis et ipse: Nec ego dico
vobis in qua potestate hec facio. Quid autem vobis videtur? Homo
quidam habebat duos filios; et accedens ad primum dixit:
Fili, vade hodie operare in vinea mea. Ille autem
respondens ait: Nolo. Postea autem penitentia motus abiit in vi-
neam. Accedens autem ad alterum dixit similiter. At ille res-
pondens ait: Eo domine, et non ivit. Quis ex duobus fecit
voluntatem patris? Dicunt ei: Primus. Dicit illis Ihesus:
Amen dico vobis, quia publicani et meretrices precedent
vos in regno Dei. Venit enim ad vos Iohannes in via iusti-
tie, et non credidistis ei; publicani autem et meretrices credi-
derunt ei. Vos autem videntes nec penitentiam habuistis
postea ut crederetis ei. Aliam parabolam audite. Homo
erat paterfamilias qui plantavit vineam, et sepem
circumdedit ei, et fodit in ea torcular, et edifi-
cavit turrim, et locavit eam agricolis, et peregre
profectus est. Cum autem tempus fructuum appropinquasset, misit
servos suos ad agricolas ut acciperent fructus eius.
Et agricole apprehensis servis eius, alium ceciderunt,
alium occiderunt, alium vero lapidaverunt. Iterum
misit alios servos plures prioribus, et fecerunt illis
similiter. Novissime autem misit filium suum ad eos di-
cens: Forsitan verebuntur filium meum. Agricole
autem videntes filium dixerunt intra se: Hic est heres: veni-
te occidamus eum, et habebimus hereditatem eius. Et
apprehensum eum eiecerunt extra vineam et occiderunt.
Cum ergo venerit dominus vinee, quid faciet agricolis
illis? Aiunt illi: Malos male perdet, et vineam
suam locabit aliis agricolis, qui reddant ei
fructum temporibus suis. Dicit illis Ihesus: Numquam

legistis in scripturis lapidem quem reprobaverunt
edificantes hic factus est in caput anguli. A domino
factum est istud et est mirabile in oculis nostris. Ideo dico vo
bis quia auferetur a vobis regnum dei et dabitur genti
facienti fructus eius. Et qui ceciderit super lapidem
istum confringetur: super quem vero ceciderit conter
et eum. Et cum audissent principes sacerdotum et pha
risei parabolas eius cognoverunt quod de ipsis diceret.
Et querentes eum tenere timuerunt turbas quoniam
sicut prophetam eum habebant.

XXII Et respondens ihesus dixit iterum in parabolis eis dicens. Si
mile factum est regnum celorum homini regi qui fecit
nuptias filio suo. Et misit servos suos vocare
invitatos ad nuptias et nolebant venire. Iterum
misit alios servos dicens. Dicite invitatis. Ec
ce prandium meum paravi. tauri mei et alti
lia occisa et omnia parata venite ad nuptias.
Illi autem neglexerunt et abierunt. alius in villam
suam: alius vero ad negociationem suam. Reliqui
vero tenuerunt servos eius et contumeliis affectos occide
runt. Rex autem cum audisset iratus est et missis exer
citibus suis perdidit homicidas illos et civitatem illorum
succendit. Tunc ait servis suis. Nuptie quidem
parate sunt, sed qui invitati erant non fuerunt digni.
Ite ergo ad exitus viarum et quoscumque inveneritis vo
cate ad nuptias. Et egressi servi eius in vias con
gregaverunt omnes quos invenerunt malos et bonos et
imple te sunt nuptie discumbentium. In
travit autem rex ut videret discumbentes et vidit
ibi hominem non vestitum veste nuptiali. Et ait illi.
Amice quomodo huc intrasti non habens vestem nup
cialem? At ille obmutuit. Tunc dixit rex ministris.
Ligatis manibus eius et pedibus mittite eum in tene
bras exteriores. ibi erit fletus et stridor dencium.
Multi enim sunt vocati pauci vero electi. Tunc abeun
tes pharisei consilium inierunt ut cap
erent ihesum in sermone. Et mittunt ei discipulos
suos cum herodianis dicentes. Magister scimus quia
verax es et viam dei in veritate doces et non est tibi
cura de aliquo. Non enim respicis personam hominum.
Dic ergo nobis quid tibi videtur, licet censum dari cesari
an non. Cognita autem ihesus nequicia eorum ait. Quid
me temptatis ypocrite. ostendite mihi numisma
census. At illi obtulerunt ei denarium. Et ait illis
ihesus. Cuius est ymago hec et superscriptio. Dicunt ei
Cesaris. Tunc ait illis. Reddite ergo que sunt cesaris
cesari. et que sunt dei deo. Et audientes mira
ti sunt. et relicto illo abierunt. In illo die ac
cesserunt ad eum saducei qui dicunt non esse resurre
ctionem. Et interrogaverunt eum dicentes. Magister
moyses dixit. si quis mortuus fuerit non habens fi
lium ut ducat frater eius illius uxorem et suscitet semen
fratri suo. Erant autem apud nos vii. fratres et primus uxore
ducta defunctus est et non habens semen reliquit uxorem
suam fratri suo. Similiter secundus et tercius usque ad vii.
Novissime autem omnium et mulier defuncta est. In
resurrectione ergo cuius erit de vii. uxor? Omnes enim habuerunt
eam. Respondens autem ihesus ait illis. Erratis nescientes
scripturas neque virtutem dei. In resurrectione enim neque nubent
neque nubentur. sed sunt sicut angeli dei in celo. De re
surrectione autem mortuorum non legistis quod dictum est a deo
dicente vobis. Ego sum deus abraham et deus ysa
ac et deus iacob. Non est deus mortuorum sed viventium.
Et audientes turbe mirabantur in doctrina
eius. Pharisei autem audientes quod silencium imposuisset
saduceis convenerunt in unum et interrogavit
unus ex eis legis doctor temptans eum. Magister quod
est mandatum magnum in lege? Ait illi ihesus.
Diliges dominum deum tuum ex toto corde tuo et ex
tota mente tua et ex tota anima tua. Hoc est maximum
et primum mandatum. Secundum autem simile est huic.
Diliges proximum tuum sicut te ipsum. In his duobus
mandatis tota lex pendet et prophete. Congregatis
autem phariseis interrogavit eos ihesus dicens. Quid vobis
videtur de christo cuius filius est? Dicunt ei. David. Ait illis. Quomodo ergo
david in spiritu vocat eum dominum dicens. Dixit dominus
domino meo. sede a dextris meis. Donec ponam in
inimicos tuos scabellum pedum tuorum. Si ergo david
vocat eum dominum quomodo filius eius est? Et nemo pot
erat respondere ei verbum. neque ausus fuit quisquam ex illa
die eum amplius interrogare.

XXIII Tunc ihesus locutus est ad turbas et ad discipulos suos dicens. Super
cathedram moysi sederunt scribe et pharisei.
Omnia ergo quecumque dixerint vobis servate et facite.
Secundum vero opera eorum nolite facere. Dicunt enim et
non faciunt. Alligant enim onera gravia et inpor
tabilia et imponunt in humeros hominum. Digi
to autem suo nolunt ea movere. Omnia vero opera sua
faciunt ut videantur ab hominibus. Dilatant enim
philacteria sua et magnificant fimbrias. Am
ant enim primos recubitus in cenis et primas cathe
dras in synagogis et salutationes in foro et voca
ri ab hominibus rabi. Vos autem nolite vocari rabi. Unus
est enim magister vester. Omnes autem vos fratres estis. Et patrem no
lite vocare vobis super terram. unus est enim pater vester qui
in celis est. Nec vocemini magistri quia magister ve
ster unus est christus. Qui maior est vestrum erit minister
vester. Qui autem se exaltaverit humiliabitur et qui se
humiliaverit exaltabitur. Ve autem vobis scribe et pha
risei ypocrite qui clauditis regnum celorum
ante homines. Vos enim non intratis nec introeuntes sinitis
intrare. Ve vobis scribe et pha
risei ypocrite qui comeditis domos viduarum
orationes longas orantes. propter hoc amplius accipie
tis iudicium. Ve vobis scribe et pharisei ypocri
te qui circuitis mare et aridam ut faciatis unum

unum proselitum. Et cum fuerit factus, facitis
eum filium gehenne duplo quam vos. Ve
vobis duces ceci qui dicitis: Quicumque iuraverit per
templum, nichil est. Qui autem iuraverit in auro tem
pli, debet. Stulti et ceci, quid enim maius est, aurum,
an templum quod sanctificat aurum? Et quicumque
iuraverit in altari, nichil est. Quicumque autem iurave
rit in dono, debet. Ceci, quid enim maius est, donum,
an altare quod sanctificat donum? Qui ergo iuraverit
in altari, iurat in eo et in omnibus que super
illud sunt. Et qui iuraverit in templo, iurat in illo
et in eo qui habitat in illo. Et qui iurat in celo,
iurat in throno dei et in eo qui sedet super eum.
Ve vobis scribe et pharisei ypocrite, qui decimatis
mentam et anetum et ciminum, et reliquistis que gra
viora sunt legis, iudicium et misericordiam et fidem. Hec
oportuit facere, et illa non omittere. Duces ceci, ex
colantes culicem, camelum autem degluttien
tes. Ve vobis scribe et pharisei ypocrite, qui mun
datis quod deforis est calicis et parapsidis, intus
autem pleni estis rapina et inmunditia. Phari
see cece, munda prius quod intus est calicis et par
apsidis, ut fiat id quod deforis est mundum. Ve vobis
scribe et pharisei ypocrite, quia similes estis se
pulcris dealbatis, que a foris parent hominibus spe
ciosa, intus vero sunt plena ossibus mortuorum et
omni spurcitia. Sic et vos a foris quidem appare
tis hominibus iusti, intus autem pleni estis ypocrisi et ini
quitate. Ve vobis scribe et pharisei ypocrite, qui
edificatis sepulchra prophetarum et ornatis monumen
ta iustorum et dicitis: Si fuissemus in diebus patrum no
strorum, non essemus socii eorum in sanguine prophetarum. Ita
que testimonio estis vobismetipsis quia filii estis eorum qui
prophetas occiderunt. Et vos implete mensuram patrum vestrorum.
Serpentes genimina viperarum, quomodo fugietis a
iudicio gehenne? Ideo ecce ego mitto ad vos pro
phetas et sapientes et scribas, et ex illis occidetis et cru
cifigetis, et ex eis flagellabitis in synagogis ve
stris, et persequemini de civitate in civitatem,
ut veniat super vos omnis sanguis iustus qui
effusus est super terram, a sanguine Abel iusti us
que ad sanguinem Zacharie filii Barachie, quem
occidistis inter templum et altare. Amen dico vobis,
venient hec omnia super generationem istam. Ierusalem,
Ierusalem, que occidis prophetas et lapidas eos qui ad te
missi sunt, quotiens volui congregare filios tuos
quemadmodum gallina congregat pullos suos sub a
las, et noluisti? Ecce relinquetur vobis domus vestra
deserta. Dico enim vobis, non me videbitis amodo donec
dicatis: Benedictus qui venit in nomine domini.
IIII Et egressus Ihesus de templo ibat. Et accesserunt
discipuli eius ut ostenderent ei edificationem templi.
Ipse autem respondens dixit illis: Videtis hec omnia? Amen

dico vobis, non relinquetur hic lapis super lapidem
qui non destruatur. Sedente autem eo super montem
Oliveti, accesserunt ad eum discipuli eius secre
to dicentes: Dic nobis quando hec erunt, et quod signum adven
tus tui et consummationis seculi. Et respondens Ihesus dixit eis:
Videte ne quis vos seducat. Multi enim venient
in nomine meo dicentes: Ego sum Christus, et multos sedu
cent. Audituri enim estis prelia et opiniones preliorum.
Videte ne conturbemini; oportet enim hec fieri, sed non
dum est finis. Consurget enim gens in gentem et
regnum in regnum, et erunt pestilentie et fames et terre
motus per loca. Hec autem omnia initia dolorum.
Tunc tradent vos in tribulationem et occident vos, et e
ritis odio omnibus gentibus propter nomen meum. Et tunc
scandalizabuntur multi, et invicem se tradent et
odio habebunt invicem. Et multi pseudoprophe
te surgent et seducent multos. Et quoniam habunda
bit iniquitas, refrigescet caritas multorum. Qui
autem perseveraverit usque in finem, hic salvus erit. Et predi
cabitur evangelium hoc regni in toto orbe in testimo
nium omnibus gentibus. Et tunc veniet consummatio. Cum
autem videritis abominationem desolationis que dicta est
a Daniele propheta stantem in loco sancto, qui legit
intelligat. Tunc qui in Iudea sunt fugiant ad
montes, et qui in tecto non descendat ad tollere
de domo sua, et qui in agro non revertatur tolle
re tunicam suam. Ve autem pregnantibus et nutrientibus in
illis diebus. Orate autem ut non fiat fuga vestra hyeme
vel sabbato. Erit enim tunc tribulatio magna qualis
non fuit ab initio mundi usque modo, neque fiet. Et nisi
breviati essent fuissent dies illi, non fieret salva
omnis caro. Sed propter electos breviabuntur dies illi.
Tunc si quis vobis dixerit: Ecce hic Christus aut illic, noli
te credere. Surgent enim pseudochristi et pseudopro
phete, et dabunt signa magna et prodigia ita ut in errorem
inducantur, si fieri potest, etiam electi. Ecce predixi vobis.
Si ergo dixerint vobis: Ecce in deserto est, nolite exire.
Ecce in penetralibus, nolite credere. Sicut enim ful
gur exit ab oriente et paret usque in occidentem,
ita erit adventus filii hominis. Ubicumque fuerit corpus,
illic congregabuntur et aquile. Statim autem post tribula
tionem dierum illorum sol obscurabitur, et luna non dabit
lumen suum, et stelle cadent de celo, et virtutes celorum
movebuntur. Et tunc apparebit signum filii ho
minis in celo, et tunc plangent omnes tribus terre, et
videbunt filium hominis venientem in nubibus celi cum
virtute multa et maiestate. Et mittet ange
los suos cum tuba et voce magna, et congregabunt
electos eius a quattuor ventis, a summis celorum usque ad ter
minos eorum. Ab arbore autem fici discite parabolam.
Cum iam ramus eius tener fuerit et folia nata, scitis
quia prope est estas. Ita et vos cum videritis hec omnia, sci
tote quia prope est in ianuis. Amen dico vobis, quia non pre

bit generatio hec donec omnia fiant. Celum et terra
transibunt verba autem mea non preteribunt. De die autem illa
ni filius et hora nemo scit, neque angeli celorum nisi solus pater.
Sicut autem in diebus Noe ita erit adventus filii hominis.
Sicut enim erant in diebus ante diluvium comedentes et bi
bentes et nubentes et nuptum tradentes usque ad eum
diem quo intravit in archam Noe et non cognove
runt donec venit diluvium et tulit omnes ita erit ad
ventus filii hominis. Tunc duo erunt in agro unus as
sumetur et alter relinquetur. Due molentes in mo
la una assumetur et alia relinquetur. Duo in lec
to unus assumetur et alter relinquetur. Vigilate ergo
quia nescitis qua hora dominus vester venturus sit. Illud autem
scitote quoniam si sciret paterfamilias qua hora fur ven
turus esset vigilaret utique et non sineret perfodi domum
suam. Ideo et vos estote parati quia nescitis qua hora
filius hominis venturus est. Quis putas est fidelis servus
et prudens quem constituit dominus super familiam suam
ut det illis cibum in tempore. Beatus ille servus quem
cum venerit dominus eius invenerit sic facientem. Amen dico vobis
quoniam super omnia bona sua constituet eum. Si autem dixerit
malus servus ille in corde suo moram facit dominus
meus venire et ceperit percutere conservos suos manducet
autem et bibat cum ebriosis. Veniet dominus servi illius
in die qua non sperat et hora qua ignorat et dividet eum
partemque eius ponet cum ypocritis. Illic erit fletus et stridor
XXV. Tunc simile erit regnum celorum   dentium.
decem virginibus que accipientes lampades suas
exierunt obviam sponso et sponse. Quinque autem ex eis
erant fatue et quinque prudentes. Sed quinque fatue acceptis
lampadibus non sumpserunt oleum secum. Pruden
tes vero acceperunt oleum in vasis suis cum lam
padibus. Moram autem faciente sponso dormita
verunt omnes et dormierunt. Media autem nocte clamor
factus est: ecce sponsus venit exite obviam ei. Tunc
surrexerunt omnes virgines ille et ornaverunt lam
pades suas. Fatue autem sapientibus dixerunt: Date
nobis de oleo vestro quia lampades nostre extinguntur.
Responderunt prudentes dicentes: Ne forte non sufficiat
nobis et vobis ite potius ad vendentes et emite vobis. Dum
autem irent emere venit sponsus et que parate erant
intraverunt cum eo ad nuptias et clausa est ianua.
Novissime vero veniunt et relique virgines dicentes:
Domine domine aperi nobis. At ille respondens ait: Amen dico
vobis nescio vos. Vigilate itaque quia nescitis diem
neque horam. Sicut enim homo peregre proficiscens vo
cavit servos suos et tradidit illis bona sua. Et
uni quidem dedit quinque talenta, alii autem duo, alii vero
unum, unicuique secundum propriam virtutem et profectus est
statim. Abiit autem qui quinque talenta acceperat opera
tus est in eis et lucratus est alia quinque. Similiter qui duo
acceperat lucratus est alia duo. Qui autem unum acce
perat abiens fodit in terram et abscondit pecuniam

domini sui. Post multum vero temporis venit dominus servorum
illorum et posuit rationem cum eis. Et accedens qui quinque
talenta acceperat obtulit alia quinque dicens: Domine
quinque talenta tradidisti michi ecce alia quinque superlucratus
sum. Ait illi dominus eius: Euge serve bone et fidelis quia
super pauca fuisti fidelis super multa te constituam. Intra
in gaudium domini tui. Accessit autem et qui duo talenta
acceperat et ait: Domine duo talenta tradidisti michi ecce
alia duo superlucratus sum. Ait illi dominus eius: Euge ser
ve bone et fidelis quia super pauca fuisti fidelis super multa
te constituam. Intra in gaudium domini tui. Accessit autem et qui
unum talentum acceperat et ait: Domine scio quia homo
durus es metis ubi non seminasti et congregas ubi non
sparsisti et timens abii et abscondi talentum tuum
in terra. Ecce habes quod tuum est. Respondens autem dominus eius dixit ei: Ser
ve male et piger sciebas quia meto ubi non semino et
congrego ubi non sparsi. Oportuit ergo te pecuniam meam
committere nummulariis et veniens ego recepissem
utique quod meum est cum usura. Tollite itaque ab eo talen
tum et date ei qui quinque talenta habet. Omni enim haben
ti dabitur et habundabit. Ei autem qui non habet et quod videtur habere
auferetur ab eo. Et inutilem servum eicite in
tenebras exteriores ibi erit fletus et stridor dentium.
Cum autem venerit filius hominis in maiestate sua et omnes
angeli eius cum eo tunc sedebit super sedem maiestatis
sue et congregabuntur ante eum omnes gentes et separabit
eos ab invicem sicut pastor segregat oves ab
hedis. Et statuet oves quidem a dextris suis hedos autem
a sinistris. Tunc dicet rex hiis qui a dextris eius e
runt: Venite benedicti patris mei percipite regnum
quod paratum est a constitutione mundi. Esurivi enim et
dedistis michi manducare. Sitivi et dedistis michi bi
bere. Hospes eram et collegistis me. Nudus eram
et cooperuistis me. Infirmus eram et visitastis me. In
carcere eram et venistis ad me. Tunc respondebunt ei
iusti dicentes: Domine quando te vidimus esurientem et pa
vimus, sitientem et dedimus potum. Quando vidimus te
hospitem et collegimus te aut nudum et cooperuimus te.
Aut quando vidimus te infirmum aut in carcere et ve
nimus ad te. Et respondens rex dicet illis: Amen dico vobis
quamdiu fecistis uni ex hiis fratribus meis minimis
michi fecistis. Tunc dicet et hiis qui a sinistris eius erunt:
Discedite a me maledicti in ignem eternum
qui paratus est diabolo et angelis eius. Esurivi enim et non
dedistis michi manducare. Sitivi et non dedistis michi po
tum. Hospes eram et non collegistis me. Nudus et non
cooperuistis me. Infirmus et in carcere et non visitastis
me. Tunc respondebunt ei et ipsi dicentes: Domine quando vidimus
te esurientem aut sitientem aut hospitem aut nu
dum aut infirmum vel in carcere et non ministravimus tibi. Tunc respon
debit illis dicens: Amen dico vobis quamdiu non fecistis uni de
minoribus hiis nec michi fecistis. Et ibunt hii in supplici
um eternum, iusti autem in vitam eternam.

Et factum est cum consummasset ihesus sermones hos, dixit discipulis suis. Scitis quia post biduum pascha fiet, et filius hominis tradetur ut crucifigatur. Tunc congregati sunt principes sacerdotum et seniores populi in atrium principis sacerdotum qui dicebatur Cayphas, et consilium fecerunt ut ihesum dolo tenerent et occiderent. Dicebant autem, non in die festo ne forte tumultus fieret in populo. Cum autem esset ihesus in bethania in domo symonis leprosi accessit ad eum mulier habens alabastrum unguenti preciosi et effudit super caput ipsius recumbentis. Videntes autem discipuli indignati sunt dicentes. Ut quid perditio hec? Potuit enim istud venundari multo precio et dari pauperibus. Sciens autem ihesus ait illis. Quid molesti estis huic mulieri? opus enim bonum operata est in me. Nam semper pauperes habetis vobiscum, me autem non semper habebitis. Mittens enim hec unguentum in corpus meum, ad sepeliendum me fecit. Amen dico vobis, ubicumque predicatum fuerit hoc evangelium in toto mundo dicetur et quod hec fecit in memoriam eius. Tunc abiit unus de xii qui dicitur iudas scariothis ad principes sacerdotum et ait illis. Quid vultis mihi dare et ego vobis eum tradam? At illi constituerunt ei xxx argenteos. Et exinde querebat oportunitatem ut eum traderet. Prima autem die azimorum accesserunt ad ihesum discipuli dicentes. Ubi vis paramus tibi comedere pascha? At ihesus dixit. Ite in civitatem ad quendam et dicite ei. Magister dicit. Tempus meum prope est, apud te facio pascha cum discipulis meis. Et fecerunt discipuli sicut precepit illis ihesus et paraverunt pascha. Vespere autem facto discumbebat cum xii discipulis suis. Et edentibus illis dixit. Amen dico vobis quia unus vestrum me traditurus est. Et contristati sunt valde, ceperunt singuli dicere. Numquid ego sum domine? At ipse respondens ait. Qui intingit mecum manum in parapside hic me tradet. Filius quidem hominis vadit sicut scriptum est de eo. Ve autem homini illi per quem filius hominis tradetur. Bonum erat ei si natus non fuisset homo ille. Respondens autem iudas qui tradidit eum dixit. Numquid ego sum rabbi? Ait illi. Tu dixisti. Cenantibus autem eis, accepit ihesus panem et benedixit ac fregit deditque discipulis suis et ait. Accipite et comedite. Hoc est corpus meum. Et accipiens calicem gratias egit et benedixit et dedit illis dicens. Bibite ex hoc omnes. Hic est enim sanguis meus novi testamenti qui pro multis effundetur in remissionem peccatorum. Dico autem vobis non bibam amodo de hoc genimine vitis usque in diem illum cum illud vobiscum bibam novum in regno patris mei. Et ympno dicto exierunt in montem oliveti. Tunc dicit illis ihesus. Omnes vos scandalum patiemini in me in ista nocte. Scriptum est enim. Percutiam pastorem et dispergentur oves gregis. Postquam autem resurrexero, precedam vos in galileam. Respondens autem petrus ait illi. Et si omnes scandalizati fuerint in te, ego numquam scandalizabor. Ait illi ihesus. Amen dico tibi quia in hac nocte antequam gallus cantet ter me negabis. Ait illi petrus. Etiam si oportuerit me mori tecum non te negabo. Similiter et omnes discipuli dixerunt. Tunc venit ihesus cum illis in villam que dicitur gethsemani et dixit discipulis suis. Sedete hic donec vadam illuc et orem. Et assumpto petro et duobus filiis zebedei cepit contristari et mestus esse. Tunc ait illis. Tristis est anima mea usque ad mortem. Sustinete hic et vigilate mecum. Et progressus pusillum procidit in faciem suam orans et dicens. Mi pater si possibile est transeat a me calix iste. Verumptamen non sicut ego volo, sed sicut tu. Et venit ad discipulos suos et invenit eos dormientes. Et dicit petro. Sic non potuistis una hora vigilare mecum? Vigilate et orate ne intretis in temptationem. Spiritus quidem promptus est, caro autem infirma. Iterum secundo abiit et oravit dicens. Pater mi si non potest calix hic transire nisi bibam illum, fiat voluntas tua. Et venit iterum et invenit eos dormientes. Erant enim oculi eorum gravati. Et relictis illis iterum abiit et oravit tertio eundem sermonem dicens. Tunc venit ad discipulos suos et invenit eos dormientes et dicit illis. Dormite iam et requiescite. Ecce appropinquavit hora et filius hominis tradetur in manus peccatorum. Surgite eamus. Ecce appropinquavit qui me tradet. Adhuc ipso loquente ecce iudas unus de xii venit et cum eo turba multa cum gladiis et fustibus missi a principibus sacerdotum et senioribus populi. Qui autem tradidit eum dedit eis signum dicens. Quemcumque osculatus fuero ipse est tenete eum. Et confestim accedens dixit. Ave rabbi. Et osculatus est eum. Dixitque illi ihesus. Amice ad quid venisti? Tunc accesserunt et manus iniecerunt in ihesum et tenuerunt eum. Et ecce unus ex hiis qui erant cum ihesu extendens manum exemit gladium suum et percutiens servum principis sacerdotum amputavit auriculam eius. Tunc ait illi ihesus. Converte gladium tuum in locum suum. Omnes enim qui acceperint gladium gladio peribunt. An putas quia non possum rogare patrem meum et exhibebit mihi plus quam xii legiones angelorum? Quomodo ergo implebuntur scripture quia sic oportet fieri? In illa hora dixit ihesus turbis. Tamquam ad latronem existis cum gladiis et fustibus comprehendere me. Cotidie apud vos sedebam docens in templo et non me tenuistis. Hoc autem totum factum est ut adimpleretur scripture prophetarum. Tunc discipuli omnes relicto eo fugerunt. At illi tenentes ihesum duxerunt ad cayphan principem sacerdotum ubi scribe et seniores convenerant. Petrus autem sequebatur eum a longe usque in atrium principis sacerdotum. Et ingressus intro sedebat cum ministris ut videret finem. Principes autem sacerdotum et omne concilium querebant falsum testimonium contra ihesum ut eum morti traderent et non invenerunt cum multi falsi testes accessissent. Novissime autem venerunt duo falsi testes et

dixerunt: Hic dixit: Possum destruere templum
dei, et post triduum reedificare illud. Et surgens prin-
ceps sacerdotum ait illi: Nichil respondes ad ea que isti ad-
versum te testificantur? Ihesus autem tacebat. Et princeps
sacerdotum ait illi: Adiuro te per deum vivum ut dicas
nobis si tu es Christus filius dei. Dicit illi Ihesus: Tu dixisti. Ve-
rumptamen dico vobis, amodo videbitis filium hominis seden-
tem a dextris virtutis dei et venientem in nu-
bibus celi. Tunc princeps sacerdotum scidit vestimen-
ta sua dicens: Blasphemavit. Quid adhuc
egemus testibus? Ecce nunc audistis blasphe-
miam. Quid vobis videtur? At illi respondentes dixerunt:
Reus est mortis. Tunc expuerunt in faciem eius et cho-
laphis eum ceciderunt. Alii autem palmas
in faciem eius dederunt dicentes: Prophetiza nobis Christe,
quis est qui te percussit? Petrus vero sedebat foris in
atrio. Et accessit ad eum una ancilla dicens:
Et tu cum Ihesu Galileo eras. At ille negavit
coram omnibus dicens: Nescio quid dicis. Exeunte
autem illo ianuam, vidit eum alia ancilla et ait
his qui erant ibi: Et hic erat cum Ihesu Naza-
reno. Et iterum negavit cum iuramento quia non no-
vi hominem. Et post pusillum accesserunt qui foris
stabant et dixerunt Petro: Vere et tu ex illis es, nam
et loquela tua manifestum te facit. Tunc cepit
detestari et iurare quia non novisset hominem. Et con-
tinuo gallus cantavit. Et recordatus est Petrus
verbi Ihesu quod dixerat: Priusquam gallus cantet ter me
negabis. Et egressus foras flevit amare.

XXVI

Mane autem facto consilium inierunt omnes principes sa-
cerdotum et seniores populi adversus Ihesum ut eum
morti traderent. Et vinctum adduxerunt eum et
tradiderunt Pontio Pylato presidi. Tunc videns Iu-
das qui tradidit eum quod dampnatus esset, penitentia
ductus retulit xxx argenteos principibus sacer-
dotum et senioribus dicens: Peccavi tradens san-
guinem iustum. At illi dixerunt: Quid ad nos? Tu
videris. Et proiectis argenteis in templo recessit
et abiens laqueo se suspendit. Principes autem sacerdotum
acceptis argenteis dixerunt: Non licet mittere eos
in corbanam, quia precium sanguinis est. Consilio
autem inito emerunt ex illis agrum figuli in se-
pulturam peregrinorum. Propter hoc vocatus est ager il-
le Acheldemach, hoc est ager sanguinis, usque in ho-
diernum diem. Tunc impletum est quod dictum est per Iere-
miam prophetam dicentem: Et acceperunt xxx argenteos
precium appreciati quem appreciaverunt a filiis
Israel, et dederunt eos in agrum figuli sicut constituit
mihi dominus. Ihesus autem stetit ante presidem. Et interrogavit
eum preses dicens: Tu es rex Iudeorum? Dicit ei Ihesus:
Tu dicis. Et cum accusaretur a principibus sacer-
dotum et senioribus, nichil respondit. Tunc dicit illi Pyla-
tus: Non audis quanta adversum te dicunt testi-
monia? Et non respondit ei ad ullum verbum, ita ut mi-
raretur preses vehementer. Per diem autem sollempnem consu-
everat preses dimittere populo unum vinctum quemcumque
voluissent. Habebant autem tunc unum insignem qui di-
cebatur Barabas. Congregatis ergo illis dixit Pyla-
tus: Quem vultis dimittam vobis, Barraban
an Ihesum qui dicitur Christus? Sciebat enim quod per invidiam tra-
didissent eum. Sedente autem illo pro tribunali, mi-
sit ad eum uxor eius dicens: Nichil tibi et iusto illi. Mul-
ta enim passa sum hodie per visum propter eum. Principes autem
sacerdotum et seniores persuaserunt populis ut peterent
Barraban, Ihesum vero perderent. Respondens autem preses ait illis:
Quem vultis vobis de duobus dimitti? At illi dixe-
runt: Barraban. Dicit illis Pylatus: Quid igitur faciam
de Ihesu qui dicitur Christus? Dicunt omnes: Crucifigatur. Ait
illis preses: Quid enim mali fecit? At illi magis clama-
bant dicentes: Crucifigatur. Videns autem Pylatus quia
nichil proficeret, sed magis tumultus fieret, accepta aqua
lavit manus coram populo dicens: Innocens ego sum
a sanguine iusti huius; vos videritis. Et respondens o-
mnis populus dixit: Sanguis eius super nos et super filios
nostros. Tunc dimisit eis Barraban. Ihesum autem flagella-
tum tradidit eis ut crucifigeretur. Tunc milites pre-
sidis suscipientes eum in pretorio congregaverunt ad eum
universam cohortem. Et exuentes eum clamidem
coccineam circumdederunt ei. Et plectentes coronam
de spinis posuerunt super caput eius, et arundinem in dex-
tera eius. Et genu flexo ante eum illudebant dicentes: Ave
rex Iudeorum. Et exspuentes in eum acceperunt a-
rundinem et percutiebant caput eius. Et postquam illuserunt
ei, exuerunt eum clamide et induerunt eum vesti-
mentis suis, et duxerunt eum ut crucifigerent. Exeun-
tes autem invenerunt hominem Cyreneum nomine Symo-
nem; hunc angariaverunt ut tolleret crucem eius. Et ve-
nerunt in locum qui dicitur Golgatha, quod est Calva-
rie locus. Et dederunt ei vinum bibere cum felle
mixtum. Et cum gustasset, noluit bibere. Postquam autem
crucifixerunt eum, diviserunt vestimenta eius,
sortem mittentes, ut impleretur quod dictum est per pro-
phetam dicentem: Diviserunt vestimenta mea sibi et super ves-
tem meam miserunt sortem. Et sedentes servabant
eum. Et imposuerunt super caput eius causam ipsius scriptam:
Hic est Ihesus Nazarenus rex Iudeorum. Tunc crucifixi sunt cum
eo duo latrones, unus a dextris et unus a sinistris.
Pretereuntes autem blasphemabant eum moventes ca-
pita sua et dicentes: Vah qui destruis templum
dei et in triduo illud reedificas, salva temet ip-
sum. Si filius dei es, descende de cruce et credimus tibi.
Similiter et principes sacerdotum illudentes cum scribis
et senioribus dicebant: Alios salvos fecit, se ipsum non
potest salvum facere. Si rex Israel est, descendat nunc de
cruce et credimus ei. Confidit in deo, liberet eum si
vult. Dixit enim quia filius dei sum. Idipsum autem et

latrones qui crucifixi erant cum eo inprope-
rabant ei. A sexta autem hora tenebre facte sunt super
universam terram usque ad horam nonam. Et circa ho-
ram nonam clamavit Ihesus voce magna di-
cens: Heli heli lamazabatani, hoc est de-
us meus deus meus, ut quid dereliquisti me? Quidam
autem illic stantes et audientes dicebant: Helyam
vocat iste. Et continuo currens unus ex eis ac-
ceptam spongiam implevit aceto et inposu-
it harundini et dabat ei bibere. Ceteri vero dice-
bant: Sine videamus an veniat Helyas liberans
eum. Ihesus autem iterum clamans voce magna emisit
spiritum. Et ecce velum templi scissum est in du-
as partes a summo usque deorsum. Et terra mota est et pe-
tre scisse sunt. Et monumenta aperta sunt et multa
corpora sanctorum qui dormierant surrexerunt. Et exe-
untes de monumentis post resurrectionem eius venerunt
in sanctam civitatem et apparuerunt multis. Centu-
rio autem et qui cum eo erant custodientes Ihesum vi-
so terremotu et his que fiebant timuerunt valde
dicentes: Vere filius dei erat iste. Erant autem ibi mulie-
res multe a longe que secute erant Ihesum a Galile-
a ministrantes ei, inter quas erat Maria Magda-
lene et Maria Iacobi et Ioseph mater et mater filiorum Ze-
bedei. Cum sero autem factum esset venit quidam homo di-
ves ab Arimathia Ioseph nomine qui et ipse discipulus
erat Ihesu. Hic accessit ad Pilatum et petiit corpus
Ihesu. Tunc Pilatus iussit reddi corpus. Et accepto
corpore Ihesu involvit illud in sindone munda et
inposuit illud in monumento suo novo quod exci-
derat in petra. Et advolvit saxum magnum ad hos-
tium monumenti et abiit. Erant autem ibi Maria Mag-
dalene et altera Maria sedentes contra sepulchrum.
Altera autem die que est post parasceuen convenerunt princi-
pes sacerdotum et pharisei ad Pilatum dicentes: Domine re-
cordati sumus quia seductor ille dixit adhuc vivens:
Post tres dies resurgam. Iube ergo custodiri sepul-
chrum usque in diem tertium, ne forte veniant disci-
puli eius et furentur eum et dicant plebi: Surrexit
a mortuis. Et erit novissimus error peior priore. Ait
illis Pilatus: Habetis custodiam, ite custodite sic-
ut scitis. Illi autem abeuntes munierunt sepulchrum
signantes lapidem cum custodibus.

XXVIII Vespere autem sabbati que lucescit in prima sabbati ve-
nit Maria Magdalene et altera Maria videre
sepulchrum. Et ecce terremotus factus est magnus. Angelus
enim domini descendit de celo et accedens revolvit lapi-
dem et sedebat super eum. Erat autem aspectus eius sicut ful-
gur et vestimenta eius sicut nix. Pre timore autem eius exter-
riti sunt custodes et facti sunt velud mortui. Respondens autem
angelus dixit mulieribus: Nolite timere vos. Scio
enim quod Ihesum qui crucifixus est queritis. Non est hic,
surrexit enim sicut dixit. Venite et videte locum ubi po-
situs erat dominus. Et cito euntes dicite discipu-
lis eius quia surrexit. Et ecce precedit vos in Galileam,
ibi eum videbitis. Ecce dixi vobis. Et exierunt cito
de monumento cum timore et gaudio magno
currentes nuntiare discipulis eius. Et ecce Ihesus oc-
currit illis dicens: Avete. Ille autem accesserunt et
tenuerunt pedes eius et adoraverunt eum. Tunc ait illis
Ihesus: Ite nuntiate fratribus meis ut eant in Galile-
am, ibi me videbunt. Que cum abissent, ecce quidam
de custodibus venerunt in civitatem et nuntiaverunt
principibus sacerdotum omnia que facta fuerant. Et con-
gregati sunt principes cum senioribus consilio accep-
to pecuniam copiosam dederunt militibus dicentes:
Dicite quia discipuli eius nocte venerunt et furati
sunt eum nobis dormientibus. Et si hoc auditum fuerit
a preside, nos suadebimus ei et securos vos faciemus.
At illi accepta pecunia fecerunt sicut erant edoc-
ti. Et divulgatum est verbum istud apud Iudeos us-
que in hodiernum diem. Undecim autem discipuli abierunt in Ga-
lileam in montem ubi constituerat illis Ihesus. Et
videntes eum adoraverunt. Quidam autem dubitave-
runt. Et accedens Ihesus locutus est eis dicens: Da-
ta est michi omnis potestas in celo et in terra. Euntes ergo
docete omnes gentes baptizantes eos in nomine patris
et filii et spiritus sancti, docentes eos servare omnia quecumque
mandavi vobis. Et ecce ego vobiscum sum omnibus
diebus usque ad consummationem seculi.

Marcus evangelista dei electus et Pe-
tri in baptismate filius atque in
divino sermone discipulus sacerdo-
tium in Israel agens secundum carnem levita conversus ad
fidem Christi evangelium in Ytalia scripsit ostendens
in eo quid et generi suo deberet et Christo. Nam ini-
tium principii in voce prophetice exclamationis
instituens ordinem levitice electionis ostendit,
ut predicans Iohannem predestinatum filium Zacharie
in voce angeli annuntiantis emissum non solum
verbum carnem factum sed corpus domini in omnia per verbum
divine vocis animatum initio evangelice predica-
tionis ostenderet, ut qui hec legens sciret cui initium
carnis in deo et Ihesu advenientis habitaculum
caro deberet agnoscere atque in se verbum vocis
quod in consonantibus perdiderat inveniret. Denique cum
perfecti evangelii opus intrans et a baptismate do-
mini predicare deum inchoans non laboravit nati-
vitatem carnis quam in prioribus viderat dicere, sed
totus in primis expulsionem deserti, ieiunium numeri,
temptationem diaboli, congregationem bestiarum et mi-
nisterium protulit angelorum, ut instituens nos ad
intelligendum singula in brevi compingens, nec aucto-
ritatem facte rei demeret et perficiendo operi plen-
itudinem non negaret. Denique amputasse sibi post
fidem pollicem dicitur ut sacerdotio reprobus haberetur.

153

h, cum consentiens fidei predestinata pariter electio
ut nec sic in opere verbi perderet quod prius meruerat in ge-
nere. Nam alexandrie episcopus fuit. Cuius per singula
opus scire et evangelii in se dicta disponere et disci-
plinam in se legis agnoscere et divinam in car-
ne domini intelligere naturam. Que in nobis primum
requiri oportet. Deinde inquisita volumus agnosci
habentes mercedem exhortationis. Quoniam qui plantat et
rigat unum sunt. Qui autem incrementum prestat deus est.
Initium evangelii ihesu christi filii dei. sicut
scriptum est in ysaia propheta. Ecce mitto angelum
meum ante faciem tuam qui preparabit viam tuam
ante te. Vox clamantis in deserto parate viam
domini rectas facite semitas eius. Fuit iohannes in deserto
baptizans et predicans baptismum penitentie in remis-
sionem peccatorum. Et egrediebatur ad illum omnis iudee
regio et ierosolimite universi et baptizabantur
ab eo in iordanis flumine confitentes peccata
sua. Et erat iohannes vestitus pilis cameli et zona
pellicea circa lumbos eius et locustas et mel silvestre
edebat. Et predicabat dicens. Venit fortior me post
me cuius non sum dignus procumbens solvere corri-
giam calciamentorum eius. Ego baptizavi vos aqua.
ille vero baptizabit vos spiritu sancto. Et factum est in diebus
illis venit ihesus a nazareth galilee et baptizatus
est in iordane a iohanne. Et statim ascendens de aqua
vidit celos apertos et spiritum tamquam columbam descen-
dentem et manentem in ipso. Et vox facta est de celis. Tu
es filius meus dilectus in te complacui. Et statim
spiritus expulit eum in desertum. Et erat in deserto xl
diebus et xl noctibus et temptabatur a sathana. Er-
atque cum bestiis et angeli ministrabant ei. Postquam
autem traditus est iohannes venit ihesus in galileam predicans
evangelium regni dei et dicens. Quoniam impletum est
tempus et appropinquabit regnum dei. Penitemini et
credite evangelio. Et preteriens secus mare galilee
vidit simonem et andream fratrem eius mittentes
retia in mare. Erant enim piscatores. Et dixit eis
Venite post me. faciam vos fieri piscatores hominum.
Et protinus relictis retibus secuti sunt eum. Et progres-
sus inde pusillum vidit iacobum zebedei et iohannem
fratrem eius et ipsos in navi componentes retia. Et statim
vocavit eos. Et relicto patre suo zebedeo in navi
cum mercennariis secuti sunt eum. Et ingrediuntur
capharnaum et statim sabbatis ingressus synago-
gam docebat eos. Et stupebant super doctrinam eius.
erat enim docens eos quasi potestatem habens et non sicut scribe.
Et erat in synagoga eorum homo in spiritu inmundo
et exclamavit dicens. Quid nobis et tibi ihesu nazare-
ne venisti perdere nos. Scio qui sis sanctus dei. Et commi-
natus est ei ihesus dicens. obmutesce et exi de homine.
Et discerpens eum spiritus inmundus et exclamans vo-
ce magna exivit ab eo. Et mirati sunt omnes ita
ut conquirerent inter se dicentes. Quidnam est hoc. Que
doctrina hec nova quia in potestate et spiritibus
inmundis imperat et obediunt ei. Et processit ru-
mor eius statim in omnem regionem galilee. Et
protinus egredientes de synagoga venerunt in
domum simonis et andree cum iacobo et iohan-
ne. Decumbebat autem socrus simonis febricitans. Et
statim dicunt ei de illa. Et accedens elevavit illam
apprehensa manu eius. et continuo dimisit eam febris
et ministrabat eis. Vespere autem facto cum occidisset sol
afferebant ad eum omnes male habentes et demoni-
a habentes. Et erat omnis civitas congregata ad ianu-
am. et curabat multos qui vexabantur variis
languoribus et demonia multa eiciebat et non sine-
bat loqui ea quoniam sciebant eum. Et diluculo
valde consurgens egressus abiit in desertum locum
ibique orabat. Et prosecutus est eum simon et qui cum
eo erant. Et cum invenissent eum dixerunt ei.
quia omnes querunt te. Et ait illis. Eamus in proxi-
mos vicos et civitates ut et ibi predicem. Ad hoc enim ven-
i. Et erat predicans in synagogis eorum et in omni ga-
lilea et demonia eiciens. Et venit ad eum leprosus
deprecans eum et genu flexo dixit. Si vis potes me
mundare. Ihesus autem misertus est eius et extendit manum
suam et tangens eum ait illi. Volo mundare. Et
cum dixisset statim discessit ab eo lepra et mun-
datus est. Et comminatus est ei statimque eiecit illum
et dixit ei. Vide nemini dixeris. sed vade ostende te
principi sacerdotum et offer pro emundatione tua que
precepit moyses in testimonium illis. At ille egres-
sus cepit predicare et diffamare sermonem ita ut
iam non posset manifeste in civitatem introire. sed
foris in desertis locis esse et conveniebant ad eum
Et iterum intravit capharnaum post dies. undique. II
et auditum est quod in domo esset. Et convenerunt
multi ita ut non caperet neque ad ianuam. et loqueba-
tur eis verbum. Et venerunt ferentes ad eum pa-
ralyticum qui a quattuor portabatur. Et cum non pos-
sent eum offerre illi pre turba nudaverunt tec-
tum ubi erat et patefacientes submiserunt gra-
batum in quo paralyticus iacebat. Cum
vidisset autem ihesus fidem illorum ait paralytico. Fili di-
mittuntur tibi peccata. Erant autem illic quidam de scribis
sedentes et cogitantes in cordibus suis. Quid hic
sic loquitur. blasphemat. Quis potest dimittere
peccata nisi solus deus. Quo statim cognito
ihesus spiritu sancto suo quia sic cogitarent intra se dicit
illis. Quid ista cogitatis in cordibus vestris. Quid
est facilius dicere paralytico dimittuntur tibi peccata
an dicere surge tolle grabatum tuum et ambula.
Ut autem sciatis quia potestatem habet filius hominis in terra
dimittendi peccata ait paralytico. Tibi dico
surge tolle grabatum tuum et vade in domum

manum. Et statim ille surrexit et sublato grabato abiit coram omnibus ita ut mirarentur omnes et honorificarent Deum dicentes quia numquam sic vidimus. Et egressus est rursus ad mare omnisque turba veniebat ad eum et docebat eos. Et cum praeteriret vidit Levi Alphei sedentem ad teloneum et ait illi sequere me. Et surgens secutus est eum. Et factum est cum accumberet in domo illius multi publicani et peccatores simul discumbebant cum Iesu et discipulis eius. Erant enim multi qui et sequebantur eum. Et scribae et pharisaei videntes quia manducaret cum publicanis et peccatoribus dicebant discipulis eius quare cum publicanis et peccatoribus manducat et bibit magister vester. Hoc audito Iesus ait illis non necesse habent sani medico sed qui male habent. Non enim veni vocare iustos sed peccatores. Et erant discipuli Iohannis et pharisaei ieiunantes et veniunt et dicunt illi cur discipuli Iohannis et pharisaeorum ieiunant tui autem discipuli non ieiunant. Et ait illis Iesus numquid possunt filii nuptiarum quamdiu sponsus cum illis est ieiunare. Quanto tempore habent secum sponsum non possunt ieiunare. Venient autem dies cum auferetur ab eis sponsus et tunc ieiunabunt in illis diebus. Nemo assumentum panni rudis adsuit vestimento veteri alioquin aufert supplementum novum a veteri et maior scissura fit. Et nemo mittit vinum novum in utres veteres alioquin dirumpet vinum utres et vinum effunditur et utres peribunt. Sed vinum novum in utres novos mitti debet. Et factum est iterum cum sabbatis ambularet per sata et discipuli eius coeperunt progredi et vellere spicas. Pharisaei autem dicebant ei ecce quid faciunt sabbatis quod non licet. Et ait illis numquam legistis quid fecerit David quando necessitatem habuit et esuriit ipse et qui cum eo erant. Quomodo introivit in domum Dei sub Abiathar principe sacerdotum et panes propositionis manducavit quos non licet manducare nisi sacerdotibus et dedit eis qui cum eo erant. Et dicebat illis sabbatum propter hominem factum est et non homo propter sabbatum. Itaque dominus est Filius hominis etiam sabbati.

Et introivit iterum in synagogam et erat ibi homo habens manum aridam. Et observabant eum si sabbatis curaret ut accusarent eum. Et ait homini habenti manum aridam surge in medium. Et dicit eis licet sabbatis bene facere an male animam salvam facere an perdere. At illi tacebant. Et circumspiciens eos cum ira contristatus super caecitate cordis eorum dicit homini extende manum tuam. Et extendit et restituta est manus illi. Exeuntes autem pharisaei statim cum Herodianis consilium faciebant adversus eum quomodo eum perderent. Et Iesus cum discipulis suis secessit ad mare et multa turba a Galilaea et Iudaea secuta est eum et ab Hierosolymis et ab Idumaea et trans Iordanen et qui circa Tyrum et Sidonem multitudo copiosa audientes quae faciebat venerunt ad eum. Et dixit discipulis suis ut navicula sibi deserviret propter turbam ne comprimerent eum. Multos enim sanabat ita ut inruerent in eum ut illum tangerent quotquot habebant plagas. Et spiritus inmundi cum illum videbant procidebant ei et clamabant dicentes tu es Filius Dei. Et vehementer comminabatur eis ne manifestarent illum. Et ascendens in montem vocavit ad se quos voluit ipse et venerunt ad eum. Et fecit ut essent duodecim cum illo et ut mitteret eos praedicare. Et dedit illis potestatem curandi infirmitates et eiciendi daemonia. Et inposuit nomen Simoni Petrum et Iacobum Zebedaei et Iohannem fratrem Iacobi. Et inposuit eis nomina Boanerges quod est filii tonitrui. Et Andream et Philippum et Bartholomeum et Mattheum et Thomam et Iacobum Alphei et Thaddeum et Simonem Chananeum et Iudam Scarioth qui et tradidit illum. Et veniunt ad domum et convenit iterum turba ita ut non possent neque panem manducare. Et cum audissent sui exierunt tenere eum. Dicebant enim quoniam in furorem versus est. Et scribae qui ab Hierosolymis descenderant dicebant quoniam Beelzebub habet et quia in principe daemonum eicit daemonia. Et convocatis eis in parabolis dicebat illis quomodo potest Satanas Satanan eicere. Et si regnum in se dividatur non potest stare regnum illud. Et si domus super semet ipsam dispertiatur non potest domus illa stare. Et si Satanas consurrexit in semet ipsum dispertitus est et non potest stare sed finem habet. Nemo potest vasa fortis ingressus in domum diripere nisi prius fortem alliget et tunc domum eius diripiet. Amen dico vobis quoniam omnia dimittentur filiis hominum peccata et blasphemiae quibus blasphemaverint. Qui autem blasphemaverit in Spiritum Sanctum non habet remissionem in aeternum sed reus erit aeterni delicti. Quoniam dicebant spiritum inmundum habet. Et veniunt mater eius et fratres et foris stantes miserunt ad eum vocantes eum. Et sedebat circa eum turba et dicunt ei ecce mater tua et fratres tui foris quaerunt te. Et respondens eis ait quae est mater mea et fratres mei. Et circumspiciens eos qui in circuitu eius sedebant ait ecce mater mea et fratres mei. Qui enim fecerit voluntatem Dei hic frater meus et soror mea et mater est.

IIII

Et iterum coepit docere ad mare et congregata est ad eum turba multa ita ut in navem ascendens sederet in mari et omnis turba circa mare super terram erat. Et docebat eos in parabolis multa et dicebat illis in doctrina sua. Audite ecce exiit seminans ad seminandum. Et dum seminat aliud cecidit circa viam et venerunt volucres caeli et comederunt illud. Aliud vero cecidit super petrosa ubi non habuit terram multam et statim exortum est quoniam non habebat altitudinem terrae.

154

exortus est sol exaestuavit. Et eo quod non haberet ra-
dicem exaruit. Et aliud cecidit in spinas: et ascen-
derunt spinae et suffocaverunt illud, et fructum non dedit.
Et aliud cecidit in terram bonam: et dabat fruc-
tum ascendentem et crescentem: et afferebat unum triginta, et u-
num sexaginta, et unum centum. Et dicebat: Qui habet aures audien-
di audiat. Et cum esset singularis interrogaverunt
eum hii qui cum eo erant duodecim parabolam.
Et dicebat eis: Vobis datum est nosse mysterium
regni Dei: illis autem qui foris sunt in parabolis omnia
fiunt: ut videntes videant et non videant: et audi-
entes audiant et non intelligant: nequando conver-
tantur et dimittantur eis peccata. Et ait illis: Nes-
citis parabolam hanc? et quomodo omnes parabolas cog-
noscetis? Qui seminat, verbum seminat. Hii autem
sunt qui circa viam, ubi seminatur verbum, et cum
audierint, confestim venit Sathanas, et aufert
verbum quod seminatum est in cordibus eorum. Et hii sunt
similiter qui super petrosa seminantur: qui
cum audierint verbum, statim cum gaudio
accipiunt illud: et non habent radicem in se, sed tempo-
rales sunt: deinde orta tribulatione et persecutione
propter verbum confestim scandalizantur. Et alii sunt
qui in spinis seminantur: hii sunt qui verbum au-
diunt, et erumnae seculi, et deceptio divitiarum, et circa
reliqua concupiscentiae introeuntes suffocant
verbum, et sine fructu efficitur. Et hii sunt qui super
terram bonam seminati sunt, qui audiunt verbum et sus-
cipiunt, et fructificant unum triginta, unum sexa-
ginta, et unum centum. Et dicebat illis: Numquid venit lucerna
ut sub modio ponatur aut sub lecto? nonne
ut super candelabrum ponatur? Non enim est aliquid
absconditum, quod non manifestetur: nec factum est
occultum, sed ut in palam veniat. Si quis habet
aures audiendi, audiat. Et dicebat illis: Vi-
dete quid audiatis. In qua mensura mensi fue-
ritis, remetietur vobis, et adicietur vobis. Qui
enim habet, dabitur ei: et qui non habet, etiam quod habet auferetur ab eo.
Et dicebat: Sic est regnum Dei, quemadmodum si homo
iaciat sementem in terram, et dormiat, et exsurgat
nocte ac die, et semen germinet et crescat dum nes-
cit ille. Ultro enim terra fructificat, primum herbam, de-
inde spicam, deinde plenum frumentum in spica.
Et cum se produxerit fructus, statim mittit falcem,
quoniam adest messis. Et dicebat: Cui assimilabimus
regnum Dei? aut cui parabolae comparabimus illud?
Sicut granum sinapis, quod cum seminatum fuerit
in terra, minus est omnibus seminibus, quae sunt
in terra: et cum seminatum fuerit, ascendit et
fit maius omnibus holeribus, et facit ramos mag-
nos, ita ut possint sub umbra eius aves caeli
habitare. Et talibus multis parabolis loquebatur
eis verbum, prout poterant audire: sine parabola

autem non loquebatur eis: seorsum autem discipulis suis
disserebat omnia. Et ait illis in illa die cum
sero esset factum: Transeamus contra. Et dimittentes tur-
bam, assumunt eum ita ut erat in navi: et a-
liae naves erant cum eo. Et facta est procella mag-
na venti, et fluctus mittebat in navim, ita
ut impleretur navis. Et erat ipse in puppi super
dormiens super cervical: et excitant eum, et dicunt
illi: Magister, non ad te pertinet quia perimus? Et exsurgens
comminatus est vento, et dixit mari: Tace, obmute-
sce. Et cessavit ventus: et facta est tranquillitas
magna. Et ait illis: Quid timidi estis? necdum
habetis fidem? Et timuerunt magno ti-
more, et dicebant ad alterutrum: Quis putas est
iste, quia et ventus et mare oboediunt ei?

V

Et venerunt trans fretum maris in regionem
Gerasenorum. Et exeunti ei de navi, statim oc-
currit de monumentis homo in spiritu inmundo, qui
domicilium habebat in monumentis. Et neque catenis
iam quisquam poterat eum ligare: quoniam saepe compedi-
bus et catenis vinctus dirupisset catenas, et compe-
des comminuisset, et nemo poterat eum domare.
Et semper nocte ac die in monumentis et in montibus
erat clamans, et concidens se lapidibus. Videns autem
Ihesum a longe, cucurrit et adoravit eum: et clamans
voce magna dixit: Quid mihi et tibi, Ihesu fili Dei altissi-
mi? adiuro te per Deum ne me torqueas. Dicebat enim
illi: Exi spiritus inmunde ab homine. Et interrogabat
eum: Quod nomen tibi est? Et dicit ei: Legio nomen mihi
est, quia multi sumus. Et deprecabatur eum multum
ne se expelleret extra regionem. Erat autem ibi circa mon-
tem grex porcorum magnus pascens, et depreca-
bantur eum spiritus dicentes: Mitte nos in porcos
ut in eos introeamus. Et concessit eis statim Ihesus.
Et exeuntes spiritus inmundi introierunt in porcos:
et magno impetu grex praecipitatus est in mare
ad duo milia, et suffocati sunt in mari. Qui autem
pascebant eos, fugerunt, et nuntiaverunt in civi-
tatem et in agros. Et egressi sunt videre quid esset
factum. Et veniunt ad Ihesum, et vident illum qui
a daemonio vexabatur, sedentem, vestitum, et
sanae mentis: et timuerunt. Et narraverunt illis qui
viderant qualiter factum esset ei qui daemonium habu-
erat, et de porcis. Et rogare eum coeperunt ut dis-
cederet de finibus eorum. Cumque ascenderet navem,
coepit illum deprecari qui a daemonio vexa-
batur, ut esset cum illo. Et non admisit eum,
sed ait illi: Vade in domum tuam ad tuos, et annuntia illis
quanta tibi Dominus fecerit, et misertus sit tui. Et abiit et
coepit praedicare in Decapoli quanta sibi fecisset Ihesus:
et omnes mirabantur. Et cum transcendisset Ihesus
in navi rursus trans fretum, convenit turba mul-
ta ad illum, et erat circa mare. Et venit quidam

dam de archisynagogis nomine Iairus et
videns eum procidit ad pedes eius et deprecabatur e-
um multum dicens: Quoniam filia mea in extremis
est, veni impone manum tuam super eam ut salva
sit et vivat. Et abiit cum illo, et sequebatur eum
turba multa et comprimebant eum. Et mulier
que erat in fluxu sanguinis annis xii et fue-
rat multa perpessa a compluribus medicis et eroga-
verat omnia sua nec quicquam profecerat, sed magis
deterius habebat, cum audisset de Ihesu venit in tur-
ba retro et tetigit vestimentum eius. Dicebat enim quia si vel
vestimentum eius tetigero, salva ero. Et confestim sic-
catus est fons sanguinis eius, et sensit corpore quia sanata esset
V a plaga. Et statim Ihesus cognoscens in semet-
ipso virtutem que exierat de eo, conversus ad turbam
aiebat: Quis tetigit vestimenta mea? Et dice-
bant ei discipuli sui: Vides turbam comprimentem te, et
dicis: Quis me tetigit? Et circumspiciebat vi-
dere eam que hoc fecerat. Mulier vero timens et tremens,
sciens quod factum esset in se, venit et procidit ante eum et
dixit ei omnem veritatem. Ihesus autem dixit ei: Filia, fides
tua te salvam fecit. Vade in pace et esto sana
a plaga tua. Adhuc eo loquente veniunt nun-
cii ad archisynagogum dicentes quia mortua fi-
lia est: quid ultra vexas magistrum? Ihesus autem audito
verbo quod dicebatur ait archisynagogo:
Noli timere, tantummodo crede. Et non admisit quemquam se
sequi nisi Petrum et Iacobum et Iohannem fratrem
Iacobi. Et veniunt in domum archisynagogi, et
vidit tumultum et flentes et eiulantes multum.
Et ingressus ait illis: Quid turbamini et ploratis? Puel-
la non est mortua, sed dormit. Et irride-
bant eum. Ipse vero eiectis omnibus assumit pa-
trem et matrem puelle et qui secum erant, et ingredi-
tur ubi erat puella iacens. Et tenens ma-
num puelle ait illi: Thabitacumi, quod est
interpretatum puella, tibi dico surge. Et confestim
surrexit puella et ambulabat. Erat autem annorum
xii. Et obstupuerunt stupore magno. Et pre-
cepit illis vehementer ut nemo id sciret, et dix-
it dari illi manducare. Et egressus inde abiit
in patriam suam, et sequebantur eum discipuli sui.
Et facto sabbato cepit in synagoga docere. Et
multi audientes admirabantur in doctri-
na eius dicentes: Unde huic hec omnia? Et que est sapientia
que data est illi? Et virtutes tales que per manus
eius efficiuntur? Nonne iste est faber, filius Marie,
frater Iacobi et Ioseph et Iude et Simonis? Nonne et so-
rores eius hic nobiscum sunt? Et scandalizabantur
in illo. Et dicebat eis Ihesus: Quia non est propheta sine
honore nisi in patria sua et in cognatione sua
et in domo sua. Et non poterat ibi virtutem ullam
facere nisi paucos infirmos im-
positis manibus curavit. Et mirabatur propter incre-
dulitatem illorum. Et circuibat castella in circuitu do-
cens. Et convocavit xii, et cepit eos mittere binos,
et dabat illis potestatem spirituum inmundorum. Et pre-
cepit eis ne quid tollerent in via nisi virgam
tantum, non peram, non panem, neque in zona es, sed calciatos
sandaliis, et ne induerentur duabus tunicis. Et
dicebat eis: Quocumque introieritis domum, illic
manete donec exeatis inde. Et quicumque non recep-
erint vos nec audierint vos, exeuntes inde excuti-
te pulverem de pedibus vestris in testimonium illis. Et
exeuntes predicabant ut penitentiam agerent. Et de-
monia multa eiciebant, et ungebant oleo e-
gros multos et sanabant. Et audivit Herodes
rex, manifestum enim factum est nomen eius, et dicebat quia
Iohannes Baptista resurrexit a mortuis, et propterea inope-
rantur virtutes in illo. Alii autem dicebant quia Helias est.
Alii vero dicebant quia propheta est, quasi unus ex prophetis. Quo
audito Herodes ait: Quem ego decollavi Iohan-
nem, hic a mortuis resurrexit. Ipse enim Herodes
misit ac tenuit Iohannem, et vinxit eum in carcere
propter Herodiadem uxorem Philippi fratris sui, quia dux-
erat eam. Dicebat enim Iohannes Herodi: Non licet tibi
habere uxorem fratris tui. Herodias autem insidiabatur illi
et volebat occidere eum nec poterat. Herodes enim me-
tuebat Iohannem, sciens eum virum iustum et sanctum, et
custodiebat eum, et audito eo multa faciebat, et
libenter eum audiebat. Et cum dies oportunus
accidisset, Herodes natalis sui cenam fecit prin-
cipibus et tribunis et primis Galilee. Cumque in-
troisset filia ipsius Herodiadis et saltasset et
placuisset Herodi simulque recumbentibus, rex
ait puelle: Pete a me quod vis, et dabo tibi. Et iuravit
illi: quia quicquid petieris dabo tibi, licet dimidium regni
mei. Que cum exisset, dixit matri sue: Quid petam? At
illa dixit: Caput Iohannis Baptiste. Cumque introisset
statim cum festinatione ad regem, petivit di-
cens: Volo ut protinus des mihi in disco caput Iohannis
Baptiste. Et contristatus est rex propter iusiurandum et propter
simul discumbentes noluit eam contristare,
sed misso spiculatore precepit afferri
caput eius in disco. Et decollavit eum in carcere,
et attulit caput eius in disco, et dedit illud puelle, et puel-
la dedit matri sue. Quo audito discipuli eius ve- IV
nerunt et tulerunt corpus eius, et posuerunt illud in monu-
mento. Et convenientes apostoli ad Ihesum renuntiaverunt illi
omnia que egerant et docuerant. Et ait illis: Venite
seorsum in desertum locum et requiescite pusillum.
Erant enim qui veniebant et redibant multi, et nec
spatium manducandi habebant. Et ascendentes
in navim abierunt in desertum locum seorsum.
Et viderunt eos abeuntes et cognoverunt multi, et
pedestres de omnibus civitatibus concurrerunt illuc.

Et preuenerunt eos. Et exiens vidit turbam multam
ihesus et misertus est super eos quia erant sicut oues non ha-
bentes pastorem et cepit illos docere multa. Et cum iam
hora multa fieret accesserunt discipuli eius di-
centes: Desertus est locus hic et iam hora preterit;
dimitte illos ut euntes in proximas uillas et ui-
cos emant sibi cibos quos manducent. Et respon-
dens ait illis: Date illis uos manducare. Et dixerunt
ei: Euntes emamus panes ducentis denariis et dabimus
eis manducare. Et dicit eis: Quot panes habetis? Ite et
uidete. Et cum cognouissent dicunt: Quinque et duos
pisces. Et precepit illis ut accumbere facerent omnes secundum co-
ntubernia super uiride fenum. Et discubuerunt
in partes per centenos et per quinquagenos. Et acceptis v
panibus et duobus piscibus intuens in celum bene-
dixit et fregit panes et dedit discipulis suis ut
ponerent ante eos et duos pisces diuisit omnibus
et manducauerunt omnes et saturati sunt. Et sustu-
lerunt reliquias fragmentorum xii cophinos ple-
nos et de piscibus. Erant autem qui manducauerunt v
milia uirorum. Et statim coegit discipulos suos ascende-
re nauem ut precederent eum trans fretum ad beth-
saydam dum ipse dimitteret populum. Et cum dimi-
sisset eos abiit in montem orare. Et cum sero esset
erat nauis in medio mari et ipse solus in terra. Et
uidens eos laborantes in remigando erat enim uen-
tus contrarius illis et circa quartam uigiliam noctis
uenit ad eos ambulans super mare putauerunt
phantasma esse et exclamauerunt. Omnes enim
uiderunt eum et conturbati sunt. Et statim locutus est e-
is et dixit illis: Confidite, ego sum, nolite time-
re. Et ascendit ad illos in nauim et cessauit uentus
et plus magis intra se stupebant. Non enim intellexe-
rant. Non enim intellexerant de panibus. Erat enim cor
illorum obcecatum. Et cum transfretassent perue-
nerunt in terram genesareth et applicuerunt. Cumque
egressi essent de naui continuo cognouerunt eum. Et
percurrentes uniuersam regionem illam ceperunt
in grabatis eos qui se male habebant circumferre
ubi audiebant eum esse. Et quocumque introibat
in uicos uel uillas aut in ciuitates plateis pone-
bant infirmos et deprecabantur eum ut uel fim-
briam uestimenti eius tangerent. Et quotquot tangeb-

VII

Et conueniunt ad ⸢ant eum salui fiebant.
eum pharisei et quidam de scribis uenientes ab Ie-
rosolimis. Et cum uidissent quosdam ex discipulis
eius communibus manibus id est non lotis manducare pa-
nem uituperauerunt. Pharisei enim et omnes iudei nisi
crebro lauerint manus non manducant tenen-
tes traditionem seniorum. Et a foro nisi baptizentur
non comedunt. Et alia multa sunt que tradita
sunt illis seruare baptismata calicum et urceorum et
eramentorum et lectorum. Et interrogabant eum pharisei
et scribe: Quare discipuli tui non ambula-
bant iuxta traditionem seniorum, sed communibus ma-
nibus manducant panem? At ille respondens dixit
illis: Bene prophetauit ysaias de uobis ypocritis sicut
scriptum est: Populus hic labiis me honorat, cor
autem eorum longe est a me. In uanum autem me colunt docen-
tes doctrinas et mandata hominum. Relinquen-
tes enim mandatum dei tenetis traditionem ho-
minum, baptismata urceorum et calicum, et alia similia
his facitis multa. Et dicebat illis: Bene irritum
facitis preceptum dei ut traditionem uestram seruetis.
Moyses enim dixit: Honora patrem tuum et matrem tuam.
Et qui maledixerit patri aut matri morte moria-
tur. Vos autem dicitis: Si dixerit homo patri aut matri: cor-
ban quod est donum quodcumque ex me est tibi profuerit, et ul-
tra non dimittitis eum quicquam facere patri suo aut matri, re-
scindentes uerbum dei per traditionem uestram quam
tradidistis. Et similia huiusmodi multa facitis.
Et aduocans iterum turbam dicebat illis: Audite
me omnes et intelligite. Nichil est extra hominem in-
troiens in eum quod possit eum coinquinare, sed que
de homine procedunt illa sunt que coinquinant
hominem. Si quis habet aures audiendi audiat. Et cum introis-
set domum a turba interrogabant eum discipuli
eius parabolam. Et ait illis: Sic et uos imprudentes
estis? Non intelligitis quia omne extrinsecus introiens
in hominem non potest eum coinquinare, quia non introit
in cor eius sed in uentrem et in secessum exit, purg-
ans omnes escas. Dicebat autem quoniam que de homine exeunt
illa communicant hominem. Ab intus enim de corde
hominum cogitationes male procedunt, adulteria, for-
nicationes, homicidia, furta, auaritie, nequitie,
dolus, inpudicitia, oculus malus, blasphemia,
superbia, stultitia. Omnia hec mala ab intus procedunt
et communicant hominem. Et inde surgens abiit in fines
tyri et sydonis. Et ingressus domum neminem uo-
luit scire et non potuit latere. Mulier enim statim
ut audiuit de eo cuius habebat filia spiritum immun-
dum intrauit et procidit ad pedes eius. Erat enim mulier gen-
tilis syrophenissa genere. Et rogabat eum ut de-
monium eiceret de filia eius. Qui dixit illi: Sine
prius saturari filios. Non est enim bonum sumere pa-
nem filiorum et mittere canibus. At illa respondit et dixit
ei: Utique domine, nam et catelli comedunt sub mensa de mi-
cis puerorum. Et ait illi: Propter hunc sermonem
uade, exiit demonium de filia tua. Et cum abis-
set in domum suam inuenit puellam iacentem
supra lectum et demonium exisse. Et iterum exiens de
finibus tyri uenit per sydonem ad mare galilee
inter medios fines decapoleos. Et adducunt ei
surdum et mutum et deprecabantur eum ut imponat
illi manum. Et apprehendens eum de turba seorsum
misit digitos suos in auriculas eius et expuens te-

a mortuis habitat in vobis vivificabit et mor-
talia corpora vestra propter inhabitantem spiritum eius in vobis.
Ergo fratres debitores sumus non carni ut secundum carnem viva-
mus. Si enim secundum carnem vixeritis moriemini. Si autem
spiritu facta carnis mortificaveritis vivetis. Qui-
cumque enim spiritu Dei aguntur hii filii Dei sunt. Non enim
accepistis spiritum servitutis iterum in timore sed ac-
cepistis spiritum adoptionis filiorum in quo clama-
mus abba pater. Ipse enim spiritus testimonium reddit spiritui
nostro quod sumus filii Dei. Si autem filii et heredes. Heredes quidem
Dei coheredes autem Christi. Si tamen conpatimur ut et glorificemur.
Existimo enim quod non sunt condigne passiones huius temporis ad
futuram gloriam quae revelabitur in nobis. Nam expectatio
creaturae revelationem filiorum Dei expectat. Vanitati
enim creatura subiecta est non volens sed propter eum qui
subiecit eam in spe quia et ipsa creatura liberabitur a ser-
vitute corruptionis in libertatem gloriae filiorum Dei.
Scimus autem quod omnis creatura ingemiscit et parturit
usque adhuc. Non solum autem illa sed et nos ipsi pri-
mitias spiritus habentes et ipsi intra nos gemimus adoptio-
nem filiorum Dei expectantes redemptionem corporis
nostri. Spe enim salvi facti sumus. Spes autem quae videtur non est spes. Nam quod
videt quis quid sperat. Si autem quod non videmus speramus per pa-
tientiam expectamus. Similiter autem et spiritus adiuvat infir-
mitatem nostram. Nam quid oremus sicut oportet nesci-
mus sed ipse spiritus postulat pro nobis gemitibus inenar-
rabilibus. Qui autem scrutatur corda scit quid deside-
ret spiritus quia secundum Deum postulat pro sanctis. Scimus autem quoniam diligenti-
bus Deum omnia cooperantur in bonum his
qui secundum propositum vocati sunt sancti. Nam quos praescivit et
praedestinavit conformes fieri imaginis filii sui ut sit ipse
primogenitus in multis fratribus. Quos autem
praedestinavit hos et vocavit. Et quos vocavit
hos et iustificavit. Quos autem iustificavit illos et
magnificavit. Quid ergo dicemus ad haec? Si Deus pro nobis
quis contra nos? Qui etiam proprio filio suo non pepercit sed pro nobis
omnibus tradidit illum. Quomodo non etiam cum illo
omnia nobis donabit? Quis accusabit adversus
electos Dei? Deus qui iustificat. Quis est qui condemnet? Christus
Ihesus qui mortuus est immo qui resurrexit qui est ad dex-
teram Dei qui et interpellat pro nobis. Quis ergo separabit nos
a caritate Christi? tribulatio an angustia an
persecutio an fames an nuditas an periculum
an gladius? sicut scriptum est: Quia propter te mortifica-
mur tota die. Aestimati sumus sicut oves occisionis.
Sed in his omnibus superamus propter eum qui dilexit
nos. Certus sum enim quia neque mors neque vita neque angeli
neque archangeli neque principatus neque virtutes neque in-
stantia neque futura neque fortitudo neque altitudo neque
profundum neque creatura alia poterit nos separare a cari-
tate Dei quae est in Christo Ihesu domino nostro. Veritatem dico in Christo
non mentior testimonium mihi perhibente conscientia mea in spiritu sancto
quoniam tristitia mihi est magna et continuus dolor cordi meo.

Optabam enim ipse ego anathema esse a Christo pro fratribus IX
meis qui sunt cognati mei secundum carnem qui sunt Isra-
helitae quorum adoptio est filiorum et gloria et testamentum et legis-
latio et obsequium et promissa quorum patres et ex quibus
Christus secundum carnem qui est super omnia Deus benedictus in saecula amen.
Non autem quod exciderit verbum Dei. Non enim omnes qui sunt ex
Israhel hii sunt Israhelitae neque quia semen sunt Abrahae omnes filii
Abrahae filii sed in Ysaac vocabitur tibi semen. Id est non qui filii
carnis hii filii Dei sed qui filii sunt promissionis aesti-
mantur in semine. Promissionis enim verbum
hoc est: Secundum hoc tempus veniam et erit Sarrae filius. Non solum autem illa sed et
Rebecca ex uno concubitum habens Ysaac patris nostri. Cum
enim nondum nati fuissent aut aliquid egissent boni aut ma-
li ut secundum electionem propositum Dei maneret non ex operibus
sed ex vocante dictum est ei quia maior serviet minori
sicut scriptum est: Iacob dilexi Esau autem odio habui.
Quid ergo dicemus? numquid iniquitas est apud Deum? Absit. Moy- tas
si enim dicit: Miserebor cui misereor et misericordiam praestabo cui
miserebor. Igitur non volentis neque currentis sed mise-
rentis est Dei. Dicit enim scriptura Pharaoni quia in hoc
ipsum excitavi te ut ostendam virtutem meam
in te et adnuntietur nomen meum in universa terra. Ergo
cuius vult miseretur et quem vult indurat. Dicis itaque
mihi: quid adhuc queritur? voluntati enim eius quis resis-
tit? O homo tu quis es qui respondeas Deo? Numquid dicit
figmentum ei qui se finxit: quid me fecisti sic? An
non habet potestatem figulus luti ex eadem massa facere
aliud quidem vas in honorem aliud vero in contumeliam?
Quod si volens Deus ostendere iram et notam facere
potentiam suam sustinuit in multa patientia va-
sa irae apta in interitum ut ostenderet divitias gloriae
suae in vasa misericordiae quae praeparavit in gloriam. Quos et voca-
vit non solum ex Iudaeis sed et ex gentibus sicut in Osee
dicit: Vocabo non plebem meam plebem meam et non
dilectam dilectam et non misericordiam consecutam misericordiam con-
secutam. Et erit in loco ubi dictum est eis: non plebs
mea vos ibi vocabuntur filii Dei vivi. Ysaias autem
clamat pro Israhel: Si fuerit numerus filiorum Israhel tam-
quam harena maris reliquiae salvae fient. Verbum enim con-
summans et abbrevians in aequitate quia verbum ad
breviatum faciet Dominus super terram. Et sicut praedixit Ysa-
ias: nisi Dominus sabaoth reliquisset nobis semen sicut Sodo-
ma facti essemus et sicut Gomorra similes fuissemus.
Quid ergo dicemus? Quod gentes quae non sectabantur iustitiam
adprehenderunt iustitiam iustitiam autem quae ex fide est. Israhel
vero sectando legem iustitiae in legem iustitiae non
pervenit. Quare? Quia non ex fide sed quasi ex operibus legis.
Offenderunt enim in lapidem offensionis sicut scriptum est:
Ecce pono in Sion lapidem offensionis et petram
scandali et omnis qui credit in eum non confundetur.
Fratres voluntas quidem cordis mei et obsecratio X
ad Deum fit pro illis in salutem. Testimonium
enim perhibeo illis quod aemulationem Dei habent sed non

sed non secundum scientiam. Ignorantes enim dei iustitiam et suam quaerentes statuere, iustitiae dei non sunt subiecti. Finis enim legis Christus ad iustitiam omni credenti. Moyses enim scripsit quoniam iustitiam quae ex lege est qui fecerit homo vivet in ea. Quae autem ex fide est iustitia sic dicit: Ne dixeris in corde tuo: quis ascendit in caelum? id est Christum deducere. Aut quis descendit in abyssum? hoc est Christum a mortuis revocare. Sed quid dicit scriptura? Prope est verbum in ore tuo et in corde tuo: hoc est verbum fidei quod praedicamus. Quia si confitearis in ore tuo dominum Iesum, et in corde tuo credideris quod deus illum suscitavit a mortuis, salvus eris. Corde enim creditur ad iustitiam, ore autem confessio fit ad salutem. Dicit enim scriptura: Omnis qui credit in eum non confundetur. Non enim est distinctio Iudaei et Graeci, nam idem dominus omnium, dives in omnes qui invocant illum. Omnis enim quicumque invocaverit nomen domini salvus erit. Quomodo ergo invocabunt in quem non crediderunt? aut quomodo credent ei quem non audierunt? Quomodo autem audient sine praedicante? Quomodo vero praedicabunt nisi mittantur? sicut scriptum est: Quam speciosi pedes evangelizantium pacem, evangelizantium bona. Sed non omnes obediunt evangelio. Ysaias enim dicit: Domine, quis credidit auditui nostro? Ergo fides ex auditu, auditus autem per verbum Christi. Sed dico: numquid non audierunt? Et quidem in omnem terram exivit sonus eorum, et in fines orbis terrae verba eorum. Sed dico: numquid Israel non cognovit? Primus Moyses dicit: Ego ad aemulationem vos adducam in non gentem, in gentem insipientem in iram vos mittam. Ysaias autem audet et dicit: Inventus sum a non quaerentibus me, palam apparui his qui me non interrogabant. Ad Israel autem dicit: Tota die expandi manus meas ad populum non credentem et contradicentem michi.

XI Dico ergo: numquid deus repulit populum suum? Absit. Nam et ego Israhelita sum, ex semine Abrahe, de tribu Beniamin. Non repulit deus plebem suam quam praescivit. An nescitis in Helya quid dicit scriptura, quemadmodum interpellat deum adversus Israel? Domine, prophetas tuos occiderunt, altaria tua suffoderunt, et ego relictus sum solus, et quaerunt animam meam. Sed quid dicit illi responsum divinum? Reliqui michi septem milia virorum qui non curvaverunt genua ante Baal. Sic ergo et in hoc tempore reliquiae secundum electionem gratiae salvae factae sunt. Si autem gratia, iam non ex operibus; alioquin gratia iam non est gratia. Quid ergo? Quod quaerebat Israel, hoc non est consecutus; electio autem consecuta est, ceteri vero excaecati sunt, sicut scriptum est: Dedit illis deus spiritum compunctionis, oculos ut non videant et aures ut non audiant, usque in hodiernum diem. Et David dicit: Fiat mensa eorum in laqueum et in captionem et in scandalum et in retributionem illis. Obscurentur oculi eorum ne videant, et dorsum eorum semper incurva. Dico ergo: numquid sic offenderunt ut caderent? Absit. Sed illorum delicto salus gentibus, ut illos aemulentur. Quod si delictum eorum divitiae sunt mundi, et deminutio eorum divitiae gentium, quanto magis plenitudo eorum? Vobis enim dico gentibus: quamdiu quidem ego sum gentium apostolus, ministerium meum honorificabo, si quomodo ad aemulandum provocem carnem meam, et salvos faciam aliquos ex illis. Si enim amissio eorum reconciliatio est mundi, quae assumptio nisi vita ex mortuis? Quod si delibatio sancta est, et massa; et si radix sancta, et rami. Quod si aliqui ex ramis fracti sunt, tu autem cum oleaster esses insertus es in illis, et socius radicis et pinguedinis olivae factus es, noli gloriari adversus ramos. Quod si gloriaris, non tu radicem portas, sed radix te. Dices ergo: Fracti sunt rami ut ego inserar. Bene, propter incredulitatem fracti sunt; tu autem fide stas. Noli altum sapere, sed time. Si enim deus naturalibus ramis non pepercit, ne forte nec tibi parcat. Vide ergo bonitatem et severitatem dei: in eos quidem qui ceciderunt severitatem, in te autem bonitatem dei, si permanseris in bonitate; alioquin et tu excideris. Sed et illi, si non permanserint in incredulitate, inserentur; potens est enim deus iterum inserere illos. Nam si tu ex naturali excisus es oleastro, et contra naturam insertus es in bonam olivam, quanto magis hi qui secundum naturam inserentur suae olivae. Nolo enim vos ignorare, fratres, mysterium hoc, ut non sitis vobis ipsis sapientes, quia caecitas ex parte contigit in Israel, donec plenitudo gentium subintraret, et sic omnis Israel salvus fieret, sicut scriptum est in Ysaia: Veniet ex Syon qui eripiat et avertat impietatem a Iacob. Et hoc illis a me testamentum, cum abstulero peccata eorum. Secundum evangelium quidem inimici propter vos, secundum electionem autem carissimi propter patres. Sine paenitentia enim sunt dona et vocatio dei. Sicut enim aliquando et vos non credidistis deo, nunc autem misericordiam consecuti estis propter illorum incredulitatem, ita et isti nunc non crediderunt in vestram misericordiam, ut et ipsi misericordiam consequantur. Conclusit enim deus omnia in incredulitate, ut omnium misereatur. O altitudo divitiarum sapientiae et scientiae dei, quam incomprehensibilia sunt iudicia eius et investigabiles viae eius. Quis enim cognovit sensum domini, aut quis consiliarius eius fuit? aut quis prior dedit illi, et retribuetur ei? Quoniam ex ipso et per ipsum et in ipso sunt omnia; ipsi gloria in saecula saeculorum. Amen.

XII Obsecro itaque vos, fratres, per misericordiam dei, ut exhibeatis corpora vestra hostiam viventem, sanctam, deo placentem, rationabile obsequium vestrum. Et nolite conformari huic saeculo, sed reformamini in novitate sensus vestri, ut probetis quae sit voluntas dei bona et beneplacens et perfecta. Dico enim per gratiam quae data est michi omnibus qui sunt inter vos, non plus sapere quam oportet sapere, sed sapere ad sobrietatem, et unicuique sicut deus divisit mensuram fidei. Sicut enim in uno corpore multa membra habemus, omnia autem membra non eundem actum habent, ita multi unum corpus sumus in Christo, singuli autem alter alterius membra. Habentes autem donationes secundum gratiam quae data est nobis differentes, sive prophetiam secundum